

MINISTRY OF FOREIGN
AFFAIRS OF DENMARK

ГОЛОВНЕ СЛІДЧЕ УПРАВЛІННЯ МВС УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
РАДА ЄВРОПИ

*У рамках проекту Ради Європи
«Підтримка реформи кримінальної юстиції в Україні»
за фінансової підтримки уряду Данії*

**ЗБІРКА
ІНФОРМАЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ,
ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ОКРЕМІ ПИТАННЯ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ
В УКРАЇНІ**

«Хай-Тек Прес»
Київ–2013

УДК 343.13
ББК 67.9(4УКР) 311
3 41

Укладачі:

Алфьоров С. М., Бойко О. П., Вітвіцький С. С., Завгородня К. В., Керевич О. В., Міщенко С. М., Обушенко О. М., Петелюк О. М., Погорецький М. А., Примаченко В. Ф., Рогальська В. В., Сліпченко В. І., Смирнов Є. В., Солдатенко О. А., Татаров О. Ю., Фаринник В. І., Цуцкірідзе М. С., Шевчишин А. В.

Збірка підготовлена та опублікована в рамках проекту Ради Європи «Підтримка реформи кримінальної юстиції в Україні» за фінансової підтримки уряду Данії.

Відділ впровадження прав людини на національному рівні
Директорат прав людини
Генеральний директорат з прав людини та верховенства права
Рада Європи
F-67075 Страсбург, Седекс
<http://www.coe.int/>
<http://coe.kiev.ua/projects/cjr.html>

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
49005, м. Дніпропетровськ, проспект Гагаріна, 26
mail@dduvs.dp.ua
<http://www.dduvs.dp.ua>

- 3 41 Збірка інформаційних матеріалів, які регулюють окремі питання кримінального провадження в Україні: [упоряд. С. М. Алфьоров, С. М. Міщенко, В. І. Фаринник та ін.]; за заг. ред. В. І. Сліпченка. — К.: «Хай-Тек Прес», 2013. — 580 с.

ISBN 978-966-2143-97-3

Коментарі до підзаконних нормативно-правових актів та аналітичні матеріали, висвітлені у цій публікації, належать авторам та не породжують відповідальність Ради Європи або організацій, у яких працюють автори, за їх зміст. Вони не повинні вважатися такими, що стосуються офіційного тлумачення правових інструментів, що можуть створювати зобов'язання відповідно до статутних органів Ради Європи або будь-яких інших органів, створених під егідою Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Інформаційні матеріали, що опубліковані у збірці, містять тексти документів, які чинні станом на 1 квітня 2013 року.

УДК 343.13
ББК 67.9(4УКР) 311

ISBN 978-966-2143-97-3

© Укладачі, 2013
© Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ, 2013
© Рада Європи, 2013
© «Хай-Тек Прес», 2013

Зміст

ПЕРЕДМОВА.....	10
Розділ 1. РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПОЧАТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	13
1.1. Наказ МВС України № 1050 від 19.11.2012 р. «Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події та положень про комісії»	19
1.1.1. Інструкція про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затверджена наказом МВС України № 1050 від 19.11.2012 р.....	23
1.1.2. Положення про комісію головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на залізницях з контролю за станом обліково-реєстраційної дисципліни в структурних підрозділах та міськрайліно органах внутрішніх справ України, затверджене наказом МВС України № 1050 від 19.11.2012 р.....	41
1.1.3. Положення про комісію міськрайліно органу внутрішніх справ головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на залізницях з контролю за станом прийняття та реєстрації в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затверджене наказом МВС України № 1050 від 19.11.2012 р.	44
1.2. Наказ МВС України № 940 від 22.10.2012 р. «Про організацію реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ України»	49
1.2.1. Інструкція з організації реагування органів внутрішніх справ на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, затверджена наказом МВС України № 940 від 22.10.2012 р.	51
1.2.2. Інструкція про оперативне інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ, внутрішніх військах та навчальних закладах МВС України, затверджена наказом МВС України № 940 від 22.10.2012 р.....	63
1.2.3. Форми звітів про діяльність підрозділів внутрішніх військ МВС України, затверджені наказом МВС України № 940 від 22.10.2012 р.	80
1.3. Спільний наказ МВС України, Міністерства охорони здоров'я України та Генеральної прокуратури України № 1095/955/119 від 28.11.2012 р. «Про затвердження Порядку взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини»	82

1.3.1. <i>Порядок взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини, затверджений спільним наказом МВС України, Міністерства охорони здоров'я України та Генеральної прокуратури України № 1095/955/119 від 28.11.2012 р.</i>	83
1.3.2. <i>Висновок щодо ненасильницької смерті людини за місцем проживання, додаток до спільного наказу МВС України, Міністерства охорони здоров'я України та Генеральної прокуратури України № 1095/955/119 від 28.11.2012 р.</i>	87
1.4. <i>Спільний наказ МВС України та Міністерства надзвичайних ситуацій України № 1106/1377 від 30.11.2012 р. «Про затвердження Порядку спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами»</i>	93
1.4.1. <i>Порядок спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, затверджений спільним наказом МВС України та Міністерства надзвичайних ситуацій України № 1106/1377 від 30.11.2012 р.</i>	95
1.5. <i>Наказ Генерального прокурора України № 69 від 17.08.2012 р. «Про Єдиний реєстр досудових розслідувань»</i>	122
1.5.1. <i>Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затверджене наказом Генерального прокурора України № 69 від 17.08.2012 р.</i>	123
1.6. <i>Наказ Генеральної прокуратури України № 15гн від 25.09.2012 р. «Про організацію роботи з питань статистики, ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань та нагляду за обліком кримінальних правопорушень»</i>	142
1.7. <i>Спільний наказ Генеральної прокуратури України та МВС України № 115/1046 від 17.11.2012 р. «Про затвердження Порядку взаємодії Генеральної прокуратури України та МВС України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ»</i>	146
1.7.1. <i>Порядок взаємодії Генеральної прокуратури України та МВС України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ, затверджений спільним наказом Генеральної прокуратури України та МВС України № 115/1046 від 17.11.2012 р.</i>	147

Розділ 2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ОСОБИ НА ЗАХИСТ СВОЇХ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ	149
2.1. <i>Витяг з Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 5076-VI від 05.07.2012 р.</i>	155

2.2. Витяг з Закону України «Про безоплатну правову допомогу» № 3460-VI від 02.07.2011 р.	167
2.3. Витяг з Кодексу України про адміністративні правопорушення — ст.212-3.....	177
2.4. Постанова Кабінету Міністрів України № 504 від 06.06.2012 р «Про утворення Координаційного центру з надання правової допомоги та ліквідацію Центру правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції».....	178
2.4.1. Положення про Координаційний центр з надання правової допомоги, затверджене постановою Кабінету Міністрів України № 504 від 06.06.2012 р.....	180
2.5. Постанова Кабінету Міністрів України № 1363 від 28.12.2011 р. «Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб».....	184
2.5.1. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1363 від 28.12.2011 р.	185
2.6. Постанова Кабінету Міністрів України №305 від 18.04.2012 р. «Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу» (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19.12.2012 р. № 1215).....	189
2.6.1. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України №305 від 18.04.2012 р. (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19.12.2012 р. № 1215).....	190
2.7. Аналіз можливих порушень прав та свобод особи під час кримінального провадження та запобіжники щодо їх не порушення у КПК України.....	200

Розділ 3. ПОРЯДОК ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ.....

3.1. Наказ МВС України №696 від 09.08.2012 р. «Про затвердження Положення про порядок застосування електронних засобів контролю»	219
3.1.1. Положення про порядок застосування електронних засобів контролю, затверджене наказом МВС України № 696 від 09.08.2012 р.....	227
3.1.2. Протокол оголошення підозрюваному (обвинуваченому) ухвали слідчого судді, суду щодо застосування запобіжного заходу та вручення її копії, затверджений наказом МВС України № 696 від 09.08.2012 р.	235
3.1.3. Протокол про роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) правил користування електронними засобами контролю, затверджений наказом МВС України № 696 від 09.08.2012 р.	237
3.1.4. Протокол роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 Кримінального процесуального кодексу України, затверджений наказом МВС України № 696 від 09.08.2012 р.	240
3.1.5. Журнал обліку осіб, до яких застосовуються електронні засоби контролю, затверджений наказом МВС України № 696 від 09.08.2012 р.	242
3.1.6. Пам'ятка з експлуатації електронних засобів контролю, затверджена наказом МВС України № 696 від 09.08.2012 р.	242

3.1.7. Журнал обліку порушень, виявлених за допомогою електронних засобів контролю, затверджений наказом МВС України № 696 від 09.08.2012 р. ...	243
3.1.8. Журнал обліку несправностей електронних засобів контролю, затверджений наказом МВС України № 696 від 09.08.2012 р.	243
3.2. Рекомендації щодо організації роботи органів внутрішніх справ по здійсненню електронного моніторингу місцезнаходження підозрюваного (обвинуваченого), додаток до листа Головного штабу МВС України №1/7-800 від 01.03.2013 р. ...	244
3.3. Алгоритм дій працівників органів внутрішніх справ по застосуванню електронних засобів контролю.....	246
3.3.1. Довідка-реєстратор застосування електронного засобу контролю.....	251
3.3.2. Перелік документів, що оформлюються під час застосування електронних засобів контролю.....	252
3.3.3. Перелік документів, що долучаються до особової справи нагляду.....	253
3.4. Постанова Кабінету Міністрів України № 15 від 11.01.2012 р. «Про затвердження Порядку внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу».....	254
3.4.1. Порядок внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 15 від 11.01.2012 р.....	255
3.5. Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України № 931 від 14.11.2012 р. «Про затвердження Інструкції про порядок дій посадових осіб органів (підрозділів) охорони державного кордону під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду та порядок подальшої взаємодії органів (підрозділів) охорони державного кордону з органами досудового розслідування».....	257
3.5.1. Інструкція про порядок дій посадових осіб органів (підрозділів) охорони державного кордону під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду та порядок подальшої взаємодії органів (підрозділів) охорони державного кордону з органами досудового розслідування, затверджена наказом Адміністрації державної прикордонної служби України № 931 від 14.11.2012 р. ...	259
3.6. Перелік злочинів, за які передбачено основне покарання у виді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.....	262

Розділ 4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ОБҐРУНТОВАНOSTІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....

4.1. Спільний наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Міністерства фінансів України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1687/5/ від 16.11.2012 р. «Про затвердження Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні».....	269
4.1.1. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена спільним наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Міністерства фінансів України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України № 114/1042/516/1199/936/1687/5/ від 16.11.2012 р.....	270

4.2. Наказ Служби безпеки України № 470 від 17.10.2012 р. «Про затвердження змін до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю»	286
4.2.1. Зміни до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, затверджені наказом Служби безпеки України № 470 від 17.10.2012 р.	287
4.3. Про окремі питання здійснення слідчим суддею суду апеляційної інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, інформаційний лист ВССУ № 223 - 158/0/4-13 від 29.01.2013 р. ...	288
4.4. Постанова Кабінету Міністрів України № 1169 від 26.11.2007 р. «Про затвердження Порядку отримання дозволу суду на здійснення заходів, які тимчасово обмежують права людини, та використання добутої інформації».	296
4.4.1. Порядку отримання дозволу суду на здійснення заходів, які тимчасово обмежують права людини, та використання добутої інформації, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1169 від 26.11.2007 р.	297
4.5. Порівняльна таблиця «Заходи, спрямовані на отримання інформації (доказів)»	300

Розділ 5. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ЗБИРАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ

ТА ВИКОРИСТАННЯ ДОКАЗІВ

5.1. Постанова Кабінету Міністрів України № 1104 від 19.11.2012 р. «Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України»	317
5.1.1. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1104 від 19.11.2012 р.	324
5.1.2. Порядок передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1104 від 19.11.2012 р.	333
5.2. Порядок зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 422 від 07.05.2008 р.	334
5.3. Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1340 від 25.08.1998 р.	338
5.4. Витяг з «Інструкції з діловодства в місцевому загальному суді», затвердженої наказом Державної судової адміністрації України № 68 від 27.06.2006 р.	349

Розділ 6. ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОПЕРАТИВНИХ, СЛІДЧИХ ТА ІНШИХ ПІДРОЗДІЛІВ

6.1. Наказ МВС України №700 від 14.08.2012 р «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень»	354
6.1.1. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затверджена наказом МВС України №700 від 14.08.2012 р.	360

6.2. Наказ МВС України №962 від 26.10.2012 р. «Про затвердження Інструкції про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів»	375
6.2.1. Інструкція про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів, затверджена наказом МВС України №962 від 26.10.2012 р.	376
6.3. Наказ МВС України № 20 від 14.01.2013 р «Про встановлення нормативної вартості однієї експертногодини у 2013 році».....	383
6.4. Наказ МВС України № 1176 від 19.12.2012 р «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей»	384
6.4.1. Інструкція з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей, затверджена наказом МВС України № 1176 від 19.12.2012 р.....	385

Розділ 7. ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРОКУРАТУРИ

7.1. Наказ МВС України № 686 від 09.08.2012 р. «Про організацію діяльності органів досудового розслідування МВС України».	414
7.1.1. Положення про органи досудового розслідування МВС України, затверджене наказом МВС України № 686 від 09.08.2012 р.	416
7.1.2. Положення про Головне слідче управління МВС України, затверджене наказом МВС України № 686 від 09.08.2012 р.	429
7.1.3. Типове положення про слідче управління (відділ) головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, затверджене наказом МВС України №686 від 09.08.2012 р.	436
7.1.4. Типове положення про слідчий відділ (відділення) міського, районного, лінійного управління (відділу) головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, затверджене наказом МВС України № 686 від 09.08.2012 р.	447
7.1.5. Інструкція з організації діяльності органів досудового розслідування МВС України, затверджена наказом МВС України №686 від 09.08.2012 р.....	455
7.1.6. Перелік нарядів, обов'язкових для ведення в слідчих управліннях, відділах, відділеннях, затверджений наказом МВС України №686 від 09.08.2012 р. ...	466
7.2. Спільний наказ Генеральної прокуратури України та МВС України №14/63 від 26.01.2013 р. «Про розмежування юрисдикції слідчих транспортних і територіальних органів внутрішніх справ під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених у сферах транспорту, охорони навколишнього природного середовища і земельних відносин»	469
7.3. Наказ МВС України № 681 від 06.08.2012 р. «Про затвердження Інструкції з організації обліку та руху кримінальних проваджень»	471
7.3.1. Інструкція з організації обліку та руху кримінальних проваджень, затверджена наказом МВС України № 681 від 06.08.2012 р.	472
7.4. Наказ Генеральної прокуратури України № 16гн від 01.11.2012 р. «Про організацію діяльності органів прокуратури щодо захисту прав і свобод дітей»	484

Розділ 8. ІНФОРМАЦІЙНІ ЛИСТИ ВССУ З ІНШИХ ПИТАНЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	490
8.1. <i>Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування, інформаційний лист ВССУ № 1640/0/4-12 від 09.11.2012 р.</i>	492
8.2. <i>Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод, інформаційний лист ВССУ № 223-1679/0/4-12 від 15.11.2012 р.</i>	499
8.3. <i>Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, інформаційний лист ВССУ № 223-1430/0/4-12 від 03.10.2012 р.</i>	511
8.4. <i>Про деякі питання порядку здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, інформаційний лист ВССУ № 223-1446/0/4-12 від 05.10.2012 р.</i>	521
8.5. <i>Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, інформаційний лист ВССУ № 10-1717/0/4-12 від 21.11.2012 р.</i>	540
8.6. <i>Про деякі питання застосування розділу XI «Перехідні положення» Кримінального процесуального кодексу України, інформаційний лист ВССУ № 1735/0/4-12 від 26.11.2012 р.</i>	562
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	567

ПЕРЕДМОВА

Шановні читачі та колеги!

20 листопада 2012 року набрав чинності новий Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України), що стало значною подією для всієї держави, оскільки з його прийняттям було запроваджено абсолютно нову філософію кримінально-процесуальних відносин.

Про невідповідність КПК України 1960 року Основному Закону держави, європейським та міжнародним стандартам дотримання прав і свобод людини у сфері кримінального судочинства неодноразово зазначали як міжнародні експерти, так і вітчизняні юристи, політики та громадські діячі. Прийняття нового КПК України визнавалося нагальною потребою та вимогою часу, оскільки КПК України 1960 року був не в змозі забезпечити ефективне розслідування злочинів, гарантувати швидкий та неупереджений судовий розгляд і належне дотримання прав людини у кримінальному процесі, забезпечити повагу до її особистості.

Новий КПК України запроваджує у вітчизняний кримінальний процес європейські цінності та стандарти, перетворює неухильне дотримання прав людини на основну ідеологію всього кримінального провадження, гарантує реальну змагальність процесу, у тому числі і на досудовому етапі, а також надає змогу віднайти справедливий баланс між інтересами держави, суспільства та особи.

Після 13 квітня 2012 року, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» № 4652-VI та перехідних положень Кодексу, на всіх рівнях органів державної влади розпочалася активна робота над приведенням чинних нормативно-правових актів у відповідність до положень нового кримінально-процесуального закону, а також на розробку і прийняття нагально необхідних законів та підзаконних актів.

Слід відзначити, що найбільших змін у новому КПК України зазнала процедура досудового провадження, а саме: порядок прийняття та реєстрації заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення; розмежування повноважень органів прокуратури та досудового розслідування; система та порядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження; роль та співвідношення оперативно-розшукової діяльності

з процесуальною, як наслідок запроваджено інститут негласних слідчих (розшукових) дій; змінено форми взаємодії оперативних та слідчих підрозділів; розширено предмет судового контролю та права сторони захисту на збирання доказів; передбачено інститут угоди та ін. Зазначені питання та інститути потребували чіткої регламентації у відомчих та міжвідомчих нормативно-правових актах, консолідованої зосередженості робочих груп та допомоги вчених і практиків при їх розробці.

На навчальні заклади системи МВС України також було покладено значний обсяг роботи щодо: експертизи проектів нормативно-правових актів, розробки алгоритмів дій працівників ОВС за нових процесуальних умов, підготовки зразків абсолютно нових процесуальних документів, макетів кримінального провадження, а також постійного надання методичної допомоги практичним підрозділам в опрацюванні положень КПК України.

Хотілося б відзначити, що проведений обсяг роботи на загальнодержавному рівні важко переоцінити, однак упровадження положень КПК України на сьогодні виходить уже на новий етап формування практики, аналізу статистичних показників та розробки необхідної кількості методичних рекомендацій, наукових коментарів і узагальнень судової практики, у зв'язку з чим продовжує потребувати нашої уваги та зусиль.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, як і інші навчальні заклади системи МВС України, став осередком проведення наукових заходів, круглих столів, семінарів, тренінгів та науково-практичних конференцій.

Зазначений інформаційно-методичний poradnik підготовлений з нагоди проведення на базі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ 18–19 квітня 2013 року Всеукраїнської науково-практичної конференції на тему «Актуальні питання досудового розслідування слідчими органів внутрішніх справ: проблеми теорії та практики» в рамках проекту Ради Європи «Підтримка реформи кримінальної юстиції в Україні» та нагальної потреби практичних підрозділів в уніфікації наявної кількості нормативно-правових актів, що регламентують окремі питання кримінального провадження.

Маємо глибоке сподівання на те, що розроблений збірник стане у пригоді представникам правоохоронних та судових органів і правозахисних інституцій, сприятиме належному рівню інформування всіх зацікавлених осіб і надасть можливість додаткового тлумачення окремих норм та інститутів КПК України.

З повагою

Ректор

**Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
генерал майор міліції**

Алфьоров Сергій Миколайович

Шановні колеги!

Прийняття 13 квітня 2012 року нового Кримінального процесуального кодексу України стало результатом зміцнення процесів гуманізації й демократизації в українському суспільстві, а також однією з передумов до реалізації євроінтеграційних процесів нашої держави.

У зв'язку із введенням у дію Кримінального процесуального кодексу України МВС України вживає заходів, спрямованих на вдосконалення професійного рівня працівників органів внутрішніх справ, а також забезпечення прав і свобод громадян під час досудового розслідування.

МВС України налагодило тісну взаємодію з Генеральною прокуратурою України щодо формування єдиного підходу до вирішення проблемних питань застосування положень КПК України. На виконання доручення Президента України створено Міжвідомчу моніторингову групу з питань імплементації положень Кримінального процесуального кодексу, до складу якої увійшли керівники правоохоронних органів України.

Приведено у відповідність до положень Кримінального процесуального кодексу України відомчі та міжвідомчі нормативно-правові акти, що регулюють діяльність органів внутрішніх справ, зокрема щодо: порядку проведення процесуальних дій при виявленні кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами; взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами охорони здоров'я та прокуратури України при встановленні факту смерті людини; проведення негласних слідчих (розшукових) дій тощо.

Для зручності застосування норм нового законодавства у практичній діяльності Головним слідчим управлінням спільно з фахівцями Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, експертами Ради Європи та представниками судової влади розроблено «Збірку інформаційних матеріалів, які регулюють окремі питання кримінального провадження в Україні», у якій зосереджено нормативно-правові акти, що регулюють діяльність органів внутрішніх справ, прокуратури, судової влади та адвокатського корпусу.

Ця методична розробка покликана стати порадиником у застосуванні положень Кримінального процесуального кодексу України та не допустити подвійних тлумачень законодавства у практичній діяльності!

**Начальник
Головного слідчого управління
МВС України,
генерал-лейтенант міліції
кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України**

Василь Іванович Фаринник

Розділ 1

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПОЧАТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

До завдань при розробці нового КПК України відносилося спрощення процедури початку кримінального провадження та максимальне скорочення строків на розгляд і перевірку заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення, шляхом відмови від стадії порушення кримінальної справи.

Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України, строки перевірки заяв чи повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення скорочено до 24 годин, а початок кримінального провадження зведено до факту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — ЄРДР)¹.

Окрім нормативного закріплення в КПК України, початок кримінального провадження отримав свою додаткову регламентацію у низці підзаконних нормативно-правових актів, до яких, у першу чергу, слід віднести:

- Інструкцію про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затверджену наказом МВС України № 1050 від 19.11.2012 р.;
- Інструкцію з організації реагування органів внутрішніх справ на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, затверджену наказом МВС України № 940 від 22.10.2012 р.;
- Положення про початок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затверджене наказом Генерального прокурора України № 69 від 17.08.2012 р.;
- Порядок взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини, затверджений спільним наказом МВС України, МОЗ України та Генеральної прокуратури України № 1095/955/119 від 28.11.2012 р.;
- Порядок спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних

¹ЄРДР — це створена за допомогою автоматизованої системи електронна база даних, відповідно до якої здійснюється збирання, зберігання, захист, облік, пошук, узагальнення даних, зазначених у п. 2.1 Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, які використовуються для формування звітності, а також надання інформації про відомості, внесені до ЄРДР.

правопорушень, пов'язаних з пожежами, затверджений спільним наказом МВС України та Міністерства надзвичайних ситуацій України № 1106/1377 від 30.11.2012 р., та ін.

Вказана низка нормативно-правових актів спрямована на оптимізацію початку кримінально-процесуальних відносин, підвищення оперативності реагування і забезпечення дотримання належного рівня законності під час прийняття, реєстрації та розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення¹.

Враховуючи, що не всі заяви та повідомлення, які надходять до чергових частин МВС, ГУБОЗ, ГУМВС, УМВС та міськрайлінорганів за телефонним номером «102» або за допомогою інших засобів зв'язку, можуть містити відомості саме про кримінальні правопорушення, як того вимагає ч. 1 ст. 214 КПК України², наказом МВС України № 1050 запроваджено спеціальний порядок ведення цілісної системи *єдиного обліку* реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події одразу після їх надходження до чергових частин ОВС. Крім того, в наказі МВС № 940 чітко регламентовано порядок оперативного реагування на всі заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення або інші події, а в розділі 2 Інструкції, затвердженої наказом МВС України № 700³, визначено форми взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами внутрішніх справ у складі СОГ при надходженні заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та порядок реагування на них.

Запроваджуючи подвійну систему фіксації (спочатку в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події (далі — журналі ЄО), а після перевірки та підтвердження інформації про факт вчинення кримінального правопорушення — у Єдиному реєстрі досудових розслідувань), МВС та Генеральною прокуратурою України створено надійну систему гарантій щодо недопущення випадків неприйняття заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення або можливих фактів nereагувань на них.

Відповідно до п. 3.1. наказу МВС України № 1050, *кожен факт неприйняття, nereєстрації в журналі ЄО⁴ заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події розцінюється як порушення законності*. За виявленими фактами у 10-денний термін повинні проводитись службові розслідування, винних осіб необхідно притягувати до суворої дисциплінарної відповідальності⁵, а матеріали службових розслідувань у

¹ Слід відзначити, що негайність реагування на всі кримінальні правопорушення віднесено до основних завдань ОВС відповідно до наказів №940 та №1050 МВС України.

² Витяг із тексту норми ч. 1 ст. 214 КПК України «... що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення...».

³ Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затверджена наказом МВС України №700 від 14.08.2012 р.

⁴ Форма журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події є єдиною для всіх органів внутрішніх справ України. Він є документом суворої звітності, аркуші в ньому повинні бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою (додаток 2 до п. 2.1. Інструкції про єдиний облік).

⁵ Згідно із ст. 12 Дисциплінарного статуту ОВС України, до осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ можуть застосовуватись такі види дисциплінарних стягнень, як: усне зауваження, зауваження, догана, сувора догана, попередження про неповну посадову відповідність, звільнення з посади, пониження в спеціальному званні на один ступінь, звільнення з органів внутрішніх справ.

3-денний термін після їх завершення надсилати до прокуратури для прийняття процесуального рішення.

Крім того, Інструкцією про порядок ведення єдиного обліку в п. 1.2. підкреслено, що до *джерел інформації* про вчинення кримінальних правопорушень у розумінні ч. 1 ст. 214 КПК України¹, слід віднести:

- повідомлення будь-яких осіб та самостійно виявлені слідчим або іншою службовою особою органів внутрішніх справ з будь-якого джерела обставини вчинення кримінального правопорушення;
- повідомлення будь-яких осіб, які затримали підозрювану особу на місці вчинення кримінального правопорушення.

Анонімні листия вид інформації про кримінальне правопорушення до журналу ЄО не заносяться, а реєструються лише в підрозділах документального забезпечення і передаються за вказівкою керівника органу внутрішніх справ або особи, яка виконує його обов'язки, до структурних підрозділів для використання при розкритті злочинів або запобіганні їм (п. 3.10. зазначеної Інструкції).

Таким чином, відповідно до Інструкції про порядок ведення єдиного обліку, всі заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення, що вчинені або готуються, незалежно від місця і часу їх скоєння, повноти отриманих зведень і форми подання, а також особистості заявника реєструється цілодобово оперативним черговим того органу внутрішніх справ, до якого звернулася особа чи надійшло повідомлення.

При зверненні до чергової частини фізичних, юридичних або посадових осіб черговий зобов'язаний уважно вислухати заявника, з'ясувати час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення (п. 5.2. Інструкції, затвердженої наказом МВС України № 940).

На місце події негайно направляється слідчо-оперативна група, а отримана заява невідкладно надається керівнику органу досудового розслідування з метою з'ясування попередньої кваліфікації, про що інформується начальник та відповідальний по ОВС (п. 2.1. Інструкції про порядок оперативного реагування, затвердженої наказом МВС № 940 та п. 2.2. Інструкції затвердженої наказом МВС № 1050).

Інструкція, затверджена наказом МВС № 700, у п. 2.2. одночасно з ч. 1 ст. 214 КПК України вказує, що на слідчого покладено обов'язок невідкладно, але не пізніше 24 годин внести відомості про кримінальне правопорушення за заявою або повідомленням до ЄРДР. Зазначена вимога кримінально-процесуального закону поширюється і на прокурора, який після самостійного внесення відомостей до ЄРДР зобов'язаний невідкладно, але не пізніше наступного робочого дня, з дотриманням правил підслідності передати наявні у нього матеріали до органу досудового розслідування та доручити проведення досудового розслідування.

¹ Частина 1 ст. 214 КПК України передбачає три види джерела інформації про кримінальні правопорушення, а саме: подання заяви, повідомлення та самостійне виявлення з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення. Також дивись додаток №7 до Положення про ЄРДР.

Таким чином, відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення незалежно від підслідності не допускається.

Досудове розслідування¹, відповідно до положень ч. 2 ст. 214 КПК України, розпочинається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР.

Кримінально-процесуальний закон передбачив, що здійснення досудового розслідування до внесення відомостей у реєстр або без такого внесення не допускається і тягне за собою юридичну відповідальність. У невідкладних випадках огляд місця події може проводитись до внесення відомостей до ЄРДР, однак після завершення огляду відомості повинні вноситись до нього негайно. Зазначена імперативна норма КПК унеможливило випадки проведення слідчих (розшукових) дій без відповідної реєстрації факту події у ЄРДР.

Відповідно до ч. 5 ст. 214 КПК України, до ЄРДР вносяться відомості про:

- 1) дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;
- 2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника;
- 3) інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;
- 4) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела;
- 5) попередня правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;
- 6) прізвище, ім'я, по батькові та посада службової особи, яка внесла відомості до реєстру, а також слідчого, прокурора, який вніс відомості до реєстру та/або розпочав досудове розслідування;
- 7) інші обставини, передбачені Положенням про ЄРДР.

Особливістю ведення ЄРДР є те, що в ньому автоматично фіксується дата внесення інформації та присвоюється номер кримінального провадження, а внесені відомості стають одразу доступними для перегляду прокурору відповідного рівня (крім випадків початку кримінального провадження про хабарництво, зазначені відомості відкриваються з моменту висунення підозри особі).

У п. 2.5. розділу 2 Положення про порядок ведення ЄРДР зазначається, що номер кримінального провадження складається з таких реквізитів: код органу, який розпочав досудове розслідування, рік, код відомства та територіального органу, номер кримінального провадження. Реквізити номера кримінального провадження зберігаються на всіх стадіях досудового розслідування.

Як додатково регламентує п. 2.2. другого розділу Положення про порядок ведення ЄРДР, якщо у заяві або повідомленні, всупереч вимогам ч. 5 ст. 214 КПК України, не

¹ Досудове розслідування — стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності (п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК).

наведено достатньої інформації про вчинене кримінальне правопорушення, то для її встановлення проводяться наступні дії: *направлення вимоги до установ, підприємств, організацій про надання документів або відповідних даних, отримання пояснень* відповідно до ч. 8 ст. 95 КПК України тощо. *Такі дії повинні бути виконані у строк, що не перевищує 7 днів.* При непідтвердженні під час перевірки обставин, які свідчать про вчинення кримінального правопорушення, відповідно до п. 1 або п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України виноситься постановою про закриття кримінального провадження. За умови встановлення обставин, які свідчать про вчинення кримінального правопорушення, проводиться досудове розслідування відповідно до вимог ст. 214 КПК України¹.

Відповідно до ч. 6 ст. 214 КПК України, слідчий невідкладно у письмовій формі повідомляє прокурора про початок досудового розслідування, підставу початку досудового розслідування та інші відомості, передбачені ч. 5 ст. 214 КПК України.

Для запобігання дублюванню внесених відомостей, а також недопущення початку кримінального провадження за одним і тим же фактом у ЄРДР автоматично здійснюється перевірка наявності вже розпочатих досудових розслідувань за однією або сукупністю відомостей про кримінальні правопорушення, які внесені до ЄРДР всіма реєстраторами про:

- номер та дату реєстрації кримінального провадження;
- орган досудового розслідування;
- дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;
- інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;
- прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника;
- прізвище, ім'я, по батькові та дату народження особи, яку повідомлено про підозру.

Якщо черговий або інша уповноважена особа приймає усну заяву (при особистому зверненні заявника) то крім з'ясування особи заявника, необхідно також попередити його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, про що підписом зазначається у протоколі (п. 5.3.1. Інструкції, затвердженої наказом МВС № 940).

Пункт 1.4. розділу 2 Положення про порядок ведення ЄРДР зазначає, що заява чи повідомлення про кримінальне правопорушення вважаються поданими з моменту попередження особи про кримінальну відповідальність (за виключенням випадків, коли таке попередження неможливо зробити з об'єктивних причин: надходження заяви, повідомлення поштою, іншим засобом зв'язку, непритомний стан заявника, відрадження тощо).

Результат системного аналізу норм КПК України та відомчих нормативно-правових актів вказав на те, що до початку досудового розслідування можуть бути складені наступні процесуальні документи:

¹Зазначені зміни у п. 2.2. Положення про порядок ведення ЄРДР внесені наказом Генеральної прокуратури України № 113 від 14.11.2012 р.

- заява або повідомлення про кримінальне правопорушення;
- протокол прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення (або таке, що готується);
- рапорт працівника ОВС про безпосереднє (самостійне) виявлення обставин, що можуть свідчити про вчинене кримінальне правопорушення;
- пам'ятка про процесуальні права та обов'язки потерпілого;
- талон-повідомлення;
- доручення слідчому про проведення досудового розслідування;
- повідомлення прокурора про початок досудового розслідування;
- повідомлення потерпілому про початок досудового розслідування (у випадку звернення потерпілого на підставі п. 2 ч. 2 ст. 56 КПК України);
- витяг з єдиного реєстру досудових розслідувань.

Також доречно підкреслити, що заходи, пов'язані з прийняттям та перевіркою заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, з урахуванням черговості їх проведення можливо розподілити на такі: *прийняття, реєстрація, розгляд, внесення відомостей до ЄРДР*.

Таким чином, на нашу думку, гарантіями спрощення початку кримінального провадження є:

- чітка регламентація процедури прийняття, реєстрації та розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення у відомчих нормативно-правових актах;
- наділення потерпілого правом на негайне прийняття та реєстрацію заяви про кримінальне правопорушення (ч. 2 ст. 56 КПК України), а заявника, відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 60 КПК України, — правом отримати документ, що підтверджує факт подання ним заяви;
- визначення 24 годин як максимально допустимого строку на розгляд та перевірку заяви або повідомлення про кримінальне правопорушення (ч. 1 ст. 214 КПК України);
- встановлення на рівні закону обов'язку слідчого та прокурора внести відомості про кожне кримінальне правопорушення до ЄРДР невідкладно або у встановлені КПК України строки;
- можливість оскарження до слідчого судді на підставі п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України бездіяльності слідчого (прокурора), яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР;
- встановлення юридичної відповідальності за виявлені факти неприйняття або реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення в журналі ЄО.

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

19.11.2012 р.

м. Київ

№ 1050

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
17 грудня 2012 р. за № 2095/22407*

Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події та положень про комісії

(Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 215 від 05.03.2013)

Відповідно до пункту 3 частини першої статті 10 Закону України «Про міліцію», підпункту 7 пункту 4 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 383, та з метою приведення нормативно-правових актів МВС України до вимог Кримінального процесуального кодексу України **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити:

1.1. Інструкцію про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що додається.

1.2. Положення про комісію головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, районних, районних у містах, міських управлінь (відділів), лінійних управлінь (відділів) внутрішніх справ України з контролю за станом обліково-реєстраційної дисципліни, що додається.

1.3. Положення про комісію районних, районних у містах, міських управлінь (відділів), лінійних управлінь (відділів) внутрішніх справ головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті з контролю за станом прийняття та реєстрації в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що додається.

2. Для забезпечення виконання вимог цього наказу структурним підрозділам апарату Міністерства внутрішніх справ України, підпорядкованим їм територіальним підрозділам здійснювати контроль:

2.1. Головному штабу МВС України — за повнотою та достовірністю ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, організацією роботи чергових частин щодо реагування на заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, порядком їх приймання, повнотою обліку. Щокварталу аналізувати стан обліково-реєстраційної роботи, вносити керівництву міністерства пропозиції щодо поліпшення реагування органів внутрішніх справ на заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

2.2. Управлінню інспекції з особового складу Департаменту кадрового забезпечення МВС України — за станом проведення головними управліннями, управліннями МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС) службових розслідувань за фактами порушень законності при неприйнятті та невнесенні до єдиного обліку органів внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події та узагальнення таких порушень.

2.3. Головному управлінню по боротьбі з організованою злочинністю МВС України — за прийманням та реєстрацією заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, веденням єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події в територіальних підрозділах боротьби з організованою злочинністю.

2.4. Структурним підрозділам апарату МВС України за напрямками діяльності щокварталу аналізувати стан роботи підпорядкованих підрозділів з прийняття та реєстрації в органах та підрозділах внутрішніх справ заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, узагальнювати та заслуховувати на оперативних нарадах.

2.5. Під час виїздів у відрядження з метою перевірки діяльності органів внутрішніх справ обов'язково вивчати та відображати в довідках окремим розділом стан роботи в підпорядкованих територіальних підрозділах із забезпечення прийняття та реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події. Копії довідок за результатами таких перевірок у 3-денний строк після повернення з відряджень подавати до Головного штабу МВС України для узагальнення.

3. Начальникам ГУМВС, УМВС:

3.1. Кожен факт неприйняття, nereєстрації в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події розцінювати як порушення законності. За виявленими фактами приховування від обліку шляхом неприйняття, nereєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події у 10-денний строк проводити службові розслідування. Узгоджені зі штабами та інспекцією з особового складу висновки службових розслідувань із пропозиціями про накладення

на працівників дисциплінарних стягнень затверджувати особисто. Копії висновків службових розслідувань разом з обліковими картками направляти до управління інспекції з особового складу Департаменту кадрового забезпечення МВС України. Накази про накладення дисциплінарних стягнень на працівників органів внутрішніх справ, які допустили такі порушення, доводити до відома всього особового складу.

3.2. Забезпечити ефективну роботу комісії ГУМВС, УМВС з контролю за станом прийняття та реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події в структурних підрозділах та районних, районних у містах, міських управлінь (відділів), лінійних управлінь (відділів) внутрішніх справ (далі — органи внутрішніх справ). Не менше двох разів на рік особисто брати участь у роботі цих комісій.

3.3. Забезпечити вільний доступ громадян до приміщень органів внутрішніх справ, у яких здійснюється прийом громадян. У кожному органі внутрішніх справ виділити та обладнати у разі їх відсутності спеціальні кімнати для прийому громадян з розміщенням у них стендів із інформацією про прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події та організувати їх прийом.

3.4. Увести в чергових частинах органів внутрішніх справ єдиний облік заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

4. Начальникам структурних підрозділів апарату МВС України, ГУМВС, УМВС організувати вивчення цього наказу з особовим складом і забезпечити його виконання. Прийняти від відповідних категорій працівників замітки зі знання вимог цього наказу та нормативно-правових актів, що ним затверджені.

5. Департаменту матеріального забезпечення МВС України, ГУМВС, УМВС забезпечити виготовлення необхідної кількості бланків облікових документів.

6. Визнати таким, що втратив чинність, наказ МВС України від 14 квітня 2004 року № 400 «Про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 6 травня 2004 року за № 571/9170.

7. До 30 червня 2013 року в чергових частинах МВС України, Головному управлінні боротьби з організованою злочинністю МВС України (далі — ГУБОЗ МВС України), ГУМВС, УМВС та територіальних підрозділах боротьби з організованою злочинністю єдиний облік заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події здійснювати в паперовому вигляді шляхом ведення журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

8. Контроль за додержанням правил ведення журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події здійснює оперативний черговий МВС України, ГУБОЗ МВС України, територіальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю, ГУМВС, УМВС.

9. Департаменту інформаційно аналітичного забезпечення МВС України (Аршинов І. А.), Департаменту матеріального забезпечення МВС України (Зінов П.І.), Головному штабу МВС України (Лазарев А. А.) з 1 липня 2013 року в ГУМВС, УМВС, міських, районних та лінійних органах внутрішніх справ запровадити ведення єдиного обліку заяв

і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події в електронному вигляді з дотриманням вимог норм законодавства щодо захисту персональних даних.

10. Цей наказ набирає чинності з дня набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України, але не раніше дня його офіційного опублікування.

11. Головному штабу МВС України (Лазарев А. А.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

12. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника Міністра генерал-полковника міліції Черних С. П. та заступників Міністра відповідно до розподілу обов'язків.

**Міністр
генерал внутрішньої служби
України**

В. Ю. Захарченко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом МВС України
від 19.11. 2012 р. № 1050

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
17 грудня 2012 р. за № 2095/22407*

ІНСТРУКЦІЯ

про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події

I. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція встановлює порядок ведення єдиного обліку органами і підрозділами внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, а також порядок здійснення контролю за його дотриманням.

1.2. Джерелом інформації про вчинення кримінальних правопорушень та інших подій, що надходить до органу внутрішніх справ, уповноваженого розпочати досудове розслідування, є:

- повідомлення будь-яких осіб та самостійно виявлені слідчим або іншою службовою особою органів внутрішніх справ з будь-якого джерела обставини кримінальних правопорушень;
- повідомлення будь-яких осіб, які затримали підозрювану особу на місці вчинення кримінального правопорушення.

1.3. Для роз'яснення населенню порядку прийняття, реєстрації заяв і повідомлень про вчинення кримінальних правопорушень та інших подій в органах внутрішніх справ у спеціальних кімнатах для приймання громадян або у вестибюлях повинна бути вивішена пам'ятка щодо ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події (додаток 1). У ній зазначаються номери телефонів (місцезнаходження) керівників МВС України, головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС), на яких покладено контроль за додержанням законності при прийнятті та реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, а також органів прокуратури, що здійснюють нагляд.

1.4. У цій Інструкції терміни вживаються в такому значенні:

- єдиний облік — це прийняття та реєстрація органами та підрозділами внутрішніх справ заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;
- прийняття заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події — дії службових осіб органів внутрішніх справ при одержанні заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;
- реєстрація заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події — присвоєння кожній отриманій заяві і повідомленню про вчинення кримінального

правопорушення та іншої події порядкового номера і фіксація у відповідних облікових документах стислих даних про заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події.

II. Прийняття заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події

2.1. Прийняття заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, незалежно від місця і часу їх учинення, повноти отриманих даних, особистості заявника, здійснюється цілодобово негайно тим органом внутрішніх справ, до якого надійшла заява чи повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, або самостійне виявлення слідчим або іншою службовою особою органу внутрішніх справ з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

Такі дії проводяться уповноваженими працівниками чергових частин, а саме: головним інспектором — черговим, старшим інспектором — черговим з особливих доручень, старшим інспектором — черговим чергової частини МВС України, старшим інспектором — черговим, інспектором черговим, помічником чергового чергової частини Головного управління боротьби з організованою злочинністю МВС України (далі — ГУБОЗ МВС України), помічником начальника чергової частини (відділу) — оперативним черговим, старшим інспектором — черговим, інспектором — черговим чергової частини ГУМВС, УМВС, інспектором — черговим, помічником чергового чергової частини Управління боротьби з організованою злочинністю (далі — УБОЗ), помічником начальника чергової частини — оперативним черговим, старшим інспектором — черговим, інспектором — черговим, помічником оперативного чергового чергової частини районних, районних у містах, міських управлінь (відділів), лінійних управлінь (відділів) внутрішніх справ, працівниками інших структурних підрозділів, призначеними підмінними черговими в установленому порядку, та оператором телефонної лінії «102» або іншою службовою особою.

При особистому зверненні заявника до органу внутрішніх справ, який обслуговує обласні центри та інші міста з територіальним поділом, із заявою чи повідомленням про вчинене кримінальне правопорушення та інші події цілодобово оформляються протоколи усних заяв оперативним черговим або іншою службовою особою в кімнаті для приймання громадян і відразу реєструються в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, форма якого наведена у додатку 2 до цієї Інструкції (далі — журнал ЄО).

Форма журналу ЄО є єдиною для всіх органів внутрішніх справ України.

Повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події, отримані оператором телефонної лінії «102», вносяться до окремого робочого зошита, в якому зазначаються відомості про дату та час надходження повідомлення, хто повідомив (П.І. Б., місце проживання/місцезнаходження, телефон), короткий зміст заяви. Уся отримана інформація про кримінальні правопорушення та інші події після її внесення до робочого зошита відразу передається до відповідних районних, районних у містах, міських управлінь (відділів), лінійних управлінь (відділів) (далі — органи внутрішніх справ) для реагування,

про що робиться відмітка у робочому зошиті (кому передано повідомлення, номер реєстрації в журналі ЄО органу внутрішніх справ).

2.2. Оперативний черговий, отримавши заяву чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію від слідчого або іншої службової особи, зобов'язаний діяти відповідно до Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 28 квітня 2009 року № 181, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 20 серпня 2009 року за № 786/16802, відразу зареєструвати її в журналі ЄО та направити на місце події слідчо-оперативну групу чи оперативну групу.

2.3. Інформацію, яка надійшла до чергової частини органу внутрішніх справ про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію на території обслуговування іншого органу внутрішніх справ, оперативний черговий відразу реєструє в журналі ЄО та невідкладно інформує про це той орган, на території оперативного обслуговування якого мала місце така подія.

Матеріали з ознаками вчинення кримінального правопорушення заборонено передавати без реєстрації в журналі ЄО та Єдиному реєстрі досудового розслідування до іншого органу внутрішніх справ.

2.4. За межами місцезнаходження органу внутрішніх справ слідчий або інша службова особа органу внутрішніх справ на території України незалежно від посади, яку він обіймає, місцезнаходження і часу в разі звернення до нього громадян або службових осіб із заявою чи повідомленням про події, які загрожують особистій чи громадській безпеці, або у разі безпосереднього виявлення таких зобов'язаний вжити заходів для попередження і припинення правопорушень, рятування людей, надання допомоги особам, які їм потребують, встановлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, охорони місця події і повідомити про це в найближчий підрозділ міліції.

Службові особи підрозділів (управлінь, відділів) Державної автомобільної інспекції МВС України, пунктів централізованого спостереження підрозділів Державної служби охорони при МВС України, спеціальних приймальників для тримання осіб, підданих адміністративному арешту, приймальників — розподільників для дітей інформацію про вчинене кримінальне правопорушення негайно передають до чергових частин органів внутрішніх справ.

2.5. Заяви або повідомлення фізичних або юридичних осіб про вчинення кримінального правопорушення та іншої події можуть бути усними або письмовими. Усні заяви про вчинення кримінального правопорушення заносяться до протоколу прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення або таке, що готується, форма якого наведена у додатку 3 до цієї Інструкції, який підписують заявник та посадова особа, яка прийняла заяву.

Особа, яка подає заяву чи повідомляє про кримінальне правопорушення, під підпис попереджається про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, передбачену статтею 383 Кримінального кодексу України, крім випадків надходження заяви або повідомлення поштою чи іншим видом зв'язку.

III. Реєстрація заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події

3.1. Заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події реєструються цілодобово в черговій частині органу внутрішніх справ уповноваженими працівниками чергових частин МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, УБОЗ, органів внутрішніх справ відразу після їх надходження та вносяться до журналу ЄО та інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ, до якої також відразу вносяться усі відомості з журналу ЄО.

3.2. У черговій частині МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, територіальних підрозділах боротьби з організованою злочинністю та органах внутрішніх справ ведеться журнал ЄО, який забороняється виносити з чергової частини.

3.3. Журнали ЄО заповнюються уповноваженими працівниками чергових частин МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, територіальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю та органів внутрішніх справ. Записи за кожною інформацією повинні містити стислі і вичерпні дані про те, коли надійшла заява чи повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, хто, коли і в якій формі повідомив про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію, що і коли трапилось, час та дату реєстрації, які заходи вжиті за заявою чи повідомленням про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, ким та кому доручено розгляд заяви чи повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, час та дату отримання заяви чи повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події для внесення відповідних даних до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

3.4. Закінчені журнали ЄО та журнали видачі талонів, разом з талонами-корінцями передаються до підрозділів документального забезпечення і зберігаються протягом строку, установленого відповідними документами, що регламентують порядок ведення діловодства.

3.5. Про наявність письмових заяв про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли до чергової частини органу внутрішніх справ, а також повідомлень, які надійшли усно, у яких наявні відомості, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, після реєстрації в журналі ЄО оперативний черговий доповідає начальникові слідчого підрозділу для внесення слідчими відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформує начальника органу внутрішніх справ.

Заяви і повідомлення, що надійшли до чергової частини органу внутрішніх справ, у яких відсутні відомості, які можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, після реєстрації в журналі ЄО доповідаються оперативним черговим начальником органу внутрішніх справ або особі, яка виконує його обов'язки, для розгляду та прийняття рішення згідно із Законом України «Про звернення громадян» або Кодексом України про адміністративні правопорушення.

У разі виявлення начальником органу внутрішніх справ, що заява чи повідомлення містять відомості, які свідчать про вчинення кримінального правопорушення, він за своєю резолюцією (не пізніше однієї доби з часу реєстрації заяви в ЄО) повертає її до чергової частини для негайної передачі начальнику слідчого підрозділу.

3.6. Якщо письмова заява або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення надійшли до органу внутрішніх справ при особистому зверненні заявника, то

водночас з його реєстрацією в журналі ЄО в черговій частині органу внутрішніх справ оперативний черговий оформляє талон-повідомлення, форма якого наведена у додатку 4 до цієї Інструкції, і видає його заявнику.

3.7. Заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли до органу внутрішніх справ поштою, телеграфом, факсимільним зв'язком або іншим видом зв'язку, реєструються в підрозділах документального забезпечення, доповідаються начальникові органу внутрішніх справ або особі, яка виконує його обов'язки, які надають письмові резолюції щодо подальшого розгляду заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події з ознаками кримінальних правопорушень у порядку, передбаченому пунктом 3.5 цього розділу.

3.8. Датою подання заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події до органів внутрішніх справ вважається дата реєстрації такої заяви чи повідомлення в журналі ЄО органу внутрішніх справ.

3.9. Заяви та повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, в яких указується на обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, що надійшли до апаратів МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, територіальних підрозділів боротьби з організованою злочинністю міських управлінь після їх реєстрації в журналі вхідної кореспонденції працівниками підрозділів документального забезпечення, негайно доповідаються керівництву МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС територіальних підрозділів боротьби з організованою злочинністю, після чого за їх резолюцією передаються до ГУМВС, УМВС, територіального органу внутрішніх справ, а копія — до відповідного структурного підрозділу.

Структурні підрозділи МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, територіальних підрозділів боротьби з організованою злочинністю міських управлінь зобов'язані поінформувати заявника про направлення такої заяви або повідомлення до ГУМВС, УМВС (територіального органу внутрішніх справ), а також забезпечити контроль за внесенням відповідних відомостей до журналу ЄО у відповідному територіальному органі внутрішніх справ.

{Пункт 3.9 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ № 215 від 05.03.2013}

3.9.1. У журналі ЄО чергових частин МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, територіальних підрозділів боротьби з організованою злочинністю міських управлінь реєструються заяви та повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, досудове розслідування за якими здійснюватиметься слідчими підрозділами апаратів МВС України, ГУМВС, УМВС.

{Підпункт 3.9.1 пункту 3.9 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ № 215 від 05.03.2013}

3.9.2. Повідомлення про вчинення кримінальних правопорушень та інших подій, які надійшли до чергових частин МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, територіальних підрозділів боротьби з організованою злочинністю міських управлінь по телефону, уповноваженими працівниками чергових частин відразу реєструються в журналі ЄО та передаються до відповідного органу внутрішніх справ із внесенням

реєстраційного номера журналу ЄО вказаного органу в графу 8 журналу ЄО чергової частини МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, територіальних підрозділів боротьби з організованою злочинністю.

{Підпункт 3.9.2 пункту 3.9 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ № 215 від 05.03.2013}

3.9.3. Заяви чи повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, які надійшли при особистому зверненні громадян до МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, територіальних підрозділів боротьби з організованою злочинністю міських управлінь, реєструються в журналі ЄО уповноваженими працівниками чергових частин цих органів внутрішніх справ та одночасно з їх реєстрацією в журналі ЄО зазначені працівники оформляють талон-повідомлення, який видається заявнику та інформується територіальний орган внутрішніх справ із внесенням реєстраційного номера журналу ЄО вказаного органу в графу 8 журналу ЄО чергової частини МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, територіальних підрозділів боротьби з організованою злочинністю відповідно.

Зареєстровані заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події доповідаються керівництву МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, територіальних підрозділів боротьби з організованою злочинністю міських управлінь та за резолюцією керівництва МВС України, ГУБОЗ МВС України, ГУМВС, УМВС, територіальних підрозділів боротьби з організованою злочинністю надсилаються до органу внутрішніх справ за місцем вчинення кримінального правопорушення.

{Підпункт 3.9.3 пункту 3.9 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ № 215 від 05.03.2013}

3.10. Анонімні листи, що містять відомості про вчинені кримінальні правопорушення, реєструються лише в підрозділах документального забезпечення і передаються за резолюцією керівника органу внутрішніх справ або особи, яка виконує його обов'язки, до структурних підрозділів для використання при розкритті злочинів.

3.11. У журналі ЄО також реєструються:

3.11.1. Заяви і повідомлення про осіб, які зникли безвісти.

3.11.2. Рапорти працівників органів внутрішніх справ про виявлення ними з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення та іншої події.

3.12. При реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли в письмовій формі, оперативний черговий на їх лицьовому боці проставляє спеціальний штамп реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, форма якого наведена у додатку 5 до цієї Інструкції.

3.13. Слідчий, який отримав у черговій частині для розгляду заяву або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та інші події, у журналі ЄО ставить відмітку про час та дату її отримання, посаду, прізвище та підпис, а також невідкладно письмово надає до чергової частини, а з 1 липня 2013 року вносить в електронному вигляді, відомості про реєстраційний номер журналу ЄО, номер кримінального провадження, дату та годину

перенесення заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншої події до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Контроль за достовірністю внесених відомостей забезпечує працівник підрозділу інформаційно-аналітичного забезпечення.

3.14. Приховуваними від єдиного обліку вважаються заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, які були відомі працівнику органу внутрішніх справ, та відомості про них, які на час виявлення не внесені до журналу ЄО, та не отримали відповідного реєстраційного номера.

IV. Контроль за додержанням порядку ведення єдиного обліку

4.1. Організація роботи за додержанням вимог, установлених цією Інструкцією, покладається на начальника органу внутрішніх справ, а в разі його відсутності — на особу, яка виконує його обов'язки. Він персонально відповідає за організацію ведення єдиного обліку.

Про результати роботи органів внутрішніх справ із заявами і повідомленнями про вчинені кримінальні правопорушення та інші події складається щомісячний звіт.

4.2. Начальник органу внутрішніх справ зобов'язаний:

4.2.1. Після доповіді оперативного чергового органу внутрішніх справ про оперативну обстановку за минулу добу перевірити ведення журналу ЄО та реєстрацію в повному обсязі всіх заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, які надійшли за цей період, про що зробити відповідний запис у журналі ЄО.

4.2.2. У разі виявлення фактів порушення порядку прийняття та невнесення до журналу ЄО заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події проводити службове розслідування.

4.2.3. Щокварталу організувати проведення звірок обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, які зареєстровані в журналі ЄО, про що складати акт внутрішньої звірки стану ведення єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, форма якого наведена у додатку 6 до цієї Інструкції.

4.2.4. Для контролю за достовірністю обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, які надходять по телефонній лінії «102» або за допомогою інших засобів зв'язку до чергової частини, забезпечити їх запис та збереження в цифровому вигляді.

4.3. Контроль за додержанням законності при веденні журналу ЄО покладається на керівників підрозділів органів внутрішніх справ.

4.4. Контроль за дотриманням вимог ведення журналів ЄО покладається на начальника чергової частини міського, районного, лінійного органу, а де відсутні такі посади, така особа визначається начальником органу, ГУМВС, УМВС.

**Перший заступник начальника
Головного штабу МВС України
полковник міліції**

В. З. Дитюк

ПРАВИЛА

єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події

4.4.1. Згідно зі ст. 10 Закону України «Про міліцію», міліція зобов'язана приймати та реєструвати заяви й повідомлення про кримінальні правопорушення. Заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення, що вчинені або готуються, незалежно від місця і часу їх скоєння, повноти отриманих зведень і форми подання, а також особистості заявника, реєструється цілодобово оперативним черговим того органу внутрішніх справ, до якого звернулася особа чи надійшло повідомлення.

4.4.2. За межами дислокації органу внутрішніх справ працівник міліції на території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу в разі звернення до нього громадян або службових осіб із заявою чи повідомленням про вчинені кримінальні правопорушення та інші події або в разі безпосереднього виявлення такого зобов'язаний ужити заходів до його припинення, подання допомоги особам, які їй потребують, установлення і затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, охорони місця події і повідомити про це в найближчий підрозділ міліції.

4.4.3. Згідно з вимогами КПК України, заяви фізичних або юридичних осіб про вчинені кримінальне правопорушення можуть бути усними або письмовими. Усні заяви заносяться до протоколу, який підписують заявник та посадова особа, що прийняла заяву. При цьому заявник попереджається про кримінальну відповідальність за свідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення, про що відмічається в протоколі.

4.4.4. Письмова заява повинна бути підписана особою, від якої вона подається. До здійснення досудового розслідування слід пересвідчитися в особі заявника, попередити його про відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення і взяти від нього відповідний підпис.

4.4.5. Заяви фізичних або юридичних осіб, які затримали підозрювану особу на місці вчинення кримінального правопорушення, можуть бути усними або письмовими.

4.4.6. Оперативний черговий після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного обліку та доповісти зазначені матеріали начальникові органу досудового розслідування, про що інформувати керівника органу внутрішніх справ.

4.4.7. Заявник має право:

- отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її реєстрацію;
- подавати на підтвердження своєї заяви речі і документи;
- отримувати інформацію про стан розгляду його заяви.

Додаток 2
до п. 2.1. Інструкції про єдиний облік

ЖУРНАЛ ЄДИНОГО ОБЛІКУ

заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події

В _____
(назва органу внутрішніх справ)

Почато « ____ » _____ 20 _ р.

Закінчено « ____ » _____ 20 _ р.

Інвентарний № _____

*Продовження додатка 2 до п.2.1
Інструкції про єдиний облік*

ПРАВИЛА **ведення журналу єдиного обліку заяв і повідомлень** **про вчинені кримінальні правопорушення та інші події (ЄО)**

(Друкується на звороті титульного аркуша журналу)

1. Форма журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події є єдиною для всіх органів внутрішніх справ України.

2. Персональна відповідальність за правильність ведення журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події покладається на оперативного чергового органу внутрішніх справ. Журнал єдиного обліку є документом суворої звітності, аркуші в ньому повинні бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою. Записи проводяться повністю, охайно і тільки чорнилом, чорного або синього кольору. Виправлення і підчистки не допускаються. Про помилкові записи вчиняється застереження, яке підписується оперативним черговим.

Згідно з Інструкцією про єдиний облік в журналі єдиного обліку реєструються заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли від фізичних або юридичних осіб.

Інформацію оперативний черговий реєструє самостійно без погодження з керівництвом органу внутрішніх справ.

3. При реєстрації матеріалу до єдиного обліку про раніше невідоме органу внутрішніх справ про вчинене кримінальне правопорушення, виявлене в процесі досудового розслідування, проставляється відмітка «Додатково виявлено в ході досудового розслідування» і вказується його номер.

4. При внесенні до єдиного обліку вчиненого кримінального правопорушення, виявленого при звірці повноти обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, робиться відмітка «Виявлено при звірці» і вказується дата.

5. При заповненні граф 2 і 5 журналу єдиного обліку необхідно керуватися такими вимогами:

5.1 У графі 2 проставляються дата і час надходження заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію безпосередньо до чергової частини. При внесенні до єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, що надійшли поштою або отримані працівником органу внутрішніх справ при зверненні до нього громадянина, у графі 2 про це робляться відмітки.

5.2. У графі 5 послідовно зазначаються заходи, ужиті за заявою або повідомленням про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, перелічуються посадові особи, яким доповідалась інформація, вказується хто конкретно виїжджав на місце пригоди; якщо направлялася слідчо-оперативна група, то в якому персональному складі, час її виїзду.

ЗМІСТ
журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні
правопорушення та інші події (ЄО)

№ п/п	Коли надійшла заява чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію (дата, година, хвилина)	Хто повідомив про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію (П.І. Б., адреса, телефон заявника, назва, адреса і телефони підприємства, установи, організації)	Стислий зміст заяви та повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію (час, місце, обставини)	Заходи, вжиті за заявами і повідомленнями черговим. Склад слідчо-оперативної групи і час виїзду на місце пригоди. Перелік викрадених номерних речей. Вид охорони об'єкта, наявність сигналізації, хімпастки. Інші суттєві відомості	Ким, кому (дата, година) доручено розгляд заяви та повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію	Посада, прізвище і підпис особи, яка отримала заяву, повідомлення для розгляду про вчинене кримінальне правопорушення та іншу подію. Дата, година отримання посада, прізвище та підпис.	Відомості про результати розгляду матеріалів (Номер, дата та година про перенесення заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань)
1	2	3	4	5	6	7	8

Додаток 3
до п. 2.5. Інструкції про єдиний облік

Місце для штампа реєстрації

ПРОТОКОЛ
прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення
або таке, що готується

Місто (сел.) _____

« ____ » _____ 20 ____ року
« ____ » ГОД. « ____ » ХВ.

(слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, найменування органу, прізвище, ініціали)

у присутності осіб:

(їх прізвище, ім'я, по батькові, дата народження та місце проживання)

яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: _____

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються

при проведенні процесуальної дії, підписи осіб)

з дотриманням вимог статей 60, 104, 214 КПК України прийняв усну заяву від:

(прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, посада,

місце роботи і проживання заявника, контактний телефон,

документ, що посвідчує особу)

про

(кримінальне правопорушення)

Гр. _____ попереджений про кримінальну
(прізвище, ініціали заявника)

відповідальність згідно зі ст. 383 КК України за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину.

(підпис заявника)

Гр. _____ роз'яснено права заявника відповідно до ст. 60
КПК України:

- 1) отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію;
- 2) подавати на підтвердження своєї заяви речі і документи;
- 3) отримати інформацію про закінчення досудового розслідування.

(підпис заявника)

Гр. _____ заявив:
(прізвище, ініціали)

ЗМІСТ ЗАЯВИ:

1. Обставини події (дата, час, місце): _____

2. Яку матеріальну шкоду завдано протиправними діями, на яку суму, яким способом злочинці заволоділи майном (проникнення в житло чи інше приміщення, напад, вимагання, обман чи зловживання довірою); якщо проникнення, то яким шляхом (злам запірних пристроїв, підбір ключа, виставлення вікна, через квартиру, іншим способом); яке майно викрадено, де воно знаходилося, наявність документів, які підтверджують право власності на втрачене (пошкоджене) майно, та визначають його вартість, його прикмети, коли і де придбано: _____

3. Чи застосовувалося фізичне насильство або погроза його застосування, у чому це конкретно виявилось, які предмети (ніж, пістолет, газовий балончик, палиця тощо) використовувалися під час нападу? Якщо було вимагання майна чи права на нього або

вчинення будь-яких дій майнового характеру з погрозою застосування насильства, заподіяння тілесних ушкоджень, пошкодження майна тощо, то в чому конкретно виявилися ці дії? _____

4. Чи заподіяні кому-небудь тілесні ушкодження, до якого медичного закладу звертався, де він розташований, чи перебував на стаціонарному або амбулаторному лікуванні? _____

5. Чи бачив особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, чи може її впізнати, за якими прикметами? _____

6. Чи підозрюється хто-небудь у вчиненні кримінального правопорушення? Якщо так, то вказати з якої причини, а також відомості про цю особу: _____

7. Чи були очевидці вчинення кримінального правопорушення, що відомо про них? _____

Заявником зазначено: _____
(власноручно написати про ознайомлення та правильність викладених даних)

(підпис)

(ініціали, прізвище, заявника)

Заяву прийняв:

(слідчий, інша службова особа органу внутрішніх справ, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, посада, підпис, прізвище, ініціали)

« ___ » _____ 20 __ року

Додаток 4
до п. 3.11. Інструкції про єдиний облік

ЗРАЗОК ШТАМПА
який проставляється в журналі єдиного обліку заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події

<p style="text-align: center;">ЗАРЕЄСТРОВАНО</p> <p>в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події</p> <hr/> <p style="text-align: center;"><i>(назва органу внутрішніх справ)</i></p> <p>« _____ » _____ 20 _ р. № _____</p> <p>Оперативний черговий</p> <hr/> <p style="text-align: center;"><i>(підпис, прізвище)</i></p>
--

Додаток 5
до пунктів 3.6.,3.8. Інструкції про єдиний облік

ТАЛОН-КОРИНЕЦЬ

№ _____

Заяву прийнято від

(прізвище, ініціали заявника, найменування підприємства організації, установи, адреса, телефон)

Короткий зміст заяви

реєстр № _____ за ЄО

Посада, звання, прізвище та підпис особи, яка прийняла заяву

« _____ » _____ 20 ____ р.

Підпис заявника про отримання талона-повідомлення

ТАЛОН-ПОВІДОМЛЕННЯ

№ _____

Заяву прийнято

(прізвище, ініціали, посада, звання особи, яка прийняла заяву)

реєстр № _____ за ЄО *(якщо заяву прийнято в черговій частині ОВС)*

(найменування органу внутрішніх справ, службовий телефон)

« _____ » _____ 20 ____ р.

Підпис оперативного чергового або працівника, зазначеного в п. 3.6 Інструкції про єдиний облік

(прізвище, ініціали)

Правила оформлення, видачі та обліку талону-повідомлення

(Друкується на звороті титульного аркуша журналу талонів)

1. Талон складається з двох частин: талон-корінець і талон повідомлення. Обидві частини талона мають однаковий реєстраційний номер.

У талоні-корінці вказуються дані про заявника, короткий зміст заяви, реєстраційний номер за ЄО, посада, звання, прізвище та підпис особи, яка прийняла заяву про вчинене кримінальне правопорушення, дата її прийняття, підпис заявника про отримання талона-повідомлення, дата та час реєстрації заяви.

У талоні-повідомленні вказуються відомості про особу, яка прийняла заяву про вчинене кримінальне правопорушення, реєстраційний номер за ЄО, найменування органу внутрішніх справ, адреса і службовий телефон, дата прийняття заяви та підпис, ініціали і прізвище оперативного чергового або працівниками, зазначеними в п. 3.6 Інструкції. При видачі талона-повідомлення за межами дислокації органу внутрішніх справ реєстраційний номер за ЄО заявнику повідомляється додатково.

2. Заявник розписується за отримання талона-повідомлення на талоні-корінці, проставляє дату і час його отримання. Талон-корінець залишається в черговій частині органу внутрішніх справ.

3. У кожному міськрайліноргані здійснюється єдина загальна нумерація талонів-повідомлень (типографським способом), облік та видача проводиться черговими працівниками. Талони повинні бути зброшуровані в журнал і пронумеровані. Журнали талонів реєструються в підрозділах документального забезпечення і зберігаються в черговій частині органу внутрішніх справ. Талони-корінці використовуються при звірках повноти реєстрації заяв про вчинені кримінальні правопорушення, а також при розгляді скарг громадян на дії посадових осіб органів внутрішніх справ.

4. Працівникам, зазначеним у частині другій п. 3.6 Інструкції, талони видаються оперативним черговим під підпис. Після отримання оперативним черговим талонів-корінців разом із заявою про вчинені кримінальні правопорушення (для реєстрації в ЄО) зазначені талони-корінці підшиваються в окрему папку, про що робиться відповідна відмітка в журналі талонів.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом МВС України
від 19.11. 2012 р. № 1050

ПОЛОЖЕННЯ

про комісію головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі — ГУМВС, УМВС) з контролю за станом обліково-реєстраційної дисципліни в структурних підрозділах та міськрайліноорганах внутрішніх справ України

1. Загальні положення

1.1. Положення про комісію ГУМВС, УМВС з контролю за станом обліково-реєстраційної дисципліни в структурних підрозділах та міськрайліноорганах внутрішніх справ України (далі — Положення про комісію).

1.2. Комісія ГУМВС, УМВС з контролю за станом обліково-реєстраційної дисципліни в структурних підрозділах та міськрайліноорганах внутрішніх справ України (далі — комісія) створюється з метою координації дій структурних підрозділів та міськрайлінорганів внутрішніх справ з питань контролю за станом обліково-реєстраційної дисципліни ведення єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, а також для піднесення ролі та відповідальності керівників усіх рівнів у здійсненні контролю за додержанням законності в цій роботі.

1.3. Склад комісії затверджується наказами начальників ГУМВС, УМВС.

1.4. У своїй діяльності комісія керується Конституцією України, законами України, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України та нормативно-правовими актами МВС України.

1.5. До складу комісії входять керівники структурних підрозділів ГУМВС, УМВС, на яких покладаються обов'язки з контролю за станом ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

1.6. Головою комісії призначається перший заступник начальника ГУМВС, УМВС — начальник слідчого управління (відділу).

1.7. Заступниками голови комісії призначаються начальник штабу та начальник карного розшуку ГУМВС, УМВС, а її секретарем — працівник підрозділу, який здійснює контроль за станом обліково-реєстраційної дисципліни.

2. Організація роботи

2.1. Комісія працює згідно з планом, який затверджується виключно головою комісії один раз на півріччя.

2.2. Засідання комісії відбуваються не рідше одного разу на квартал. Рішення комісії набуває чинності за умови наявності на засіданні більше двох третин її членів.

2.3. Рішення, висновки та рекомендації комісії оформляються протоколом, який затверджується її головою, а у випадках відсутності — його заступником, і підписується секретарем.

2.4. У разі потреби витяг з протоколу засідання комісії можна надсилати виконавцям, а також зацікавленим структурним підрозділам.

2.5. Підготовка матеріалів на засідання комісії ведеться відділеннями (сектором, групою) з контролю за станом обліково-реєстраційної дисципліни штабу ГУМВС, УМВС на підставі проведених інспекторських, контрольних і цільових перевірок підрозділів та міськрайлінорганів. На засіданні розглядаються також подання прокурорів та ухвали судів з питань додержання законності при прийнятті та реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

2.6. Рішення, висновки та рекомендації, прийняті на засіданні комісії, обов'язкові для виконання структурними підрозділами ГУМВС, УМВС та міськрайлінорганами внутрішніх справ. Прийняті комісією рішення можуть бути оскаржені протягом місяця рапортом на ім'я начальника ГУМВС, УМВС.

3. Права комісії

3.1. Комісія в належних до її компетенції питаннях має право:

3.1.1. Заслуховувати на своїх засіданнях звіти керівників структурних підрозділів ГУМВС, УМВС, начальників міськрайлінорганів і голів відповідних комісій міськрайлінорганів.

3.1.2. Приймати рішення, робити висновки, давати рекомендації та роз'яснення, а також вносити пропозиції щодо вжиття заходів реагування на виявлені недоліки і притягнення до відповідальності винних посадових осіб органів внутрішніх справ.

3.1.3. У необхідних випадках вимагати від керівників структурних підрозділів ГУМВС, УМВС, начальників міськрайлінорганів і голів відповідних комісій міськрайлінорганів документи з розглянутих питань, письмові пояснення про причини недоліків та вжиті заходи щодо їх усунення.

4. Голова комісії (заступники голови комісії)

4.1. Скликає комісію і запрошує до участі в її роботі представників структурних підрозділів ГУМВС, УМВС та міськрайлінорганів внутрішніх справ.

4.2. Веде засідання комісії. Скеровує її діяльність на досягнення якісних показників у зміцненні стану обліково-реєстраційної дисципліни і попередження порушень законності при формуванні єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

4.3. У разі відсутності голови комісії його обов'язки виконує заступник голови комісії.

5. Секретар комісії

5.1. Розробляє проекти планів роботи комісії, забезпечує ознайомлення з ними зацікавлених посадових осіб структурних підрозділів ГУМВС, УМВС та міськрайлінорганів внутрішніх справ.

5.2. Здійснює контроль за своєчасним надходженням матеріалів для розгляду на засіданні комісії, забезпечує ознайомлення з ними керівників структурних підрозділів та посадових осіб органів внутрішніх справ.

5.3. Інформує членів комісії та осіб, запрошених на її засідання, про час та місце його проведення.

5.4. Веде протоколи засідань комісії.

5.5. Доводить рішення комісії до виконавців, контролює додержання строків виконання передбачених заходів.

5.6. Забезпечує ведення діловодства комісії шляхом формування окремої справи.

**Начальник Головного штабу
МВС України
генерал-майор міліції**

А. А. Лазарев

*Додаток до пункту 1.3.
наказу МВС України
від 19.11.2012 р. № 1050*

ПОЛОЖЕННЯ

**про комісію міського, районного та лінійного органу внутрішніх справ головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі — міськрайлінорган)
з контролю за станом приймання, реєстрацією в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події**

1. Загальні положення

1.1. Положення про комісію міськрайліноргану з контролю за станом приймання, реєстрацією в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події (далі — Положення).

1.2. Комісія міськрайліноргану з контролю за станом приймання, реєстрацією в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події (далі — комісія) є дорадчим органом і створюється для здійснення контролю за станом приймання, реєстрацією в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, її відповідності законодавству України, відомчим нормативним актам і для вироблення дійових пропозицій щодо зміцнення законності в діяльності міськрайліноргану з цього питання.

1.3. Склад комісії і функціональні обов'язки її членів затверджуються наказом начальника міськрайліноргану.

1.4. У своїй діяльності комісія керується Конституцією України, законами України, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України, нормативно — правовими актами МВС.

1.5. Головою комісії призначається керівник слідчого підрозділу міськрайліноргану. Заступниками голови комісії призначаються начальники штабу та карного розшуку. Секретарем комісії призначається працівник штабного підрозділу або підрозділу інформаційно-аналітичного забезпечення.

1.6. До складу комісії включаються керівники структурних підрозділів та інші працівники міськрайліноргану, які мають досвід роботи на цій ділянці.

1.7. Комісією ведеться спеціальна справа, де накопичуються такі документи:

- копія наказу про створення комісії і функціональні обов'язки її членів;
- відомість про прийняття заліків від працівників міліції зі знання нормативних актів, що регламентують обліково-реєстраційну роботу;
- акти перевірок;

- плани роботи комісії;
- журнал реєстрації прослуховувань цифрових записів;
- копії матеріалів службових перевірок, наказів, протоколів оперативних нарад та інших матеріалів, що стосуються питань контролю за повнотою ведення єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

2. Організація роботи комісії

2.1. Комісія працює згідно з планом роботи, що затверджується виключно її головою щоквартально.

2.2. Засідання комісії проводяться один раз на місяць.

2.3. Комісія щоквартально звіряє повноту обліку інформації, зареєстрованої в журналі єдиного обліку, з повідомленнями, що містяться в інших джерелах. Про результати звірення складається акт внутрішньої звірки стану єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події (додається), який підписується головою та членами комісії і затверджується начальником міськрайліноргану.

2.4. Організація звірок з підприємствами, організаціями і установами покладається на голову та членів комісії і здійснюється щоквартально. Результати оформляються довідками, які підписуються керівниками підприємств, установ, організацій. Матеріали звірення зосереджуються секретарем комісії в окремому розділі справи.

2.5. Цифрові записи повідомлень, які надійшли за телефоном «102» чи іншими засобами зв'язку, щотижнево прослуховуються головою або одним із членів комісії (за його дорученням), про що в журналі реєстрації прослуховувань магнітних записів робиться відповідний запис.

2.6. Рішення комісії набуває чинності, якщо в її роботі бере участь не менше двох третин її складу.

2.7. Рішення, висновки і рекомендації комісії оформляються протоколом, який затверджується головою комісії й підписується секретарем.

2.8. У разі потреби рішення або витяг з протоколу засідання комісії надається виконавцям, а також зацікавленим структурним підрозділам органів внутрішніх справ.

3. Права комісії

3.1. Комісія в межах своєї компетенції має право заслуховувати на засіданнях керівників структурних підрозділів, окремих працівників міськрайліноргану, давати їм роз'яснення, вносити пропозиції начальнику міськрайліноргану щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності посадових осіб, які допустили порушення стану прийняття та реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

3.2. Комісія в необхідних випадках має право клопотати перед начальником міськрайліноргану про призначення проведення службових розслідувань, а також отримувати письмові висновки, пояснення, звітні дані та інші документи.

3.3. Рішення, висновки, рекомендації, прийняті на засіданні комісії, обов'язкові для виконання працівниками структурних підрозділів міськрайліноргану.

3.4. Рішення комісії можуть бути оскаржені протягом місяця рапортом на ім'я начальника міськрайліноргану.

4. Голова комісії (заступники голови комісії)

4.1. Організовує роботу комісії і особисто контролює виконання членами комісії їх обов'язків.

4.2. Вирішує питання про участь у роботі комісії керівників структурних підрозділів міськрайліноргану.

4.3. Проводить засідання комісії.

4.4. Організовує роботу щодо виконання рішень комісії.

4.5. Несе відповідальність за стан прийняття та реєстрації заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події в міськрайліноргані.

5. Секретар комісії

5.1. Розробляє проекти планів роботи комісії.

5.2. Інформує членів комісії та осіб, запрошених до участі в її роботі, про місце і час проведення засідання.

5.3. Здійснює контроль за своєчасним поданням матеріалів на розгляд комісії.

5.4. Доводить рішення комісії до виконавців, забезпечує розмноження цих рішень та їх розсилання зацікавленим посадовим особам.

5.5. Забезпечує ведення діловодства комісії, для чого формує окрему справу, яка реєструється в підрозділі документального забезпечення міськрайліноргану.

**Начальник Головного штабу
МВС України
генерал-майор міліції**

А. А. Лазарев

Додаток до п. 4.2.3
Інструкції про єдиний облік

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник _____

« _____ » _____ 2012 р.

АКТ
внутрішньої звірки стану ведення єдиного обліку заяв і повідомлень
про вчинені кримінальні правопорушення та інші події

в _____
(назва органу внутрішніх справ)
за _____
(квартал, півріччя, 9 місяців і рік)

Комісією міськрайліноргану з контролю за станом єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події проведено звірку з документами і джерелами можливого надходження інформації про кримінальні правопорушення та інші події.

№ п/п	Документи та джерела звірення	Дата звірення і хто її проводив	Результати звірки		
			Виявлено незареєстрованих заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події	Кількість фактів, за якими не надходило заяв	Вжиті за ними заходи реєстрації
1	2	3	4	5	6
1	Документи чергової частини				
2	Документи підрозділу документального забезпечення (секретаря)				
3	Документи підрозділів ДАІ, ДМС, НДЕКЦ				
4	Документи медичних закладів, моргів, СМЕ				
5	Документи підприємств, організацій, установ				
6	Інші джерела				

За всіма виявленими фактами порушень законодавства проведено службові перевірки. Винних працівників, які приховали вчинені кримінальні правопорушення від Єдиного обліку, а також допустили інші порушення обліково — реєстраційної дисципліни, притягнуто до дисциплінарної відповідальності:

№ з/п	Прізвище працівника	Посада	Вид порушення	Дата проведення службової перевірки	Вжито заходів (дата і номер наказу, рішення оперативної наради тощо)
1	2	3	4	5	6
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					

Голова комісії _____
(підпис і прізвище)

Члени комісії:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Вих. № _____ « _____ » _____ 20__ р.

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

22.10.2012 р.

м. Київ

№ 940

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
3 січня 2013 р. за № 54/22586*

**Про організацію реагування на повідомлення
про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації
та інші події та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах
внутрішніх справ України**

Відповідно до пункту 21 розділу XI Кримінального процесуального кодексу України, статей 2 та 10 Закону України «Про міліцію», Кримінального кодексу України, Указів Президента України від 18 лютого 2002 року № 143 «Про заходи щодо дальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян» та від 08 липня 2002 року № 624 «Про вдосконалення системи інформування про стан Збройних Сил України та інших військових формувань», з метою забезпечення організації реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення і події та оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ України **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити:

1.1. Інструкцію з організації реагування органів внутрішніх справ на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, що додається.

1.2. Інструкцію про оперативне інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ, внутрішніх військах та навчальних закладах МВС України, що додається.

2. Головним управлінням, управлінням МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС), Департаменту матеріального забезпечення, Департаменту фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку, Головному штабу вжити заходів щодо максимального забезпечення чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ:

2.1. Необхідними для оперативного реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення та події спеціальними засобами, засобами зв'язку, витратними матеріалами і озброєнням, оперативною, криміналістичною та іншою технікою.

2.2. Автотранспортом із розрахунку один автомобіль на кожну слідчо-оперативну групу, один автомобіль на кожну оперативну групу, для кожного міськрайліноргану, як

мінімум, ще один автомобіль (для апарату ГУМВС, УМВС — не менше двох) для виконання інших завдань, а також пально-мастильними матеріалами (без установлення ліміту) та забезпечити встановлення на цих автомобілях відеореєстраторів з подальшим зберіганням інформації в черговій частині протягом 30 діб. Заборонити використання автотранспорту, закріпленого за черговою частиною, для виконання завдань, не пов'язаних з діяльністю добового наряду (конвоювання спецконтингенту, проведення слідчих дій, виставлення постів та заслонів під час уведення в дію оперативних планів).

2.3. Сучасними спеціальними системами документування мовленнєвої інформації для обов'язкової фіксації всіх телефонних розмов та радіопереговорів.

3. Начальникам ГУМВС, УМВС, управлінь територіальних командувань внутрішніх військ забезпечити негайне інформування телефоном чергової частини МВС України про вчинення кримінальних правопорушень, виникнення надзвичайних ситуацій або подій, зазначених у пунктах 42, 43, 55, 57–59 Переліку кримінальних правопорушень, інших правопорушень, надзвичайних ситуацій та інших подій, інформація про які подається до МВС України, головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, Головного управління внутрішніх військ МВС України, наведеного у додатку 1 до Інструкції про оперативне інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ, внутрішніх військах та навчальних закладах МВС України, з подальшим наданням уточненої інформації.

4. Головному управлінню внутрішніх військ шокквартилу до 20 числа першого місяця наступного кварталу подавати за належністю інформаційно-аналітичні матеріали про стан підрозділів внутрішніх військ згідно з Указом Президента України від 08 липня 2002 року № 624.

5. Керівникам структурних підрозділів МВС України, начальникам ГУМВС, УМВС, міськрайлінорганів, управлінь територіальних командувань, командирам з'єднань та військових частин внутрішніх військ МВС України, ректорам вищих навчальних закладів МВС України в місячний строк організувати вивчення особовим складом цього наказу та додатків до нього, прийняти заходи і керуватися ним у службовій діяльності.

6. Визнати таким, що втратив чинність, наказ МВС України від 04 жовтня 2003 року № 1155 «Про вдосконалення реагування на повідомлення про злочини, інші правопорушення і події та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 01 березня 2004 року за № 259/8858 (зі змінами).

7. Головному штабу забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

8. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника Міністра та заступників Міністра відповідно до розподілу обов'язків.

9. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

**Міністр
генерал внутрішньої
служби України**

В. Ю. Захарченко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МВС України
від 22.10. 2012 р. № 940

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
3 січня 2013 р. за № 54/22586*

ІНСТРУКЦІЯ

з організації реагування органів внутрішніх справ на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події

I. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція регламентує діяльність органів і підрозділів внутрішніх справ з питань реагування на заяви, повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події (далі — кримінальні правопорушення та інші події).

1.2. Основні завдання органів внутрішніх справ щодо реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події:

1.2.1. Негайне реагування на всі кримінальні правопорушення та інші події, направлення на місця подій сил і засобів, необхідних для захисту порушених конституційних прав громадян.

1.2.2. Підтримання постійної готовності сил і засобів органів внутрішніх справ до реагування.

1.2.3. Оперативне інформування чергових частин вищого органу внутрішніх справ (далі — ОВС) про отримані повідомлення.

1.2.4. Забезпечення особистої безпеки громадян, захисту їх прав, свобод і законних інтересів, попередження чи припинення правопорушень, виявлення та затримання осіб, які їх вчинили, усунення негативних наслідків правопорушень та інших подій.

1.2.5. Орієнтування всіх видів нарядів про вчинення кримінальних та інших правопорушень, прикмети осіб, які їх вчинили, об'єкти посягань.

1.2.6. Організація взаємодії ОВС з іншими правоохоронними органами під час реагування на кримінальні правопорушення та інші події.

1.2.7. Забезпечення особистої безпеки працівників міліції, організація їх навчання діям у типових та екстремальних ситуаціях.

1.3. Принципи діяльності ОВС щодо реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події — оперативність, законність, ввічливість та поважливе ставлення до громадян.

1.4. Правовою основою діяльності ОВС щодо реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події є Конституція України, закони України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, інші нормативно-правові акти, у тому числі ця Інструкція.

II. Організація виїзду та прибуття працівників міліції на місця вчинення кримінальних правопорушень та інших подій

2.1. При надходженні до ОВС заяв чи повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події працівники чергових частин (далі — черговий) міськрайлінорганів з'ясовують час, місце, характер та інші обставини того, що сталося, організують збір слідчо-оперативних груп (далі — СОГ), оперативних груп (далі — ОГ), інших нарядів та направляють їх на місця подій.

2.2. Час збору до виїзду:

- для основних СОГ, ОГ та інших нарядів — до 5 хвилин;
- для додаткових СОГ при чергуванні за місцем служби — до 5 хвилин;
- для СОГ при чергуванні за місцем проживання — до 20 хвилин;
- для начальників головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС), міськрайлінорганів, керівників органів досудових розслідувань або осіб, які виконують їх обов'язки, — до 5 хвилин у робочий час (згідно з внутрішнім розпорядком дня ОВС) та до 20 хвилин — у неробочий час;
- для відповідальних по ГУМВС, УМВС, міськрайліноорганах — до 5 хвилин у робочий час (згідно з внутрішнім розпорядком дня ОВС), а при чергуванні за місцем проживання — до 20 хвилин;
- для інших працівників міліції — до 20 хвилин у робочий час (згідно з внутрішнім розпорядком дня ОВС) та до 40 хвилин — у неробочий час.

2.3. Загальний строк прибуття працівників міліції на місця вчинення кримінальних правопорушень та інших подій не повинен перевищувати часу збору до виїзду та часу, мінімально необхідного для подолання відстані від ОВС до місця події (з урахуванням особливостей місцевості, погодних та дорожніх умов).

Для нарядів патрульно-постової та дорожньо-патрульної служб, груп швидкого реагування (далі — ГШР) при несенні служби на маршруті згідно з планом єдиної дислокації — негайно, при перебуванні в місці дислокації підрозділу на момент отримання повідомлення — до 5 хвилин. Час їх прибуття на місце події — до 20 хвилин (з урахуванням середньої швидкості руху автомобіля по місту — 40–50 км/год).

2.4. Старший наряду (СОГ, ОГ, ГШР, наряду патрульно-постової та дорожньо-патрульної служб), який перший з'явився на місці події, негайно інформує чергову частину ОВС про час фактичного прибуття.

Черговий вносить інформацію про час виїзду та прибуття нарядів на місця подій до відповідної інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС.

2.5. Начальники ГУМВС, УМВС, міськрайлінорганів з метою забезпечення виконання вимог пункту 2.1 цього розділу визначають за кожним ОВС необхідну кількість СОГ, ОГ та інших нарядів, їх склад і режим роботи (з урахуванням соціально-економічної та криміногенної ситуації, інших особливостей регіону).

III. Права і обов'язки працівників міліції щодо реагування на кримінальні правопорушення та інші події

3.1. Працівникам міліції при реагуванні на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події надається право:

3.1.1. Вимагати від громадян і службових осіб, які порушують громадський порядок, припинення правопорушень та дій, що перешкоджають здійсненню повноважень міліції, виносити на місці усне попередження особам, які допустили малозначні адміністративні порушення, а в разі невиконання зазначених вимог застосовувати передбачені законодавством заходи примусу.

3.1.2. Перевіряти у громадян у разі виникнення підозри у вчиненні правопорушень документи, що посвідчують їх особу, а також інші документи, необхідні для з'ясування питання щодо додержання правил, нагляд і контроль за виконанням яких покладено на міліцію.

3.1.3. Згідно з наданими законодавством повноваженнями затримувати і доставляти до ОВС:

- осіб, яких вони запідозрили у вчиненні кримінального правопорушення або замаху на його вчинення, якщо для цього є достатні підстави (очевидець, у тому числі і потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин), а також безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні;
- осіб, які вчинили адміністративні правопорушення, для складання протоколу або розгляду справи за суттю, якщо ці питання не можуть бути вирішені на місці;
- неповнолітніх віком до 16 років, які залишилися без опікування;
- неповнолітніх, які вчинили суспільно небезпечні діяння і не досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність;
- військовослужбовців, які вчинили діяння, що підпадають під ознаки кримінального або адміністративного правопорушення;
- осіб, які мають ознаки вираженого психічного розладу і створюють у зв'язку з цим реальну небезпеку для себе і оточуючих.

3.1.4. Проводити огляд осіб, зазначених у підпункті 3.1.3 пункту 3.1 цього розділу, речей, що знаходяться при них, транспортних засобів і вилучати документи та предмети, які можуть бути речовими доказами або використані на шкоду їх здоров'ю, в установленому законодавством порядку.

3.1.5. Складати протоколи про адміністративні правопорушення, провадити особистий огляд, огляд речей, вилучення речей і документів, застосовувати інші передбачені законодавством заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

3.1.6. Брати участь у розкритті кримінальних правопорушень у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством.

3.1.7. Проводити аудіо-, відео-, фотофіксацію як допоміжний засіб попередження протиправних дій та розкриття правопорушень.

3.1.8. Входити безперешкодно в будь-який час доби:

- на територію і в приміщення підприємств, установ і організацій, у тому числі митниць, та оглядати їх з метою припинення кримінальних правопорушень, переслідування осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, при стихійному лихові та за інших надзвичайних обставин;
- на земельні ділянки, в жилі та інші приміщення громадян у разі переслідування особи, яка обґрунтовано підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення або припинення кримінального правопорушення, що загрожує життю мешканців, а також при стихійному лихові та за інших надзвичайних обставин;
- до житла чи до іншого володіння особи, яка перебуває під домашнім арештом або адміністративним наглядом, з метою перевірки виконання встановлених судом обмежень.

3.1.9. Перебувати на земельних ділянках, у жилих та інших приміщеннях громадян за їхньої згоди, а також на території і в приміщеннях підприємств, установ і організацій з повідомленням про це їх адміністрації з метою забезпечення безпеки громадян, громадської безпеки, запобігання злочину, виявлення і затримання осіб, які його вчинили.

3.1.10. Відповідно до своєї компетенції тимчасово обмежувати або забороняти доступ громадян на окремі ділянки місцевості чи об'єкти з метою забезпечення громадського порядку, громадської безпеки, охорони життя і здоров'я людей.

3.1.11. Обмежувати або забороняти у випадках затримання злочинців, при аваріях, інших надзвичайних обставинах, що загрожують життю і здоров'ю людей, рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг.

3.1.12. Вилучати у громадян і службових осіб предмети і речі, заборонені або обмежені в обігу, а також документи з ознаками підробки.

3.1.13. Використовувати безперешкодно транспортні засоби, що належать підприємствам, установам, організаціям і громадянам (крім транспортних засобів дипломатичних, консульських та інших представництв іноземних держав, міжнародних організацій, транспортних засобів спеціального призначення), для проїзду до місця події, стихійного лиха, доставки до лікувального закладу осіб, які потребують невідкладної медичної допомоги, для переслідування правопорушників та їх доставляння в міліцію.

3.1.14. Користуватися у невідкладних випадках безперешкодно і безплатно засобами зв'язку, що належать підприємствам, установам і організаціям, а засобами зв'язку, що належать громадянам, — за їх згодою.

3.1.15. Користуватися безплатно засобами масової інформації з метою встановлення обставин вчинення кримінальних правопорушень та осіб, які їх вчинили, свідків, потерпілих, розшуку правопорушників, які втекли, безвісно відсутніх осіб і з іншою метою, що пов'язана з необхідністю надання допомоги громадянам, підприємствам, установам і організаціям у зв'язку з виконанням міліцією покладених на неї обов'язків.

3.1.16. Застосовувати фізичний вплив, спеціальні засоби і вогнепальну зброю у випадках і в порядку, передбачених статтями 13-151 Закону України «Про міліцію».

3.1.17. Користуватися іншими правами, наданими Законом України «Про міліцію».

3.2. Основні обов'язки працівників міліції щодо реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події:

3.2.1. Забезпечувати безпеку громадян і громадський порядок.

3.2.2. Виявляти, запобігати і припиняти кримінальні правопорушення, вживати з цієї метою оперативно-розшукових та профілактичних заходів, передбачених чинним законодавством.

3.2.3. Виявляти та припиняти адміністративні правопорушення, здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, розгляд яких законом покладено на органи внутрішніх справ.

3.2.4. Розшукувати осіб у випадках, передбачених законодавством та міжнародними договорами України.

3.2.5. Виконувати у передбачених законодавством випадках і в межах своєї компетенції постанови прокурора, слідчого, слідчого судді, суду, органу дізнання.

3.2.6. Повідомляти відповідним державним органам і громадським об'єднанням про аварії, пожежі, катастрофи, стихійні лиха, надзвичайні ситуації та інші події, уживати в межах компетенції невідкладних заходів для ліквідації їх наслідків, рятування людей і надання їм допомоги, охорони майна, що залишилось без нагляду.

3.2.7. Брати участь у проведенні карантинних заходів під час епідемій та епізоотій.

3.2.8. Надавати невідкладну, у тому числі медичну, допомогу особам, які потерпіли від правопорушень, надзвичайних ситуацій і нещасних випадків, перебувають у безпорадному або небезпечному для життя та здоров'я стані, дітям, які залишилися без опіки, а також затриманим та взятим під варту особам.

3.2.9. Працівник міліції на території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу в разі звернення до нього громадян або службових осіб з заявою чи повідомленням про події, які загрожують особистій чи громадській безпеці, або у разі безпосереднього виявлення таких зобов'язаний вжити заходів до попередження і припинення правопорушень, рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, встановлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, охорони місця події і повідомити про це в найближчий підрозділ міліції.

3.2.10. При затриманні особи працівником міліції:

негайно повідомляється затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, роз'яснюється право оскаржувати їх у суді, а також право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього та інші процесуальні права, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом (далі — КПК);

- у разі затримання особи, яка володіє тільки іноземною мовою, підстави затримання роз'яснюються у присутності перекладача;
- надається усне роз'яснення частини першої статті 63 Конституції України, право відмовитися від надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника та одночасно в друкованому вигляді — роз'яснення статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 і 63 Конституції

України та прав осіб, затриманих або взятих під варту, установлених законами, у тому числі права здійснювати захист своїх прав та інтересів особисто або за допомогою захисника з моменту затримання, право відмовитися від надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника;

- про кожне затримання одразу повідомляються за допомогою технічних засобів відповідальні особи в підрозділі органу досудового розслідування;
- затримана особа доставляється до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, в якому негайно реєструються дата, точний час (година і хвилини) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством;
- про затримання одразу повідомляється орган (установа), уповноважений законодавством на надання безоплатної правової допомоги;
- затриманому з моменту затримання забезпечується право захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника, реалізація інших прав затриманих;
- у разі заявлення затриманими особами усної або письмової вимоги про залучення захисника працівники міліції не мають права вимагати від них надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника;
- про заявлення вимоги про залучення захисника або про відмову в залученні захисника в протоколі затримання робиться відповідний запис, який скріплюється підписом затриманої особи;
- надається затриманій особі можливість негайно повідомити про своє затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи. Якщо працівник міліції, що здійснив затримання, має підстави для обґрунтованої підозри, що при повідомленні про затримання ця особа може зашкодити досудовому розслідуванню, він здійснює таке повідомлення самостійно, проте без порушення вимоги щодо його негайності.

IV. Обов'язки начальників органів внутрішніх справ, відповідальних по ГУМВС, УМВС, міськрайліноргану та їх помічників щодо реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події

4.1. За організацію реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події, достовірність, повноту і своєчасність подання інформації до вищих ОВС та інших центральних органів виконавчої влади відповідають начальники ОВС, керівники органів досудового розслідування або особи, які виконують їх обов'язки.

4.2. З метою організації належного реагування на кримінальні правопорушення та інші події, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, забезпечення взаємодії з іншими правоохоронними органами та органами виконавчої влади, своєчасного інформування на місця подій обов'язково виїжджають:

4.2.1. Начальники ГУМВС, УМВС, міськрайлінорганів, керівники органів досудових розслідувань або особи, які виконують їх обов'язки, — при отриманні повідомлень про вбивства, розбої, кримінальні правопорушення, учинені із застосуванням вогнепальної зброї чи вибухівки, кримінальні правопорушення та інші події, що можуть викликати суспільний резонанс.

4.2.2. Відповідальні по ГУМВС, УМВС, міськрайліноорганах — при отриманні повідомлень про тяжкі, особливо тяжкі злочини, кримінальні правопорушення та інші події, що можуть викликати суспільний резонанс.

4.2.3. Помічники відповідальних по ГУМВС, УМВС — при отриманні повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, інформація про які передається до МВС, у разі відсутності начальника або відповідального по ГУМВС, УМВС.

4.2.4. Помічники відповідальних по міськрайліноргану — при отриманні повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, інформація про які передається до ГУМВС, УМВС, у разі відсутності начальника або відповідального по ОВС.

4.3. Інші особи керівного складу ОВС направляються на місця подій у випадках, передбачених Картотекою невідкладних дій оперативного чергового (додаток 8 до Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, затвердженої наказом МВС України від 28 квітня 2009 року № 181, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 20 серпня 2009 року за № 786/16802) (далі — Картотека невідкладних дій) або за рішенням начальників чи відповідальних по ГУМВС, УМВС, міськрайліноорганах.

4.4. За фактами невізду начальників ОВС та керівників органів досудових розслідувань або осіб, які виконують їх обов'язки, на місце скоєння тяжких, особливо тяжких злочинів, кримінальних правопорушень та інших подій, що можуть викликати суспільний резонанс, призначаються службові розслідування, які проводяться у триденний строк.

4.5. Начальники і відповідальні по ОВС та інші працівники міліції при виїзді на місця подій зобов'язані мати при собі вогнепальну зброю, засоби бронезахисту та бути одягнені у формений одяг (працівники оперативних підрозділів, крім відповідальних по ОВС, можуть бути у цивільному).

4.6. У разі неможливості негайного реагування силами добових нарядів на отриманні повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події начальник міськрайліноргану або особа, яка виконує його обов'язки (відповідальний по ОВС), визначає додаткові сили і засоби, що необхідно задіяти для реагування на ці повідомлення, та дає доручення черговому щодо їх направлення на місця подій.

4.7. Начальники ГУМВС, УМВС, міськрайлінорганів забезпечують підтримання постійної готовності сил і засобів до реагування на повідомлення, навчання особового складу діям у типових та екстремальних ситуаціях, підвищення його професійної майстерності, ужиття заходів щодо недопущення втрат та поранень працівників ОВС.

V. Обов'язки працівників чергових частин органів внутрішніх справ щодо реагування на заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події

5.1. Організацію діяльності чергових частин структурних підрозділів центрального апарату МВС України, головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на залізницях, міських управлінь,

міських, районних, лінійних відділів (управлінь), відділів (відділень) міліції, лінійних відділень (пунктів), навчальних закладів системи МВС України, стройових підрозділів визначено Інструкцією з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, затвердженою наказом МВС України від 28 квітня 2009 року № 181, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 20 серпня 2009 року за № 786/16802.

5.2. При зверненні до чергової частини черговий зобов'язаний уважно вислухати заявника, з'ясувати час, місце, спосіб та інші обставини кримінального правопорушення чи іншої події. Якщо в заяві (повідомленні) йдеться про питання, що не належить до компетенції ОВС та не містить ознак правопорушення, заявнику слід ввічливо роз'яснити, куди саме він має звернутися.

Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається.

5.3. При отриманні від особи заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення та іншу подію черговий міськрайліноргану зобов'язаний:

5.3.1. Попередити заявника про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, що підтверджується його підписом у протоколі усної заяви, крім випадків надходження заяви чи повідомлення поштою або засобами зв'язку.

5.3.2. Отриману заяву (повідомлення) надати керівнику органу досудового розслідування, який визначає слідчого, що здійснюватиме досудове розслідування, при цьому з'ясувати у керівника органу досудового розслідування або слідчого попередню правову кваліфікацію правопорушення та поінформувати начальника і відповідального по ОВС.

5.3.3. негайно направити на місце події СОГ чи ОГ, ГШР, інші наряди або окремих працівників міліції.

5.3.4. Ужити всіх необхідних заходів щодо припинення кримінального правопорушення, забезпечити затримання правопорушників, надання допомоги потерпілим, ліквідації негативних наслідків правопорушення чи події або надзвичайної ситуації, керуючись при цьому Картотекою невідкладних дій та іншими нормативно-правовими актами.

Про кримінальні правопорушення та інші події, інформація про які подається до МВС України, ГУМВС, УМВС, повідомити черговій частині, в оперативному підпорядкуванні якої перебуває, про що зробити відмітку в спецповідомленні із зазначенням часу доповіді та прізвища особи, яка її прийняла.

5.4. При отриманні інформації про кримінальне правопорушення або іншу подію, які вчинені на території обслуговування іншого ОВС, черговий повинен виконати вимоги пунктів 5.1-5.3 (крім підпункту 5.3.3) цього розділу та негайно повідомити чергову частину міськрайліноргану, на території обслуговування якого вчинене кримінальне правопорушення або інша подія, для відповідного реагування.

5.5. При отриманні одночасно двох і більше повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події черговий повинен задіяти для реагування на них додаткові СОГ,

ГШР, ОГ, інші наряди або окремих працівників міліції. У разі неможливості негайного реагування на ці повідомлення наявними силами доповісти про це відповідальному по ОВС, начальнику або особі, яка виконує його обов'язки, та за їх дорученням зібрати, екіпірувати та направити на місця подій додаткові сили і засоби.

5.6. Інформацію про кримінальні правопорушення, підслідні органам прокуратури, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань або органам, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, черговий зобов'язаний зареєструвати та негайно повідомити чергового відповідного органу, ужити необхідних заходів для припинення кримінального правопорушення, організувати проведення невідкладних дій щодо виявлення та затримання осіб, які його вчинили.

5.7. Якщо повідомлення про кримінальне правопорушення та іншу подію надійшло до чергової частини МВС, ГУМВС, УМВС черговий зобов'язаний:

5.7.1. Виконати вимоги пунктів 5.1, 5.2 цього розділу та негайно повідомити про отриману інформацію чергову частину міськрайліноргану, на території обслуговування якого вчинене кримінальне правопорушення або інша подія, для відповідного реагування.

5.7.2. Організувати проведення невідкладних дій щодо припинення кримінального чи іншого правопорушення або події, встановлення та затримання підозрюваних у їх вчиненні осіб, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (у межах компетенції), надання допомоги потерпілим, забезпечення схоронності матеріальних цінностей (залежно від змісту інформації), а у необхідних випадках виїзд на місце події СОГ, інших нарядів (працівників відповідних служб МВС, ГУМВС, УМВС) та отримання від них інформації про проведення невідкладних заходів щодо встановлення обставин кримінального чи іншого правопорушення або події.

5.7.3. Витребувати інформацію з міськрайліноргану щодо реагування СОГ, добовими нарядами на кримінальні правопорушення та інші події (чи підтвердилась інформація, які саме заходи вжито для припинення правопорушення, виявлення та затримання осіб, які його вчинили, тощо).

VI. Організація чергувань СОГ та ОГ

6.1. Для забезпечення реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події у всіх ГУМВС, УМВС, міськрайліноорганах, територіальних відділах міліції (далі — ТВМ) формується не менше двох СОГ: основна та додаткова. За необхідності організовується чергування СОГ також у підпорядкованих підрозділах — територіальних, міських і селищних відділах (відділеннях) міліції, лінійних відділеннях тощо.

6.2. СОГ формуються на підставі графіків (щотижневих або щомісячних) чергувань працівників структурних підрозділів ОВС, затверджених начальником ГУМВС, УМВС, міськрайліноргану або особою, яка виконує його обов'язки. У графіках має бути передбачений резерв для посилення цих груп під час ускладнення оперативної ситуації або заміни членів СОГ у зв'язку із хворобою, відрадженням або іншими обставинами.

6.3. До складу СОГ ГУМВС, УМВС входять працівники структурних підрозділів: слідства (старший СОГ), карного розшуку, боротьби з економічною злочинністю, боротьби з незаконним обігом наркотиків, кримінальної міліції у справах дітей, науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів, міліції громадської безпеки.

6.4. У міськрайліноорганах і ТВМ СОГ формуються з числа працівників структурних підрозділів: слідства (старший СОГ), карного розшуку, боротьби з економічною злочинністю, боротьби з незаконним обігом наркотиків, кримінальної міліції у справах дітей, науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів, міліції громадської безпеки та кінологів із службово-розшуковими собаками (за необхідності). З урахуванням оперативної ситуації та штатної чисельності міськрайліноргану до складу СОГ включаються працівники інших служб.

6.5. Забороняється включати до складу СОГ осіб, які не мають досвіду самостійної роботи та за якими не закріплена вогнепальна зброя.

6.6. У міськрайліноорганах і ТВМ для забезпечення реагування на сімейно-побутові конфлікти, інші кримінальні правопорушення та надзвичайні події начальник ОВС має право своїм наказом створювати, крім СОГ, оперативні групи у складі інспекторів-чергових (там, де вони передбачені штатною структурою) і працівників інших підрозділів. Режим чергування ОГ визначається начальником ОВС на підставі графіків чергувань.

6.7. Працівники, включені до складу СОГ чи ОГ, забезпечуються вогнепальною зброєю, боєприпасами і спецзасобами індивідуального захисту та активної оборони (бронежилетом та захисною каскою не нижче 2-го класу захисту, гумовим кийком, балончиком з аерозолем сльозоточивої чи дратівної дії, наручниками). За рішенням начальника ОВС їм можуть видаватися автоматична зброя та інші спеціальні засоби. Контроль за екіпуванням членів СОГ та ОГ при виїзді на місце події покладається на начальника та відповідального по ОВС.

6.8. Усі члени СОГ чи ОГ несуть службу у форменому одязі, мають при собі службові посвідчення, а особи середнього та старшого начальницького складу — жетони з особистим номером і особисті печатки.

6.9. Перед заступанням на службу відповідальний по ОВС зобов'язаний особисто перевірити екіпування особового складу СОГ та ОГ (у разі їх створення).

6.10. Інструктаж членів СОГ здійснюється одночасно з нарядом чергової частини: у робочі дні — начальником разом з відповідальним по ОВС та його помічником, а у вихідні та святкові дні — відповідальним по ОВС та його помічником. Інструктаж ОГ проводиться безпосередньо перед початком несення служби.

6.11. Під час проведення інструктажу необхідно підбити підсумки роботи СОГ та ОГ (у разі їх створення) за добу, що минула, виявити допущені недоліки та вказати їх причини, відзначити позитивні моменти. Особливу увагу звернути на забезпечення особистої безпеки. Перевірити знання членами СОГ та ОГ (у разі їх створення) своїх функціональних обов'язків, порядку дій при ускладненні оперативної обстановки, порядку та правил застосування, використання вогнепальної зброї, спеціальних засобів та заходів безпеки при поведженні з ними.

6.12. СОГ чергують цілодобово.

6.13. Під час чергування працівники міліції, які входять до складу основної та додаткової СОГ, повинні перебувати у своїх службових кабінетах. Якщо кабінети розміщені на значній відстані від адмінбудівлі, де розташована чергова частина, — в кімнаті СОГ, а де вони відсутні, — в приміщеннях чергової частини.

З урахуванням наявної штатної чисельності допускається перебування працівників експертних підрозділів, які входять до складу СОГ, у робочий час — у своїх службових кабінетах, у неробочий час — за місцем проживання. Наказом начальника ОВС визначається порядок організації прибуття працівника експертного підрозділу до місця вчинення правопорушення в неробочий час.

6.14. Члени СОГ (основної та додаткових) можуть відлучатися з місць постійного перебування лише з дозволу чергового: для вживання їжі (у межах адмінбудинку ОВС), на місця вчинення кримінальних правопорушень, до кімнати розгляду обставин з доставленими особами тощо. Членам СОГ забороняється відлучатися з місця постійного перебування для виконання службових завдань, не пов'язаних з діяльністю СОГ.

6.15. Залежно від оперативної обстановки, що складається, начальник або відповідальний по ОВС може прийняти рішення про продовження після 21-ї години чергування членів додаткової СОГ за місцем проживання (за умови забезпечення дотримання вимог розділу II цієї Інструкції). Вогнепальна зброя у таких випадках здається до чергової частини.

6.16. Начальник ОВС зі штатною чисельністю особового складу до 60 працівників має право своїм наказом передбачити можливість членам основної СОГ після 23.00 перебувати за місцем проживання за умови забезпечення їх прибуття з повною екіпіровкою до місця вчинення правопорушення з дотриманням вимог розділу II цієї Інструкції (копія відповідного наказу має зберігатися в черговій частині). Рішення про продовження чергування за місцем проживання в кожному конкретному випадку приймає залежно від оперативної ситуації начальник ОВС або відповідальний по ОВС.

6.17. Членам СОГ та ОГ (у разі їх створення), які фактично перебували на службі менше 16 годин, надається 12 годин відпочинку, до 20 годин — 32 години відпочинку, понад 20 годин — 48 годин відпочинку.

VII. Контроль за реагуванням на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події

7.1. Контроль за діяльністю ОВС щодо реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події здійснюють:

7.1.1. Міністр внутрішніх справ України, його перший заступник, заступник Міністра — керівник апарату, заступник Міністра, начальник Головного штабу, а керівники структурних підрозділів МВС України — за напрямками оперативно-службової діяльності.

7.1.2. Начальники ГУМВС, УМВС, міськрайлінорганів, їх заступники, начальники штабів, відповідальні по ОВС, а керівники структурних підрозділів — на підставі графіків цілодобового контролю за роботою добових нарядів та за напрямками оперативно-службової діяльності.

7.1.3. Працівники Головного штабу МВС України, штабів ГУМВС, УМВС, міськрайуправлінь та лінійних відділів — під час проведення комплексних інспектувань, контрольних, цільових та раптових перевірок тощо.

7.1.4. Працівники підрозділів внутрішньої безпеки МВС України.

7.1.5. Мобільні групи МВС України, ГУМВС, УМВС.

7.2. Під час здійснення перевірок реагування ОВС на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події практикувати надання ввідних завдань, звірки записів у реєстраційних журналах з іншими джерелами інформації (пристроями документування мовленнєвої інформації, шляховими листами, бортовими журналами тощо).

7.3. Кожен факт nereагування або неналежного реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події або несвоєчасної реєстрації цих повідомлень є порушенням Закону України «Про міліцію». За такими фактами протягом трьох днів проводити службові розслідування, за результатами яких приймати рішення про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності, а за необхідності матеріали перевірки надсилати до органів прокуратури.

**Заступник начальника
Головного штабу МВС України
полковник міліції**

М. В. Андруньків

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МВС України
від 22.10. 2012 р. № 940

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
3 січня 2013 р. за № 55/22587*

ІНСТРУКЦІЯ

про оперативне інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ, внутрішніх військах та навчальних закладах МВС України

I. Загальні положення

1.1. Оперативне інформування — це єдина система збирання, опрацювання та подання до МВС України, головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС), Головного управління внутрішніх військ МВС України (далі — ГУВВ) оперативної інформації про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події (далі — кримінальні правопорушення та інші події), а також стеження за встановленням і затриманням осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, та реагуванням на надзвичайні ситуації. Ця система є невід'ємною частиною завдань, які стоять перед органами і підрозділами внутрішніх справ (далі — ОВС), внутрішніми військами, навчальними закладами МВС України, і спрямована на підтримання громадського порядку та безпеки громадян на всій території України.

Дієвість оперативного інформування в ОВС досягається професійною підготовкою підрозділів і служб та чергових нарядів, що залучені до охорони громадського порядку, високим ступенем організованості та дисципліни працівників на цій ділянці роботи, відповідальністю керівників, які подають інформацію до чергових частин вищих ОВС.

1.2. Строк інформування обчислюється з моменту надходження до ОВС первинних відомостей (повідомлення телефоном, усної чи письмової заяви, матеріалів з інших правоохоронних органів тощо) про виникнення ситуації чи події, які визначені Переліком кримінальних правопорушень, інших правопорушень, надзвичайних ситуацій та інших подій, інформація про які подається до МВС України, головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, Головного управління внутрішніх військ МВС України (далі — Перелік), додаток 1 до цієї Інструкції.

1.3. Відповідальний по ОВС, який здійснює контроль за діяльністю добових нарядів, сил та засобів, що залучені до охорони громадського порядку, уживає всіх заходів для отримання вичерпної інформації про оперативну ситуацію на території обслуговування, вимагає від підпорядкованих структурних підрозділів та нарядів надання найбільш повних відомостей, необхідних для оперативного інформування.

1.4. Попередня кваліфікація та оцінка події, що підпадає під дію Переліку, здійснюється, виходячи з її явних ознак та відомостей, внесених про кримінальне правопорушення та

іншу подію до відповідної інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС чи Єдиного реєстру досудових розслідувань, створеного наказом Генеральної прокуратури України від 17 серпня 2012 року № 69 «Про Єдиний реєстр досудових розслідувань» (далі — ЄРДР).

1.5. Інформування про кримінальні правопорушення та інші події здійснюється виключно через чергові частини.

1.6. Начальники ГУМВС, УМВС, міськрайлінорганів:

1.6.1. За кожним кримінальним правопорушенням та іншою подією, що визначені Переліком, погоджують їх кваліфікацію з керівником органу досудового розслідування або слідчим, спільно визначають структурний підрозділ ГУМВС, УМВС, міськрайліноргану, на який покладаються підготовка спецповідомлення та подання його до чергової частини. Разом з керівником органу досудового розслідування забезпечують контроль за своєчасним поданням відомостей про всі доповнення і зміни до чергової частини для оперативного інформування.

1.6.2. Організують негайну попередню доповідь телефоном до чергової частини вищого ОВС, територіального командування ГУВВ наявної інформації про кримінальні правопорушення та інші події.

II. Порядок збирання, опрацювання та подання оперативної інформації в міськрайліноорганах

2.1. При надходженні заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення та іншу подію черговий з'ясовує характер і обставини того, що сталося, забезпечує направлення на місце події слідчо-оперативної групи (далі — СОГ) та інших нарядів і водночас доповідає про подію керівнику органу досудового розслідування, начальнику та відповідальному по ОВС, а у випадках, визначених Переліком, — до чергової частини вищого ОВС.

Слідчий, який перебуває в складі СОГ, або керівник органу досудового розслідування для належного оперативного інформування чергової частини вищого ОВС про кримінальні правопорушення та інші події, що доповідаються до МВС України, ГУМВС, УМВС, інформують з місця події чергову частину про попередню правову кваліфікацію правопорушення або події, зазначаючи статтю Кримінального кодексу України.

2.2. У разі вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів (наприклад вбивства, розбої, збройні напади) начальник міськрайліноргану спільно з керівником органу досудового розслідування або особи, яка виконує його обов'язки, виїжджають на місце події для встановлення та своєчасного подання до ГУМВС, УМВС об'єктивних відомостей. В усіх інших випадках, які визначені Переліком, на місце події виїжджає відповідальний по міськрайліноргану.

Прибувши на місце події, відповідальний по міськрайліноргану, старший СОГ чи іншого наряду міліції негайно інформують чергового ОВС про фактичні обставини кримінального правопорушення та іншої події. У випадках виникнення подій, які мають тривалий характер, черговий інформується про їх розвиток через кожну годину (у разі ускладнення — негайно).

2.3. Згідно з інформацією, отриманою з місця події (телефоном або після повернення СОГ з урахуванням необхідності дотримання строків оперативного інформування), начальник ОВС за погодженням з керівником органу досудового розслідування визначає відповідальний структурний підрозділ, а в разі потреби й інші служби, на які покладає завдання щодо підготовки спецповідомлення, встановлення та затримання осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, контролю за розвитком ситуації та ліквідацією її наслідків.

2.4. Керівник органу досудового розслідування спільно з керівником структурного підрозділу ОВС, на який покладається завдання щодо підготовки спецповідомлення, вивчають зібрані матеріали, готують його проект та подають до чергової частини. Якщо не вдалося отримати докладні відомості про кримінальне правопорушення та іншу подію у строк, визначений Переліком, у спецповідомленні подається попередня інформація з подальшим додатковим інформуванням. Після підпису начальником міськрайліноргану або особою, яка виконує його обов'язки (обов'язково ставиться дата і час), черговий реєструє спецповідомлення в книзі обліку вихідних телеграм і за допомогою заповнення відповідних реквізитів вкладки «Телеграма» відповідної інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС з обов'язковим дублюванням мережею телеграфного зв'язку МВС України згідно зі схемою № 4 (ПЦ004=004) — телеграфні номери пункту телеграфного зв'язку та каналами електронної пошти (за винятком випадків, коли передачу інформації передбачено закритими каналами зв'язку) надсилає до чергової частини ГУМВС, УМВС. Спецповідомлення підшивається у спеціальній папці-накопичувачі та зберігається в черговій частині протягом року, а його копія долучається до матеріалів, на підставі яких воно підготовлено.

2.5. Відповідальний по ОВС здійснює постійний контроль за збиранням і проходженням інформації про кримінальні правопорушення та інші події, які визначені Переліком, та своєчасним поданням спецповідомлень до чергової частини вищого ОВС.

2.6. Керівник органу досудового розслідування повинен з урахуванням дотримання строків оперативного інформування, а за необхідності — негайно, направити до чергової частини інформацію щодо внесення слідчими відомостей до ЄРДР:

- про кримінальні правопорушення, визначені Переліком, які виявлені під час розслідування інших кримінальних правопорушень;
- про зміну правової кваліфікації кримінального правопорушення на таке, що визначене Переліком;
- про встановлення та затримання осіб, яким вручено письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, визначеного Переліком;
- про звернення до суду щодо звільнення особи від кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення, визначеного Переліком;
- про звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру за матеріалами досудового розслідування кримінального правопорушення, визначеного Переліком, що знаходяться в їх провадженні;

- про направлення матеріалів досудового розслідування кримінального правопорушення, визначеного Переліком, за підслідністю до іншого ОВС чи іншого правоохоронного органу;
- про закриття кримінального провадження, визначеного Переліком.

Підписане начальником міськрайліноргану або особою, яка виконує його обов'язки, спецповідомлення негайно передається до чергової частини ГУМВС, УМВС. В інформації про закриття кримінального провадження, звернення до суду про звільнення особи від кримінальної відповідальності, звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, направлення матеріалів досудового розслідування за підслідністю обов'язково зазначаються підстави прийнятого рішення та норми кримінального процесуального законодавства України.

У випадках, якщо до моменту відкриття кримінального провадження спецповідомлення про кримінальне правопорушення не було подане у зв'язку з тим, що воно не визначено Переліком, або інформація надавалася як про кримінальне правопорушення іншої кваліфікації, керівник органу досудового розслідування з урахуванням дотримання строків оперативного інформування, а за необхідності — негайно, забезпечує подання до чергової частини ГУМВС, УМВС відповідної інформації або доповнення до попередньої з обов'язковим зазначенням підстав прийнятого рішення та посиланням на відповідні статті Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК) або Кримінального кодексу України (далі — КК).

Керівник органу досудового розслідування та слідчий персонально відповідають за підготовку інформації та своєчасне подання до чергової частини.

2.7. При надходженні з прокуратури кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення, визначені Переліком, відомості про які вносилися до ЄРДР прокурором, керівник органу досудового розслідування з урахуванням дотримання строків оперативного інформування, а за необхідності — негайно, інформує про це начальника ОВС, який визначає підрозділ, що готує спецповідомлення в обсязі, передбаченому цією Інструкцією, та забезпечує його направлення до чергової частини вищого ОВС.

2.8. Оперативний черговий опрацьовує отриману під час чергування інформацію про кримінальні правопорушення та інші події і на її основі готує добуве зведення, яке надає керівництву міськрайліноргану, зацікавленим структурним підрозділам ОВС та органам прокуратури. За кожним випадком, інформація про який передавалася до чергової частини вищого ОВС, робиться відповідна відмітка «ГУМВС (УМВС) поінформовано» (зазначаються дата і час телефонної доповіді, прізвище працівника, який отримав інформацію, вихідний номер спецповідомлення).

III. Порядок збирання, оброблення та подання оперативної інформації в ГУМВС, УМВС

3.1. При збиранні, обробленні та поданні оперативної інформації, а також стеженні за ходом досудових розслідувань кримінальних правопорушень, встановленням та затриманням осіб, які їх вчинили, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та

інших подій працівники ГУМВС, УМВС керуються вимогами законодавства та цієї Інструкції.

3.2. При отриманні інформації про кримінальні правопорушення та інші події, що мали місце на території обслуговування і визначені Переліком, оперативний черговий ГУМВС, УМВС негайно доповідає про це начальнику ГУМВС, УМВС, його заступникам (відповідно до розподілу функціональних обов'язків), до чергової частини МВС України, відповідальному по ГУМВС, УМВС, начальнику штабу, начальнику оперативного відділу (сектору) штабу, начальнику чергової частини, інформує керівників та чергових зацікавлених структурних підрозділів ГУМВС, УМВС, а за необхідності сповіщає чергові служби відповідних органів виконавчої влади. Інформація про надзвичайні події серед особового складу доповідається начальникам управлінь (відділів) внутрішньої безпеки (далі — УВБ, ВВБ) та інспекції з особового складу підрозділів кадрового забезпечення (далі — ІОС).

3.3. При отриманні повідомлень про вбивства, розбої, злочини, вчинені із застосуванням вогнепальної зброї чи вибухівки, інші кримінальні правопорушення та події, що можуть викликати суспільний резонанс, начальник ГУМВС, УМВС, керівник органу досудового розслідування або особи, які виконують їх обов'язки, особисто виїжджають на місце події для встановлення обставин кримінального правопорушення та забезпечують своєчасне подання до МВС України об'єктивних відомостей. В усіх інших випадках вчинення особливо тяжких злочинів, кримінальних правопорушень та інших подій на місце події виїжджає відповідальний по ГУМВС, УМВС. За погодженням з начальником ГУМВС, УМВС, керівником органу досудового розслідування відповідальний по ГУМВС, УМВС визначає відповідний структурний підрозділ, на який буде покладено підготовку проекту спецповідомлення, та залучає до виконання поставлених завдань й інші служби.

3.4. Керівник структурного підрозділу ГУМВС, УМВС, на який покладено підготовку спецповідомлення, за погодженням з керівником органу досудового розслідування готує його проект та подає до чергової частини. Після підпису начальником ГУМВС, УМВС спецповідомлення за допомогою заповнення відповідних реквізитів вкладки «Телеграма» відповідної інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС з обов'язковим дублюванням повідомлень мережею телеграфного зв'язку МВС України згідно зі схемою № 4 (ПЦ004=004) — телеграфні номери пункту телеграфного зв'язку і чергової частини Головного штабу МВС України та каналами електронної пошти (адреси підрозділів закріплені в адресній книзі, створеній Департаментом інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України (далі — ДІАЗ)) (за винятком випадків, коли передачу інформації передбачено закритими каналами зв'язку) надсилає до чергової частини та зацікавлених структурних підрозділів МВС України.

Крім цього, при з'ясуванні (встановленні) інших додаткових обставин скоєння кримінальних правопорушень та інших подій до чергової частини та зацікавлених структурних підрозділів апарату МВС України факсимільним зв'язком і каналами електронної пошти (за винятком випадків, коли передачу інформації передбачено

закритими каналами зв'язку) негайно надсилається довідка з детальним та об'єктивним викладенням інформації.

3.5. Керівник органу досудового розслідування повинен з урахуванням дотримання строків оперативного інформування, а за необхідності — негайно, направити до чергової частини інформацію щодо внесення слідчими відомостей до ЄРДР:

- про кримінальні правопорушення, визначені Переліком, які виявлені під час розслідування інших кримінальних правопорушень;
- про зміну правової кваліфікації кримінального правопорушення на таке, що визначене Переліком;
- про встановлення та затримання осіб, яким вручено письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, визначеного Переліком;
- про звернення до суду щодо звільнення особи від кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення, визначеного Переліком;
- про звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру за матеріалами досудового розслідування кримінального правопорушення, визначеного Переліком, що знаходяться в їх провадженні;
- про направлення матеріалів досудового розслідування кримінального правопорушення, визначеного Переліком, за підслідністю до іншого ОВС чи іншого правоохоронного органу;
- про закриття кримінального провадження, визначеного Переліком.

При наданні додаткової інформації стосовно прийнятого рішення про закриття кримінального провадження, звернення до суду про звільнення особи від кримінальної відповідальності, звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру зазначаються підстави прийнятого рішення з посиланням на відповідні статті КПК і КК.

3.6. На кримінальні правопорушення, визначені Переліком, управління (відділ) інформаційно-аналітичного забезпечення (далі — УІАЗ, ВІАЗ) ГУМВС, УМВС щодоби (через одну годину після закінчення звітної доби) подає до чергової частини ГУМВС, УМВС письмову інформацію (роздруківку) щодо внесення до відповідної інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС та ЄРДР відомостей за минулу добу: про кримінальні правопорушення, про результати та наслідки їх досудового розслідування та про осіб, які вчинили та підозрюються у їх вчиненні, тощо.

Чергова частина опрацьовує цю інформацію, при виявленні розбіжностей доповідає керівництву ГУМВС, УМВС, витребує зі структурних підрозділів відсутню інформацію та враховує її в добовому зведенні. Структурні підрозділи за фактами порушень оперативного інформування проводять службові перевірки і про їх результати в 10-денний строк інформують штаби.

3.7. Оперативний черговий опрацьовує отриману під час чергування інформацію про кримінальні правопорушення та інші події і на її основі готує добове зведення, яке надає керівництву ГУМВС, УМВС, зацікавленим структурним підрозділам та органам

прокуратури. У фабулі про кримінальне правопорушення та іншу подію, що передавалася до чергової частини вищого ОВС, робиться відповідна відмітка «МВС України поінформовано».

3.8. Черговий ГУМВС, УМВС упродовж доби звіряє по телефону з черговою частиною МВС України надходження оперативної інформації про кримінальні правопорушення та інші події та доповідає про ті, що готуються до наступного добового зведення.

IV. Порядок збирання, оброблення та подання оперативної інформації у вищих навчальних закладах МВС України

4.1. При збиранні, обробленні та поданні оперативної інформації працівники вищих навчальних закладів МВС України керуються вимогами законодавства та цієї Інструкції.

4.2. Черговий комендант вищого навчального закладу МВС України при отриманні повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, які визначені Переліком і пов'язані з особовим складом навчального закладу або вчинені в місцях їх дислокації, негайно доповідає про це ректору або особі, яка виконує його обов'язки, черговому МВС України та інформує чергового ГУМВС, УМВС за місцем дислокації. На підставі інформації, отриманої з місця події, готує проект спецповідомлення та після підпису в ректора або особи, яка виконує його обов'язки, передає його каналами електронної пошти до чергової частини МВС України та копію — до Департаменту кадрового забезпечення МВС України. Якщо не вдалося отримати докладні відомості про кримінальне правопорушення та надзвичайну подію у строк, визначений Переліком, у спецповідомленні подається попередня інформація з подальшим додатковим повідомленням.

V. Порядок збирання, оброблення та подання оперативної інформації в підрозділах внутрішніх військ МВС України

5.1. При збиранні, обробленні та поданні оперативної інформації військовослужбовці внутрішніх військ МВС України керуються вимогами законодавства та цієї Інструкції.

5.2. Оперативний черговий підрозділу, військової частини, територіального командування (далі — ТК) внутрішніх військ при отриманні повідомлення (сигналу) про кримінальне правопорушення та іншу подію негайно доповідає про це відповідно командир (начальнику) підрозділу, військової частини, ТК та телефоном — до чергової частини ГУМВС, УМВС та ГУВВ.

5.3. Командир підрозділу, військової частини, начальник управління ТК або особа, яка виконує його обов'язки, у разі вчинення кримінального правопорушення чи виникнення іншої події, визначеної Переліком, на об'єкті, який охороняється, негайно повідомляє чергового ГУМВС, УМВС за місцем дислокації, подає спецповідомлення в установленому порядку до ГУВВ та діє відповідно до законодавства.

5.4. Старший оперативний черговий, оперативний черговий або помічник оперативного чергового (далі — черговий) ГУВВ при отриманні повідомлення (сигналу) про кримінальне правопорушення або іншу подію вивчає зміст інформації, перевіряє своєчасність

її отримання, доповідає про неї командувачу військ або особі, яка виконує його обов'язки, головному інспектору — черговому МВС України і вживає заходів щодо своєчасного подання спецповідомлення до МВС України.

5.5. Командувач внутрішніх військ МВС України або особа, яка виконує його обов'язки, особисто розглядає повідомлення (доповідь) про кримінальне правопорушення та іншу подію, приймає рішення щодо визначення участі конкретних посадових осіб у проведенні службового розслідування (перевірки) та доповідає керівництву МВС України про вжиті заходи і подає повідомлення у визначений Переліком строк до чергової частини МВС України.

5.6. Усі командири (начальники) щомісяця організують проведення звірок відомостей про кримінальні правопорушення та інші події, які сталися у військовій частині. При виявленні необлікованих кримінальних правопорушень та інших подій по команді подається повідомлення, у якому додатково вказуються причина неподання інформації та заходи, вжиті до осіб, які це допустили.

5.7. Черговий ГУВВ щодоби, в період з 6 до 7 години, доповідає по телефону до чергової частини МВС України про оперативну інформацію, яка була передана або готується до передачі.

VI. Порядок збирання, оброблення та подання оперативної інформації в МВС України

6.1. При збиранні, обробленні та поданні оперативної інформації, а також стеженні за ходом досудових розслідувань, встановленням і затриманням винних у вчиненні кримінальних правопорушень та інших подій, ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій зацікавлені працівники МВС України керуються вимогами законодавства та цієї Інструкції.

6.2. Чергові структурних підрозділів апарату МВС України протягом доби підтримують зв'язок з підпорядкованими підрозділами. Про всі повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події, визначені Переліком, які надійшли до них, вони негайно інформують чергову частину МВС України і керівництво відповідних підрозділів.

6.3. На кримінальні правопорушення, визначені Переліком, ДІАЗ щодоби (через одну годину після закінчення звітної доби) подає до чергової частини МВС України письмову інформацію (роздруківку) щодо внесення до відповідної інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС та ЄРДР відомостей за минулу добу: про кримінальні правопорушення, про результати та наслідки їх досудового розслідування та про осіб, які вчинили та підозрюються у їх вчиненні, тощо.

6.4. При надходженні до чергової частини МВС України доповіді про кримінальне правопорушення та іншу подію, які визначені Переліком, головний інспектор-черговий:

6.4.1. Оцінює характер, суспільну небезпеку кримінального правопорушення та іншої події, ефективність вжитих на місці заходів щодо ліквідації можливих негативних наслідків, встановлення та затримання осіб, які вчинили ці кримінальні правопорушення, необхідності надання допомоги ОВС, перевіряє внесення відомостей до відповідної інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС.

6.4.2. Негайно доповідає про всі кримінальні правопорушення та інші події, що можуть викликати суспільний резонанс, інформація про які надійшла до чергової частини, Міністру, першому заступнику, заступнику Міністра — керівнику апарату, заступнику Міністра, начальнику Головного штабу, начальнику Головного слідчого управління (далі — ГСУ), інформує керівників зацікавлених структурних підрозділів апарату МВС України, зацікавлені міністерства та інші органи державної влади.

6.4.3. Доводить керівникам структурних підрозділів апарату МВС України, начальникам ГУМВС, УМВС доручення керівництва МВС України про вжиття необхідних заходів у зв'язку із вчиненням кримінального правопорушення та іншої події.

6.4.4. Ретельно вивчає зміст спецповідомлення, звертаючи особливу увагу на повноту інформації, за потреби вимагає додаткову інформацію. У разі отримання неякісного спецповідомлення, порушення строку оперативного інформування з'ясовує в керівників ГУМВС, УМВС причини порушень і доповідає керівництву Головного штабу МВС України для подальшого інформування керівництва МВС України.

6.4.5. Протягом чергової доби на підставі спецповідомлень, отриманих з ГУМВС, УМВС та від структурних підрозділів МВС України, готує вихідні документи для інформування керівництва МВС України, зацікавлених міністерств та органів державної влади.

VII. Порядок здійснення контролю за досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень та прийняттям рішень за матеріалами про інші події

7.1. Основні обов'язки щодо розслідування кримінальних правопорушень, визначених Переліком, покладаються на органи досудового розслідування. Разом з ними за встановленням осіб, які вчинили ці кримінальні правопорушення, відповідають і всі інші підрозділи ОВС у межах їх повноважень.

7.2. Черговий МВС України, ГУМВС, УМВС, міськрайліноргану за допомогою ПЕОМ забезпечує автоматизоване стеження та внесення відомостей про кримінальні правопорушення та інші події до відповідної інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС.

7.3. Про кожне кримінальне правопорушення та іншу подію, що визначені Переліком, черговий МВС України, ГУМВС, УМВС, міськрайліноргану відповідно доповідає Міністру, його першому заступнику, заступнику Міністра — керівнику апарату, заступнику Міністра, начальникові Головного штабу, начальникові ГСУ, начальникам ГУМВС, УМВС, міськрайлінорганів, керівникам органів досудового розслідування та начальникам штабів.

7.4. Керівники структурних підрозділів ГУМВС, УМВС, міськрайлінорганів щодо кримінальних правопорушень та інших подій, що визначені Переліком, та згідно зі своїми повноваженнями:

7.4.1. Установлюють особистий контроль за своєчасним поданням до чергової частини й структурного підрозділу вишого рівня інформацій про такі кримінальні правопорушення та інші події, відстежують внесення відомостей про них до відповідної інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС (для органів досудового розслідування — до ЄРДР), ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій.

7.4.2. У встановлений строк або негайно з моменту виявлення додаткових обставин організують підготовку проекту спецповідомлення про встановлення та затримання осіб, які вчинили правопорушення, прийняття рішень, у тому числі відкриття кримінального провадження за ознаками іншої статті, ніж та, за якою попередньо кваліфіковано правопорушення, зміну кваліфікації або закриття кримінального провадження.

7.4.3. Організують підготовку проектів спецповідомлень про кримінальні правопорушення, виявлені під час досудового розслідування або інформація про які надійшла з інших правоохоронних органів, доповідають начальнику ОВС і після підпису подають до чергової частини та контролюють подання цієї інформації до вищого структурного підрозділу. Аналогічним чином готується проект додаткового спецповідомлення за розвитком ситуації, ліквідацією наслідків надзвичайних подій некримінального характеру тощо.

7.5. Головний інспектор-черговий МВС України при отриманні додаткового спецповідомлення про встановлення та затримання осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, виявлення додаткових обставин розвитку ситуації тощо доповідає інформацію керівництву МВС.

7.6. Керівники структурних підрозділів МВС України за напрямками службової діяльності організують контроль за своєчасним надходженням з ГУМВС, УМВС інформації про кримінальні правопорушення та інші події, що визначені Переліком, шляхом заведення контрольно-наглядової справи, після отримання копії спецповідомлення про кримінальне правопорушення. Про результати розшуку осіб, які їх вчинили, та прийняте кінцеве рішення доповідають керівництву МВС України у встановлений ним строк.

7.7. Кримінальне правопорушення знімається з контролю МВС України у разі отримання з ГУМВС, УМВС повідомлення про:

7.7.1. Установлення і затримання осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, та внесення до ЄРДР прокурором або слідчим відомостей про цих осіб та тих, які підозрюються в їх вчиненні.

7.7.2. Направлення до суду клопотання щодо застосування до підозрюваного примусових заходів медичного характеру (частина друга статті 292, частина перша статті 511 КПК) або кримінальне провадження закрите за таких підстав, а відомості про вказані рішення внесені до ЄРДР:

- встановлена відсутність події кримінального правопорушення (пункт 1 частини першої статті 284 КПК);
- встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення (пункт 2 частини першої статті 284 КПК);
- не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати (пункт 3 частини першої статті 284 КПК);
- набрав чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою (пункт 4 частини першої статті 284 КПК);
- помер підозрюваний, обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого (пункт 5 частини першої статті 284 КПК);

- існує вирок по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню (пункт 6 частини першої статті 284 КПК);
- потерпілий, а у випадках, передбачених КПК України, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення (пункт 7 частини першої статті 284 КПК);
- кримінальне правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу (пункт 8 частини першої статті 284 КПК);
- направлення органом досудового розслідування України кримінальних проваджень про правопорушення, учинені іноземними громадянами, до правоохоронних органів іноземних держав для проведення досудового розслідування.

7.7.3. Внесення відомостей до ЄРДР про зміну кваліфікації кримінального правопорушення за статтею КК, що не зазначене у Переліку, а також у разі передачі кримінального провадження іншому органу досудового розслідування або за місцем проведення досудового розслідування (частина п'ята статті 36, частина сьома статті 214, стаття 216, стаття 218 КПК). В останньому випадку черговий ГУМВС, УМВС інформує службовою телеграмою за підписом керівника ГУМВС, УМВС чергову частину того ГУМВС, УМВС, до якого надіслано інформацію, і вказує вихідний номер спецповідомлення, за яким воно поставлено на контроль МВС України.

Черговий ГУМВС, УМВС, який отримав інформацію про направлення матеріалу за територіальністю, контролює його надходження до відповідного органу, інформує службовою телеграмою за підписом керівництва ГУМВС, УМВС чергову частину МВС України про взяття на облік кримінального правопорушення з посиланням на вихідний номер спецповідомлення ГУМВС, УМВС, за яким поставлено на облік первинну інформацію, після чого інформує службовою телеграмою ГУМВС, УМВС, звідки було отримано матеріали про кримінальне правопорушення чи подію.

Черговий МВС України, отримавши зазначене повідомлення, уносить відповідні зміни до бази даних про кримінальні правопорушення та інші події, які перебувають на контролі МВС України.

7.8. ДІАЗ, УІАЗ (ВІАЗ) ГУМВС, УМВС до 10 числа місяця, наступного за звітним періодом, подають відповідно до Головного штабу МВС України, штабів ГУМВС, УМВС інформацію (за наростаючим підсумком від початку року) щодо надходження відомостей про кримінальні правопорушення, які визначені Переліком, згідно зі зразком, наведеним у додатку 2.

7.9. Начальники штабів ГУМВС, УМВС:

7.9.1. Особисто організують щоденний контроль за станом оперативного інформування Міністерства.

7.9.2. Щомісяця, до 10 числа місяця, що настає за звітним періодом, організують зв'язку повноти й достовірності оперативної інформації, що надійшла до чергової частини, про кримінальні правопорушення та інші події, визначені Переліком, з відомостями, які надаються УІАЗ (ВІАЗ).

При виявленні розбіжностей уживають заходів щодо витребування від структурних підрозділів відсутньої інформації та підготовки відповідного повідомлення, а також подання до чергової частини ГУМВС, УМВС інформації про конкретні кримінальні правопорушення та інші події, виявленої під час звірки як такої, що не надавалася, з подальшим надсиленням до МВС України.

Організують проведення службових розслідувань за фактами порушення порядку оперативного інформування, копії висновків та наказів про накладення дисциплінарних стягнень на винних у 10-денний строк надсилають до Головного штабу МВС України. У випадках, коли прийняття рішення про накладення стягнення відкладається у зв'язку з відпусткою або хворобою працівника, відповідні матеріали надсилаються після його виходу на роботу і прийняття рішення.

7.9.3. За результатами звірень щомісяця до 15 числа місяця, наступного за звітним періодом, каналами електронної пошти забезпечують надсилення до Головного штабу МВС України звітів за підписом начальника ГУМВС, УМВС.

У звіті необхідно надавати таблицю відповідних даних звірення з підрозділами ДІАЗ за вчиненими, розслідуваними або зареєстрованими за звітний період кримінальними правопорушеннями за наростаючою від початку року (зразок звіту наведено у додатку 3) і вказувати вихідні номери, короткі фабули кримінальних правопорушень, що додатково виявлені під час звірення та інформація про які надіслана для поставлення на контроль до МВС України у встановленому порядку.

Інформація про кримінальні правопорушення та інші події, виявлена під час звірень, як така, що не надавалася, подається в обсязі, передбаченому цим наказом.

7.10. Головний штаб МВС України щомісяця здійснює звірення оперативної інформації про кримінальні правопорушення та інші події, визначені Переліком, яка надіслана до МВС, зі статистичними даними, що надаються ДІАЗ та ГУМВС, УМВС. При виявленні розбіжностей доповідає керівництву МВС України про вжитті заходи щодо витребування додаткової інформації для поставлення на облік та результати службових розслідувань за фактами порушень порядку оперативного інформування.

VIII. Відомості, що відображаються у спецповідомленні

8.1. При надходженні заяви (повідомлення):

8.1.1. Час і дата надходження заяви (повідомлення) до міськрайліноргану, номер реєстрації, номер кримінального провадження та дата внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. Якщо час, з якого подія ставиться на контроль МВС України, не збігається з часом отримання повідомлення про подію (наприклад, отримання висновку судово-медичного експерта за неявними ознаками насильницької смерті, внесення відомостей до ЄРДР про нове кримінальне правопорушення під час розслідування іншого кримінального провадження тощо), у тексті спецповідомлення обов'язково має бути посилання на ці обставини з конкретною датою.

8.1.2. Обставини вчинення кримінального правопорушення, виникнення події (дата, час, місце, мотив, спосіб, причина, інші).

8.1.3. Дані про учасників (заявника, підозрюваного тощо): прізвище, ім'я та по батькові (повністю), число, місяць, рік народження, місце проживання й роботи, посада, родинні стосунки з іншими учасниками події, характер отриманих тілесних ушкоджень, наявність судимості та за якими статтями КК (1960 чи 2001 року), можлива причетність до інших кримінальних порушень; чи перебували вони на момент учинення правопорушення в стані алкогольного, наркотичного, токсичного або психотропного сп'яніння.

8.1.4. Найменування, місцезнаходження, належність об'єкта злочинних посягань, його відповідність вимогам збереження товарно-матеріальних цінностей та грошових коштів, вид охорони, наявність і стан охоронної та автоматичної пожежної сигналізації.

8.1.5. Заподіяна майнова або моральна шкода, дані про джерело її встановлення, попередні або остаточні наслідки, хто їх повідомив.

8.1.6. Час формування, тривалість та територія діяльності злочинних груп.

8.1.7. Викрадені речі, знаряддя кримінального правопорушення, речі, які вилучено у підозрюваних, наявність речових доказів, слідів, їх характер, чи направлені вони на дослідження та які його попередні результати.

8.1.8. Слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії, спрямовані на встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення: за якою статтею КК кваліфіковано злочин; посади й прізвища керівників та працівників ОВС і прокуратури, які виїжджали на місце події; чи застосовувався службово-розшуковий собака та чи проводилася аудіо-, відео-, фотофіксація; час уведення оперативного плану, його назва; ким розпочате досудове розслідування, працівниками якої служби виявлені та затримані особи, які вчинили кримінальне правопорушення.

8.1.9. Організаційні заходи щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та інших подій: хто з керівників органів виконавчої влади виїжджав на місце події; хто є відповідальним за проведення відбудовних заходів, час їх закінчення; які заходи вживаються для ліквідації наслідків аварії; чи проводилася евакуація людей; чи порушено виробничий процес; чи була затримка руху транспорту, як він організований у цих умовах; при затримці руху на залізницях — кількість і типи поїздів, на який час затримувалися.

8.1.10. Найменування втраченого особливої важливості, цілком таємного або таємного документа, його обліковий номер та номер примірника, про обставини та осіб, які допустили його втрату.

8.2. При пожежах:

8.2.1. Дата, час виявлення пожежі.

8.2.2. Місцезнаходження об'єкта.

8.2.3. Найменування об'єкта, його підпорядкованість (прізвище та ініціали керівника чи власника об'єкта).

8.2.4. Чи велися роботи на об'єкті.

8.2.5. Площа пожежі, що саме горить (кількість, місткість, маса).

8.2.6. Що знищено, пошкоджено, чи вплинула пожежа на технологічний (навчальний) процес.

- 8.2.7. Пряма матеріальна шкода від пожежі (визначена чи орієнтовна).
- 8.2.8. Причина пожежі (встановлена чи ймовірна).
- 8.2.9. Загибло, травмовано осіб (прізвище, ініціали, рік народження, місце роботи, де перебували під час пожежі інші члени сім'ї, якщо пожежа виникла в будинку чи квартирі).
- 8.2.10. Час локалізації та ліквідації пожежі (ким і чим ліквідовано пожежу).
- 8.2.11. Склад оперативної групи, хто її очолює.
- 8.2.12. Хто здійснює перевірку за фактом пожежі.
- 8.3. За фактами пожеж після уточнення даних, але не пізніше 10 діб після події, дається доповнення, в якому відображаються:
- 8.3.1. Дані, які не були встановлені при первинному інформуванні.
- 8.3.2. Хто здійснює досудове розслідування.
- 8.3.3. Остаточна встановлена причина пожежі.
- 8.3.4. Якщо закрито кримінальне провадження, направлено клопотання до суду про звільнення особи від кримінальної відповідальності; звернення до суду з обвинувальним актом; клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, то з якої причини.
- 8.4. При дорожньо-транспортних пригодах — належність транспортного засобу, марка, модель, номерний знак; категорія, клас та стаж роботи водія; місце роботи, чи перебував водій у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, на якій годині роботи сталася пригода, її причина та наслідки.
- 8.5. При масових заворушеннях чи інших подіях в установах виконання покарань Державної пенітенціарної служби України та ізоляторів тимчасового тримання — найменування установи, вид режиму; кількість учасників, прізвище, ім'я та по батькові, рік народження організаторів заворушень (про затриманих та взятих під варту осіб — вид кримінального правопорушення, у вчиненні якого вони підозрюються чи обвинувачуються, про засуджених — за якою статтею, на який строк і коли засуджені), дані про потерпілих та збитки.
- 8.6. При кримінальних правопорушеннях та інших подіях за участю особового складу ОВС — найменування органу, навчального закладу, номер військової частини, прізвище, ім'я та по батькові, рік народження, звання, посада, з якого часу на службі, на посаді, проходження початкової підготовки (відносно осіб першого року служби); освіта, склад сім'ї, чи був у стані алкогольного, наркотичного, токсичного або психотропного сп'яніння; наявність зброї, чи перебував у форменому одязі; за матеріалами якого підрозділу і коли складено протокол про корупційні діяння, розпочато досудове розслідування); причини правопорушення та заходи щодо їх усунення; підрозділ, який здійснює службове розслідування.
- 8.7. У разі участі іноземців — коли і з якою метою прибули в Україну (нелегально чи легально, на яких підставах); вжиті запобіжні заходи щодо затриманих за підозрою у скоєнні кримінальних правопорушень, де вони перебувають чи утримуються; стосовно загиблих — де знаходиться тіло.

8.8. При самовільному залишенні військової частини зі зброєю — дата і місце призову військовослужбовця, його анкетні дані, прикмети.

8.9. При масових заворушеннях, групових порушеннях громадського порядку — кількість учасників, затриманих, потерпілих, об'єкти погромів та пожеж, збитки, сили та засоби, залучені до стабілізації ситуації (усього та окремих підрозділів).

8.10. При страйках — повне офіційне найменування підприємства (без скорочень), його належність, загальна кількість робітників, з них — страйкуючих (за добу за кожним підприємством окремо), повний список вимог.

8.11. При масових заходах (мітинг, пікетування тощо) — час початку й час закінчення, ініціатор заходів (громадська організація, профспілка, підприємство), категорія учасників (пенсіонери, студенти, робітники, особи похилого віку тощо), їх кількість, повний зміст вимог та резолюцій, час початку і час закінчення блокування проїзду, транспорту, як при цьому здійснювався рух, хто з керівників правоохоронних органів та органів влади й управління зустрічався з учасниками, чи задокументовано дії організаторів та учасників несанкціонованих заходів, які заходи вжито до порушників, сили і засоби, залучені до стабілізації ситуації.

8.12. Стосовно вогнепальної зброї і бойової техніки — належність, кількість, марка, номер, рік випуску.

8.13. Стосовно наркотичних засобів — назва за Переліком наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 06 травня 2000 року № 770.

ІХ. Порядок оформлення спецповідомлень

9.1. Спецповідомлення до МВС України, ГУМВС, УМВС готується в такій послідовності та за зразком, наведеним у додатку 4:

9.1.1. Джерело надходження, телеграма (далі — ТЛГ) № , дата і час надходження ТЛГ до передавання.

9.1.2. Кому адресовано спецповідомлення.

9.1.3. Кому адресовано копії спецповідомлення.

9.1.4. Умовна позначка +++.

9.1.5. Рядок кодування (два рядки):

- код ОВС? код виду кримінального правопорушення, події? № пункту Переліку? стаття КК? значок статті? частина статті? пункт статті?;
- час надходження інформації до органу? день? місяць? рік? день реєстрації зведення? місяць? рік?.

9.1.6. Дата і час надходження заяви (повідомлення) до ОВС.

9.1.7. Дані на особу (заявника, підозрюваного, потерпілого). За невпізнаними трупами — приблизний вік.

9.1.8. Зміст заяви, обставини події, дата і час скоєння, місце, що вчинено (скоїлося), що викрадено, наслідки події, спричинені збитки.

9.1.9. Заходи, вжиті ОВС для розшуку та затримання підозрюваних осіб (ліквідації наслідків надзвичайної ситуації чи події).

9.1.10. При виявленні та затриманні осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, — дані на затриманих чи осіб, які розшукуються за підозрою у вчиненні правопорушення, мотиви вчинення правопорушення.

9.1.11. Дані про вилучені речі, знаряддя кримінального правопорушення, речові докази.

9.1.12. Здійснені слідчі (розшукові) дії, спрямовані на встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, організаційні заходи щодо ліквідації наслідків події.

9.1.13. Порядковий номер реєстрації.

9.1.14. Дані про внесені відомості до ЄРДР та номер кримінального провадження, стаття КК, попередня правова кваліфікація кримінального правопорушення.

9.1.15. Дата і час доповіді до чергової частини вищого ОВС, прізвище чергового, якому доповідалась інформація.

9.1.16. Умовна позначка +++.

9.1.17. Хто підготував спецповідомлення.

9.1.18. Підписний № .

9.1.19. Хто підписав.

9.1.20. Прізвище оперативного чергового.

9.1.21. Дата і час передавання, хто передав, автовідповідь.

Рядок кодування заповнюється без пропусків.

Номер пункту Переліку кодується як чотиризначна цифра, де перші дві цифри означають номер пункту, а дві інші — номер підпункту (за потреби доповнюється відповідною кількістю нулів зліва). Наприклад: п.1 — 0100; п.10 — 1000; п.26.1 — 2601; п.34.10 — 3410.

9.2. Текст спецповідомлення викладається в діловому стилі із зазначенням розділових знаків. Для змістового поділу частин тексту з різним значенням мають застосовуватися абзаци. Дані про учасників події зміщуються від початку рядка на два абзацні відступи. Про відсутність певних даних слід зазначити в тексті.

9.3. Доповнення до спецповідомлення, що подавалося раніше, готується в такій послідовності та за зразком, наведеним у додатку 5:

9.3.1. Звідки, ТЛГ № , дата і час надходження ТЛГ до передавання.

9.3.2. Кому адресоване доповнення.

9.3.3. Кому адресовані копії доповнення.

9.3.4. Доповнення до якого вих. № від _____, ЄО № _____.

9.3.5. Зміст доповнення.

9.3.6. Хто підготував доповнення.

9.3.7. Підписний №.

9.3.8. Хто підписав.

9.3.9. Прізвище оперативного чергового.

9.3.10. Дата і час передавання, хто передав, автовідповідь.

9.4. У доповненні обов'язково слід посилатися на первинне повідомлення, його вихідний номер та дату; указувати обставини події, якщо вони не були з'ясовані й подані

в первинному повідомленні; вилучено чи ні знаряддя кримінального правопорушення, особливо зброю, викрадені речі тощо. Обов'язково подається доповнення про внесення відомостей до ЄРДР. При направленні інформації про перекваліфікацію кримінального правопорушення одночасно подаються пояснення керівників, з вини яких первинна кваліфікація була необ'єктивною.

9.5. Спецповідомлення про зняття злочину з контролю готується за зразком, наведеним у додатку 6.

**Заступник начальника
Головного штабу МВС України
полковник міліції**

М. В. Андруньків

Додаток до пункту 1.4.
наказу МВС України від 22.10. 2012 р. № 940

ФОРМИ ЗВІТІВ

про діяльність підрозділів внутрішніх військ МВС України

1. Перелік питань, що включаються до інформаційно-аналітичних матеріалів про стан підрозділів внутрішніх військ МВС України.

1.1. Стан бойової готовності.

1.2. Стан мобілізаційної готовності.

1.3. Стан виконання планових і програмних заходів будівництва, реформування та розвитку і нормотворчої діяльності внутрішніх військ.

1.4. Стан службово-бойової діяльності, виконання планів бойової та спеціальної підготовки.

1.5. Стан технічного забезпечення.

1.6. Стан тилового забезпечення.

1.7. Стан розквартирування військ і капітального будівництва.

1.8. Стан медичного забезпечення та екологічної безпеки.

1.9. Стан фінансового забезпечення.

1.10. Стан роботи у сфері кадрової політики.

1.11. Морально-психологічний стан та стан військової дисципліни. Факти використання бюджетних коштів за нецільовим призначенням з ознаками складу злочину; затримання військовослужбовців правоохоронними органами за підозрою у вчиненні злочинів чи корупційних діянь.

1.12. Стан реалізації планів і програм у сфері міжнародного співробітництва та виконання міжнародних договорів.

1.13. Стан захисту державних секретів та забезпечення надійного зберігання бойової техніки, вогнепальної зброї, ракетно-артилерійського озброєння, отруйних, наркотичних та інших небезпечних речовин.

1.14. Наявні проблемні питання державного рівня, пропозиції щодо можливих шляхів їх вирішення.

Разом з інформаційно-аналітичними матеріалами за II та IV квартали подаються підсумкові дані за півріччя та рік.

2. Форма повідомлень про надзвичайні ситуації та події в підрозділах внутрішніх військ МВС України

2.1. Стислий зміст надзвичайної ситуації або події (далі — подія), що відбулася (відбувається).

2.2. Час і дата події.

2.3. Місце події (докладна адреса).

2.4. Відкрите найменування військового підрозділу/об'єкта, причетного до події (із зазначенням вищих рівнів підпорядкування, з інформацією про відповідних командирів і начальників, їх телефонами).

2.5. Наслідки події (жертви, поранені, травмовані, матеріальні збитки).

2.6. Інформація про людей, що загинули (прізвище, ім'я та по батькові, дата і місце народження, їх близькі родичі тощо).

2.7. Попередні висновки про причини події, завдані збитки, орієнтовні заходи та розрахунки ресурсних потреб для ліквідації наслідків події і заходи щодо запобігання повторним випадкам.

2.8. Джерело інформації.

2.9. Підпис керівника або особи, яка його заміщає.

2.10. Телефони для уточнення інформації.

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

НАКАЗ

28.11.2012 р. № 1095/955/119

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
18 грудня 2012 р. за № 2106/22418*

**Про затвердження Порядку взаємодії між органами внутрішніх справ,
зкладами охорони здоров'я та прокуратури України при встановленні факту
смерті людини**

Відповідно до Законів України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про поховання та похоронну справу» та з метою недопущення фактів приховування насильницької смерті громадян **НАКАЗУЄМО**:

1. Затвердити Порядок взаємодії між органами внутрішніх справ, зкладами охорони здоров'я та прокуратури України при встановленні факту смерті людини, що додається.
2. Головному слідчому управлінню МВС України (Фаринник В.І.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра внутрішніх справ України, заступника Міністра охорони здоров'я України та заступника Генерального прокурора України відповідно до розподілу функціональних обов'язків.

Міністр внутрішніх справ України

В. Ю. Захарченко

Віце-прем'єр-міністр України —
Міністр охорони здоров'я України

Р. В. Богатирьова

Генеральний прокурор України

В. П. Пшонка

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства внутрішніх
справ України,
Міністерства охорони здоров'я України,
Генеральної прокуратури України
28.11.2012 р. № 1095/955/119

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
18 грудня 2012 р. за № 2106/22418*

ПОРЯДОК

взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами охорони здоров'я та прокуратури України при встановленні факту смерті людини

1. Цей Порядок розроблено відповідно до Законів України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про поховання та похоронну справу» для забезпечення ефективної взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами охорони здоров'я та прокуратури України при перевірці фактів смерті людини з метою запобігання випадкам приховування насильницької смерті громадян.

2. Терміни, що вживаються в цьому Порядку, мають такі значення:

- **диспансерне спостереження** — нагляд за станом здоров'я особи, який передбачає проведення щодо неї лікарських оглядів, спеціальних досліджень (рентгенологічних, лабораторних та інше), результати яких вносяться в медичну картку амбулаторного хворого, з періодичністю, яка залежить від характеру захворювання, рівня компенсації порушень здоров'я в цієї особи або від особливостей умов її праці;
- **насильницька смерть** — смерть від механічних ушкоджень (дія тупих предметів, у тому числі транспортна травма, падіння з висоти, дія гострих предметів, вогнепальної зброї), асфіксії, дії крайніх температур, електричного струму, променевої енергії, низького та високого атмосферного тиску, отруєнь тощо;
- **підозра на насильницьку смерть** — сукупність обставин, які дають підстави вважати, що смерть людини могла настати внаслідок дій (бездіяльності) інших осіб (особи), зокрема при настанні смерті раптово, за нез'ясованих обставин, за наявності тілесних ушкоджень тощо;
- **смерть за місцем проживання** — смерть, яка настала в приміщенні, яке знаходиться у власності або користуванні особи (за винятком санаторно-курортних закладів та готелів), та пристосованому для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, усіх складових частинах такого приміщення, а також на присадибній земельній ділянці, прилеглий до приватного будинку.

3. Порядок дій працівників закладів охорони здоров'я:

- 1) працівники закладів охорони здоров'я за телефоном екстреного виклику (102) негайно повідомляють органи внутрішніх справ про кожен випадок установлення ними факту смерті людини незалежно від місця її настання, за винятком смерті від захворювань у закладах охорони здоров'я;
- 2) у випадках повідомлення органів внутрішніх справ про смерть людини за наявності ознак насильницької смерті або підозри на таку до приїзду працівників органів внутрішніх справ або прокуратури на місце події працівникам закладів охорони здоров'я забороняється порушувати обстановку за місцезнаходженням трупа, перемішати його, ініціювати такі дії присутнім на місці події особам, у тому числі родичам померлих, видавати лікарське свідоцтво про смерть за формою № 106/о, затвердженою наказом МОЗ України від 8 серпня 2006 року № 545, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2006 року за № 1150/13024 (далі — наказ МОЗ України від 8 серпня 2006 року № 545), або фельдшерську довідку про смерть за формою № 106-1/о, затвердженою наказом МОЗ України від 8 серпня 2006 року № 545;
- 3) у разі наявності підстав вважати, що смерть особи має насильницький характер, за постановою слідчого або прокурора труп направляється для проведення експертизи;
- 4) у разі смерті людини за місцем її проживання без ознак насильницької смерті або підозри на таку на місце події обов'язково виїжджає лікар, а у випадках, передбачених наказом МОЗ України від 8 серпня 2006 року № 545, фельдшер закладу охорони здоров'я, який констатує факт смерті, проводить зовнішній огляд трупа, за результатами якого інформує орган внутрішніх справ і адміністрацію цього закладу охорони здоров'я про можливість встановлення причини смерті без патологоанатомічного розтину та видачі лікарського свідоцтва про смерть (фельдшерської довідки про смерть). У таких випадках працівником органу внутрішніх справ складається висновок щодо ненасильницької смерті людини за місцем проживання за формою згідно з додатком до цього Порядку (далі — Висновок);
- 5) у випадках патологоанатомічного розтину померлих, смерть яких настала поза межами закладу охорони здоров'я, або коли лікарське свідоцтво про смерть (фельдшерська довідка про смерть) було видано без патологоанатомічного розтину трупа, лікар (фельдшер) закладу охорони здоров'я, який видавав зазначене свідоцтво (довідку), надсилає до органу внутрішніх справ, на території обслуговування якого знаходиться заклад охорони здоров'я, копію лікарського свідоцтва про смерть (фельдшерської довідки про смерть), завірену печаткою цього закладу охорони здоров'я, упродовж трьох діб з моменту констатації факту смерті (за винятком смерті хворих від захворювань у закладах охорони здоров'я).

4. Порядок дій працівників бюро судово-медичної експертизи:

- 1) лікарі судово-медичні експерти обов'язково виїжджають на місце події разом із слідчо-оперативною групою (за винятком випадків, передбачених підпунктом 4 пункту 3 цього Порядку) з метою зовнішнього огляду трупа в передбаченому статтею 238 Кримінального процесуального кодексу України порядку;

- 2) проводять розтин трупа впродовж доби з моменту його надходження до бюро судово-медичної експертизи;
- 3) надсилають протягом трьох діб слідчому або прокурору, який направив труп для проведення експертизи, завірену копію лікарського свідоцтва про смерть;
- 4) проводять судово-медичну експертизу трупа з усіма необхідними лабораторними дослідженнями та в максимально короткий строк, але не більше одного місяця, складають висновок експерта;
- 5) надсилають висновок експерта слідчому або прокурору, який направив труп для проведення експертизи, протягом трьох діб після його складання;
- 6) письмово інформують слідчого або прокурора, який направив тіло на розтин, про причини перевищення строків, зазначених у підпунктах 4, 5 цього пункту, строки завершення судово-медичної експертизи трупа та отримання висновку експерта;
- 7) видають трупи з письмового дозволу прокурора, який надається прокурором негайно після проведення судово-медичного розтину трупа та відібрання необхідних зразків з метою здійснення лабораторних досліджень.

5. Дії працівників органів внутрішніх справ:

- 1) працівники органів внутрішніх справ реєструють повідомлення про факт смерті людини, у тому числі ті, що надійшли від закладів охорони здоров'я;
- 2) при надходженні повідомлень про факт смерті людини за місцем її проживання без ознак насильницької смерті або підозри на таку відповідно до підпункту 4 пункту 3 цього Порядку працівники органів внутрішніх справ негайно виїжджають на місце події разом з лікарем, у випадках, передбачених наказом МОЗ України від 8 серпня 2006 року № 545, — з фельдшером, а за необхідності — з іншими спеціалістами;
- 3) за результатами зовнішнього огляду трупа та після з'ясування обставин смерті людини, при відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку працівником органу внутрішніх справ складається Висновок, до якого додаються фотознімки трупа та місця його виявлення;
- 4) у разі надходження повідомлень про факт насильницької смерті людини чи підозри на таку або встановлення таких фактів під час попереднього огляду трупа людини за місцем її проживання на місце події негайно виїжджає слідчо-оперативна група за участю судово-медичного експерта або лікаря, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта, а також інших необхідних спеціалістів;
- 5) терміново повідомляють прокурора про факт смерті людини, передбачений підпунктом 4 цього пункту. У таких випадках слідчий, прокурор проводять огляд місця події та трупа в порядку, передбаченому статтями 237, 238 Кримінального процесуального кодексу України, з обов'язковим застосуванням фотозйомки і складанням схеми (плану, креслення) оглянутого місця, а при необхідності — відеозйомки;
- 6) відомості, що містяться в повідомленнях про факти смерті, передбачені в підпункті 4 цього пункту, підлягають внесенню до Єдиного реєстру досудових розслідувань;

- 7) обов'язково направляють для проведення судово-медичної експертизи трупи людей:
 - з ознаками насильницької смерті (дія тупих предметів, у тому числі транспортна травма, падіння з висоти, дія гострих предметів, вогнепальної зброї), асфіксії, дії крайніх температур, електричного струму, променевої енергії, низького та високого атмосферного тиску, отруень тощо) або підозри на таку;
 - смерть яких настала поза місцем їх проживання;
 - особу яких не встановлено;
 - віком до 60 років, які померли за місцем проживання, за відсутності диспансерного спостереження за хворим;
- 8) не направляються для проведення судово-медичної експертизи трупи людей у випадках:
 - виявлення трупів людей, які померли за місцем їх проживання, за наявності диспансерного спостереження за хворим, при відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку;
 - виявлення трупів людей віком понад 60 років, які померли за місцем їх проживання, за відсутності ознак насильницької смерті чи підозри на таку;
- 9) Висновок в обов'язковому порядку погоджується з керівником слідчого підрозділу органу внутрішніх справ і керівником структурного підрозділу органу внутрішніх справ, в якому працює особа, яка його склала, та затверджується начальником органу внутрішніх справ у строк не пізніше семи днів з моменту надходження повідомлення про смерть людини, після перевірки якості та повноти складання Висновку. При виявленні недоліків Висновок повертається особі, яка його склала, для їх усунення та в установленому цим пунктом порядку подання для повторного погодження та затвердження;
- 10) затвержені Висновки зберігаються в підрозділах інформаційно-аналітичного забезпечення міських, районних, лінійних органів внутрішніх справ;
- 11) транспортування тіл померлих з ознаками насильницької смерті чи підозри на таку до бюро судово-медичних експертиз здійснюється в установленому законодавством порядку обов'язково в супроводі працівника органу внутрішніх справ.

**Начальник Головного слідчого управління
МВС України**

В. І. Фаринник

**Директор Департаменту реформ та розвитку
медичної допомоги МОЗ України**

М. К. Хобзей

**Начальник Головного управління
Генеральної прокуратури України**

Р. Г. Андреев

*Додаток
до Порядку взаємодії між органами внутрішніх
справ, закладами охорони здоров'я та
прокуратури України при встановленні
факту смерті людини*

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник _____ М(Р)В
ГУМВС (УМВС) України
в _____ області
_____ міліції
_____ року

ВИСНОВОК
щодо ненасильницької смерті людини за місцем проживання

місто (село) _____ « ___ » _____ 201__ р.

Час складання з « ___ » год « ___ » хв. до « ___ » год « ___ » хв.

(ПІБ, посада працівника ОВС який склав висновок)

за участю _____

(ПІБ, посада лікаря (фельдшера) який констатував смерть)

склали цей висновок про те, що « ___ » _____ 201__ р. до _____

(до якого органу, від кого, яким чином)

надійшло повідомлення про виявлення трупа _____

(ПІБ, дата народження, адреса реєстрації та фактичного проживання)

Документ, який підтверджує особу трупа _____

(виду документа, серія, номер, дата і ким виданий)

Висновок складено _____

(ясну, сонячну, хмарну погоду,

при штучному/природному освітленні, без опадів, в дощі, снігопад)

при температурі повітря _____ °С, із застосуванням фотографування _____

Відомості про отримання дозволу на вхід до житла чи іншого володіння особи _____

(ПІБ особи з дозволу якої здійснено вхід до житла чи іншого володіння особи для зовнішнього огляду трупа)

(підпис)

ВСТАНОВЛЕНО:

Місце виявлення трупа знаходиться _____

(адреса (назва вулиці, № будинку, кв, і т. ін.)

Обстановка в місці виявлення трупа _____

(не порушена/порушена і в чому це полягає)

Поза трупа і його положення на місці події: _____

(лежачи на спині, на животі, на боку, сидячи, і т.ін.)

Ложе трупа (ділянка підлоги або ґрунту під трупом, його покриття) _____

На трупі одягнуто: _____

(перелік одягу, взуття, головних уборів, правильність одягнення, зовнішній стан, наявність пошкоджень,

сторонніх накладень і т. ін.)

Опис трупних явищ *(ступінь заляккості, трупні плями, гнилісне розкладання та ін.)* _____

Наявність на місці виявлення трупу, його тілі чи одязі слідів біологічного походження (кров, сперма, слина, тощо), документів _____

Тілесні ушкодження на трупі (вид, характер, локалізація) _____

Наявність виділень з природніх отворів тіла _____

Відомості про особу, яка виявила труп, та її пояснення про обставини смерті: _____

(ПІБ, дата народження, адреса проживання)

Відомості про близьких родичів та їх пояснення про обставини смерті:

(ПІБ, дата народження, адреса проживання)

Відомості щодо диспансерного спостереження за хворим, дата його останнього огляду лікарем, наявність захворювань: _____

Висновок лікаря (фельдшера) (необхідне підкреслити):

А) Видача лікарського (фельдшерського) свідоцтва про смерть без розтину.

Б) Видача лікарського свідоцтва про смерть за результатами патологоанатомічного розтину.

Причина смерті встановлена лікарем (фельдшером): _____

(підпис лікаря (фельдшера))

Відомості про видачу лікарського (фельдшерського) свідоцтва про смерть _____

(№, дата видачі)

До висновку додаються фотознімки трупа та місця його виявлення.

Заяви та зауваження осіб, присутніх при складанні висновку _____

Висновок прочитаний _____, записано все вірно.

(ким)

Підписи приступніх _____

(Підпис, прізвище)

(Підпис, прізвище)

(Підпис, прізвище)

Лікар(фельдшер): _____

(Підпис, прізвище)

Особа, яка склала висновок: _____

(Посада, підпис, прізвище)

ПОГОДЖЕНО

Начальник слідчого підрозділу

ПОГОДЖЕНО

Начальник відділу (сектору)

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
МІНІСТЕРСТВО НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ УКРАЇНИ

НАКАЗ

30.11.2012 р.

м. Київ

№ 1106/1377

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
28 грудня 2012 р. за № 2220/22532*

**Про затвердження Порядку спільних дій органів внутрішніх справ,
Державної інспекції техногенної безпеки України
та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення
огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження
та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних
з пожежами**

Відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, статей 2, 5, 10 Закону України «Про міліцію», статті 7 Закону України «Про пожежну безпеку», Закону України «Про судову експертизу», з метою організації спільних дій працівників органів внутрішніх справ, осіб начальницького складу Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України на місці пожежі **НАКАЗУЄМО:**

1. Затвердити Порядок спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, що додається.

2. Керівникам структурних підрозділів апарату Міністерства внутрішніх справ України, Державної інспекції техногенної безпеки України, Міністерства надзвичайних ситуацій України, головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, головних управлінь, управлінь Державної інспекції техногенної безпеки України, головних територіальних управлінь, територіальних управлінь Міністерства надзвичайних ситуацій України

організувати вивчення та забезпечити виконання вимог цього наказу працівниками підпорядкованих органів і підрозділів.

3. Начальникам Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті забезпечити належне функціонування профільних лабораторій з проведення пожежно-технічних експертиз, необхідну методичну базу для визначення осередків пожеж та встановлення причин їх виникнення під час проведення оглядів місць подій (пожеж).

4. Державному науково-дослідному експертно-криміналістичному центру МВС України спільно з Департаментом матеріального забезпечення МВС України затвердити нові норми належності спеціального автотранспорту, приладів та обладнання для базових профільних лабораторій з проведення пожежно-технічних експертиз. Підготувати та затвердити програму створення матеріальної бази відповідно до вимог кримінального процесуального законодавства, передбачивши для цього необхідне фінансове забезпечення.

5. Головному слідчому управлінню МВС України (Фаринник В.І.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

6. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 26 серпня 2003 року № 943/302 «Про взаємодію органів внутрішніх справ України та органів Державного пожежного нагляду МНС України в попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, пов'язаних з пожежами» (із змінами), зареєстрований у Міністерстві юстиції України 19 вересня 2003 року за № 829/8150.

7. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра внутрішніх справ України та першого заступника Міністра надзвичайних ситуацій України.

8. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр внутрішніх справ України
Міністр надзвичайних ситуацій України

В. Ю. Захарченко
В. І. Балага

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства

внутрішніх справ України,

Міністерства надзвичайних ситуацій України

30.11.2012 р. № 1106/1377

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України

28 грудня 2012 р. за № 2220/22532

ПОРЯДОК

спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами

I. Загальні положення

1.1. Цей Порядок визначає завдання, функції, права та обов'язки підрозділів органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України (далі — Держтехногенбезпеки України) та Міністерства надзвичайних ситуацій України (далі — МНС України) під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами.

1.2. Правовою основою спільних дій органів внутрішніх справ, Держтехногенбезпеки України та МНС України на місці пожежі є кримінальне процесуальне законодавство України, Закони України «Про міліцію», «Про пожежну безпеку», «Про судову експертизу».

1.3. Організація взаємодії щодо виявлення, попередження, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, має на меті:

- захист прав і свобод, життя і здоров'я громадян, суспільства та держави від протиправних посягань;
- установлення причин виникнення пожеж, винних осіб та притягнення їх до відповідальності;
- забезпечення охорони соціальних та майнових прав громадян;
- запобігання новим кримінальним правопорушенням.

Порядок взаємодії органів внутрішніх справ, Держтехногенбезпеки України та МНС України щодо попередження та виявлення кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, регулюється цим порядком.

1.4. Відповідно до вимог законодавства, а також цього Порядку для розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами:

- органи внутрішніх справ здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії, спрямовані на виявлення і закріплення доказів, установлення причин виникнення пожеж, а також обставин та умов, що призвели до їх виникнення, установлення

осіб, причетних до вчинення правопорушень, та їх притягнення до відповідальності згідно з вимогами законодавства, забезпечення відшкодування збитків, завданих потерпілим;

- органи Держтехногенбезпеки України здійснюють перевірки, пов'язані з пожежами та порушеннями правил пожежної безпеки, установлюють причини виникнення пожеж, а також обставини та умови, що сприяли їх виникненню.

1.5. Працівники органів внутрішніх справ у межах повноважень при виявленні, попередженні, припиненні та розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, повинні у взаємодії зі спеціалістами інших служб, у залученні яких виникла потреба, уживати заходів щодо встановлення всіх обставин, які мають значення для розслідування таких правопорушень.

Принципами взаємодії є:

- неухильне дотримання законності в розслідуванні правопорушень про пожежі;
- застосування працівниками експертно-криміналістичних установ передових засобів і методів виявлення, закріплення і вилучення слідової інформації, своїх спеціальних знань для своєчасного та якісного проведення досліджень, пов'язаних з пожежами;
- забезпечення охорони правопорядку, прав і свобод громадян, інтересів власників об'єктів та держави;
- забезпечення органом досудового розслідування швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень, самостійність слідчого в процесуальній діяльності;
- узгоджене планування слідчих (розшукових) дій відповідно до законодавства;
- самостійність у виборі відповідно до вимог законодавства засобів та методів у кримінальних провадженнях про пожежі та порушення протипожежних правил;
- активне використання передових методів, наукових, технічних досягнень у попередженні, розкритті та розслідуванні пожеж і отриманих результатів досліджень;
- забезпечення конфіденційності даних досудового розслідування в провадженнях, пов'язаних з пожежами.

1.6. Структурні підрозділи апарату Міністерства внутрішніх справ України, головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС), міські, районні, лінійні органи внутрішніх справ (далі — міськрайлінооргани), територіальні органи Держтехногенбезпеки в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі — територіальні органи Держтехногенбезпеки України) уживають усіх можливих та необхідних заходів щодо зосередження спільних зусиль на місцях пожеж.

1.7. Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України, управління (відділи) ГУМВС, УМВС за запитами органів Держтехногенбезпеки України надають відомості про кількість кримінальних правопорушень за фактами пожеж.

1.8. Держтехногенбезпеки України у межах повноважень:

1.8.1. За дорученням слідчого як керівника слідчо-оперативної групи здійснює відповідні заходи та виконує дії на місці пожежі, спрямовані на виявлення і фіксацію

доказів, установлення обставин та причин виникнення пожеж, а також умов, що призвели до їх виникнення і поширення.

1.8.2. Щокварталу здійснює перевірки роботи територіальних органів Держтехногенбезпеки України з питань дотримання законодавства при здійсненні досліджень обставин та причин виникнення пожеж, якості ведення обліково-реєстраційної звітності.

1.8.3. Забезпечує дослідно-випробувальні лабораторії територіальних органів Держтехногенбезпеки України (далі — ДВЛ) необхідними технічними засобами, витратними матеріалами та обладнанням для дослідження пожеж із застосуванням фізико-хімічних (інструментальних) методів досліджень.

1.9. Начальники ГУМВС, УМВС у межах повноважень забезпечують безумовне виконання покладених на органи внутрішніх справ завдань щодо проведення якісного і повного дослідження місць пожеж, розслідування правопорушень, пов'язаних з пожежами, установлення осіб, які їх учинили, підвищують персональну відповідальність керівників усіх рівнів за остаточні результати цієї роботи.

1.10. Начальники ГУМВС, УМВС, територіальних органів Держтехногенбезпеки України в межах повноважень:

1.10.1. В структурних підрозділах органів внутрішніх справ та територіальних органах Держтехногенбезпеки України забезпечують закріплення відповідальних осіб за організацію роботи, пов'язаної з пожежами.

1.10.2. Забезпечують виїзд керівників слідчих управлінь (відділів), відповідних оперативних підрозділів органів внутрішніх справ та керівників територіальних органів Держтехногенбезпеки України особисто на місця пожеж, унаслідок яких завдано збитків у розмірі однієї тисячі та більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та (або) загинуло три і більше та постраждало п'ять і більше осіб, для організації проведення якісних оглядів місць подій і слідчих (розшукових) дій, спільних дій з установлення причин пожеж та виявлення винних у їх учиненні осіб.

1.10.3. Двічі на рік організують проведення спільних занять із залученням слідчих, працівників оперативних підрозділів, науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів (далі — НДЕКЦ), ДВЛ щодо відпрацювання практичних прийомів роботи на місцях пожеж, тактики і методики розслідування правопорушень, пов'язаних з пожежами.

1.10.4. Заслуховують на нарадах при керівництві ГУМВС, УМВС, територіальних органів Держтехногенбезпеки України щокварталу, міськрайлінорганів щомісяця звіти керівників підпорядкованих служб про результати проведення оглядів місць пожеж, виявлення, попередження та припинення правопорушень, пов'язаних з пожежами, їх розслідування, установлення осіб, які їх учинили. Своєчасно надають необхідну методичну та практичну допомогу підрозділам, де стан роботи на зазначених напрямках є найгіршим.

1.11. Перші заступники начальників ГУМВС, УМВС, територіальних органів — начальники слідчих управлінь (відділів), відділень з урахуванням оперативної обстановки

запроваджують у міськрайліноорганах внутрішніх справ спеціалізацію слідчих з розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами.

1.12. Начальники міськрайлінорганів внутрішніх справ та територіальних органів Держтехногенбезпеки України в районах, районах у містах, містах обласного, республіканського (Автономна Республіка Крим) значення в межах повноважень:

1.12.1. Забезпечують виїзди слідчо-оперативних груп внутрішніх справ та осіб начальницького складу Держтехногенбезпеки України на кожен пожежу.

1.12.2. Уживають заходів щодо виявлення осіб, схильних до вчинення підпалів (що страждають на психічні захворювання, піроманів тощо), раніше засуджених за вчинення аналогічних кримінальних правопорушень, їх перевірки на причетність до вчинення підпалів; узяття психічно хворих осіб цих категорій на профілактичний облік, а за необхідності направлення їх у встановленому порядку до лікувальних закладів.

1.12.3. Проводять щомісячні звірення обліку інформації про пожежі, зафіксовані в органі Держтехногенбезпеки України, та проваджень, що внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — ЄРДР).

1.13. Слідчо-оперативні групи забезпечуються автомобільним транспортом, необхідними технічними засобами, витратними матеріалами та обладнанням, спеціальним одягом і спорядженням.

II. Обов'язки працівників територіальних органів і підрозділів внутрішніх справ та осіб начальницького складу Держтехногенбезпеки України, які здійснюють контроль за попередженням, виявленням, припиненням і розслідуванням кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами

2.1. Працівник слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС:

2.1.1. Здійснює постійний контроль за станом розслідування пожеж і підпалів, зареєстрованих на території області (міста). Вивчає кримінальні провадження про нерозкриті правопорушення вказаних категорій, готує пропозиції про заслуховування під час оперативних нарад начальників слідчих відділень (старших груп) міськрайлінорганів і слідчих про хід розслідування конкретних проваджень.

2.1.2. Надає методичну та практичну допомогу слідчим у розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з резонансними пожежами, під час розслідування яких виникали ускладнення. Виїжджає на пожежі, які мали наслідком збитки у особливо великих розмірах та (або) загибель трьох і більше осіб, за необхідності бере участь в огляді місця пожежі у складі слідчо-оперативної групи (далі — СОГ).

2.1.3. Веде облік кримінальних проваджень про пожежі та підпали. Систематично вивчає та узагальнює практику роботи слідчих з розслідування правопорушень зазначеної категорії, їх взаємодії з працівниками інших служб. За результатами узагальнень вносить пропозиції керівникам слідчих управлінь (відділів) щодо покращання цієї роботи. Спільно із заінтересованими службами готує узагальнені подання до відповідних міністерств, інших центральних органів виконавчої влади і бере участь у підготовці рекомендацій з покращання взаємодії служб у попередженні, виявленні, припиненні та розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами.

2.1.4. Вивчає та забезпечує впровадження передового досвіду з розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, у практику слідчих, надає допомогу в навчанні слідчих органів внутрішніх справ з питань розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії.

2.1.5. Спільно із спеціалістами Держтехногенбезпеки України та іншими заінтересованими службами бере участь у проведенні протипожежної пропаганди серед населення (бесіди, виступи в пресі, на радіо, телебаченні тощо).

2.1.6. За всіма фактами пожеж, які мали наслідком збитки у великих та особливо великих розмірах та (або) загибель двох і більше осіб, та підпалів веде контрольно-наглядові справи.

2.2. Працівник управління (відділу) оперативного підрозділу ГУМВС, УМВС:

2.2.1. Постійно взаємодіє з працівниками органу досудового розслідування, служби боротьби з економічною злочинністю, спеціалістами Держтехногенбезпеки України, НДЕКЦ ГУМВС, УМВС з питань попередження, виявлення, припинення та розслідування пожеж і підпалів.

2.2.2. Вносить пропозиції керівництву оперативного підрозділу щодо спільних виїздів з працівниками органів досудового розслідування та інших оперативних підрозділів до міськрайлінорганів з метою перевірки взаємодії між службами та надання допомоги в попередженні, виявленні, припиненні й розслідуванні кримінальних правопорушень указаної категорії.

2.2.3. Узагальнює та аналізує роботу оперативних підрозділів з попередження підпалів, готує та вносить пропозиції керівництву управління оперативного підрозділу, спрямовані на покращання цієї роботи та впровадження передового досвіду.

2.2.4. Веде облік усіх нерозкритих кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами та підпалами, якими задано збитки у великих і особливо великих розмірах та (або) спричинено загибель двох і більше осіб, надає необхідну практичну і методичну допомогу міськрайлінорганам внутрішніх справ.

2.2.5. Виїжджає на пожежі, якими задано збитки у великих та особливо великих розмірах, за необхідності бере участь в огляді місця пожежі у складі СОГ, збирає відомості, що можуть бути використані як докази в кримінальних провадженнях цієї категорії.

2.2.6. Надає допомогу міськрайлінорганам внутрішніх справ у плануванні і проведенні занять з працівниками оперативних підрозділів в системі службової підготовки з питань попередження, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами і підпалами. Готує матеріали для розгляду на нарадах керівництва ГУМВС, УМВС із зазначених питань.

2.2.7. За всіма фактами пожеж, які мали наслідком збитки у великих та особливо великих розмірах та (або) загибель двох і більше осіб, та підпалів веде контрольно-наглядові справи.

2.3. Працівник управління (відділу) Державної служби боротьби з економічною злочинністю ГУМВС, УМВС:

2.3.1. Проводить узагальнення та аналізує роботу підрозділів Державної служби боротьби з економічною злочинністю (далі — ДСБЕЗ) міськрайлінорганів внутрішніх справ з попередження, виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень,

пов'язаних з пожежами та підпалами, що завдали збитків у великих та особливо великих розмірах та (або) спричинили загибель двох і більше осіб, готує та вносить пропозиції керівництву щодо покращання цієї роботи та впровадження передового досвіду.

2.3.2. Взаємодіє з працівниками органу досудового розслідування, оперативних підрозділів, спеціалістами Держтехногенбезпеки України, НДЕКЦ ГУМВС, УМВС з питань попередження, виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень зазначеної категорії.

2.3.3. Вносить пропозиції керівництву підрозділу ДСБЕЗ щодо спільних виїздів з працівниками органу досудового розслідування та інших оперативних підрозділів до міськрайлінорганів внутрішніх справ з метою перевірки роботи та надання допомоги в попередженні, виявленні, припиненні та розслідуванні кримінальних правопорушень указаної категорії.

2.3.4. Виїжджає у складі СОГ ГУМВС, УМВС, насамперед на пожежі, що виникли на державних підприємствах, в установах, організаціях, а також на підприємствах, що мають державну частку майна, для участі як спеціаліста при проведенні невідкладних слідчих (розшукових) дій.

2.3.5. За всіма фактами пожеж, якими задано збитків у розмірі понад одну тисячу неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, заводить контрольно-наглядові справи.

2.4. Особи начальницького складу територіального органу Держтехногенбезпеки України:

2.4.1. У взаємодії із працівниками органів досудового розслідування, оперативних підрозділів, міліції громадської безпеки, НДЕКЦ здійснюють заходи щодо встановлення причин та обставин виникнення пожеж, а також факторів, що призвели до їх виникнення та розвитку. У складі СОГ ГУМВС, УМВС виїжджають на пожежі та виконують обов'язки, передбачені цим Порядком.

2.4.2. Здійснюють контроль за обґрунтованістю встановлених причин пожеж відповідно до виявлених обставин, що призвели до їх виникнення та розвитку, з відповідним реагуванням на них.

2.4.3. Надають пропозиції керівництву територіальних органів Держтехногенбезпеки України щодо:

- практичної допомоги та перевірки роботи спеціалістів з виявлення причини виникнення пожежі;
- розгляду на нарадах питань про якість роботи спеціалістів у складі СОГ за фактами пожеж.

2.4.4. Організують проведення щомісячних двосторонніх взаємних звірень отриманих територіальними органами Держтехногенбезпеки України заяв і повідомлень про пожежі та зареєстрованих в органах внутрішніх справ, контролюють роботу з цього напрямку в підпорядкованих підрозділах.

III. Організація взаємодії під час розгляду заяв і повідомлень про правопорушення, пов'язані з пожежами

3.1. Інформація про факти виникнення пожеж приймається черговими оперативно-черговою служби територіального органу МНС України (далі — ОЧС МНС) та черговими міськрайлінорганів внутрішніх справ.

3.2. Посадова особа або черговий, які прийняли усну заяву (при особистому зверненні заявника), зобов'язані з'ясувати особу заявника, попередити його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину, скласти протокол усної заяви, який підписують заявник та посадова особа, яка його склала.

3.3. При отриманні заяви чи повідомлення про пожежу від осіб (у тому числі при отриманні сигналів з пультів пожежного спостереження) черговий ОЧС МНС:

3.3.1. З'ясовує особу заявника, номер контактного телефону, місцезнаходження, місце та орієнтовний час виникнення, характер і розміри пожежі.

3.3.2. Реєструє заяву чи повідомлення у відповідній оперативно-службовій документації.

3.3.3. У разі потреби негайно вживає заходів щодо виконання плану залучення сил та засобів для гасіння пожежі і за необхідності інформує аварійні служби водоканалу, комунального та газового господарств, енерго-, техно-, котлонагляду тощо.

3.3.4. Інформує відповідального по підрозділу Держтехногенбезпеки України в районах, районах у містах, містах обласного, республіканського (Автономної Республіки Крим) значення (відповідно до спільного плану взаємодії).

3.3.5. За фактом надходження інформації про пожежу негайно повідомляє оперативного чергового міськрайліноргану внутрішніх справ, надавши йому всю наявну оперативну інформацію для направлення СОГ на місце події.

3.3.6. У разі надходження заяви чи повідомлення про пожежу, на яку підрозділи МНС України не викликалися (пожежі ліквідовано населенням або самоліквідувались), інформує територіальний орган Держтехногенбезпеки України в районах, районах у містах, містах обласного, республіканського (Автономна Республіка Крим) значення та оперативного чергового міськрайліноргану внутрішніх справ.

3.3.7. Після складання довідки про пожежу, форма якої наведена у додатку 1 до Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, затвердженого наказом МНС України від 13 березня 2012 року № 575, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 25 травня 2012 року за № 835/21147, начальник караулу, який виїжджав на пожежу, надає її копію до територіального органу Держтехногенбезпеки України в друкованому чи електронному вигляді протягом трьох годин з моменту прибуття підрозділу до місця постійної дислокації.

3.4. При отриманні повідомлення чи надходженні заяви про вчинене кримінальне правопорушення, пов'язане з пожежею, оперативний черговий міськрайліноргану внутрішніх справ:

3.4.1. З'ясовує особу заявника, номер контактного телефону, обставини правопорушення (місцезнаходження, місце та орієнтовний час виникнення пожежі, її характер, розміри та інші відомості) та вносить відомості до журналу єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

3.4.2. Негайно повідомляє ОЧС МНС з метою направлення на місце події чергового караулу підрозділу МНС України та інформує відповідального по підрозділу

Держтехногенбезпеки України в районах, районах у містах, містах обласного, республіканського (Автономна Республіка Крим) значення.

3.4.3. Негайно надає заяву або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, пов'язане з пожежею, начальнику органу досудового розслідування, який визначає слідчого, що здійснюватиме досудове розслідування, а також інформує про подію начальника міськрайліноргану внутрішніх справ.

3.4.4. Після отримання інформації про пожежу негайно направляє на місце події СОГ.

3.4.5. З метою отримання необхідної інформації про обстановку на місці пожежі підтримує постійний зв'язок з ОЧС МНС, а за необхідності залучає як спеціалістів працівників аварійних служб водоканалу, комунального та газового господарств, енерго-, техно-, котлонагляду тощо.

3.4.6. У разі надходження заяви чи повідомлення про пожежу, на яку підрозділи МНС України не викликалися, негайно інформує ОЧС МНС з метою залучення до складу СОГ, що буде виїжджати на місце пожежі, спеціаліста Держтехногенбезпеки України.

3.5. Начальник міськрайліноргану внутрішніх справ:

3.5.1. Забезпечує належну взаємодію чергових частин міськрайлінорганів внутрішніх справ з ОЧС МНС під час надходження заяв та повідомлень про вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами.

3.5.2. Організовує своєчасне направлення на місця виникнення пожеж СОГ у повному складі, проведення узгоджених дій членами СОГ.

3.5.3. Особисто виїжджає на пожежі на об'єкти незалежно від форм власності за наявності даних про навмисне знищення майна шляхом підпалу та пожежі, які мали наслідком збитки в особливо великих розмірах та (або) загибель двох і більше осіб.

3.5.4. На виконання вимог кримінального процесуального законодавства України організовує участь підлеглих працівників у розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами.

3.5.5. У разі встановлення фактів неналежного збирання СОГ на місці пожежі матеріалів дає конкретні завдання для їх доопрацювання.

3.5.6. Не рідше одного разу на місяць організовує узагальнення практики розгляду заяв і повідомлень про пожежі, з'ясування причин неякісного збирання матеріалів.

3.5.7. У разі невстановлення особи, яка вчинила правопорушення, пов'язане з пожежею, організовує і забезпечує подальшу роботу щодо його розслідування, взаємодію працівників оперативних і експертно-криміналістичних підрозділів, інших структурних підрозділів міськрайліноргану зі слідчими.

3.5.8. Забезпечує охорону матеріальних цінностей, які знаходяться на об'єкті пожежі, залучаючи для цього працівників відповідних служб.

3.6. Начальник слідчого підрозділу міськрайліноргану внутрішніх справ:

3.6.1. Щодня ознайомлюється з оперативною обстановкою на території, що обслуговується підрозділом, обставинами виникнення пожеж за добу, забезпечує контроль за роботою СОГ на місці події.

3.6.2. Особисто виїжджає на пожежі, які мали наслідком збитки в особливо великих розмірах та (або) загибель двох і більше осіб, організовує проведення узгоджених дій членами СОГ.

3.6.3. Організовує своєчасне внесення слідчим відповідних відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР та контролює невідкладне інформування слідчим у письмовій формі прокурора про початок досудового розслідування відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК).

3.6.4. У разі виявлення недоліків при огляді місця пожежі ставить конкретні завдання для їх усунення, забезпечує організацію роботи з повторного або додаткового проведення огляду місця пожежі з метою якісного документування вчиненого кримінального правопорушення, фіксації, вилучення слідів та інших предметів, матеріалів (об'єктів) тощо, їх пакування і доставку для проведення експертиз.

3.7. Начальник територіального органу Держтехногенбезпеки України в районах, районах у містах, містах обласного, республіканського (Автономна Республіка Крим) значення:

3.7.1. Щодня ознайомлюється з оперативною обстановкою на території обслуговування, обставинами виникнення пожеж за добу, організовує участь осіб начальницького складу у виконанні доручень слідчого.

3.7.2. Організовує своєчасний виїзд підлеглих спеціалістів на місце виникнення пожеж та залучення їх до практичної роботи у складі СОГ на виконання вимог кримінального процесуального законодавства України.

3.7.3. Особисто виїжджає на пожежі на об'єкти незалежно від форм власності за наявності даних про навмисне знищення майна шляхом підпалу та пожежі, які мали наслідком збитки у особливо великих розмірах та (або) загибель двох і більше осіб.

3.7.4. У разі ненадання підлеглими спеціалістами на місці події слідчим матеріалів про причини виникнення пожежі організовує службову перевірку та здійснює належний контроль за надходженням матеріалів до органів внутрішніх справ.

3.7.5. Не рідше одного разу на місяць здійснює узагальнення практики розгляду заяв і повідомлень про пожежі, причин неналежного виконання підлеглими спеціалістами своїх обов'язків, зволікання при передачі матеріалів та інформації до органів досудового розслідування. Вживає заходів щодо дотримання належного порядку на цьому напрямку роботи та усунення наявних недоліків.

3.8. Начальник державної пожежно-рятувальної частини МНС України забезпечує:

3.8.1. Надання оперативної інформації, пов'язаної з пожежею, керівнику СОГ.

3.8.2. Після кожного виїзду на пожежу складання начальниками караулів, що здійснювали виїзд, довідки про пожежу.

IV. Порядок створення, виїзду слідчо-оперативної групи та інших працівників органів внутрішніх справ на місце пожежі, контроль за їх діяльністю

4.1. Для виїзду на місце вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з пожежею, проведення слідчих (розшукових) дій, забезпечення взаємодії під час розслідування таких правопорушень у міськрайліноорганах внутрішніх справ створюються СОГ.

4.2. Завданням СОГ є виявлення, фіксація, кваліфіковане вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, установлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження, розслідування та встановлення осіб, причетних до його вчинення.

4.3. СОГ створюються при чергових частинах міськрайлінорганів внутрішніх справ. Їх склад формується з працівників органів внутрішніх справ відповідно до графіка чергування, затвердженого начальником міськрайліноргану, погодженого з керівником органу досудового розслідування.

До СОГ в обов'язковому порядку входять слідчий (керівник СОГ), співробітник оперативного підрозділу, НДЕКЦ, спеціаліст відповідного підрозділу Держтехногенбезпеки України.

4.4. Після прибуття на місце пожежі члени СОГ з'ясовують обставини вчинення кримінального правопорушення, установлюють свідків, прикмети осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, та ймовірні шляхи їх відходу. У разі необхідності вживають заходів для переслідування транспортних засобів, які використовувалися особами, що вчинили кримінальне правопорушення. Беруть участь у розшуку та затриманні осіб, які підозрюються в учиненні кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами.

4.5. Для участі в огляді місця пожежі за потреби можуть залучатися відповідні спеціалісти газового господарства, енергонагляду, котлонагляду, з ремонту побутової техніки, з контролю за устаткуванням, ремонтом та експлуатацією пічного та систем опалення тощо. Керівництво підпорядкованих підрозділів органів внутрішніх справ та Держтехногенбезпеки України узгоджує з керівниками відповідних підприємств, установ та організацій, де працюють такі спеціалісти, порядок їх виклику та прибуття на місце пожежі.

V. Дії членів слідчо-оперативних груп після прибуття на місце пожежі

5.1. Слідчий:

5.1.1. Керує діями членів СОГ.

5.1.2. Прибувши на місце події, організовує збирання наявної в підрозділах МНС України та Держтехногенбезпеки України, органі внутрішніх справ та інших організаціях попередньої інформації про стан і характерні особливості об'єкта, на якому виникла пожежа, установлює дані про підрозділи МНС України, які беруть участь у гасінні пожежі, отримує від них і фіксує первинну інформацію про пожежу і хід її гасіння.

5.1.3. Отримує додаткову інформацію від керівника гасіння пожежі про подію, нагадує йому про необхідність виявлення в процесі гасіння пожежі обставин, що свідчать про місце і причину її виникнення, слідів, предметів і матеріалів, що можуть бути визнані речовими доказами, а також про вжиття заходів щодо їх схоронності і недопущення руйнувань.

5.1.4. Після ліквідації пожежі з'ясовує в керівника її гасіння можливість безпечної роботи членів СОГ під час огляду місця пожежі; установлює, які зміни внесені в обстановку пожежі; ознайомлюється з місцем події з метою отримання загального уявлення

про те, що трапилося, визначає межі огляду та організовує складання плану його проведення.

5.1.5. Вживає заходів для встановлення особи потерпілого, фіксує місце його перебування в момент виявлення пожежі.

5.1.6. За наявності підстав інформує оперативного чергового міськрайліноргану внутрішніх справ про залучення додаткових сил і засобів для документування всіх обставин учиненого кримінального правопорушення, пов'язаного з пожежею.

5.1.7. Разом з членами СОГ, залученими спеціалістами, запрошеними потерпілими, свідками та іншими учасниками кримінального провадження проводить огляд місця події та складає протокол огляду місця події, пов'язаного з пожежею, зразок якого наведено у додатку до цього Порядку, під час якого в установленому КПК порядку фіксує відомості щодо обставин учинення кримінального правопорушення, проводить вимірювання та в обов'язковому порядку складає плани і схеми до протоколу огляду місця події. Вилучає речі і документи, які мають значення для кримінального провадження, предмети, вилучені з обігу, а також матеріальні об'єкти, придатні для з'ясування обставин, що підлягають доказуванню.

Місце виявлення речей і документів фіксує в протоколі огляду й позначає на схемі з відповідною прив'язкою до об'єкта, що оглядається, забезпечує здійснення фотографування, відеозапису цих дій, передбачених статтею 237 КПК.

Вилучені об'єкти оглядаються за участю спеціаліста, упаковуються та опечатуються, після чого пакунки та (або) закріплені на них бирки підписуються слідчим та особами, які брали участь у проведенні огляду. На упаковці вилученого об'єкта зазначаються його характерні риси, фізичні властивості та індивідуальні ознаки, а також перелік і точне місце, де його було виявлено та вилучено, про що робиться відповідний запис у протоколі огляду. Вилучені з місця огляду речі та об'єкти вважаються тимчасово вилученим майном.

Не допускається викладення в протоколі огляду місця події будь-яких висновків, у ньому відображаються лише видимі результати огляду. До протоколу огляду можуть долучатися письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у його проведенні.

Забезпечує належне вилучення з місця події предметів, матеріалів, речей, документів та інших об'єктів у стані, придатному для проведення експертиз, їх своєчасну передачу відповідно до вимог глави 16 КПК на схоронність уповноваженій службовій особі.

Має право заборонити будь-якій особі, залученій до проведення огляду місця події, залишати місце огляду до його закінчення та вчинювати будь-які дії, що заважають проведенню огляду.

5.1.8. За погодженням з начальником органу досудового розслідування залучає до огляду місця події осіб, які володіють спеціальними знаннями (експерта-криміналіста, спеціалістів Держтехногенбезпеки України, Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту (далі — УкрНДЦЗ), інженера-електрика, хіміка, інженера-будівельника, інспектора з безпеки праці та інших), за допомогою яких визначає об'єм пожежного навантаження в зоні пожежі, наявність речовин і матеріалів, здатних впливати

на утворення теплових конвективних потоків та масопереносу під час пожежі, і таким шляхом визначає та фіксує спрямованість поширення вогню, установлює номенклатуру, фізичні та хімічні властивості речовин і матеріалів, здатних до взаємодії з виділенням великої кількості тепла в результаті хімічної реакції з киснем повітря або при взаємодії поміж ними, визначає умови, що передували виникненню пожежі, ураховуючи зазначені обставини, про що докладно, застосовуючи зрозумілі та коректні терміни, викладає в тексті протоколу огляду. За можливості текст набирається в електронному вигляді, роздруковується та підписується всіма учасниками огляду місця події.

5.1.9. Спільно з членами СОГ та залученими спеціалістами визначає в зоні горіння осередок пожежі (місце виникнення пожежі) за слідами, залишеними вогнем та іншими факторами пожежі, що відкладаються на вертикальних і горизонтальних поверхнях, за ознаками спрямованості подачі вогнегасних речовин і зосередження первинних засобів пожежогасіння, за найбільшими руйнуваннями, максимальними прогарами, прогинами конструкцій, що виявляються під час проведення огляду місця події в зоні горіння, та за іншими ознаками.

5.1.10. Спільно із залученими спеціалістами зіставляє ознаки осередку пожежі з особливостями роботи устаткування, властивостями речовин і матеріалів, що застосовуються в технологічному процесі, їх поведінням в умовах пожежі, впливом на утворення осередкових ознак. У зоні горіння відшукує теплогенеруючі установки, електронагрівальні прилади тощо.

5.1.11. Фіксує стан засобів автоматичного виявлення і гасіння пожежі, наявність і місце розташування датчиків пожежної сигналізації та елементів автоматичних установок пожежогасіння, що спрацювали або ні.

5.1.12. За вилученими з місця події речами, об'єктами, предметами, матеріалами та слідами, що можуть втратити доказове значення залежно від часу їхнього зберігання (грунт, пожежне сміття, ємності та інші предмети зі слідами легкозаймистої та горючої рідини, сліди пальців рук тощо), після внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань призначає відповідні експертизи.

5.1.13. Здійснює збирання документів і відповідної інформації, необхідних для правильної кваліфікації кримінального правопорушення та призначення пожежно-технічної експертизи, для чого долучає до матеріалів акт про пожежу або звіт спеціаліста про причину виникнення пожежі; довідку про метеорологічні умови на момент виникнення і розвитку пожежі, видану відділами гідрометеорологічного центру; відповідний витяг з посиланнями на пункти, статті тощо, позначення та назву нормативно-правового акта, порушення якого могло мати відношення до пожежі; копію наказу про призначення конкретної особи відповідальною за виконання правил пожежної безпеки на об'єкті, її посадові обов'язки; акти об'єктових і цехових пожежно-технічних комісій; дані щодо проведення вогневих й інших пожежонебезпечних робіт, у тому числі ремонтних і профілактичних; схему електропроводки (якщо об'єкт був нею обладнаний і не був знеструмлений); документи, що підтверджують проведення робіт з виміру опору ізоляції

провідників; діючи на підприємстві інструкції з пожежної безпеки; приписи посадових осіб Держтехногенбезпеки України про усунення раніше виявлених порушень вимог пожежної безпеки на об'єкті; опис пожежі, що складається спеціалістом Держтехногенбезпеки України; запис переговорів керівника (керівників) гасіння пожежі з центральним пунктом пожежного зв'язку, матеріали відео- та фотофіксації, виготовлені під час огляду місця події на електронному носії, та інші документи.

5.1.14. Допитує особисто або доручає членам СОГ — працівникам оперативних підрозділів провести допити заявника, потерпілого, свідків про обставини вчиненого кримінального правопорушення. Надає письмові доручення працівникам оперативних підрозділів про проведення інших слідчих (розшукових) дій. Здійснює інші повноваження, передбачені КПК.

5.1.15. За необхідності або за дорученням начальника підрозділу досудового розслідування проводить додатковий огляд місця події, для участі в якому може також залучити спеціалістів Держтехногенбезпеки України, УкрНДІЦЗ, свідків, потерпілих та підозрюваних.

5.1.16. Доручає працівникам оперативних підрозділів, які перебувають на місці події у складі СОГ, установити за автоматизованими обліками МВС України осіб, схильних до вчинення правопорушень, пов'язаних з пожежами, які проживають у районі вчинення кримінального правопорушення. Організовує роботу з перевірки їх причетності до виникнення пожежі.

5.2. Працівник оперативного підрозділу:

5.2.1. Як член СОГ ознайомлюється з обставинами виникнення та розвитку пожежі.

5.2.2. Виконує письмові доручення слідчого про проведення слідчих (розшукових) дій.

5.2.3. Здійснює поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків учинення кримінального правопорушення, збирання відомостей, що можуть бути використані як докази.

5.2.4. Установлює причетних до вчинення пожежі осіб, їх прикмети; наявність у них засобів підпалу, інших предметів і матеріалів, що могли бути використані для вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з пожежею, транспортних засобів; інші відомості, необхідні для встановлення осіб, які вчинили це правопорушення. Про виконану роботу інформує слідчого та складає докладний рапорт на ім'я керівника органу внутрішніх справ.

5.2.5. Установлює особи громадян, загиблих під час пожежі.

5.2.6. Негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та причетних до нього осіб для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та, у подальшому, негласних слідчих (розшукових) дій.

5.2.7. Систематично, у міру отримання відомостей, що становлять оперативний інтерес для розслідування правопорушення, інформує про це слідчого, вживає заходів щодо затримання осіб, причетних до вчинення кримінального правопорушення, за

дорученням слідчого бере участь у проведенні обшуків та інших невідкладних слідчих (розшукових) дій.

5.2.8. У взаємодії зі слідчим і працівниками інших оперативних підрозділів планує роботу із розслідування кримінального правопорушення.

5.2.9. Бере участь у складанні узгодженого плану слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Проводить усі необхідні заходи щодо встановлення і викриття причетних до кримінального правопорушення осіб.

5.2.10. Використовує можливості оперативних частин слідчих ізоляторів та установ виконання покарань, а також підрозділів оперативної служби і підрозділів з проведення оперативно-технічних заходів.

5.2.11. Вносить пропозиції слідчому шляхом складання рапорта щодо вжиття конкретних заходів для виявлення та усунення причин і умов, що призводять до вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із пожежами.

5.3. Працівник оперативного підрозділу ДСБЕЗ:

5.3.1. Участь оперативного працівника ДСБЕЗ в огляді місця події і проведенні за дорученням слідчого інших невідкладних слідчих (розшукових) дій є обов'язковою у тих випадках, коли пожежа відбулася в торговому приміщенні, на базі, складі, іншому об'єкті, на якому зосереджені матеріальні цінності, цінні папери, звіти про фінансово-господарську діяльність тощо.

5.3.2. У разі прибуття на місце події першим уживає заходів щодо збереження первинної обстановки, евакуації та охорони майна.

5.3.3. Після прибуття на місце події в момент гасіння пожежі у складі СОГ звертає увагу на поведінку присутніх на пожежі осіб, орієнтуючись на можливі прояви будь-яких з них ознак, що дають підстави припускати їх причетність до пожежі або орієнтують на джерело потрібної інформації. Для цього з'ясовує:

- чи не вживалися ким-небудь з посадових осіб заходи щодо завчасного вивезення матеріальних цінностей, майна з об'єкта перед пожежею;
- чи були наявні на об'єкті матеріальні цінності, що не були документально оформлені;
- чи не зберігалися на об'єкті готівкові кошти понад установлену суму, якщо зберігалися, то яка сума, в яких купюрах, де зберігалися;
- чи планувалися на об'єкті ревізії, передача справ.

5.3.4. Ознайомлюється з обстановкою і з'ясовує питання, пов'язані з можливою причиною виникнення пожежі.

5.3.5. Забезпечує участь спеціаліста (товарознавця тощо) в огляді пошкоджених матеріальних цінностей та їх оцінюванні.

5.3.6. За дорученням слідчого виявляє і вилучає у встановленому порядку чернетки записів матеріально відповідальних осіб на об'єкті, за відповідними обліками збирає необхідну інформацію, що характеризує їх діяльність і спосіб життя, місцезнаходження цих осіб, їх причетність до виникнення пожежі.

5.3.7. З метою попередження підпалів великих об'єктів та для збереження товарно-матеріальних цінностей, а також з метою викриття приховування кримінальних правопорушень збирає відомості про дату і час проведення на них планових та позапланових бухгалтерських

перевірок і у взаємодії з працівниками відповідних оперативних підрозділів, Держтехногенбезпеки України проводить спільні оперативно-профілактичні заходи з метою виявлення намірів щодо вчинення підпалів.

5.4. Особа начальницького складу Держтехногенбезпеки України:

5.4.1. Як член СОГ з'ясовує обставини виникнення та розвитку пожежі.

5.4.2. Як спеціаліст надає допомогу в огляді місця пожежі з метою виявлення осередку та причин виникнення і розповсюдження пожежі, виявлення, фіксації та вилучення зразків, проб, технічної та іншої документації і предметів, що надалі можуть бути використані як речові докази.

5.4.3. Перевіряє стан і справність засобів протипожежного захисту, що є на об'єкті, виконання вимог пожежної безпеки, приписів та постанов органів Держтехногенбезпеки України, якщо такі виносилися.

5.4.4. У взаємодії зі слідчим і спеціалістами інших залучених служб планує роботу на місці пожежі.

5.4.5. Вносить пропозиції слідчому щодо вжиття конкретних заходів для виявлення та усунення причин і умов, що призводять до вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із пожежами.

5.4.6. У разі неможливості встановлення причин виникнення пожежі повідомляє керівництву відповідного підрозділу Держтехногенбезпеки України про необхідність організації виїзду ДВЛ.

5.4.7. У разі надходження інформації з місця пожежі про наявність на об'єкті систем автоматичного протипожежного захисту обов'язково повідомляє про це відповідний орган ліцензування з діяльності протипожежного призначення.

5.4.8. Як член СОГ виконує доручення слідчого в межах своїх повноважень. За результатами роботи для здійснення слідчим попередньої правової кваліфікації кримінального правопорушення на місці події оформляє та надає слідчому акт про пожежу. Протягом 3 діб надсилає до слідчого підрозділу разом із супровідним листом, який реєструється в канцелярії відповідного підрозділу, звіт про причину виникнення пожежі та інші матеріали стосовно пожежі (фототаблиці тощо).

До звіту про причину виникнення пожежі повинна входити інформація про виконання доручень слідчого щодо отриманих свідчень від очевидців пожежі для встановлення причин і обставин її виникнення, осіб, причетних до пожежі (інформація від очевидців відбирається в усній формі), з відповідними роз'ясненнями.

5.5. Працівник НДЕКЦ на місці події у складі СОГ діє відповідно до положень, визначених наказом МВС України від 26 жовтня 2012 року № 962 «Про затвердження Інструкції про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 21 листопада 2012 року за № 1946/22258.

5.6. Дільничний інспектор міліції:

5.6.1. У разі прибуття на місце події першим уживає заходів щодо збереження первинної обстановки, евакуації людей та охорони майна.

5.6.2. При виїзді на місце пожежі в складі СОГ:

- з'ясовує обставини виникнення пожежі і причетних до неї осіб;
- уживає заходів щодо охорони місця події, матеріальних цінностей, документації;
- бере участь у встановленні осіб, загиблих при пожежі;
- виявляє свідків пожежі та осіб, які можуть надати інформацію про подію, спосіб життя потерпілих тощо. З цією метою обходить територію (домоволодіння, квартири) у прилеглому до пожежі районі;
- інформує слідчого про осіб, які проживають чи з'являлися в районі події та можуть становити відповідний інтерес для встановлення обставин події.

5.6.3. Виконує доручення слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) дій.

5.6.4. Систематично, у міру отримання відомостей, що становлять оперативний інтерес для розслідування кримінального правопорушення, інформує про це слідчого, уживає заходів щодо затримання осіб, причетних до вчинення кримінального правопорушення.

5.7. Інспектор-кінолог залучається на місці пожежі як спеціаліст і уживає таких заходів:

- веде пошук різних предметів і слідів (вихідних точок), від яких можна застосувати розшукового собаку;
- доводить до відома членів СОГ інформацію про виявлення слідів з чітко виявленими особливостями взуття, а також будь-яких предметів, що можуть мати значення для розслідування кримінального правопорушення;
- бере участь (з розшуковим собакою) в обстеженні місць можливого перебування підозрюваних (підвалів, горищ, сховищ, лісопосадок та ін.);
- здійснює пошук підозрюваних за виявленими на місці події речами, об'єктами та предметами з одорологічними (запаховими) ознаками із застосуванням розшукового собаки;
- складає акт про застосування службово-розшукового собаки.

5.8. Охорона місця пожежі знімається тільки за дорученням слідчого, але не раніше, ніж до закінчення оформлення результатів огляду в протоколах, актах, планах та схемах, а також після вилучення предметів та матеріалів.

5.9. У разі вчинення особливо тяжких злочинів, пов'язаних з пожежами, а також кримінальних правопорушень, що викликають значний суспільний резонанс, огляд місця події проводиться за участю начальників територіального органу внутрішніх справ та слідчого підрозділу.

5.10. Після закінчення огляду місця пожежі та проведення першочергових слідчих (розшукових) дій члени СОГ звітують перед слідчим про проведеної ними роботу.

5.11. Подальша робота членів СОГ щодо встановлення причин пожежі та виявлення підозрюваних осіб здійснюється відповідно до плану слідчих (розшукових) дій.

5.12. Про несвоєчасне направлення або неприбуття на місце пожежі СОГ органу внутрішніх справ керівництво підрозділу Держтехногенбезпеки України, на території обслуговування якого вона виникла, інформує керівництво відповідного підрозділу органів внутрішніх справ для реагування та вжиття заходів щодо поліпшення спільних дій на цьому напрямку діяльності.

5.13. Про несвоєчасне направлення або неприбуття на місце пожежі осіб начальницького складу підрозділу Держтехногенбезпеки України керівництво органу внутрішніх справ, на території обслуговування яких вона виникла, інформує керівництво територіальних органів Держтехногенбезпеки України для реагування та вжиття заходів щодо поліпшення спільних дій на цьому напрямку діяльності.

VI. Створення СОГ для розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, планування слідчих (розшукових) дій

6.1. Для швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, створюються СОГ.

6.2. Створення СОГ здійснюється за наказом начальника територіального органу внутрішніх справ, погодженим з начальником слідчого підрозділу. При цьому керівником СОГ є слідчий, який спеціалізується на розслідуванні зазначеної категорії кримінальних правопорушень та визначений начальником слідчого підрозділу здійснювати їх розслідування.

6.3. До складу СОГ входять працівники, які брали участь в огляді місця події. У разі потреби залучаються дільничні інспектори міліції, на території обслуговування яких сталася пожежа, працівники інших органів і підрозділів внутрішніх справ.

6.4. Забороняється здійснювати заміну оперативних працівників, включених до складу СОГ, без узгодження зі слідчим (керівником СОГ) або керівником органу досудового розслідування.

6.5. Контроль за роботою СОГ покладається на начальника слідчого підрозділу, який за погодженням з начальником територіального органу внутрішніх справ має право організувати проведення оперативних нарад за участю слідчих та працівників інших органів і підрозділів внутрішніх справ з питань виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі стану виконання доручень слідчих і порядку взаємодії служб.

6.6. Для досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, учинених на території декількох районів регіону, наказом начальника ГУМВС, УМВС, погодженим з начальником слідчого управління (відділу), створюються СОГ ГУМВС, УМВС. До їх складу також можуть бути включені працівники Держтехногенбезпеки України для надання спеціальних знань.

Контроль за її роботою покладається на слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС.

6.7. Для досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, учинених на території декількох областей (регіонів), наказом МВС України може створюватися міжрегіональна СОГ.

Контроль за її роботою покладається на Головне слідче управління МВС України та (або) слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС, на території обслуговування якого вчинено найбільшу кількість кримінальних правопорушень.

6.8. Робота з розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, здійснюється на підставі узгодженого плану слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, який складається в триденний строк з моменту внесення слідчим

відповідних відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, затверджується начальниками міськрайліноргану та органу досудового розслідування і приєднується слідчим до матеріалів кримінального провадження, а при повідомленні особі про підозру — до контрольно-наглядової справи.

6.9. До підготовки плану залучаються працівники, які брали участь в огляді місця пожежі та проведенні невідкладних слідчих (розшукових) дій.

6.10. У плані зазначаються висунуті версії, а також конкретні особи, які причетні до вчинення кримінального правопорушення, розподіляються обов'язки між виконавцями для перевірки висунутих версій, установлюються строки виконання запланованих заходів.

6.11. Узгоджений план є організаційною основою комплексного використання сил і засобів міськрайліноргану, забезпечення їх взаємодії, а також взаємодії з іншими органами державної влади в подальшій роботі щодо розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами.

6.12. Сили та засоби органів внутрішніх справ, що залучаються до розслідування пожеж, використовуються комплексно на засадах централізованого управління ними начальниками міськрайлінорганів і працівників слідчого підрозділу, координації та взаємодії.

6.13. Комплексне використання сил і засобів усіх служб органів внутрішніх справ під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, організується в межах держави, області, міста, району, району в місті, транспортної магістралі відповідно керівництвом МВС України, ГУМВС, УМВС, начальниками міськрайлінорганів, які є відповідальними за забезпечення постійної оперативної готовності наявних сил і засобів до дій щодо розслідування пожеж, організації та здійснення безперервного управління ними.

6.14. Слідчі (розшукові) дії, доручення слідчого щодо розслідування кримінальних правопорушень плануються і здійснюються на основі розмежування та чіткого дотримання умов діяльності в межах компетенції слідчого і працівників інших служб органів внутрішніх справ.

6.15. Підрозділи органів внутрішніх справ є відповідальними за остаточні результати роботи з розслідування пожеж у межах установленої компетенції і повинні брати участь у цій роботі до закінчення розслідування.

VII. Організація контролю за виконанням доручень слідчих у кримінальних провадженнях, пов'язаних з пожежами, планування роботи

7.1. Контроль за виконанням доручень слідчих у кримінальних провадженнях про пожежі покладається на начальників органів внутрішніх справ, які зобов'язані:

7.1.1. Визначати конкретних осіб з числа співробітників оперативних підрозділів, на яких покладати обов'язки з виконання доручень слідчих.

7.1.2. Щотижня узагальнювати стан виконання доручень слідчих у кримінальних провадженнях про пожежі, стежити за якісним їх виконанням, уживати заходів щодо усунення недоліків.

7.1.3. Спільно з керівниками слідчих підрозділів заслуховувати звіти членів СОГ про результати огляду місця пожежі, проведення слідчих (розшукових) дій, вивчати зібрані ними матеріали. Враховуючи початкові дані, отримані під час проведення слідчих (розшукових) дій, спільно з членами СОГ за версіями та окремими напрямками подальших дій щодо встановлення й викриття осіб, причетних до виникнення пожежі, забезпечувати залучення представників усіх служб органів внутрішніх справ для отримання остаточного результату, координувати роботу підлеглих, здійснювати повсякденний дієвий контроль за її проведенням.

7.1.4. Здійснювати контроль за своєчасністю передачі слідчому в установленому порядку відомостей і матеріалів, зібраних за його дорученням. Тривалість виконання доручень слідчих не повинна перевищувати встановленого у них строку. У разі неможливості своєчасного виконання доручення продовження строку його виконання письмово погоджується начальником оперативного підрозділу з керівником органу досудового розслідування.

7.1.5. Забезпечувати отримання довідок працівниками органів внутрішніх справ та Держтехногенбезпеки України, актів досліджень та ревізій, висновків експертів, інших документів, необхідність у яких виникає під час проведення слідчих (розшукових) дій.

7.1.6. Забезпечувати належні умови зберігання вилучених з місць подій слідів, предметів і матеріалів, проведення за ними необхідних експертиз та їх повне і ефективно використання при розслідуванні кримінальних правопорушень.

7.2. Не допускається надання слідчим неконкретизованих доручень членам СОГ та без встановлення строку їх виконання.

7.3. Співробітники оперативних підрозділів органів внутрішніх справ не мають права здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотанням до слідчого судді чи прокурора про їх проведення.

Доручення слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом.

7.4. Доручення, які даються слідчим, повинні бути зареєстрованими в канцелярії територіального органу внутрішніх справ та передаватися в порядку, передбаченому чинним законодавством.

7.5. Матеріали про виконання доручень слідчих працівниками органів внутрішніх справ надсилаються до слідчого підрозділу разом із супровідним листом за підписом начальника територіального органу, що реєструється в канцелярії.

**Начальник Головного слідчого управління
МВС України
генерал-майор міліції**

В. І. Фаринник

**Виконуючий обов'язки
Голови Державної інспекції техногенної
безпеки України**

І. Я. Кріса

*Додаток
до Порядку спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами*

ПРОТОКОЛ огляду місця події, пов'язаного з пожежею

_____ « ____ » _____ 20 ____ року
(найменування населеного пункту)

Огляд розпочато: о ____ год. ____ хв.

Огляд закінчено: о ____ год. ____ хв.

Слідчий _____
(посада, звання, орган, прізвище та ініціали)

отримавши заяву (повідомлення) про пожежу, яка виникла о ____ год. ____ хв. ____
(час орієнтовний або точний — потрібне підкреслити) у _____

(вказати об'єкт пожежі)

прибув _____
(найменування населеного пункту, місцевості)

та за участю інспектора Держтехногенбезпеки _____
(посада, звання, орган, прізвище, ім'я, по батькові)

відповідно до статей 104, 105, 106, 234, 237, 223 КПК України;

у присутності понятих:

1. _____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання, телефон)

2. _____
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання, телефон)

яким відповідно до статей 11, 13, 15, 223 КПК України роз'яснено їхні права і обов'язки,

за участю потерпілого:

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання, телефон)

якому відповідно до частини першої та другої статті 56 та статті 57 КПК України роз'яснено його права і обов'язки,

за участю підозрюваного:

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання, телефон)

якому відповідно до частин третьої, п'ятої—сьомої статті 42 КПК України роз'яснено його права і обов'язки,

за участю захисника:

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання, телефон)

якому відповідно до статей 46, 47 КПК України роз'яснено його права і обов'язки,

за участю представника:

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання, телефон)

якому відповідно до частини п'ятої статті 44, частини четвертої статті 58, частини другої статті 59 КПК України роз'яснено його права і обов'язки,

за участю інших спеціалістів:

_____,
(посади, звання, органи, прізвища, імена, по батькові)

яким відповідно до частин четвертої та п'ятої статті 71 КПК України роз'яснено їхні права і обов'язки,

за участю власника (користувача) приміщення чи іншого володіння _____

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання, телефон)

(перед початком огляду зазначеним вище особам роз'яснено їхнє право бути присутніми при всіх діях, які проводяться у процесі огляду, робити зауваження, що підлягають занесенню до протоколу. Особам, які беруть участь у проведенні огляду, також роз'яснено вимоги частини третьої статті 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати

відомості щодо проведеної процесуальної дії, а також про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання)

провів огляд місця пожежі _____

_____.
(вказати об'єкт огляду, його точне місцезнаходження)

Огляд проводився в умовах _____

(снігопад, похмурої, дощової, сонячної погоди тощо)

при _____ освітленні.

(штучному, природному)

У процесі огляду застосовувалися такі технічні засоби:

фотоапарат _____ з об'єктивом _____,

фотоплівкою _____ чутливістю _____,

при витримці _____, діафрагма _____,

кінокамера _____ з кіноплівкою _____,

відеокамера _____ з відеоплівкою _____,

диктофон (магнітофон) _____ з магнітною стрічкою _____,

металшукач _____, переносний газоаналізатор _____,

набір індикаторних порошоків _____,

інше _____

ОГЛЯДОМ УСТАНОВЛЕНО:

Під час огляду місця пожежі виявлено та вилучено: _____

_____.
(вказуються всі предмети, речі, матеріали тощо, що були вилучені під час огляду)

Вилучене з місця пожежі сфотографовано (за потреби підкреслити), опечатано (опломбовано або в інший спосіб) _____

Під час огляду складено:

_____.
(плани, схеми, креслення, ескізи, акт про пожежу тощо)

які є невід'ємною частиною протоколу огляду місця пожежі.

Протокол прочитаний уголос _____
(вказати прізвище та ініціали особи, яка зачитувала протокол)

Заяви і зауваження понятих, спеціалістів та осіб, які брали участь в огляді _____
(якщо заяв і зауважень не було, про це зазначається у протоколі огляду)

Плани і схеми до протоколу огляду місця події, матеріали відео- та фотофіксації на електронному носії (диску, флеш-карті пам'яті) приєднано до зазначеного протоколу і є його невід'ємною частиною.

Зміст описової частини протоколу відповідає реальним діям.

Поняті:

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Спеціалісти:

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Учасники:

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Інспектор Держтехногенбезпеки _____
(посада, прізвище, ініціали та підпис особи, яка здійснювала огляд)

Слідчий _____
(посада, прізвище, ініціали та підпис особи, яка здійснювала огляд)

Примітка:

Під час здійснення огляду місця події, пов'язаного з пожежею транспортного засобу, необхідно відобразити таке:

Належність транспортного засобу (якщо встановлена), марку, модель, колір, рік випуску, № шасі, № двигуна, державний номерний знак, показання спідометра, наявність (відсутність) пального в бензобаку.

Зовнішні пошкодження (кузова, коліс, дверей, капота), у тому числі механічні (сліди насильницького розкриття дверей, багажника, кузова, бензобака).

Термічні пошкодження та їх ступінь (сліди відпалу й окопчення конструктивних елементів, оплавлення скла, деформації кузова).

При горінні розлитого під автомобілем пального обгорання кузова буде порівняно рівномірним за висотою, тоді як при «природному» вигоранні тільки вмісту автомобіля низ кузова і двері зовні можуть зберегти залишки лакофарбового покриття.

Наявність осередкових ознак (зовні транспортного засобу чи усередині). Осередкові ознаки можуть утворитися не тільки в результаті горіння розлитої під автомобілем чи наливої в салон легкозаймистої рідини, але і внаслідок вигорання запасу пального (наприклад при поступовому вигоранні бензину з паливного бака автомобіля).

Огляд моторного відсіку (стан двигуна, акумулятора, системи подачі пального, стартера, електропроводки).

При огляді залишків проводів доцільно керуватися принциповою і монтажною схемами електроустаткування автомобіля, відзначаючи на них місця виявлення обривів, обгорання ізоляції та оплавлень жил проводів, характерних для короткого замикання та термічного впливу пожежі.

Під час здійснення огляду місця події, пов'язаного з пожежею домоволодіння (іншого житла), необхідно відобразити таке:

Наявність слідів взуття, транспортних засобів, злому, перешкод та інших слідів проникнення сторонніх осіб. Стан дверних замків та засувів (виявлені в дверях замки вилучаються для подальшого дослідження з метою встановлення факту яких-небудь механічних порушень у їх механізмі, спроб відкриття сторонніми ключами чи пристосуваннями). Результати обстеження вікон і дверей (стан засклення вікон та інших конструкцій, наявність шару кіптяви (з якої сторони та її щільність) на поверхні скла тощо). Наявність у місцях вигорання дерев'яних несучих балок, каркасів і будівельних ферм, настилів підлог, цвяхів, болтів, кріпильних скоб тощо (їх скупчення може вказувати на ознаки можливого місця виникнення пожежі). Стан підлоги згорілого (пошкодженого вогнем) приміщення (описуються сліди горіння на ліжку, дивані, кріслі, меблевій тумбі, де стояли телевизор чи інший радіотехнічний пристрій, електронагрівальний прилад, а також на прилеглих до згорілих предметів інтер'єру стінах).

Фіксується наявність: різних предметів, що раніше були на стелі та стінах приміщення, слідів після очищення підлоги, відбитків, що утворилися в результаті поверхневого обгорання, нашарування сажі чи зміни кольору поверхні при термічному впливі, локальних

обгорань і наскрізних прогарів (при їх виявленні зробити відбір проб для дослідження з метою визначення виду речовини, що горіла, з рівнів, розташованих під місцем горіння) тощо.

Стан опалення, опалювальні печі, наявність (відсутність) передтопкового листа, його розміри, матеріал.

Огляд витягнутого з печі вмісту (переконавшись, що в топці немає вогню), наявність (відсутність) при зовнішньому огляді тріщин, несправностей пічних розділок (відступок), положення засувок у димоході та топкових дверцят, стан паливника і наявність у ньому золи та будь-яких предметів, стан димоходу, балки перекриття, що проходила безпосередньо через його цегельну кладку (якщо горіла сажа, то внутрішні стінки димоходу будуть покриті яскраво-сірим зольним нальотом, у іншому випадку наліт буде чорним, обумовленим кольором сажі).

Печі та димоходи оглядаються зовні і зсередини (в останньому випадку із застосуванням дзеркала, що дає змогу побачити світло, яке надходить ззовні через щілини в кладці), пристрої для приготування їжі, газові прилади (наявність окалини та деформацій, наявність і розмір гноту, положення робочих органів, міцність з'єднань пальника та газового бачка).

Газові плити та їхнє устаткування, положення кранів газової плити і відсічного крана подачі газу з магістрального газопроводу (у тому числі прапорця клапана подачі газу на редукторі), стан вузла стикування редуктора з балоном, трубки подачі газу від редуктора до плити, кранів та пальників плити.

Стан елементів електроустановки, наявність на залишках струмоведучих жил проводів та кабелів слідів впливу електричної дуги (кулясті чи краплеподібні оплавлення, оплавлення у вигляді косоного зрізу чи кратероподібні вигорання, множинні кулясті напливи на поверхні провідника, крихкий злам на торці провідника з характерним металевим блиском), наявність термічних та інших пошкоджень на залишках ізоляції на жилах, наявність на об'єкті захисту від блискавки.

Під час здійснення огляду місця події, пов'язаного з пожежею лісового масиву, необхідно відобразити таке:

Призначення лісового масиву, окремих лісових угідь і ділянок, що прилягають до них (зі слів представника лігоспу). Вихідну точку огляду (село, дорога, лінія електропередачі, тригонометричний знак, озеро, поворот ріки, струмок, гора, валун тощо).

Огляд і фіксацію обстановки місця, що спостерігається, у тому числі з повітря (при використанні літака чи вертольота), а також наявність слідів стоянок туристів, заготівників, грибників, рибалок, мисливців, загублені особисті речі, сліди взуття і транспортних засобів, залишки бляшаного та скляного посуду зі слідами пальців рук, стріляні гільзи, пижі від мисливських патронів тощо.

У лісовому масиві і на ґрунті слідів пролитої легкозаймистої рідини (автомобільного й іншого пального) указати точне місце їх виявлення та вилучення, ознак, властивих прямому удару блискавки (глибокі ями на ґрунті, розщеплення дерева уздовж волокон чи відділення від нього кори, розколювання на частини каменів тощо).

Ознаки осередку пожеж з тильної кромки пожежі (якщо вітер не змінював напрямку) можуть бути виявлені вздовж смуги відводу залізниці, у місцях проведення косовиць та інших сільськогосподарських робіт, уздовж лінії електропередач, місцях, що використовуються для відпочинку та риболовлі тощо.

Слід мати на увазі, що в районі осередку пожежі великі дерева можуть мати незначні пошкодження з підвітряного боку, тільки при зміні вітру верхова пожежа може перекинутися в район вогнища і пошкодити великі дерева.

Огляд будівель, розташованих у межах вигорілої площі (не виключено, що пожежа могла початися всередині цієї будівлі, а потім перекинутися на рослинність).

Наявність на деревах та іншій рослинності слідів різання, пиляння і сколювання (вилучаються для дослідження зразки зрубаних, спиляних чи позначених насічками дерев, а також пнів і гілок, що частково обгоріли в багатті, виявлених при огляді зони осередку пожежі).

Під час здійснення огляду місця події, пов'язаного з пожежею виробничого приміщення, необхідно відобразити таке:

Архітектурно-планувальні дані: число поверхів, під'їздів, воріт. Особливості будинку (наявність підвальних, технічних, горищних та інших приміщень спеціального призначення (у тому числі комерційних), матеріали будівельних конструкцій (стін, перекриттів, перегородок, сходових маршів, дахів (з назвою матеріалу покрівлі, огорожень)), умови газообміну, наявність зовнішнього чи вбудованого ліфтового устаткування (кількість кабін, тип дверей, матеріал кабін і огорожень ліфтових шахт), можливі шляхи поширення пожежі (наявність технологічних прорізів, систем вентиляції).

Зовнішнє електроустаткування: увідно-розподільчий пристрій, магістральні стояки з поверховими щитками, силове живлення ліфтів, лінії освітлення сходової клітки та технічних приміщень, у яких слід відобразити стан проводів і кабелів, апаратів електрозахисту тощо.

Інженерне устаткування: наявність електротехнічного устаткування, у тому числі його стан і працездатність, наявність силової електропроводки та її призначення, наявність газотехнічного та технологічного устаткування (його призначення і спосіб приведення в дію), наявність виробів, речовин та матеріалів (у тому числі тих, що використовуються у технологічному процесі), що становлять особливу небезпеку, наявність і працездатність протипожежних систем (внутрішній протипожежний водопровід, охоронна, охоронно-пожежна та пожежна сигналізація (тип датчиків і приймальних станцій), система пожежогасіння (вид речовини), система димовидалення (спосіб приведення в дію).

Зовнішній огляд будинку (по периметру): стан стін, перекриттів, зашклення вікон (обвалення, окопчення тощо), стан електро- і газових введень у будинок, стан електропідстанції, що обслуговує будинок, наявність слідів гасіння пожежі навколо будинку (викинуті предмети, завалені конструкції, сліди біля входу в під'їзд до будинку тощо).

Внутрішній огляд будинку: сходові клітки (задимленість, обгорання й окопчення огорожень, наявність сторонніх предметів, ознака зосередженого горіння, ознаки

застосування засобів пожежогасіння), ліфтове господарство (кількість і тип ліфтів у під'їзді, стан ліфтових кабін, стан огорожень та дверей ліфтових шахт, приводного двигуна й апаратів керування його роботою, наявність пошкоджень), вентиляційне устаткування (стан, працездатність, наявність пошкоджень).

Під час здійснення огляду місця події, пов'язаного з пожежею складського приміщення, необхідно відобразити таке:

На підставі динамічного огляду складається уточнений план об'єкта, у якому вказуються товарно-матеріальні цінності, що зберігалися, перелік їх залишків у штучному і ваговому вимірі щодо кожного найменування.

До протоколу огляду додаються уточнений план розміщення товарно-матеріальних цінностей та перелік їх залишків, фотографії, фонограми тощо. Фіксацію кількості залишків товарно-матеріальних цінностей, їх обсягу, займаної площі (після видалення пожежного сміття, розкриття і розробки конструкцій, при цьому проводяться виміри, відео- та фотозйомка), дані про кількість відібраних зразків залишків товарно-матеріальних цінностей.

Опис виявлених бухгалтерських та інших документів, чорнових записів (з посиланням на місце виявлення та їх стан, наявність слідів впливу вогню тощо).

Стан місць збереження фінансової, бухгалтерської та іншої документації, коштів і цінних паперів (сейфів, металевих і дерев'яних шаф, робочих столів тощо), наявність слідів злому замків та запірних пристроїв, висунуті шухляди столів, безладдя та інше.

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

НАКАЗ

від 17 серпня 2012 року

№ 69

Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Генерального прокурора України № 113 від 14.11.2012 р та №13 від 25.01.2013 р.)

Про Єдиний реєстр досудових розслідувань

Відповідно до пункту 22 Перехідних положень Кримінального процесуального кодексу України, керуючись пунктом 7 частини 1 статті 15 Закону України «Про прокуратуру»

НАКАЗУЮ:

1. Створити Єдиний реєстр досудових розслідувань.
2. Затвердити Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, що додається.
3. Генеральній прокуратурі України спільно з Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Державною податковою службою України забезпечити впровадження Єдиного реєстру досудових розслідувань з дня набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України.
4. Наказ надіслати до Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної податкової служби України для організації вивчення працівниками зазначених правоохоронних органів вимог Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань і забезпечення його належного виконання.

Контроль за виконанням цього наказу та Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань здійснювати по відомствах.

Генеральний прокурор України

В. Пшонка

ПОГОДЖЕНО:

Міністр внутрішніх справ України

В. Захарченко

Голова Служби безпеки України

І. Калінін

Голова Державної податкової служби України

О. Клименко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Генерального прокурора України
від 17.08.2012 р. № 69

ПОЛОЖЕННЯ **про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань**

Розділ I

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ВЕДЕННЯ ЄДИНОГО РЕЄСТРУ ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

1. Загальні положення

1.1. Положення визначає порядок формування та ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — Реєстр), а також надання відомостей з нього.

1.2. Реєстр — це створена за допомогою автоматизованої системи електронна база даних, відповідно до якої здійснюється збирання, зберігання, захист, облік, пошук, узагальнення даних, зазначених у пункті 2.1 цього Положення, які використовуються для формування звітності, а також надання інформації про відомості, внесені до Реєстру.

1.3. Реєстр утворено та ведеться відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України з метою забезпечення:

- єдиного обліку кримінальних правопорушень та прийнятих під час досудового розслідування рішень, осіб, які їх учинили, та результатів судового провадження;
- оперативного контролю за додержанням законів під час проведення досудового розслідування;
- аналізу стану та структури кримінальних правопорушень, вчинених у державі.

1.4. Держатель Реєстру — Генеральна прокуратура України (далі — Держатель).

1.5. Держатель здійснює:

- розробку засобів організаційного, методологічного та програмно-технічного ведення Реєстру;
- виконання функцій адміністратора електронної бази даних (накопичення, їх зберігання, захист, контроль права доступу тощо);
- організацію взаємодії з базами даних Міністерства внутрішніх справ України та Державної судової адміністрації України;
- розробку нормативних документів щодо створення, ведення та користування даними Реєстру.

1.6. Виконання функцій адміністратора Реєстру покладається на Генеральну прокуратуру України та прокуратури Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя (далі — Адміністратор).

1.7. На прокуратури Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя покладаються функції адміністраторів спеціалізованих прокуратур (на правах обласних).

1.8. Спеціалізовані прокурори усіх рівнів отримують носії з електронним цифровим підписом у прокуратурах обласного рівня за місцем свого розташування.

1.9. Адміністратор забезпечує технічне і технологічне створення та супроводження програмного забезпечення Реєстру, адміністрування та моніторинг використання системи, надання реєстраторам доступу до нього та обмеження доступу у визначених Положенням випадках, використання електронного цифрового підпису, збереження і захист даних, що містяться у Реєстрі, перевірки дотримання дисципліни та системи безпеки, проводить навчання щодо наповнення та користування Реєстром, а також виконує інші функції, передбачені цим Положенням.

1.10. Реєстраторами Реєстру (далі — Реєстратор) є:

- прокурори;
- слідчі — органів прокуратури, внутрішніх справ, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, та органів державного бюро розслідувань *(з моменту створення)*.

1.11. Користувачами Реєстру (далі — Користувач) є:

- керівники прокуратур та органів досудового розслідування, прокурори, слідчі та інші уповноважені особи органів внутрішніх справ, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, та Державного бюро розслідувань, які виконують функції з інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів та ведення спеціальних обліків (оперативних, оперативно-облікових, дактилоскопичних тощо) відповідно до чинного законодавства.

1.12. Відомості про реєстраторів та користувачів заносяться до довідника організаційної структури Реєстру по кожному органу досудового розслідування та прокуратурах.

1.13. Кадрові підрозділи органів прокуратури, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної податкової служби України та Державного бюро розслідувань у день підписання наказу про призначення чи звільнення керівника прокуратури, прокурора, керівника органу досудового розслідування та слідчого письмово повідомляють про це осіб, відповідальних за ведення довідників зазначених відомств, для внесення до них змін про реєстраторів.

2. Порядок внесення відомостей до Реєстру

2.1. До Реєстру вносяться відомості про:

- 1) час та дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;
- 2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника;
- 3) інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;
- 4) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела;
- 5) попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

- 6) передачу матеріалів та відомостей іншому органу досудового розслідування або за місцем проведення досудового розслідування (ч. 5 ст. 36, ч. 7 ст. 214, ст. 216, ст. 218 КПК України);
- 7) прізвище, ім'я, по батькові та посада слідчого, прокурора, який вніс відомості до Реєстру та/або розпочав досудове розслідування;
- 8) дату затримання особи;
- 9) обрання, зміну та скасування запобіжного заходу (ст. ст. 178, 200, 202 КПК);
- 10) час та дату повідомлення про підозру, відомості про особу, яку повідомлено про підозру, правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;
- 11) зупинення та відновлення досудового розслідування;
- 12) оголошення розшуку підозрюваного;
- 13) об'єднання та виділення досудових розслідувань;
- 14) продовження строків досудового розслідування та тримання під вартою;
- 15) встановлені, відшкодовані матеріальні збитки, суми пред'явлених позовів у кримінальному провадженні, вартість арештованого майна;
- 16) закінчення досудового розслідування.

2.2. До Реєстру вносяться інші відомості, передбачені первинними обліковими документами, та результати судового провадження.

2.3. Внесення відомостей здійснюється шляхом занесення реєстратором інформації до Реєстру та вибору даних у довідниках для заповнення документів первинного обліку про:

- кримінальне правопорушення (додаток 1);
- наслідки досудового розслідування кримінального правопорушення (додаток 2);
- заподіяні збитки, результати їх відшкодування та вилучення предметів злочинної діяльності (додаток 3);
- особу, яка вчинила кримінальне правопорушення та яка підозрюється у їх вчиненні (додаток 4);
- рух кримінального провадження (додаток 5).

2.4. Після внесення відомостей до Реєстру реєстратором проводиться накладення електронного цифрового підпису. Використання електронного підпису здійснюється відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис».

2.5. Установлені форми документів первинного обліку, довідників є єдиними для реєстраторів усіх правоохоронних органів. Унесення змін та доповнень до них здійснюється Держателем Реєстру.

2.6. Облік кримінальних правопорушень, осіб, які їх учинили, проводиться за територіальним принципом його вчинення (юрисдикцією місця вчинення кримінального правопорушення) або за визначенням прокурора відповідного рівня згідно з вимогами ст. 218 КПК України.

2.7. Порядок обміну інформацією, що міститься в Реєстрі та базах даних органів внутрішніх справ, і використання її у службовій діяльності визначається спільним наказом Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України.

2.8. Порядок передачі, обліку та використання даних про результати судового провадження врегульовується спільним наказом Генеральної прокуратури України та Державної судової адміністрації України з урахуванням вимог законодавства про доступ до судових рішень.

3. Строки внесення відомостей до Реєстру

3.1. Унесення відомостей до Реєстру здійснюється з дотриманням таких строків (про):

- 1) заяву, повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення — у термін, визначений ч. 1 ст. 214 КПК України;
- 2) дату складання повідомлення про підозру, дату і час вручення повідомлення про підозру, зміну раніше повідомленої підозри — невідкладно;
- 3) передачу матеріалів та відомостей (ч. 5 ст. 36, ч. 7 ст. 214, ст. 216, ч. 4 ст. 218 КПК України), зупинення та відновлення досудового розслідування (ч. 4 ст. 280, ч. 2 ст. 281, ч. 3 ст. 282 КПК), об'єднання, виділення матеріалів досудового розслідування (ст. 217 КПК), закінчення досудового розслідування (ч. 3 ст. 283 КПК) — протягом 24 годин з моменту прийняття процесуальних рішень;
- 4) продовження строків розслідування (ст. ст. 219, 294, 296 КПК) — протягом 24 годин з моменту задоволення прокурором клопотання з цих питань;
- 5) оголошення розшуку (ст. 281 КПК) — протягом 24 годин з моменту винесення прокурором або слідчим відповідної постанови;
- 6) вжиті заходи забезпечення кримінального провадження (ст. 131 КПК), відкриття матеріалів досудового розслідування іншої сторони (ст. 290 КПК) — протягом 24 годин з моменту вчинення процесуальної дії;
- 7) повернення судом кримінального провадження, обвинувального акта, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності, клопотання про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру у порядку ч. 3 ст. 314, ч. 4 ст. 288, ч. 2 ст. 407 КПК — упродовж 24 годин з моменту надходження з суду матеріалів до прокурора;
- 8) інші відомості, передбачені первинними обліковими документами, — упродовж 24 годин з моменту прийняття процесуального рішення.

4. Надання відомостей з Реєстру

4.1. Відомості з Реєстру надаються у вигляді витягу в порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України (додаток 6).

4.2. Витяг з Реєстру — це документ про внесення певних відомостей про кримінальне правопорушення до Реєстру або про відсутність таких у Реєстрі, отриманих за параметрами пошуку, визначеними в пункті 4.3 цього розділу.

4.3. До витягу з Реєстру включається інформація про:

- 1) номер кримінального провадження;
- 2) дату надходження заяви, повідомлення та дату внесення відомостей про заяву, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення до Реєстру, правову кваліфікацію кримінального правопорушення;
- 3) прізвище, ім'я, по батькові потерпілого, заявника (найменування юридичної особи та ідентифікаційний код ЄДРПОУ);

- 4) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;
- 5) прізвище, ім'я, по батькові та дату народження особи, яку повідомлено про підозру;
- 6) орган досудового розслідування;
- 7) прізвище, ім'я, по батькові слідчого, який здійснює досудове розслідування або прокурора, який здійснює процесуальне керівництво.

4.4. Реєстратори самостійно формують (отримують) витяг з Реєстру у межах унесеної у кримінальному провадженні інформації та посвідчують його своїм підписом.

4.5. Держатель отримує витяг з Реєстру у межах всієї внесеної до Реєстру інформації відповідно до вимог чинного законодавства.

4.6. Перевірка наявності вже розпочатих досудових розслідувань здійснюється за однією або сукупністю відомостей про кримінальні правопорушення, які внесені до Реєстру всіма реєстраторами про:

- 1) номер та дату реєстрації кримінального провадження;
- 2) орган досудового розслідування;
- 3) дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;
- 4) інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення;
- 5) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника;
- 6) прізвище, ім'я, по батькові та дату народження особи, яку повідомлено про підозру.

4.7. Доступ до відомостей щодо кримінальних правопорушень про хабарництво, які внесені до Реєстру, відкривається з моменту висунення підозри особі. Винятком з цього правила є слідчий та прокурор, який здійснює процесуальне керівництво, керівник слідчого підрозділу та керівник прокуратури, які відповідно проводять досудове розслідування та здійснюють контроль і нагляд у цьому кримінальному провадженні.

Розділ II ПОЛОЖЕННЯ

1. Порядок формування та ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань

1.1. Формування Реєстру розпочинається із внесення до нього слідчим, прокурором відповідних відомостей про кримінальне правопорушення, зазначених в заяві чи повідомленні про його вчинення або виявлених ними самостійно з будь-якого джерела. Усні заяви заносяться слідчим або прокурором до протоколу, який підписується заявником.

1.2. Відомості про кримінальне правопорушення, викладені у заяві, повідомленні чи виявлені з іншого джерела повинні відповідати вимогам пункту 4 частини 5 статті 214 Кримінального процесуального кодексу України, зокрема мати короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

1.3. Особа, яка подає заяву чи повідомляє про кримінальне правопорушення під розпис попереджається про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве

повідомлення, крім випадків надходження заяви, повідомлення поштою або іншими засобами зв'язку.

1.4. Заява чи повідомлення про кримінальне правопорушення вважаються поданими з моменту попередження особи про кримінальну відповідальність (за виключенням випадків, коли таке попередження не можливо зробити з об'єктивних причин: надходження заяви, повідомлення поштою, іншим засобом зв'язку, непритомний стан заявника, відрядження тощо).

2. Облік кримінальних правопорушень

2.1. Облік кримінальних правопорушень за заявами, повідомленнями, які надійшли прокурору або органу досудового розслідування, або виявленими з інших джерел обставинами, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення, здійснюється за дорученням керівника прокуратури або органу досудового розслідування шляхом внесення до Реєстру відомостей, визначених ч. 5 ст. 214 КПК України.

Після внесення та перевірки цих даних керівником прокуратури або органу досудового розслідування у Реєстрі автоматично фіксується дата обліку інформації та присвоюється номер кримінального провадження.

2.2. У випадку вчинення кримінального правопорушення досудове розслідування розпочинається невідкладно.

Якщо у заяві, повідомленні, в суперечливої частини 5 статті 214 КПК України, не наведено достатньої інформації про вчинене кримінальне правопорушення то для її встановлення проводяться наступні дії: направлення вимоги до установ, підприємств, організацій про надання документів або відповідних даних, отримання пояснень відповідно до статті 95 КПК України тощо. Такі дії повинні бути виконані у строк, що не перевищує 7 днів.

При не підтвердженні під час перевірки обставин, які свідчать про вчинення кримінального правопорушення, відповідно до пунктів 1 або 2 частини 1 ст. 284 КПК України приймається постанова про закриття кримінального провадження з зазначенням правової кваліфікації кримінального правопорушення.

За умови встановлення обставин, які свідчать про вчинення кримінального правопорушення, проводиться досудове розслідування відповідно до вимог статті 214 КПК України. При цьому внесення до Єдиного реєстру відомостей щодо правової кваліфікації є обов'язковим».

(Положення доповнено пунктом 2.2. згідно з наказом Генерального прокурора України від № 113 14.11.2012 р. та № 13 від 25.01.2013 р.)

2.3. До Реєстру підлягають внесенню відомості, які характеризують кримінальне правопорушення. Факт внесення цих відомостей відображається у Реєстрі та вони є доступними для перегляду прокурору відповідного рівня.

2.4. У разі виявлення правопорушення на морському, річковому судні чи військовому кораблі, а також у миротворчому контингенті та персоналі, що перебуває за межами України, під час виконання міжнародних миротворчих місій поза межами України досудове розслідування розпочинається негайно, відомості про нього вносяться до Реєстру при першій можливості.

2.5. Номер кримінального провадження складається з таких реквізитів: код органу, який розпочав досудове розслідування, рік, код відомства та територіального органу, номер кримінального провадження. Реквізити номера кримінального провадження зберігаються на всіх стадіях досудового розслідування.

2.6. Код регіону, району (залізниці), на території яких учинено кримінальне правопорушення, слідчий або прокурор після внесення відомостей до Реєстру про кримінальне правопорушення визначає згідно із довідником регіонів (залізниць). Кодування регіонів, районів (залізниць) єдині для всіх органів досудового розслідування.

2.7. У разі зазначення у заяві, повідомленні про декілька вчинених кримінальних правопорушень або які були виявлені безпосередньо прокурором, слідчим чи працівником іншого підрозділу незалежно від часу їх учинення, наявності осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, відомості про них заносяться до Реєстру за кожним правопорушенням окремо.

2.8. На виявлене під час досудового розслідування кримінальне правопорушення в рамках одного кримінального провадження слідчий за довідником 1 «Перелік інших джерел, з яких виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення» заносить відомості до Реєстру про джерело, з якого виявлено кримінальне правопорушення, та відомості про кримінальне правопорушення. Кримінальному провадженню за цим правопорушенням присвоюється новий номер.

2.9. При встановленні факту проведення кримінального провадження за аналогічною заявою (дублікатом), повідомленням про кримінальне правопорушення слідчий приєднує матеріали до раніше облікованого кримінального провадження без подальшого врахування їх у звітності. Із довідника 1 автоматично вибираються відомості — «дублікат заяви» (додаток 7). Цей порядок поширюється на випадки отримання з різних джерел заяв, повідомлень про вчинення одного і того самого кримінального правопорушення.

2.10. Крім цього, до Реєстру вносяться відомості про кримінальне правопорушення у випадках:

2.10.1. проведення кримінального провадження, що надійшло в установленому законом порядку з органів досудового розслідування іноземних держав за місцем учинення кримінального правопорушення, якщо відомості про це кримінальне правопорушення раніше не було внесено до Реєстру;

2.10.2. проведення кримінального провадження стосовно громадянина України, що надійшло в установленому законом порядку з іноземної держави для проведення досудового розслідування, якщо відомості про це кримінальне правопорушення раніше не було внесено до Реєстру;

2.10.3. виділення досудового розслідування в окреме провадження.

2.11. У перших двох випадках (пп 2.9.1 та 2.9.2 пункту 2.9) у картці вибирається реквізит «у кримінальному провадженні, що надійшло для проведення досудового розслідування з іноземних держав». У подальшому інформація про правопорушення до статистичної звітності про кримінальні правопорушення не включається.

2.13. Якщо кримінальні правопорушення вчинено групою осіб (усіма її членами), то при виділенні з кримінального провадження матеріалів щодо особи відомості про правопорушення у Реєстрі обліковуються у новоствореному кримінальному провадженні за новим номером. При цьому використовується реквізит «виділено»;

2.14. При виділенні досудового розслідування стосовно особи, яка входила до злочинної групи, але кримінальне правопорушення вчинила самостійно, у першому кримінальному провадженні правопорушення, що вчинені даною особою, виключаються і обліковуються із заповненням реквізиту «основна» у новому кримінальному провадженні у загальному порядку за новим номером.

2.15. Внесення окремих відомостей до Реєстру про кримінальне правопорушення відбувається за такими правилами:

2.16. За довідником 2 «Перелік підрозділів, які попередили, виявили кримінальне правопорушення або ведуть досудове розслідування» вибирається підрозділ правоохоронного органу, працівниками якого безпосередньо виявлено кримінальне правопорушення, складено та передано на реєстрацію рапорт.

2.17. При внесенні до Реєстру фабули кримінального правопорушення в обов'язковому порядку відображається дата, час, адреса, місце, спосіб, знаряддя, засоби та інші особливості вчинення кримінального правопорушення, розмір збитків, прізвище фізичної особи (осіб) або дані про юридичну особу (осіб), які є потерпілими, дані про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, інші необхідні відомості.

2.18. У разі коли невідомі дата та час учинення кримінального правопорушення або інші відомості, інформація заноситься до Реєстру після їх встановлення відповідно до порядку редагування, визначеного п. 7 Положення.

2.19. При внесенні відомостей до Реєстру про попередження кримінального правопорушення працівником відповідного підрозділу правоохоронного органу слід враховувати, що попередженими вважаються кримінальні правопорушення, про підготовку яких було заздалегідь відомо із показань підозрюваних, затриманих, свідків, із заяв громадян, повідомлень посадових осіб підприємств, установ та організацій, засобів масової інформації або особистого спостереження працівниками цих органів, коли в результаті проведення ними оперативних та інших заходів осіб було затримано при готуванні або замаху на вчинення цього правопорушення, або поставлено в умови, що виключали можливість доведення правопорушення до кінця.

2.20. Попередженими за ініціативою правоохоронних органів також слід уважати кримінальні правопорушення, учинення яких не було допущено представниками громадськості за пропозиціями, проханнями та рекомендаціями працівників цих органів.

2.21. Не підлягають обліку в числі попереджених кримінальних правопорушень діяння, що не містять у собі ознак готування чи замаху на правопорушення, зазначених у статтях 14, 15 КК України.

2.22. Внесення відомостей щодо кваліфікації кримінального правопорушення, пов'язаного з бюджетними коштами, проводиться з урахуванням даних, визначених довідником 9 «Додаткові відмітки щодо кваліфікації» за трьома ознаками:

- 1) коди основних джерел бюджетного фінансування, які стали предметом злочинних посягань, а саме: 100 — з незаконним відшкодуванням ПДВ, 101 — з коштами державного бюджету або 102 — з коштами місцевих бюджетів;
- 2) коди, що вказують на додаткові ознаки бюджетних коштів, які стали предметом злочинного посягання за напрямками: 103 — з коштами резервного фонду бюджетів усіх рівнів, 104 — з коштами субвенцій бюджетів усіх рівнів або 105 — з коштами, призначеними на виконання державних цільових програм;
- 3) коди, що вказують на додаткові ознаки бюджетних коштів, які стали предметом злочинного посягання за окремими способами їх використання: 106 — у сфері державних закупівель, 107 — інші правопорушення, пов'язані з бюджетними коштами.

2.23. Відомості про кримінальні правопорушення, що вчинені в громадських місцях, у тому числі на вулицях (дорогах), площах, у парках, скверах, включаються до Реєстру з урахуванням таких визначень:

2.24. Громадські місця — це місця, що використовуються громадянами для спільної роботи, відпочинку, пересування, проведення масових заходів та інших потреб (вулиці, площі, вокзали, аеропорти, магазини, кафе, бари, ресторани, музеї, клуби, пляжі в період їх роботи, а також транспортні засоби громадського користування під час перебування в них громадян, ділянки лісу, поля під час проведення на їх території організованих масових зібрань).

2.25. На залізничному транспорті, в аеропортах, у річкових та морських портах, учиненими в громадських місцях слід уважати кримінальні правопорушення, що вчинені в приміщеннях вокзалів, пасажирських (приміських) потягах, літаках, катерах, пароплавах; на перонах, платформах, пристанях та в інших місцях під час очікування посадки та висадки пасажирів.

2.26. Не слід уважати такими, що вчинені у громадських місцях, кримінальні правопорушення, що скоюються протягом тривалого часу (продовжені кримінальні правопорушення), та кримінальні правопорушення, вчинені у приміщеннях, відведених для проживання (хоча б тимчасово), і тих, які виконують функції житла (власні домоволодіння, квартири, жилі кімнати будівель та приміщень готелів, гуртожитків, санаторіїв, пансіонатів, профілакторіїв, будинків відпочинку, кемпінгів), учинені в місцях загального користування за місцем проживання, на сходах, сходовій клітці, горищах, у підвалах, ліфтах жилих будинків, учинені на території підприємств, установ та організацій (незалежно від обмеження до них доступу адміністрацією), крім випадків, коли особи, які знаходяться у вказаних місцях, своїми неправомірними діями порушують інтереси сторонніх осіб (наприклад особа, перебуваючи на балконі чи у вікні квартири, викрикує непристойні слова або своїми діями порушує спокій громадян).

2.27. Не вважаються громадськими місцями території залізничних станцій, морських і річкових портів, аеропортів, вантажних районів та дворів, контейнерних площадок, території підприємств, установ та організацій залізничного, морського, річкового та повітряного транспорту, не пов'язані з обслуговуванням пасажирів та які мають обмежений доступ.

2.28. Із загальної кількості кримінальних правопорушень, учинених у громадських місцях, виділяються «вуличні». Вулицею слід уважати відкриту частину території міста чи населеного пункту, крім приміщень та будівель, на якій перебувають громадяни, рухається транспорт і до якої є вільний доступ у будь-яку пору року та час доби. Також вулицею слід уважати проїжджу частину дороги, у т. ч. автомагістралі, тротуари, площі, проспекти, бульвари, набережні, мости, шляхопроводи, естакади, проїзди, зупинки громадського транспорту, парки, сквери, провулки, завулки, двори, за винятком приватних домоволодінь, уключаючи зелені насадження та елементи благоустрою.

2.29. Крім того, до кримінальних правопорушень, що вчинені в умовах вулиці, належать:

- крадіжки з ресторанів, кафе, закладів громадського харчування, магазинів, ларків, кіосків, транспортних засобів, інших об'єктів, якщо проникнення в них здійснено безпосередньо з вулиці;
- незаконне заволодіння транспортним засобом, якщо він знаходився на вулиці, біля будинків, на стоянках, які не охороняються.

2.30. При визначенні кримінальних правопорушень, що вчинені на автомобільних дорогах, у тому числі на автомагістралях, у населених пунктах та за їх межами, необхідно керуватися визначеннями цих понять, наведених у Правилах дорожнього руху.

2.31. Кримінальні правопорушення (особи, які їх учинили) за видами економічної діяльності визначаються та заносяться до Реєстру із використанням Національного класифікатора України «Класифікація видів економічної діяльності». При цьому необхідно керуватися кодом КВЕД, який зазначено у графі 2 «Підклас» даного класифікатора (наприклад: код центрального банку КВЕД-65.11.0 — до Реєстру заноситься код «65110»).

2.32. При віднесенні кримінальних правопорушень до вчинених на підприємствах, в установах та організаціях за видами економічної діяльності слід керуватися вимогами спільної Вказівки Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України про єдиний порядок обліку злочинів, учинених на підприємствах, установах та організаціях за видами економічної діяльності від 12.09.2011 N 117.

2.33. Внесення відомостей до Реєстру про фізичних та юридичних осіб, які потерпіли від кримінальних правопорушень, відбувається на підставі заяви про вчинення щодо них кримінального правопорушення або залучення їх до провадження як потерпілих (ст. 55 КПК України). Винятком з цього правила є наявність потерпілих осіб, які не встановлені, або безвісно зниклі, дитини (неповнолітньої або малолітньої), а також особи, яка загинула від злочинних діянь.

2.34. Якщо особа, яка потерпіла від кримінального правопорушення, на початок досудового розслідування не була визнана потерпілою відповідно до ст. 55 КПК України або під час досудового розслідування відбулися зміни щодо відомостей про осіб, які потерпіли від кримінальних правопорушень (зміна складу потерпілих; особа, яка потерпіла від кримінального правопорушення, померла; встановлена особа, яка була невідома; інша інформація про потерпілих осіб), до Реєстру вносяться відповідні зміни згідно з п. 7.1 розділу 2 цього Положення.

2.35. Відомості про кримінальне правопорушення заносяться до Реєстру одночасно з внесенням інформації до картки про рух кримінального провадження.

3. Облік кримінальних проваджень

3.1. Облік кримінальних проваджень під час досудового розслідування здійснюється шляхом внесення до Реєстру відомостей щодо руху кримінальних проваджень про:

- а) кримінальне правопорушення та номер кримінального провадження;
- б) передачу кримінального провадження чи матеріалів за підслідністю (ч. 7 ст. 214, ст. 216 КПК України) або за місцем проведення досудового розслідування (ст. 218 КПК України);
- в) об'єднання матеріалів досудових розслідувань (ч. 1 ст. 217 КПК України), при цьому об'єднаному кримінальному провадженню присвоюється номер раніше розпочатого провадження;
- г) виділення досудового розслідування в окреме провадження, якому присвоюється новий номер кримінального провадження;
- д) прийняття кримінального провадження для проведення досудового розслідування;
- е) закінчення досудового розслідування (ч. 2 ст. 283 КПК України);
- ж) зупинення досудового розслідування (ст. 280 КПК України);
- з) продовження строку досудового розслідування (ст. ст. 219, 294 КПК України);
- и) доручення прокурором здійснення досудового розслідування іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вишого рівня в межах одного органу (ч. 5 ст. 36 КПК України);
- к) відновлення досудового розслідування;
- л) відкриття матеріалів досудового розслідування іншої сторони (ст. 290 КПК України);
- м) повернення судом клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності прокурору в порядку, передбаченому ч. 4 ст. 288 КПК України;
- н) повернення судом кримінального провадження у порядку, передбаченому ч. 3 ст. 289, п. 1 ч. 3 ст. 314, п. 2 ч. 2 ст. 407 КПК України;
- о) повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурору в порядку, передбаченому п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України.

3.2. У разі повернення матеріалів кримінального провадження судом на підставі ч. 4 ст. 288, ч. 3 ст. 289, п. 1 ч. 3 ст. 314 та п. 3 ч. 3 ст. 314, ст. 407 КПК України відомості до Реєстру заносить прокурор, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням.

3.3. Окремі особливості внесення відомостей до Реєстру щодо руху кримінальних проваджень

3.3.1. Кримінальні провадження, що надходять для проведення досудового розслідування з органів прокуратури до органу досудового розслідування або з органів досудового розслідування до іншого органу досудового розслідування, а також провадження, що надійшли з одного району (міста) в інший район (місто), удруге не обліковуються і закінчуються провадженням за номером первинної реєстрації.

3.3.2. Факти скерування кримінального провадження до іншого органу досудового розслідування та отримання його останнім підтверджуються слідчим відповідного правоохоронного органу шляхом уведення до Реєстру відомостей про рух кримінального провадження.

3.3.3. Облік кримінальних проваджень стосовно громадян України, що надійшли для проведення досудового розслідування з компетентних органів іноземних держав про кримінальні правопорушення, що вчинені на їх території, проводиться за місцем розташування органу, якому доручено проведення їх розслідування.

3.3.4. При надходженні таких кримінальних проваджень слідчим заносяться відомості до Реєстру про прийняття кримінального провадження для проведення досудового розслідування, а також відомості про кримінальне правопорушення з відміткою «у кримінальному провадженні, що надійшло для проведення досудового розслідування з іноземних держав» та надається новий номер кримінального провадження.

3.3.5. За всіма прийнятими рішеннями слідчі вносять інформацію до Реєстру про кримінальне провадження згідно з цим Положенням. Зазначені кримінальні правопорушення та особи, які їх учинили, у формах звітності про кримінальні правопорушення на території України не враховуються, а обліковуються лише у звітності про роботу органів досудового розслідування.

3.3.6. Кримінальні провадження про правопорушення, учинені іноземними громадянами, знімаються з обліку при направленні органом досудового розслідування України до правоохоронного органу іноземної держави кримінального провадження для проведення досудового розслідування.

4. Облік наслідків досудового розслідування кримінальних правопорушень, результатів відшкодування матеріальних збитків та вилучення предметів злочинної діяльності

4.1. Прокурор та слідчий, у межах повноважень, визначених КПК України, вносить до Реєстру відомості про наслідки досудового розслідування кримінальних правопорушень на кожне окремо кримінальне правопорушення.

4.2. Зазначені відомості є підставою для відображення у звітності даних про наслідки досудового розслідування кримінальних правопорушень після прийняття одного з рішень:

- а) при зверненні до суду з обвинувальним актом (п. 3 ч. 2 ст. 283 КПК України), з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності (ст. 44–49 КК України), з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру (ст. 97 КК України), при закритті кримінального провадження, коли помер підозрюваний, обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого (п. 1 ч. 2 ст. 283, п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК України), з одночасним внесенням до Реєстру відомостей про особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, та рух кримінального провадження;
- б) при зупиненні досудового розслідування (ст. 280 КПК України) одночасно з внесенням до Реєстру відомостей про рух кримінального провадження;
- в) при передачі кримінального провадження за підслідністю (ч. 7 ст. 214, ст. 216 КПК України) або за місцем проведення досудового розслідування (ст. 218

КПК України) одночасно з внесенням до Реєстру відомостей про рух кримінального провадження;

- г) при закритті кримінального провадження (п. 1 ч. 2 ст. 283, пп. 1–4, 6–8 ч. 1 ст. 284 КПК України), при зверненні до суду з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру (ч. 2 ст. 292, ч. 1 ст. 511 КПК України) одночасно із внесенням до Реєстру відомостей про рух кримінального провадження.

4.3. Слідчий на підставі матеріалів кримінального провадження вносить до Реєстру відомості з урахуванням вимог ч. 3 ст. 284 КПК України. Прокурор, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, включає до Реєстру результати досудового розслідування відповідно до вимог ч. 3 ст. 283 КПК України.

4.4. При внесенні відомостей до Реєстру про кримінальні правопорушення, вчинені у складі організованих груп та злочинних організацій, необхідно керуватися розділом VI Кримінального кодексу України, Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та постановою Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року N 13.

4.4.1. Додатково злочинні угруповання можуть характеризуватися за етнічним (національним) складом, наявністю міжрегіональних, транснаціональних та корумпованих зв'язків у злочинному середовищі.

4.4.2. До організованих груп та злочинних організацій з міжрегіональними зв'язками відносяться організовані групи та злочинні організації (далі — ОГ та ЗО), злочинна діяльність яких охоплює територію двох або більше регіонів України (Автономна Республіка Крим, області, міст Києва та Севастополя).

4.4.3. До організованих груп та злочинних організацій з *транснаціональними зв'язками* відносяться ОГ та ЗО за умови вчинення ними хоча б одного злочину, що має транснаціональний характер, який учинено:

- а) за кордоном або на території двох чи більше держав;
- б) на території однієї держави, але істотна частина його підготовки, планування, керівництва або контролю має місце в іншій державі;
- в) на території однієї держави, але за участю організованої групи або злочинної організації, які здійснюють злочинну діяльність на території двох або більше держав;
- г) на території однієї держави, але його істотні наслідки мають місце в іншій державі.

4.4.4. До організованих груп та злочинних організацій з *корумпованими зв'язками* відносяться ОГ та ЗО, учасники яких для підготовки, вчинення або приховування кримінальних правопорушень використовують зв'язки в правоохоронних та контролюючих органах, органах законодавчої, виконавчої, судової влади та місцевого самоврядування.

4.4.5. До організованих груп та злочинних організацій, *сформованих на етнічній основі*, відносяться ОГ та ЗО, учасники яких учиняли кримінальні правопорушення на території України та до їх складу входила більшість осіб — представників національних меншин.

4.5. Кримінальні правопорушення, що вчинені у стані алкогольного, наркотичного, психотропного або токсичного сп'яніння, слід уважати такими, якщо:

- особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, затримана безпосередньо на місці його вчинення або неподалік одразу після вчинення правопорушення, у встановлений строк була піддана медичному огляду і є висновок медичної установи про наявність у цієї особи стану наркотичного, психотропного або токсичного сп'яніння;
- наявність у цієї особи стану наркотичного, психотропного або токсичного сп'яніння підтверджується матеріалами розслідування кримінального провадження.

4.6. При визначенні та внесенні відомостей до Реєстру про кримінальні правопорушення, пов'язані з насильством у сім'ї, слід керуватися Кримінальним, Житловим, Сімейним кодексами України та Законом України «Про попередження насильства в сім'ї».

4.7. При віднесенні кримінальних правопорушень до корупційних необхідно керуватися вимогами Інструкції про порядок обліку кримінальних та адміністративних корупційних правопорушень, затвердженої спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної податкової служби України, Міністерства оборони України та Державної судової адміністрації України.

4.8. Відомості про заподіяні збитки, результати їх відшкодування та вилучення предметів злочинної діяльності вносяться слідчим до Реєстру одночасно з інформацією про наслідки досудового розслідування при:

- а) зверненні до суду з обвинувальним актом (п. 3 ч. 2 ст. 283 КПК України), з клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (ст. 292 КПК України), з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності (ст. 44–49 КК України);
- б) закритті кримінального провадження, коли помер підозрюваний, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого (п. 1 ч. 2 ст. 283, п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК України).

4.8.1. До Реєстру вносяться суми збитків (у тисячах гривень), встановлених під час досудового розслідування у закінчених кримінальних провадженнях (крім замахів). Розмір збитків повинен відповідати сумі, зазначеній в обвинувальному акті, клопотанні про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотанні про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, постанові про закриття кримінального провадження.

4.8.2. При формуванні показника розміру відшкодованих збитків (у тисячах гривень) слід ураховувати наявні у кримінальному провадженні докази — заяви, розписки потерпілих, первинні фінансові документи (платіжні доручення, прибуткові касові ордери, чеки), інші докази, які підтверджують фактичне отримання потерпілим, цивільним позивачем (їх представниками) коштів (майна) у якості спричинених збитків та фактичну сплату сум заподіяних збитків.

4.8.3. Також ураховується вартість вилученого у ході досудового розслідування майна (коштів), що було предметом злочинного посягання, придбане за кошти, отримані злочинним шляхом, та передане потерпілому (цивільному позивачу або його представнику) на відповідальне зберігання. Інше вилучене майно (кошти), яке було тимчасово

арештоване, при формуванні цього показника не враховується. До відшкодованих збитків також відносяться суми повернутої заробітної плати у закінчених кримінальних провадженнях.

4.8.4. Відшкодування збитків у кримінальних правопорушеннях, пов'язаних з ухиленням від сплати податків, визначається відповідно до глави 9 Податкового кодексу України.

4.8.5. Відшкодування збитків у кримінальних правопорушеннях, пов'язаних з ухиленням від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, визначається відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

4.8.6. При формуванні показника розміру суми, на яку пред'явлено цивільний позов у кримінальних провадженнях (у тисячах гривень), необхідно враховувати суму, на яку пред'явлено цивільні позови цивільним позивачем, його представником або прокурором у порядку кримінального судочинства.

5. Облік осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та які підозрюються у їх вчиненні

5.1. Облік осіб, яких повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, здійснюється прокурором або слідчим шляхом внесення відомостей до Реєстру після:

- складання повідомлення про підозру (ст. 277 КПК України);
- вручення (дата та час) повідомлення про підозру (ст. 278 КПК України).

5.2. Відомості про особу, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та стосовно якої під час досудового розслідування прийнято рішення, передбачене п. п. 2–4, 6 ч. 1 ст. 284 КПК України, виключаються з числа осіб, які вчинили кримінальне правопорушення.

5.3. Правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність вносяться до Реєстру з урахуванням усіх правопорушень, у вчиненні яких підозрюється особа.

5.4. Відомості про особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, заносяться до Реєстру у випадках, коли стосовно неї приймається одне з таких рішень про:

- а) звернення до суду з обвинувальним актом (п. 3 ч. 2 ст. 283, ст. 291 КПК України), з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності (ст. 44–49 КК України), з клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (ст. 292 КПК України);
- б) закриття кримінального провадження, коли помер підозрюваний, обвинувачений, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого (п. 1 ч. 2 ст. 283, п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК України);

5.5. При внесенні до Реєстру відомостей про особу, яка вчинила кримінальні правопорушення, слід керуватися такими правилами:

- а) відомості про вік правопорушника вносяться у повних роках. *Наприклад:* якщо злочинцю в момент учинення кримінального правопорушення було 28 років 11 місяців 28 днів, то вік цієї особи повинен бути внесений до Реєстру «у віці 28 років»;

- б) відомості про працездатних осіб (16 років і більше), які не працюють і не навчаються, заносяться до Реєстру у випадках, коли особи до моменту вчинення кримінального правопорушення ніде не навчалися або фактично ніде не працювали і, незалежно від того, скільки часу пройшло з моменту залишення ними (їх звільнення) останнього місця роботи або навчання. У числі непрацюючих не слід вказувати пенсіонерів, інвалідів 1–2 груп, безробітних, вагітних жінок та жінок, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною;
- в) до осіб, які вчиняли кримінальні правопорушення, ураховуються всі особи, які раніше були засуджені або звільнялися від кримінальної відповідальності на підставі статей 44–49, 97 КК України. З цієї категорії виділяються особи, щодо яких згідно із законом судимість не знято і не погашено. Правові наслідки судимості визначаються статтею 88 КК України, рецидив — статтею 34 КК України;
- г) відомості про рід заняття, службове становище особи, яка вчинила кримінальні правопорушення, заповнюються на момент учинення правопорушення;
- д) інформація про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення у складі ОГ та ЗО, вносяться до Реєстру з використанням положень пункту 4.4 цього розділу;
- е) відомості, визначені для внесення до Реєстру при закінченні досудового розслідування стосовно особи, враховуються у звітності після внесення прокурором результатів досудового розслідування відповідно до вимог ч. 3 ст. 283 КПК України.

6. Облік кримінальних правопорушень минулих років та таких, які рахуються в органах досудового розслідування

6.1. Відомості про кримінальні правопорушення за заявами і повідомленнями, що надійшли до органів дізнання, слідчих, прокурорів до набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України і в яких не прийнято рішення про порушення кримінальної справи чи про відмову в порушенні кримінальної справи вносяться до Реєстру органами досудового розслідування протягом десяти днів з моменту його впровадження.

6.2. Рішення за кримінальними правопорушеннями, кримінальні провадження про які станом на 18 листопада 2012 року перебували в провадженні, вносяться слідчими до Реєстру після попереднього обліку кримінальних правопорушень та раніше прийнятих у них рішень. При внесенні цих відомостей до Реєстру використовується реквізит «кримінальні правопорушення, які на день набрання чинності КПК перебувають у провадженні».

6.3. Рішення за кримінальними правопорушеннями минулих років та у яких станом на 18 листопада 2012 року зупинено або закрито кримінальне провадження, вносяться до Реєстру у порядку, передбаченому п. 6.1 цього розділу, після відновлення провадження у них або скасування постанови про закриття кримінального провадження. При внесенні цих відомостей до Реєстру використовується реквізит «кримінальні правопорушення минулих років та у яких прийняті рішення».

6.4. Відомості про зареєстровані кримінальні правопорушення та прийняті до набрання чинності новим Кримінальним процесуальним кодексом України рішення у кримінальних правопорушеннях цієї категорії не включаються до статистичної звітності.

6.5. Облік судових рішень у кримінальних провадженнях, надісланих до суду до 18 листопада 2012 року включно, здійснюється на підставі довідок про наслідки розгляду кримінального провадження судом форми 6, які підшиті до матеріалів кримінальних справ.

Довідки форми 6 у всіх розглянутих кримінальних провадженнях надсилаються судами до органів, що проводили досудове розслідування, не пізніше 5-ти робочих днів з дня набрання рішенням суду законної сили чи повернення кримінального провадження після розгляду судом апеляційної інстанції (касаційної інстанції — у разі перевірки касаційною інстанцією вироку або ухвали, винесених ним, як судом першої інстанції, або перевірки вироку чи ухвали апеляційного суду, винесених ним у апеляційному порядку).

Органи досудового розслідування після одержання довідок форми 6 упродовж доби пересилають їх до інформаційно-аналітичних підрозділів органів внутрішніх справ за територіальним принципом для використання при оперативно-довідковому обліку осіб, які вчинили кримінальні правопорушення.

7. Редагування відомостей Реєстру

7.1. Редагування (зміна) зафіксованих у Реєстрі відомостей проводиться шляхом внесення реєстратором оновлених даних до відповідного пункту картки.

7.2. Редагування проводиться в разі необхідності внесення змін до обліку кримінальних правопорушень (щодо перекваліфікації діянь з менш тяжких на більш тяжкі кримінальні правопорушення або з більш тяжких на менш тяжкі (ст. 12 КК України), потерпілих осіб, у разі зміни повідомлення про підозру (ст. 278 КПК України), встановлених та відшкодованих збитків та в інших випадках.

7.3. Редагування (зміна) відомостей у разі виявлення неточностей, технічних помилок або неповноти даних після накладення електронного цифрового підпису здійснюється реєстратором у межах, визначених у розділі III Положення щодо доступу до інформації, яка міститься в Реєстрі.

Розділ III

ДОСТУП ДО ВІДОМОСТЕЙ, ЯКІ ВНЕСЕНІ ДО РЕЄСТРУ

1. Право доступу до відомостей, які внесені до Реєстру, мають:

- Держатель — у повному обсязі з урахуванням повноважень, якими наділені прокурори та керівники підрозділів Генеральної прокуратури України;
- прокурори та керівники прокуратур Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, спеціалізованих (на правах обласних), міських, міських з районним поділом, районних, міжрайонних та прирівняних до них прокуратур — у межах кримінальних правопорушень, щодо яких слідчими прокуратури та слідчими піднаглядних їм органів провадиться досудове розслідування;

- слідчі та керівники органів досудового розслідування — органів прокуратури, внутрішніх справ, безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, та органів державного бюро розслідувань (з моменту створення) — у межах кримінальних правопорушень, щодо яких цими органами провадиться досудове розслідування та здійснюється контроль за додержанням вимог кримінального процесуального законодавства;
- користувачі — у межах наданих адміністратором прав доступу для отримання інформації про розпочаті досудові розслідування та прийняті під час досудового розслідування рішення, забезпечення ведення спеціальних обліків, проведення аналізу результатів діяльності правоохоронних органів.

Розділ IV ЗАХИСТ ВІДОМОСТЕЙ, ВНЕСЕНИХ ДО РЕЄСТРУ

1. Адміністратор здійснює комплекс програмних, технологічних та організаційних заходів щодо захисту відомостей, що містяться у Реєстрі, від несанкціонованого доступу.

2. Адміністратор за кожним фактом втрати або пошкодження Реєстратором носія з електронним цифровим підписом невідкладно вживає заходів до його блокування та повідомляє про це Держателя Реєстру.

3. Адміністратор негайно інформує відповідного керівника прокуратури та органу досудового розслідування про намагання реєстратора отримати інформацію за межами наданого йому доступу.

Розділ V ЗВІТНІСТЬ

1. На підставі відомостей про кримінальні правопорушення та результати досудового розслідування адміністраторами Реєстру формується єдина звітність про кримінальні правопорушення, осіб, які їх учинили, та рух кримінальних проваджень.

2. Форма, періодичність подання звітності та правила її формування визначаються окремими нормативними актами за погодженням з центральним органом виконавчої влади у галузі статистики.

3. Коригування даних звітності допускається упродовж звітного періоду. У разі виявлення помилок минулих років коригування у звітах не проводиться, а допущені помилки відображаються у спеціальній доповідній записці, що додається до звіту.

4. До загальної кількості облікованих у звітності кримінальних правопорушень не включаються правопорушення, кримінальні провадження за якими закрито за таких підстав:

- 1) встановлена відсутність події кримінального правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК України);

- 2) встановлена відсутність у діянні складу кримінального правопорушення (п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України);
- 3) набрав чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою (п. 4 ч. 1 ст. 284 КПК України);
- 4) існує вирок по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню (п. 6 ч. 1 ст. 284 КПК України).

Розділ VI КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД

1. Прокурори, керівники органів досудового розслідування усіх рівнів несуть відповідальність по відомствах за забезпечення своєчасного, повного та достовірного внесення інформації до Реєстру.

2. Прокурори, які здійснюють нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва, перед внесенням до Реєстру відповідно до ч. 3 ст. 283 КПК України даних про результати досудового розслідування особисто перевіряють правильність та повноту відомостей про кримінальне правопорушення, осіб, які їх учинили, та руху кримінальних проваджень.

3. Прокурори, які наділені повноваженнями контролю та нагляду за обліковою дисципліною, забезпечують систематичні перевірки повноти, правильності та своєчасності внесення відомостей до Реєстру.

У разі встановлення фактів невідповідності внесеної інформації до Реєстру матеріалам кримінального провадження вживаються заходи до усунення виявлених порушень.

Розділ VII ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

1. Держатель Реєстру не несе відповідальності за помилки реєстратора при внесенні інформації до Реєстру.

2. Реєстратори відповідають за об'єктивність внесених до Реєстру відомостей відповідно до вимог чинного законодавства про державну статистику та інформацію.

3. Порушення вимог цього Положення, втрата, пошкодження носіїв інформації з електронним цифровим підписом та незаконне втручання в роботу Реєстру тягнуть за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Генеральна прокуратура України

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

НАКАЗ

25 вересня 2012 року

м. Київ

№ 15ГН

Про організацію роботи з питань статистики, ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань та нагляду за обліком кримінальних правопорушень

З метою забезпечення належної організації роботи з питань первинного обліку та звітності, ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, а також нагляду за обліком кримінальних правопорушень та достовірністю даних звітності правоохоронних органів, керуючись статтею 15 Закону України «Про прокуратуру»,

НАКАЗУЮ:

1. Заступникам Генерального прокурора України, прокурорам Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, спеціалізованим прокурорам (на правах обласних), керівникам структурних підрозділів апаратів, міським, районним, міжрайонним та прирівняним до них прокурорам організувати належне ведення первинного обліку роботи, звітності та Єдиного реєстру досудових розслідувань, здійснення ефективного нагляду за обліком кримінальних правопорушень та достовірністю даних звітності правоохоронних органів.

1.2. Відповідальність за стан організації роботи на цьому напрямі покласти безпосередньо на перших керівників органів прокуратури.

1.3. Вживати вичерпних заходів до підвищення рівня роботи з питань статистики та забезпечувати:

- своєчасність та об'єктивність внесення відомостей про результати наглядової і слідчої роботи до визначених форм первинного обліку, звітності, Єдиної системи статистики та аналізу роботи органів прокуратури України;
- достовірність відображення в Єдиному реєстрі досудових розслідувань відомостей щодо кримінальних правопорушень, осіб, які їх учинили, та прийнятих під час досудового розслідування рішень прокурорами та слідчими органів прокуратури;
- удосконалення форм та методів нагляду за додержанням нормативних актів з питань обліку кримінальних правопорушень, ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань та формування звітності правоохоронними органами;

- функціонування комп'ютерного програмного комплексу «Єдина система статистики та аналізу роботи органів прокуратури України» та запровадження в роботу сучасних інформаційних технологій, засобів електронного зв'язку.

1.4. Самостійно визначати та застосовувати дієві форми і методи контролю та нагляду за об'єктивністю даних прокурорсько-слідчої звітності. Перевірки проводити з використанням:

- Єдиної системи статистики та аналізу;
- Єдиного реєстру досудових розслідувань та наслідків судового розгляду кримінальних проваджень;
- результатів порівняльного аналізу між різними формами звітності органів прокуратури, правоохоронних і судових органів;
- матеріалів кримінальних та наглядових проваджень;
- копій актів прокурорського реагування та процесуальних документів.

1.5. Надсилати звіти до прокуратур вищого рівня в електронному та паперовому вигляді за особистим підписом, в порядку і строки, визначені відповідними наказами та інструкціями. Зведені по Україні звіти засвідчувати заступникам Генерального прокурора України згідно з розподілом обов'язків.

1.6. Не допускати виклику прокурорів районного рівня для особистого подання ними звітності, а також запровадження звітів або періодичності їх складання, не передбачених чинними наказами Генерального прокурора України.

2. Керівникам прокуратур, структурних підрозділів апаратів обласного рівня та прокурорам міст з районним поділом:

2.1. Використовувати статистичну інформацію та отримані на підставі її аналізу дані в реалізації управлінських повноважень. Не допускати оцінювання роботи підпорядкованих прокурорів за кількісними показниками без урахування стану законності.

2.2. Організовувати обов'язкове вивчення стану первинного обліку, достовірності статистичної інформації за напрямками діяльності, у тому числі при виїздах на місця. Здійснювати перевірки своєчасності, повноти та правильності внесення даних до Єдиної системи статистики і Єдиного реєстру досудових розслідувань. Вживати заходів до негайного усунення порушень обліково-статистичної роботи.

2.3. Копії доповідних записок у п'ятиденний строк після їх підписання передавати до підрозділів з питань статистики для контролю за коригуванням звітності.

2.4. Забезпечувати у взаємодії відповідних галузевих підрозділів ефективний нагляд за достовірністю обліку в Єдиному реєстрі досудових розслідувань кримінальних правопорушень, осіб, які їх учинили, та руху кримінальних проваджень слідчими органів досудового розслідування та відображенням цих показників у слідчій звітності правоохоронних органів.

3. Підрозділам статистики, ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань Генеральної прокуратури України і прокуратур обласного рівня:

3.1. Надавати методичну допомогу в організації роботи структурних підрозділів апаратів, прокуратур усіх рівнів з питань первинного обліку та звітності, нагляду за обліком кримінальних правопорушень та достовірністю даних звітності органів досудового розслідування.

3.2. Всебічно сприяти належному веденню комп'ютерного програмного комплексу «Єдина система статистики та аналізу роботи органів прокуратури України» та Єдиного реєстру досудових розслідувань.

3.3. Контролювати стан первинного обліку та ведення звітності у структурних підрозділах апаратів, підпорядкованих прокуратурах, повноту та своєчасність внесення відомостей до Єдиної системи статистики і Єдиного реєстру досудових розслідувань. Принципово реагувати на порушення обліково-статистичної роботи, впроваджувати дієві форми контролю з метою попередження таких фактів.

3.4. Спільно з працівниками відповідних управлінь і відділів апаратів здійснювати нагляд за обліком у Єдиному реєстрі досудових розслідувань кримінальних правопорушень, осіб, які їх учинили, руху кримінальних проваджень та достовірністю відображення результатів роботи у звітах правоохоронних органів. При встановленні фактів невідповідності внесеної інформації до Єдиного реєстру досудових розслідувань та звітності вживати невідкладних заходів до усунення виявлених порушень, притягнення винних службових осіб до передбаченої законом відповідальності.

3.5. Копії доповідних записок, документів прокурорського реагування, у тому числі підготовлених спільно з іншими структурними підрозділами, та наказів про притягнення винних осіб до відповідальності надсилати до управління статистики, організації та ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань Генеральної прокуратури України упродовж п'яти робочих днів з часу їх підписання.

3.6. Проводити аналіз статистичної інформації з метою виявлення тенденцій щодо стану та структури кримінальних правопорушень, учинених у державі, результатів прокурорсько-слідчої діяльності.

3.7. Щомісячно забезпечувати підпорядкованих прокурорів інформаційно-статистичними матеріалами про стан кримінальних правопорушень та наглядово-слідчої роботи для використання у практичній діяльності. Надсилати до правоохоронних органів єдину звітність про кримінальні правопорушення, осіб, які їх учинили.

3.8. Управлінню статистики, організації та ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань Генеральної прокуратури України забезпечити своєчасне удосконалення форм первинних облікових документів, звітності в органах прокуратури і правоохоронних органах, розробку нормативних та організаційно-розпорядчих актів з цих питань. Запроваджувати нові методи систематизації та аналізу статистичної інформації. Удосконалювати методики перевірок з питань обліку кримінальних правопорушень та звітності.

4. Основними критеріями оцінки діяльності прокурорів на цьому напрямі вважати забезпечення:

- достовірності відображення результатів прокурорської та слідчої діяльності в первинних облікових документах та відповідних формах звітності;
- об'єктивності та своєчасності обліку кримінальних правопорушень, осіб, які їх учинили, руху кримінальних проваджень слідчими органів прокуратури та здійснення нагляду за органами досудового розслідування на цьому напрямі;

- комплексного аналізу статистичної інформації з метою забезпечення законності, здійснення координації діяльності правоохоронних органів з питань протидії злочинності та корупції;
- вжиття заходів щодо удосконалення форм та методів організації роботи з питань статистики.

Контроль за виконанням наказу покласти на заступників Генерального прокурора України, прокурорів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, спеціалізованих прокурорів (на правах обласних), міських, районних, міжрайонних та прирівняних до них прокурорів.

Наказ надіслати прокурорам Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, спеціалізованим прокурорам (на правах обласних), міським, районним та прирівняним до них прокурорам, ректору Національної академії прокуратури України, довести його до відома прокурорсько-слідчих працівників.

Наказ Генерального прокурора України від 26 грудня 2005 року № 1/3 гн «Про організацію роботи з питань первинного обліку роботи, ведення статистичної звітності в органах прокуратури та нагляду за обліком злочинів» вважати таким, що втратив чинність.

Генеральний прокурор України
державний радник юстиції України

В. Пшонка

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

17 листопада 2012 року

м. Київ

№ 115/1046

Про затвердження Порядку взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ

З метою забезпечення належної взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України, на виконання вимог пункту 2.7. розділу I Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генерального прокурора України від 17.08.2012 р. № 69, керуючись статтею 15 Закону України «Про прокуратуру», пунктом 9 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 383/2011,

НАКАЗУЄМО:

1. Затвердити Порядок взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ (далі — Порядок), що додається.

2. Порядок вводиться в дію з дня набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України.

3. Генеральній прокуратурі України забезпечити надання відповідного електронного цифрового підпису Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України.

4. Наказ надіслати за належністю.

Контроль за виконанням цього наказу та Порядку здійснювати по відомствах.

Генеральний прокурор України
Міністр внутрішніх справ України

В. Пшонка
В. Захарченко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Генеральної прокуратури України,
Міністерства внутрішніх справ України
17.11.2012 р. № 115/1046

ПОРЯДОК

взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією і Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ

1. Загальні положення

1.1. Цей Порядок розроблений відповідно до положень законів України «Про прокуратуру», «Про міліцію», «Про державну статистику», «Про інформацію» на виконання вимог пункту 2.7 Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — Положення).

1.2. Порядок регулює взаємовідносини між Генеральною прокуратурою України та Міністерством внутрішніх справ України щодо автоматизованого обміну відомостями, що містяться в Єдиному реєстрі досудових розслідувань та інформаційних системах МВС України.

1.3. Суб'єктами інформаційної взаємодії є: органи прокуратури та внутрішніх справ України.

1.4. При здійсненні обміну даними задіяні електронні інформаційні ресурси:

- Генеральної прокуратури України — Єдиний реєстр досудових розслідувань (далі — ЄРДР);
- Міністерства внутрішніх справ України — автоматизовані інтегровані інформаційно-пошукові системи органів внутрішніх справ (далі — ІПС).

1.5. Обмін даними здійснюється інформаційно-телекомунікаційними засобами в електронному вигляді.

1.6. Об'єм інформації ЄРДР, за винятком даних щодо руху кримінальних проваджень, об'єм інформації ІПС МВС, технічні специфікації реалізації механізмів обміну інформацією, форматів даних та терміни виконання вказаних заходів визначаються спільним протоколом Управління статистики, організації та ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, Управління інформатизації і зв'язку Генеральної прокуратури та Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення і Департаменту матеріального забезпечення Міністерства внутрішніх справ України.

2. Порядок надання та використання відомостей суб'єктами інформаційної взаємодії

2.1. Генеральна прокуратура України надає Міністерству внутрішніх справ України відомості з ЄРДР про правопорушення, що виявлені або провадження за якими здійснюється працівниками органів внутрішніх справ, осіб, яким вручено повідомлення про підозру та стосовно яких закінчено досудове розслідування у кримінальному провадженні, у форматі атрибутів, визначених спільним протоколом згідно пункту 1.6 цього Порядку.

2.2. Ці дані після внесення у встановленому порядку до Єдиного реєстру досудових розслідувань формуються автоматично та відповідно до технічної специфікації стають доступними інформаційним системам органів внутрішніх справ України.

2.3. Відомості про результати судового розгляду кримінального провадження стосовно особи формуються з інформаційних систем Державної судової адміністрації України та відповідно до технічної специфікації стають доступними автоматизованим інформаційним системам органів внутрішніх справ із ЄРДР.

2.4. Міністерство внутрішніх справ України забезпечує доступ суб'єктів інформаційної взаємодії до ІПС та їх реєстрацію згідно вимог чинного законодавства і з урахуванням їх повноважень та рівня доступу.

2.5. Доступ до ІПС МВС працівникам органів прокуратури забезпечується одночасно з під'єднанням робочих місць до Єдиної відомчої телекомунікаційної мережі Міністерства внутрішніх справ України.

3. Прикінцеві положення

3.1. Суб'єкти обміну даними невідкладно інформують один одного про обставини, які мають значення для виконання цього Порядку.

Генеральна прокуратура України

Міністерство внутрішніх справ України

Розділ 2

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ОСОБИ НА ЗАХИСТ СВОЇХ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ

Забезпечення введення в дію Кримінального процесуального кодексу України відзначилося прийняттям нового Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 5076-VI від 05.07.2012 р., внесенням істотних змін до цілої низки чинних законів та розробкою значної кількості інших видів нормативно-правових актів, що регламентують діяльність усіх суб'єктів кримінально-процесуальних відносин.

Відповідно до ч. 1 ст. 20 КПК України, підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений мають право на захист, яке полягає у наданні їм:

- можливості надати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення;
- права збирати і подавати докази;
- брати особисту участь у кримінальному провадженні;
- користуватися правовою допомогою захисника¹;
- реалізовувати інші процесуальні права, передбачені КПК України.

Новелою кримінально-процесуального законодавства, яка покликана забезпечити належний рівень правової допомоги та гарантувати її якість, є визнання у ч. 1 ст. 45 КПК України положення про те, що адвокат є єдиним суб'єктом, уповноваженим законом на отримання статусу захисника.

Крім того, ч. 2 ст. 45 КПК України висуває додаткові вимоги до особи адвоката, зазначаючи, що захисником не може бути адвокат, відомості про якого не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України² (далі — ЄРАУ) або стосовно якого у ЄРАУ містяться відомості про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю.

¹ Частина 4 ст. 20 КПК України вказує на те, що участь у кримінальному провадженні захисника підозрюваного, обвинуваченого, представника потерпілого не звужує процесуальних прав підозрюваного, обвинуваченого.

² Відповідно до абз. 5 ч. 1 Прикінцевих положень КПК України, норма ч. 2 ст. 45 КПК вступає в дію через рік після створення ЄРАУ, тобто через рік з дня повідомлення Радою адвокатів України на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України про початок функціонування ЄРАУ (ч. 1 Прикінцевих положень Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). Вказаний веб-сайт ЄРАУ почав працювати з 16.01.2013 р. за Інтернет адресою <http://www.unba.org.ua/egau/>, таким чином, сформувавши витяг з ЄРАУ з метою отримання інформації про адвоката, відповідно до положень ч. 2 ст. 45 КПК України, потрібно буде, починаючи з 16.01.2014 року.

Регламентуючи принцип змагальності, ст. 22 КПК України в ч. 5 додатково підкреслює, що функція захисту може здійснюватися підозрюваним або обвинуваченим, його захисником або законним представником¹.

Статтею 52 КПК України передбачені випадки обов'язкової участі захисника тавизначені моменти його залучення до кримінального провадження.

Системний аналіз ст. 49 та ст. 52 КПК України вказав на те, що слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані забезпечити участь захисника у кримінальному провадженні в таких випадках:

- 1) якщо участь захисника у кримінальному провадженні є обов'язковою, а саме щодо:
 - особливо тяжких злочинів — з моменту набуття особою статусу підозрюваного; у кримінальному провадженні;
 - осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, — з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;
 - осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру, — з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;
 - осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, — з моменту встановлення цих вад;
 - осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, — з моменту встановлення цього факту;
 - осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішується питання про їх застосування, — з моменту встановлення факту наявності в особи психічного захворювання або інших відомостей, які викликають сумнів щодо її осудності;
 - реабілітації померлої особи — з моменту виникнення права на реабілітацію померлої особи;
- 2) коли підозрюваний (обвинувачений) заявив клопотання про залучення захисника, але відсутністю через відсутність коштів чи з інших об'єктивних причин не може його залучити самостійно;
- 3) якщо слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника, а підозрюваний, обвинувачений не залучив його.

Крім того, слід відзначити, що, відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 49 КПК України, захисник може бути залучений слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом в інших випадках, передбачених законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги².

Під час узятих на себе обов'язків захисник користується процесуальними правами підозрюваного (обвинуваченого), захист якого він здійснює, крім процесуальних прав,

¹Законний представник як суб'єкт кримінально-процесуальних відносин залучається до участі в процесуальній діяльності лише в тому випадку, коли підозрюваним (обвинуваченим) є неповнолітній або особа, визнана у встановленому законом порядку недездатною чи обмежено дездатною (ч. 1 ст. 44 КПК України).

²Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу», безоплатна правова допомога поділяється на первинну (ст. 7) та вторинну (ст. 13), порядок та підстави надання якої чітко регламентовано Законом.

реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику, з моменту надання документів, передбачених ст. 50 КПК України, слідчому, прокурору, слідчому судді, суду.

Документами, що підтверджують повноваження захисника на участь у кримінальному провадженні, є:

- свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю;
- ордер, договір із захисником або доручення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, оформлене у встановленому законом порядку.

Вимога слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду до захисника про необхідність надання інших документів, не передбачених змістом ст. 50 КПК України, є незаконною і не підлягає виконанню.

Також слід мати на увазі, що договір з адвокатом не завжди може бути укладений самим підозрюваним, обвинуваченим, засудженим або виправданим, в його інтересах такий правочин можуть укласти інші особи, які діють за його клопотанням або в його інтересах.

Крім того, ст. 53 КПК України дозволяє у виняткових випадках залучити захисника для проведення окремої процесуальної дії. Вказаний вид залучення здійснюється на підставі та в порядку, передбаченому ст. 49 КПК України, і виключно у невідкладних випадках, коли є потреба у проведенні невідкладної процесуальної дії за участю захисника, а завчасно повідомлений захисник не може прибути для участі у проведенні процесуальної дії чи забезпечити участь іншого захисника, або якщо підозрюваний, обвинувачений виявив бажання, але ще не встиг залучити захисника або прибуття обраного захисника неможливе.

Враховуючи диспозитивний характер ч. 4 ст. 46 КПК України, в якій визначено, що захисник користується процесуальними правами підозрюваного (обвинуваченого), захист якого він здійснює (крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим), кожний захисник при визначенні обсягусвоїх прав у конкретному кримінальному провадженні повинен виходити з положення ст. 42 КПК України, де регламентовано права підозрюваного і обвинуваченого, з урахуванням їх невичерпності (ч. 5 ст. 42 КПК України).

До гарантій забезпечення функціонування інституту захисту у сфері кримінального судочинства слід віднести такі положення КПК України:

- відмова від захисника або його заміна повинна відбутися виключно в присутності захисника (ч. 2 ст. 54);
- відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 65, захисник не може бути допитаний як свідок про обставини, які стали йому відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника (крім випадків, передбачених у ч. 3 ст. 65);
- право захисника зазначати у протоколі слідчої дії свої зауваження та доповнення (ч. 5 ст. 104);
- право захисника клопотати про здійснення судового виклику конкретної особи (ч. 1 ст. 134) за достатності підстав вважати, що така особа може дати показання, які мають значення для кримінального провадження, або її участь у процесуальній дії є обов'язковою;

- клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, якщо документи, які посвідчують користування спеціальним правом, не були тимчасово вилучені, може розглядатися лише за участю підозрюваного, його захисника (ч. 2 ст. 151);
- клопотання про відсторонення особи від посади розглядається слідчим суддею, судом за участю підозрюваного чи обвинуваченого, його захисника (ч. 1 ст. 156);
- листування або інші форми обміну інформацією (включаючи додані до них об'єкти) між захисником та його клієнтом або будь-якою особою, яка представляє його клієнта, у зв'язку з наданням правової допомоги віднесено до речей і документів, до яких заборонено доступ (ст. 161);
- втручання у приватне спілкування захисника з підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, виправданим заборонене (ч. 5 ст. 258);
- розгляд клопотання про арешт майна, яке не було тимчасово вилучене, може розглядатися без повідомлення підозрюваного (обвинуваченого), іншого власника майна, їх захисника, представника чи законного представника, якщо це є необхідним з метою забезпечення арешту майна (ч. 2 ст. 172);
- підозрюваний (обвинувачений), їх захисник мають право заявити клопотання про скасування арешту майна повністю або частково. Таке клопотання під час досудового розслідування розглядається слідчим суддею, а під час судового провадження — судом (ч. 1 та ч. 2 ст. 174);
- копія клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу, повинна надаватися підозрюваному (обвинуваченому), а відповідно, і їх захиснику не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання (ч. 2 ст. 184);
- клопотання захисника про зміну запобіжного заходу підозрюваному (в тому числі про скасування чи зміну додаткових обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194) розглядається слідчим суддею, судом невідкладно, але не пізніше сімдесяти двох годин з моменту його подання до суду (ст. 186 та ст. 201);
- клопотання захисника про зміну запобіжного заходу підозрюваному (обвинуваченому) на менш суворий, відповідно до ч. 5 ст. 201, може бути подане ним кожні тридцять діб з дня постановлення попередньої ухвали, якщо у ньому не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею (судом);
- розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу здійснюється за участю прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, його захисника, крім випадку оголошення підозрюваного (обвинуваченого) у міжнародний розшук (ч. 1 та ч. 6 ст. 193);
- слідчий суддя, суд зобов'язаний вжити заходів для забезпечення захисником підозрюваного (обвинуваченого) у таких випадках: якщо останній заявив клопотання про залучення захисника; якщо участь захисника є обов'язковою; якщо самостійно дійде висновку, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника (ч. 3 ст. 193 та ч. 9 ст. 206);
- при затриманні особи за вчинення злочину уповноважена службова особа зобов'язана роз'яснити їй право мати захисника (ч. 4 ст. 208);

- слідча (розшукова) дія, що здійснюється за клопотанням сторони захисту, проводиться за участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника, крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній (ч. 6 ст. 223);
- захисник, який бере участь у допиті, має право з дозволу слідчого (прокурора) ставити запитання допитуваним особам, що стосуються предмета допиту (ч. 9 ст. 224);
- захисник за рішенням слідчого може бути залучений для участі у проведенні обшуку (ч. 1 ст. 236), огляду (ч. 3 ст. 237), слідчого експерименту (ч. 3 ст. 240) та ін.;
- підозрюваний та його захисник мають бути повідомлені про факт проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ч. 1 ст. 253). Зазначені особи можуть попереджатися про кримінальну відповідальність за розголошення інформації щодо приватного (особистого чи сімейного) життя інших осіб, отриманої під час проведення НСРД (ч. 2 ст. 254);
- захисник наділений правом отримувати копії постанови про закриття кримінального провадження (ч. 5 ст. 284);
- сторона захисту наділена правом збирання доказів у формі та у спосіб, передбачений положеннями ст. 93, а також правом ініціювати проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій у формі подання клопотання на підставі ст. 220;
- необґрунтовані, на думку захисника, рішення слідчого (прокурора) про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) чи негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути оскаржені до слідчого судді на підставі п. 7 ч. 1 ст. 303;
- межі та порядок ознайомлення захисника з матеріалами досудового розслідування до його завершення з урахуванням особливостей тлумачення терміна «загальнодоступний документ» в контексті положень ст. 162 та обставин вчинення кримінального правопорушення або факту застосування заходів безпеки передбачено в ст. 221;
- порядок доступу захисника до матеріалів кримінального провадження урегульований ст. 290 КПК України, з урахуванням особливостей, передбачених іншими положеннями КПК України.

Слід також відзначити, що, крім КПК України, окремі аспекти реалізації права особи на захист можуть бути передбачені і відомчими нормативно-правовими актами. Наприклад, Інструкцією організації реагування органів внутрішніх справ на повідомлення про кримінальні, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, затвердженою наказом МВС України № 940 від 22.10.2012 р., у п. 3.2.10. встановлено додаткові гарантії реалізації права особи на захист при її затриманні працівниками міліції, а саме:

- з моменту затримання особі роз'яснюється право захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника;
- у разі заявлення затриманою особою усної або письмової вимоги про залучення захисника працівники міліції не мають права вимагати від неї надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника;

- заява або вимога особи про залучення захисника (чи про відмову в його залученні) підлягає занесенню до протоколу затримання та повинна засвідчуватись підписом затриманої особи;
- надати можливість затриманій особі негайно повідомити про факт свого затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи, крім випадків наявності підстав для обґрунтованої підозри, що при повідомленні про затримання ця особа може зашкодити досудовому розслідуванню. У такому випадку уповноважена службова особа здійснює відповідне повідомлення самостійно, проте без порушення вимоги щодо його негайності.

Відповідно до п. 7 та п. 8 постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1363 «Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної правової допомоги про випадки затримання осіб», орган (установа), уповноважений на надання безоплатної правової допомоги, впродовж однієї години з моменту реєстрації повідомлення про затримання особи призначає адвоката для надання такій особі безоплатної вторинної правової допомоги, про що інформує суб'єкта подання інформації. Призначений адвокат повинен прибути впродовж однієї години з моменту отримання доручення, а у виняткових випадках – не пізніше ніж упродовж шести годин з моменту отримання доручення до затриманої особи для надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Несвоєчасне виконання постанови (ухвали) про доручення призначити адвоката тягне відповідальність, встановлену законом (ч. 3 ст. 49 КПК України). Зокрема, відповідно до ст. 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05 липня 2012 року, такі дії можуть становити склад дисциплінарного проступку адвоката, а тому й тягти за собою застосування до нього дисциплінарної відповідальності.

Відповідно до ст. 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення, неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у випадках, коли така інформація підлягає наданню на запит адвоката, тягне за собою притягнення до адміністративної відповідальності винних посадових осіб та накладення на них штрафів розмірів від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

ВИТЯГ З ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АДВОКАТУРУ ТА АДВОКАТСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ» від 05.07.2012 р. № 5076-VI

Стаття 2. Адвокатура України

1. Адвокатура України — недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом.

2. Адвокатуру України складають всі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність.

3. З метою забезпечення належного здійснення адвокатської діяльності, дотримання гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних прав адвокатів, забезпечення високого професійного рівня адвокатів та вирішення питань дисциплінарної відповідальності адвокатів в Україні діє адвокатське самоврядування.

Розділ II

НАБУТТЯ ПРАВА НА ЗАНЯТТЯ АДВОКАТСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 6. Адвокат

1. Адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

2. Не може бути адвокатом особа, яка:

- 1) має непогашену чи незняту в установленому законом порядку судимість за вчинення тяжкого, особливо тяжкого злочину, а також злочину середньої тяжкості, за який призначено покарання у виді позбавлення волі;
- 2) визнана судом недієздатною чи обмежено дієздатною;
- 3) позбавлена права на заняття адвокатською діяльністю, — протягом двох років з дня прийняття рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю;
- 4) звільнена з посади судді, прокурора, слідчого, нотаріуса, з державної служби або служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги, вчинення корупційного правопорушення, — протягом трьох років з дня такого звільнення.

3. Для цілей цієї статті:

- 1) повна вища юридична освіта — повна вища юридична освіта, здобута в Україні, а також повна вища юридична освіта, здобута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку;
- 2) стаж роботи в галузі права — стаж роботи особи за спеціальністю після здобуття нею повної вищої юридичної освіти.

Стаття 7. Вимоги щодо несумісності

1. Несумісною з діяльністю адвоката є:

- 1) робота на посадах осіб, зазначених у пункті 1 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»;
- 2) військова або альтернативна (невійськова) служба;
- 3) нотаріальна діяльність;
- 4) судово-експертна діяльність.

Вимоги щодо несумісності з діяльністю адвоката, передбачені пунктом 1 цієї частини, не поширюються на депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі), членів Вищої ради юстиції (крім тих, які працюють у Вищій раді юстиції на постійній основі).

2. У разі виникнення обставин несумісності, встановлених частиною першою цієї статті, адвокат у триденний строк з дня виникнення таких обставин подає до ради адвокатів регіону за адресою свого робочого місця заяву про зупинення адвокатської діяльності.

Розділ III

ВИДИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ АДВОКАТА. ГАРАНТІЇ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 19. Види адвокатської діяльності

1. Видами адвокатської діяльності є:

- 1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;
- 2) складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру;
- 3) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;
- 4) надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні;
- 5) представництво інтересів потерпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні;
- 6) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;

- 7) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах, якщо інше не встановлено законодавством іноземних держав, статутними документами міжнародних судових органів та інших міжнародних організацій або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;
- 8) надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань. Адвокат може здійснювати інші види адвокатської діяльності, не заборонені законом.

Стаття 20. Професійні права адвоката

1. Під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги, зокрема:

- 1) звертатися з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів, до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб);
- 2) представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб у суді, органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, громадських об'єднаннях, перед громадянами, посадовими і службовими особами, до повноважень яких належить вирішення відповідних питань в Україні та за її межами;
- 3) ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для адвокатської діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом;
- 4) складати заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх у встановленому законом порядку;
- 5) доповідати клопотання та скарги на прийомі в посадових і службових осіб та відповідно до закону одержувати від них письмові мотивовані відповіді на ці клопотання і скарги;
- 6) бути присутнім під час розгляду своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів та давати пояснення щодо суті клопотань і скарг;
- 7) збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою;
- 8) застосовувати технічні засоби, у тому числі для копіювання матеріалів справи, в якій адвокат здійснює захист, представництво або надає інші види правової допомоги, фіксувати процесуальні дії, в яких він бере участь, а також хід судового засідання в порядку, передбаченому законом;

- 9) посвідчувати копії документів у справах, які він веде, крім випадків, якщо законом встановлено інший обов'язковий спосіб посвідчення копій документів;
- 10) одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань;
- 11) користуватися іншими правами, передбаченими цим Законом та іншими законами.

Стаття 21. Професійні обов'язки адвоката

1. Під час здійснення адвокатської діяльності адвокат зобов'язаний:

- 1) дотримуватися присяги адвоката України та правил адвокатської етики;
- 2) на вимогу клієнта надати звіт про виконання договору про надання правової допомоги;
- 3) невідкладно повідомляти клієнта про виникнення конфлікту інтересів;
- 4) підвищувати свій професійний рівень;
- 5) виконувати рішення органів адвокатського самоврядування;
- 6) виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством та договором про надання правової допомоги.

2. Адвокату забороняється:

- 1) використовувати свої права всупереч правам, свободам та законним інтересам клієнта;
- 2) без згоди клієнта розголошувати відомості, що становлять адвокатську таємницю, використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;
- 3) займати у справі позицію всупереч волі клієнта, крім випадків, якщо адвокат впевнений у самообмові клієнта;
- 4) відмовлятися від надання правової допомоги, крім випадків, встановлених законом.

3. Адвокат забезпечує захист персональних даних про фізичну особу, якими він володіє, відповідно до законодавства з питань захисту персональних даних.

Стаття 22. Адвокатська таємниця

1. Адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності.

2. Інформація або документи можуть втратити статус адвокатської таємниці за письмовою заявою клієнта (особи, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених цим Законом підстав). При цьому інформація або документи, що отримані від третіх осіб і містять відомості про них, можуть поширюватися з урахуванням вимог законодавства з питань захисту персональних даних.

3. Обов'язок зберігати адвокатську таємницю поширюється на адвоката, його помічника, стажиста та осіб, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським

бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особу, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю. Адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання зобов'язані забезпечити умови, що унеможливають доступ сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошення.

4. У разі пред'явлення клієнтом вимог до адвоката у зв'язку з адвокатською діяльністю адвокат звільняється від обов'язку збереження адвокатської таємниці в межах, необхідних для захисту його прав та інтересів. У такому випадку суд, орган, що здійснює дисциплінарне провадження стосовно адвоката, інші органи чи посадові особи, які розглядають вимоги клієнта до адвоката або яким стало відомо про пред'явлення таких вимог, зобов'язані вжити заходів для унеможливлення доступу сторонніх осіб до адвокатської таємниці та її розголошення.

5. Особи, винні в доступі сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошенні, несуть відповідальність згідно із законом.

Стаття 23. Гарантії адвокатської діяльності

1. Професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією України, цим Законом та іншими законами, зокрема:

- 1) забороняються будь-які втручання і перешкоди здійсненню адвокатської діяльності;
- 2) забороняється вимагати від адвоката, його помічника, стажиста, особи, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також від особи, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю, надання відомостей, що є адвокатською таємницею. З цих питань зазначені особи не можуть бути допитані, крім випадків, якщо особа, яка довірила відповідні відомості, звільнила цих осіб від обов'язку зберігати таємницю в порядку, передбаченому законом;
- 3) проведення стосовно адвоката оперативного-розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитися виключно з дозволу суду, здійснюється на підставі судового рішення, ухваленого за клопотанням Генерального прокурора України, його заступників, прокурора Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та міста Севастополя;
- 4) забороняється проведення огляду, розголошення, витребування чи вилучення документів, пов'язаних із здійсненням адвокатської діяльності;
- 5) адвокату гарантується рівність прав з іншими учасниками провадження, дотримання засад змагальності і свободи в наданні доказів та доведенні їх переконливості;
- 6) життя, здоров'я, честь і гідність адвоката та членів його сім'ї, їх майно перебуває під охороною держави, а посягання на них тягнуть відповідальність, передбачену законом;
- 7) адвокату гарантується право на забезпечення безпеки під час участі у кримінальному судочинстві в порядку, встановленому законом;
- 8) забороняється залучати адвоката до конфіденційного співробітництва під час проведення оперативного-розшукових заходів чи слідчих дій, якщо таке співробітництво буде пов'язане або може призвести до розкриття адвокатської таємниці;

- 9) забороняється втручання у приватне спілкування адвоката з клієнтом;
- 10) забороняється внесення подання слідчим, прокурором, а також винесення окремої ухвали (постанови) суду щодо правової позиції адвоката у справі;
- 11) забороняється втручання у правову позицію адвоката;
- 12) орган або посадові особи, які затримали адвоката або застосували до нього запобіжний захід, зобов'язані негайно повідомити про це відповідну раду адвокатів регіону;
- 13) повідомлення про підозру адвоката у вчиненні кримінального правопорушення може бути здійснене виключно Генеральним прокурором України, його заступником, прокурором Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та міста Севастополя;
- 14) забороняється притягати до кримінальної чи іншої відповідальності адвоката (особу, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю) або погрожувати застосуванням відповідальності у зв'язку із здійсненням ним адвокатської діяльності згідно із законом;
- 15) не можуть бути підставою для притягнення адвоката до відповідальності його висловлювання у справі, у тому числі ті, що відображають позицію клієнта, заяви у засобах масової інформації, якщо при цьому не порушуються професійні обов'язки адвоката;
- 16) забороняється ототожнення адвоката з клієнтом;
- 17) дисциплінарне провадження стосовно адвоката здійснюється в особливому порядку.

Особливості проведення окремих слідчих дій та заходів забезпечення кримінального провадження стосовно адвоката визначаються частиною другою цієї статті.

2. У разі проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщення, де він здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката слідчий суддя, суд у своєму рішенні в обов'язковому порядку зазначає перелік речей, документів, що планується відшукати, виявити чи вилучити під час проведення слідчої дії чи застосування заходу забезпечення кримінального провадження, а також враховує вимоги пунктів 2—4 частини першої цієї статті.

Під час проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщення, де він здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката має бути присутній представник ради адвокатів регіону, крім випадків, передбачених абзацом четвертим цієї частини. Для забезпечення його участі службова особа, яка буде проводити відповідну слідчу дію чи застосовувати захід забезпечення кримінального провадження, завчасно повідомляє про це раду адвокатів регіону за місцем проведення такої процесуальної дії.

З метою забезпечення дотримання вимог цього Закону щодо адвокатської таємниці під час проведення зазначених процесуальних дій представнику ради адвокатів регіону надається право ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення процесуальних дій, що зазначаються у протоколі.

Неявка представника ради адвокатів регіону за умови завчасного повідомлення ради адвокатів регіону не перешкоджає проведенню відповідної процесуальної дії.

3. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові і службові особи у відносинах з адвокатами зобов'язані дотримуватися вимог Конституції України та законів України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та протоколів до неї, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, практики Європейського суду з прав людини.

Стаття 24. Адвокатський запит

1. Адвокатський запит — письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги клієнту.

До адвокатського запиту додаються посвідчені адвокатом копії свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, ордера або доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги. Вимагати від адвоката подання разом з адвокатським запитом інших документів забороняється.

Адвокатський запит не може стосуватися надання консультацій і роз'яснень положень законодавства.

Надання адвокату інформації та копій документів, отриманих під час здійснення кримінального провадження, здійснюється в порядку, встановленому кримінальним процесуальним законом.

2. Орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, керівники підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, яким направлено адвокатський запит, зобов'язані не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту надати адвокату відповідну інформацію, копії документів, крім інформації з обмеженим доступом і копій документів, в яких міститься інформація з обмеженим доступом.

У разі якщо адвокатський запит стосується надання значного обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, строк розгляду адвокатського запиту може бути продовжено до двадцяти робочих днів з обґрунтуванням причин такого продовження, про що адвокату письмово повідомляється не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання адвокатського запиту.

У разі якщо задоволення адвокатського запиту передбачає виготовлення копій документів обсягом більш як десять сторінок, адвокат зобов'язаний відшкодувати фактичні витрати на копіювання та друк. Розмір таких витрат не може перевищувати граничні норми витрат на копіювання та друк, встановлені Кабінетом Міністрів України відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».

3. Відмова в наданні інформації на адвокатський запит, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом, крім випадків відмови в наданні інформації з обмеженим доступом.

Стаття 25. Надання адвокатом безоплатної правової допомоги

1. Порядок та умови залучення адвокатів до надання безоплатної правової допомоги встановлюються законом.

2. Оцінка якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної первинної правової допомоги здійснюється за зверненням органів місцевого самоврядування, а безоплатної вторинної правової допомоги — за зверненням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, комісіями, утвореними для цієї мети радами адвокатів регіонів.

Розділ V ЗУПИНЕННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ПРАВА НА ЗАНЯТТЯ АДВОКАТСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Стаття 31. Зупинення права на заняття адвокатською діяльністю

1. Право на заняття адвокатською діяльністю зупиняється у разі:

- 1) подання адвокатом заяви про зупинення адвокатської діяльності;
- 2) набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно адвоката за вчинення злочину, крім випадку, передбаченого пунктом 6 частини першої статті 32 цього Закону;
- 3) накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю;
- 4) визнання адвоката за рішенням суду недієздатним або обмежено дієздатним.

2. Накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю може застосовуватися виключно у разі:

- 1) повторного протягом року вчинення дисциплінарного проступку;
- 2) порушення адвокатом вимог щодо несумісності;
- 3) систематичного або грубого одноразового порушення правил адвокатської етики.

3. Право на заняття адвокатською діяльністю зупиняється:

- 1) з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої цієї статті, — з дня подання раді адвокатів регіону за адресою робочого місця адвоката відповідної заяви адвоката;
- 2) з підстав, передбачених пунктами 2 і 4 частини першої цієї статті, — з дня набрання законної сили відповідним рішенням суду;
- 3) з підстави, передбаченої пунктом 3 частини першої цієї статті, — з дня прийняття кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури відповідного рішення.

Копія рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, передбаченого пунктом 3 цієї частини, у триденний строк з дня його прийняття надсилається адвокату та відповідній раді адвокатів регіону. Рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури про зупинення права на заняття адвокатською діяльністю може бути оскаржено протягом тридцяти днів з дня його прийняття до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або до суду. Оскарження такого рішення не зупиняє його дії.

4. Право на заняття адвокатською діяльністю поновлюється у разі:

- 1) зупинення права з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої цієї статті, — з дня, наступного за днем отримання радою адвокатів регіону заяви адвоката про поновлення права на заняття адвокатською діяльністю;
- 2) зупинення права з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої цієї статті, — з дня, наступного за днем отримання радою адвокатів регіону підтвердження про погашення або зняття в установленому законом порядку судимості;
- 3) зупинення права з підстави, передбаченої пунктом 3 частини першої цієї статті, — з дня закінчення строку, на який згідно з рішенням кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури було зупинено право на заняття адвокатською діяльністю;
- 4) зупинення права з підстави, передбаченої пунктом 4 частини першої цієї статті, — з дня, наступного за днем отримання радою адвокатів регіону відповідного рішення суду.

У разі зупинення права на заняття адвокатською діяльністю з підстави, передбаченої пунктом 3 частини першої цієї статті, таке право також поновлюється з дня набрання законної сили відповідним рішенням суду або з дня прийняття відповідного рішення Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури.

5. Протягом строку зупинення права на заняття адвокатською діяльністю адвокат не має права її здійснювати. Такий адвокат також не може брати участь у роботі органів адвокатського самоврядування, крім випадків, коли таке право зупинено у зв'язку з призначенням особи на посаду до органу державної влади з'їздом адвокатів України.

6. Відомості про зупинення права на заняття адвокатською діяльністю вносяться до Єдиного реєстру адвокатів України.

Стаття 32. Припинення права на заняття адвокатською діяльністю

1. Право на заняття адвокатською діяльністю припиняється шляхом анулювання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю у разі:

- 1) подання адвокатом заяви про припинення права на заняття адвокатською діяльністю;
- 2) визнання адвоката безвісно відсутнім або оголошення його померлим;
- 3) смерті адвоката;
- 4) накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю;
- 5) встановлення факту надання недостовірних відомостей для отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю та складення присяги адвоката України;
- 6) набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно адвоката за вчинення тяжкого, особливо тяжкого злочину, а також злочину середньої тяжкості, за який призначено покарання у виді позбавлення волі.

2. Накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю може застосовуватися виключно у разі:

- 1) порушення присяги адвоката України;
- 2) розголошення адвокатом відомостей, що становлять адвокатську таємницю, використання їх у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб;
- 3) заподіяння протиправними діями адвоката, пов'язаними із здійсненням ним адвокатської діяльності, значної шкоди клієнту, якщо така шкода встановлена судовим рішенням, що набрало законної сили;
- 4) систематичного або грубого одноразового порушення правил адвокатської етики, що підриває авторитет адвокатури України.

3. Право на заняття адвокатською діяльністю припиняється:

- 1) з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої цієї статті, — з дня подання ради адвокатів регіону за адресою робочого місця адвоката відповідної заяви адвоката;
- 2) з підстав, передбачених пунктами 2 і 6 частини першої цієї статті, — з дня набрання законної сили відповідним рішенням суду;
- 3) з підстав, передбачених пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, — з дня прийняття кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури відповідного рішення.

У разі припинення права на заняття адвокатською діяльністю з підстав, передбачених пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, копія рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури у триденний строк з дня його прийняття надсилається адвокату та відповідній раді адвокатів регіону. Рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури про припинення права на заняття адвокатською діяльністю може бути оскаржено протягом тридцяти днів з дня його прийняття до Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури або до суду. Оскарження такого рішення не зупиняє його дії.

4. Право на заняття адвокатською діяльністю, припинене з підстав, передбачених пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, поновлюється з дня набрання законної сили відповідним рішенням суду або з дня прийняття відповідного рішення Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури.

5. Припинення права особи на заняття адвокатською діяльністю має наслідком припинення такої діяльності та права особи на участь у роботі органів адвокатського самоврядування.

6. Особа, стосовно якої прийнято рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю з підстав, передбачених пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, може звернутися до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури із заявою про допуск до складення кваліфікаційного іспиту не раніше ніж через два роки з дня прийняття рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю, а з підстави, передбаченої пунктом 6 частини першої цієї статті, — з дня погашення або зняття в установленому законом порядку судимості, але не раніше ніж через два роки з дня набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно адвоката.

7. Відомості про припинення права на заняття адвокатською діяльністю вносяться до Єдиного реєстру адвокатів України.

Розділ VI ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА

Стаття 33. Загальні умови дисциплінарної відповідальності адвоката

1. Адвоката може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження з підстав, передбачених цим Законом.

2. Дисциплінарне провадження — процедура розгляду письмової скарги, яка містить відомості про наявність у діях адвоката ознак дисциплінарного проступку.

3. Дисциплінарне провадження стосовно адвоката здійснюється кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури за адресою робочого місця адвоката, зазначеною в Єдиному реєстрі адвокатів України.

Стаття 34. Підстави для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності

1. Підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку.

2. Дисциплінарним проступком адвоката є:

- 1) порушення вимог несумісності;
- 2) порушення присяги адвоката України;
- 3) порушення правил адвокатської етики;
- 4) розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення;
- 5) невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків;
- 6) невиконання рішень органів адвокатського самоврядування;
- 7) порушення інших обов'язків адвоката, передбачених законом.

3. Не є підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності винесення судом або іншим органом рішення не на користь його клієнта, скасування або зміна судового рішення або рішення іншого органу, винесеного у справі, в якій адвокат здійснював захист, представництво або надавав інші види правової допомоги, якщо при цьому не було вчинено дисциплінарного проступку.

Стаття 35. Види дисциплінарних стягнень, строк застосування дисциплінарних стягнень

1. За вчинення дисциплінарного проступку до адвоката може бути застосовано одне з таких дисциплінарних стягнень:

- 1) попередження;
- 2) зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до одного року;
- 3) для адвокатів України — позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України, а для адвокатів іноземних держав — виключення з Єдиного реєстру адвокатів України.

2. Адвокат може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності протягом року з дня вчинення дисциплінарного проступку.

Стаття 36. Ініціювання питання про дисциплінарну відповідальність адвоката

1. Право на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури із заявою (скаргою) щодо поведінки адвоката, яка може бути підставою для дисциплінарної відповідальності, має кожен, кому відомі факти такої поведінки.

2. Не допускається зловживання правом на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, у тому числі ініціювання питання про дисциплінарну відповідальність адвоката без достатніх підстав, і використання зазначеного права як засобу тиску на адвоката у зв'язку із здійсненням ним адвокатської діяльності.

Дисциплінарну справу стосовно адвоката не може бути порушено за заявою (скаргою), що не містить відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку адвоката, а також за анонімною заявою (скаргою).

Стаття 37. Стадії дисциплінарного провадження

1. Дисциплінарне провадження складається з таких стадій:

- 1) проведення перевірки відомостей про дисциплінарний проступок адвоката;
- 2) порушення дисциплінарної справи;
- 3) розгляд дисциплінарної справи;
- 4) прийняття рішення у дисциплінарній справі.

ВИТЯГ З ЗАКОМУ УКРАЇНИ «ПРО БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ» від 02.07.2011 р. № 3460- VI

*{Із змінами, внесеними згідно із Законом № 3671-VI від 08.07.2011 р.,
ВВР, 2012, № 16, ст. 146 № 5076-VI від 05.07.2012 р.}*

Стаття 2. Сфера застосування Закону

1. Цей Закон регулює правовідносини у сфері надання безоплатної правової допомоги суб'єктам права на безоплатну первинну правову допомогу та суб'єктам права на безоплатну вторинну правову допомогу, що встановлені цим Законом.

2. Порядок надання безоплатної правової допомоги фізичним особам на благодійних засадах фізичними та юридичними особами, які займаються благодійною діяльністю самостійно або спільно з відповідними благодійними організаціями, регулюється відповідним законодавством і статутами цих організацій.

Стаття 3. Право на безоплатну правову допомогу

1. Право на безоплатну правову допомогу — гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених цим Законом.

Розділ II

НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПЕРВИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 7. Поняття безоплатної первинної правової допомоги

1. Безоплатна первинна правова допомога — вид державної гарантії, що полягає в інформуванні особи про її права і свободи, порядок їх реалізації, відновлення у випадку їх порушення та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

2. Безоплатна первинна правова допомога включає такі види правових послуг:

- 1) надання правової інформації;
- 2) надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- 3) складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
- 4) надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Стаття 8. Суб'єкти права на безоплатну первинну правову допомогу

1. Право на безоплатну первинну правову допомогу згідно з Конституцією України та цим Законом мають усі особи, які перебувають під юрисдикцією України.

Стаття 9. Суб'єкти надання безоплатної первинної правової допомоги

1. Суб'єктами надання безоплатної первинної правової допомоги в Україні є:

- 1) органи виконавчої влади;
- 2) органи місцевого самоврядування;
- 3) фізичні та юридичні особи приватного права;
- 4) спеціалізовані установи.

Стаття 10. Порядок розгляду звернень про надання безоплатної первинної правової допомоги

1. Звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, надсилаються або подаються особами, які досягли повноліття, безпосередньо до центральних та місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції.

2. Звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, що стосуються дітей, надсилаються або подаються їх законними представниками.

3. Звернення про надання одного з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, що стосуються осіб, визнаних судом недієздатними, або дієздатність яких обмежена судом, надсилаються або подаються їх опікунами чи піклувальниками.

4. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у разі письмового звернення осіб про надання будь-якого з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, з питань, що віднесені до їх повноважень, зобов'язані надати такі послуги протягом 30 календарних днів з дня надходження звернення.

5. Якщо у зверненні особи міститься лише прохання про надання відповідної правової інформації, така правова допомога надається не пізніше п'ятнадцятиденного терміну з дня отримання звернення.

6. Органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування забороняється встановлювати плату за надання будь-якого з видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 7 цього Закону, та за видачу особам бланків заяв, звернень, запитів, довідок, інших документів, подання яких передбачено законодавством для реалізації прав і свобод людини і громадянина.

7. Якщо питання, порушені у зверненні, не належать до компетенції органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування, до якого надійшло звернення особи, такий орган протягом п'яти календарних днів повинен надіслати це звернення до відповідного органу та повідомити про це особу, яка подала звернення.

8. Якщо під час розгляду звернення про надання безоплатної первинної правової допомоги встановлено, що особа потребує надання безоплатної вторинної правової допомоги, орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування, який розглядає

звернення, зобов'язаний роз'яснити особі або її законному представникові порядок подання звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги.

9. Звернення, що не стосуються надання первинної правової допомоги, розглядаються в порядку, встановленому законодавством про звернення громадян.

Стаття 11. Організація особистого прийому осіб для надання безоплатної первинної правової допомоги

1. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані проводити особистий прийом осіб, які потребують безоплатної первинної правової допомоги, з питань, що належать до компетенції відповідного органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування.

2. Прийом осіб, які потребують безоплатної первинної правової допомоги, проводиться постійно в установлені дні та години. Графік прийому осіб повинен бути доведений до їх відома.

3. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування забезпечують проведення особистого прийому осіб висококваліфікованими працівниками, які можуть чітко і доступно надати роз'яснення положень законодавства та консультації з питань реалізації прав і свобод людини і громадянина та виконання обов'язків.

4. Якщо під час особистого прийому встановлено, що особа потребує надання безоплатної вторинної правової допомоги, працівник, який проводить особистий прийом, зобов'язаний роз'яснити їй порядок подання звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Стаття 12. Надання безоплатної первинної правової допомоги спеціалізованими установами, іншими суб'єктами

1. Органи місцевого самоврядування з урахуванням потреб територіальної громади відповідної адміністративно-територіальної одиниці можуть утворювати в порядку, встановленому законом, спеціалізовані установи з надання безоплатної первинної правової допомоги.

2. Спеціалізовані установи, що надають безоплатну первинну правову допомогу, утворені органами місцевого самоврядування, є неприбутковими організаціями, користуються правами юридичної особи, мають власні бланки, печатку із своїм найменуванням.

3. Спеціалізовані установи, що надають безоплатну первинну правову допомогу, утворені органами місцевого самоврядування, фінансуються за рахунок коштів місцевих бюджетів, інших не заборонених законодавством джерел.

4. Повноваження та порядок діяльності спеціалізованих установ з надання безоплатної первинної правової допомоги встановлюються Положенням про установу з надання безоплатної первинної правової допомоги, яке затверджується на основі Типового положення про установу з надання безоплатної первинної правової допомоги.

5. Органи місцевого самоврядування можуть укладати з юридичними особами приватного права, які відповідно до свого статуту мають право надавати правову допомогу,

договори про надання на постійній або тимчасовій основі первинної правової допомоги на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

6. Порядок та критерії залучення органами місцевого самоврядування юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги затверджуються Міністерством юстиції України.

7. Органи місцевого самоврядування можуть залучати до надання безоплатної первинної правової допомоги адвокатів або інших фахівців у відповідній галузі права.

8. Адвокат, інший фахівець у відповідній галузі права чи юридична особа приватного права, з якими укладено договір про надання первинної правової допомоги, зобов'язані надавати високоякісну допомогу в обсязі та строки, визначені договором.

Розділ III

НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 13. Поняття безоплатної вторинної правової допомоги

1. Безоплатна вторинна правова допомога — вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя.

2. Безоплатна вторинна правова допомога включає такі види правових послуг:

- 1) захист від обвинувачення;
- 2) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- 3) складення документів процесуального характеру.

Стаття 14. Суб'єкти права на безоплатну вторинну правову допомогу

1. Право на безоплатну вторинну правову допомогу згідно з цим Законом та іншими законами України мають такі категорії осіб:

- 1) особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо середньомісячний сукупний дохід їхньої сім'ї нижчий суми прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до Закону України «Про прожитковий мінімум» для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, інваліди, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі менше двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб, — на всі види правових послуг, передбачені частиною другою статті 13 цього Закону;
- 2) діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, безпритульні діти, діти які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї, — на всі види правових послуг, передбачені частиною другою статті 13 цього Закону;
- 3) особи, до яких застосовано адміністративне затримання, — на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону;
- 4) особи, до яких застосовано адміністративний арешт, — на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону;

- 5) підозрювані у вчиненні злочину особи, які затримані органами дізнання та слідства, — на правову послугу, передбачену пунктом 1 частини другої статті 13 цього Закону;
- 6) особи, до яких як запобіжний захід обрано взяття під варту, — на правову послугу, передбачену пунктом 1 частини другої статті 13 цього Закону. Така допомога надається протягом 72 годин з моменту затримання. У разі якщо суд прийняв рішення про тримання особи під вартою, безоплатна правова допомога надається, якщо така особа належить до однієї з категорій осіб, зазначених у пунктах 1 і 2 частини першої цієї статті;
- 7) особи, у справах яких відповідно до положень Кримінально-процесуального кодексу України участь захисника є обов'язковою, — на правову послугу, передбачену пунктами 1 і 3 частини другої статті 13 цього Закону;
- 8) особи, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців» — на всі види правових послуг, передбачені частиною другою статті 13 цього Закону, до моменту прийняття рішення про надання статусу біженця та у разі, якщо особа оскаржує рішення щодо статусу біженця;
- 9) ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», особи, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, особи, які належать до числа жертв нацистських переслідувань, — на правові послуги, передбачені пунктами 1-3 частини другої статті 13 цього Закону, стосовно питань, пов'язаних з їх соціальним захистом;
- 10) особи, щодо яких суд розглядає справу про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, — на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, протягом розгляду справи в суді;
- 11) особи, щодо яких суд розглядає справу про надання психіатричної допомоги в примусовому порядку, — на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, протягом розгляду справи в суді;
- 12) особи, реабілітовані відповідно до законодавства України, — на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, стосовно питань, пов'язаних з реабілітацією.

2. Право на безоплатну вторинну правову допомогу мають громадяни держав, з якими Україна уклала відповідні міжнародні договори про правову допомогу, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також іноземці та особи без громадянства відповідно до міжнародних договорів, учасником яких є Україна, якщо такі договори зобов'язують держав-учасниць надавати певним категоріям осіб безоплатну правову допомогу.

Стаття 15. Суб'єкти надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Суб'єктами надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні є:

- 1) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 2) адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом;

- 3) адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі на підставі договору.

Стаття 16. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги утворюються Міністерством юстиції України при головних управліннях юстиції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі з урахуванням потреб відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

2. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги є неприбутковими організаціями, користуються правами юридичної особи, мають власні бланки, печатку із своїм найменуванням.

3. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги фінансуються з Державного бюджету України, інших не заборонених законодавством джерел.

4. Центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги забезпечують надання всіх видів правових послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону.

5. Повноваження та порядок діяльності центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги встановлюються Положенням про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, що затверджується Міністерством юстиції України.

6. Під час виконання функцій з надання безоплатної вторинної правової допомоги центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги взаємодіють із судами, органами прокуратури та іншими правоохоронними органами, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

7. Діяльність Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги поширюється на територію відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Стаття 17. Повноваження центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі:

- 1) приймає рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги або про відмову в наданні безоплатної вторинної правової допомоги;
- 2) забезпечує складення процесуальних документів за зверненням суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу;
- 3) забезпечує участь захисника при провадженні дізнання, досудового слідства та в розгляді кримінальної справи в суді у випадках, коли участь захисника є обов'язковою відповідно до положень Кримінально-процесуального кодексу України, а також у випадках, коли підозрюваний, обвинувачений, підсудний, який є суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу, не може запросити захисника через відсутність коштів чи з інших об'єктивних причин;
- 4) забезпечує участь захисника у розгляді справи про адміністративне правопорушення;

- 5) забезпечує здійснення представництва інтересів суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу в судах, інших органах державної влади, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- 6) укладає контракти з адвокатами, включеними до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, для надання такої допомоги на постійній основі;
- 7) укладає договори з адвокатами, включеними до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, для надання такої допомоги на тимчасовій основі (на підставі окремих договорів про надання послуг);
- 8) видає доручення для підтвердження повноважень захисника або повноважень адвоката для здійснення представництва інтересів особи в судах, органах державної влади, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- 9) приймає рішення про заміну адвоката відповідно до статті 24 цього Закону;
- 10) подає клопотання до головного управління юстиції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі про виключення адвоката з Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом, та Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі на підставі договору, у випадках, передбачених пунктами 2—4 частини першої статті 24 цього Закону;
- 11) приймає рішення про припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 12) подає головному управлінню юстиції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі звіти про свою діяльність;
- 13) виконує інші функції, передбачені Положенням про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Стаття 20. Підстави для відмови в наданні безоплатної вторинної правової допомоги

1. Особі може бути відмовлено в наданні безоплатної вторинної правової допомоги за наявності хоча б однієї з таких підстав:

- 1) особа не належить до жодної з категорій осіб, передбачених частиною першою статті 14 цього Закону;
- 2) особа подала неправдиві відомості або фальшиві документи з метою віднесення її до однієї категорій осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу;
- 3) вимоги особи про захист або відновлення її прав є неправомірними;
- 4) особі раніше надавалася безоплатна вторинна правова допомога з одного і того ж питання;
- 5) особа використала всі національні засоби правового захисту у справі, з якої звертається за наданням безоплатної вторинної правової допомоги.

2. У разі якщо особі відмовлено в наданні безоплатної вторинної правової допомоги на підставі пункту 5 частини першої цієї статті, до рішення про відмову додається письмове роз'яснення про порядок звернення до відповідних міжнародних судових установ чи відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Стаття 21. Надання безоплатної вторинної правової допомоги адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом

1. Після прийняття рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги призначає адвоката, який надає безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом.

2. Під час призначення адвоката враховуються його спеціалізація, досвід роботи, навантаження, складність справ, у яких адвокат бере участь.

3. Повноваження адвоката як захисника при провадженні дізнання, досудового слідства і в розгляді кримінальної справи в суді, для участі у розгляді справи про адміністративне правопорушення та представництва інтересів осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами підтверджуються дорученням Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Стаття 22. Надання безоплатної вторинної правової допомоги на підставі договору

1. У разі неможливості надання безоплатної вторинної правової допомоги адвокатом, який надає безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом, Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги укладає договір з адвокатом, включеним до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі на підставі договору про її надання.

2. У договорі про надання безоплатної вторинної правової допомоги зазначаються обсяг правової допомоги, строк, протягом якого така допомога надаватиметься, та розмір плати.

3. Повноваження адвоката, з яким укладено договір про надання безоплатної вторинної правової допомоги, підтверджуються в порядку, встановленому частиною третьою статті 21 цього Закону.

4. Адвокат, з яким укладено договір про надання безоплатної вторинної правової допомоги, зобов'язаний надати таку допомогу якісно в обсязі та у строки, визначені договором.

Стаття 23. Підстави та порядок припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Надання безоплатної вторинної правової допомоги припиняється за рішенням Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у разі якщо:

- 1) обставини чи підстави, за наявності яких особа була віднесена до категорій осіб, передбачених частиною першою статті 14 цього Закону, припинили своє існування;
- 2) встановлено факт подання особою неправдивих відомостей або фальшивих документів, що стали підставою для віднесення особи до категорій осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, та прийняття рішення про надання їй безоплатної вторинної правової допомоги;
- 3) особа користується захистом іншого захисника (захисників) у справі, за якою їй призначено захисника відповідно до цього Закону;
- 4) особа використала всі національні засоби правового захисту в справі.

2. Особі, якій раніше надавалася безоплатна вторинна правова допомога відповідно до цього Закону та яка втратила підстави для отримання такої допомоги, правова допомога може надаватися на загальних підставах.

3. У разі припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до пункту 2 частини першої цієї статті особа, якій надавалася така допомога, зобов'язана відшкодувати вартість фактичних витрат, пов'язаних з наданням допомоги.

4. Надання безоплатної вторинної правової допомоги припиняється у разі повного виконання суб'єктом надання безоплатної вторинної правової допомоги своїх зобов'язань, передбачених договором про її надання.

Стаття 24. Підстави та порядок заміни адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу

1. Адвоката, який надає безоплатну вторинну правову допомогу, може бути замінено у разі:

- 1) хвороби адвоката;
- 2) неналежного виконання адвокатом своїх зобов'язань за умовами договору;
- 3) недотримання ним порядку надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 4) виключення адвоката з Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом, чи Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі на підставі договору.

2. Заміна одного адвоката іншим проводиться відповідно до вимог, передбачених статтями 21 і 22 цього Закону.

3. Під час заміни одного адвоката іншим забезпечується безперервність надання безоплатної вторинної правової допомоги.

4. Адвокат, який призначається на заміну іншого адвоката, зобов'язаний вжити заходів для усунення недоліків у наданні безоплатної вторинної правової допомоги, які мали місце до його призначення.

5. Якщо рішення про заміну адвоката прийнято відповідно до пунктів 2–4 частини першої цієї статті, Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги може внести пропозицію до відповідного головного управління юстиції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі щодо виключення такого адвоката з Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом, чи Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі на підставі договору.

Стаття 25. Права суб'єктів надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Суб'єкт надання безоплатної вторинної правової допомоги має право:

- 1) здійснювати захист при провадженні дізнання, досудового слідства, розгляді кримінальної справи в суді на підставі доручення Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 2) брати участь у розгляді справи про адміністративне правопорушення на підставі доручення Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги;

- 3) представляти права і законні інтереси осіб, які потребують безоплатної вторинної правової допомоги, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами на підставі доручення Центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 4) запитувати і отримувати документи та інші матеріали або їх копії, необхідні у зв'язку з наданням безоплатної вторинної правової допомоги в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- 5) збирати відомості з метою використання їх під час захисту прав і законних інтересів осіб, які мають право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 6) ознайомлюватися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях з необхідними для забезпечення ефективного правового захисту документами, крім тих, що є державною таємницею;
- 7) інформувати Центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги про настання обставин, що передбачають припинення надання безоплатної вторинної правової допомоги у випадках, передбачених частиною першою статті 23 цього Закону;
- 8) на належну оплату діяльності з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

2. Адвокат, який надає безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом чи на тимчасовій основі на підставі договору, має всі права та гарантії, встановлені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»), іншими законами України.

Стаття 26. Обов'язки суб'єктів надання безоплатної вторинної правової допомоги

1. Адвокат, який надає безоплатну вторинну правову допомогу, зобов'язаний:

- 1) неухильно дотримуватися вимог Конституції України, цього Закону, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів;
- 2) надавати якісно та в необхідному обсязі безоплатну вторинну правову допомогу;
- 3) приймати до провадження справи осіб, які потребують безоплатної вторинної правової допомоги, відповідно до договорів, укладених з Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 4) не розголошувати конфіденційну інформацію про особу, яка стала відомою у зв'язку з наданням безоплатної вторинної правової допомоги.

2. Адвокат, який надає безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом чи на тимчасовій основі на підставі договору, має всі обов'язки, встановлені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», іншими законами України.

ВИТЯГ З КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 212-3 Порухення права на інформацію

Неправомірна відмова в наданні інформації, несвоечасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у випадках, коли така інформація підлягає наданню на запит громадянина чи юридичної особи відповідно до законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян», «Про доступ до судових рішень» та «Про засади запобігання і протидії корупції», або на адвокатський запит, запит кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, її палати або члена відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» — тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення з числа передбачених частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, — тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'ятдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

{Примітку статті 212-3 виключено на підставі Закону № 3207-VI від 07.04.2011 р.}

{Кодекс доповнено статтею 212-3 згідно із Законом № 676-IV від 03.04.2003 р.; із змінами, внесеними згідно із Законами № 3262-IV від 22.12.2005 р., № 2938-VI від 13.01.2011 р., № 2939-VI від 13.01.2011 р., № 3207-VI від 07.04.2011 р., № 5076-VI від 05.07.2012 р.}

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 6 червня 2012 р. № 504

Київ

Про утворення Координаційного центру з надання правової допомоги та ліквідацію Центру правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції

З метою формування в Україні ефективної системи безоплатної правової допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» та Указу Президента України від 9 червня 2006 р. № 509 «Про Концепцію формування системи безоплатної правової допомоги в Україні» Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Утворити Координаційний центр з надання правової допомоги (далі — Координаційний центр) з віднесенням його до сфери управління Міністерства юстиції.
2. Затвердити Положення про Координаційний центр з надання правової допомоги, що додається.
3. Ліквідувати Центр правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції.

Міністерству юстиції утворити комісію з ліквідації зазначеного Центру і забезпечити його ліквідацію у встановленому законодавством порядку.

4. У тексті Порядку і умов проведення конкурсу та вимог до професійного рівня адвокатів, які залучаються до надання безоплатної вторинної правової допомоги, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1362 (Офіційний вісник України, 2011 р., № 101, ст. 3718), Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1363 (Офіційний вісник України, 2011 р., № 101, ст. 3719), додатків 1 і 2 до Порядку і умов укладення контрактів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі, та договорів з адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 р. № 8 (Офіційний вісник України, 2012 р., № 3, ст. 92), слова «Центр правової реформи і законопроектних робіт при Мін'юсті» та «Центр правової реформи»

у всіх відмінках замінити відповідно словами «Координаційний центр з надання правової допомоги» та «Координаційний центр» у відповідному відмінку.

5. Міністерству юстиції:

- забезпечити у 2012 році фінансування Координаційного центру за рахунок і в межах видатків, передбачених Законом України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» Міністерству як головному розпорядникові бюджетних коштів;
- затвердити штатний розпис Координаційного центру в межах визначеного фонду оплати праці;
- вирішити питання щодо створення належних умов для провадження діяльності Координаційного центру, його кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

6. Визнати такими, що втратили чинність, постанови Кабінету Міністрів України згідно з переліком, що додається.

Прем'єр-міністр України

Інд. 70

М. АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 6 червня 2012 р. № 504

ПОЛОЖЕННЯ **про Координаційний центр з надання правової допомоги**

1. Координаційний центр з надання правової допомоги (далі — Координаційний центр) утворюється з метою формування в Україні ефективної системи безоплатної правової допомоги, забезпечення її доступності та якості.

2. Координаційний центр є державною установою і належить до сфери управління Мін'юсту.

3. У своїй діяльності Координаційний центр керується Конституцією і законами України, указами Президента України, актами Кабінету Міністрів України, Мін'юсту, іншими нормативно-правовими актами та цим Положенням.

4. Офіційне найменування Координаційного центру:
українською мовою — Координаційний центр з надання правової допомоги;
англійською мовою — Coordinating Centre for Legal Aid Providing.

5. Координаційний центр є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням, самостійний баланс, рахунки в органах Казначейства.

6. Майно Координаційного центру утворюється за рахунок:

- 1) майна, переданого йому в установленому порядку Мін'юстом, а також підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності;
- 2) коштів державного бюджету, що виділяються для забезпечення його діяльності;
- 3) коштів, що надходять відповідно до укладених цивільно-правових договорів;
- 4) майна та коштів, що надходять у рамках проектів та програм міжнародної технічної допомоги.

7. Координаційний центр володіє, користується та розпоряджається належним йому майном на праві оперативного управління відповідно до законодавства.

8. Майно та кошти Координаційного центру спрямовуються на забезпечення виконання покладених на нього завдань і покриття витрат, пов'язаних з провадженням його діяльності.

9. Координаційний центр несе фінансову відповідальність за своїми зобов'язаннями у межах належного йому майна відповідно до законодавства.

10. Умови оплати праці працівників Координаційного центру затверджуються Кабінетом Міністрів України.

11. Штатний розпис та кошторис Координаційного центру затверджуються Міністром юстиції у межах виділених бюджетних асигнувань.

12. Основними завданнями Координаційного центру є:

- 1) організаційне, експертно-аналітичне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення здійснення повноважень Мін'юсту у сфері надання безоплатної правової допомоги;

- 2) проведення аналізу практики правозастосування з питань надання безоплатної правової допомоги;
- 3) внесення на розгляд Міністра юстиції пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у зазначеній сфері.
13. Координаційний центр відповідно до покладених на нього завдань:
 - 1) розробляє проекти актів законодавства у сфері надання безоплатної правової допомоги та вносить їх Мін'юсту;
 - 2) збирає, узагальнює, аналізує і поширює правову, наукову та іншу інформацію з питань надання правової допомоги;
 - 3) забезпечує підвищення професійного рівня адвокатів, які залучаються до надання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до законодавства про безоплатну правову допомогу, працівників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та спеціалізованих установ, які надають первинну правову допомогу, та працівників центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, а також організує і проводить семінари, конференції, тренінги, виставки, інші заходи, у тому числі міжнародні;
 - 4) здійснює методичне забезпечення і консультаційну підтримку з питань надання безоплатної правової допомоги органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також утворених ними спеціалізованих установ та громадських приймалень з надання безоплатної первинної правової допомоги, надає роз'яснення щодо застосування законодавства у відповідній сфері;
 - 5) сприяє удосконаленню чинних та впровадженню нових стандартів і процедур у сфері надання безоплатної правової допомоги з урахуванням світової практики;
 - 6) забезпечує впровадження сучасних інформаційних технологій у сфері надання безоплатної правової допомоги;
 - 7) забезпечує проведення наукових досліджень і прикладних розробок, зокрема підготовку оглядів законодавства України та іноземних держав з питань надання правової допомоги та практики його застосування, словників, довідників, збірок, науково-практичних коментарів, методичних рекомендацій та посібників;
 - 8) забезпечує заснування друкованих засобів масової інформації, видання та розповсюдження книг, іншої друкованої продукції, у тому числі на платній основі, виготовлення та розміщення соціальної реклами, виготовлення, тиражування і розповсюдження відео- та аудіопродукції;
 - 9) забезпечує за дорученням Міністра юстиції або його першого заступника підготовку і виконання державних цільових та інших програм, у тому числі проектів та програм міжнародної технічної допомоги;
 - 10) забезпечує за рішенням Мін'юсту утворення центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги як своїх територіальних відділень;
 - 11) взаємодіє з іноземними та міжнародними організаціями, а також їх представництвами в Україні з питань, що належать до його компетенції;

- 12) взаємодіє з громадськими організаціями з метою збирання, проведення аналізу, узагальнення, обговорення та використання кращих напрацювань з питань надання безоплатної правової допомоги;
- 13) забезпечує проведення в межах своїх повноважень та відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, моніторингу діяльності органів виконавчої влади з виконання взятих на себе Україною зобов'язань щодо надання безоплатної правової допомоги;
- 14) виконує інші функції відповідно до законодавства.

14. Координаційний центр для виконання покладених на нього завдань має право:

- 1) самостійно провадити діяльність згідно із затвердженими в установленому порядку планами та кошторисами;
- 2) одержувати в установленому законодавством порядку безоплатно від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування необхідні інформацію, документи і матеріали;
- 3) утворювати робочі групи, тимчасові наукові і творчі колективи, зокрема за участю представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування за погодженням з їх керівниками;
- 4) залучати спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників громадських організацій (за згодою) до розгляду питань, що належать до його компетенції;
- 5) залучати на підставі укладених цивільно-правових і трудових договорів до своєї діяльності консультантів, експертів, у тому числі іноземних, наукові установи, адвокатів, адвокатські об'єднання, юридичні та консалтингові фірми, інших суб'єктів господарювання;
- 6) проводити відповідно до законодавства про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти конкурсні торги з відбору фізичних осіб, підприємств, установ та організацій;
- 7) одержувати гранти та іншу міжнародну технічну допомогу від країн-донорів та міжнародних організацій в установленому законодавством порядку;
- 8) виступати реципієнтом проектів та програм міжнародної технічної допомоги;
- 9) розробляти проекти нормативно-правових актів, науково-практичні коментарі, методичні рекомендації з питань, що належать до його компетенції, у тому числі на замовлення органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій.

15. Координаційний центр у межах повноважень, на основі та на виконання Конституції і законів України, актів та доручень Президента України, Кабінету Міністрів України, Мін'юсту видає накази, організовує і контролює їх виконання.

16. Координаційний центр очолює директор, який призначається на посаду і звільняється з посади Міністром юстиції.

17. Директор Координаційного центру:

- 1) очолює Координаційний центр, здійснює керівництво його діяльністю;
- 2) несе персональну відповідальність за виконання покладених на Координаційний центр завдань;

- 3) визначає пріоритети і стратегічні напрями роботи, затверджує плани діяльності Координаційного центру та його територіальних відділень;
- 4) представляє Координаційний центр у відносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, юридичними і фізичними особами;
- 5) подає на розгляд Міністра юстиції пропозиції Координаційного центру щодо формування і реалізації державної політики у сфері надання безоплатної правової допомоги, зокрема проекти законів та інших нормативно-правових актів;
- 6) розпоряджається майном та коштами Координаційного центру відповідно до законодавства;
- 7) затверджує структуру Координаційного центру та типову структуру його територіальних відділень, положення про його структурні підрозділи, територіальні відділення відповідно до Положення про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 8) подає на розгляд Мін'юсту проекти штатного розпису та кошторису Координаційного центру, затверджує штатний розпис та кошторис його територіальних відділень;
- 9) видає обов'язкові до виконання працівниками Координаційного центру та його територіальних відділень накази і доручення;
- 10) призначає на посади і звільняє з посад працівників Координаційного центру, керівників його територіальних відділень та їх заступників, розподіляє обов'язки між ними;
- 11) забезпечує відповідно до законодавства оплату праці працівників Координаційного центру;
- 12) здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 28 грудня 2011 р. № 1363

Київ

Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб

(Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1172 від 19.12.2012 р.)

Відповідно до статті 27 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб, що додається.
2. Ця постанова набирає чинності з 1 січня 2013 року.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 28.12.2011 р. № 1363

ПОРЯДОК
інформування центрів з надання
безоплатної вторинної правової допомоги
про випадки затримання осіб

{ У тексті Порядку слова «Центр правової реформи і законопроектних робіт при Мін'юсті» та «Центр правової реформи» у всіх відмінках замінено відповідно словами «Координаційний центр з надання правової допомоги» та «Координаційний центр» у відповідному відмінку згідно з Постановою КМ № 504 від 06.06.2012 р. }

1. Цей Порядок встановлює загальні вимоги та механізм інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб органами, уповноваженими здійснювати адміністративне затримання або затримання згідно з дорученнями правоохоронних органів, або затримання осіб органами досудового розслідування (далі — суб'єкти подання інформації).

2. Негайно після фактичного затримання особи уповноважена службова особа суб'єкта подання інформації, яка здійснила затримання, повідомляє за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку, електронної пошти або через комплексну інформаційно-аналітичну систему забезпечення надання безоплатної правової допомоги (далі — система) відповідному центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги (далі — центр з надання допомоги) з урахуванням вимог частини п'ятої статті 5 Закону України «Про міліцію» та статті 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» такі відомості:

- прізвище, ім'я, по батькові та дата народження затриманої особи (якщо вони відомі); {Абзац другий пункту 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1172 від 19.12.2012 р.}
- час та підстави затримання особи;
- точна адреса місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою;
- найменування суб'єкта подання інформації, його поштова адреса, номери телефону та адреса електронної пошти;
- прізвище, ім'я, по батькові та посада особи, що передала повідомлення.

Службова особа суб'єкта подання інформації, відповідальна за перебування затриманих, зобов'язана перевірити дотримання вимог цього Порядку та у разі нездійснення повідомлення про затримання — здійснити його самостійно.

3. Номери телефонів та адреса електронної пошти, за якими передаються повідомлення про випадки затримання осіб, визначаються центром з надання допомоги та доводяться до відома суб'єктів подання інформації.

Зазначена інформація також розміщується на веб-сайтах Мініюсту, Координаційного центру з надання правової допомоги (далі — Координаційний центр), головних управлінь юстиції в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі і центру з надання допомоги.

4. Повідомлення про затримання осіб приймаються та обробляються уповноваженою службовою особою центру з надання допомоги цілодобово.

5. Повідомлення суб'єктів подання інформації, які надходять до центру з надання допомоги, реєструється в системі та/або журнали реєстрації повідомлень в момент його надходження. Повідомленню присвоюється відповідний реєстраційний номер, який за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку, електронної пошти або через систему повідомляється суб'єкту подання інформації.

7. Протягом години з моменту реєстрації повідомлення про затримання особи уповноважена службова особа центру з надання допомоги в установленому порядку призначає адвоката та видає доручення для підтвердження його повноважень для надання такій особі безоплатної вторинної правової допомоги, копія якого із зазначенням реєстраційного номера повідомлення за допомогою факсимільного зв'язку, електронної пошти або через систему передається суб'єкту подання інформації та реєструється ним.

Уповноважена службова особа центру з надання допомоги негайно перед передачею копії доручення суб'єкту подання інформації повідомляє призначеному адвокатові реквізити виданого доручення, на підставі якого таким адвокатом видається ордер, з яким він прибуває до затриманої особи.

Час прибуття адвоката до затриманої особи, а також час завершення надання ним безоплатної вторинної правової допомоги такій особі фіксується службовою особою суб'єкта подання інформації, відповідальною за перебування затриманих, в системі та/або відповідному журналі реєстрації, а також на копії доручення (відривному корінці) центру з надання допомоги.

Службова особа суб'єкта подання інформації, відповідальна за перебування затриманих, повертає адвокатові відривний корінець копії доручення з відповідними відмітками, який долучається до оригіналу доручення, виданого центром з надання допомоги.

8. Призначений центром з надання допомоги адвокат повинен прибути протягом години з моменту видання йому доручення, а у виняткових випадках — не пізніше ніж протягом шести годин з моменту видання йому доручення до затриманої особи для надання безоплатної вторинної правової допомоги.

У разі коли призначений адвокат на підставах, визначених законом, або з інших незалежних від нього причин не може надати безоплатну вторинну правову допомогу, він негайно повідомляє про це центру з надання допомоги, який протягом однієї години з моменту надходження повідомлення призначає іншого адвоката.

Якщо призначений центром з надання допомоги адвокат не прибув у встановлений цим Порядком строк за зазначеною адресою місця для конфіденційного побачення із затриманою особою, суб'єкт подання інформації негайно повідомляє про це зазначеному центру відповідно до пункту 2 цього Порядку.

9. Відмова затриманої особи від адвоката, призначеного центром з надання допомоги, повинна бути здійснена такою особою в присутності цього адвоката у формі письмової заяви, копія якої надсилається адвокатом до центру з надання допомоги.

10. З метою забезпечення виконання вимог цього Порядку:

1) центр з надання допомоги:

- своєчасно повідомляє суб'єктам подання інформації номери телефонів, адресу електронної пошти, інші необхідні для зв'язку дані;
- забезпечує внесення відповідних відомостей до системи та/або журналів реєстрації повідомлень, які надходять від суб'єктів подання інформації про випадки затримання осіб;
- видає доручення адвокатам для підтвердження їх повноважень як захисників інтересів затриманих осіб та доводить відповідну інформацію призначеним адвокатам негайно;
- у разі отримання від суб'єкта подання інформації повідомлення про неприбуття адвоката призначає протягом години з моменту реєстрації такого повідомлення іншого адвоката;
- інформує відповідних прокурорів Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя, начальників головних управлінь, управлінь Міністерства внутрішніх справ в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та Севастополі, а також Координаційний центр у разі виявлення порушення суб'єктами подання інформації вимог цього Порядку;
- забезпечує взаємодію із суб'єктами подання інформації, іншими заінтересованими органами з метою належного виконання вимог цього Порядку на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;
- проводить щоквартальні звірки відомостей щодо кількості переданих та зареєстрованих повідомлень про випадки затримання осіб із суб'єктами подання інформації;

2) суб'єкти подання інформації:

- інформують під час затримання кожен особу про право та можливість отримання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» ;
- повідомляють центру з надання допомоги про факт затримання особи;
- забезпечують внесення відповідних відомостей до системи та/або відповідних журналів реєстрації;
- забезпечують вільний доступ призначеного центром з надання допомоги адвоката до затриманої особи, відведення необхідного часу та належного місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою до першого її допиту, створення можливості для ознайомлення адвоката з матеріалами справи, реалізацію інших, установлених Конституцією та законами України прав та гарантій діяльності адвокатів;
- у разі відсутності реагування центру з надання допомоги на повідомлення про затримання осіб або порушення встановлених цим Порядком строків прибуття

адвоката негайно, але не пізніше ніж протягом 24-х годин, інформують про це Координаційний центр за телефоном або адресою електронної пошти, що оприлюднені на офіційному веб-сайті Мін'юсту, головних управлінь юстиції в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі, а також на власному веб-сайті;

- подають щокварталу до 5 числа місяця, що настає за звітним періодом, центру з надання допомоги інформацію про кількість випадків затримання протягом звітного періоду осіб та кількість випадків неприбуття або несвоєчасного прибуття адвокатів;
- несуть у порядку, встановленому законом, відповідальність за несвоєчасне повідомлення про затримання особи та перешкоджання наданню адвокатом, призначеним центром з надання допомоги, такій особі безоплатної вторинної правової допомоги.

11. Під час виконання вимог цього Порядку центр з надання допомоги та суб'єкти подання інформації дотримуються вимог законодавства України, а також забезпечують конфіденційність отриманої ними інформації, за винятком випадків, установлених законом.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 18 квітня 2012 р. № 305

Київ

Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу

{Назва Постанови із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 868 від 19.09.2012 р.; в редакції Постанови КМ № 1215 від 19.12.2012 р.}

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ

№ 644 від 18.07.2012 р.,

№ 868 від 19.09.2012 р.

№ 1215 від 19.12.2012 р.}

{Щодо компенсації процесуальних витрат у разі зменшення обвинуваченому, потерпілому розміру належних до оплати витрат або звільнення зазначених осіб від їх оплати повністю або частково див. Постанову КМ № 1104 від 19.11.2012 р.}

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити такі, що додаються:

Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу;

{Абзац другий пункту 1 в редакції Постанови КМ № 1215 від 19.12.2012 р.}

Методику обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу у кримінальних провадженнях.

{Абзац третій пункту 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1215 від 19.12.2012 р.}

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 868 від 19.09.2012 р.}

2. Визнати такими, що втратили чинність:

постанову Кабінету Міністрів України від 14 травня 1999 р. № 821 «Про затвердження Порядку оплати праці адвокатів з надання громадянам правової допомоги в кримінальних провадженнях за рахунок держави» (Офіційний вісник України, 1999 р., № 20, ст. 884);

{Абзац другий пункту 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 868 від 19.09.2012 р.}

постанову Кабінету Міністрів України від 11 червня 2008 р. № 539 «Про внесення змін до Порядку оплати праці адвокатів з надання громадянам правової допомоги в кримінальних справах за рахунок держави» (Офіційний вісник України, 2008 р., № 43, ст. 1418).

3. Ця постанова набирає чинності з 1 січня 2013 року.

Прем'єр-міністр України

Інд. 70

М. АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 18 квітня 2012 р. № 305

ПОРЯДОК

оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу

{Назва Порядку із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 868 від 19.09.2012; в редакції Постанови КМ № 1215 від 19.12.2012 р.}

{У тексті Порядку слова «вторинна правова допомога» у всіх відмінках замінено словами «безоплатна вторинна правова допомога» у відповідному відмінку згідно з Постановою КМ № 1215 від 19.12.2012 р.}

1. Цей Порядок визначає механізм обчислення розміру винагороди та її виплати, відшкодування витрат, пов'язаних з наданням безоплатної вторинної правової допомоги, адвокатам, які надають безоплатну вторинну правову допомогу (далі — адвокати) особам:

- до яких застосовано адміністративне затримання;
- до яких застосовано адміністративний арешт;
- які затримані за підозрою у вчиненні злочину;
- до яких як запобіжний захід обрано тримання під вартою;
- стосовно яких порушено кримінальне провадження відповідно до положень Кримінального процесуального кодексу України, згідно з якими захисник залучається слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для:
 - а) здійснення захисту за призначенням;
 - б) проведення окремої процесуальної дії.

{Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 868 від 19.09.2012 р.; в редакції Постанови КМ № 1215 від 19.12.2012 р.}

2. Оплата послуг адвокатів з надання безоплатної вторинної правової допомоги здійснюється один раз на місяць не пізніше останнього робочого дня цього місяця виходячи з розміру оплати за годину роботи адвоката:

- за фактичний час роботи адвоката з надання безоплатної вторинної правової допомоги на підставі доручення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги (далі — центр) та акта наданих послуг, довідки про виконання окремих дій з надання безоплатної вторинної правової допомоги, підтвердженої копіями відповідних процесуальних документів, яка є невід'ємною частиною акта та оформляється згідно з додатком, — у разі надання безоплатної вторинної правової допомоги особам, зазначеним в абзацах другому — шостому і восьмому пункту 1 цього Порядку;
- відповідно до Методики обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу у кримінальних провадженнях, на підставі доручення центру та акта наданих послуг, розрахунку розміру винагороди адвоката за надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному провадженні та

витрат, пов'язаних з наданням безоплатної вторинної правової допомоги, підтвердженого копіями відповідних процесуальних документів, який є невід'ємною частиною акта та оформляється згідно з додатком до зазначеної Методики, — за кожною завершеною стадією провадження, на якій адвокат здійснює або здійснював захист.

{Пункт 2 в редакції Постанови КМ № 1215 від 19.12.2012 р.}

2-1. Відповідальність за достовірність інформації, зазначеної у довідці про виконання окремих дій з надання безоплатної вторинної правової допомоги, та вихідних даних для обчислення розміру винагороди адвоката за надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному провадженні та витрат, пов'язаних з наданням безоплатної вторинної правової допомоги, несе адвокат згідно із законом.

{Порядок доповнено пунктом 2-1 згідно з Постановою КМ № 1215 від 19.12.2012 р.}

3. Розмір оплати за годину роботи адвоката з надання безоплатної вторинної правової допомоги становить 2,5 відсотка мінімальної заробітної плати, визначеної законом на час надання послуг адвокатом.

4. Робота адвокатів з надання безоплатної вторинної правової допомоги особам, зазначеним в абзацах другому — шостому і восьмому пункту 1 цього Порядку, у нічний час, вихідні, святкові та неробочі дні оплачується у подвійному розмірі за годину роботи.

{Абзац перший пункту 4 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 644 від 18.07.2012 р., № 868 від 19.09.2012 р.; в редакції Постанови КМ № 1215 від 19.12.2012 р.}

У разі прибуття адвоката до затриманої особи пізніше встановленого законодавством строку без поважних причин розмір оплати послуг такого адвоката, наданих цій особі, зменшується вдвічі.

5. За наявності підтверджених документів адвокатам відшкодовуються витрати, пов'язані з наданням безоплатної вторинної правової допомоги:

- на проїзд транспортом загального користування (крім авіаційного);
- на пально-мастильні матеріали відповідно до нормативів, визначених для бюджетних установ, — у разі використання власного транспортного засобу через об'єктивну неможливість (нічний час, відсутність транспортного сполучення) прибути у визначений час до місця конфіденційного побачення із затриманою особою за допомогою транспорту загального користування.

Відшкодування таких витрат здійснюється один раз на місяць не пізніше останнього робочого дня цього місяця.

{Пункти 5 і 6 замінено пунктом 5 згідно з Постановою КМ № 1215 від 19.12.2012 р.}

Додаток до Порядку

ДОВІДКА

про виконання окремих дій з надання безоплатної вторинної правової допомоги

Адвокат _____

Доручення № _____

Дата та час видання доручення _____

Дата та час виконання доручення _____

Місце надання безоплатної вторинної правової допомоги _____

Загальний час, витрачений на надання безоплатної вторинної правової допомоги _____, в тому числі:

(годин)

ознайомлення з матеріалами кримінального провадження _____

(годин)

побачення із затриманою, підозрюваною, обвинуваченою, засудженою або підданою адміністративному арешту особою _____

(годин)

підготовка до захисту _____

(годин)

участь у слідчих/процесуальних діях _____

(найменування дій, годин)

складення документів захисту _____

(годин)

проїзд в обидві сторони _____

(годин)

(дата)

Обчислення розміру винагороди _____

Витрати на проїзд до місця виконання окремих дій _____

Маршрут(и) проїзду:

від _____

до _____

для участі в _____

(найменування дії)

Відстань _____ (зазначається у разі використання власного транспортного засобу)

(кілометрів)

Розмір витрат на проїзд _____

(гривень)

Документи, що підтверджують витрати на проїзд та/або пально-мастильні матеріали, _____ (додаються)

Адвокат _____

(підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України
від 18 квітня 2012 р. № 305**МЕТОДИКА****обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу у кримінальних провадженнях**

1. Ця Методика визначає механізм обчислення розміру винагороди адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом або на тимчасовій основі на підставі договору у кримінальних провадженнях, виходячи з установленого розміру оплати за годину роботи адвоката, розрахункового часу, що витрачається адвокатом на надання безоплатної вторинної правової допомоги в одному кримінальному провадженні, з урахуванням особливостей стадій кримінального провадження, протягом яких адвокат здійснював захист, повноти участі адвоката у відповідних процесуальних діях, а також ступеня складності кримінального провадження.

2. Розмір винагороди адвоката за надання безоплатної вторинної правової допомоги на окремій стадії кримінального провадження обчислюється за такою формулою:

$$P_v = 20 \times O_{\text{год}} \times K_{\text{сп}} \times K_{\text{скл}} \times K_{\text{ос}},$$

де P_v — розмір винагороди адвоката за надання безоплатної вторинної правової допомоги на окремій стадії кримінального провадження;

20 — розрахунковий час (у годинах), що витрачається адвокатом на надання безоплатної вторинної правової допомоги в одному кримінальному провадженні;

$O_{\text{год}}$ — розмір оплати за годину роботи адвоката;

$K_{\text{сп}}$ — коефіцієнт стадії кримінального провадження;

$K_{\text{скл}}$ — коефіцієнт складності кримінального провадження;

$K_{\text{ос}}$ — коефіцієнт особливої складності кримінального провадження.

3. Коефіцієнт стадії кримінального провадження ($K_{\text{сп}}$) застосовується для врахування таких особливостей кожної стадії кримінального провадження, протягом якої адвокат здійснював захист особи: повнота участі адвоката у процесуальних діях поточної стадії кримінального провадження; наявність або відсутність факту припинення участі адвоката у кримінальному провадженні з будь-яких причин до завершення поточної стадії провадження у цьому кримінальному провадженні; наявність повного або скороченого провадження в суді першої інстанції; наявність або відсутність факту участі адвоката у попередніх стадіях кримінального провадження.

Для стадії розгляду у суді першої інстанції коефіцієнт $K_{\text{сп}}$ ($K_{\text{сп (1 інст.)}}$) розраховується за такою формулою:

$$K_{\text{сп (1 інст.)}} = (K_{\text{сп}} \times K_{\text{скор}}) + K_{\text{змін}},$$

де $K_{сп}$ — відповідне значення коефіцієнта стадії кримінального провадження для стадії суду першої інстанції, наведене у таблиці 1;

$K_{скор}$ — коефіцієнт скороченого провадження, значення якого наведено у таблиці 2;

$K_{змін}$ — коефіцієнт зміни складу суду, який дорівнює 0, якщо суд працював одним складом, а у разі, коли склад суду змінювався, — 0,33, помножене на кількість змін суду.

Для інших стадій провадження застосовуються значення коефіцієнта $K_{сп}$, наведені у таблиці 1.

Таблиця 1. Значення коефіцієнта стадії кримінального провадження ($K_{сп}$)

Значення коефіцієнта	Стадія кримінального провадження					
	досудове розслідування	суд першої інстанції: у разі участі адвоката на стадії досудового розслідування / без участі адвоката на стадії досудового розслідування	апеляційна інстанція (у разі участі адвоката у попередній стадії провадження)	апеляційна інстанція (без участі адвоката у попередній стадії провадження)	касаційна інстанція (у разі участі адвоката у попередній стадії провадження)	касаційна інстанція (без участі адвоката у попередній стадії провадження)
Базове значення	0,33	0,67/0,8	0,25/0,17*	0,35/0,27*	0,4/0,25*	0,5/0,35*
Значення у разі припинення участі адвоката до завершення стадії провадження	0,165	0,335/0,4	0,125/0,85*	0,175/0,135*	0,2/0,125*	0,25/0,175*

* У разі коли адвокат не брав участі у судовому провадженні судом відповідної інстанції.

Таблиця 2. Значення коефіцієнта скороченого провадження в суді першої інстанції ($K_{скор}$)

Значення коефіцієнта	Тяжкість злочину				
	невелика	середня	тяжка	особливо тяжка	умисні убивства
Базове значення	1	1	1	1	1
Значення у разі, коли розгляд справи відбувається за скороченою формою	0,2	0,15	0,1	0,06	0,04

4. Коефіцієнт складності кримінального провадження ($K_{скл}$) застосовується для врахування таких факторів, що визначають ступінь складності кримінального провадження: ступінь тяжкості злочину, за скоєння якого особа може бути притягнута або притягнута до кримінальної відповідальності; кількість епізодів злочинної діяльності особи; кількість підозрюваних, обвинувачених у кримінальному провадженні; обрання щодо особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою; ведення захисту в особливих категоріях кримінального провадження для стадій досудового розслідування і судового провадження в суді першої інстанції.

Коефіцієнт $K_{скл}$ обчислюється як добуток емпіричних коефіцієнтів складності кримінального провадження за такою формулою:

$$K_{скл} = K_{ст.тяж.S} \times K_{спів} \times K_{зз} \times K_{окп}$$

де $K_{ст.тяж.S}$ — сумарний коефіцієнт складності кримінального провадження за ступенем тяжкості злочину;

$K_{спів}$ — коефіцієнт складності кримінального провадження за кількістю підозрюваних, обвинувачених у кримінальному провадженні;

$K_{зз}$ — коефіцієнт складності кримінального провадження за видом запобіжного заходу;

$K_{окп}$ — коефіцієнт складності кримінального провадження за особливістю категорії кримінального провадження.

5. Сумарний коефіцієнт складності кримінального провадження за ступенем тяжкості злочину враховує ступінь тяжкості злочину, за скоєння якого особа може бути притягнута або притягнута до кримінальної відповідальності, за кожним епізодом злочинної діяльності і розраховується за такою формулою:

$$K_{ст.тяж.S} = K_{ст.тяж.осн.} + K_{ст.тяж.дод.}$$

де $K_{ст.тяж.осн.}$ — основний коефіцієнт складності за ступенем тяжкості злочину;

$K_{ст.тяж.дод.}$ — додатковий коефіцієнт складності за ступенем тяжкості злочину.

6. Коефіцієнт $K_{ст.тяж.осн.}$ застосовується для групи епізодів (епізоду) кримінального провадження з максимальним ступенем тяжкості.

При цьому у разі, коли кваліфікація дій особи, захист якої здійснює адвокат, в епізоді злочинної діяльності, у якому вона брала участь у співучасті з іншими підозрюваними, обвинуваченими у кримінальному провадженні, відрізняється від кваліфікації дій інших співучасників, застосовується значення основного коефіцієнта тяжкості злочину, що відповідає кваліфікації дій будь-якого із співучасників цього епізоду за максимальним ступенем тяжкості.

Таблиця 3. Значення основного коефіцієнта складності справи за ступенем тяжкості злочину ($K_{ст.тяж.осн.}$)

	Ступінь тяжкості злочину (епізоду)				
	незначної тяжкості	середньої тяжкості	тяжкий	особливо тяжкий	посягання на життя
Значення коефіцієнта	1	1,5	2	3 (3,6)*	5

* Використовується у разі здійснення судового провадження судом колегіально.

7. У разі коли кримінальне провадження містить один епізод, значення коефіцієнта $K_{\text{ст. тяж. дод.}}$ дорівнює 0. В інших випадках значення коефіцієнта $K_{\text{ст. тяж. дод.}}$ розраховується за такою формулою:

$$K_{\text{ст. тяж. дод.}} = \sum_{i=1}^N K_{\text{ст. тяж. } i} \times K_{\text{епі } i},$$

де N — кількість груп епізодів злочинної діяльності особи у кримінальному провадженні з однаковим ступенем тяжкості злочину;

i — змінна, що означає кількість груп епізодів, початкове значення якої дорівнює 1, кінцеве дорівнює N ;

$K_{\text{ст. тяж. } i}$ — коефіцієнт складності кримінального провадження за ступенем тяжкості злочину для поточної розрахункової (i -тої) групи епізодів з однаковим ступенем тяжкості злочину, який визначається за значеннями, наведеними у таблиці 3, залежно від ступеня тяжкості епізодів цієї групи;

$K_{\text{епі } i}$ — коефіцієнт складності кримінального провадження за кількістю епізодів злочинної діяльності особи, який розраховується для поточної розрахункової (i -тої) групи епізодів з однаковим ступенем тяжкості.

8. Розрахунок розпочинається і ведеться від групи епізодів з найвищим ступенем тяжкості до групи епізодів з найнижчим ступенем тяжкості.

Значення коефіцієнта $K_{\text{епі } i}$ для групи епізодів з найвищим ступенем тяжкості застосовується з таблиці 4 відповідно до кількості епізодів у межах цієї групи епізодів.

Таблиця 4. Значення коефіцієнта складності кримінального провадження за кількістю епізодів злочинної діяльності особи у кримінальному провадженні ($K_{\text{епі}}$)

Кількість епізодів у кримінальному провадженні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Значення коефіцієнта	0	0,5	0,83	1,08	1,25	1,39	1,52	1,63	1,73	1,82
Кількість епізодів у кримінальному провадженні	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20 і більше
Значення коефіцієнта	1,9	1,98	2,05	2,12	2,18	2,24	2,3	2,35	2,4	2,45

Для кожної групи епізодів з меншим ступенем тяжкості використовується така формула:

$$K_{\text{епі } i} = K_{\text{епі } k} - K_{\text{епі } j},$$

де $K_{\text{епі } k}$ — значення коефіцієнта $K_{\text{епі } i}$, наведене в таблиці 4, для такої кількості епізодів, що є сумою епізодів поточної розрахункової групи епізодів та всіх груп, що мають вищий ступінь тяжкості включно;

$K_{\text{епі } j}$ — значення коефіцієнта $K_{\text{епі } i}$, наведене в таблиці 4, для такої кількості епізодів, що є сумою епізодів всіх груп, що мають ступінь тяжкості вищий, ніж у епізодів поточної групи (не включаючи кількість епізодів поточної групи тяжкості).

9. Значення коефіцієнта $K_{\text{епі } i}$ наведено у таблиці 5.

Таблиця 5. Значення коефіцієнта складності кримінального провадження за кількістю підозрюваних, обвинувачених у кримінальному провадженні (K_{cnie})

Кількість підозрюваних, обвинувачених у кримінальному провадженні	0 (у кримінальному провадженні фігурує лише підзахисний)		1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Значення коефіцієнта	1		1,33	1,55	1,72	1,87	1,98	2,07	2,15	2,22
Кількість підозрюваних, обвинувачених у кримінальному провадженні	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20 і більше
	Значення коефіцієнта	2,35	2,41	2,46	2,51	2,55	2,59	2,63	2,67	2,71	2,74

10. Значення коефіцієнта $K_{зз}$ у разі обрання особи як запобіжного заходу тримання під вартою дорівнює 1,2, в усіх інших випадках — 1.

11. Коефіцієнт складності кримінального провадження за особливістю категорії кримінального провадження ($K_{окк}$) застосовується для стадій досудового розслідування і провадження в суді першої інстанції у разі здійснення адвокатом захисту осіб: які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочину у віці до 18 років; які через свої фізичні або психічні вади (німі, глухі, сліпі тощо) не можуть самі реалізувати своє право на захист; які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження; щодо яких розглядається питання про застосування примусових заходів медичного характеру. У разі здійснення захисту зазначених у цьому пункті осіб значення коефіцієнта $K_{окк}$ дорівнює 1,2, в усіх інших випадках — 1.

12. Коефіцієнт особливої складності стадії кримінального провадження ($K_{ок}$) застосовується у разі оскарження адвокатом в судовому порядку в інтересах захисту особи у кримінальному провадженні незаконних рішень, дій чи бездіяльності органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, слідчого, прокурора та (або) підготовки та подання адвокатом до прокуратури заяви про вчинений щодо особи злочин під час досудового розслідування.

Коефіцієнт $K_{ок}$ розраховується за такою формулою:

$$K_{ок} = (1 + 0,1 \times n),$$

де n — кількість окремих судових проваджень за участю адвоката, відкритих у результаті його відповідних дій.

Додаток до Методики
(у редакції постанови Кабінету Міністрів України
від 19 грудня 2012 р. № 1215)

РОЗРАХУНОК
розміру винагороди адвоката за надання безоплатної вторинної правової
допомоги у кримінальному провадженні та витрат, пов'язаних з наданням
безоплатної вторинної правової допомоги

1. Вихідні дані для розрахунку:

Адвокат _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

Кримінальне провадження № _____ Доручено _____ Завершено _____

Особа _____ Дата народження _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

Запобіжний захід _____

Наявність особливої категорії кримінального провадження _____

Повідомлення особі про підозру _____

Номер епізоду	Частина і стаття Кримінального кодексу України
1	
2	
3	

Стадії кримінального провадження, в яких брав участь адвокат:

Досудове розслідування		Перша інстанція			
Апеляційне провадження		Касаційне провадження		Повторний розгляд	

Кількість підозрюваних, обвинувачених у кримінальному провадженні _____

Наявність скороченого провадження в суді першої інстанції _____ так/ні

Здійснення судового провадження судом колегіально _____ так/ні

Здійснення судового провадження новим складом суду (разів) _____

Припинення участі адвоката у кримінальному провадженні до його закінчення _____ так/ні

Стадія _____

Особлива складність/тривалість кримінального провадження:

взято участь в окремих провадженнях в інтересах захисту особи _____

тривалість кримінального провадження з _____ 20__ р.

по _____ 20__ р.

Копії процесуальних документів, що підтверджують наведені дані, _____
_____ (додаються)

Адвокат _____
(підпис)

2. Витрати на проїзд до місця виконання окремих дій:

Маршрут(и) проїзду:

від _____

до _____

для участі в _____
(найменування дії)

Відстань _____ (зазначається у разі використання власного транспортного засобу)
(кілометрів)

Розмір витрат на проїзд _____
(гривень)

Документи, що підтверджують витрати на проїзд та/або
пально-мастильні матеріали, _____ (додаються)

Адвокат _____
(підпис)

3. Розрахунок розміру винагороди _____

Адвокат _____ Центр _____
(підпис) (підпис уповноваженої особи, її прізвище та ініціали)

МОЖЛИВІ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ОСОБИ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ТА ЗАПОБІЖНИКИ ЩОДО ЇХ НЕДОПУЩЕННЯ У КПК УКРАЇНИ

№ п/п	Ризики порушення прав та свобод особи у сфері кримінального судочинства	Гарантії недопущення типових порушень прав та свобод особи за КПК України від 13.04.2012 року № 4651-VI
1	2	3
1.	Відмова у прийнятті та реєстрації заяви або повідомлення про кримінальне правопорушення	<ul style="list-style-type: none"> • потерпілий має право на негайне прийняття і реєстрацію заяви про кримінальне правопорушення (п. 1 ч. 2 ст. 56); • право потерпілого на отримання документа, що підтверджує прийняття і реєстрацію заяви (п. 2 ч. 2 ст. 56); • заявник має право отримати від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію (п. 1 ч. 2 ст. 60); • невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви про вчинене кримінальне правопорушення, уповноважена особа зобов'язана внести відповідні відомості до ЄРДР та розпочати розслідування (ч. 1 ст. 214); • особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв про кримінальні правопорушення, зобов'язана прийняти та зареєструвати таку заяву. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви не допускається (ч. 4 ст. 214); • автоматичне фіксування в ЄРДР дати внесення інформації та присвоєння номера кримінального провадження (ч. 5 ст. 214); • невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви про кримінальне правопорушення може бути оскаржене протягом десяти днів слідчому судді (п. 1 ч. 1 ст. 303 та ч. 1 ст. 304).
2.	Ненадання або несвоєчасне надання особі статусу потерпілого	<ul style="list-style-type: none"> • отримання потерпілим свого процесуального статусу одразу з моменту поданням заяви про кримінальне правопорушення або заяви про залучення його до провадження як потерпілого (ч. 2 ст. 55); • вручення потерпілому пам'ятки про його процесуальні права та обов'язки особою, яка прийняла заяву про вчинення кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 55); • потерпілий має право на негайне прийняття і реєстрацію заяви про кримінальне правопорушення (п. 1 ч. 2 ст. 56); • наявність у потерпілого права на отримання документа, що підтверджує прийняття і реєстрацію заяви (п. 2 ч. 2 ст. 56); • у випадку смерті чи безпорадного стану — можливість визнання потерпілим особи з числа близьких родичів чи членів його сім'ї (ч. 6 ст. 55); • на досудовому провадженні може бути оскаржено рішення прокурора, слідчого про відмову у визнанні потерпілим — особою, якій відмовлено у визнанні потерпілою (п. 5 ч. 1 ст. 303).

Продовження табл.

1	2	3
3.	Навмисне затягування з наданням особі статусу підозрюваного	<ul style="list-style-type: none"> • жодна особа не може бути примушена визнати свою винуватість у вчиненні кримінального правопорушення або примушена давати показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні нею кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 18); • кожна особа має право не говорити нічого з приводу підозри чи обвинувачення проти неї, у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання, а також бути негайно повідомленою про ці права (ч. 2 ст. 18); • суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод у випадку отримання показань від свідка, який надалі буде визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні (п. 6 ч. 2 ст. 87); • отримані за вказаних обставин докази повинні визнаватися судом недопустимими (ч. 3 ст. 87).
4.	Неотримання у випадках, передбачених законом, судового дозволу на огляд житла чи іншого володіння особи	<ul style="list-style-type: none"> • не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим судовим рішенням, крім випадків, передбачених КПК (ст. 13); • під час кримінального провадження кожному гарантується невтручання у приватне (особисте і сімейне) життя (ст. 15) • ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якої метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, передбачених законом (ч. 1 ст. 233); • слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину (ч. 3 ст. 233); • огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами КПК, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи (ч. 2 ст. 237); • обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді (ч. 2 ст. 234); • ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи з підстав, зазначених у клопотанні прокурора, слідчого, надає право проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз (ч. 1 ст. 235).
5.	Проведення обшуку житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді	<ul style="list-style-type: none"> • не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим судовим рішенням, крім випадків, передбачених КПК (ст. 13); • під час кримінального провадження кожному гарантується невтручання у приватне (особисте і сімейне) життя (ст. 15) • ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якої метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, передбачених законом (ч. 1 ст. 233);

Продовження табл.

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none"> • слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину (ч. 3 ст. 233); • обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді (ч. 2 ст. 234); • ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи з підстав, зазначених у клопотанні прокурора, слідчого, надає право проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз (ч. 1 ст. 235).
6.	Незаконний обшук особи	<ul style="list-style-type: none"> • Такий самостійний вид слідчої (розшукової) дії, як обшук особи, відсутній у КПК України. • Обшук особи як частина іншої процесуальної дії може бути проведений лише у двох випадках: • під час обшуку житла чи іншого володіння особи слідчим чи прокурором може бути прийнято рішення про необхідність проведення обшуку особи, яка перебуває в житлі чи іншому володінні, якщо є достатні підстави вважати, що вона переховує при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження (ч. 5 ст. 236); • уповноважена службова особа, слідчий, прокурор при затриманні особи, підозрюваної у вчиненні злочину, або під час складання протоколу затримання може здійснити особистий обшук затриманої особи з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 і ст. 236 КПК України (ч. 3 ст. 208).
7.	Неотримання у встановлені законом строки судового дозволу на арешт тимчасово вилученого майна	<ul style="list-style-type: none"> • позбавлення або обмеження права власності під час кримінального провадження здійснюється лише на підставі вмотивованого судового рішення, ухваленого в порядку, передбаченому КПК (ч. 1 ст. 16); • арештом майна є тимчасове позбавлення підозрюваного, обвинуваченого або осіб, які в силу закону несуть цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, можливості відчужувати певне його майно за ухвалою слідчого судді або суду до скасування арешту майна у порядку, встановленому КПК. Відповідно до вимог КПК, арешт майна може також передбачати заборону для особи, на майно якої накладено арешт, іншої особи, у володінні якої перебуває майно, розпоряджатися будь-яким чином таким майном та використовувати його (ч. 1 ст. 170); • клопотання слідчого, прокурора про арешт тимчасово вилученого майна повинно бути подано не пізніше наступного робочого дня після вилучення майна, інакше майно має бути негайно повернуто особі, у якої його було вилучено (ч. 5 ст. 171).

Продовження табл.

1	2	3
8.	Порушення процедури використання матеріалів ОРД під час доказування та проведення окремих видів процесуальних дій співробітниками оперативних підрозділів	<ul style="list-style-type: none"> • матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп осіб, зібрані оперативними підрозділами з дотриманням вимог Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», за умови відповідності вимогам ст. 99 КПК, є документами та можуть використовуватися в кримінальному провадженні як докази (ч. 2 ст. 99); • працівники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора (ч. 2 ст. 41); • суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, якщо під час отримання доказів відбулося: здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов; отримання доказів внаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поведження або погрози застосування такого поведження; порушення права особи на захист; отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання; порушення права на перехресний допит; отримання показань від свідка, який надалі буде визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні (ч. 2 ст. 87).
9.	Навмисне затягування строків досудового розслідування	<ul style="list-style-type: none"> • кожна процесуальна дія або процесуальне рішення під час кримінального провадження повинні бути виконані або прийняті в розумні строки (ч. 1 ст. 28); • розумні строки не можуть перевищувати передбачені КПК України строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень (ч. 1 ст. 28); • кожен має право, щоб обвинувачення щодо нього в найкоротший строк або стало предметом судового розгляду, або було закрите (ч. 5 ст. 28); • підозрюваний, обвинувачений, потерпілий наділяються правом на звернення до прокурора (слідчого судді або суду) з клопотанням, в якому викладаються обставини, що обумовлюють необхідність здійснення кримінального провадження (або окремих процесуальних дій) у більш короткі строки, ніж ті, що передбачені КПК України (ч. 6 ст. 28); • запроваджено чітку систему критеріїв для визначення розумності строків кримінального провадження (ч. 3 ст. 28); • проведення досудового розслідування у розумні строки забезпечує прокурор, слідчий суддя (в частині строків розгляду питань, віднесених до його компетенції) (ч. 2 ст. 28); • досудове розслідування повинно бути закінчено протягом одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку та протягом двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину (ч. 1 ст. 219); • строк досудового розслідування може бути продовжено лише уповноваженим прокурором (ст. 294);

Продовження табл.

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none"> • загальний строк досудового розслідування не може перевищувати: двох місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку; шести місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину невеликої або середньої тяжкості; дванадцяти місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину (ч. 2 ст. 219); • строк досудового розслідування злочину може бути продовжений до трьох місяців, якщо його неможливо закінчити внаслідок складності провадження, до шести місяців — внаслідок особливої складності провадження, до дванадцяти місяців — внаслідок виняткової складності провадження (ч. 3 ст. 294); • строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до дня її скасування слідчим суддею або винесення постанови про відновлення кримінального провадження не включається у строки досудового розслідування (ч. 3 ст. 219); • підозрюваний або його захисник мають право до подання клопотання про продовження строку досудового розслідування подати слідчому або прокурору, який ініціює це питання, письмові заперечення, які обов'язково долучаються до клопотання і разом з ним подаються прокурору, уповноваженому на його розгляд (ч. 3 ст. 295); • прокурор продовжує строк досудового розслідування лише в тому випадку, коли переконується, що додатковий строк необхідний для отримання доказів, які можуть бути використані під час судового розгляду, або для проведення чи завершення проведення експертизи, за умови, що ці дії не могли бути здійснені чи завершені раніше з об'єктивних причин (ч. 1 ст. 296); • клопотання про продовження строку досудового розслідування розглядається прокурором у строк не більше трьох днів з дня його отримання, але в будь-якому разі до спливу строку досудового розслідування (ч. 4 ст. 295); • у випадку продовження строку розслідування прокурор зобов'язаний визначити найкоротший строк, достатній для потреб досудового розслідування (ч. 2 ст. 296); • прокурор може відмовити у задоволенні клопотання про продовження строку досудового розслідування у разі, якщо слідчий не доведе наявність підстав, передбачених ч. 1 ст. 296 КПК України, а саме необхідність отримання доказів чи завершення проведення експертизи (ч. 1 ст. 297); • у разі відмови у продовженні строку досудового розслідування прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення цього досудового розслідування, зобов'язаний протягом п'яти днів здійснити одну з дій, передбачених ч. 2 ст. 283 КПК України, а саме: закрити кримінальне провадження; звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (ч. 2 ст. 297).

Продовження табл.

1	2	3
10.	Використання строків адміністративного затримання з метою початку кримінального провадження та недопущення порушення строків затримання особи	<ul style="list-style-type: none">• затримання особи, взяття її під варту або обмеження в праві на вільне пересування в інший спосіб під час кримінального провадження, здійснене за відсутності підстав або з порушенням порядку, передбаченого КПК, тягне за собою відповідальність, установлену законом (ч. 5 ст. 12);• затримана на підставі ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше тридцяти шести годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до слідчого судді, суду, який постановив ухвалу про дозвіл на затримання з метою приводу (ч. 1 ст. 191)• незалежно від наявності клопотання слідчого, прокурора, слідчий суддя зобов'язаний звільнити особу, якщо орган державної влади чи службова особа, під вартою яких трималася ця особа, не доведе існування передбачених законом підстав для затримання особи без ухвали слідчого судді, суду (п. 1 ч. 5 ст. 206);• ніхто не може бути затриманий без ухвали слідчого судді, суду, крім випадків, передбачених КПК (ч. 1 ст. 207);• уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, виключно у випадку, якщо підозрюваний не виконав обов'язки, покладені на нього при обранні запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує (ч. 2 ст. 208);• особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою (ч. 1 ст. 209);• затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу (ч. 2 ст. 211);• рішення Конституційного Суду України від 11.10.2011 року № 10-рп/2011 щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 263 Кодексу України «Про адміністративні правопорушення» та пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію» (справа про строки адміністративного затримання);• особи, до яких застосовано адміністративне затримання, мають право на правові послуги, передбачені п. 2, п. 3 ч. 2 ст. 13 ЗУ «Про безоплатну правову допомогу» (п. 3 ч. 1 ст. 14 вказаного Закону).

Продовження табл.

1	2	3
11.	Порушення строків доставлення особи до найближчого територіального органу після її фактичного затримання	<ul style="list-style-type: none"> • уповноважена службова особа зобов'язана доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, в якому негайно реєструються дата, точний час (година і хвилини) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством (ч. 1 ст. 210); • у разі наявності підстав для обґрунтованої підозри, що доставлення затриманої особи тривало довше, ніж це необхідно, слідчий зобов'язаний провести перевірку для вирішення питання про відповідальність винуватих у цьому осіб (ч. 3 ст. 210).
12.	Обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою без достатнього обґрунтування	<ul style="list-style-type: none"> • метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам, перерахованим у п. 1 — п. 5 ч. 1 ст. 177 (ч. 1 ст. 177); • підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК. Слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього підстав, передбачених КПК (ч. 2 ст. 177); • при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у ст. 177 КПК, слідчий суддя, суд зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, зазначені у п. 1 — п. 11 ч. 1 ст. 178 КПК; • тримання під вартою застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим статтею 177 КПК (ч. 1 ст. 183); • запобіжний захід у вигляді тримання під вартою не може бути застосований, окрім як до: • особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено основне покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, — якщо прокурором буде доведено, що підозрюваний, обвинувачений не виконав обов'язки, покладені на нього при застосуванні іншого, раніше обраного запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує (п. 1 ч. 2 ст. 183); • до раніше судимої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до трьох років, — якщо прокурором буде доведено, що, перебуваючи на волі, ця особа переховувалася від органу досудового розслідування чи суду, перешкоджала кримінальному провадженню або їй повідомлено про підозру у вчиненні іншого злочину (п. 2 ч. 2 ст. 183);

Продовження табл.

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none"> • до раніше не судимої особи, яка підозрюється чи обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до п'яти років, — якщо прокурором буде доведено, що перебуваючи на волі, ця особа переховувалася від органу досудового розслідування чи суду, перешкоджала кримінальному провадженню або їй повідомлено про підозру у вчиненні іншого злочину (п. 3 ч. 2 ст. 183); • до раніше не судимої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад п'ять років (п. 4 ч. 2 ст. 183); • до раніше судимої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, за який законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад три роки (п. 5 ч. 2 ст. 183); • до особи, яку розшукують компетентні органи іноземної держави за кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким може бути вирішено питання про видачу особи (екстрадицію) такій державі для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, в порядку і на підставах, передбачених розділом IX КПК або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України (п. 6 ч. 2 ст. 183); • під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд зобов'язаний встановити: чи доводять надані сторонами кримінального провадження докази обставини, які свідчать про наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення; наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених статтею 177 КПК; недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні (п. 1 — п. 3 ч. 1 ст. 194); • слідчий суддя, суд зобов'язаний постановити ухвалу про відмову в застосуванні запобіжного заходу, якщо під час розгляду клопотання прокурор не доведе наявності всіх обставин, передбачених ч. 1 ст. 194 (ч. 2 ст. 194); • рішення Конституційного Суду України від 08.07.2003 року № 14-рп/2003 (справа про врахування тяжкості злочину при застосуванні запобіжного заходу).
13.	Неналежність процедури оскарження ухвали про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою	<ul style="list-style-type: none"> • кожному гарантується право на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності суду, слідчого судді, прокурора, слідчого в порядку, передбаченому КПК (ч. 1 ст. 24); • підозрюваний, обвинувачений, до якого застосовано запобіжний захід, його захисник має право подати до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, клопотання про зміну запобіжного заходу, в тому числі про скасування чи зміну додаткових обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК та покладених на нього слідчим суддею, судом, чи про зміну способу їх виконання (ч. 1 ст. 201);

Продовження табл.

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none"> • під час досудового розслідування може бути оскаржена в апеляційному порядку ухвала слідчого судді про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або відмову в його застосуванні (п. 2 ч. 1 ст. 309); • незалежно від наявності клопотань суд зобов'язаний розглянути питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою до спливу двомісячного строку з дня надходження до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру чи з дня застосування судом до обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. За наслідками розгляду питання суд своєю вмотивованою ухвалою скасовує, змінює запобіжний захід у вигляді тримання під вартою або продовжує його дію на строк, що не може перевищувати двох місяців. Копія ухвали вручається обвинуваченому, прокурору та направляється уповноваженій службовій особі місця ув'язнення (ч. 3 ст. 331).
14.	Недостатня обґрунтованість продовження строків тримання під вартою	<ul style="list-style-type: none"> • строк тримання під вартою може бути продовжений слідчим суддею в межах строку досудового розслідування в порядку, передбаченому КПК. Сукупний строк тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого під час досудового розслідування не повинен перевищувати: шести місяців — у кримінальному провадженні щодо злочинів невеликої або середньої тяжкості; дванадцяти місяців— у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів (п. 1, п. 2 ч. 3 ст. 197); • клопотання слідчого, прокурора про продовження строку тримання під вартою, крім відомостей, зазначених у ст. 184 КПК, повинно містити виклад обставин, які свідчать про те, що заявлений ризик не зменшився або з'явилися нові ризики, які виправдовують тримання особи під вартою; виклад обставин, які перешкоджають завершенню досудового розслідування до закінчення дії попередньої ухвали про тримання під вартою (п. 1, п. 2 ч. 3 ст. 199); • слідчий суддя зобов'язаний відмовити у продовженні строку тримання під вартою, якщо прокурор, слідчий не доведе, що обставини, зазначені у ч. 3 ст. 199, виправдовують подальше тримання підозрюваного, обвинуваченого під вартою (ч. 5 ст. 199); • незалежно від наявності клопотань суд зобов'язаний розглянути питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою до спливу двомісячного строку з дня надходження до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру чи з дня застосування судом до обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. За наслідками розгляду питання суд своєю вмотивованою ухвалою скасовує, змінює запобіжний захід у вигляді тримання під вартою або продовжує його дію на строк, що не може перевищувати двох місяців. Копія ухвали вручається обвинуваченому, прокурору та направляється уповноваженій службовій особі місця ув'язнення. До спливу продовженого строку суд зобов'язаний повторно розглянути питання доцільності продовження тримання обвинуваченого під вартою, якщо судове провадження не було завершене до його спливу (ч. 3 ст. 331).

Продовження табл.

1	2	3
15.	Застосування катувань або нелюдського поводження з метою отримання зізнання у скоєнні злочину	<ul style="list-style-type: none"> • КПК України від 13.04.2012 р. не передбачає такого поняття, як «явка з повинною», та можливості її використання для цілей кримінального розслідування, на відміну від положень КПК 1960 р. (п. 3 Подання Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини про виконання рішень Європейського суду з прав людини, які набули статусу остаточного № 12.3—9/6564 від 28.09.2012 р.); • кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ч. 1 ст. 8); • забороняється під час кримінального провадження піддавати особу катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню, вдаватися до погроз застосуванням такого поводження, утримувати особу у принизливих умовах, примушувати до дій, що принижують її гідність (ч. 2 ст. 11); • жодна особа не може бути примушена визнати свою винуватість у вчиненні кримінального правопорушення або примушена давати пояснення, показання, які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні нею кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 18); • суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод отримання доказів внаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосуванням такого поводження (п. 2 ч. 2 ст. 87); • суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання, або отриманих у порядку, передбаченому ст. 225 КПК. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них (ч. 4 ст. 95); • якщо під час будь-якого судового засідання особа заявляє про застосування до неї насильства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, слідчий суддя зобов'язаний зафіксувати таку заяву або прийняти від особи письмову заяву та забезпечити невідкладне проведення судово-медичного обстеження особи; доручити відповідному органу досудового розслідування провести дослідження фактів, викладених у заяві особи; вжити необхідних заходів для забезпечення безпеки особи згідно із законодавством (ч. 6 ст. 206); • слідчий суддя зобов'язаний діяти в порядку, передбаченому ч. 6 ст. 206 КПК, незалежно від наявності заяви особи, якщо її зовнішній вигляд, стан чи інші відомі слідчому судді обставини дають підстави для обґрунтованої підозри порушення вимог законодавства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, державній установі (ч. 7 ст. 206 КПК)

Продовження табл.

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none"> • службова особа, відповідальна за перебування затриманих, зобов'язана забезпечити належне поводження із затриманим та дотримання його прав, передбачених Конституцією України, КПК та іншими законами України (п. 4 ч. 3 ст. 212); • службова особа, відповідальна за перебування затриманих, зобов'язана забезпечити невідкладне надання належної медичної допомоги та фіксацію медичним працівником будь-яких тілесних ушкоджень або погіршення стану здоров'я затриманого (п. 6 ч. 3 ст. 212); • перед вирішенням питання про передачу засудженої особи для відбування покарання з України до іноземної держави остання має надати гарантії того, що засуджений не буде підданий катуванню або іншому жорстокому, нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (ч. 2 ст. 606).
16.	Непроведення належного розслідування скарг на жорстоке поводження	<ul style="list-style-type: none"> • якщо під час будь-якого судового засідання особа заявляє про застосування до неї насильства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, слідчий суддя зобов'язаний зафіксувати таку заяву або прийняти від особи письмову заяву та забезпечити невідкладне проведення судово-медичного обстеження особи; доручити відповідному органу досудового розслідування провести дослідження фактів, викладених у заяві особи; вжити необхідних заходів для забезпечення безпеки особи згідно із законодавством (ч. 6 ст. 206); • слідчий суддя зобов'язаний діяти в порядку, передбаченому ч. 6 ст. 206 КПК, незалежно від наявності заяви особи, якщо її зовнішній вигляд, стан чи інші відомі слідчому судді обставини дають підстави для обгрунтованої підозри порушення вимог законодавства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, державній установі (ч. 7 ст. 206 КПК).
17.	Проведення негласних слідчих (розшукових) дій без достатнього обгрунтування їх необхідності	<ul style="list-style-type: none"> • негласні слідчі (розшукові) дії проводяться у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб (ч. 2 ст. 246); • негласні слідчі (розшукові) дії (в частині дій, що проводяться на підставі ухвали слідчого судді) проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів (ч. 2 ст. 246); • слідчі (розшукові) дії не можуть проводитися після закінчення строків досудового розслідування, крім їх проведення за дорученням суду у випадках, передбачених ч. 3 ст. 333 КПК України. Будь-які слідчі (розшукові) або негласні слідчі (розшукові) дії, проведені з порушенням цього правила, є недійсними, а встановлені внаслідок них докази — недопустимими (ч. 8 ст. 223); • рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймає слідчий, прокурор, а у випадках, передбачених КПК України, — слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором (ч. 3 ст. 246);

Продовження табл.

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none"> • слідчий зобов'язаний повідомити прокурора про прийняття рішення щодо проведення певних негласних слідчих (розшукових) дій та отримані результати (ч. 3 ст. 246); • особи, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим про таке обмеження (ч. 1 ст. 253); • відповідне повідомлення про факт і результати негласної слідчої (розшукової) дії повинне бути здійснене протягом дванадцяти місяців з дня припинення таких дій, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом (ч. 1 ст. 253); • відомості про факт та методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій, осіб, які їх проводять, а також інформація, отримана в результаті їх проведення, не підлягають розголошенню (ч. 1 ст. 254); • забороняється використання відомостей, речей та документів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій для цілей, не пов'язаних з кримінальним провадженням (ч.2 ст. 255); • перед ознайомленням з протоколами, складеними за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій, відповідні особи попереджаються про кримінальну відповідальність за розголошення отриманої інформації (ч. 2 ст. 254 та ст. 290); • відомості, речі та документи, отримані в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які прокурор не визнає необхідними для подальшого проведення досудового розслідування, повинні бути невідкладно знищені (ч. 1 ст. 255); • протоколи про проведення негласних слідчих (розшукових) дій з додатками не пізніше ніж через двадцять чотири години з моменту припинення зазначених негласних слідчих (розшукових) дій передаються прокурору (ч. 4 ст. 252); • виготовлення копій протоколів про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та додатків до них не допускається (ч. 3 ст. 255).
18.	Проведення слідчих (розшукових) дій без участі захисника в тих випадках, коли його участь є обов'язковою	<ul style="list-style-type: none"> • захисник має право брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого (ч. 5 ст. 46); • слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані забезпечити участь захисника у кримінальному провадженні, якщо відповідно до вимог статті 52 КПК участь захисника є обов'язковою, а підозрюваний, обвинувачений не залучив захисника; підозрюваний, обвинувачений заявив клопотання про залучення захисника, але за відсутністю коштів чи з інших об'єктивних причин не може його залучити самостійно (п. 1, п. 2 ч. 1 ст. 49); • участь захисника є обов'язковою у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів. У цьому випадку участь захисника забезпечується з моменту набуття особою статусу підозрюваного (ч. 1 ст. 52);

Продовження табл.

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none"> • обов'язкова участь захисника забезпечується у кримінальному провадженні: щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років; щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру; щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права; щодо осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження; щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішується питання про їх застосування; щодо реабілітації померлої особи (ч. 2 ст. 52); • слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд залучають захисника для проведення окремої процесуальної дії в порядку, передбаченому ст. 49 КПК, виключно у невідкладних випадках, коли є потреба у проведенні невідкладної процесуальної дії за участю захисника, а завчасно повідомлений захисник не може прийти для участі у проведенні процесуальної дії чи забезпечити участь іншого захисника або якщо підозрюваний, обвинувачений виявив бажання, але ще не встиг залучити захисника або прибуття обраного захисника неможливе (ч. 1 ст. 53); • запросити захисника до участі в окремій процесуальній дії має право і сам підозрюваний, обвинувачений (ч. 2 ст. 53); • відмова від захисника або його заміна повинна відбуватися виключно в присутності захисника після надання можливості для конфіденційного спілкування (ч. 2 ст. 54); • відмова від захисника не приймається у випадку, якщо його участь є обов'язковою. У такому випадку, якщо підозрюваний, обвинувачений відмовляється від захисника і не залучає іншого захисника, захисник повинен бути залучений у порядку, передбаченому ст. 49 КПК, для здійснення захисту за призначенням (ч. 3 ст. 54); • слідчий суддя, суд зобов'язаний вжити необхідних заходів для забезпечення захисником підозрюваного, обвинуваченого, якщо останній заявив клопотання про залучення захисника, якщо участь захисника є обов'язковою або якщо слідчий суддя, суд вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника (ч. 3 ст. 93); • особи, які затримані за підозрою у вчиненні злочину, мають право на правову послугу, передбачену п. 1 ч. 2ст. 13 (захист від обвинувачення) ЗУ «Про безоплатну правову допомогу» (п. 5 ч. 1 ст. 14 вказаного ЗУ).
19.	Ненадання стороні захисту фактичної можливості збирати докази	<ul style="list-style-type: none"> • сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів (ч. 2 ст. 22); • підозрюваний має право збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази (п. 8 ч. 3 ст. 42);

Продовження табл.

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none">• обвинуваченому гарантується право на збирання і подання доказів суду (п. 2 ч. 4 ст. 42);• сторона захисту, потерпілий здійснює збирання доказів шляхом виступу та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів (ч. 3 ст. 93);• ініціювання стороною захисту, потерпілим проведення слідчих (розшукових) дій здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому ст. 220 КПК. Постанова слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій може бути оскаржена слідчому судді (ч. 3 ст. 93 та п. 7 ч. 1 ст. 303);• клопотання сторони захисту, потерпілого і його представника чи законного представника про виконання будь-яких процесуальних дій слідчий, прокурор зобов'язані розглянути в строк не більше трьох днів з моменту подання і задовольнити їх за наявності відповідних підстав (ч. 1 ст. 220);• слідча (розшукова) дія, що здійснюється за клопотанням сторони захисту, потерпілого, проводиться за участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника чи представника, крім випадків, коли через специфіку слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній. Під час проведення такої слідчої (розшукової) дії присутні особи, що її ініціювали, мають право ставити питання, висловлювати свої пропозиції, зауваження та заперечення щодо порядку проведення відповідної слідчої (розшукової) дії, які заносяться до протоколу (ч. 6 ст. 223);• для участі в проведенні обшуку може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, представник та інші учасники кримінального провадження (ч. 1 ст. 236);• для участі в огляді може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, законний представник та інші учасники кримінального провадження (ч. 3 ст. 237);• до участі в слідчому експерименті можуть бути залучені підозрюваний, потерпілий, свідок, захисник, представник (ч. 3 ст. 240);• сторона захисту має право самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової (ч. 2 ст. 243).

Продовження табл.

1	2	3
20.	<p>Ненадання стороні захисту фактичної можливості ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування до його завершення або після</p>	<ul style="list-style-type: none"> • слідчий, прокурор зобов'язаний за клопотанням сторони захисту, потерпілого надати їм матеріали досудового розслідування для ознайомлення, за виключенням матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню. Відмова внаданні для ознайомлення загальнодоступного документа, оригінал якого знаходиться в матеріалах досудового розслідування, не допускається (ч. 1 ст. 221); • під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування особа, що його здійснює, має право робити необхідні виписки та копії (ч. 2 ст. 221); • визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування (ч. 1 ст. 290); • прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язаний надати доступ до матеріалів досудового розслідування, які є в його розпорядженні, у тому числі будь-які докази, які самі по собі або в сукупності з іншими доказами можуть бути використані для доведення невинуватості або меншого ступеня винуватості обвинуваченого, або сприяти пом'якшенню покарання (ч. 2 ст. 290); • прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язаний надати доступ та можливість скопіювати або відобразити відповідним чином будь-які речові докази або їх частини, документи або копії з них, а також надати доступ до приміщення або місця, якщо вони знаходяться у володінні або під контролем держави, і прокурор має намір використати відомості, що містяться в них, як докази у суді (ч. 3 ст. 290); • якщо сторона кримінального провадження не здійснить відкриття матеріалів відповідно до положень цієї статті, суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази (ч. 12 ст. 290).
21.	<p>Порушення права підозрюваного (обвинуваченого) на захист</p>	<ul style="list-style-type: none"> • підозрюваному та обвинуваченому гарантується право на захист, яке полягає внаданні йому можливості надати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення, право збирати і подавати докази та ін. (ч. 1 ст. 20); • сторона обвинувачення зобов'язана забезпечити присутність під час судового розгляду свідків обвинувачення з метою реалізації права сторони захисту на допит перед незалежним та неупередженим судом (ч. 3 ст. 23);

Продовження табл.

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none"> • суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, якщо під час отримання доказів відбулося: здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов; отримання доказів внаслідок катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосуванням такого поводження; порушення права особи на захист; отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відмовилася на запитання; порушення права на перехресний допит; отримання показань від свідка, який надалі буде визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні (ч. 2 ст. 87); • особи, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим про таке обмеження (ч. 1 ст. 253); • втручання у приватне спілкування захисника, священнослужителя з підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, виправданим заборонене (ч. 5 ст. 258); • сторона захисту має право і не надавати прокурору доступ до будь-яких матеріалів, які можуть бути використані прокурором на підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення (ч. 6 ст. 290);
22.	Формальний розгляд клопотань сторони захисту	<ul style="list-style-type: none"> • клопотання сторони захисту, потерпілого і його представника чи законного представника про виконання будь-яких процесуальних дій слідчий, прокурор зобов'язані розглянути в строк не більше трьох днів з моменту подання і задовольнити їх за наявності відповідних підстав (ч. 1 ст. 220); • про результати розгляду клопотання повідомляється особа, яка заявила клопотання. Про повну або часткову відмову в задоволенні клопотання виноситься вмотивована постанова, копія якої вручається особі, яка заявила клопотання, а вразі неможливості вручення з об'єктивних причин — надсилається їй (ч. 2 ст. 220); • постановою слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій може бути оскаржена слідчому судді (ч. 3 ст. 93 та п. 7 ч. 1 ст. 303); • у разі відмови слідчого, прокурора в задоволенні клопотання сторони захисту про залучення експерта особа, що заявила відповідне клопотання, має право звернутися з клопотанням про залучення експерта до слідчого судді (ч. 1 ст. 244).

Продовження табл.

1	2	3
23.	Незастосування заходів безпеки до учасників кримінального провадження, які цього потребують	<ul style="list-style-type: none"> • слідчий суддя, суд може прийняти рішення про здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні впродовж усього судового провадження або його окремої частини при необхідності забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні (п. 5 ч. 2 ст. 27); • підозрюваний, обвинувачений має право заявляти клопотання про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо (п. 12 ч. 3 ст. 42); • потерпілий має право за наявності відповідних підстав на забезпечення безпеки щодо себе, близьких родичів чи членів своєї сім'ї, майна та житла (п.5 ч. 1 ст. 56); • не можуть бути допитані як свідки особи, до яких застосовані заходи безпеки, — щодо дійсних даних про їх особи та особи, які мають відомості про дійсні дані про осіб, до яких застосовані заходи безпеки, — щодо цих відомостей(п. 9 та п. 10 ч. 2 ст. 65); • свідок має право заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом (п. 8 ч. 1 ст. 66); • перекладач має право заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом (п. 4 ч. 2 ст. 68); • експерт має право заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом (п. 7 ч. 3 ст. 69); • спеціаліст має право заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом (п. 6 ч. 4 ст. 71); • якщо під час будь-якого судового засідання особа заявляє про застосування до неї насильства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, слідчий суддя зобов'язаний вжити необхідних заходів для забезпечення безпеки особи згідно із законодавством (п. 3 ч. 6 ст. 206); • слідчий, прокурор зобов'язаний за клопотанням сторони захисту, потерпілого надати їм матеріали досудового розслідування для ознайомлення, за виключенням матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві (ч. 1 ст. 221); • з метою забезпечення безпеки особи, яка впізнає, впізнання може проводитися в умовах, коли особа, яку пред'являють для впізнання, не бачить і не чує особи, яка впізнає, тобто поза її візуальним та аудіоспостереженням (ч. 4 ст. 228); • при пред'явленні особи для впізнання особі, щодо якої згідно з КПК вжито заходів безпеки, відомості про особу, взяту під захист, до протоколу не вносяться і зберігаються окремо (ч. 5 ст. 228); • допит осіб, впізнання осіб чи речей під час досудового розслідування можуть бути проведені у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення у випадках необхідності забезпечення безпеки осіб (п. 2 ч. 1 ст. 232);

Продовження табл.

1	2	3
		<ul style="list-style-type: none">• особа, якій забезпечується захист, може бути допитана в режимі відеоконференції з такими змінами зовнішності і голосу, за яких її неможливо було б упізнати (ч. 10 ст. 232);• відомості про осіб, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або були залучені до їх проведення, у разі здійснення щодо них заходів безпеки можуть зазначатися із забезпеченням конфіденційності даних про таких осіб у порядку, визначеному законодавством (ч. 1 ст. 252);• особи, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або були залучені до їх проведення, можуть бути допитані як свідки. Допит цих осіб може відбуватися із збереженням у таємниці відомостей про цих осіб та із застосуванням щодо них відповідних заходів безпеки, передбачених законом (ч. 2 ст. 256);• у разі необхідності розкриття до завершення досудового розслідування справжніх відомостей щодо особи, яка діє без розкриття достовірних відомостей про неї, про це повідомляється орган, співробітником якого є особа, яка таким способом здійснює негласні слідчі (розшукові) дії. У разі необхідності щодо особи, відомості про яку підлягають розкриттю, вживаються заходи забезпечення безпеки, передбачені законом (ч. 3 ст. 273);• на досудовому провадженні можуть бути оскаржені рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора при застосуванні заходів безпеки — особами, до яких можуть бути застосовані заходи безпеки, передбачені законом (п. 6 ч. 1 ст. 303).• матеріали про застосування заходів безпеки стосовно осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, для ознайомлення не надаються (ч. 3 ст. 317);• у виняткових випадках для забезпечення безпеки свідка, який підлягає допиту, суд за власною ініціативою або за клопотанням сторін кримінального провадження чи самого свідка постановляє вмотивовану ухвалу про проведення допиту свідка з використанням технічних засобів з іншого приміщення, у тому числі за межами приміщення суду, або в інший спосіб, що унеможливило його ідентифікацію та забезпечує сторонам кримінального провадження можливість ставити запитання і слухати відповіді на них (ч. 9 ст. 352);• допит за запитом компетентного органу іноземної держави проводиться у присутності слідчого судді за місцезнаходженням особи за допомогою відео- або телефонної конференції для забезпечення безпеки осіб (п. 2 ч. 1 ст. 567).

Закінчення табл.

1	2	3
24.	Невжиття заходів щодо відшкодування шкоди, завданої потерпілому	<ul style="list-style-type: none">• потерпілий має право на відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди в порядку, передбаченому законом (п. 10 ч. 1 ст. 56);• відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення може відбуватися на підставі угоди про примирення або без неї (ст. 479);• майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала (ч. 1 ст. 1166 ЦК);• моральна шкода, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодовується особою, яка її завдала, за наявності її вини, крім випадків, встановлених ч. 2 ст. 1167 (ч. 1 ст. 1167 ЦК).
25.	Відсутність у сторони захисту можливості допиту свідків сторони обвинувачення під час судового розгляду	<ul style="list-style-type: none">• свідка обвинувачення першим допитує прокурор, а свідка захисту — захисник, якщо обвинувачений взяв захист на себе — обвинувачений (прямий допит) (ч. 6 ст. 352);• після прямого допиту протилежній стороні кримінального провадження надається можливість перехресного допиту свідка. Під час перехресного допиту дозволяється ставити навідні запитання (ч. 7 ст. 352).

Розділ 3

ПОРЯДОК ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ

Види, порядок та підстави застосування запобіжних заходів регламентовано угл. 18 КПК України. Слід вказати на те, що за родовою належністю запобіжні заходи віднесено до системи заходів забезпечення кримінального провадження включено до розділу 2 КПК України.

Визначаючи мету та підстави застосування запобіжних заходів, доцільно підкреслити, що поряд із загальним завданням застосування всіх заходів забезпечення кримінального провадження, визначених у ч. 1 ст. 131 КПК України¹, запобіжні заходимають і власні, до яких у ч. 1 ст. 177 КПК України віднесено забезпечення виконання підозрюваним (обвинуваченим) покладених на нього процесуальних обов'язків та запобігання можливим ризикам.

Поряд з цим слід відзначити, що застосування жодного виду запобіжного заходу *не повинно відбуватися* з підстав та мети вплинути на показання особи щодо визнання своєї вини чи об'єктивності наданих нею свідчень.

У наведеній таблиці 3.1 ми підкреслюємо та розмежовуємо мету та підстави застосування запобіжних заходів.

Отже, вирішуючи питання про обрання виду запобіжного заходу, слід виходити з того, що:

- слідчий (прокурор) не має права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього підстав, передбачених КПК України;
- слідчий суддя, оцінюючи в кожному випадку сукупність всіх передбачених ст. 178 та ст. 194 КПК України обставин для обрання запобіжного заходу, зобов'язаний постановити ухвалу про відмову в застосуванні запобіжного заходу, якщо під час розгляду клопотання прокурор не доведе існування обставин, передбачених ч. 1 ст. 194 КПК України.

Чітко регламентована у новому КПК України і процедура обрання запобіжного заходу та повноваження слідчого судді щодо визначення його виду (рівня тимчасового обмеження конституційних прав та свобод особи, підозрюваної у вчиненні злочину) (табл. 3.2).

¹ Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються з метою забезпечити дієвість кримінального провадження.

Таблиця 3.1

МЕТОЮ застосування запобіжного заходу є		ПІДСТАВОЮ застосування запобіжного заходу є	
По-перше, забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків	По-друге, запобігання спробам: <ul style="list-style-type: none"> • переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; • знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; • незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; • перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; • вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється (обвинувачується) 	По-перше, наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення	По-друге, наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді (суду) вважати, що підозрюваний (обвинувачений чи засуджений) може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177

Таблиця 3.2

Порядок обрання виду запобіжного заходу			
Види дій	Ступінь обґрунтованості	Можливі/наявні недоліки	Види рішень слідчого судді
1. Обрання того виду запобіжного заходу, про який порушувалося клопотання слідчим, прокурором	Достатня обґрунтованість вимог положень ст. ст. 176—200 при обранні запобіжного заходу	Відсутність недоліків у обґрунтованості та оформленні клопотання	Ухвала слідчого судді про обрання запобіжного заходу (ч. 4 ст. 176)
2. Обрати більш м'який запобіжний захід, ніж той, про який порушується клопотання	Прокурор при розгляді клопотання про обрання запобіжного заходу <i>доведе обставини, що вказують на наявність обґрунтованої підозри</i> (п. 1 ч. 1 ст. 177) та <i>існування хоча б одного ризику</i> , передбаченого ст. 177 та п. 2 ч. 1 ст. 194	Не доведе обставини, що вказують на недостатність ефективності застосування більш м'якого запобіжного заходу відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 194 та ч. 4 ст. 194	Слідчий суддя (суд) <i>має право</i> застосувати більш м'який запобіжний захід, ніж той, який зазначений у клопотанні, а також покласти на підозрюваного (обвинуваченого) обов'язки, передбачені ч. 5 ст. 194, необхідність

Закінчення табл. 3.2

Порядок обрання виду запобіжного заходу			
Види дій	Ступінь обґрунтованості	Можливі/наявні недоліки	Види рішень слідчого судді
			покладення яких встановлена з наведеного прокурором обґрунтування клопотання (ч. 4 ст. 194).
3. Не застосовувати запобіжний захід	Прокурор при розгляді клопотання про обрання запобіжного заходу <i>доведе наявність обґрунтованої підозри</i> відповідно до положень п. 1 ч. 1 ст. 194	Не доведе існування хоча б одного з ризиків, передбачених ч. 1 ст. 177, та неефективність застосування більш м'яких запобіжних заходів	Слідчий суддя з урахуванням положень ст. 178 <i>може взагалі не застосовувати будь-який запобіжний захід</i> , а лише зобов'язати підозрюваного (обвинуваченого) перебувати за кожною вимогою до суду або до іншого органу державної влади, визначеного слідчим суддею, судом (ч. 3 ст. 194)
4. Відмовити в застосуванні запобіжного заходу	Прокурором не наведена достатня обґрунтованість обрання запобіжного заходу відповідно до положень ч. 1 ст. 194	Якщо під час розгляду клопотання прокурор не доведе наявність обґрунтованої підозри та існування хоча б одного з ризиків, передбачених ч. 1 ст. 177	Слідчий суддя зобов'язаний постановити ухвалу про відмову в застосуванні запобіжного заходу (ч. 2 ст. 194)
5. <i>Непорушення клопотання про обрання запобіжного заходу</i>	Прокурор за власною ініціативою або слідчий за погодженням з прокурором, враховуючи обставини вчинення кримінального правопорушення, тяжкість злочину, особу злочинця, розмір заподіяної шкоди та ін. обставини, передбачені ст. 178, прийде до такого висновку	Відсутність процесуальної можливості під час розгляду клопотання про обрання виду запобіжного заходу довести перед слідчим суддею існування вимог, передбачених ст. 177 та ст. 194	Неподання клопотання про обрання запобіжного заходу до слідчого судді (ч. 2 ст. 177)

Слід враховувати, що, виходячи з положень гл. 18 КПК України, слідчий суддя не може самостійно прийняти рішення про обрання більш суворого запобіжного заходу, ніж той, про який зазначалося слідчим, прокурором у своєму клопотанні.

Розглянемо процесуальні особливості обрання, продовження, зміни чи скасування кожного з існуючих видів запобіжних заходів.

1. Особисте зобов'язання та особиста порука. Вважаються менш суворими видами запобіжних заходів з існуючої системи. Під час їх обрання, відповідно до ч. 5 ст. 194 КПК України, слідчий суддя одночасно може вирішити питання про покладення на підозрюваного (обвинуваченого) виконання одного або кількох обов'язків, передбачених уп. п. 1-9 ч. 5 ст. 194 КПК України, якщо прокурор доведе таку необхідність. У випадку ж недоведення існування такої необхідності слідчий суддя зобов'язує підозрюваного (обвинуваченого) прибувати за кожною вимогою до суду або до іншого визначеного органу державної влади.

Визначаючи кількість поручителів, відповідно до ч. 2 ст. 180 КПК України, слідчий суддя може обмежитись наявністю лише одного поручителя у тому випадку, коли мова йде про особу, яка заслуговує на особливу довіру і, відповідно, має вплив на підозрюваного обвинуваченого. До таких осіб, крім народного депутата України, доцільно віднести батька чи матір, керівника або працівника закладу освіти та ін. осіб, враховуючи особистість підозрюваного (обвинуваченого).

Строки продовження вказаних видів запобіжних заходів кореспондуються з можливими строками продовження строків досудового розслідування відповідно до вимог ст. 219 КПК України.

Контроль за виконанням особистого зобов'язання та особистої поруки покладається на слідчого, щодо обвинуваченого – на прокурора (ч. 3 ст. 179, ч. 6 ст. 180 КПК України).

2. Домашній арешт. Як запобіжний захід може застосовуватися лише у випадку, коли санкція статті передбачає покарання у виді позбавлення волі, і полягає в забороні особи цілодобово або у певний період доби залишати житло. Застосування електронних засобів контролю (ст. 195 КПК України) є лише додатковим обов'язком, який може бути покладено на підозрюваного (обвинуваченого) відповідно до положень ч. 5 ст. 194 КПК України при обранні запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту.

Застосування вказаного виду електронного засобу має на меті контроль за поведінкою підозрюваного (обвинуваченого). Процесуальний та організаційний порядок застосування електронних засобів контролю детально регламентовано в Положенні про порядок застосування електронних засобів контролю, яке затверджене наказом МВС України № 696 від 09.08.2012 р., та чітко визначено в Методичних рекомендаціях щодо організації роботи органів внутрішніх справ по здійсненню електронного моніторингу місцезнаходження підозрюваного (обвинуваченого), які наведені нижче у цій збірці.

Характерною особливістю регламентації порядку контролю за застосуванням домашнього арешту як виду запобіжного заходу є те положення ч. 5 ст. 181 КПК України, яке дозволяє працівникам ОВС з'являтися в житло цієї особи, вимагати надати усні чи письмові пояснення з питань, пов'язаних із виконанням покладених на неї зобов'язань.

Слід відзначити, що максимальний строк застосування домашнього арешту на досудовому розслідуванні відповідно до ч. 6 ст. 181 КПК України становить 6 місяців, а клопотати перед слідчим суддею про продовження строку домашнього арешту від 2-х до 6-ти місяців наділений правом лише прокурор. У випадку необрання іншого виду запобіжного

заходу до особи, у відношенні якої застосовано домашній арешт, після спливу 6 місяців з дня його обрання, запобіжний захід вважається скасованим.

Також слід розрізняти порядок виконання звільнення особи з-під варти та застосування до неї запобіжного заходу «домашній арешт»:

- у тому випадку, коли згідно з умовами обраного запобіжного заходу «домашній арешт» особі заборонено залишати житло *цілодобово*, вона негайно доставляється до місця проживання і лише там звільняється з-під варти;
- у тому випадку, коли особі заборонено залишати житло *в певний період доби*, вона негайно звільняється з-під варти та зобов'язується невідкладно самостійно прибути до місця свого проживання (ч. 3 ст. 302 КПК України).

3. *Застосування застави*. Застава як вид запобіжного заходу покликаний стати ефективною альтернативою тримання під вартою. У зв'язку з цим на слідчого суддю покладено обов'язок у кожному випадку винесення ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою визначати розмір застави як альтернативного виду запобіжного заходу (ч. 3 ст. 183). Згадане правило може не поширюватися на наступні випадки: якщо злочин вчинено із застосуванням насильства або погрозою його застосуванням; щодо злочину, який спричинив загибель людини; щодо особи, стосовно якої у цьому провадженні вже обирався запобіжний захід у вигляді застави, проте він був порушений нею (ч. 4 ст. 183 КПК України).

Чітко регламентує КПК України у ст. 182 і порядок визначення розміру застави, з урахуванням обставин вчинення кримінального правопорушення, майнового та сімейного стану підозрюваного (обвинуваченого), інших даних про його особу та існування ризиків, передбачених ст. 177 КПК України. При цьому додатково зазначається, що розмір застави повинен достатньою мірою гарантувати виконання підозрюваним (обвинуваченим) покладених на нього процесуальних обов'язків та не може бути завищено непомірним для нього.

Норма ч. 5 ст. 182 КПК України додатково зазначає, що у виключних випадках, а саме щодо підозрюваного (обвинуваченого) у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину, слідчий суддя (суд) має право, встановити розмір застави, який буде перевищувати 80 чи 300 розмірів мінімальної заробітної плати, якщо буде переконаний, що її розміри, визначені у п. п. 1-3 ч. 5 ст. 182 КПК України, не здатні забезпечити виконання особою покладених на неї обов'язків.

Порядок внесення коштів у разі застосування застави як запобіжного заходу регламентований постановою КПК України № 15 від 11.01.2012 р., якою затверджено «Порядок внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу», відповідно до якої:

- внесення коштів на депозитний рахунок суду здійснюється на підставі платіжного доручення особи чи заставодавця (п. 5);
- підтвердженням внесення коштів на депозитний рахунок суду є платіжний документ з відміткою банку про виконання, який надається слідчому, прокурору або суду, який здійснює кримінальне провадження (п. 6).

Вивчення матеріалів практики вказало на те, що застава як вид запобіжного заходу може бути застосована у наступних випадках: одразу як обраний вид запобіжного заходу; після розгляду клопотання про зміну запобіжного заходу на менш чи більш суворий; після внесення коштів у випадку визначення застави як виду альтернативного запобіжного заходу в ухвалі слідчого судді про застосування запобіжного заходу тримання під вартою. Наведені обставини свідчать про достатню варіативність застосування застави як виду запобіжного заходу.

Відповідно до ч. 6 ст. 20 Закону України «Про попереднє ув'язнення», начальник установи попереднього ув'язнення зобов'язаний звільнити з-під варти підозрюваного (обвинуваченого) після перевірки документів про внесення застави, визначеної слідчим суддею, судом в ухвалі про застосування до такої особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Частина 4 ст. 202 КПК України вказує на те, що перевірка документів, які підтверджують внесення застави, не може тривати більше одного робочого дня. Після цього уповноважена особа негайно звільняє з-під варти особу та повідомляє про це в усній та письмовій формі слідчого, прокурора та слідчого суддю, а якщо застава внесена під час судового провадження, – прокурора та суд.

5. *Тримання під вартою* визнано винятковим видом запобіжного заходу, застосування якого можливо лише за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, і лише в тому випадку, коли прокурор доведе наявність існування ризиків, передбачених в ст. 177 КПК України, а також обґрунтує той факт, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів нездатен запобігти ризикам, передбаченим ч. 1 ст. 177 КПК України. Слід враховувати і те, що у кожному випадку обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою слідчий суддя, постановляючи ухвалу, зобов'язаний визначити та вказати розмір застави, крім випадків, передбачених ч. 4 ст. 183 КПК України.

Дискусійним виглядає положення ч. 7 ст. 194 КПК України, де зазначається, що до підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні злочину, за який передбачено основне покарання у виді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (51 тис. грн.), може бути застосовано запобіжний захід лише у вигляді застави або тримання під вартою у випадках та в порядку, передбачених гл. 18 КПК України.

На нашу думку, вказана норма закону зобов'язує саме слідчого, прокурора, розслідуючи кримінальне провадження з зазначеної категорії злочинів, звертатися до слідчого судді з клопотанням про обрання застави або тримання під вартою як виду запобіжного заходу. Однак слідчий суддя, обираючи вид запобіжного заходу, не зв'язаний вимогою ч. 7 ст. 194 КПК України і повинен керуватися загальними положеннями гл. 18 КПК України.

6. *Затримання*—це тимчасовий запобіжний захід, який полягає у фактичному позбавленні особи свободи пересування в силу наказу або через підкорення йому і полягає у перебуванні поряд з уповноваженою службовою особою чи у визначеному нею приміщенні. Підставизатримання та порядок обрахування його початку і перебігу строку визначено у ст. 207–209 КПК України.

КПК України передбачено подвійну систему гарантій від безпідставного затримання особи. До першої групи доцільно віднести гарантії, що пов'язані з чіткою регламентацією процедури затримання. До другої – гарантії, які забезпечують реалізацію права особи на захист.

Гарантіями, що забезпечують законність процедури затримання, є:

- вичерпний перелік підстав затримання (ст. 207 та ст. 208);
- обов'язокуповноваженої службової особи після затримання доставити таку особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, в якому негайно реєструвати дату, точний час (година і хвилини) доставлення та інші відомості, передбачені законодавством (ч. 1 ст. 210);
- повідомлення уповноваженою службовою особою про кожне затримання, за допомогою технічних засобів, відповідальних осіб упідрозділі органу досудового розслідування (ч. 2 ст. 210);
- чітко встановлений порядок визначення максимальних строків затримання особи без ухвали слідчого судді (ч. 2 ст. 12, ч. 1 ст. 211, ч. 2 ст. 211);
- чітко встановлені строки доставлення особи до суду для перевірки законності затримання (ч. 1 ст. 191 та ч. 6 ст. 193);
- передбачена необхідність вчинення певних процесуальних дій, наприклад, вручення повідомлення про підозру протягом 24 годин після затримання особи (ч. 3 ст. 278) та ін.

Гарантіями, що забезпечують реалізацію затриманою особою права на захист, є:

- обов'язок повідомлення інших осіб про її затримання (ч. 3 ст. 12 та ст. 213);
- право на побачення із захисником до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування (п. 3 ч. 3 ст. 42);
- право бути доставленим в найкоротший строк до слідчого судді для вирішення питання про законність та обґрунтованість затримання (ч. 2 ст. 12) та ін.

Розглядаючи систему запобіжних заходів, також слід відзначити існування певних особливостей обрання та можливих видів запобіжних заходів щодо окремої категорії осіб:

- до неповнолітніх підозрюваних (обвинувачених), крім запобіжних заходів, передбачених ст. 176 КПК України, може застосовуватися передання їх під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників, а до неповнолітніх, які виховуються в дитячій установі, — передання їх під нагляд адміністрації цієї установи (ч. 1 ст. 493);
- до особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, може застосовуватись: передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом; поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку (ч. 1 ст. 508);
- з метою забезпечення видачі особи (її екстрадицію) може застосовуватись такий вид запобіжного заходу у вигляді тримання особи під вартою, як екстрадиційний арешт (п. 9 ст. 541), та ін.

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

09.08.2012 р.

м. Київ

№ 696

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України 5 вересня 2012 р. за № 1503/21815*

**Про затвердження Положення про порядок
застосування електронних засобів контролю**

Відповідно до вимог частини третьої статті 195 Кримінального процесуального кодексу України та з метою забезпечення належного застосування електронних засобів контролю правоохоронними органами при здійсненні кримінального провадження **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Положення про порядок застосування електронних засобів контролю, що додається.
2. Керівникам структурних підрозділів апарату Міністерства, головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті організувати вивчення та забезпечити виконання вимог цього Положення працівниками підпорядкованих органів та підрозділів внутрішніх справ.
3. Головному слідчому управлінню (Фаринник В.І.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.
4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.
5. Цей наказ надіслати за належністю.
6. Цей наказ набирає чинності з дня набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України.

Т. в. о. Міністра
генерал-лейтенант міліції

С. П. Черних

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МВС України
09.08.2012 р. № 696

ПОЛОЖЕННЯ

про порядок застосування електронних засобів контролю

I. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає порядок застосування електронних засобів контролю (далі — ЕЗК) відповідно до статті 195 Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК України) та організацію діяльності слідчих, працівників органів внутрішніх справ, що забезпечують виконання ухвали слідчого судді, суду щодо електронного контролю за місцезнаходженням підозрюваного (обвинуваченого).

1.2. Застосування ЕЗК полягає в закріпленні на тілі підозрюваного (обвинуваченого) електронного пристрою, який дає змогу відслідковувати та фіксувати його місцезнаходження.

1.3. Метою застосування ЕЗК є забезпечення виконання зобов'язань, що покладаються на підозрюваного (обвинуваченого) ухвалою слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, або у вигляді домашнього арешту.

1.4. Правовою основою застосування слідчими та працівниками органів внутрішніх справ ЕЗК за підозрюваним (обвинуваченим) є Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про міліцію», а також це Положення.

1.5. Не допускається застосування ЕЗК, які суттєво порушують нормальний уклад життя особи, спричиняють значні незручності у їх носінні або можуть становити небезпеку для життя та здоров'я особи, яка їх використовує. Забороняється застосовувати ЕЗК, які не пройшли сертифікацію відповідно до чинного законодавства.

1.6. У цьому Положенні терміни вживаються у такому значенні:

електронний браслет — електронний пристрій, виконаний у вигляді браслета, що закріплюється на тілі підозрюваного або обвинуваченого з метою його дистанційної ідентифікації та відстеження місцезнаходження, який призначений для носіння на тілі і захищений від самостійного знімання, пошкодження або іншого втручання в його роботу з метою ухилення від контролю та має сигналізувати про спробу особи здійснити такі дії;

- електронні засоби контролю — електронний браслет, електронний моніторинг, мобільний контрольний пристрій, мобільний пульт моніторингу, персональний трекер, ретранслятор, сервер моніторингу, стаціонарний пульт моніторингу, стаціонарний контрольний пристрій;
- електронний моніторинг — система заходів контролю за місцезнаходженням осіб, які зобов'язані слідчим суддею, судом носити ЕЗК;
- мобільний контрольний пристрій — електронний пристрій, призначений для носіння спільно з електронним браслетом у разі перебування підозрюваного або обвинуваченого

поза місцями, обладнаними стаціонарним контрольним пристроєм, для відстежування його місцезнаходження за допомогою глобальних навігаційних супутникових систем GPS/ГЛОНАСС;

- мобільний пульт моніторингу — комплекс портативних переносних пристроїв, що забезпечує налаштування роботи електронних браслетів, прийом та ідентифікацію сигналів електронних браслетів, а також оброблення й відображення інформації про поведінку підозрюваних або обвинувачених;
- персональний трекер — електронний пристрій, виконаний у вигляді браслета, призначений для носіння на тілі підозрюваного або обвинуваченого, щодо якого обраний запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, з метою його дистанційної ідентифікації і відстеження його місцезнаходження за сигналами глобальної навігаційної супутникової системи GPS/ГЛОНАСС і захищений від самостійного знімання, пошкодження або іншого втручання в його роботу з метою ухилення від контролю та має сигналізувати про спробу особи здійснити такі дії;
- ретранслятор — електронний пристрій, призначений для розширення зони прийому сигналів електронного браслета стаціонарним або мобільним контрольним пристроєм;
- сервер моніторингу — програмно-апаратний комплекс, призначений для забезпечення роботи системи електронного контролю: отримання, оброблення, зберігання і передачі інформації;
- стаціонарний контрольний пристрій — комунікаційний пристрій, що забезпечує безперервний цілодобовий прийом і передачу даних від електронного браслета до сервера моніторингу та голосовий зв'язок підозрюваного або обвинуваченого з черговим пультом моніторингу уповноваженого підрозділу МВС України;
- стаціонарний пульт моніторингу — персональний комп'ютер з відповідним програмним забезпеченням, призначений для оброблення і відображення інформації про виконання підозрюваним або обвинуваченим, щодо якого обрано запобіжний захід, не пов'язаний з позбавленням волі, або у вигляді домашнього арешту, відповідного обов'язку.

II. Організація застосування електронних засобів контролю

2.1. ЕЗК відповідно до частини другої статті 195 КПК України застосовуються:

- слідчим на підставі ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на останнього покладено відповідний обов'язок;
- працівниками органу внутрішніх справ на підставі ухвали слідчого судді, суду, якою щодо підозрюваного (обвинуваченого) обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту.

2.2. Міністр внутрішніх справ України визначає уповноважений підрозділ органів внутрішніх справ, який здійснює забезпечення електронного контролю за місцезнаходженням підозрюваного (обвинуваченого) (далі — уповноважений підрозділ).

III. Порядок застосування електронних засобів контролю

3.1. Слідчий у разі застосування ЕЗК діє на підставі ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на підозрюваного (обвинуваченого) покладено зобов'язання носити ЕЗК.

3.2. Працівник органу внутрішніх справ при застосуванні ЕЗК діє на підставі ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, яка передана для виконання органу внутрішніх справ за місцем проживання підозрюваного (обвинуваченого).

3.3. Отримавши ухвалу слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на підозрюваного (обвинуваченого) покладено зобов'язання носити ЕЗК, слідчий або співробітник оперативного підрозділу за його дорученням зобов'язаний негайно передати таку ухвалу для виконання до уповноваженого підрозділу за місцем реєстрації або проживання підозрюваного (обвинуваченого).

Представник уповноваженого підрозділу повинен зареєструвати таку ухвалу, про що письмово повідомити слідчого суддю, суд, що її виніс.

На письмову вимогу уповноваженого підрозділу слідчий або співробітник оперативного підрозділу за його дорученням зобов'язаний забезпечити явку підозрюваного (обвинуваченого) до уповноваженого підрозділу у призначений день та час.

У призначений час слідчий або співробітник оперативного підрозділу за його дорученням зобов'язаний прибути до уповноваженого підрозділу, де за участю представника органу внутрішніх справ під підпис оголошує підозрюваному (обвинуваченому) ухвалу слідчого судді, суду, а також про застосування ЕЗК, правила користування пристроєм, техніку безпеки поводження з ним та наслідки його зняття або неправомірного втручання в його роботу з метою ухилення від контролю, що оформлюється протоколом про оголошення підозрюваному (обвинуваченому) ухвали слідчого судді, суду щодо застосування запобіжного заходу та вручення її копії (додаток 1) та протоколу про роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) правил користування електронними засобами контролю (додаток 2).

Протокол складається в 3-х примірниках (1-й — залишається у слідчого, 2-й — надається представнику уповноваженого підрозділу, який брав участь у слідчій дії, 3-й — надається особі, щодо якої обрано застосування ЕЗК).

Про встановлення ЕЗК уповноважений підрозділ негайно письмово повідомляє слідчого суддю або суд, що виніс ухвалу про застосування запобіжного заходу.

3.4. Працівники органу внутрішніх справ при отриманні ухвали слідчого судді, суду про обрання підозрюваному (обвинуваченому) запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та поставленні на облік такої особи з метою здійснення контролю за її поведінкою застосовують ЕЗК, якщо такий обов'язок було покладено на підозрюваного (обвинуваченого) відповідною ухвалою, а також повідомляють про це слідчого або суд, якщо запобіжний захід застосовано під час судового провадження.

На виконання ухвали слідчого судді, суду працівник органу внутрішніх справ:

- негайно знайомить підозрюваного (обвинуваченого) з ухвалою слідчого судді, суду та вручає йому копію ухвали про застосування стосовно нього запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту. Роз'яснює підозрюваному (обвинуваченому) сутність запобіжного заходу, обмеження, які визначені в ухвалі. Складає протокол оголошення підозрюваному (обвинуваченому) ухвали слідчого судді, суду щодо застосування запобіжного заходу та вручення її копії;
- роз'яснює підозрюваному (обвинуваченому) вимоги, які пов'язані із застосуванням ЕЗК, що визначені в ухвалі слідчого судді, суду. Роз'яснює йому також, що його відмова від носіння ЕЗК, умисне зняття, пошкодження або інше втручання в роботу ЕЗК з метою ухилення від контролю є невиконанням обов'язків, покладених на нього судом при обранні запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, і тягне за собою наслідки, передбачені статтею 179 КПК України. Складає протокол про роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 Кримінального процесуального кодексу України (додаток 3);
- за участю представника уповноваженого підрозділу, якому працівник органу внутрішніх справ вручає копію ухвали слідчого судді, суду, роз'яснює підозрюваному (обвинуваченому) правила користування ЕЗК, техніку безпеки поводження з ним. Складає протокол про роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) правил користування ЕЗК;
- може бути присутнім під час закріплення на тілі підозрюваного (обвинуваченого) електронного браслета або персонального трекера та приведення їх у дію;
- про закріплення на тілі підозрюваного (обвинуваченого) електронного браслета або персонального трекера негайно повідомляє слідчого, прокурора, слідчого суддю, суд;
- співпрацює з уповноваженим підрозділом з приводу виконання підозрюваним (обвинуваченим) обов'язків, покладених на нього ухвалою слідчого судді, суду;
- має право з'являтися в житло підозрюваного (обвинуваченого), який перебуває під домашнім арештом, вимагати надати усні чи письмові пояснення з питань, пов'язаних із виконанням покладених на нього зобов'язань, у тому числі використання ЕЗК;
- про поведінку підозрюваного (обвинуваченого), а також порушення цією особою зобов'язань, зазначених в ухвалі, негайно інформує слідчого, прокурора та суд.

3.5. Представник уповноваженого підрозділу після отримання копії ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, або у вигляді домашнього арешту, якою на підозрюваного (обвинуваченого) покладено зобов'язання носити ЕЗК:

- реєструє особу, яка зобов'язана носити ЕЗК, — вносить відомості до журналу обліку осіб, до яких застосовують ЕЗК (додаток 4);
- закріплює на тілі підозрюваного або обвинуваченого електронний браслет або персональний трекер та перевіряє його функціональну справність;
- налаштовує електронний браслет з використанням мобільного пульта моніторингу;

- відповідно до виду та змісту зобов'язань, покладених на особу ухвалою, встановлює: стаціонарний пульт моніторингу, ретранслятор чи мобільний контрольний пристрій або персональний трекер, який дозволяє відстеження її місцезнаходження за допомогою глобальних навігаційних супутникових систем GPS/ГЛОНАСС;
- інструктує підозрюваного (обвинуваченого) щодо користування окремими елементами ЕЗК;
- вручає під особистий підпис підозрюваному (обвинуваченому) пам'ятку з експлуатації ЕЗК (додаток 5);
- після закріплення на тілі підозрюваного (обвинуваченого) електронного браслета або персонального трекера та встановлення необхідного обладнання пересвідчується, що його застосування не порушуватиме нормального укладу життя особи, не спричинятиме значних незручностей при його носінні, не становитиме небезпеку для її життя та здоров'я;
- складає довідку-реєстратор, у якій обов'язково вказуються: номер кримінального провадження; серійний номер пристрою, модель; особу, до якої застосовано ЕЗК (підозрюваний, обвинувачений); прізвище, ім'я, по батькові представника, що встановив ЕЗК; місце проживання підозрюваного (обвинуваченого) (місцезнаходження роботи, навчання). Копія довідки-реєстратора надається слідчому чи працівнику органу внутрішніх справ.

3.6. Цілодобовий контроль за використанням особою ЕЗК, яка зобов'язана його носити, здійснює територіальний підрозділ уповноваженого підрозділу, черговий пульт моніторингу якого:

- щодоби спілкується з підозрюваним (обвинуваченим) та з'ясовує обставини, пов'язані із застосуванням ЕЗК;
- у разі отримання сигналу тривоги негайно зв'язується за допомогою телефону або іншого технічного пристрою з підозрюваним (обвинуваченим), який зобов'язаний носити електронний браслет або персональний трекер, з'ясовує його місцезнаходження та причини отриманого сигналу тривоги;
- фіксує в журналі обліку порушень, виявлених за допомогою ЕЗК (додаток 6), всі факти надходження сигналів про неправильне використання ЕЗК, їх причини, ужиті заходи реагування та їх результати, про що негайно інформує слідчого чи орган внутрішніх справ;
- уживає заходів щодо забезпечення технічної справності та налаштування ЕЗК.

3.7. З метою забезпечення цілодобового контролю за місцезнаходженням підозрюваного (обвинуваченого), стосовно якого застосовано ЕЗК, уповноважений підрозділ використовує відповідні технічні засоби, автомобільний транспорт, а також сили реагування для встановлення місцезнаходження цієї особи.

3.8. Слідчий, працівник органу внутрішніх справ під час застосування до підозрюваного (обвинуваченого) ЕЗК мають право:

- вимагати від підозрюваного (обвинуваченого), який порушує правила та порядок носіння електронного браслета або персонального трекера, припинення дій, що перешкоджають здійсненню його зобов'язань;

- виносити на місці усне попередження особам, які допустили порушення щодо порядку носіння електронного браслета або персонального трекера, а працівники органів внутрішніх справ — з метою контролю за поведінкою особи, яка перебуває під домашнім арештом, з'являтися в житло цієї особи, вимагати надання усних чи письмових пояснень з питань, пов'язаних з виконанням покладених на неї зобов'язань;
- повідомити підозрюваному (обвинуваченому), що в разі невиконання покладених на нього обов'язків до нього може бути застосований більш жорсткий запобіжний захід і на нього може бути накладено грошове стягнення в розмірі від 0,25 розміру мінімальної заробітної плати до 2 розмірів мінімальної заробітної плати.

3.9. Після закінчення строку, на який на підозрюваного (обвинуваченого) було покладено обов'язок носити ЕЗК, слідчий, працівник органу внутрішніх справ за участю представника уповноваженого підрозділу забезпечують зняття з особи електронного браслета або персонального трекера.

IV. Облік осіб, які використовують електронні засоби контролю

4.1. Ведення обліку підозрюваних (обвинувачених), відносно яких застосовано ЕЗК, покладається на уповноважений підрозділ.

4.2. Осіб, які використовують ЕЗК, ставлять на облік та фотографують.

4.3. Черговий пульта моніторингу уповноваженого підрозділу:

- здійснює збір інформації з використанням даних пульта моніторингу про дотримання підозрюваним (обвинуваченим) установлених щодо нього обмежень;
- веде журнал обліку осіб, до яких застосовується ЕЗК;
- при отриманні інформації про факти пошкодження, несанкціонованого знімання електронного браслета або персонального трекера, порушень обмежень, установлених щодо нього, доповідає рапортом керівнику уповноваженого підрозділу;
- у разі фіксації фактів відмов і збоїв у роботі ЕЗК доповідає рапортом керівнику уповноваженого підрозділу.

4.4. Журнал обліку осіб, до яких застосовується ЕЗК, повинен бути пронумерований, прошнурований та скріплений гербовою печаткою уповноваженого підрозділу.

4.5. Керівник уповноваженого підрозділу:

- здійснює перевірку правильності ведення журналу обліку осіб, до яких застосовується ЕЗК;
- не менше одного разу на місяць робить у цьому журналі відповідний запис про перевірку;
- веде особові справи нагляду щодо осіб, які використовують ЕЗК;
- оформляє матеріали про застосування ЕЗК за наявності ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу із застосуванням ЕЗК.

4.6. У особовій справі повинні бути такі документи:

- ухвала слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу;
- пам'ятка щодо правил поведіння з ЕЗК;

- пропозиції щодо застосування обмежень дій підозрюваного (обвинуваченого), до якого застосовуються ЕЗК, які вносить слідчий або працівник органу внутрішніх справ.

4.7. Перевірку ведення особової справи підозрюваного (обвинуваченого), до якого застосовано ЕЗК, здійснює керівник уповноваженого підрозділу.

V. Дії представників уповноваженого підрозділу у разі виявлення несправностей або пошкодження ЕЗК

5.1. У разі виявлення несправностей або пошкодження ЕЗК черговий пульта моніторингу уповноваженого підрозділу зобов'язаний:

- негайно зафіксувати факт несправності або пошкодження ЕЗК шляхом проведення необхідної перевірки, тривалість якої визначається характером несправностей або ступенем пошкодження ЕЗК;
- установити причину несправностей, у тому числі шляхом зовнішнього огляду ЕЗК для виявлення на ньому фізичних пошкоджень;
- установити місцезнаходження підозрюваного або обвинуваченого та негайно викликати його до уповноваженого підрозділу за допомогою засобів телефонного зв'язку або іншим способом;
- отримати пояснення підозрюваного (обвинуваченого) з приводу виявлених несправностей або пошкодження з метою встановлення їх причин;
- у разі коли підозрюваний (обвинувачений) не може прибути до органу внутрішніх справ через хворобу або перебування в закладі охорони здоров'я, невідкладно організувати виїзд представників уповноваженого підрозділу за місцем його проживання (перебування) для виявлення, фіксації та встановлення причин несправностей або пошкодження ЕЗК;
- у разі виявлення несправностей або пошкодження, які сталися не з вини обвинуваченого або підозрюваного, ужити заходів щодо заміни ЕЗК;
- про зазначені факти та результати їх перевірки негайно поінформувати слідчого або працівника органу внутрішніх справ;
- у разі якщо внаслідок несправності або пошкодження ЕЗК виникла загроза життю або здоров'ю підозрюваного (обвинуваченого), вжити всіх необхідних заходів для усунення такої загрози, за необхідності надати першу невідкладну медичну допомогу, викликати лікаря.

5.2. При отриманні інформації про: виявлення несправностей або пошкодження ЕЗК; інші факти, які свідчать про несанкціоноване знімання ЕЗК; порушення обмежень, установлених судом, черговий пульта моніторингу невідкладно рапортом доповідає керівнику уповноваженого підрозділу та робить відповідні записи в журналі обліку порушень, виявлених за допомогою ЕЗК, або в журналі обліку несправностей електронних засобів контролю (додаток 7).

5.3. Про факти пошкодження або несправності ЕЗК черговий пульта моніторингу або представник уповноваженого підрозділу інформує слідчого, працівника органу внутрішніх справ.

Під час перевірки підлягають з'ясуванню: час виявлення несправностей, їх характер; місцеперебування підозрюваного (обвинуваченого); коло осіб, які були присутні разом з ним в момент виявлення факту несправностей або пошкодження; характер поведінки підозрюваного (обвинуваченого); ким була надана інформація про несправності або пошкодження (безпосередньо цією особою, його захисником, особами, яким підозрюваний (обвинувачений) доручив повідомити органи внутрішніх справ про такий факт, представниками закладів охорони здоров'я тощо).

**Начальник Головного
слідчого управління
МВС України
генерал-майор міліції**

В. І. Фаринник

*Додаток № 1
до Положення про порядок
застосування електронних
засобів контролю*

ПРОТОКОЛ

**оголошення підозрюваному (обвинуваченому) ухвали слідчого судді, суду щодо
застосування запобіжного заходу та вручення її копії**

Місто (село) _____ « ____ » _____ 20__ року

(посада особи, найменування органу внутрішніх справ, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру до-
судових розслідувань за № _____ від « ____ » _____ 20__ року, за ознаками

(зазначити (частину) статтю Кримінального кодексу України)

відповідно до вимог частин четвертої — шостої статті 194, частини п'ятої статті 196
Кримінального процесуального кодексу України склав цей протокол про те, що о
« ____ » год. « ____ » хв. підозрюваному (обвинуваченому), _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

о « ____ » год. « ____ » хв. його захиснику, _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

оголошено ухвалу слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу у вигляді

(назва запобіжного заходу)

Сутність запобіжного заходу, передбаченого ухвалою слідчого судді, суду, мені зрозуміла.
Копію ухвали слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу отримав.

Підозрюваний (обвинувачений) _____
(дата, підпис) (прізвище, ініціали)

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії; прізвища, ініціали, підписи)

Протокол склав: _____

(слідчий, співробітник оперативного підрозділу, працівник органу внутрішніх справ, найменування органу внутрішніх справ, підпис, прізвище, ініціали)

Додаток № 2
до Положення про порядок
застосування електронних
засобів контролю

ПРОТОКОЛ
про роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) правил користування
електронними засобами контролю

Місто (село) _____ « ___ » _____ 20__ року

_____ (посада особи, найменування органу внутрішніх справ, ініціали, прізвище)

за участю представника уповноваженого підрозділу _____

_____ (працівник органу внутрішніх справ, посада, найменування органу внутрішніх справ, ініціали, прізвище)

у приміщенні _____

на виконання ухвали від « ___ » _____ 20__ року слідчого судді, суду _____

_____ (найменування суду, прізвище слідчого судді)

в присутності осіб: _____

_____ (їх прізвища, імена, по батькові, дати народження та місця проживання)

захисника, _____,

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

яким заздалегідь повідомлено про застосування електронних засобів контролю, умови та порядок їх використання: _____

(характеристики електронних засобів контролю, які застосовуються _____

при проведенні процесуальної дії, підписи осіб) _____

відповідно до пункту 9 частини п'ятої статті 194, статті 195 Кримінального процесуального кодексу України склав цей протокол про те, що в період з «___» год. «___» хв. до «___» год. «___» хв. підозрюваному (обвинуваченому), _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

роз'яснено правила користування пристроєм, техніку безпеки поводження з ним та наслідки його зняття або неправомірного втручання в його роботу з метою ухилення від контролю. Крім цього, роз'яснено вимоги, передбачені статтею 195 Кримінального процесуального кодексу України, а саме:

застосування електронних засобів контролю полягає у закріпленні на його тілі пристрою, який дозволяє відслідковувати та фіксувати його місцезнаходження. Обов'язок носити електронний засіб контролю покладається на строк не більше двох місяців. За клопотанням прокурора відповідно до статті 199 Кримінального процесуального кодексу України строк може бути продовжений;

відмова від носіння засобу електронного контролю, умисне зняття, пошкодження або інше втручання в його роботу з метою ухилення від контролю є невиконанням обов'язків, покладених слідчим суддею, судом на підозрюваного (обвинуваченого).

Отримавши від слідчого або співробітника оперативного підрозділу, представника уповноваженого підрозділу необхідні роз'яснення, підозрюваний (обвинувачений) заявив:

(правила мені роз'яснено, суть зрозуміла)

З протоколом ознайомлені: _____
(особи, що були присутні, їх зауваження чи доповнення)

Підозрюваний (обвинувачений) _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Захисник _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

(представник уповноваженого підрозділу, посада, найменування органу внутрішніх справ, ініціали, прізвище)

Протокол склав _____
(слідчий, співробітник оперативного підрозділу, посада, найменування органу внутрішніх справ, підпис, прізвище, ініціали)

Копію протоколу отримав: « ____ » _____ 20__ року

представник уповноваженого підрозділу _____

(працівник органу внутрішніх справ, посада, найменування органу внутрішніх справ, ініціали, прізвище)

Додаток № 3
до Положення про порядок застосування
електронних засобів контролю

ПРОТОКОЛ
роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) обов'язків, передбачених частиною
п'ятою статті 194 Кримінального процесуального кодексу України

Місто (село) _____ «___» _____ 20__ року

(посада особи, найменування органу внутрішніх справ, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № _____ від «___» _____ 20__ року, за ознаками

(зазначити (частину) статтю Кримінального кодексу України)

згідно зі статтями 103, 104, частиною п'ятою статті 194 Кримінального процесуального кодексу України склав цей протокол про те, що о «___» год. «___» хв. підозрюваному (обвинуваченому), _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

о «___» год. «___» хв. його захиснику, _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

оголосив ухвалу слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та роз'яснив обов'язки, зазначені в ухвалі слідчого судді, суду:

1. _____;
 2. _____;
 3. _____;
 4. _____.
- (перелік обов'язків)

Суть обов'язків, передбачених ухвалою слідчого судді, суду, та строки їх застосування мені зрозумілі.

Підозрюваний (обвинувачений) _____ (дата, підпис) _____ (прізвище, ініціали)

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення, зауваження і доповнення учасників процесуальної дії; прізвища, ініціали, підписи)

Протокол склав: _____

(працівник органу внутрішніх справ, найменування органу внутрішніх справ, підпис, прізвище, ініціали)

Додаток № 4
до Положення про порядок застосування
електронних засобів контролю

ЖУРНАЛ обліку осіб, до яких застосовуються електронні засоби контролю

Прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного (обвинуваченого)	№ ухвали про обрання запобіжного заходу, коротка фабула справи	Дата, час та місце застосування електронних засобів контролю	Дата, час, прізвище, ім'я та по батькові, підпис працівника, який застосував електронні засоби контролю	Примітки
1	2	3	4	5

Додаток № 5
до Положення про порядок застосування
електронних засобів контролю

ПАМ'ЯТКА з експлуатації електронних засобів контролю

Підозрюваному (обвинуваченому), _____,
(П. І. Б.)

встановлено електронний засіб контролю _____
(зазначається вид електронного засобу контролю, модель та номер) на період _____

Роз'яснено порядок експлуатації _____

(радіус дії, періодичність заміни елементів живлення, інші характеристики)

Ознайомив _____ «__» _____ 20__ р.

Пам'ятку отримав _____ «__» _____ 20__ р.

*Додаток № 6
до Положення про порядок застосування
електронних засобів контролю*

ЖУРНАЛ
обліку порушень, виявлених за допомогою електронних засобів контролю

Прізвище, ім'я та по батькові підозрюваного (обвинуваченого)	Дата, час та місце вчинення порушення	Короткий опис допущеного порушення	Дата, прізвище та підпис працівника служби технічного забезпечення, який одержав матеріали для проведення перевірки	Прийняте рішення	Примітки
1	2	3	4	5	6

*Додаток № 7
до Положення про порядок застосування
електронних засобів контролю*

ЖУРНАЛ
обліку несправностей електронних засобів контролю

Дата, час та характер виявленої несправності, ідентифікаційний номер електронного засобу контролю	Вжиті заходи працівником органу внутрішніх справ після виявлення несправності	Дата і час усунення несправності	Прізвище і підпис працівника служби технічного забезпечення, який усунув несправність	Примітки
1	2	3	4	5

*Додаток
до листа Головного штабу МВС
від 01.03.2013 № 1/7—800*

РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо організації роботи органів внутрішніх справ по здійсненню електронного моніторингу місцезнаходження підозрюваного (обвинуваченого)

Начальник ГУМВС, УМВС, його перший заступник — начальник слідчого управління (відділу), керівники штабу, підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення та матеріального забезпечення організовують (за напрямками діяльності) роботу органів внутрішніх справ з виконання ухвал слідчого судді, суду в частині електронного контролю за місцезнаходженням підозрюваного, обвинуваченого. З цією метою рекомендується:

1. Здійснити зональний поділ території обслуговування та наказом (дорученням) начальника ГУМВС, УМВС закріпити районні, районні у містах, міські управління (відділи) за визначеними органами внутрішніх справ, у яких в чергових частинах установлені стаціонарні пульти моніторингу.

2. Відповідно до розрахунку виділення матеріально-технічних ресурсів для реалізації заходів, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України, від 17.01.2013 № 13/5—1001 забезпечити органи внутрішніх справ електронними засобами контролю (далі — ЕЗК: електронні браслети, мобільні контрольні пристрої, стаціонарні пульти моніторингу, комплект устаткування й інструментів для закріплення, зняття й активації електронних браслетів).

У разі необхідності, за погодженням з керівництвом МВС, внести зміни до розрахунку виділення матеріально-технічних ресурсів.

3. Робочі місця для здійснення електронного моніторингу розмістити у залі оперативного управління чергової частини з урахуванням:

- створення інспектору-черговому зручностей для постановки на облік і фотографування особи, відносно якою застосовуються ЕЗК;
- надання можливості спостерігати за монітором стаціонарного пулту моніторингу іншим членам чергової зміни на час відсутності інспектора-чергового;
- особливостей оснащення робочого місця (монітор для спостереження, принтер, багатофункціональний системний телефонний апарат, факсимільний апарат, цифрова фотокамера, шафа залізна).

4. Визначити завдання структурних підрозділів органів внутрішніх справ щодо застосування ЕЗК.

У відповідності із Положенням про порядок застосування електронних засобів контролю, затвердженим наказом МВС від 09.08.2012 № 696 (далі — Положення) призначити працівників, на яких покладатиметься завдання безпосереднього застосування ЕЗК (закріплення електронних браслетів на тілі підозрюваного, обвинуваченого).

Відповідно до пункту 3.3 Положення ухвала слідчого судді, суду про обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на підозрюваного (обвинуваченого) покладено зобов'язання носити ЕЗК, виконується слідчим або співробітником оперативного підрозділу за його дорученням.

До оперативно-слідчих належать підрозділи: кримінальної міліції; слідства; експертно-криміналістичні. До адміністративних належать інші підрозділи органів внутрішніх справ.

Виконання ухвал слідчого судді, суду про обрання підозрюваному (обвинуваченому) запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, у частині застосування ЕЗК, покласти на працівників адміністративних підрозділів (служба дільничних інспекторів міліції, патрульна служба тощо), про обрання інших запобіжних заходів, не пов'язаних з позбавленням волі, — на слідчих і працівників оперативних підрозділів.

Працівники, допущені до застосування ЕЗК, повинні бути як чоловічої, так і жіночої статі.

Основним завданням чергової частини щодо застосування електронних засобів контролю визначити збір інформації з використанням даних пульта моніторингу про дотримання підозрюваним (обвинуваченим) установлених щодо нього обмежень, організацію реагування на повідомлення про їх порушення та ведення службової документації відносно підконтрольних осіб.

На підрозділ зв'язку покласти завдання організації експлуатації електронних засобів контролю, стаціонарних пультів моніторингу, на підрозділ інформаційно-аналітичного забезпечення — супроводження програмного забезпечення системи електронного контролю, формування статистичних звітів щодо застосування електронних засобів контролю.

Перший заступник начальника територіального органу внутрішніх справ — начальник слідчого відділу (відділення), начальник штаба, керівники структурних підрозділів організують (у межах компетенції) діяльність підрозділів ОВС по забезпеченню виконання ухвал слідчого судді, суду в частині електронного контролю. З цією метою здійснюють перевірку повноти формування особових справ нагляду щодо осіб, які використовують ЕЗК, а також правильності ведення Журналу обліку осіб, до яких застосовуються ЕЗК і Журналу обліку порушень, виявлених за допомогою ЕЗК, про що у вказаних журналах вчиняють відповідний запис.

5. З урахуванням вимог наказів МВС від 09.08.2012 № 696 «Про затвердження Положення про порядок застосування електронних засобів контролю», від 18.12.2012 № 1172 «Про уповноваження підрозділів органів внутрішніх справ на здійснення забезпечення електронного контролю» та Методичних рекомендації щодо використання слідчими та працівниками органів внутрішніх справ електронних засобів контролю від 05.01.2013 № 234/Чн, а також забезпеченості органів внутрішніх справ складовими елементами системи електронного контролю, особливостей території обслуговування розробити **Алгоритм дій працівників органів внутрішніх справ ГУМВС (УМВС) по застосуванню електронних засобів контролю** (проект додається).

АЛГОРИТМ **дій працівників органів внутрішніх справ** **по застосуванню електронних засобів контролю**

*(при надходженні ухвали до ОВС, в якому не встановлено
стаціонарний пульт моніторингу)*

При надходженні до ОВС ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, якою на останнього покладено обов'язок носити електронний засіб контролю, працівники міліції діють у наступному порядку:

1. **Начальник ОВС доручає застосувати електронні засоби контролю** (далі — ЕЗК) за місцезнаходженням підозрюваного (обвинуваченого):

- **першому заступнику — начальнику слідчого підрозділу** на підставі ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якщо досудове розслідування в кримінальному провадженні здійснюється слідчим ОВС;
- **керівнику структурного підрозділу ОВС**, у складі якого є працівники, допущені до їх використання:
- на підставі ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якщо досудове розслідування в кримінальному провадженні здійснюється слідчим іншого ОВС, слідчим прокуратури, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу безпеки;
- за ухвалою слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту.

2. **Працівник ОВС, якому доручено застосувати ЕЗК:**

2.1. Ухвалу слідчого судді, суду разом із супровідним листом невідкладно надсилає факсимільним зв'язком до ОВС, де встановлено стаціонарний пульт моніторингу (відповідно до зони обслуговування).

У супровідному листі викладається клопотання до керівника ОВС про надання дозволу на отримання в черговій частині електронних засобів контролю та зазначаються пропозиції щодо застосування обмежень дій підозрюваного (обвинуваченого).

Копія ухвали слідчого судді, суду, завірена начальником ОВС, направляється поштою або нарочним.

З інспектором-черговим узгоджує час застосування ЕЗК (постановки на облік підозрюваного (обвинуваченого), видачі електронних браслетів).

2.2. Направляє заявку (службову телеграму) до ГУМВС (УМВС) про необхідність активації електронного браслета. У телефонному режимі уточнює порядок здійснення активації.

2.3. Викликає підозрюваного (обвинуваченого) до органу внутрішніх справ, де підпис оголошує йому ухвалу слідчого судді, суду. Оформлює протокол про оголошення

підозрюваному (обвинуваченому) ухвали слідчого судді, суду щодо застосування запобіжного заходу (додаток 1 до Положення) та вручає його копію.

2.4. На узгоджений з інспектором-черговим час разом із підозрюваним (обвинуваченим) прибуває до ОВС, де встановлено стаціонарний пульт моніторингу.

2.5. Забезпечує фотографування підозрюваного (обвинуваченого) працівником чергової частини. Отримує електронний браслет.

2.6. Роз'яснює правила користування пристроєм, техніку безпеки поводження з ним та наслідки його зняття або неправомірного втручання в його роботу з метою ухилення від контролю. Складає протокол про роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) правил користування ЕЗК (додаток 2 до Положення).

Попереджає підозрюваного (обвинуваченого) про необхідність повідомляти чергову частину за місцем проживання, а при перебуванні під домашнім арештом — також працівника, яким здійснюється контроль, щодо обставин, які призведуть до не виконання покладених обов'язків, зокрема, про залишення населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває (отримання виклику слідчого, прокурора, судового виклику; відлучення з дозволу слідчого, прокурора або суду; хвороба тощо).

2.7. Закріплює на тілі підозрюваного (обвинуваченого) електронний браслет. Під підпис видає Пам'ятку з експлуатації ЕЗК (додаток 5 до Положення).

2.8. Після закріплення на тілі підозрюваного (обвинуваченого) електронного браслета перевіряє функціональну справність виробу та налаштовує його з використанням мобільного пульта моніторингу переконаючись у відображенні сигналу на стаціонарному пульті моніторингу.

2.9. Складає довідку-реєстратор (додаток 1) із зазначенням у ній часу активації ЕЗК.

Час активації ЕЗК — це момент, коли сигнал електронного браслету, закріпленому на тілі підозрюваного (обвинуваченого), отримано та чітко фіксується стаціонарним пультом моніторингу, який встановлено в черговій частині.

Довідка-реєстратор долучається до особової справи нагляду, її копія надається слідчому та керівнику структурного підрозділу органу внутрішніх справ, яким здійснюється контроль за поведінкою підозрюваного (обвинуваченого), який перебуває під домашнім арештом.

У разі, якщо досудове розслідування здійснюється іншим органом внутрішніх справ або прокуратурою, органом, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органом безпеки, довідка-реєстратор надсилається слідчому, що здійснює досудове розслідування в кримінальному провадженні.

2.10. Забезпечує внесення відомостей до Журналів обліку осіб, до яких застосовуються ЕЗК (додаток 4 до Положення), які ведуться в чергових частинах органів внутрішніх справ, де встановлено стаціонарний пульт моніторингу та на території обслуговування якого проживає особа. Проставляє підпис у графі 4 зазначених журналів.

2.11. Про отримання ухвали та застосування ЕЗК письмово повідомляє прокурора, слідчого суддю або суд, що виніс ухвалу про застосування запобіжного заходу.

2.12. Зобов'язує підозрюваного (обвинуваченого) невідкладно прибути до місця свого проживання, якщо згідно з умовами застосованого запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту йому заборонено залишати житло в певний період доби.

Доставляє підозрюваного (обвинуваченого) до місця проживання, якщо згідно з умовами застосованого запобіжного заходу йому заборонено залишати житло цілодобово.

3. При надходженні до ОВС, де встановлено стаціонарний пульт моніторингу, ухвали слідчого судді, суду про застосування електронних засобів контролю відносно підозрюваного, обвинуваченого, який проживає на території обслуговування іншого ОВС:

3.1. **Начальник ОВС** вчиняє резолюцію на супровідному листі щодо забезпечення інспектором-черговим стаціонарного пульта моніторингу здійснення електронного контролю за місцезнаходженням підозрюваного (обвинуваченого) та надання дозволу на видачу електронних засобів контролю.

3.2. **Інспектор-черговий стаціонарного пульта моніторингу** діє, як це зазначено у розділі IV Методичних рекомендації щодо використання слідчими та працівниками органів внутрішніх справ електронних засобів контролю від 05.01.2013 № 234/Чн.

При отриманні сигналу тривоги про пошкодження, несанкціоноване знімання електронного браслета, порушення установлених обмежень, відмови і збої у роботі ЕЗК (далі — сигнал тривоги) інспектор — черговий стаціонарного пульта моніторингу:

- негайно повідомляє про сигнал тривоги чергову частину ОВС, на території обслуговування якого проживає підозрюваний (обвинувачений);
- за допомогою засобів електронного зв'язку з'ясовує у підозрюваного (обвинуваченого) обставини, пов'язані із використанням ЕЗК;
- повідомляє (по телефону) слідчого, який здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні, про отримання сигналу тривоги та з'ясовує питання щодо виклику підозрюваного або надання йому дозволу на виїзд з населеного пункту;
- складає рапорт про результати з'ясування у слідчого та підозрюваного (обвинуваченого) обставин, пов'язаних із використанням ЕЗК, який разом із роздруківкою сигналу тривоги факсимільним зв'язком направляє до чергової частини ОВС. Роздруківку сигналу тривоги долучає до особової справи;
- у графі 4 Журналу обліку порушень, виявлених за допомогою ЕЗК (додаток 6 до Положення), зазначає час надсилання роздруківки сигналу тривоги та номер, за яким його зареєстровано черговим ОВС.

4. У черговій частині ОВС, де відсутній пульт моніторингу, ведуться: Журнал обліку осіб, до яких застосовуються ЕЗК та Журнал обліку порушень, виявлених за допомогою ЕЗК.

При надходженні від інспектора-чергового стаціонарного пульта моніторингу до чергової частини ОВС повідомлення про сигнал тривоги оперативний черговий:

- одразу фіксує його у Журналі обліку порушень, виявлених за допомогою ЕЗК, і складає рапорт про отримане повідомлення;
- негайно доповідає про отримане повідомлення начальникові ОВС або відповідальному по ОВС;

- приймає самостійне рішення про негайне направлення до місцезнаходження підозрюваного (обвинуваченого) слідчо-оперативної групи, якщо в отриманій інформації є відомості про вчинення злочину підконтрольною особою або відносно неї;
- інформує про отримане повідомлення працівника ОВС, який здійснює контроль за поведінкою особи, що перебуває під домашнім арештом.

5. Начальником (відповідальним по ОВС) з урахуванням обставин порушення (вихід за межі дозволеної зони перебування, вхід до забороненої зони, відвідування заборонених місць, зняття або пошкодження електронного браслета, тривала відсутність руху електронного браслета, відсутність зв'язку тощо) приймається одне з таких рішень:

- 1) негайне направлення оперативним черговим до місцезнаходження підозрюваного (обвинуваченого) наряду міліції: слідчо-оперативної групи (якщо в отриманій інформації є відомості про вчинення злочину підконтрольною особою або відносно неї), оперативної групи, патрульного наряду, інших нарядів, задіяних в системі єдиної дислокації;
- 2) визначення структурного підрозділу ОВС щодо організації перевірки обставин порушення.

Відповідно до статей 179, 180 КПК України контроль за виконанням особистого зобов'язання та зобов'язань про особисту поруку здійснює слідчий.

6. Оперативний черговий видає підпис визначеному працівникові структурного підрозділу рапорт про отримане повідомлення, про що у графу 4 Журналу обліку порушень, виявлених за допомогою ЕЗК вносить відомості про: «Дату, прізвище та підпис працівника ОВС, який одержав матеріали для проведення перевірки».

7. Працівник структурного підрозділу ОВС отримавши повідомлення про сигнал тривоги зобов'язаний невідкладно розпочати його перевірку.

7.1. Перевірка обставин порушення підозрюваним (обвинуваченим) покладених обов'язків проводиться протягом 3 (трьох) діб (у разі зникнення підозрюваного обвинуваченого за невідомих обставин — протягом доби) з моменту реєстрації повідомлення у Журналі обліку порушень, виявлених за допомогою ЕЗК.

Висновок перевірки щодо порушення підозрюваним (обвинуваченим) покладених обов'язків затверджується начальником ОВС і разом із матеріалами перевірки передається або надсилається слідчому, який здійснює досудове розслідування в кримінальному провадженні, а якщо справа перебуває у провадженні суду, — прокурору.

7.2. У разі встановлення, що сигнал тривоги надійшов через несправність ЕЗК, яка сталася не з вини підконтрольної особи, складається вмотивований рапорт, який разом із поясненням підозрюваного (обвинуваченого) протягом доби доповідається начальникові ОВС для подальшого інформування працівника стаціонарного пульта моніторингу та підрозділу зв'язку ГУМВС, УМВС.

Під час перевірки підлягають з'ясуванню: час виявлення несправностей, їх характер; місцеперебування підозрюваного (обвинуваченого); коло осіб, які були присутні разом з ним в момент виявлення факту несправностей або пошкодження; характер поведінки підозрюваного (обвинуваченого); ким була надана інформація про несправності або пошкодження

(безпосередньо цією особою, його захисником, особами, яким підозрюваний (обвинувачений) доручив повідомити органи внутрішніх справ про такий факт, представниками закладів охорони здоров'я тощо).

7.3. Про результати проведеної перевірки та прийняте рішення надається інформація до чергової частини для проставляння відмітки у графі 5 Журналу обліку порушень, виявлених за допомогою ЕЗК.

8. Оперативний черговий про результати проведення перевірки за повідомленням про порушення (направлення висновку перевірки слідчому, прокурору або встановлення факту несправності ЕЗК, що сталися не з вини підконтрольної особи) невідкладно інформує за допомогою факсимільного зв'язку інспектора-чергового стаціонарного пульта моніторингу.

Головний штаб МВС

Додаток 1
до п. 2.9 до Алгоритму дій
працівників ОВС
по застосуванню електронних
засобів контролю

ДОВІДКА-РЕЄСТРАТОР
застосування електронного засобу контролю

Підозрюваному обвинуваченому (непотрібне закреслити) (П. І. по Б.) _____

_____ (дата народження)

_____ (місце проживання)

_____ (місце знаходження роботи, навчання)

номер кримінального провадження _____

закріплено _____

(вид електронного засобу контролю, модель, серійний номер)

на період до _____. Продовжено до _____

Підстави продовження: _____

Активовано: _____. _____.20 ____ р. о ____ год. ____ хв.

_____ (посада працівника, що застосував ЕЗК)

_____ (підпис)

_____ (П.І. по Б.)

*Додаток 2
до Алгоритму дій працівників ОВС
по застосуванню електронних
засобів контролю*

ПЕРЕЛІК
документів, що оформлюються під час застосування
електронних засобів контролю

	Ухвала слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі	Ухвала слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту
Ухвала слідчого судді, суду	Ухвала надається слідчому. Копії ухвали: 1) інспектору-черговому СПМ*; 2) підозрюваному (обвинуваченому).	Ухвала надається працівнику, що здійснює контроль. Копії ухвали: 1) інспектору-черговому СПМ; 2) підозрюваному (обвинуваченому).
Протокол оголошення ухвали (додаток 1*)	1-й прим. — слідчому. 2-й прим. — вручається особі.	1-й прим. — слідчому. 2-й прим. — вручається особі.
Протокол роз'яснення правил користування ЕЗК (додаток 2)	1-й прим. — слідчому. 2-й прим. — інспектору черговому СПМ. 3-й прим. — вручається особі.	1-й прим. — слідчому. 2-й прим. — інспектору черговому СПМ. 3-й прим. — вручається особі.
Протокол роз'яснення обов'язків (додаток 3)	—	1-й прим. — слідчому. 2-й прим. — працівнику ОВС.
Пам'ятка з експлуатації ЕЗК	1-й прим. — інспектору черговому СПМ. 2-й прим. — вручається особі.	1-й прим. — інспектору черговому СПМ. 2-й прим. — вручається особі.
Довідка-реєстратор	1-й прим. — інспектору-черговому СПМ. 2-й прим. — слідчому.	1-й прим. — інспектору-черговому СПМ 2-й прим. — слідчому. 3-й прим. — працівнику ОВС.

*СПМ — стаціонарний пульт моніторингу

*Додаток 1, 2, 3 — додатки до Положення про порядок застосування електронних засобів контролю, затвердженого наказом МВС від 09.08.2012 № 696, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05.09.2012 за № 1503/21815

*Додаток 3
до Алгоритму дій працівників ОВС
по застосуванню електронних
засобів контролю*

ПЕРЕЛІК

документів, що долучаються до особової справи нагляду

1. Ухвала слідчого судді, суду про обрання стосовно підозрюваного (обвинуваченого) запобіжного заходу.
2. Пропозиції щодо застосування обмежень дій підозрюваного (обвинуваченого), до якого застосовуються ЕЗК.
3. Письмовий дозвіл начальника ОВС на видачу ЕЗК (на супровідному листі з ОВС, де не встановлено стаціонарного пульта моніторингу, про направлення копії ухвали або на рапорті працівника ОВС).
4. Примірник протоколу про роз'яснення підозрюваному (обвинуваченому) правил користування ЕЗК.
5. Пам'ятка з експлуатації ЕЗК.
6. Довідка-реєстратор.
7. Роздруківки сигналів тривоги.
8. Повідомлення про прийняті рішення за результатами перевірок сигналів тривоги.
9. Письмова згода начальника ОВС на зупинення електронного контролю.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

11 січня 2012 р.

м. Київ

№ 15

Про затвердження Порядку внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу

Порядок в редакції Постанови КМ № 27 від 18.01.2012 р., із змінами затвердженими п. 69 Постанови Кабінету Міністрів України № 868 від 19.09.2012 р. «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». Із змінами затвердженими п. 68 Постанови Кабінету Міністрів України № 868 від 19.09.2012 р. «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України».

Відповідно до статті 182 Кримінального процесуального кодексу України Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Порядок внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу, що додається.
2. Міністерству фінансів привести у місячний строк власні нормативно-правові акти у відповідність з цією постановою.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України від 11 січня 2012 р. № 15
(у редакції постанови
Кабінету Міністрів України
від 18 січня 2012 р. № 27)

ПОРЯДОК

внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу

1. Цей Порядок визначає механізм внесення, повернення та звернення у дохід держави коштів у разі застосування запобіжного заходу у вигляді застави, який обраний з метою забезпечення належної поведінки особи, щодо якої застосовано запобіжний захід, її явки за викликом до слідчого, прокурора або суду, а також виконання інших покладених на неї обов'язків, передбачених положеннями Кримінального процесуального кодексу України.

2. Застава вноситься у національній грошовій одиниці на спеціальний рахунок суду, який обрав такий запобіжний захід, відкритий в органах Казначейства в установленому законодавством порядку (далі — депозитний рахунок суду).

3. Застава може бути внесена:

- підозрюваним, обвинуваченим або іншою особою, яка діє від його імені (далі — особа);
- заставодавцем — іншою фізичною чи юридичною особою, яка вносить кошти від свого імені.

Застава не може бути внесена юридичними особами державної або комунальної власності або такими, що фінансуються з місцевого, державного бюджету, бюджету Автономної Республіки Крим, або у статутному капіталі яких є частка державної, комунальної власності або яка належить суб'єкту господарювання, що є у державній або комунальній власності.

4. Розмір застави визначається в ухвалі слідчого судді, чи суду про обрання стосовно особи запобіжного заходу у вигляді застави.

5. Внесення коштів на депозитний рахунок суду здійснюється на підставі платіжного доручення особи чи заставодавця не пізніше п'яти днів з дня обрання запобіжного заходу у вигляді застави.

6. Підтвердженням внесення коштів на депозитний рахунок суду є платіжний документ з відміткою банку про виконання, який надається слідчому, прокурору або суду, який здійснює кримінальне провадження.

7. Кошти, внесені як застава, підлягають поверненню повністю або частково у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України.

8. Застава повертається особі або заставодавцю у безготівковій формі на зазначений ними банківський рахунок, а у разі відсутності такого рахунка — готівкою через банки або підприємства поштового зв'язку.

Для повернення коштів, внесених як застава, особа чи заставодавець подає до органу Казначейства, в якому відкрито депозитний рахунок суду, на який було внесено заставу, такі документи:

- заява особи чи заставодавця, в якій обов'язково зазначаються реквізити банківського рахунка, на який зараховуватимуться кошти, що підлягають поверненню, а у разі відсутності банківського рахунка — відомості про банк чи підприємство поштового зв'язку;
- засвідчена судом копія ухвали слідчого судді, чи суду, вироку суду, в якому міститься рішення про повернення застави;
- копія платіжного або іншого документа, що підтверджує факт внесення коштів як застави.

Повернення коштів, внесених як застава, здійснюється протягом п'яти робочих днів з дня надходження зазначених документів до органу Казначейства.

9. Звернення застави у дохід держави здійснюється на підставі копії ухвали слідчого судді, суду, вироку суду, в яких міститься рішення про звернення застави в дохід держави, прийняте у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України. Копія ухвали слідчого судді, суду, вироку суду протягом п'яти днів з дня набрання ними законної сили надсилається слідчим суддею (судом), який їх постановив чи ухвалив, органу Казначейства, в якому відкрито депозитний рахунок суду, на який було внесено заставу.

(Порядок в редакції Постанови КМ № 27 від 18.01.2012 р., із змінами затвердженими п. 69 Постанови Кабінету Міністрів України № 868 від 19.09.2012 р. «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України»).

АДМІНІСТРАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

14.11.2012 р

м. Київ

№ 931

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
05 грудня 2012 р. за № 2033/22345*

**Про затвердження Інструкції
про порядок дій посадових осіб органів (підрозділів)
охорони державного кордону під час затримання осіб,
підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді
або суду та порядок подальшої взаємодії органів (підрозділів)
охорони державного кордону
з органами досудового розслідування**

Відповідно до пункту 5 частини першої статті 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України», пункту 9 Положення про Адміністрацію Державної прикордонної служби України, затвердженого Указом Президента України від 06 квітня 2011 року № 399,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Інструкцію про порядок дій посадових осіб органів (підрозділів) охорони державного кордону під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду та порядок подальшої взаємодії органів (підрозділів) охорони державного кордону з органами досудового розслідування (додається).

2. Начальнику управління по роботі з іноземцями та адміністративного провадження Департаменту охорони державного кордону Адміністрації Держприкордонслужби подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Голови Державної прикордонної служби України — директора Департаменту охорони державного кордону, начальників регіональних управлінь та органів охорони державного кордону.

4. Цей наказ набирає чинності одночасно з набранням чинності Кримінальним процесуальним кодексом України, але не раніше дня його офіційного опублікування.

**Голова Державної прикордонної служби України
генерал армії України**

М. М. Литвин

ПОГОДЖЕНО:

**Генеральний прокурор України
державний радник юстиції України**

В. П. Пшонка

**Міністр внутрішніх справ України
генерал внутрішньої служби України**

В. Ю. Захарченко

**Голова Служби безпеки України
генерал-полковник**

І. О. Калінін

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Адміністрації Державної
прикордонної служби України
14.11.2012 р. № 931

ІНСТРУКЦІЯ

про порядок дій посадових осіб органів (підрозділів) охорони державного кордону під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду та порядок подальшої взаємодії органів (підрозділів) охорони державного кордону з органами досудового розслідування

I. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція розроблена відповідно до статей 208-213 Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК України), статті 2, пунктів 5 та 17 частини першої статті 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України», пункту 5 частини першої статті 28 Закону України «Про державний кордон України» та з метою визначення порядку дій посадових осіб органів (підрозділів) охорони державного кордону під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду та порядку подальшої взаємодії органів (підрозділів) охорони державного кордону з органами досудового розслідування.

1.2. Терміни, що їх вжито в цій Інструкції, мають таке значення:

- відділ прикордонної служби (мобільна прикордонна застава) — підрозділ органу охорони державного кордону Державної прикордонної служби України, як правоохоронного органу спеціального призначення, який виконує завдання з охорони державного кордону України;
- уповноважена службова особа — посадова особа органу (підрозділу) охорони державного кордону, яка безпосередньо виконує завдання з охорони державного кордону України.

II. Порядок затримання особи

2.1. Уповноважена службова особа без ухвали слідчого судді або суду має право затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину у сфері охорони державного кордону, за який передбачено покарання у виді позбавлення волі, за умови:

- якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;
- якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

Особливості порядку притягнення до кримінальної відповідальності, затримання і обрання запобіжного заходу щодо суддів, народних депутатів України та неповнолітніх визначаються статтями 482 та 492 КПК України.

Затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним своїх службових обов'язків і пов'язані з цим особистий обшук та огляд

його речей застосовуються тільки в присутності офіційних представників цього органу.

2.2. У разі наявності очевидних ознак злочину на тілі, одязі чи місці події уповноважена службова особа зобов'язана вжити заходів щодо їх збереження.

Уповноважена службова особа, яка безпосередньо застала підозрюваного під час вчинення злочину або замаху на його вчинення, або якій очевидець вказав на цю особу, або виявила на тілі, одязі чи місці події очевидні ознаки, які вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин, складає відповідні рапорти.

2.3. Протокол про затримання особи складається відповідно до вимог статті 104 та частини п'ятої статті 208 КПК України у підрозділі охорони державного кордону посадовою особою, визначеною начальником відділу прикордонної служби з сержантського або офіцерського складу.

Копія протоколу про затримання особи негайно після складання під розпис вручається затриманому, а також надсилається прокурору.

2.4. Уповноважена службова особа підрозділу, яка здійснила затримання, зобов'язана надати затриманій особі можливість негайно (за першої можливості) повідомити про своє затримання та місцеперебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб на вибір цієї особи.

За наявності підстав для обґрунтованої підозри, що повідомлення про затримання особи може зашкодити досудовому розслідуванню, уповноважена службова особа може здійснити таке повідомлення самостійно, але без порушення вимог щодо його негайності.

2.5. Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, уповноважена службова особа негайно (за першої можливості) інформує центр управління службою відділу прикордонної служби із зазначенням часу та обставин затримання.

2.6. Після затримання особи уповноважена службова особа зобов'язана повідомити затриманій особі зрозумілою для неї мовою підстави для затримання та у вчиненні якого злочину вона підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти неї, а також інші права, передбачені законодавством.

2.7. Під час затримання уповноважена службова особа може здійснити обшук затриманої особи та тимчасове вилучення її майна, яке може бути речовим доказом або може заподіяти шкоду здоров'ю людини, результати якого зазначаються в протоколі про затримання особи.

2.8. Після складання протоколу про затримання особи начальник органу (підрозділу) охорони державного кордону організовує її тримання.

III. Інформування про затримання

3.1. Центр управління службою відділу прикордонної служби про затримання особи, час, обставини, виявлені ознаки злочину негайно, але не пізніше ніж через 30 хвилин з моменту виявлення особи, інформує найближчий орган досудового розслідування з урахуванням підслідності, центр управління службою органу охорони державного кордону та орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги, а також здійснює реєстрацію цієї інформації у встановленому порядку.

3.2. Інформування здійснюється за допомогою електронних та інших засобів зв'язку з подальшим надсиланням письмового повідомлення.

3.3. Центр управління службою органу охорони державного кордону негайно доповідає начальнику органу охорони державного кордону про факт та обставини затримання особи і здійснює реєстрацію отриманої інформації про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину.

3.4. Орган досудового розслідування письмово інформує відповідний орган охорони державного кордону щодо внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань та про номер кримінального провадження.

IV. Передавання затриманої особи

4.1. Затримана в установленому КПК України порядку особа, складені протоколи та інші документи щодо неї, речі (документи), вилучені у неї, передаються слідчому органу досудового розслідування, про що складається відповідний протокол з дотриманням вимог статті 104 КПК України.

4.2. Копія протоколу про передавання затриманого надається уповноваженій службовій особі органу охорони державного кордону.

**Перший заступник Голови Державної
прикордонної служби України —
директор Департаменту охорони
державного кордону Адміністрації
Державної прикордонної служби України
генерал-полковник**

П. А. Шишолін

ЗЛОЧИНИ, ЗА ЯКІ ПЕРЕДБАЧЕНО ОСНОВНЕ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ШТРАФУ ПОНАД ТРИ ТИСЯЧІ НЕОПОДАТКОВУВАНИХ МІНІМУМІВ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН

(ч. 7 ст. 194 КПК України)

№ з/п	Підслідність	Стаття/частина статті	Розмір штрафу
1	2	3	4
1.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 1 ст. 200 КК	від трьох до п'яти тисяч НМДГ
2.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 200 КК	від п'яти до десяти тисяч НМДГ
3.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 1 ст. 203 ¹ КК	від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ
4.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 203 ¹ КК	від п'яти тисяч до десяти тисяч НМДГ
5.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 1 ст. 203 ² КК	від десяти тисяч до сорока тисяч НМДГ
6.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 203 ² КК	від сорока тисяч до п'ятдесяти тисяч НМДГ
7.	слідчі органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства	ч. 2 ст. 204 КК	від трьох тисяч до десяти тисяч НМДГ
8.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 205 КК	від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ
9.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 206 КК	від трьох тисяч до десяти тисяч НМДГ
10.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 3 ст. 206 КК	від десяти тисяч до двадцяти п'яти тисяч НМДГ
11.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 209 ¹ КК	від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ
12.	слідчі органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства	ч. 3 ст. 212 КК	від п'ятнадцяти тисяч до двадцяти п'яти тисяч НМДГ
13.	слідчі органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства	ч. 3 ст. 212 ¹ КК	від десяти тисяч до двадцяти п'яти тисяч НМДГ
14.	слідчі органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства	ч. 2 ст. 216 КК	від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ
15.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 222 КК	від трьох тисяч до десяти тисяч НМДГ
16.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 1 ст. 222 ¹ КК	від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ
17.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 222 ¹ КК	від п'яти тисяч до десяти тисяч НМДГ

Закінчення табл.

1	2	3	4
18.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 1 ст. 223 ² КК	від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ
19.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 224 КК	від трьох тисяч до десяти тисяч НМДГ
20.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 3 ст. 224 КК	від десяти тисяч до п'ятнадцяти тисяч НМДГ
21.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 229 КК	від трьох тисяч до десяти тисяч НМДГ
22.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 3 ст. 229 КК	від десяти тисяч до п'ятнадцяти тисяч НМДГ
23.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 1 ст. 231 КК	від трьох тисяч до восьми тисяч НМДГ
24.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 232 ¹ КК	від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ
25.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 3 ст. 232 ¹ КК	від п'яти тисяч до восьми тисяч НМДГ
26.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 4 ст. 232 ¹ КК	від восьми тисяч до десяти тисяч НМДГ
27.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 1 ст. 233 КК	від п'яти тисяч до десяти тисяч НМДГ
28.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 233 КК	від двадцяти п'яти тисяч до тридцяти п'яти тисяч НМДГ
29.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 364 ¹ КК	від десяти тисяч до двадцяти тисяч НМДГ
30.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 1 ст. 365 ¹ КК	від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ
31.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 365 ¹ КК	від десяти тисяч до двадцяти тисяч НМДГ
32.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 365 ² КК	від трьох тисяч до десяти тисяч НМДГ
33.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 3 ст. 365 ² КК	від десяти тисяч до двадцяти тисяч НМДГ
34.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 368 ³ КК	від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ
35.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 3 ст. 368 ³ КК	від п'яти тисяч до восьми тисяч НМДГ
36.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 4 ст. 368 ³ КК	від десяти тисяч до п'ятнадцяти тисяч НМДГ
37.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 2 ст. 368 ⁴ КК	від трьох тисяч до п'яти тисяч НМДГ
38.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 3 ст. 368 ⁴ КК	від п'яти тисяч до десяти тисяч НМДГ
39.	слідчі органів внутрішніх справ	ч. 4 ст. 368 ⁴ КК	від дванадцяти тисяч до вісімнадцяти тисяч НМДГ

Розділ 4

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ОБҐРУНТОВАНOSTІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Запровадження у сферу кримінального судочинства інституту негласних слідчих (розшукових) дій (далі — НСРД) спрямовано на чітке визначення місця, ролі та меж співвідношення оперативно-розшукової і процесуальної діяльності. Про необхідність чіткого розмежування та визначення ролі ОРД у кримінальному процесі України неодноразово наголошував у своїх рішеннях Європейський суд з прав людини.

Процесуальний порядок та особливості проведення НСРД, окрім гл. 21 КПК України, додатково регламентовано у відомчих наказах, частині яких надано відповідний гриф секретності з урахуванням положень Закону України «Про державну таємницю» та Зводу відомостей, що становить державну таємницю (далі — ЗВДТ), затвердженого наказом Служби безпеки України № 440 від 12.08.2005 р., з відповідними змінами та доповненнями.

До нормативно-правових актів загального доступу, які регламентують порядок проведення НСРД, відноситься «Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», затверджена спільним наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Міністерства фінансів України, АДПС України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5.

Також слід відзначити, що у практичній діяльності з метою тлумачення окремих положень інституту НСРД, визначених у КПК України, та вказаної Інструкції слід застосовувати інформаційний лист ВССУ від 29.01.2013 р. № 223—158/0/4-13 «Про окремі питання здійснення слідчим суддею суду апеляційної інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні».

Відповідно до п. 1.3 зазначеної Інструкції, її метою є врегулювання загальних процедур організації проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні, що забезпечують додержання конституційних прав та законних інтересів учасників досудового розслідування, інших осіб, швидке, повне та неупереджене розслідування злочинів, захисту особи, суспільства і держави.

Під НСРД, відповідно до положень ч. 1 ст. 246 КПК України, слід визнавати різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт і методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених законодавством. До таких випадків кримінально-процесуальний Закон відносить обставини, передбачені в ст. 253 та ч. 3 ст. 256 КПК України.

Відомостям про факт та методи проведення НСРД, а також відомостям, що дають змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої проводились чи планується проведення НСРД, розголошення яких може створювати загрозу національним інтересам і безпеці, на підставі положень ст. 4.12.4 та ст. 4.12.5 ЗВДТ надається гриф секретності — «таємно».

Як зазначено у п. 5.1. вказаної вище Інструкції, постанова слідчого, прокурора про проведення НСРД, клопотання про дозвіл на проведення НСРД, ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення НСРД та додатки до нього, протокол про проведення НСРД, які містять відомості про факт та методи проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а також відомості, що дають змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої проводиться або планується проведення такої дії, розголошення яких створює загрозу національним інтересам та безпеці, виносяться з дотриманням режиму секретності.

Засекречування таких матеріальних носіїв інформації здійснюється слідчим, прокурором, співробітником уповноваженого оперативного підрозділу, слідчим суддею шляхом надання на підставі ЗВДТ відповідному документу грифа секретності (п. 5.2 Інструкції).

Протоколи та додатки до них, складені за результатами проведення НСРД з дотриманням вимог ст. ст. 252-256 КПК України та чинного законодавства про державну таємницю, направляються прокурору. Останній приймає рішення про необхідність розсекречування отриманих відомостей і на підставі клопотання (п. 5.11 Інструкції) з супровідним листом направляє матеріали керівнику органу, де засекречено матеріальний носій інформації. У клопотанні зазначаються підстави для скасування грифа секретності, обліковий номер та назва матеріального носія інформації (далі — МНІ). До клопотання також долучаються МНІ, грифи секретності яких пропонується скасувати.

Після надходження відповідних матеріалів до підрозділу РСО територіального органу створюється експертна комісія з питань таємниць (далі — комісія), якій доручається підготовка рішень про скасування грифів секретності цих МНІ. Відповідно до п. 5.13 Інструкції, склад комісії повинен налічувати не менше трьох осіб.

Робота комісії організується в порядку, встановленому розділом 5 Інструкції, за результатами якої приймається рішення про розсекречування МНІ. Рішення комісії оформляється актом скасування грифів секретності матеріальних носіїв секретної інформації, який затверджується керівником органу (п. 5.22 Інструкції). Скасування грифів секретності здійснюється працівниками РСО шляхом закреслення однією тонкою лінією попереднього грифа секретності та написання знизу або поруч позначки «Не таємно». Такі виправлення із зазначенням дати засвідчуються підписом начальника РСО або його заступника та скріплюються печаткою РСО. Виправлення в журналах або картках обліку робляться таким самим чином (п. 5.25 Інструкції).

Про розсекречення МНІ службова особа, яка його здійснила, зобов'язана письмово повідомити прокурора, якому такі носії секретної інформації або документи були передані. У письмовому повідомленні зазначається підстава (реєстраційний номер та дата затвердження акта експертної комісії) для скасування грифа секретності, обліковий номер та назва матеріального носія секретної інформації, документа, попередній гриф секретності та наданий після перегляду реквізит (п. 5.28 Інструкції).

Розсекречені матеріальні носії інформації, які прокурор має намір використати як докази під час судового розгляду, зберігаються на розсуд прокурора в його службовому сейфі чи в сейфі слідчого за вказівкою прокурора. Після дотримання такої процедури до розсекречених матеріалів доступ надається разом з іншими матеріалами досудового розслідування в порядку, встановленому ст. 290 КПК України (п. 5.29-5.30 Інструкції).

Розглянемо особливості отримання дозволу та порядок проведення окремих видів НСРД.

За загальним правилом дозвіл на проведення практично всіх видів НСРД дає слідчий суддя — голова чи за його визначенням інший суддя апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування (ст. 246 та ст. 247 КПК України). Слід пам'ятати, що виключно прокурор дає дозвіл на проведення такого виду НСРД, як контроль за вчиненням злочину (ч. 4 ст. 247 КПК України).

Клопотання слідчого, прокурора слідчому судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинне відповідати вимогам, зазначеним у ст. 248 КПК України, та матеріалам кримінального провадження, які надаються лише на вимогу слідчого судді для підтвердження необхідності проведення НСРД.

До забезпечення належних гарантій законності під час отримання дозволу та проведення НСРД слід віднести наступні положення:

- можливість проведення НСРД щодо вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину. Крім випадків проведення зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем чи не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту (ч. 2 ст. 264 КПК України), а також установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України);
- проведення НСРД лише у тих випадках, коли відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб (вказані обставини мають бути підтверджені матеріалами кримінального провадження та належним чином обґрунтовані у відповідному клопотанні згідно з п. 7 ч. 2 ст. 248 КПК України). Обов'язок довести неможливість отримання таких відомостей іншим чином, ніж як у результаті негласних слідчих (розшукових) дій, покладається на особу, яка заявляє клопотання про їх проведення;
- необхідність погодження клопотання слідчого про проведення НСРД з прокурором (ч. 3 ст. 246 КПК України);
- необхідність зазначення у постанові про прийняття рішення щодо проведення НСРД та у клопотанні до слідчого судді строків її проведення. Строк визначається залежно від виду конкретної дії, необхідності отримання відомостей одноразово чи протягом певного часу, у межах, визначених ст. ст. 246, 249 КПК України (п. 2.6 Інструкції);

До гарантії забезпечення ефективності та повноти кримінального провадження під час проведення НСРД слід віднести наступні положення:

- відмова в погодженні клопотання прокурором приймається у формі постанови і не виключає повторного звернення слідчого після отримання додаткових доказів або усунення недоліків, вказаних прокурором у рішенні (п. 2.4. Інструкції);

- у випадку відмови прокурора в погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про проведення НСРД слідчий має право звернутися до керівника органу досудового розслідування, який після вивчення клопотання, за необхідності, ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед прокурором вищого рівня, який протягом трьох днів погоджує відповідне клопотання або відмовляє в його погодженні (ст. 40 КПК України);
- можливість продовження строку проведення НСРД на підставі ч. 5 ст. 246 КПК України.

Також слід відзначити, що відповідно до п. 1.15 Інструкції у виняткових невідкладних випадках до постановлення ухвали слідчого судді можливо проводити такі НСРД, як установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ч. 4 ст. 268 КПК України) та спостереження за особою (ч. 2 ст. 269 КПК України). Після початку таких негласних слідчих (розшукових) дій на підставі ст. 250 КПК України прокурор зобов'язаний невідкладно (за наявності найпершої об'єктивної можливості) звернутися до слідчого судді з відповідним клопотанням.

Під час проведення будь-якого виду НСРД керівник органу досудового розслідування (прокурор) може приймати рішення про необхідність використання заздалегідь ідентифікованих (помічених) або несправжніх імітаційних засоби, що оформлюється відповідним протоколом (ст. 273 КПК України).

Відповідно до п. 6 інформаційного листа ВССУ, слідчі судді мають враховувати, що однорідні питання, які необхідно з'ясувати в рамках одного кримінального провадження шляхом проведення НСРД одного або різних видів, пов'язаних між собою (при цьому необхідність з'ясування таких питань обґрунтовується однаковими обставинами), можуть ініціюватися слідчим (прокурором) у рамках одного клопотання та вирішуватися слідчим суддею однією ухвалою.

Якщо під час проведення контролю за вчиненням злочину виникає необхідність тимчасового обмеження конституційних прав особи, відповідні негласні слідчі (розшукові) дії (у тому числі це стосується і окремих форм контролю за вчиненням злочину як оперативно-розшукового заходу згідно із Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність») мають здійснюватися, по-перше, в межах, які допускаються Конституцією України, а по-друге, лише на підставі рішення слідчого судді (п. 7 інформаційного листа ВССУ).

Про порядок та особливості співвідношення ст. 162 КПК України та окремих видів НСРД дивись додатково таблицю «Заходи, спрямовані на отримання інформації (доказів)», що наведена у п. 4.5 розділу 4 даної інформаційної збірки збірки.

Співвідношення ОРД та інституту НСРД.

Відповідно до положень чинного законодавства та в контексті Рішення Конституційного Суду України від 20 жовтня 2011 року № 12-рп/2011 щодо офіційного тлумачення положень ч. 3 ст. 62 Конституції України, оперативно-розшукові заходи можуть проводитися виключно визначеними в Законі державними органами та їх посадовими особами, які зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Однак сьогодні досі на законодавчому рівні залишається недостатньо чітко врегульованим питання щодо можливості проведення ОРД після внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — ЄРДР). Якщо необхідність та можливість проведення ОРД до внесення відомостей до ЄРДР не викликає сумнівів у вчених та практиків, то питання їх проведення після внесення відомостей до ЄРДР прямої відповіді у чинних законах та загальнодоступних нормативно-правових актах не отримує.

Так, наприклад, п. 5.1 Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затвердженої наказом МВС України № 700 від 14.08.2012 р., вказує на те, що оперативне супроводження досудового розслідування забезпечується з моменту створення слідчо-оперативної групи і до ухвалення судом вироку або постановлення ухвали, які набрали законної сили, а також у разі закриття кримінального провадження.

Загальновідомо, що, відповідно до ст. 8 Закону України «Про ОРД», оперативно-розшукове супроводження може бути проведено лише за допомогою передбачених у ч. 1 вказаної статті оперативно-розшукових заходів, дозвіл на проведення яких отримується в порядку, передбаченому ч. 2 та ч. 3 ст. 8 зазначеного Закону, із суворим дотриманням вимог щодо підстав проведення ОРД, передбачених ст. 6, та необхідності заведення у кожному випадку оперативно-розшукової справи (ст. 9 вказаного Закону). Такої підстави для закриття оперативно-розшукової справи, як внесення відомостей до ЄРДР, ні Закон України «Про ОРД», ні Інструкція, затверджена наказом МВС України № 700, не містить.

У зв'язку з цим можна стверджувати, що питання можливості проведення ОРД після внесення відомостей до ЄРДР залишається відкритим.

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
АДМІНІСТРАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

НАКАЗ

16.11.2012 р.

м. Київ

№ 114/1042/516/1199/936/1687/5/

Про затвердження Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні»

З метою урегулювання загальних процедур організації проведення негласних слідчих дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, забезпечення додержання конституційних прав та законних інтересів учасників досудового розслідування, швидкого, повного та неупередженого розслідування злочинів,

НАКАЗУЄМО:

Затвердити Інструкцію «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», що додається.

Інструкція вводить в дію з часу набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України.

Контроль за виконанням Інструкції забезпечити по відомствах

Генеральний прокурор України
Міністр внутрішніх справ України
Голова Служби безпеки України
Міністр юстиції України
Голова Державної прикордонної служби України
Міністр фінансів України

В. Пшонка
В. Захарченко
І. Калінін
О. Лавринович
М. Литвин
Ю. Колобов

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом Генеральної прокуратури України,
Міністерства внутрішніх справ України,
Служби безпеки України, Адміністрації
Державної прикордонної служби України,
Міністерства фінансів України,
Міністерства юстиції України
від 16.11.2012 р.
№ 114/1042/516/1199/936/1687/5/

ІНСТРУКЦІЯ

про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні (далі — Інструкція) визначає загальні засади та єдині вимоги до організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчими органів досудового розслідування або за їх дорученням чи дорученням прокурора уповноваженими оперативними підрозділами, а також використання їх результатів у кримінальному провадженні.

1.2. Правову основу проведення негласних слідчих (розшукових) дій, захисту інформації при проведенні цих слідчих дій становлять Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Закони України «Про прокуратуру», «Про державну таємницю», «Про оперативно-розшукову діяльність», Порядок організації та забезпечення режиму секретності в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 02.10.2003 р. № 1561—12 (далі — Порядок), Звід відомостей, що становлять державну таємницю (далі — ЗВДТ), (затверджений наказом Служби безпеки України від 12.08.2005 р. № 440 і зареєстрований в Міністерстві юстиції України 17.08.2005 р. за № 3902/11182) та інші нормативно-правові акти.

1.3. Метою Інструкції є врегулювання загальних процедур організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, що забезпечують додержання конституційних прав та законних інтересів учасників досудового розслідування, інших осіб, швидке, повне та неупереджене розслідування злочинів, захисту особи, суспільства і держави.

1.4. Завданням Інструкції є встановлення єдиного порядку організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчими та уповноваженими оперативними підрозділами правоохоронних органів, а також прокурорами, які здійснюють нагляд за

додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням.

1.5. Негласні слідчі (розшукові) дії — це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України (ст. 246 КПК України).

1.6. Методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій — це сукупність організаційних, практичних прийомів, у тому числі із застосуванням технічних засобів, які дозволяють у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України, отримати інформацію про злочин або особу, яка його вчинила, без її відома.

1.7. Суб'єкти, уповноважені на проведення негласних слідчих (розшукових) дій: слідчі органів прокуратури (на час дії п. 1 розділу XI «Перехідних положень» КПК України), органів внутрішніх справ, органів безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань (з дня початку його діяльності), а також уповноважені оперативні підрозділи органів внутрішніх справ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної пенітенціарної служби України, органів Державної прикордонної служби України, органів Державної митної служби України, які проводять негласні слідчі (розшукові) дії за письмовим дорученням слідчого, прокурора, який здійснює нагляд за додержанням законів слідчими під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва.

1.7.1. Уповноважений оперативний підрозділ — оперативний підрозділ, який входить до складу державного органу, визначеного у статті 246 КПК України, залучений за рішенням керівництва органу до здійснення або участі у проведенні негласної слідчої (розшукової) дії.

1.7.2. Уповноважена особа — співробітник (працівник) уповноваженого оперативного підрозділу, залучений за рішенням керівника до проведення або участі у проведенні негласної слідчої (розшукової) дії, інші особи, залучені за рішенням слідчого, прокурора, оперативного підрозділу.

1.8. У кримінальному провадженні під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітники (працівники) уповноваженого оперативного підрозділу не мають права здійснювати процесуальні дії за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора.

1.9. Процесуальними документами щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій є постанови, клопотання, доручення, протоколи уповноваженого співробітника (працівника) оперативного підрозділу, слідчого, прокурора, а також ухвали слідчого судді.

1.10. Згідно з положеннями Кримінального процесуального кодексу України негласні слідчі (розшукові) дії, залежно від їх виду і конкретної мети, проводяться щодо підозрюваного чи іншої особи, якщо лише в результаті їх проведення є можливість

отримати відомості про злочин і особу, яка його вчинила, чи обставини, що мають значення для досудового розслідування (про події, речі і документи, які мають істотне значення для досудового розслідування) (ст. ст. 246, 253, 261 КПК України).

1.10.1. Слідчому судді необхідно надати відомості, залежно від виду негласної слідчої (розшукової) дії, отримані в ході досудового розслідування, що підтверджують неможливість одержання відомостей про злочин чи особу, яка його вчинила, в інший спосіб.

1.11. Види негласних слідчих (розшукових) дій

1.11.1. Негласні слідчі (розшукові) дії, які проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів.

1.11.2. Аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України) полягає в негласній (без відома особи) фіксації та обробці із використанням технічних засобів розмови цієї особи або інших звуків, рухів, дій, пов'язаних з її діяльністю або місцем перебування тощо.

1.11.3. Накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України) полягає в забороні установам зв'язку та фінансовим установам вручення кореспонденції адресату без відповідної вказівки слідчого, прокурора.

1.11.4. Огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК України) полягає в негласному відкритті й огляді затриманої кореспонденції, на яку накладено арешт, її виїмки або знятті копії чи отриманні зразків, нанесенні на виявлені речі і документи спеціальних позначок, обладнанні їх технічними засобами контролю, заміні речей і речовин, що становлять загрозу для оточуючих чи заборонені у вільному обігу, на їх безпечні аналоги.

1.11.5. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж полягає в негласному проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів спостереження, відбору та фіксації змісту інформації, яка передається особою, а також одержанні, перетворенні і фіксації різних видів сигналів, що передаються каналами зв'язку (знаки, сигнали, письмовий текст, зображення, звуки, повідомлення будь-якого виду).

1.11.5.1. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж поділяється на:

- контроль за телефонними розмовами, що полягає в негласному проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів, у тому числі встановлених на транспортних телекомунікаційних мережах, спостереження, відбору та фіксації змісту телефонних розмов, іншої інформації та сигналів (SMS, MMS, факсимільний зв'язок, модемний зв'язок тощо), які передаються телефонним каналом зв'язку, що контролюється;
- зняття інформації з каналів зв'язку, що полягає в негласному одержанні, перетворенні і фіксації із застосуванням технічних засобів, у тому числі встановлених на транспортних телекомунікаційних мережах, у відповідній формі різних видів сигналів, які передаються каналами зв'язку мережі Інтернет, інших мереж передачі даних, що контролюються.

1.11.6. Зняття інформації з електронних інформаційних систем без відома її власника, володільця або утримувача (ст. 264 КПК України) полягає в одержанні інформації, у тому числі із застосуванням технічного обладнання, яка міститься в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютер), автоматичних системах, комп'ютерній мережі.

1.11.7. Обстеження публічно не доступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України) полягає в таємному проникненні слідчого чи уповноваженої особи без відома власника чи володільця, приховано, під псевдонімом або із застосуванням технічних засобів у приміщення та інше володіння для встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи або безпосередньо з метою виявлення і фіксації слідів злочину, проведення огляду, виявлення документів, речей, що мають значення для досудового розслідування, виготовлення копій чи їх зразків, виявлення осіб, які розшукуються, або з іншою метою для досягнення цілей кримінального провадження.

1.11.8. Спостереження за особою в публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України) полягає у візуальному спостереженні за особою слідчим чи уповноваженою особою для фіксації її пересування, контактів, поведінки, перебування в певному, публічно доступному місці тощо або застосуванні з цією метою спеціальних технічних засобів для спостереження.

1.11.9. Аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України) полягає у застосуванні технічного обладнання у публічно доступному місці з метою фіксації відомостей (розмов, поведінки осіб, інших подій), які мають значення для кримінального провадження, без відома присутніх у ньому осіб.

1.11.10. Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України), полягає в діях слідчого чи уповноваженої особи, які дозволяють без відома власника чи володільця отримати зразки матеріалів, сировини, виробів тощо, у тому числі в публічно не доступних місцях.

1.11.11. Спостереження за річчю або місцем у публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України) полягає у візуальному спостереженні за певною річчю або певним місцем слідчим чи уповноваженою особою для фіксації її переміщення, контактів з нею певних осіб, подій у певному місці для перевірки відомостей під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину або застосуванні з цією метою спеціальних технічних засобів для спостереження.

1.12. Контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України):

1.12.1. Контрольована поставка полягає в організації і здійсненні слідчим та оперативним підрозділом контролю за переміщенням (перевезенням, пересиланням, передачею, ввезенням, вивезенням з України чи транзитним переміщенням її територією) товарів, предметів і речовин, у тому числі заборонених до обігу, з метою виявлення ознак злочину та фіксації фактичних даних про протиправні діяння осіб, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України.

1.12.2. Контрольована закупка полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, який перебуває у вільному обігу, з метою викриття і документування факту вчинення злочину та особи, яка його вчинила.

1.12.3. Оперативна закупка полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, обіг якого обмежений чи заборонений чинним законодавством, з метою викриття і документування факту вчинення злочину та особи, яка його вчинила.

1.12.4. Спеціальний слідчий експеримент полягає у створенні слідчим та оперативним підрозділом відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину.

1.12.5. Імітування обстановки злочину полягає в діях слідчого, уповноваженої особи, з використанням імітаційних засобів, які створюють у оточуючих уяву про вчинення реального злочину, з метою його запобігання та викриття відомої чи невідомої особи (осіб), яка планувала чи замовляла його вчинення.

1.13. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України) полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами.

Виконання такого завдання здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора зі збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу і не потребує дозволу слідчого судді.

1.14. Негласні слідчі (розшукові) дії, які проводяться незалежно від тяжкості злочину

1.14.1. Зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем чи не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту (ч. 2 ст. 264 КПК України), полягає в одержанні інформації із електронних інформаційних систем, що містять відповідну інформацію, у тому числі із застосуванням технічного обладнання.

1.14.2. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) полягає в застосуванні технічного обладнання для локалізації місцезнаходження радіоелектронного засобу, у тому числі мобільного терміналу, систем зв'язку та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, без розкриття змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження.

1.15. Негласні слідчі (розшукові) дії, лише передбачені статтями 268 (установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу), 269 (спостереження за особою, річчю або місцем) у виняткових невідкладних випадках, визначених статтею 250 КПК України дозволяється проводити до постановлення ухвали слідчого судді.

1.16. Порядок, тактика та методика проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій, взаємодія уповноважених оперативних підрозділів, які виконують доручення слідчого, прокурора на їх проведення, з особами (підрозділами), що залучаються до проведення таких дій, регулюються окремим нормативно-правовим актом органів, у складі яких перебувають уповноважені оперативні підрозділи.

Розділ II

ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ОТРИМАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

2.1. Рішення про проведення негласної слідчої (розшукової) дії слідчий, прокурор викладає в постанові, яка має відповідати вимогам ст. ст. 246, 251 КПК України, якщо ця дія проводиться без дозволу слідчого судді, або в невідкладних випадках, передбачених ст. 250 КПК України.

2.2. Клопотання слідчого, прокурора слідчому судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинне відповідати вимогам, зазначеним у ст. 248 КПК України, та матеріалам кримінального провадження, які надаються лише на вимогу слідчого судді для підтвердження необхідності проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

У клопотанні слідчого, прокурора, ухвали слідчого судді не зазначається уповноважений оперативний підрозділ, який має виконувати негласну слідчу (розшукову) дію.

2.3. Виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України).

2.3.1. У разі прийняття рішення про проведення негласної слідчої (розшукової) дії, у ході якої необхідно провести іншу негласну слідчу (розшукову) дію, яка вимагає постановлення ухвали слідчого судді, слідчий, прокурор звертається до нього з клопотанням у порядку, передбаченому ст. 248 КПК України.

2.4. Розгляд та погодження прокурором клопотання слідчого про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії здійснюється невідкладно з моменту надходження. Прокурором вивчаються матеріали кримінального провадження, які є підставою для прийняття рішення про погодження клопотання. Відмова в погодженні клопотання приймається у формі постанови і не виключає повторного звернення слідчого після отримання додаткових доказів або усунення недоліків, вказаних прокурором у рішенні.

2.5. У випадку відмови прокурора в погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про проведення негласної слідчої (розшукової) дії слідчий має право звернутися до керівника органу досудового розслідування, який після вивчення клопотання, за необхідності, ініціює розгляд питань, порушених у ньому, перед прокурором вищого рівня, який протягом трьох днів погоджує відповідне клопотання або відмовляє в його погодженні (ст. 40 КПК України).

2.6. У постанові про прийняття рішення щодо проведення негласної слідчої (розшукової) дії та у клопотанні до слідчого судді про дозвіл на проведення такої слідчої дії зазначається строк її проведення. Строк визначається залежно від виду конкретної дії, необхідності отримання відомостей одноразово чи протягом певного часу, у межах, визначених ст. ст. 246, 249 КПК України.

2.7. Строк проведення негласної слідчої (розшукової) дії може бути продовжений у встановленому порядку особами, визначеними ст. ст. 246, 249 КПК України.

2.8. При розгляді клопотання щодо продовження строку проведення негласної слідчої (розшукової) дії слідчому судді крім відомостей, вказаних у ст. 248 КПК України,

надаються додаткові відомості, одержані в ході досудового розслідування, які дають підстави для продовження слідчої (розшукової) дії.

2.9. Розгляд клопотання про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, який віднесений до повноважень слідчого судді, здійснюється головою чи за його визначенням іншим суддею Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя, у межах територіальної юрисдикції якого перебуває орган досудового розслідування (ст. 247 КПК України).

2.10. Ухвала слідчого судді щодо відмови в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не оскаржується.

2.10.1. Постановлення слідчим суддею такої ухвали не перешкоджає повторному зверненню з новим клопотанням про надання такого дозволу після усунення недоліків чи порушень, зазначених слідчим суддею в ухвалі (ст. 248 КПК України).

2.11.1. У постанові слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, зазначених у п.1.17, зазначається орган, який буде виконувати цю слідчу дію.

Розділ III

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

3.1. Слідчий може проводити негласні слідчі (розшукові) дії самостійно, спільно з уповноваженими оперативними підрозділами, залучати до їх проведення інших осіб, а також доручати їх проведення уповноваженим оперативним підрозділам (п.6 ст. 246 КПК України).

3.2. Порядок надання доручень на проведення негласної слідчої (розшукової) дії встановлюється цією Інструкцією.

3.3. Слідчий, прокурор надсилає доручення керівнику органу, під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення і у складі якого знаходяться орган розслідування та/або оперативні підрозділи, уповноважені на проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 246 КПК України).

3.3.1. Залежно від злочину, який розслідується, та статусу особи, щодо якої проводиться негласна слідча (розшукова) дія, інших чинників слідчий, за погодженням з керівником органу досудового розслідування відповідного рівня, може доручати проведення негласної слідчої (розшукової) дії керівнику іншого правоохоронного органу, у тому числі того, під юрисдикцією якого не знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення, з обґрунтуванням такої необхідності.

3.3.2. У випадку, коли матеріали оперативно-розшукової діяльності були використані як приводи та підстави для початку досудового розслідування, доручення на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, як правило, надається оперативному підрозділу, який виявив злочин, але враховуються його повноваження.

3.4. До доручення слідчого, прокурора додається ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії чи постанова слідчого, прокурора про проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

3.4.1. Доручення складається у двох примірниках на офіційному бланку органу досудового розслідування чи прокуратури відповідного рівня.

3.4.2. Доручення повинно бути мотивованим, містити інформацію, яка необхідна для його виконання, чітко поставлене завдання, що підлягає вирішенню, строки його виконання, визначати конкретного прокурора, якому слід направляти матеріали в порядку, передбаченому ст. 252 Кримінального процесуального кодексу України. Оперативний підрозділ не має права передоручати виконання доручення іншим оперативним підрозділам.

У дорученні також може визначатись порядок взаємодії між слідчим, прокурором і уповноваженим оперативним підрозділом, а також терміни складання протоколів про хід і результати проведеної негласної слідчої (розшукової) дії або її проміжного етапу.

3.4.3. Керівник органу відповідно до відомчих нормативно-правових актів визначає виконавця — оперативний підрозділ (оперативні підрозділи).

3.5. Негласна слідча (розшукова) дія — зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж доручається лише відповідним підрозділам органів внутрішніх справ та Служби безпеки України.

3.6. Прокурор має право заборонити проведення ще не розпочатої негласної слідчої (розшукової) дії, оформивши своє рішення вмотивованою постановою (ст. ст. 110, 246, 249 КПК України).

3.7. Прокурор зобов'язаний припинити подальше проведення негласної слідчої (розшукової) дії, якщо в цьому відпала необхідність, та з інших підстав, викладених ним у постанові, що негайно надається керівнику органу, який проводить негласну слідчу (розшукову) дію за дорученням слідчого, прокурора, або слідчому, який проводить зазначені дії безпосередньо (ст. ст. 246, 249 КПК України).

3.8. Уповноважений оперативний підрозділ для виконання доручення слідчого, прокурора з урахуванням необхідності забезпечення умов для проведення негласних слідчих (розшукових) дій залучає на підставі свого завдання відповідні оперативні та оперативно-технічні підрозділи.

3.9. Під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий, уповноважений оперативний підрозділ, який виконує доручення слідчого, прокурора, має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом (ст. 275 КПК України).

3.9.1. Використання такої інформації здійснюється за умови гарантування безпеки особі, яка надає таку інформацію.

3.10. Уповноважені оперативні підрозділи не мають права виходити за межі доручень слідчого, прокурора (ст. 41 КПК). Вони зобов'язані повідомляти їх про виявлення обставин, які мають значення для кримінального провадження або вимагають нових процесуальних рішень слідчого, прокурора.

3.11. Керівник органу, якому доручено виконання негласної слідчої (розшукової) дії, повинен негайно повідомити прокурора та слідчого про неможливість виконання доручення, його затримку з обґрунтуванням причини і повідомленням про вжиття заходів до подолання перешкод у виконанні доручення.

3.12. Контроль за дотриманням строків і повноти виконання доручення слідчого, прокурора здійснюється начальником уповноваженого оперативного підрозділу.

За результатами виконання доручення оперативний співробітник (працівник) складає рапорт із зазначенням результатів виконаного доручення, залучених при цьому сил і засобів, а також їх результатів.

Начальник уповноваженого оперативного підрозділу приймає рішення шляхом накладення резолюції на рапорті стосовно можливості направлення протоколу та додатків до нього прокурору чи вжиття заходів до належного виконання доручення.

Протокол та додатки до нього не пізніше 24 годин після складання надаються прокурору, зазначеному в дорученні. Матеріали, що можуть розшифрувати конфіденційних осіб отримання інформації, не надаються.

Розділ IV

ФІКСАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

4.1. Протокол про хід і результати проведеної негласної слідчої (розшукової) дії (або її етапів) складається слідчим, якщо вона проводиться за його безпосередньої участі, в інших випадках — уповноваженим працівником оперативного підрозділу і повинен відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження.

4.2. Періодичність складання протоколів залежить від виду негласної слідчої (розшукової) дії, терміну її проведення (одномоментно чи упродовж часу), від доручення слідчого, прокурора, але в будь-якому випадку безпосередньо після отримання фактичних даних, які можуть використовуватись як докази для встановлення місця перебування особи, що розшукується, про кожний випадок огляду, виїмки, дослідження матеріалів про результати негласної слідчої дії тощо.

4.3. Кожний протокол про результати проведеної негласної слідчої (розшукової) дії з додатками не пізніше 24 годин після його складання передається прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва.

4.3.1. Якщо в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії виявлено ознаки кримінального правопорушення, яке не розслідується в даному кримінальному провадженні, слідчим або уповноваженим оперативним підрозділом невідкладно складається протокол, що не пізніше 24 годин з моменту виявлення ознак зазначеного кримінального правопорушення надається прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва.

4.3.2. Прокурор досліджує отриману інформацію, визначену в п. 4.3.1 і в разі підтвердження даних про виявлення ознак кримінального правопорушення, яке не розслідується в даному кримінальному провадженні, узгодивши це питання з керівником прокуратури, складає відповідне клопотання і вносить його на розгляд слідчому судді.

4.4. Прокурор, який здійснює процесуальне керівництво, за необхідності дає вказівку режимно-секретному органу (далі — РСО) ознайомити слідчого з протоколом та додатками про результати негласної слідчої (розшукової) дії.

4.5. Конкретний виконавець щодо складання протоколу про проведення негласної слідчої (розшукової) дії визначається керівником уповноваженого оперативного підрозділу, який проводив такі дії на підставі доручення слідчого, прокурора.

4.6. У разі залучення до проведення негласної слідчої (розшукової) дії декількох оперативних підрозділів складання протоколу покладається на підрозділ, визначений керівником органу як основний.

4.7. До протоколу долучаються додатки, якими можуть бути: спеціально виготовлені копії, зразки об'єктів, речей і документів, письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні відповідної дії, стенограма, аудіо-, відеозаписи, фототаблиці, схеми, зліпки, носії комп'ютерної інформації та інші матеріали, які пояснюють зміст протоколу.

4.7.1. Додатки до протоколу мають бути належним чином виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами осіб, які виконували негласну слідчу (розшукову) дію (ст. 105 КПК України).

4.8. Фіксація результатів негласної слідчої (розшукової) дії повинна здійснюватись таким чином, щоб завжди була можливість експертним шляхом встановити достовірність цих результатів.

4.9. Співробітниками (працівниками) оперативних підрозділів — виконавцями негласних слідчих (розшукових) дій — мають бути вжиті необхідні заходи щодо забезпечення збереження і цілісності одержаних матеріалів (захист від несанкціонованого втручання, деформації, розмагнічування, знебарвлення, стирання тощо) у період до передачі їх прокурору.

4.10. У разі здійснення заходів безпеки щодо співробітників оперативних підрозділів, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або залучались до їх проведення, відомості про цих осіб у протоколі зазначаються із забезпеченням конфіденційності в порядку, визначеному законодавством.

4.11. Прокурор або слідчий за його вказівкою досліджує отриману в ході проведення негласних слідчих (розшукових) дій інформацію. У разі необхідності залучається спеціаліст (ст. ст. 36, 266 КПК України).

4.12. Спеціаліст, який бере участь у дослідженні матеріалів про результати проведення негласної слідчої (розшукової) дії і, таким чином, отримує доступ до державної таємниці (ст. 27 Закону України «Про державну таємницю»), повинен мати допуск до державної таємниці відповідної форми.

4.13. Як спеціаліст може бути запрошений співробітник (працівник) органу, якому слідчим доручено проведення негласної слідчої (розшукової) дії, що володіє спеціальними знаннями та навиками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації слідчому, прокурору в ході дослідження матеріалів про результати проведення негласної слідчої (розшукової) дії.

4.14. При виявленні відомостей, що мають значення для досудового розслідування і судового розгляду, слідчий негайно складає протокол, у якому відтворює відповідну частину інформації (ст. 266 КПК).

4.15. У разі відсутності відомостей, що мають значення для досудового розслідування і судового розгляду, слідчий також про це складає протокол.

Розділ V

ПОРЯДОК ЗАСЕКРЕЧУВАННЯ ТА РОЗСЕКРЕЧУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ НОСІЇВ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

5.1. Постанова слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії та додатки до нього, протокол про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які містять відомості про факт та методи проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а також відомості, що дають змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої проводиться або планується проведення такої дії, розголошення яких створює загрозу національним інтересам та безпеці, підлягають засекречуванню.

5.2. Засекречування таких матеріальних носіїв інформації здійснюється слідчим, прокурором, співробітником уповноваженого оперативного підрозділу, слідчим суддею шляхом надання на підставі Зводу відомостей, що становлять державну таємницю (Розгорнутих переліків відомостей, що становлять державну таємницю), відповідному документу грифа секретності.

5.3. Матеріальні носії інформації (далі — МНІ) щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій повинні містити такі реквізити:

- гриф секретності;
- номер примірника;
- статтю Зводу відомостей, що становлять державну таємницю (пункт Розгорнутого переліку відомостей, що становлять державну таємницю), на підставі якої здійснюється засекречування матеріального носія секретної інформації;
- дату засекречування;
- підпис, його розшифрування та посаду особи, яка надала гриф секретності.

5.4. У разі виготовлення секретних документів з використанням засобів обчислювальної техніки мають бути забезпечені вимоги законодавства у сфері технічного захисту інформації.

5.5. Матеріальні носії інформації щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які містять відомості, що становлять державну таємницю, підлягають реєстрації в режимно-секретному підрозділі у встановленому чинним законодавством порядку без розкриття відомостей про особу, стосовно якої заплановано проведення негласної слідчої (розшукової) дії, та виду цієї слідчої дії.

5.6. МНІ щодо організації негласних слідчих (розшукових) дій (постанови, клопотання, ухвали, доручення), результати проведення цих дій (протоколи та додатки до

них), а також відповідна службове листування (листи, доповідні, рапорти тощо) зберігаються в окремих номенклатурних справах «Документи (постанови, клопотання, ухвали, доручення, листи, доповідні, рапорти тощо) щодо організації та проведення негласних слідчих (розшукових) дій», що проводяться співробітниками (працівниками), які мають безпосередній стосунок до організації та проведення цих заходів.

5.7. Ведення та зберігання номенклатурних справ з організації та проведення негласних слідчих (розшукових) дій здійснюється з дотриманням вимог законодавства у сфері охорони державної таємниці щодо секретного діловодства.

5.8. Забезпечення охорони державної таємниці та дотримання інших вимог законодавства про державну таємницю при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій покладається на слідчих, прокурорів, слідчих суддів та співробітників уповноважених оперативних підрозділів, які виконують негласні слідчі (розшукові) дії.

За порушення законодавства про державну таємницю зазначені особи несуть дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із Законом України «Про державну таємницю».

5.9. Після завершення проведення негласних слідчих (розшукових) дій грифи секретності МНІ щодо їх проведення підлягають розсекреченню на підставі рішення прокурора, який здійснює повноваження прокурора в конкретному кримінальному провадженні у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, з урахуванням обставин кримінального провадження та необхідності використання матеріалів негласних слідчих (розшукових) дій як доказів після проведення таких дій, у випадку, якщо витік зазначених відомостей не завдасть шкоди національній безпеці України.

5.10. Таке рішення оформлюється постановою прокурора, який здійснює повноваження прокурора в конкретному кримінальному провадженні у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, що погоджується керівником прокуратури.

5.11. Для розсекречення конкретних матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласної слідчої (розшукової) дії керівник органу прокуратури надсилає керівнику органу, де засекречено матеріальний носій інформації, клопотання, у якому зазначаються підстави для скасування грифа секретності, обліковий номер та назва матеріального носія інформації.

До клопотання долучаються матеріальні носії інформації, грифи секретності яких пропонується скасувати.

5.12. Після отримання клопотання про необхідність скасування грифів секретності матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій та відповідних документів керівником органу, де здійснювалося їх засекречування, створюється експертна комісія з питань таємниць (далі — експертна комісія), якій доручається підготовка рішень про скасування грифів секретності цих МНІ.

5.13. Експертна комісія створюється у складі не менше трьох осіб, зокрема фахівців, які мають відповідний рівень знань та досвід роботи у сфері охорони державної таємниці (залежно від органу: слідчий суддя, слідчий, прокурор у конкретному кримінальному провадженні у формі процесуального керівництва, керівник слідчого чи оперативного підрозділу), працівники режимно-секретних підрозділів, які мають допуск до державної таємниці відповідної форми.

5.14. Персональний склад експертних комісій визначається посадовою особою, яка їх створила.

5.15. Голова експертної комісії організовує її роботу та забезпечує необхідні умови для її виконання.

5.16. Секретар експертної комісії за вказівками голови забезпечує скликання засідання комісії, складає протокол, акт експертної комісії, а також готує проект рішення.

5.17. Основною формою роботи експертної комісії щодо скасування грифів секретності є засідання, необхідність проведення якого та перелік питань для розгляду визначає голова комісії. Він завчасно призначає доповідача зі складу комісії та забезпечує можливість висловити свою думку всім присутнім на засіданні членам комісії.

5.18. Засідання експертної комісії є правомочним, якщо на ньому присутні не менш як дві третини її членів (але не менше трьох осіб). Рішення приймається простою більшістю голосів, а в разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови комісії.

5.19. Експертна комісія має право одержувати в установленому порядку від прокурора необхідні для виконання покладених на неї завдань інформацію та матеріали, а також готувати з цієї метою відповідні запити до інших підприємств, установ, організацій та громадян.

5.20. Результати засідання експертної комісії фіксуються у протоколі, у якому відображаються питання для обговорення та їх результати, запитання, зауваження та пропозиції членів комісії. До протоколу може бути внесена інша інформація, необхідна для розгляду питання по суті. Кожен член комісії має право внести до протоколу свою особисту думку щодо скасування грифу секретності, який розглядався на засіданні.

5.21. Протокол підписується головою та присутніми на засіданні членами експертної комісії.

5.22. Рішення комісії оформляється актом скасування грифів секретності матеріальних носіїв секретної інформації, який затверджується керівником органу.

5.23. В акті зазначається:

- назва матеріального носія інформації, документа або стислий зміст відомостей, що у ньому містяться, обліковий номер і дата реєстрації;
- гриф секретності, стаття Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, на підставі якої матеріальному носію секретної інформації надано гриф секретності;
- посада, прізвище та ініціали посадової особи, яка надала гриф секретності;
- місцезнаходження матеріального носія інформації (номер справи, том, розрахунок розсилки тощо);
- підстава для скасування грифа секретності;
- реквізит, який наданий матеріальному носію секретної інформації.

5.24. В органах прокуратури скасування грифів секретності матеріальних носіїв інформації щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій здійснюється в тій прокуратурі, де засекречено такий матеріальний носій інформації, у порядку, передбаченому цією Інструкцією.

5.25. Скасування грифів секретності здійснюється працівниками РСО шляхом закреслення однією тонкою лінією попереднього грифа секретності та написання знизу

або поруч позначки «Не таємно». Такі виправлення із зазначенням дати засвідчуються підписом начальника РСО або його заступника та скріплюється печаткою РСО. Виправлення в журналах або картках обліку робляться таким самим чином.

5.26. МНІ мають бути розсекречені в максимально стислий строк, але не більше 10 діб з моменту отримання клопотання.

5.27. Після розсекречення зазначених МНІ щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймається рішення про їх зняття з обліку в РСО та долучення до матеріалів кримінального провадження у встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України порядку.

5.28. Про розсекречення МНІ службова особа, яка його здійснила, зобов'язана письмово повідомити прокурора, якому такі носії секретної інформації або документи були передані. У письмовому повідомленні зазначається підстава (реєстраційний номер та дата затвердження акта експертної комісії) для скасування грифа секретності, обліковий номер та назва матеріального носія секретної інформації, документа, попередній гриф секретності та наданий після перегляду реквізит.

5.29. Розсекречені матеріальні носії інформації, які прокурор має намір використати як докази під час судового розгляду, зберігаються на розсуд прокурора в його службовому сейфі чи в сейфі слідчого за вказівкою прокурора.

5.30. До розсекречених матеріалів доступ надається разом з іншими матеріалами досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України

5.31. У разі наявності в матеріалах щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій відомостей, що становлять державну таємницю, досудове розслідування та судове провадження у кримінальному провадженні проводяться з дотриманням вимог режиму секретності та в порядку, передбаченому главою 40 КПК України.

Розділ VI

ПОРЯДОК ЗНИЩЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ (МАТЕРІАЛЬНИХ НОСІЇВ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ФАКТУ, МЕТОДІВ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ), ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

6.1. Відомості, речі та документи, отримані в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії, які прокурор не визнає необхідними для подальшого проведення досудового розслідування, повинні бути негайно знищені на підставі його рішення, викладеного в постанові (ст.255 КПК України).

6.2. Інформація, отримана в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій до постановлення ухвали слідчого судді, якщо він постановив ухвалу про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, повинна бути знищена (ст.250 КПК України).

6.3. Отримані слідчим чи оперативним підрозділом відомості, речі і документи внаслідок такої дії підлягають передачі прокурору як тільки слідчий суддя відмовить у наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії для розгляду питання

щодо повернення власнику речей, документів чи прийняття рішення про їх знищення (ст. 255 КПК України).

6.4. У постанові щодо рішення прокурора про знищення відомостей, речей та документів зазначаються відомості щодо кримінального провадження, його реєстраційний номер, короткий виклад обставин злочину, правова кваліфікація злочину, відомості про проведення негласної слідчої (розшукової) дії (щодо ухвали слідчого судді чи постанови слідчого, прокурора, одержані матеріали), які матеріали використано як докази, які підлягають знищенню, підстави, передбачені КПК України, а також співробітник РСО, якому доручається знищення.

6.4.1. У постанові зазначається повний перелік матеріалів, які підлягають знищенню, їхні реквізити, назви, ознаки тощо. У постанові також зазначаються відомості про те, що власник документів і речей не зацікавлений в їх поверненні, про що є відповідна його заява (ст. 255 КПК України).

6.5. Знищення матеріалів, одержаних у ході негласної слідчої дії, не повинне завдати шкоди для кримінального провадження (ст. 255 КПК України).

6.6. Знищення інформації, відомостей, речей і документів здійснюється (ст. 255 КПК України) під контролем прокурора (за його присутності).

6.7. Знищення відомостей, речей та документів здійснюється у спосіб, що унеможливає їх відтворення, у спеціально обладнаному режимному приміщенні, яке визначено наказом керівника органу, у складі якого діє слідчий підрозділ, керівника Генеральної прокуратури України, прокуратури області, прирівняної до неї. Доступ сторонніх осіб до визначеного приміщення під час знищення секретних документів та речей забороняється.

6.8. Про факт знищення комісією складається акт, у якому зазначаються реквізити речей чи документів, орган, який надав гриф секретності, відображається спосіб знищення.

6.9. Складений акт підписують члени комісії та прокурор, який прийняв рішення про знищення і контролював його виконання.

6.10. Знищення інформації, відомостей, речей та документів до затвердження акта не допускається.

6.11. Окремі передруковані та браковані аркуші проектів клопотань, протоколів негласних слідчих (розшукових) дій, окремі аркуші, чернетки клопотань здаються слідчим, прокурором для знищення до РСО.

6.12. Акти щодо знищення зберігаються в РСО.

Розділ VII

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ОСОБИ НА ІНФОРМАЦІЮ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СТОСОВНО НЕЇ НЕГЛАСНИХ (СЛІДЧИХ) ДІЙ

7.1. Особа, конституційні права якої були тимчасово обмежені під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також підозрюваний, його захисник мають бути

письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим про таке обмеження (ст. 253 КПК України).

7.1.2. У повідомленні зазначається вид негласної слідчої (розшукової) дії, а також подальше використання отриманих матеріалів у кримінальному провадженні або їх знищення.

7.1.3. Конкретний час повідомлення визначається із урахуванням наявності чи відсутності загроз для досягнення мети досудового розслідування, суспільної безпеки, життя або здоров'я осіб, які причетні до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідне повідомлення про факт і результати негласної слідчої (розшукової) дії повинне бути здійснене протягом дванадцяти місяців з дня припинення таких дій, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом.

7.2. У разі використання для доказування результатів негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути допитані особи, з приводу дій або контактів яких проводилися такі дії. Такі особи повідомляються про проведення негласних слідчих (розшукових) дій тільки щодо них у такий самий строк, і в тому обсязі, який зачіпає їх права, свободи чи інтереси (ст. 256 КПК України).

7.3. У разі вилучення речей чи документів прокурор при направленні повідомлення повинен з'ясувати, чи бажає власник їх повернути. При цьому враховується необхідність забезпечення прав та законних інтересів особи, а також запобігання завданню шкоди кримінальному провадженню (коли речі чи документи є речовим доказом у кримінальному провадженні, у разі виявлення предметів, заборонених до обігу).

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

17.10.2012 р. № 470

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
18 жовтня 2012 р. за № 1751/22063*

**Про затвердження Змін до Зводу відомостей,
що становлять державну таємницю**

Відповідно до статей 10, 11, 12 Закону України «Про державну таємницю», Порядку організації та забезпечення режиму секретності в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 жовтня 2003 року № 1561-12, на підставі рішень державних експертів з питань таємниць про віднесення інформації до державної таємниці, зареєстрованих в Службі безпеки України 07 вересня 2012 року за № 1087, 07 вересня 2012 року за № 1088, 16 жовтня 2012 року за № 1089, 16 жовтня 2012 року за № 1090, 16 жовтня 2012 року за № 1091, 16 жовтня 2012 року за № 1092, 16 жовтня 2012 року за № 1093, 16 жовтня 2012 року за № 1094, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Зміни до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженого наказом Служби безпеки України від 12 серпня 2005 року № 440, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2005 року за № 902/11182 (зі змінами), що додаються.

2. Начальнику Департаменту охорони державної таємниці та ліцензування Служби безпеки України забезпечити подання в установленому порядку цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. З цим наказом ознайомити керівний та особовий склад Служби безпеки України.

4. Цей наказ набирає чинності з дня набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України.

Голова Служби

І. Калінін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Служби безпеки України

17.10.2012 р. № 470

ЗМІНИ**до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю**

1. Доповнити пункт 5 Загальних положень вводу відомостей, що становлять державну таємницю (далі — ЗВДТ), абзацом п'ятим такого змісту: «ГПУ — Генеральна прокуратура України.»

У зв'язку з цим абзаци п'ятий — тридцять шостий вважати відповідно абзацами шостим — тридцять сьомим.

2. Доповнити ЗВДТ статтями 4.12.4 та 4.12.5 такого змісту:

4.12.4	Відомості про факт або методи проведення негласної слідчої (розшукової) дії	Т	5	ГПУ МВС ДПСУ СБ
4.12.5	Відомості, що дають змогу ідентифікувати особу, місце або річ, щодо якої проводиться чи планується проведення негласної слідчої (розшукової) дії, розголошення яких створює загрозу національним інтересам і безпеці	Т	5	ГПУ МВС ДПСУ СБ

**Начальник Департаменту
охорони державної
таємниці та ліцензування
Служби безпеки України**

О. Воронов

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

№ 223 — 158/0/4-13
Від 29.01.2013 р.

Головам апеляційних судів
областей, міст Києва та Севастополя,
Апеляційного суду
Автономної Республіки Крим

Про окремі питання здійснення слідчим суддею суду апеляційної інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні

З метою однакового застосування судами першої та апеляційної інстанцій кримінального процесуального законодавства, уникнення неоднозначного тлумачення норм права під час здійснення слідчим суддею суду апеляційної інстанції повноважень, передбачених КПК, судова палата у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу суддів місцевих та апеляційних судів на наступне.

1. Вирішуючи питання про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, у кожному випадку розгляду відповідних клопотань слідчі судді зобов'язані:

- здійснювати повноваження із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні під час досудового розслідування сумлінно і принципово, діяти у межах та відповідно до вимог закону;
- перевіряти наявність об'єктивної необхідності та виправданість такого втручання у права і свободи особи, з'ясувати можливість досягнення мети, на яку посилається автор клопотання, без проведення зазначених дій;
- враховувати, що негласні слідчі (розшукові) дії проводяться лише у тих випадках, коли відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб (що має бути підтверджено матеріалами кримінального провадження та належним чином обґрунтовано у відповідному клопотанні згідно з п. 7 ч. 2 ст. 248 КПК), а також те, що негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені статтями 260, 261, 262, 263, 264 (у частині дій, що проводяться на підставі ухвали слідчого судді), 267, 269, 270, 271, 272, 274 КПК, проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів. Обов'язок довести неможливість отримання таких відомостей іншим чином, ніж як у результаті негласних слідчих (розшукових) дій, покладається на особу, яка заявляє клопотання про їх проведення;
- пам'ятати, що суддя, який брав участь у кримінальному провадженні під час досудового розслідування, згідно ч. 1 ст. 76 КПК, не має права брати участі у цьому ж провадженні, як в суді першої інстанції, так і апеляційної та касаційної інстанцій,

а також при перегляді судових рішень Верховним Судом України або за нововиявленими обставинами.

2. Розгляд всіх клопотань про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених главою 21 КПК та віднесених до компетенції слідчого судді; згідно зі ст. 247 КПК здійснюється слідчим суддею апеляційного суду, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що здійснює відповідне розслідування, незалежно від місця проведення негласної слідчої (розшукової) дії. У разі здійснення такого розслідування і слідчою групою клопотання про проведення негласної слідчої (розшукової) дії також розглядається слідчим суддею апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що здійснює відповідне розслідування.

Слідчим суддею, який розглядає клопотання щодо негласних слідчих (розшукових) дій, на відміну від слідчого судді суду першої інстанції, який обирається зборами суддів зі складу суду, згідно з п. 18 ч. 1 ст. 3 та ст. 247 КПК є голова або визначений ним суддя/судді (КПК не містить положень щодо обмеження їх кількості; натомість в п. 8-1 ч. 1 ст. 29 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» при вказівці на слідчого суддю апеляційного суду зазначено «суддів (суддю)» Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва чи Севастополя. Визначення слідчого судді для конкретного судового провадження щодо розгляду таких клопотань:

- за змістом ст. 247 КПК — «розгляд... клопотань... здійснюється головою чи за його визначенням іншим суддею» — як виняток із загальних правил здійснюється не автоматизованою системою документообігу суду, а почергово, згідно зі встановленим графіком чергувань;
- не залежить від того, який слідчий суддя розглядав інші клопотання у цьому ж кримінальному провадженні раніше.

3. Характер негласних слідчих (розшукових) дій, мета їх проведення і важливість для швидкого розкриття тяжких і особливо тяжких злочинів вимагають максимально оперативного як їх ініціювання, так і вирішення питання про надання відповідного дозволу або відмови в їх проведенні. Слідчий суддя згідно з ч. 1 ст. 248 КПК зобов'язаний розглянути клопотання про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії протягом шести годин з моменту його отримання. Порушення визначених процесуальним законом строків не допускається. Організаційне забезпечення належного дотримання процесуальних строків забезпечується головою та керівником апарату апеляційного суду шляхом вжиття організаційних заходів, у тому числі чергування (також і в телефонному режимі) слідчих суддів та працівників апаратів судів у неробочий час (вихідні та святкові дні).

4. Негласні слідчі (розшукові) дії, з огляду на застереження, вміщене у ч. 1 ст. 253 КПК, — про тимчасове обмеження конституційних прав під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій повідомляються як підозрюваний, так й інші особи, конституційні права яких були таким чином тимчасово обмежені, — проводиться не лише стосовно підозрюваного, а й щодо будь-якої іншої особи, за наявності згідно

ст. 246 КПК достатніх підстав вважати, що відповідна процесуальна дія є необхідною для отримання (збирання) доказів або перевірки вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні, а інформацію про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб.

5. Під час вирішення питання щодо повноти даних, наведених у клопотанні слідчого (прокурора) про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також в ухвалі, слід враховувати специфіку конкретної слідчої дії та, беручи до уваги зміст попереднього пункту цього роз'яснення, ту обставину, що у певних випадках неможливо зазначити всі відомості, передбачені загальними нормами (ч. 2 ст. 248 КПК).

Так, на момент звернення з клопотанням не завжди може бути відома конкретна інформація про особу (прізвище, ім'я, по-батькові), стосовно якої слідчий (прокурор) планує провести негласну слідчу (розшукову) дію, в тому числі конкретні відомості про особу, яка користується кінцевим обладнанням телекомунікацій (зокрема, через велику кількість абонентів сервісу зв'язку з попередньою оплатою та наявність корпоративних груп абонентів тощо), а також інші дані. У такому разі слідчий (прокурор) у своєму клопотанні має обґрунтувати причини ненадання відповідних відомостей, а слідчий суддя — переконатися, що такі причини є об'єктивними, та послатися у своїй ухвалі на відповідне обґрунтування.

Викладене, зокрема, зумовлено тим, що необхідність проведення негласної слідчої (розшукової) дії може виникати до встановлення особи, підозрюваної у вчиненні злочину, за наявності обмежених даних та/або відсутності конкретних відомостей про таку особу. Зазначимо, що саме встановлення цієї особи та інших відомостей про злочин і є метою проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ч. 2 ст. 246 КПК).

6. Слідчим суддям мають враховувати, що однорідні питання, які необхідно з'ясувати в рамках одного кримінального провадження шляхом проведення негласних слідчих (розшукових) дій одного або різних видів, пов'язаних між собою (при цьому необхідність з'ясування таких питань обґрунтовується однаковими обставинами), можуть ініціюватися слідчим (прокурором) у рамках одного клопотання та вирішуватися слідчим суддею однією ухвалою. Наприклад, в одному документі може міститися клопотання про дозвіл на здійснення аудіо-, відеоконтролю особи (ст. 260 КПК) та обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК) із метою встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи; про дозвіл на зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж кількох видів. При цьому слідчий суддя розглядає необхідність проведення таких дій щодо кожного виду негласних слідчих (розшукових) дій чи мережі окремо та за відсутності підстав для постановлення ухвали про відмову може приймати рішення як про повне, так і часткове задоволення клопотання (наприклад, лише щодо частини таких видів мереж).

Також слід враховувати, що під час розгляду клопотання про надання дозволу на спостереження за конкретною особою (ч. 2 ст. 269 КПК) в окремих випадках для досягнення мети цієї негласної слідчої (розшукової) дії виникає потреба одночасного вирішення питання про дозвіл на спостереження й за іншими суб'єктами (до

встановлення їх особи), з якими ця конкретна особа контактуватиме під час спостереження за нею.

У цьому аспекті, слід визнати правильною практику тих слідчих суддів суду першої інстанції, які в рамках кримінального провадження, пов'язаного з злочинном, вчиненим в умовах неочевидності (злочин наявний, проте відсутні особи, які підозрюються у причетності до його вчинення), під час розгляду клопотань про надання тимчасового доступу до документів, що знаходяться в операторів і провайдерів телекомунікацій та містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрутів передавання тощо (ст. 159, п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК), надають тимчасовий доступ до такої інформації щодо всіх абонентів, які перебували у місці вчинення такого злочину у відповідний час, одним судовим рішенням.

7. Із числа визначених у КПК негласних слідчих (розшукових) дій тільки за рішенням слідчого судді для забезпечення останнім дотримання прав і свобод особи проводиться такі дії: втручання у приватне спілкування (статті 260–266 КПК); обстеження публічно недоступних місць, житла, іншого володіння (ст. 267 КПК); установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК); спостереження за особою (ст. 269 КПК); аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК); які проводяться під час здійснення контролю за вчиненням злочину за умови, що ці дії тимчасово обмежують конституційні права особи (ч. 8 ст. 271 КПК); негласне отримання зразків для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК).

Згідно з ч. 2 ст. 246 КПК негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені статтями 260, 261, 262, 263, 267, 269, 270, 274 КПК, а також статтею 264 КПК (крім дій, передбачених ч. 2 цієї статті) проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів.

Разом із тим, ураховуючи, що ст. 268 КПК не зазначена у переліку, наведеному в ч. 2 ст. 246 КПК, негласна слідча (розшукова) дія у вигляді установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу може проводитися у кримінальному провадженні незалежно від ступеню тяжкості вчиненого злочину.

Також ураховуючи передбачений у ч. 2 ст. 246 КПК виняток, здобуття відомостей з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до якої не обмежується її власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту, може проводитися у кримінальному провадженні незалежно від ступеню тяжкості вчиненого злочину. Крім того, такі дії, передбачені ч. 2 ст. 264 КПК, не вважаються втручанням у приватне спілкування та не є негласними слідчими (розшуковими) діями, оскільки не відповідають критеріям, передбаченим частинами 3, 4 ст. 258 КПК (спілкування є приватним, якщо інформація передається та зберігається за таких фізичних чи юридичних умов, коли учасники спілкування можуть розраховувати на захист інформації від, втручання інших осіб, а втручанням у приватне спілкування є доступ до змісту спілкування за умов, що учасники спілкування мають достатні підстави вважати спілкування приватним).

Зауважимо, що рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) як контроль за вчиненням злочину відповідно до ч. 4 ст. 246 КПК вправі приймати виключно прокурор. Разом із тим, якщо під час проведення контролю за вчиненням злочину виникає необхідність тимчасового обмеження конституційних прав особи, відповідні негласні слідчі (розшукові) дії (у тому числі це стосується і окремих форм контролю за вчиненням злочину як оперативно-розшукового заходу згідно із Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність») мають здійснюватися, по-перше, в межах, які допускаються Конституцією України, а по-друге, лише на підставі рішення слідчого судді.

8. Слідчому судді слід мати на увазі, що накладення арешту на кореспонденцію відповідно до ч. 3 ст. 261 КПК надає право слідчому здійснювати її огляд і виїмку без подання окремого клопотання до слідчого судді, але в межах строку, визначеного в ухвалі про накладення арешту. Спосіб реалізації накладення арешту на кореспонденцію визначено ст. 262 КПК. Положення цих статей свідчать, що огляд та виїмка кореспонденції не можуть проводитись без накладення арешту на неї слідчим суддею, інакше докази, отримані внаслідок таких дій, мають визнаватись недопустимими.

9. До постановлення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженим з прокурором, або прокурора негласну слідчу (розшукову) дію згідно з ч. 1 ст. 250 КПК може бути розпочато лише у випадках, передбачених КПК. Такі випадки прямо встановлені лише ч. 4 ст. 268 та ч. 3 ст. 269 КПК, інші ж статті, що передбачають порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, такого посилення не містять.

Отже, до постановлення ухвали слідчого судді можуть бути розпочаті лише такі негласні слідчі (розшукові) дії:

- 1) установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК);
- 2) спостереження за особою (ст. 269 КПК).

А також лише у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних, зокрема, із:

- 1) врятуванням життя людей;
- 2) запобіганням вчиненню тяжкого та особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (статті 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини Кримінального кодексу України.

Після податку таких негласних слідчих (розшукових) дій прокурор зобов'язаний невідкладно (за наявності найпершої об'єктивної можливості) звернутися до слідчого судді з відповідним клопотанням.

10. Під час здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та законних інтересів осіб у кримінальному провадженні слідчим суддею необхідно враховувати, що у КПК передбачено декілька процесуальних дій, які мають певну схожість. Зокрема, статтями 263 та 268 КПК передбачено такі негласні слідчі (розшукові) дії як зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу відповідно, а ст. 159 та п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК — такий захід забезпечення кримінального провадження як тимчасовий доступ до документів, які знаходяться в операторів та провайдерів телекомунікацій та містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг,

їх тривалість, зміст (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрути передавання тощо.

Слід мати на увазі, що процесуальні дії, передбачені статтями 263 та 268 КПК, є негласними слідчими (розшуковими) діями, дозвіл на проведення яких надає слідчий суддя суду апеляційної інстанції, інформація щодо цих дій згідно із Законом України «Про державну таємницю» та пунктами 4.12.4. і 4.12.5 Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженого наказом Служби безпеки України від 12 серпня 2005 року № 440, містить відомості, що становлять державну таємницю. Водночас дії, передбачені ст. 159, п. 7 ч.1 ст. 162 КПК є заходами забезпечення кримінального провадження, дозвіл на вжиття яких надає слідчий суддя суду першої інстанції, при цьому відомості щодо таких дій не становлять державної таємниці.

Крім того, тимчасовий доступ надається до документів, які містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг (у тому числі отримання послуг, їх тривалість, зміст (вихідні чи вхідні з'єднання, SMS, MMS тощо), маршрути передавання тощо) і не дають можливості втрутитися у приватне спілкування (отримати доступ до змісту інформації, яка передається). Статтями 159, 162 КПК передбачено отримання слідчим (прокурором) інформації про зв'язок (у тому числі про місцезнаходження радіоелектронного засобу), що відбувся в минулому (постфактум), на той час як визначена ст. 268 КПК негласна слідча (розшукова) дія — установа місцезнаходження радіоелектронного засобу — передбачає локалізацію (моніторинг) місцезнаходження радіоелектронного засобу в режимі реального часу (тобто інформацію про те, де перебуває відповідний засіб на момент спостереження за ним).

З огляду на практичну необхідність й актуальність цього аспекту для слідчих суддів суду першої інстанції, слід звернути увагу, що особа, зазначена в ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів як володілець речей або документів, зобов'язана згідно з ч. 1 ст. 165 КПК надати тимчасовий доступ до визначених в ухвалі речей або документів особі, вказаній у відповідній ухвалі слідчого судді, суду. Ураховуючи специфіку формату зберігання інформації, що передбачена п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК і знаходиться в операторів (провайдерів) телекомунікацій, надання доступу до відповідних документів (тобто надання можливості ознайомитися з ними та зробити з них копії), може здійснюватися як безпосередньо в оператора (провайдера), так і шляхом надану доступу до відповідних документів уповноваженому на зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж підрозділу правоохоронного органу через відповідні інформаційні системи відповідно до встановленого порядку з обов'язковим наданням копії ухвали слідчого судді відповідному оператору (провайдеру).

11. Викладені у цьому роз'ясненні рекомендації стосуються як клопотань про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, так і клопотань про надання дозволу на проведення оперативно-розшукового заходу, які направляються на розгляд слідчих суддів судів апеляційної інстанції згідно з положеннями Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», у ч. 2 ст. 8 якого зазначено, що подання та розгляд клопотань про надання дозволу на проведення оперативно-розшукових заходів,

проведення цих заходів до постановлення ухвали слідчого судді здійснюються згідно з процедурою, передбаченою положеннями глави 21 КПК з урахуванням певних особливостей — суб'єкта ініціювання цих заходів (керівник відповідного оперативного підрозділу або його заступника), суб'єкта проведення цих заходів (співробітник оперативного підрозділу), а також змісту й обґрунтування клопотання, додатків до клопотання, підстав для його задоволення та інших питань, зумовлених метою проведення оперативно-розшукових заходів. Зокрема, метою проведення таких заходів (ч. 3 ст. 8 Закону) є запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій, за умови, що іншим способом одержати інформацію неможливо. Обов'язок доведення неможливості, отримати такі відомості іншим чином, ніж як у результаті проведення оперативно-розшукового заходу, покладається на особу, яка заявляє клопотання про його проведення.

До клопотання про надання дозволу на проведення оперативно-розшукового заходу, на відміну від клопотання про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, не додається витяг із Єдиного реєстру досудових розслідувань, оскільки оперативно-розшукова діяльність проводиться до моменту виявлення злочину, а отже, і до внесення відомостей про цей злочин до реєстру. Натомість слідчий суддя, перевіряючи обґрунтованість заявленого клопотання, має з'ясувати наявність підстав для проведення оперативно-розшукового заходу, передбачених ст. 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», шляхом ознайомлення з матеріалами оперативно-розшукової справи. Вирішуючи питання про надання дозволу на проведення оперативно-розшукового заходу, слідчий суддя повинен виважено оцінити доцільність проведення таких дій (заходів).

Питання строку дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення оперативно-розшукового заходу, вимоги щодо його визначення в судовому рішенні та межі; продовження строку проведення такого заходу та загальний його строк; фіксації його процесу і результатів; повідомлення осіб, стосовно яких цей захід проводився; вжиття заходів щодо захисту інформації, отриманої в результаті його проведення, тощо регулюються главою 21 КПК та, відповідно, здійснюються в передбаченому цією главою порядку.

12. У контексті попереднього пункту рекомендаційних роз'яснень, звертаємо увагу, що згідно з п. 4 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативним підрозділам, крім іншого, надається право з дозволу слідчого судді в порядку, встановленому КПК, витребувати документи та дані, що характеризують спосіб життя окремих осіб, підозрюваних у підготовці або вчиненні злочину.

Оскільки одним із механізмів витребування документів і даних, передбачених КПК, є процедура тимчасового доступу до речей і документів, передбачена главою 15 КПК, оперативні підрозділи мають право звертатися до слідчих суддів суду першої інстанції з клопотаннями про тимчасовий доступ до таких документів згідно з правилами, встановленими статтями 159–166 КПК, та з урахуванням специфіки суб'єктів оперативно-розшукової діяльності та мети її здійснення (зокрема, змісту та обґрунтування клопотання,

додатків до клопотання, підстав для його задоволення тощо). При цьому, слідчому судді слід мати на увазі, що документи і дані, які не характеризують діяльність юридичної особи та спосіб життя окремих осіб, підозрюваних у підготовці або вчиненні злочину чи джерела і розмір їх доходів витребуватися оперативними підрозділами не можуть.

Зважаючи на те, що Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» та КПК не регламентують процедуру ініціювання відповідного клопотання, на нашу думку, вирішувати це питання доцільно з урахуванням вимог ч. 6 ст. 9 КПК, при цьому вбачається правильним подання таких клопотань керівником відповідного оперативного підрозділу або його заступником за погодженням із прокурором.

У такому разі клопотання про тимчасовий доступ до документів і відповідна ухвала слідчого судді складаються як нетаємні документи, без дотримання режиму секретності, оскільки вони не містять відомостей, що становлять державну таємницю (крім випадку, передбаченого п. 9 ч. 1 ст. 162 КПК).

13. Рішення слідчого судді суду апеляційної інстанції щодо надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів або відмову в їх проведенні згідно зі ст. 309 КПК оскарженню не підлягають. Разом з тим постановлення слідчим суддею ухвали про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії відповідно до ч. 5 ст. 248 КПК, як і оперативно-розшукового заходу, не перешкоджає повторному зверненню з новим клопотанням про надання такого дозволу.

Судова палата у кримінальних справах

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

26.09.2007 р.

м. Київ

№ 1169

**Про затвердження Порядку отримання
дозволу суду на здійснення заходів,
які тимчасово обмежують права людини,
та використання добутої інформації**

(Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 868 від 19.09.2012 р.)

(У тексті постанови слова «подання» і «постанова» у всіх відмінках замінено словами «клопотання» і «ухвала» у відповідному відмінку згідно з Постановою КМ № 868 від 19.09.2012 р.)

Відповідно до статті 1 Указу Президента України від 7 листопада 2005 р. № 1556 «Про додержання прав людини під час проведення оперативно-технічних заходів» Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

Затвердити Порядок отримання дозволу суду на здійснення заходів, які тимчасово обмежують права людини, та використання добутої інформації, що додається.

Прем'єр-міністр України

В. ЯНУКОВИЧ

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України
від 26 вересня 2007 р. № 1169

ПОРЯДОК**отримання дозволу суду на здійснення заходів,
які тимчасово обмежують права людини,
та використання добутої інформації**

1. Цей Порядок визначає процедуру отримання дозволу суду на здійснення заходів, які тимчасово обмежують права людини (далі — дозвіл), зокрема на негласне обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, застосування аудіо-, відеоконтролю особи чи місця, здійснення спостереження за особою, застосування технічних засобів для зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж (далі — захід), а також використання інформації, добутої під час здійснення заходів (далі — інформація).

(Пункт 1 в редакції Постанови КМ № 868 від 19.09.2012 р.)

2. Отримання дозволу та використання інформації здійснюються відповідно до вимог режиму секретності.

3. Заходи можуть здійснювати тільки ті підрозділи, яким відповідно до закону надано право на провадження оперативно-розшукової діяльності (далі — підрозділ). Для отримання дозволу керівник підрозділу, у провадженні якого перебуває оперативно-розшукова чи контррозвідувальна справа (далі — справа), або його заступник вносить на розгляд суду клопотання про отримання дозволу, погоджене у визначених законом випадках прокурором (далі — клопотання).

4. У клопотанні зазначаються:

- гриф секретності, дата та реєстраційний номер;
- найменування суду, до якого вноситься клопотання;
- найменування підрозділу, який вносить клопотання, та підрозділу, працівники якого залучаються до здійснення заходу;
- вид, категорія, номер справи та дата її заведення;
- вид заходу, строки і місце його здійснення (житло чи інше володіння особи, інші приміщення, земельна ділянка, транспортний засіб тощо);
- обґрунтування необхідності здійснення заходу;
- дані про особу, стосовно якої передбачається здійснення заходу, місце проживання чи тимчасового перебування такої особи, а також залежно від виду заходу абонентні номери споживача телекомунікаційних послуг і міжнародний ідентифікатор мобільного обладнання;
- інші відомості, що можуть мати значення для суду.

5. Клопотання складається у трьох примірниках і підписується керівником підрозділу, у провадженні якого перебуває справа, або його заступником та погоджується у

визначених законом випадках з прокурором, який здійснює нагляд за дотриманням закону органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність. У разі здійснення заходу стосовно кількох осіб клопотання складається на кожну особу.

Перший примірник клопотання з гербовою печаткою органу, у складі якого діє підрозділ, реєструється без розкриття відомостей про особу і змісту заходу у відповідному режимно-секретному органі та доставляється в суд з дотриманням вимог режиму секретності.

Другий примірник додається до справи, а третій — видається підрозділу, працівники якого залучаються до здійснення заходів, у разі видачі дозволу. Якщо суд відмовив у видачі дозволу, третій примірник клопотання знищується.

6. Клопотання вноситься на розгляд голови апеляційного суду області, мм. Києва та Севастополя, Апеляційного суду Автономної Республіки Крим або уповноваженого ним заступника за місцем провадження справи.

7. Клопотання та ухвала суду про надання дозволу на здійснення заходу реєструються в апараті суду без розкриття відомостей про особу та змісту заходу, який передбачається здійснити.

Два примірники ухвали суду (у разі його здійснення стосовно кількох осіб — щодо кожної особи) передаються уповноваженому представникові підрозділу. Один примірник додається до справи, а другий — видається підрозділу, працівники якого залучаються до здійснення заходу. Якщо суд відмовив у видачі дозволу, один примірник ухвали суду видається уповноваженому представникові підрозділу.

(Пункт 8 виключено на підставі Постанови КМ № 868 від 19.09.2012 р.)

9. Ухвала суду про відмову у видачі дозволу на здійснення заходу не позбавляє підрозділ права на повторне звернення до суду за наявності додаткових обґрунтованих підстав.

10. За результатами здійснення заходу складається протокол з відповідними додатками (далі — протокол).

11. У протоколі зазначаються дата його складення, посада, прізвище та ініціали особи, у провадженні якої перебуває справа, номер справи, за якою здійснювався захід, номер ухвали, дата її прийняття та найменування суду, яким видано дозвіл на здійснення заходу, вид заходу та строки його здійснення, найменування підрозділу, працівники якого залучалися до здійснення заходу, дані про особу, стосовно якої здійснювався захід, результати здійснення заходу, відомості про матеріальні носії інформації (матеріали аудіо- чи відео-запису, фото- і кінозйомки, магнітні накопичувачі тощо) та місце їх зберігання.

Протокол підписує працівник оперативного підрозділу, у провадженні якого перебуває справа.

Протокол додається до справи. Матеріальні носії інформації зберігаються в підрозділі, працівники якого залучалися до здійснення заходу.

12. Забороняється зазначати в протоколі та зберігати в будь-якій іншій формі відомості, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини, крім інформації про вчинення заборонених законом дій.

(Пункт 13 виключено на підставі Постанови КМ № 868 від 19.09.2012 р.)

14. Інформація використовується виключно для запобігання скоєнню злочину чи встановлення істини під час здійснення досудового розслідування злочинів, запобігання, своєчасного виявлення і припинення розвідувальних, терористичних та інших посягань на національну безпеку, в інтересах контррозвідки, для забезпечення безпеки під час здійснення розвідувальних заходів, захисту сил, засобів та інформаційних систем і облікових даних розвідувальних органів та джерел розвідувальної інформації, а також з метою її доведення до підрозділів, правоохоронних органів, органів державної влади та інших заінтересованих органів у випадках, передбачених законом.

(Пункт 14 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 868 від 19.09.2012 р.)

15. У разі коли запобігання скоєнню чи припинення злочину та/або затримання особи, яка перебуває в розшуку, потребує здійснення невідкладних заходів, інформація може негайно передаватися засобами зв'язку з дотриманням правил конспірації.

ЗАХОДИ, СПРЯМОВАНІ НА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ (ДОКАЗІВ)¹

№ п/п	Мета проведення заходу/слідчої дії	Розпорядник інформації	Вид та назва дії/заходу	Статті КПК, які це регламентують	Технічні та процесуальні особливості отримання	Орган/посадова особа, що надає дозвіл на її проведення
1	2	3	4	5	6	7
1.	Отримання інформації, яка <i>знаходиться</i> у операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Тимчасовий доступ до речей і документів	п. 7 ч. 1 ст. 162, ст. 159	Це статичний вид інформації, що вже знаходиться у операторів та провайдерів і використовується ними в технологічних цілях. Вказана інформація має нетривалий строк зберігання, після чого автоматично знищується. Частина 4 ст. 163 КПК передбачає обов'язкове повідомлення оператора (провайдера) про факт розгляду клопотання або отримання згоди на розгляд без його участі.	Слідчий суддя місцевого суду

¹ Вказана таблиця-порадник розроблена начальником кафедри кримінального процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ Сліпченком Володимиром Івановичем з ініціативи Проекту реформування кримінального судочинства в Україні, Департамент юстиції США, Посольство США в Україні, за результатами проведення конференції у Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ на тему «Окремі питання застосування норм кримінального процесуального законодавства», що відбулася 15.03.2013р., та з нагальною необхідністю практичних підрозділів у розмежуванні порядку проведення тимчасового доступу до речей і документів та негласних слідчих (розшукових) дій.

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
2.	Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, що забезпечують передавання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого виду між підключеними до неї телекомунікаційними мережами доступу	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Негласна слідча (розшукова) дія — зняття інформації з транспортних комунікаційних мереж	ст. 263	Зазначена НСРД проводиться з метою встановлення не лише факту передавання інформації в режимі реального часу, але і фіксації змісту відомостей, що передаються, встановлення їх отримувача, кінцевого обладнання та ін.	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду
3.	Отримання інформації про ідентифікаційні ознаки кінцевого обладнання телекомунікацій (абонентський номер, SIM-карти, IMEI, MAC-адреса, IP-адреса та ін.)	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Тимчасовий доступ до речей і документів	п. 7 ч. 1 ст. 162, ст. 159	Вказаний захід може проводити проведення НСРД і спрямований на сприяння встановлення особи, яка вчинила злочин та інших відомостей про його вчинення.	Слідчий суддя місцевого суду
4.	Отримання інформації про колишнє місце перебування ідентифікованого кінцевого обладнання телекомунікацій (за азимутом) у зоні дії певних базових станцій у певний час або його проміжок	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Тимчасовий доступ до речей і документів	п. 7 ч. 1 ст. 162, ст. 159	Також може бути отримано інформацію про перебування абонента поза зоною дії оператора, дії роумінг-операторів, відключення чи включення кінцевого обладнання. Особливість стільникового зв'язку полягає в тому, що зона покриття ділиться на «стільники», що визначається зонами покриття окремих базових станцій.	Слідчий суддя місцевого суду

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
5.	Отримання інформації про <i>прізвища, імена, по-батькові та інші відомості про споживача</i> телекомунікаційних послуг та абонентів зазначеного кінцевого обладнання телекомунікації.	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Тимчасовий доступ до речей і документів	п. 7 ч. 1 ст. 162, ст. 159	Вказаний вид інформації може бути отримано у операторів та провайдерів телекомунікаційних послуг лише за наявності таких даних. Слід враховувати те, що значна частина абонентів сервісу зв'язку в Україні користується послугами з попередньою оплатою. Отримання вказаних даних дозволено ч.ч. 5–8 ст. 6, п. 7 ч. 2 ст. 7, ч. 1 ст. 16 ЗУ «Про захист персональних даних» та ч. 2 ст. 9 ЗУ «Про телекомунікації».	Слідчий суддя місцевого суду
6.	Отримання інформації про <i>маршрути переданої</i> інформації незалежно від виду телекомунікаційної мережі	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Тимчасовий доступ до речей і документів	п. 7 ч. 1 ст. 162, ст. 159	Вказані сеанси зв'язку <i>вже відбулися</i> (постфактум). Інформація отримується без втручання у зміст приватного спілкування та лише за умови реальної технічної можливості операторів (провайдерів).	Слідчий суддя місцевого суду

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
7.	Отримання інформації про <i>вихідне з'єднання</i> - номер сторони, з якою зв'язувалися, навіть якщо зв'язок не було встановлено	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Тимчасовий доступ до речей і документів	п. 7 ч. 1 ст. 162, ст. 159	Під зв'язком слід розуміти здійснений факт телекомунікаційного з'єднання. У даному випадку отримуються інформація про з'єднання, що відбулися до моменту порушення клопотання перед слідчим суддею.	Слідчий суддя місцевого суду
8.	Отримання інформації про <i>вихідне з'єднання</i> - номер сторони, яка зв'язувалася, навіть якщо зв'язок не було встановлено	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Тимчасовий доступ до речей і документів	п. 7 ч. 1 ст. 162, ст. 159	Вказані дії не дають можливості втрутитися у приватне спілкування особи, тобто отримувати доступ до змісту інформації, яка передається, а стосуються лише встановлення факту з'єднання, що відбулося раніше.	Слідчий суддя місцевого суду
9.	Отримання інформації <i>пропочаток, кінець та тривалість з'єднання</i> , яке відбулося без розкриття змісту переданої інформації	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Тимчасовий доступ до речей і документів	п. 7 ч. 1 ст. 162, ст. 159	Слідчому (прокурору) дозволяється отримувати вказаний вид інформації без можливості втрутитися у приватне спілкування. Інформація отримуюється лише про зв'язок, що відбувся в минулому (постфактум).	Слідчий суддя місцевого суду

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
10.	Отримання інформації про початок, кінець, тривалість та зміст з'єднання, що передається (в режимі реального часу)	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Негласна слідча (розшукова) дія — зняття інформації з транспортних комунікаційних мереж	ст. 263	Це різновид втручання у приватне спілкування, яке проводиться без відома осіб, які використовують засоби телекомунікацій для передавання інформації. Інформація, що передається фіксується за допомогою спеціально встановленого обладнання. Метою є спостереження, відбір та фіксацію змісту інформації, яка передається особою.	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду
11.	Отримання інформації про фактичне місце призначення та проміжний абонентський номер у разі, якщо зв'язок був переадресований	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Тимчасовий доступ до речей і документів	п. 7 ч. 1 ст. 162, ст. 159	Виклики, які надходять на мобільний телефон, можуть бути переадресовані на телефон міської мережі, на інший мобільний телефон або на голосову пошту. Може бути отримана лише статична інформація про факт, який вже відбувся.	Слідчий місцевого суду
12.	Отримання інформації про зміст електронної пошти або SMS чи MMS повідомлень — вказані повідомлення відкриті та прочитані власником або невідкриті і не прочитані власником	Оператори та провайдери телекомунікаційних послуг	Негласна слідча (розшукова) дія — зняття інформації з транспортних комунікаційних мереж	ст. 263	Електронна пошта — типовий сервіс відкладеного зчитування. Вказана інформація розкриває зміст електронного повідомлення і знаходиться у операторів та провайдерів телекомунікаційних послуг.	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
13.	Вилучення комп'ютерної техніки чи мобільного телефону, на якому збережено/знаходяться відкриті та прочитані листи електронної пошти або SMS чи MMS повідомлення.	Споживач послуги зв'язку	Тимчасовий доступ до речей і документів	п. 6 ч. 1 ст. 162.	Відкриті та прочитані власником листи електронної пошти або SMS чи MMS повідомлення не відносяться до кореспонденції, а за практикою ЄСПЛ належать до особистих документів, тому доступ до них можливий лише за ухвалою слідчого судді.	Слідчий місцевого суду
14.	Вилучення комп'ютерної техніки чи мобільного телефону, на якому збережено/знаходяться отримані, але не прочитані листи електронної пошти або SMS чи MMS повідомлення.	Споживач послуги зв'язку	Негласна слідча (розшукова) дія – Зняття інформації з транспортних комунікаційних мереж	Другий – ст. 247 та ст. 263.	Якщо слідчому (прокурору) стане очевидним, що на вилученій під час проведення обшуку, огляду чи тимчасового доступу до речей і документів комп'ютерній техніці або мобільних пристроях знаходяться/збережено отримані, але не прочитані/вказані види повідомлень, то для ознайомлення з їх змістом необхідно звернутися до слідчого судді з клопотанням про проведення НСРД – зняття інформації з транспортних комунікаційних мереж (ст. 263 КПК).	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
15.	Доступ до листування підозрюваного з родичами або іншими особами: <i>листи отримано і прочитано</i>	Споживач послуги зв'язку	1. Під час проведення таких слідчих розшукових дій, як обшук та огляд; 2. Можливий випадок, коли слідчому достеменно відомо про існування таких листів: тоді необхідно отримувати ухвалу суду на проведення тимчасового доступу до речей і документів	Перше — ст. 234, ст. 237, ч. 2 ст. 168 Друге — ст. 159, ст. 160, ст. 163, ст. 164	У даному випадку мова йде про вилучення вказаного листа під час обшуку чи огляду приміщення та іншого володіння особи. На конверті (листі) наявні ознаки його відкриття і ознайомлення з його текстом. Вказане свідчить, що слідчий не порушує таємницю листування, а ознайомлюється вже з особою документально підозрюваного. Гарантією законності таких дій є ухвала слідчого судді на проведення обшуку чи огляду приміщення без згоди власника.	Ухвала слідчого судді на вилучення відкритого листа не потрібна
16.	Доступ до листування підозрюваного з родичами або іншими особами: <i>листи отримано, але не прочитано (не розпечатано)</i>	Споживач послуги зв'язку	Тимчасовий доступ до речей і документів	п. 6 ч. 1 ст. 162, ст. 159	Таємниця листування охороняється законом. За порушення цього права передбачена кримінальна відповідальність. Навіть якщо вказані листи вилучено під час проведення обшуку чи огляду, все одно потрібно звертатися з клопотанням до слідчого судді про дозвіл на проведення тимчасового доступу	Слідчий суддя місцевого суду

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
17.	Доступ до листування підозрюваного з родичами або іншими особами: <i>лист не доставлено (не вручено) установою зв'язку</i>	Підприємства, установи і організації зв'язку	Негласна слідча (розшукова) дія — Накладення арешту на ко-респондентію	ст. 261	Підприємства зв'язку всіх форм власності вживають організаційно-технічних заходів щодо захисту інформації згідно з чинним законодавством. У випадках, встановлених законом, вказане конституційне право може бути обмежене (ч. 3 ст. 27 ЗУ «Про зв'язок»).	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду
18.	<i>Доступ до листування захисника з підозрюваним</i>	Захисник підприємства, установи і організації зв'язку, споживач послуги зв'язку	Не передбачено законом	ст. 161	Існує пряма заборона на доступ до листування або інших форм обміну інформації між захисником та його клієнтом або будь-якою особою, яка представляє його клієнта, у зв'язку з наданням правової допомоги.	Заборонено в будь-якому випадку

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
19.	Розкриття таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції та застосування інших заходів, в тому числі негласних слідчих дій у відношенні <i>народного депутата</i>	Залежно від обставин вчинення кримінального правопорушення	Передбачено спеціальний порядок отримання дозволу, після чого заходи проводяться на загальних підставах	ч. 3 ст. 482	Допускаються лише у разі, якщо Верховною Радою України надано згоду на притягнення його до кримінальної відповідальності. Законом передбачено додаткові гарантії його діяльності та певні види імунітету.	Залежно від виду заходу та НСРД
20.	Отримання інформації шляхом накладення <i>арешту на кореспонденцію</i>	Підприємства, установи і організації зв'язку	Негласна слідча (розшукова) дія — Накладення арешту на кореспонденцію	ст. 261	Проводиться для встановлення місця перебування особи, що розшукується або нових доказів. Лише у випадку вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину. Слідчому судді необхідно надати відомості, що підтверджують неможливість одержання відомостей про злочин чи особу, яка його вчинила, в інший спосіб.	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду
21.	<i>Огляд і виймка кореспонденції</i> , на яку накладено арешт	Підприємства, установи і організації зв'язку	Негласна слідча (розшукова) дія — Огляд і виймка кореспонденції	ст. 262	Зазначений вид НСРД проводиться на підставі ухвали слідчого судді про накладення арешту на кореспонденцію у межах визначених ухвалою строків. Дозволяється нанесення на виявлені речі і документи спеціальних позначок.	Ухвала слідчого судді не потрібна

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
22.	Отримання інформації оперативним шляхом до внесення відомостей в ЄРДР	Будь-який суб'єкт правовідносин	Оперативно-розшукові заходи	ст. 8 ЗУ «Про ОРД», абз. 2 ч. 2 ст. 99 КПК, Наказ МВС №700 від 14.08.2012	Проведення вказаних заходів можливе лише після заведення ОРС. Використання результатів ОРЗ та інших питань обумовлено специфікою мети їх проведення. Матеріали, зібрані на підставі ЗУ «Про ОРД», можуть бути визнані як докази лише за умови їх відповідності вимогам, що висуваються до документів уст. 99 КПК.	Проведення ОРЗ, передбачених в ч. 3 ст. 8 ЗУ «Про ОРД», можливе лише на підставі ухвали слідчого судді-голови чи іншого судді апеляційного суду
23.	Отримання доказової інформації під час проведення ОРД після внесення відомостей до ЄРДР	Будь-який суб'єкт правовідносин	Оперативно-розшукові заходи	ч. 2 ст. 99 КПК, ч. 1 ст. 6, ч. 1 ст. 9 ЗУ «Про ОРД», ч. 2 ст. 20 ЗУ «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», п. 5.1. Наказ МВС №700 від 14.08.2012 та ін.	Дане питання має суцільно-речливе /недосконале правове регулювання. Отримані відомості можуть бути визнані допустимими доказами лише в тому випадку, коли вони отримані під час проведення оперативного супроводження або забезпечення досудового розслідування. Вказані заходи можуть мати місце з моменту створення СОГ і до ухвалення судом вироку або постановлення ухвали, які набрали законної сили, а також у разі	Залежно від виду заходу ч.ч. 2–4 ст. 8 ЗУ «Про ОРД»

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
24.	Втручання у приватне спілкування шляхом зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж	Споживачі послуг	Негласна слідча (розшукова) дія — Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж	ст. 263, ч. 2 ст. 246, ст. 247	Це динамічний вид інформації, передавання якої забезпечується телекомунікаційними мережами. Під час проведення вказаної НСРД інформація отримується за допомогою встановлення спеціального/додаткового обладнання (із застосуванням відоміх технічних засобів) для фіксації змісту інформації, яка передається. Клопотання слідчого (прокурора) не завжди може містити конкретну інформацію про особу стосовно якої планується провести НСРД.	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
25.	<i>Встановлення контролю за телефонними розмовами підозрюваного або іншої особи</i>	Споживачі послуг	Негласна слідча (розшукова) дія — Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж	ст. 263	Полягає у негласному застосуванні відповідних технічних засобів з метою спостереження, відбору та фіксації змісту телефонних розмов або іншої інформації та сигналів (SMS, MMS, факсимільний зв'язок, модемний зв'язок тощо), які передаються телефонним каналом зв'язку, що контролюється.	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду
26.	<i>Отримання інформації шляхом проведення аудіо-, відеоконтролю особи</i>	Об'єкт спостереження	Негласна слідча (розшукова) дія — Аудіо-, відео-контроль особи	ст. 260	Полягає у застосуванні технічного обладнання у публічно доступному місці з метою фіксації відомостей (розмов, поведінки осіб, інших подій), які мають значення для кримінального провадження, без відомої присутніх у ньому осіб. Є різновидом втручання у приватне спілкування.	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду
27.	<i>Отримання інформації шляхом зняття інформації (відомостей) з електронних інформаційних систем</i>	Підприємства, установи і організації зв'язку	Негласна слідча (розшукова) дія — Зняття інформації з електронних інформаційних систем	ст. 264	Проводиться без відомої власника, володільця або утримувача. Незалежно від тяжкості злочину. В ухвалі слідчого судді повинні бути зазначені ідентифікаційні ознаки	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
28.	Зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежений її власником, володільцем або утримувачем та не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту	Підприємства, установи і організації зв'язку або власник, володілець, утримувач електронної інформаційної системи	Негласна слідча (розшукова) дія – Зняття інформації з електронних інформаційних систем	ч. 2 ст. 264	Полягає в одержанні інформації із електронних інформаційних систем (наприклад, комп'ютерні мережі, веб-портали, сайти), що містять відповідну інформацію, у тому числі із застосуванням технічного обладнання. Дозволено проводити незалежно від тяжкості злочину. Під інформаційною системою слід розуміти сукупність організаційних і технічних засобів для збереження та обробки інформації з метою забезпечення інформаційних потреб користувачів.	Дозволу слідчого судді непотрібно, оскільки інформація є загальнодоступною для будь-якого користувача. Рішення про проведення НСРД приймає слідчий або прокурор і викладає в постанові.
29.	Отримання інформації шляхом обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи	Власник житла чи іншого володіння	Негласна слідча (розшукова) дія – обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи	ст. 267	Проводиться з метою встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи або виявлення і фіксації слідів злочину, проведення огляду, виявлення документів, речей, що мають значення для досудового	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
30.	Отримання інформації шляхом встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу	Особа, у якій перебуває розшукуваний радіоелектронний засіб	Негласна слідча (розшукова) дія – встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу	ст. 268	розслідування, виготовлення копій чи їх зразків, виявлення осіб, які розшукуються, або з іншою метою. <i>Проводиться незалежно від тяжкості злочину та без розкриття змісту повідомлень, що передаються.</i> Вказаний вид НСРД передбачає локалізацію (моніторинг) місцезнаходження радіоелектронного засобу в режимі реального часу (тобто інформацію про те, де перебуває відповідний засіб на момент спостереження за ним). <i>Проводиться в тому випадку, коли є дані, що дозволять унікально ідентифікувати абонента спостереження, транспортну телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання.</i>	Слідчий голова чи інший суддя апеляційного суду. <i>У виняткових невідкладних випадках дозволяється проводити до постановлення ухвали слідчого судді.</i>
31.	Отримання інформації шляхом спостереження за особами публічно доступних місцях	Особа, за якою здійснюється спостереження	Негласна слідча (розшукова) дія — Спостереження за особою, річчю або місцем	ст. 269	Полягає у візуальному спостереженні за особою, слідчим чи уповноваженою особою для фіксації її пересування, контактів, поведінки, перебування	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду.

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
32.	Отримання інформації шляхом <i>спостереження</i> за <i>річчю</i> або <i>місцем</i> публічно доступних місцях	Відсутній або власник речі чи підозрювана особа	Негласна сліда (розшукова) дія – Спостереженя за особою, річчю або місцем	ст. 269	в певному, публічно доступному місці тощо або застосуванні з цією метою спеціальних технічних засобів для спостереження. Для досягнення мети цієї НСРДслідчий суддя може одночасно вирішення питання і про дозвіл на спостереження й за іншими суб'єктами (до встановлення їх особи), з якими ця конкретна особа контактуватиме під час спостереження за нею.	<i>У виняткових невідкладних випадках дозволяється проводити до постановлення ухвали слідчого судді (ч. 3 ст. 269 КПК).</i>
						Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду
						Полягає у візуальному спостереженні за певною річчю або певним місцем слідчим чи уповноваженою особою для фіксації її переміщення, контактів з нею певних осіб, подій у певному місці для перевірки відомостей під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину або застосуванні з цією метою спеціальних технічних засобів для спостереження.

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
33.	Отримання інформації шляхом аудіо-, відеоконтролю місця	Особа за якою здійснюється спостереження	Негласна слідча (розшукова) дія – Аудіо-, відео- контроль місця	ст. 270	Здійснюється шляхом <i>прихованого фіксування</i> за допомогою технічного обладнання у публічно доступному місці з метою фіксації відомостей (розмов, поведінки осіб, інших подій), які мають значення для кримінального провадження, <i>без відома, їх власника, володільця або присутніх у ньому осіб.</i>	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду.
34.	Отримання доказів шляхом здійснення контролю за вчиненням злочину	Особи, за діями яких здійснюється контроль	Негласна слідча (розшукова) дія – Контроль за вчиненням злочину	ч. 4 ст. 246, ст. 271	Існує чотири види контролю за вчиненням злочину. У разі прийняття рішення про проведення контролю за вчиненням злочину під час якого необхідно провести <i>іншу НСРД</i> , яка вимагає <i>постановлення ухвали слідчого судді</i> , слідчий (прокурор) звертається до нього з клопотанням у порядку, передбаченому ст. 248 КПК.	Рішення у формі постанови приймає прокурор

Закінчення табл.

1	2	3	4	5	6	7
35.	Отримання доказової інформації під час виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації	Особи, дії яких становлять оперативний інтерес та мають значення для повного і неупередженого розслідування	Негласна слідча (розшукова) дія – Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації	ст. 272	Полягає в організації ввєдення уповноваженої особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами. Виконання такого завдання здійснюється зі збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу і не <i>потребує дозволу слідчого судді.</i>	На підставі постанови слідчого, пожелженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора
36.	Дії, спрямовані на отримання без відома власника чи володільця зразків матеріалів, сировини, виробів тощо, у тому числі в публічно недоступних місцях	Можуть належати будь-кому	Негласна слідча (розшукова) дія – Негласне отримання зразків, сировини, виробів тощо для порівняльного дослідження	ст. 274	Дії слідчого чи уповноваженої особи, які дозволяють без відома власника чи володільця отримати зразки матеріалів, сировини, виробів тощо. Якщо втрачається необхідність зберігати таємницю щодо факту дослідження попередніх зразків, отриманих негласно, то повторне отримання зразків здійснюється відкрито згідно з правилами КПК України.	Слідчий суддя-голова чи інший суддя апеляційного суду

Розділ 5

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ЗБИРАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ДОКАЗІВ

Реалізація дії принципу змагальності на досудовому етапі кримінального провадження неможлива без запровадження чіткої системи гарантій прав окремих суб'єктів кримінально-процесуальних відносин на збирання та подання доказів з метою їх належної перевірки та оцінки судом.

Відповідно до ч. 1 ст. 93 КПК України, збирання доказів здійснюється лише сторонами кримінального провадження та в порядку і спосіб, передбачений КПК України. Частина 2 ст. 22 КПК України додатково вказує на те, що сторони мають *рівні права* на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, а також на реалізацію інших процесуальних прав.

Системний аналіз положень КПК України, проведений з метою характеристики процесу доказування, вказав на те, що під час кримінально-процесуальних відносин діяльність може бути спрямована на: *отримання доказів* (ч. 3 ст. 17, ч. 1 ст. 84, п. 2 ч. 2 ст. 87, ч. 2 та ч. 3 ст. 93 та ін.); *подання доказів* (п. 15 ч. 1 ст. 7, ч. 2 ст. 22, п. 8 ч. 3 ст. 42, п. 3 ч. 1 ст. 56); *збирання доказів* (ч. 2 ст. 22, п. 8 ч. 3 ст. 42, ст. 93, ч. 1 ст. 223); *дослідження доказів* (ч. 1 ст. 23, ч. 3 ст. 339, ч. 3 ст. 349, ст. 360); *прийняття доказів* (ч. 2 ст. 23); *безпосередню перевірку доказів* (п. 3 ч. 3 ст. 56), *визнання їх допустимості* (ч. 2 ст. 5, ст. 86, ч. 2 ст. 97), *недопустимості* (ст. ст. 87-89) *таналежності* (ст. 85); *оцінку доказів* (ст. 94) та їх *сукупності* (ч. 1 ст. 94), *вагомості* (п. 1 ч. 1 ст. 178) і *достатності* (п. 2 ч. 2 ст. 152, п. 2 ч. 2 ст. 173) та ін.

Крім того, у «Порядку зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 р. № 1104, окремо вказується на існування таких категорій, як *зберігання, передача, вилучення, видача та облік* речових доказів, а також *фактичний стан речового доказу*.

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що доказування являє собою тривалий динамічний процес, який за своєю суттю має гносеологічний (пізнавальний) характер, у результаті якого зацікавлена як сторона обвинувачення, так і захисту.

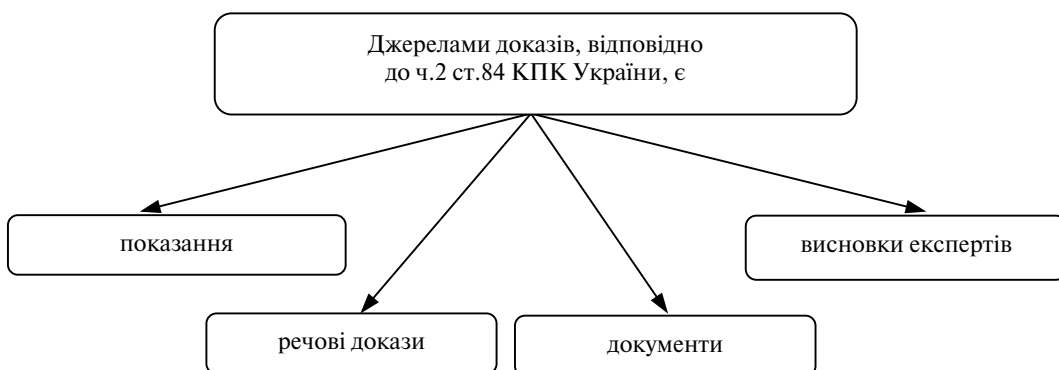
У зв'язку з цим розглянемо процесуальні механізми забезпечення реалізації права сторін на збирання, перевірку та оцінку доказів як на досудовій, так і судових стадіях кримінального процесу.

Перш за все слід відзначити, що ефективне функціонування принципу змагальності сторін, а відповідно і об'єктивна можливість реалізації прав на збирання, перевірку та оцінку доказів у кожному кримінальному провадженні повинна забезпечуватись низкою процесуальних гарантій, до яких у новому КПК України слід віднести:

- чітке визначення поняття доказів та їх видів (ст. 84)
- регламентація правил збирання та оцінки доказів (ст.ст. 93-94);
- встановлення вичерпного перелік суб'єктів доказування (ст. 93);
- наявність обов'язкових вимог для перевірки належності (ст. 85), допустимості (ст. 86) та достатності доказів (п. 2 ч. 2 ст. 152, п. 2 ч. 2 ст. 157, п. 2 ч. 2 ст. 173, п. 3 ч. 1 ст. 276, п. 3 ч. 1 ст. 284, ч. 1 ст. 290 та ін.);
- визнання випадків недопустимості використання доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод особи (ст.ст. 87–89), та ін.

Згідно з ч. 1 ст. 84 КПК України, доказами визнаються фактичні дані, отримані у передбаченому КПК України порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Тому норми Закону передбачають спеціальні вимоги та порядок отримання доказів, що в науці кримінального процесу отримало назву *процесуальна форма*.

Для кращої візуалізації та сприйняття джерела доказів, на нашу думку, доцільно навести їх схематичне зображення

Враховуючи, що зазначені види процесуальних джерел доказів містять відомості про факти та обставини вчиненого кримінального правопорушення, КПК України передбачив спеціальні вимоги щодо можливості їх використання залежно від стадії кримінального процесу та суб'єкта правозастосування, а саме:

- відповідно до ч. 4 ст. 95 КПК України, суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо отримав під час судового засідання або в порядку, передбаченому ст. 225 «Допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні»;

- суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилаючись на них, якщо вони не були предметом безпосереднього дослідження в суді, крім випадків, передбачених законом (наприклад, наведена нами ст. 225);
- на сторону обвинувачення та захисту покладається обов'язок забезпечити схоронність речового доказу тайогонадання для дослідження в суді;
- кожна сторона кримінального провадження має право надати суду висновок експерта, який ґрунтується на його наукових, технічних або інших спеціальних знаннях (ч. 2 ст. 101 КПК України);
- якщо сторона кримінального провадження не здійснить відкриття матеріалів відповідно до положень ст.290 КПК України, суд не має права допустити чи вважати відомості, що містяться в них, доказами (ч. 12 ст. 290), та ін.

Також слід звернути увагу на те, що:

- жоден доказ не має наперед встановленої сили (ч. 2 ст. 94 КПК України);
- ініціювання стороною захисту, потерпілим проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, відповідно до положень ч. 3 ст. 93 КПК України, здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому ст. 220 КПК України, а п. 7 ч. 1 ст. 303 КПК України гарантує право на оскарження рішення слідчого (прокурора) про відмову в задоволенні клопотання до слідчого судді;
- представники сторони захисту нарівні із представниками сторони обвинувачення мають право витребувати та отримувати від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речі, документи, відомості, висновки експертів, висновки ревізій та акти перевірок, проводити інші процесуальні дії (ч.2, ч.3 ст. 93 КПК України);
- сторони кримінального провадження, потерпілий мають право отримувати від учасників кримінального провадження та інших осіб за їх згодою пояснення, які не є джерелом доказів (ч. 8 ст. 95 КПК України);
- матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп осіб, зібрані оперативними підрозділами з дотриманням вимог Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», за умови відповідності вимогам ст. 99 КПК України, є документами та можуть використовуватися в кримінальному провадженні як докази (ч. 2 ст. 99 КПК України);
- протоколи щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, аудіо- або відеозаписи, фотознімки, інші результати, здобуті за допомогою застосування технічних засобів, вилучені під час їх проведення речі і документи або їх копії можуть використовуватися в доказуванні на тих самих підставах, що і результати проведення інших слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування (ч. 1 ст. 256 КПК України);
- сторона захисту має право не надавати прокурору доступ до будь-яких матеріалів, які можуть бути використані прокурором на підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення (ч. 6 ст. 290 КПК України).

Наведено в КПК України і чіткі вимоги щодо речових доказів (ст. 98). Однак правила їх зберігання, забезпечення схоронності, поводження та надання стороною обвинувачення на досудовому провадженні регламентовано «Порядком зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.11.2012 р. № 1104. Щодо судових стадій, то такий порядок регламентовано «Інструкцією з діловодства в місцевому загальному суді», затвердженою наказом ДСА України № 68 від 27.06.2006 р., та «Інструкцією з діловодства в апеляційному загальному суді», затвердженою наказом ДСА України № 1 від 06.01.2006 р.

Заслуговує на увагу і порядок призначення експертизи у кримінальному провадженні. Відповідно до ч. 1 ст. 242 КПК України, експертиза може бути проведена експертом або за зверненням сторони кримінального провадження, або за дорученням слідчого (слідчого судді, суду). У випадку, якщо слідчий (прокурор) відмовляє сторони захисту задоволенні клопотання про залучення конкретного експерта для проведення експертизи, зазначене рішення може бути оскаржене до слідчого судді (ч. 1 ст. 244 КПК України).

Новелою КПК України є те, що сторона захисту вправі самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової (ч. 2 ст. 243 КПК України), але при цьому законодавець не визначив який документ у такому випадку є підставою для проведення експертизи - доручення, заява, адвокатський запит чи інший документ, який повинен містити інформацію про особу, яка залучається у якості експерта, питання, що ставляться експерту, перелік матеріалів (зразків, документів), що надаються для дослідження, попередження про кримінальну відповідальність експерта тощо.

Згідно з «Переліком платних послуг, що надається науково-дослідними установами судових експертиз Міністерства юстиції», затвердженим постановою КМУ від 27.07.2002 р. № 809 (зі змінами станом на 19.09.2012 р.), проведення судових експертиз, обстежень і досліджень у кримінальному провадженні на замовлення підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, їх захисників, законного представника, потерпілого, його представника та законного представника включено до переліку платних послуг. Однак п. 2 ч. 6 ст. 244 КПК України передбачено, що у випадку відсутності коштів у сторони захисту на проведення експертизи слідчий суддя має право за результатами розгляду клопотання доручити її проведення експертній установі, експерту чи експертам.

На підставі вищезазначеного можна стверджувати, що, оцінюючи процесуальне джерело доказу, а відповідно і зафіксовані у ньому відомості про доказ з точки зору допустимості, слідчий суддя (суд) в кожному випадку повинен з'ясувати такі питання:

- а) чи передбачене це процесуальне джерело в ч. 2 ст. 84 КПК України;
- б) чи не було допущено порушення кримінально-процесуального закону в процесі формування цього процесуального джерела;

- в) у випадку порушення закону при одержанні процесуального джерела наскільки вони вплинули на достовірність наявних в джерелі відомостей;
- г) чи можливе взагалі використання цього джерела та відомостей, що в ньому містяться, в процесі доказування, при встановленні певних порушень процесуального закону в ході їх одержання.

КАБІNET МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

19.11.2012 р.

м. Київ

№ 1104

**Про реалізацію окремих положень
Кримінального процесуального кодексу України**

Відповідно до частин другої та восьмої статті 100, частини третьої статті 119, статті 123, частини третьої статті 149 та частини четвертої статті 168 Кримінального процесуального кодексу України Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити такі, що додаються:

Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження;

Порядок передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом.

2. Установити, що компенсація процесуальних витрат у разі зменшення обвинуваченому, потерпілому розміру належних до оплати витрат або звільнення зазначених осіб від їх оплати повністю або частково здійснюється за рахунок держави Державною судовою адміністрацією у фактичному розмірі процесуальних витрат, але не більше:

1) у разі компенсації витрат, пов'язаних із прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження та із залученням свідків, експертів, спеціалістів, перекладачів — розмірів компенсації, встановлених в Інструкції про порядок і розміри компенсації (відшкодування) витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів досудового розслідування, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710;

2) у разі компенсації витрат на правову допомогу:

- розміру оплати праці адвокатів, встановленого згідно з Порядком оплати праці адвокатів з надання громадянам правової допомоги в кримінальних провадженнях за рахунок держави, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 14 травня 1999 р. № 821;

- з 1 січня 2013 року — розміру оплати праці адвокатів, встановленого згідно з Порядком оплати послуг адвокатів, які надають вторинну правову допомогу особам, затриманим в адміністративному або кримінальному процесуальному порядку, а також у кримінальних провадженнях, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2012 р. № 305.

Компенсація судових витрат особам, які їх понесли, здійснюється шляхом перерахування коштів на їх поточні рахунки, відкриті в банківських установах. Підставою для компенсації судових витрат є судові рішення.

3. Внести зміну до пункту 11 Порядку розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові) фізичної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 р. № 915, виключивши абзац третій.

4. Міністерству фінансів разом з Державною судовою адміністрацією передбачати в межах визначеного зазначеній Адміністрації граничного обсягу видатків за відповідними бюджетними програмами кошти для компенсації процесуальних витрат у кримінальних провадженнях.

5. Міністерству внутрішніх справ, Міністерству інфраструктури, Міністерству екології та природних ресурсів, Міністерству оборони, Міністерству фінансів, Міністерству юстиції, Службі безпеки привести у місячний строк власні нормативно-правові акти у відповідність з цією постановою.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 19.11.2012 р. № 1104

ПОРЯДОК
зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації,
технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних
з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час
кримінального провадження

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає правила зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, та схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження.

2. Цей Порядок не поширюється на правила зберігання та обліку у кримінальному провадженні речових доказів, що надійшли до суду і які передбачені в інструкціях з діловодства в місцевому загальному суді та апеляційному загальному суді, що затверджуються ДСА.

3. Речові докази, за винятком документів, що зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження, повинні бути належним чином упаковані та опечатані.

Спосіб упаковки повинен забезпечувати неможливість підміни або зміни вмісту без порушення її цілісності та схоронність вилучених (отриманих) речових доказів від пошкодження, псування, погіршення або втрати властивостей, завдяки яким вони мають доказове значення.

На речові докази, які не можуть бути належним чином упаковані через громіздкість чи з інших причин, прикріплюється бирка у спосіб, що унеможливує її зняття, зміну або пошкодження.

На упаковці (бирці) проставляються підписи осіб, які брали участь у процесуальній дії, та зазначається інформація про вміст упаковки, найменування проведеної процесуальної дії, дата її проведення та номер кримінального провадження.

4. Речові докази, крім тих, що повернуті власнику або передані йому на відповідальне зберігання, реалізовані, знищені, технологічно перероблені, зберігаються до передачі їх суду в органі, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, або інших місцях зберігання, визначених у цьому Порядку. Якщо через громіздкість чи з інших причин речові докази не можуть бути передані суду, вони зберігаються в органі, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, або інших місцях зберігання, визначених у цьому Порядку, до набрання законної сили судовим рішенням, яким закінчується кримінальне провадження або вирішується спір про їх належність у порядку цивільного судочинства.

5. Умовою зберігання речових доказів повинне бути забезпечення збереження їх істотних ознак та властивостей.

Забороняється зберігання речових доказів в умовах, що можуть призвести до їх знищення чи псування.

У разі потреби необхідне вжиття невідкладних заходів для приведення таких речових доказів до стану, що дає змогу забезпечити їх подальше зберігання.

6. У разі закриття слідчим, прокурором кримінального провадження питання про речові докази вирішується у відповідній постанові слідчого, прокурора.

2. Зберігання речових доказів

7. Вилучені (отримані) стороною обвинувачення речові докази зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження в індивідуальному сейфі (металевій шафі) слідчого, який здійснює таке провадження.

Документи, які є речовими доказами, повинні зберігатися вкладеними між чистими аркушами паперу в конвертах. На таких документах забороняється робити будь-які помітки, написи і перегинати їх. У разі наявності великої кількості документів вони складаються в окремий пакет. На конверті (пакеті) зазначається перелік документів, що вкладені в нього.

Речові докази, в тому числі документи, які за своїми властивостями (габаритами, кількістю, вагою, об'ємом) не можуть зберігатися разом з матеріалами кримінального провадження, зберігаються у спеціальних приміщеннях органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, що обладнані сейфами (металевими шафами), стелажми, оббитими металом дверима, ґратами на вікнах, охоронною та протипожежною сигналізацією (далі — обладнані приміщення), крім матеріальних носіїв секретної інформації, які передаються в установленому законом порядку на зберігання до режимно-секретного підрозділу органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ. У разі відсутності обладнаного приміщення виділяються спеціальні сейфи (металеві шафи) достатнього розміру (далі — спеціальний сейф).

8. Відповідальним за зберігання речових доказів, що зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження, є слідчий, який здійснює таке провадження.

Відповідальною за зберігання речових доказів в обладнаному приміщенні чи спеціальному сейфі є посадова особа органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, що призначається наказом керівника такого органу або слідчого підрозділу відповідно до повноважень (далі — відповідальна особа). Згідно із зазначеним наказом з числа посадових осіб органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, призначається також особа, яка заміщує відповідальну особу в разі її відпустки, відрядження чи тривалої відсутності з інших причин, та особа, в якій на відповідальному зберіганні знаходиться дублікат ключів від обладнаного приміщення чи спеціального сейфа.

9. Для обліку речових доказів у кожному органі, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, відповідальною особою ведеться книга обліку речових доказів (далі — книга обліку) за формою згідно з додатком 1, яка нумерується, прошнуровується, засвідчується підписом керівника слідчого підрозділу і скріплюється печаткою органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ. Книга обліку зберігається у відповідальній особі.

10. Взяття на облік речових доказів проводиться не пізніше наступного дня після їх вилучення (отримання) шляхом внесення відповідного запису до книги обліку. У разі коли облік речових доказів у книзі обліку не може бути проведений своєчасно з об'єктивних причин (значна віддаленість місця вилучення (отримання) речових доказів від місцезнаходження органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ тощо), такий облік повинен проводитися в день їх фактичної доставки. Якщо день, в який повинен бути проведений облік речових доказів, припадає на святковий або інший неробочий день, їх облік проводиться у перший після нього робочий день.

11. Запис про вилучені (отримані) речові докази робиться у книзі обліку відповідальною особою на підставі протоколу, в якому зафіксовано факт їх вилучення (отримання), поданого слідчим, який здійснює кримінальне провадження.

Записи робляться у книзі обліку в хронологічному порядку, інформація про кожний речовий доказ зазначається окремо. У разі коли робляться записи про кілька однорідних речових доказів, зазначаються їх найменування, кількість, вага, об'єм (залежно від виду вилучених речей або документів).

Якщо речові докази залишаються в матеріалах кримінального провадження і не здаються на зберігання до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа або передаються на зберігання до іншого місця зберігання, визначеного в цьому Порядку, в книзі обліку робиться відповідна відмітка із зазначенням прізвища слідчого, який здійснює кримінальне провадження.

Після передачі речових доказів до іншого місця зберігання, визначеного у цьому Порядку, слідчий у строки, зазначені в пункті 10 цього Порядку, зобов'язаний надати відповідальній особі копії документів, які підтверджують факт передачі речових доказів.

12. Передача на зберігання речових доказів, які за своїми властивостями повинні зберігатися в обладнаному приміщенні чи спеціальному сейфі, здійснюється відразу після їх взяття на облік у книзі обліку.

Відповідальна особа під час прийняття для зберігання речових доказів перевіряє відповідність даних, зазначених у протоколі, в якому зафіксовано факт їх вилучення (отримання), фактичному стану речових доказів.

На кожній упаковці (бирці) зазначаються номер книги обліку і порядковий номер запису.

Відповідальна особа заповнює квитанцію про отримання речових доказів для зберігання в обладнаному приміщенні чи спеціальному сейфі за формою згідно з додатком 2 (далі — квитанція), яка долучається до матеріалів кримінального провадження.

13. У разі виникнення необхідності у проведенні процесуальних дій з вилученими (отриманими) речовими доказами слідчий, який здійснює кримінальне провадження, отримує з обладнаного приміщення чи спеціального сейфа необхідну упаковку з речовими доказами чи безпосередньо речові докази з прикріпленою биркою. У книзі обліку робиться відмітка про видачу речових доказів та про цілісність упаковки чи бирки, що засвідчується підписом слідчого.

Після закінчення процесуальних дій речові докази в належній упаковці або з прикріпленою биркою у строки, визначені пунктом 10 цього Порядку, здаються на зберігання до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа.

14. Під час передачі матеріалів кримінального провадження від одного слідчого іншому ними у присутності відповідальної особи проводиться перевірка цілісності упаковки чи бирки, прикріпленої до речових доказів, переданих на зберігання до обладнаного приміщення чи спеціального сейфу, і відповідність упаковки чи бирки вимогам, визначеним у пункті 3 цього Порядку. За відсутності слідчого, від якого передаються матеріали кримінального провадження, перевірка проводиться за участю керівника слідчого підрозділу.

Результати перевірки засвідчуються підписами осіб, що проводили перевірку, у книзі обліку.

У разі наявності порушення цілісності упаковки чи бирки або встановлення їх невідповідності вимогам, визначеним у пункті 3 цього Порядку, слідчий, якому передаються матеріали кримінального провадження, у присутності прокурора, керівника слідчого підрозділу, відповідальної особи та слідчого, від якого передаються матеріали кримінального провадження, проводить огляд речових доказів та упакує їх з дотриманням вимог, визначених у пункті 3 цього Порядку. Про проведення огляду складається протокол.

Якщо в результаті огляду речових доказів встановлено їх невідповідність відомостям про такі речові докази, що містяться у відповідній квитанції, складається також акт у двох примірниках, який засвідчується підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду.

До матеріалів кримінального провадження долучаються протокол огляду та один примірник акта у разі його складення. Другий примірник акта передається відповідальній особі.

15. Доступ до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа можливий тільки у присутності відповідальної особи, а в разі її тривалої відсутності — особи, яка її заміщує.

У разі відсутності відповідальної особи та особи, яка її заміщує, доступ до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа може бути здійснений тільки з дозволу та у присутності прокурора, а також керівника слідчого підрозділу та особи, в якій на відповідальному зберіганні знаходиться дублікат ключів від обладнаного приміщення чи спеціального сейфа.

У таких випадках складається акт, в якому відображаються підстави доступу до обладнаного приміщення чи спеціального сейфа, речові докази, які вилучено чи поміщено до нього. Акт передається керівником слідчого підрозділу відповідальній особі для внесення відповідних записів у книгу обліку.

16. Перевірка стану та умов зберігання речових доказів, правильності ведення документів щодо їх приймання та обліку проводиться шокквартилу керівником слідчого підрозділу.

17. Зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, які є речовими доказами, здійснюється відповідно до Порядку

ку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 травня 2008 р. № 422 (Офіційний вісник України, 2008 р., № 34, ст. 1135, № 71, ст. 2870).

18. Зберігання речових доказів у вигляді спирту етилового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів здійснюється у місцях зберігання, відомості про місцезнаходження яких внесені до Єдиного державного реєстру місць зберігання та з дотриманням вимог Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 р. № 1340 (Офіційний вісник України, 1998 р., № 34, ст. 1280).

19. Зберігання вилученої (отриманої) під час кримінального провадження вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів здійснюється в господарчих підрозділах МВС, Головних управлінь МВС, управлінь МВС, СБУ, Головних управлінь та управлінь СБУ після їх перевірки та дослідження державною спеціалізованою установою, що здійснює судово-експертну діяльність. У разі необхідності поміщення зразків боєприпасів, вогнепальної або холодної зброї до натурно-довідкових колекцій такі зразки за узгодженням з прокурором, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у відповідному кримінальному провадженні, можуть зберігатися у державній спеціалізованій установі, що здійснює судово-експертну діяльність.

У разі вилучення (отримання) зброї, бойових припасів, військового спорядження, що закріплені за військовими частинами, органами та підрозділами Збройних Сил, інших військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, інших державних органів, військовослужбовці та співробітники яких мають право на носіння табельної зброї та боєприпасів до неї, такі зброя, бойові припаси, військове спорядження підлягають здачі на зберігання за належністю, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження.

Речові докази у вигляді вибухових речовин передаються для зберігання на склади (арсенали, бази) Збройних Сил або відповідних державних підприємств, а отруйні речовини — на склади суб'єктів господарювання, які мають дозвіл на це, отриманий відповідно до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 червня 1995 р. № 440, та належні спеціальні умови для зберігання, за узгодженням з їх командирами (начальниками) та керівниками.

20. Зберігання речових доказів у вигляді автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, здійснюється на спеціальних майданчиках і стоянках Державтоінспекції МВС для зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів.

21. Речові докази у вигляді готівки у національній валюті України або іноземній валюті передаються для зберігання уповноваженому банку, що обслуговує орган, у складі якого функціонує слідчий підрозділ (далі — уповноважений банк). У разі коли готівка у національній валюті України чи іноземній валюті не містить слідів кримінального правопорушення, валютні кошти зараховуються на спеціально визначені для цієї мети депозитні рахунки (далі — депозитний рахунок) уповноваженого банку.

22. Речові докази у вигляді цінних паперів у документарній формі передаються для зберігання уповноваженому банку.

23. Речові докази у вигляді дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення або напівдорогоцінного каміння або у вигляді речей, що їх містять, крім тих, що мають ознаки, які свідчать про їх історичну, музейну, наукову, художню або іншу культурну цінність, передаються для зберігання Державному сховищу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння або уповноваженому банку.

24. Речові докази у вигляді предметів релігійного культу, крім тих, що мають ознаки, які свідчать про їх історичну, музейну, наукову, художню або іншу культурну цінність, можуть бути передані на зберігання релігійним організаціям.

25. Речові докази у вигляді речей і документів, які мають культурну цінність, передаються для зберігання Мінкультури або Укрдержархіву відповідно до їх компетенції.

26. Зберігання речових доказів у вигляді об'єктів біологічного походження, які потребують спеціальних умов зберігання, забезпечується державною спеціалізованою установою, що здійснює судово-експертну діяльність, за узгодженням з її керівництвом.

III. Забезпечення схоронності тимчасово вилученого майна

27. Схоронність тимчасово вилученого майна забезпечується згідно з пунктами 1—26 цього Порядку до повернення майна власнику у зв'язку з припиненням тимчасового вилучення майна або до постановлення слідчим суддею, судом ухвали про накладення арешту на майно.

IV. Поводження з речовими доказами, зберігання яких ускладнено

28. Речові докази, що не містять слідів кримінального правопорушення, які через громіздкість або з інших причин, визначених у Кримінальному процесуальному кодексі України, не можуть зберігатися без зайвих труднощів в обладнаних приміщеннях або в інших місцях зберігання, визначених у пунктах 17-26 цього Порядку, передаються (крім випадків, коли такі речові докази повернуто власникові або передано йому на відповідальне зберігання) за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності — за рішенням слідчого судді, суду торговельному підприємству для реалізації, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження.

Реалізація предметів здійснюється з дотриманням вимог Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 р. № 1340.

Про передачу торговельному підприємству предметів для реалізації складається акт у трьох примірниках. Перший примірник акта зберігається в матеріалах кримінального провадження, другий передається торговельному підприємству, третій — фінансовому підрозділу органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, для подальшого здійснення контролю за надходженням на депозитний рахунок уповноваженого банку сум від реалізації таких предметів.

29. Речові докази у вигляді товарів або продукції, що піддаються швидкому псуванню, мають непридатний стан, знищуються за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності — за рішенням слідчого судді, суду.

Речові докази у вигляді предметів чи товарів, що належать до вилучених з обігу, а також якщо їх тривале зберігання небезпечно для життя чи здоров'я людей або довкілля, на підставі відповідного рішення слідчого судді, суду передаються для їх технологічної переробки або знищуються.

Технологічна переробка або знищення таких предметів і товарів здійснюється з дотриманням вимог Порядку обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 р. № 1340, Загальних вимог до здійснення переробки, утилізації, знищення або подальшого використання вилученої з обігу неякісної та небезпечної продукції, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2001 р. № 50 (Офіційний вісник України, 2001 р., № 4, ст. 131).

Про передачу предметів для технологічної переробки або знищення складається акт у двох примірниках, один з яких зберігається в матеріалах кримінального провадження, інший передається відповідному підприємству.

30. Про передачу речових доказів для реалізації, технологічної переробки або знищення в книзі обліку робиться відповідна відмітка.

31. У разі відбору зразків речових доказів, які передаються для реалізації, технологічної переробки або знищення, їх зберігання здійснюється згідно з пунктами 1–26 цього Порядку.

V. Витрати, пов'язані із зберіганням чи пересиланням речових доказів

32. Фінансування витрат, пов'язаних із зберіганням чи пересиланням речових доказів, здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, передбачених для утримання органу, у складі якого функціонує слідчий підрозділ, який здійснив пересилання речових доказів або їх передачу на зберігання.

Граничний розмір таких витрат не може перевищувати суми, обчисленої на підставі первинних документів, які підтверджують витрати.

*Додаток 1
до Порядку зберігання речових доказів
стороною обвинувачення, їх реалізації,
технологічної переробки, знищення,
здійснення витрат, пов'язаних з їх
зберіганням і пересиланням, схоронності
тимчасово вилученого майна під час
кримінального провадження*

КНИГА ОБЛІКУ
речових доказів, вилучених (отриманих) стороною обвинувачення під час
здійснення кримінального провадження, № ____

Порядковий номер	Дата надходження	Вид упаковки, напис на ній (щодо переліку її вмісту, часу та найменування проведеної процесуальної дії)	Посада, звання, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка вилучила (отримала) речові докази	Номер кримінального провадження	Місце фактичного зберігання, прізвище відповідальної особи	Рішення щодо речових доказів. Дата його прийняття	Примітка

*Додаток 2
до Порядку зберігання речових доказів
стороною обвинувачення, їх реалізації,
технологічної переробки, знищення,
здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням
і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого
майна під час кримінального провадження*

КВИТАНЦІЯ

про отримання на зберігання речових доказів, вилучених (отриманих) стороною обвинувачення під час здійснення кримінального провадження, № ____

Посада, звання, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка вилучила (отримала) речові докази _____

Дата вилучення (отримання) _____

Найменування речових доказів _____

Обсяг _____

Відомості про вид упаковки та написи на ній чи про написи на бирці _____

Номер кримінального провадження _____

Номер книги обліку речових доказів, вилучених (отриманих) стороною обвинувачення під час здійснення кримінального провадження, _____

Порядковий номер _____

_____ (найменування посади)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 19 листопада 2012 р. № 1104

ПОРЯДОК

передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом

1. Цей Порядок визначає механізм передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом щодо керування транспортним засобом або судном, полювання, здійснення підприємницької діяльності (далі — документи).

2. Документи передаються на зберігання у разі, коли про факт їх вилучення складений протокол з дотриманням вимог Кримінального процесуального кодексу України (№ 4651-VI).

3. Вилучені документи зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження в індивідуальному сейфі (металевій шафі) слідчого, який здійснює таке провадження, до постановлення слідчим суддею відповідної ухвали за результатами розгляду клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (далі — клопотання).

4. У разі відмови в задоволенні клопотання вилучені документи підлягають поверненню володільцю не пізніше наступного робочого дня після отримання слідчим, прокурором відповідної ухвали слідчого судді.

5. У разі задоволення клопотання документи не пізніше наступного робочого дня після отримання слідчим, прокурором відповідної ухвали слідчого судді надсилаються разом з копією такої ухвали рекомендованим листом на зберігання центральному органу виконавчої влади, що здійснює контроль (нагляд) у відповідній сфері (далі — центральний орган виконавчої влади). У разі продовження в установленому порядку строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом копія відповідної ухвали слідчого судді надсилається у такий самий строк центральному органу виконавчої влади, якому для зберігання надіслано документи.

В останній день строку тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом центральний орган виконавчої влади надсилає документи рекомендованим листом слідчому, прокурору, від якого вони надійшли, для вирішення питання про повернення таких документів володільцю.

6. Документ, що підтверджує повернення документа володільцю або надіслання його на зберігання.

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України
від 7 травня 2008 р. № 422 (із змінами,
внесеними згідно з Постановою КМУ
№ 868 від 19.09.2012 р.)

ПОРЯДОК

зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу

1. Цей Порядок визначає умови зберігання та процедуру ведення обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що включені до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 р. № 770, вилучених з незаконного обігу органами МВС, СБУ і Держмитслужби (далі — наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори).

2. Зберігання органами МВС, СБУ і Держмитслужби наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється без надання відповідної ліцензії.

3. Для зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів органи МВС, СБУ і Держмитслужби виділяють приміщення, що відповідають вимогам, установленим МВС (далі — приміщення).

Дозвіл на використання приміщень непотрібен.

4. Керівник органу МВС, СБУ і Держмитслужби призначає особу, на яку покладається відповідальність за зберігання та ведення обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (далі — відповідальна особа).

5. Про прийняття для зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів відповідальна особа робить відповідний запис у журналі обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (далі — журнал обліку) за формою згідно з додатком 1 та видає квитанцію за формою згідно з додатком 2, яка долучається до матеріалів кримінального провадження.

Прийняті для зберігання наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори повинні бути упаковані та опечатані. На кожную упаковку прикріплюється бирка, на якій зазначаються номер журналу обліку і порядковий номер запису.

Під час прийняття для зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів відповідальна особа перевіряє відповідність даних, зазначених у документах про вилучення та дослідження таких засобів, речовин і прекурсорів, їх фактичному стану.

6. Наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, що не можуть за обсягом зберігатися в одному приміщенні, передаються на підставі укладеної згідно із законодавством угоди для зберігання суб'єктові господарювання, який має відповідну ліцензію. Облік переданих засобів, речовин і прекурсорів ведеться відповідно до цього Порядку.

7. Приміщення та розміщені у ньому сейфи і металеві шафи, в яких зберігаються наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, опечатуються відповідальною особою.

8. Вхід до приміщення здійснюється в присутності відповідальної особи.

9. Наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори можуть видаватися на підставі письмового мотивованого запиту слідчого, прокурора, слідчого судді або суду, які здійснюють кримінальне провадження, про що відповідальна особа робить відповідний запис у журналі обліку.

Видані наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори зберігаються у сейфі або металевій шафі.

Перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється органами МВС, СБУ і Держмитслужби за умови забезпечення їх охорони та схоронності.

Про повернення зазначеними органами наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів відповідальна особа робить відповідний запис у журналі обліку.

10. Журнал обліку прошнуровується і скріплюється печаткою органу, його сторінки нумеруються.

Записи в журналі обліку робляться відповідальною особою в порядку надходження наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на підставі документів про їх вилучення та дослідження, в яких зазначаються дата їх надходження для зберігання, найменування, кількість, номер кримінального провадження, місце фактичного зберігання, а також відомості про видачу зазначених засобів, речовин і прекурсорів для цілей, передбачених законодавством.

11. Контроль за зберіганням і обліком наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється комісією, до складу якої входять керівник органу МВС, СБУ і Держмитслужби, представники підрозділу, відповідального за діловодство, експертно-криміналістичного підрозділу та підрозділу з протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

12. Комісія проводить не рідше одного разу на місяць перевірку стану та умов зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та порядку ведення їх обліку. За результатами перевірки складається акт, який підписується членами комісії, передається до підрозділу, відповідального за діловодство, та зберігається у справі.

13. Під час проведення органами МВС, СБУ і Держмитслужби планових перевірок підпорядкованих їм органів в обов'язковому порядку перевіряється стан зберігання та порядок ведення обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

14. У разі неналежного зберігання та ведення обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів проводиться службове розслідування.

ЖУРНАЛ ОБЛІКУ
наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених
з незаконного обігу, № _____

Порядковий номер	Дата надходження	Відомості про упаковку	Кількість (вага, об'єм)	Номер кримінального провадження	Місце фактичного зберігання, прізвище відповідальної особи	Дата передачі наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів для вчинення слідчих чи судових дій. Відмітка про повернення	Рішення щодо наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Дата його прийняття	Відомості про видачу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів	Відмітка про виконання рішення із зазначенням дати	Примітка
------------------	------------------	------------------------	-------------------------	---------------------------------	--	--	---	--	--	----------

КВИТАНЦІЯ
про отримання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів,
вилучених з незаконного обігу, № ____

Посада, звання, прізвище, ім'я, та по батькові особи, яка вилучила наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори _____

Дата вилучення _____

Назва вилучених наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів _____

Обсяг _____

Відомості про упаковку (печатки, підписи) _____

Номер кримінального провадження _____

Номер журналу обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів _____

Порядковий номер _____

(посада)

(прізвище, ім'я та по батькові)

(підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України
від 25.08.1998 р. № 1340 (із змінами,
внесеними згідно з Постановою КМУ
№ 1042 від 14.11.2012 р.)

ПОРЯДОК

обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним

І. Загальні положення

1. Дія цього Порядку поширюється на:

- 1) майно, конфісковане на підставі рішення суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом, крім вилученого митними органами майна, щодо якого винесено рішення суду про конфіскацію;
- 2) транспортні засоби та інші види майна, що зберігаються під митним контролем виключно митницею, як не пропущені на митну територію України внаслідок установлених заборон чи обмежень на їх ввезення або транзит через територію України, якщо сума складських митних зборів досягає їх вартості;
- 3) майно, термін зберігання якого під митним контролем закінчився, а власник не звернувся за ним в установлений термін;
- 4) товари з обмеженим терміном зберігання, вилучені правоохоронними органами або затримані митними органами як предмети порушення митних правил, у тому числі товари, затримані у справах про контрабанду;
- 5) майно, визнане безхазяйним відповідно до законодавства;
- 6) предмети-знахідки, товари та цінності, загублені або залишені у готелях, транспорті, театрах, інших громадських місцях, якщо вони не були затребувані їх власниками протягом установленого законом терміну;
- 7) скарби, передані фінансовим органам;
- 8) майно, що за правом успадкування перейшло у власність держави;
- 10) невручені міжнародні та внутрішні поштові відправлення, а також грошові перекази після закінчення термінів зберігання підприємствами зв'язку, визначених законодавством, у разі неможливості видачі їх отримувачам та повернення відправникам;
- 11) валютні цінності, що пересилаються в міжнародних поштових відправленнях з порушенням нормативних актів Всесвітнього поштового союзу та норм законодавства України;
- 12) знаряддя незаконного добування природних ресурсів та незаконно добуті природні ресурси або продукти, вироблені з них, чи їх вартість;
- 13) використані під час проведення експертизи (випробування) зразки нехарчової продукції, що були відібрані в межах здійснення державного ринкового нагляду, залишкова вартість яких перевищує встановлену Кабінетом Міністрів України граничну

межу (крім зразків продукції, що є небезпечними, становлять ризик та/або не відповідають установленим вимогам щодо їх безпечності), реалізуються шляхом проведення прилюдних торгів (аукціонів) в установленому законодавством порядку.

II. Облік і зберігання майна

2. Облік, попередня оцінка, а також відповідальність за зберігання майна, зазначеного у пункті 1 цього Порядку, до передачі його для подальшого розпорядження відповідно до пункту 9 цього Порядку покладаються на органи (організації), що здійснили вилучення або зберігають його, з дотриманням таких вимог:

- попередня оцінка проводиться відповідно до пункту 8 цього Порядку на момент взяття на облік цього майна;
- аналітичний облік ведеться у спеціальних книгах за видами майна із зазначенням відмінних ознак, попередньої вартості, місця його знаходження;
- взятє на облік майно відображається на забалансових рахунках «Товарно-матеріальні цінності, прийняті на відповідальне зберігання» в органах (організаціях), що здійснили вилучення або зберігають його.

Порядок зберігання майна, на яке накладено арешт під час кримінального провадження, регулюється кримінальним процесуальним законодавством.

3. Майно, зазначене у пункті 1 цього Порядку, зберігається органами (організаціями) у власних (орендованих) спеціально обладнаних приміщеннях (на майданчиках) або передається ними для зберігання іншим організаціям за договорами.

Спирт етиловий, алкогольні напої та тютюнові вироби зберігаються у місцях зберігання, відомості про місцезнаходження яких внесені до Єдиного державного реєстру місць зберігання, а така продукція, що перебуває під митним контролем, у встановлених законом випадках може також зберігатися на складах митних органів.

4. Дорогоцінні метали, а також дорогоцінне та напівдорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органогенного утворення, готівкова іноземна валюта другої і третьої групи за Класифікатором іноземних валют (крім російських рублів) зберігаються в спеціально призначених приміщеннях, металевих шафах правоохоронних, митних органів, органів державної податкової служби або передаються на зберігання банківським установам до прийняття рішення про передачу зазначеного майна у власність держави.

Готівкова валюта України та готівкова іноземна валюта першої групи за Класифікатором іноземних валют та російські рублі, якщо вони не є речовими доказами і не підлягають спеціальному дослідженню, здаються правоохоронними, митними органами та органами державної податкової служби до уповноважених банків, що їх обслуговують, на спеціально визначені для цієї мети рахунки.

У разі коли зазначені готівкова валюта та дорогоцінні метали є речовими доказами, вони зберігаються у спеціально призначених приміщеннях, металевих шафах правоохоронних, митних органів та органів державної податкової служби або передаються на зберігання банківським установам окремими пакетами згідно з вимогами зберігання речових доказів.

5. Платіжні документи у валюті України та іноземній валюті, зношені та пошкоджені банкноти валюти України та іноземної валюти здаються банківським установам на інкасо для подальшого зарахування коштів до державного бюджету.

6. Цінні папери, виражені у валюті України та іноземній валюті, зберігаються у прямих учасників Національної депозитарної системи.

III. Оцінка майна

7. Оцінка майна, зазначеного в пункті 1 цього Порядку, провадиться комісією, яка утворюється органом, що здійснив його вилучення, у складі представників державних податкових інспекцій в районах, містах (крім міст Києва та Севастополя), районах у містах, міжрайонних, об'єднаних та спеціалізованих державних податкових інспекцій (далі — місцеві податкові інспекції), органів (організацій), що здійснили вилучення майна або зберігають його, фінансових органів та органів (організацій), які здійснюватимуть розпорядження цим майном.

У разі розбіжності в оцінці майна між представниками комісії та у випадках, передбачених законодавством України і цим Порядком, оцінка провадиться суб'єктами оціночної діяльності — суб'єктами господарювання.

За результатами роботи комісії складається акт опису, оцінки та передачі майна. Усі примірники акта підписуються членами комісії та затверджуються у термін не пізніше трьох днів після його складення керівником чи заступником керівника органу (організації), що здійснив вилучення або забезпечував зберігання зазначеного в пункті 1 цього Порядку майна.

Місцеві податкові інспекції на основі актів опису, оцінки та передачі майна забезпечують здійснення загального контролю за повнотою та своєчасністю перерахування до відповідного бюджету виручки від реалізації майна чи продуктів його переробки, утилізації, а також відповідних податків. Сума можливої виручки від реалізації продуктів переробки майна, його утилізації визначається на підставі розрахунка, проведеного підприємством, яке здійснюватиме переробку або утилізацію.

Акт опису, оцінки та передачі майна є підставою для реалізації майна, зазначеного в пункті 1 цього Порядку, через підприємства роздрібної торгівлі, торгові біржі та аукціони, безоплатної передачі, знищення, утилізації, переробки.

8. Майно оцінюється з дотриманням таких вимог:

- а) товарно-матеріальні цінності з групи товарів широкого вжитку і продукція виробничо-технічного призначення — за ринковими цінами, а також цінами, що регулюються (встановлюються) державою з урахуванням їх фактичного стану (товарного вигляду) та зносу;
- б) будівлі, споруди, житлові приміщення та їх частини — шляхом проведення незалежної оцінки;
- в) продуктивна робоча і племінна худоба, птиця, кролі, бджоли, а також шкіряна сировина і хутро, зерно, овочі та інша сільськогосподарська продукція, вільна від карантинних об'єктів, — за цінами можливої реалізації;

- г) культурні цінності, а також предмети релігійного культу — на підставі рішень відповідних експертних комісій з питань повернення культурних цінностей, створених Мінкультури;
- д) товари низької якості, нестандартні та ті, що були у вжитку, — за цінами можливої реалізації;
- е) транспортні засоби — на підставі висновків експертів, суб'єктів оціночної діяльності — суб'єктів господарювання з урахуванням ринкових цін та фактичного їх стану на день оцінки, а автомобілі, крім того, з урахуванням податків та зборів, що справляються у разі імпортування автомобілів відповідно до законодавства, якщо такі податки і збори не були попередньо сплачені. У разі коли транспортні засоби заборонені для подальшої експлуатації за висновком технічної експертизи, вони розукомплектовуються для взяття на облік приладів, вузлів, агрегатів та інших комплектуючих виробів (деталей), про що складається акт опису і оцінки;
- є) валютні цінності (крім цінних паперів), дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння, напівдорогоцінне каміння, дорогоцінне каміння органогенного утворення — у порядку, встановленому Мінфіном разом з Національним банком;
- ж) цінні папери — у порядку, встановленому Мінфіном разом з НКЦПФР, Фондом державного майна, Державною податковою адміністрацією;
- з) спирт етиловий, алкогольні напої та тютюнові вироби — за ринковими цінами або за цінами, що регулюються законодавством;
- і) використані під час проведення експертизи (випробування) зразки нехарчової продукції, що були відібрані в межах здійснення державного ринкового нагляду, — за цінами, що дорівнюють їх залишковій вартості на дату складення акта опису, оцінки та передачі таких зразків.

IV. Розпорядження майном

9. Майно, зазначене у пункті 1 цього Порядку, передається для подальшого розпорядження ним на підставі акта опису, оцінки та передачі майна, в тому числі реалізується через торгівельні підприємства, аукціони, біржі, з якими укладені угоди на його реалізацію відповідно до пунктів 12 і 13 цього Порядку, з дотриманням таких вимог:

- 1) будівлі, споруди, житлові приміщення та їх частини, транспортні засоби, предмети антикваріату, високохудожні авторські роботи, ювелірні вироби з діамантами чи іншим дорогоцінним камінням, товарно-матеріальні цінності за умови наявності оптової партії реалізуються через біржові торги, аукціони у порядку, встановленому законодавством України. При цьому початкова вартість не повинна бути нижчою, ніж вартість, зазначена в акті опису, оцінки та передачі майна;
- 2) товарно-матеріальні цінності з групи товарів широкого вжитку і продукції виробничо-технічного призначення, продаж яких на аукціоні є економічно не вигідним, а також розкомплектовані транспортні засоби передаються на реалізацію підприємствам роздрібною торгівлю за цінами, визначеними в акті опису, оцінки та передачі майна;

- 3) транспортні засоби та інші самохідні машини і механізми, спеціальна техніка, обладнання, пристрої, будівельні матеріали передаються Державній службі з питань інвалідів та ветеранів для безпосереднього використання у будівництві житла військовослужбовцям, звільненим у запас або відставку. За погодженням з Мінфіном на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України зазначене майно може бути передано іншим центральним органам виконавчої влади, Службі безпеки України;
- 4) облігації державних позик блокуються в уповноважених банках у порядку, встановленому нормативними актами Національного банку. Кошти, призначені для сплати доходу та погашення цих облігацій, зараховуються до державного бюджету;
- 5) культурні цінності після проведення спеціальної експертизи на підставі рішення Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей безоплатно передаються на довічне зберігання до державних музеїв, архівів, бібліотек і наукових установ.
Зарахування цінностей до Історичного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння здійснюється за окремим рішенням Кабінету Міністрів України за поданням Мінфіну на підставі експертних висновків;
- 6) культурні цінності, що за рішенням Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей не передані до державних музеїв, архівів, бібліотек і наукових установ, підлягають реалізації через аукціони або торгівельні підприємства;
- 7) предмети релігійного культу після проведення за рішенням Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей спеціальної експертизи передаються релігійним організаціям за плату або можуть передаватися їм безоплатно;
- 8) товарно-матеріальні цінності, які були в користуванні і ступінь зносу яких становить понад 50 відсотків, за висновком комісії, створеної відповідно до пункту 7 цього Порядку, можуть передаватися безоплатно закладам охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення населення, установам виконання покарань, слідчим ізоляторам та на благодійні цілі;
- 9) продукти харчування насамперед ті, що швидко псуються, за умови проведення належної експертизи за рішенням комісії, створеної відповідно до пункту 7 цього Порядку, можуть безоплатно передаватися закладам охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення населення, військовим формуванням, установам виконання покарань, слідчим ізоляторам і на благодійні цілі;
- 10) невручені перекази як у валюті України, так і в іноземній валюті, після закінчення термінів зберігання підприємствами зв'язку, визначених законодавством, перераховуються до державного бюджету безпосередньо підприємствами зв'язку;
- 11) незаконно добуті природні ресурси та виготовлена з них продукція, а також знаряддя незаконного добування природних ресурсів за рішенням комісії, створеної відповідно до пункту 7 цього Порядку, підлягають реалізації через відповідні торгівельні підприємства, а ті, що є продуктами харчування, — передачі закладам, зазначеним у підпункті 9 цього пункту;

- 12) мисливська вогнепальна, пневматична та холодна зброя, боєприпаси до зброї, а також засоби самооборони, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії, реалізуються у встановленому законодавством порядку;
- 13) спирт етиловий та алкогольні напої підлягають промисловій переробці або знищенню, а тютюнові вироби знищенню;
- 15) розпорядження валютними цінностями (крім цінних паперів), дорогоцінними металами (крім монетарних) і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням здійснюється у порядку, встановленому Мінфіном разом з Національним банком.
При цьому готівкова іноземна валюта, вилучена з міжнародних поштових відправлень за порушення Всесвітньої поштової конвенції та законодавства України, перераховується безпосередньо органами Держмитслужби до державного бюджету;
- 16) розпорядження цінними паперами здійснюється в порядку, встановленому Мінфіном разом з НКЦПФР, Фондом державного майна, ДПС.

V. Порядок уцінки майна

10. Майно, зазначене у пункті 1 цього Порядку, передане для продажу в роздрібну торгівлю і не реалізоване протягом 60 календарних днів, підлягає уцінці, розмір якої визначається комісією, створеною відповідно до пункту 7 цього Порядку, і не повинен перевищувати 20 відсотків вартості, зазначеної в акті опису, оцінки та передачі майна.

Якщо товар не реалізовано протягом наступних 30 днів, провадиться додаткова уцінка або товар передається для реалізації за ціною остаточної вартості іншій організації.

У разі коли на реалізацію передається майно з обмеженим терміном зберігання або користування і воно не має попиту, уцінка може провадитись у скорочені терміни.

11. Майно (лот), яке виставлене на аукціон або реалізується через біржі та не продане протягом 30 календарних днів з дня інформаційного повідомлення про проведення аукціону або продане в кількості, що не перевищує 30 відсотків його обсягу, підлягає уцінці не більше ніж на 20 відсотків вартості, визначеної в акті опису, оцінки та передачі майна.

Якщо протягом наступних 30 днів після проведення уцінки майно не було продане, воно знімається з аукціонних чи біржових торгів. Після цього комісія, створена відповідно до пункту 7 цього Порядку, приймає рішення про подальше розпорядження таким майном.

VI. Укладення угоди на реалізацію майна

12. На початку кожного року місцеві податкові інспекції із залученням органів, що вилучають та обліковують майно, визначають на конкурсній основі торговельні підприємства, яким доручатиметься реалізація майна, з обов'язковим занесенням їх до єдиного реєстру торговельних підприємств, який ведеться цими інспекціями. Протягом року в разі потреби дозволяється доповнювати єдиний реєстр торговельних підприємств іншими торговельними підприємствами за поданням органів, що вилучають та обліковують майно.

13. Угоду з торгівельним підприємством, якому доручатиметься реалізація майна, укладає керівник або особа, що його заміщає, відповідного органу державної податкової служби, митного органу в межах повноважень, установлених законодавством.

Угоди з торгівельними підприємствами на реалізацію майна укладаються лише після включення їх до єдиного реєстру торгівельних підприємств та організацій.

14. Кошти, одержані від реалізації майна, продуктів його переробки, утилізації перераховуються до відповідного бюджету або в установлених законом випадках на рахунки митних органів у строк, що становить не більш як сім банківських днів від дня продажу (передачі).

При цьому кошти, одержані від реалізації продуктів переробки майна, перераховуються з урахуванням положень пункту 16 цього Порядку.

15. Особам, які виявили і здали скарб у розпорядження держави, виплачується винагорода згідно із законодавством.

VII. Переробка, утилізація або знищення майна

16. Майно, якість якого не відповідає вимогам стандартів, небезпечне в санітарно-епідемічному відношенні або яке не пройшло відповідного випробування, карантинної обробки чи не придатне для реалізації, підлягає переробці або знищенню (утилізації) з урахуванням ступеня зносу та фактичного стану.

Продукти харчування, які визнані непридатними для вживання в їжу людям і є безпечними в санітарно-епідемічному відношенні, за відповідним рішенням санітарно-епідеміологічної та ветеринарної служби, якщо вони походять з країн, адміністративна територія яких є благополучною в епізоотичному відношенні, можуть бути передані на корм тваринам. Передача продуктів харчування на корм тваринам здійснюється безоплатно.

Переробка або знищення спирту етилового, алкогольних напоїв та знищення тютюнових виробів здійснюється за рішенням комісії, утвореної відповідно до пункту 7 цього Порядку, з дотриманням таких вимог:

1) для вирішення питання переробки (знищення) спирту етилового та алкогольних напоїв комісією за необхідності можуть залучатися представники територіальних органів Мінекономрозвитку, Держветфітослужби та державних підприємств — виробників спирту. Рішення про переробку (знищення) спирту етилового та алкогольних напоїв приймається з урахуванням економічної доцільності їх промислової переробки, з обсягу вилученої партії, вмісту спирту, витрат на транспортування, а в разі необхідності — на підставі висновків зазначених органів та підприємств.

Промислова переробка спирту етилового та алкогольних напоїв здійснюється на державних підприємствах — виробниках спирту, перелік яких визначає Мінагрополітики за погодженням з ДПС.

Підприємство, що здійснило переробку спирту етилового та алкогольних напоїв, реалізує продукти переробки та перераховує отримані кошти до відповідного бюджету або в установлених законом випадках на рахунки митних органів з урахуванням положень пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 р. № 1340.

Скляний посуд з-під перероблених алкогольних напоїв оприбутковується за ціною можливої реалізації, а у разі неможливості реалізації скляного посуду — за ціною склобою з подальшою його реалізацією та перерахуванням коштів до державного бюджету;

- 2) знищення спирту етилового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів здійснюється за погодженням з державною санітарно-епідеміологічною службою шляхом спалювання, руйнування, фізико-хімічної, біологічної або іншої обробки відповідно до вимог законодавства. Комісія приймає рішення про знищення спирту етилового та алкогольних напоїв, якщо їх переробляти економічно недоцільно. Знищення за рішенням комісії може проводитися на підприємствах, виробництво яких пройшло атестацію на виконання відповідних робіт згідно із Законом України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції».

Тютюнові вироби, вміщені в упаковку (тару), знищуються в такій упаковці (тарі).

Методи знищення продукції повинні відповідати таким вимогам:

VIII. Укладення угоди на реалізацію майна

12. На початку кожного року місцеві податкові інспекції із залученням органів, що вилучають та обліковують майно, визначають на конкурсній основі торговельні підприємства, яким доручатиметься реалізація майна, з обов'язковим занесенням їх до єдиного реєстру торговельних підприємств, який ведеться цими інспекціями. Протягом року в разі потреби дозволяється доповнювати єдиний реєстр торговельних підприємств іншими торговельними підприємствами за поданням органів, що вилучають та обліковують майно.

13. Угоду з торговельним підприємством, якому доручатиметься реалізація майна, укладає керівник або особа, що його заміщає, відповідного органу державної податкової служби, митного органу в межах повноважень, установлених законодавством.

Угоди з торговельними підприємствами на реалізацію майна укладаються лише після включення їх до єдиного реєстру торговельних підприємств та організацій.

14. Кошти, одержані від реалізації майна, продуктів його переробки, утилізації перераховуються до відповідного бюджету або в установлених законом випадках на рахунки митних органів у строк, що становить не більш як сім банківських днів від дня продажу (передачі).

При цьому кошти, одержані від реалізації продуктів переробки майна, перераховуються з урахуванням положень пункту 16 цього Порядку.

15. Особам, які виявили і здали скарб у розпорядження держави, виплачується винагорода згідно із законодавством.

IX. Переробка, утилізація або знищення майна

16. Майно, якість якого не відповідає вимогам стандартів, небезпечне в санітарно-епідемічному відношенні або яке не пройшло відповідного випробування, карантинної

обробки чи не придатне для реалізації, підлягає переробці або знищенню (утилізації) з урахуванням ступеня зносу та фактичного стану.

Продукти харчування, які визнані непридатними для вживання в їжу людям і є безпечними в санітарно-епідемічному відношенні, за відповідним рішенням санітарно-епідеміологічної та ветеринарної служби, якщо вони походять з країн, адміністративна територія яких є благополучною в епізоотичному відношенні, можуть бути передані на корм тваринам. Передача продуктів харчування на корм тваринам здійснюється безоплатно.

Переробка або знищення спирту етилового, алкогольних напоїв та знищення тютюнових виробів здійснюється за рішенням комісії, утвореної відповідно до пункту 7 цього Порядку, з дотриманням таких вимог:

- 1) для вирішення питання переробки (знищення) спирту етилового та алкогольних напоїв комісією за необхідності можуть залучатися представники територіальних органів Мінекономрозвитку, Держветфітослужби та державних підприємств — виробників спирту. Рішення про переробку (знищення) спирту етилового та алкогольних напоїв приймається з урахуванням економічної доцільності їх промислової переробки, з обсягу вилученої партії, вмісту спирту, витрат на транспортування, а в разі необхідності — на підставі висновків зазначених органів та підприємств.

Промислова переробка спирту етилового та алкогольних напоїв здійснюється на державних підприємствах — виробниках спирту, перелік яких визначає Мінагрополітики за погодженням з ДПС.

Підприємство, що здійснило переробку спирту етилового та алкогольних напоїв, реалізує продукти переробки та перераховує отримані кошти до відповідного бюджету або в установлених законом випадках на рахунки митних органів з урахуванням положень пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 р. № 1340.

Скляний посуд з-під перероблених алкогольних напоїв оприбутковується за ціною можливої реалізації, а у разі неможливості реалізації скляного посуду — за ціною склобою з подальшою його реалізацією та перерахуванням коштів до державного бюджету;

- 2) знищення спирту етилового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів здійснюється за погодженням з державною санітарно-епідеміологічною службою шляхом спалювання, руйнування, фізико-хімічної, біологічної або іншої обробки відповідно до вимог законодавства. Комісія приймає рішення про знищення спирту етилового та алкогольних напоїв, якщо їх переробляти економічно недоцільно. Знищення за рішенням комісії може проводитися на підприємствах, виробництво яких пройшло атестацію на виконання відповідних робіт згідно із Законом України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції».

Тютюнові вироби, вміщені в упаковку (тару), знищуються в такій упаковці (тарі).

Методи знищення продукції повинні відповідати таким вимогам:

- виключати можливість подальшого відновлення первинних споживчих властивостей продукції або використання її за призначенням;

- забезпечувати дотримання законодавства про захист санітарного та епідемічного благополуччя населення та охорону навколишнього природного середовища, зокрема виключати можливість утворення отруйних, токсичних, шкідливих і потенційно небезпечних речовин та відходів;
- виключати можливість підміни продукції, яка підлягає знищенню.

Використані під час проведення експертизи (випробування) зразки нехарчової продукції, що були відібрані в межах здійснення державного ринкового нагляду, залишкова вартість яких не перевищує встановленої Кабінетом Міністрів України граничної межі, та ті, стосовно яких за результатами їх експертизи (випробування) встановлено, що вони є небезпечними, становлять ризик та/або не відповідають установленим вимогам щодо їх безпечності, підлягають знищенню.

Знищення (утилізація) проводиться під контролем членів комісії, створеної відповідно до пункту 7 цього Порядку.

X. Облік і використання безоплатно отриманого майна

17. Майно, що перейшло у власність держави і отримано безоплатно відповідними юридичними особами, відображається на балансових рахунках бухгалтерського обліку.

Використання майна, отриманого безоплатно, здійснюється в порядку і з дотриманням відповідних норм споживання, встановлених для такого ж майна, придбаного за кошти.

XI. Прикінцеві положення

18. Повернення майна відбувається за рішенням суду або за рішенням керівника органу, в якому майно перебуває на обліку, за наявності відповідних підстав у порядку, встановленому органом, що здійснив його вилучення, або міністерством, керівник якого спрямовує та координує діяльність такого органу. У разі відсутності майна повернення його вартості здійснюється у розмірі, встановленому підпунктом 6 пункту 9 розділу VI Бюджетного кодексу України.

Повернення за рішенням суду національної та іноземної валюти здійснюється Казначейством у валюті платежу, яка була зарахована до бюджету, або за заявою одержувача у гривневому еквіваленті за офіційним курсом, установленим Національним банком на дату проведення операції.

19. Контроль за дотриманням вимог цього Порядку забезпечують ДПС, Держмитслужба та Мінфін. можливість підміни продукції, яка підлягає знищенню.

Використані під час проведення експертизи (випробування) зразки нехарчової продукції, що були відібрані в межах здійснення державного ринкового нагляду, залишкова вартість яких не перевищує встановленої Кабінетом Міністрів України граничної межі, та ті, стосовно яких за результатами їх експертизи (випробування) встановлено, що вони є небезпечними, становлять ризик та/або не відповідають установленим вимогам щодо їх безпечності, підлягають знищенню.

Знищення (утилізація) проводиться під контролем членів комісії, створеної відповідно до пункту 7 цього Порядку.

XII. Облік і використання безоплатно отриманого майна

17. Майно, що перейшло у власність держави і отримано безоплатно відповідними юридичними особами, відображається на балансових рахунках бухгалтерського обліку.

Використання майна, отриманого безоплатно, здійснюється в порядку і з дотриманням відповідних норм споживання, встановлених для такого ж майна, придбаного за кошти.

XIII. Прикінцеві положення

18. Повернення майна відбувається за рішенням суду або за рішенням керівника органу, в якому майно перебуває на обліку, за наявності відповідних підстав у порядку, встановленому органом, що здійснив його вилучення, або міністерством, керівник якого спрямовує та координує діяльність такого органу. У разі відсутності майна повернення його вартості здійснюється у розмірі, встановленому підпунктом 6 пункту 9 розділу VI Бюджетного кодексу України.

Повернення за рішенням суду національної та іноземної валюти здійснюється Казначейством у валюті платежу, яка була зарахована до бюджету, або за заявою одержувача у гривневому еквіваленті за офіційним курсом, установленим Національним банком на дату проведення операції.

19. Контроль за дотриманням вимог цього Порядку забезпечують ДПС, Держмитслужба та Мінфін.

ВИТЯГ

Інструкції з діловодства в місцевому загальному суді, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України 27.06.2006 р. № 68

16.1.24. Якщо за судовим рішенням необхідно знищити речові докази, які зберігаються в суді, вони знищуються після набрання судовим рішенням законної сили. Знищення речових доказів проводиться комісією в складі не менше трьох осіб: судді — головуючого в суді першої інстанції, керівника апарату суду, секретаря судового засідання, секретаря суду чи іншого працівника апарату суду. Знищення оформляється актом, у якому зазначаються номер справи (кримінального провадження) та дата судового рішення, дата, місце, спосіб знищення речових доказів (речового доказу), прізвища та посади членів комісії. Акт підписується всіма членами комісії, затверджується головою суду, чий підпис скріплюється гербовою печаткою суду, та долучається до матеріалів справи (кримінального провадження). У журналі обліку речових доказів (додаток 4б) робиться запис про виконання судового рішення в частині знищення речових доказів.

{Абзац перший підпункту 16.1.24 пункту 16.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Державної судової адміністрації України № 168 від 15.12.2011}

В окремих випадках, коли це викликано особливими властивостями речових доказів, вони передаються іншим органам (органам внутрішніх справ, охорони здоров'я, представникам військових частин тощо). Разом з речовим доказом, який підлягає знищенню, надсилаються копія судового рішення та супровідний лист. Копія супровідного листа та отриманий після знищення акт про знищення підшиваються до матеріалів справи (кримінального провадження). У журналі обліку речових доказів робиться запис про виконання судового рішення в частині знищення речового доказу.

{Абзац другий підпункту 16.1.24 пункту 16.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Державної судової адміністрації України № 168 від 15.12.2011}

Якщо речові докази перебувають за межами суду, копія судового рішення або витяг з нього (з указівкою про знищення речових доказів) надсилається за місцезнаходженням речових доказів. До суду повинен надійти належним чином оформлений акт про знищення речових доказів, який долучається до матеріалів справи (кримінального провадження), а в журналі обліку речових доказів робиться відповідний запис.

{Абзац третій підпункту 16.1.24 пункту 16.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Державної судової адміністрації України № 168 від 15.12.2011}

Про необхідність отримати речові докази суд повідомляє їх власника (якщо речові докази перебувають у суді). У разі особистої явки власника речового доказу обов'язково встановлюється його особа (на підставі паспорта чи іншого документа, який містить фотографію). У розписці про отримання речових доказів чітко зазначається, на підставі якого документа встановлено особу, а також указуються орган, що видав документ, місце та дата його видачі. Якщо речові докази отримує представник юридичної чи фізичної особи, крім указаних дій, необхідно вимагати пред'явлення відповідної довіреності,

яка долучається до матеріалів справи (кримінального провадження) разом з розпискою про отримання речових доказів.

Речові докази, інші предмети, які необхідно повернути їх власнику, зберігаються в суді до набрання вироком законної сили або до закінчення строку оскарження постанови чи ухвали про закриття справи (кримінального провадження). Якщо протягом шестимісячного строку клопотання про повернення речових доказів не надходило, працівник апарату суду, який відповідає за збереження речових доказів, доповідає про це судді — головуєчому під час розгляду справи (кримінального провадження) в суді першої інстанції чи голові суду, які відповідно до статті 41 Конституції України можуть розглянути це питання в порядку виконання судового рішення.

{Абзац шостий підпункту 16.1.24 пункту 16.1 виключено на підставі Наказу Державної судової адміністрації України № 168 від 15.12.2011}

Якщо за судовим рішенням необхідно повернути речові докази, що перебувають на зберіганні поза межами суду, копія судового рішення разом із супровідним листом надсилаються для виконання відповідному органу, установі, підприємству тощо, де перебувають на зберіганні речові докази. Про зазначену дію повідомляється власник.

{Абзац восьмий підпункту 16.1.24 пункту 16.1 виключено на підставі Наказу Державної судової адміністрації України № 168 від 15.12.2011}

У разі прийняття судом рішення щодо конфіскації речового доказу виконавчий лист, копія вироку та копія документа, що засвідчує місце зберігання речового доказу, передаються для виконання органу державної виконавчої служби за місцезнаходженням речового доказу.

17. Приймання, облік і зберігання речових доказів та особистих документів у судових справах (матеріалах кримінального провадження)

17.1. Приймання, облік і зберігання речових доказів у кримінальних провадженнях, цивільних, адміністративних справах і справах про адміністративні правопорушення, крім цієї Інструкції, провадяться відповідно до чинного законодавства.

17.2. Для зберігання речових доказів у суді обладнується спеціальне приміщення (сховище) зі стелажми, решітками на вікнах, оббитими металом дверима, охоронною та протипожежною сигналізацією. У разі відсутності такого приміщення виділяється спеціальне сховище (сейф, металева шафа достатнього розміру).

17.3. Для роботи з речовими доказами (зберігання, обліку тощо) наказом голови суду призначається працівник апарату суду.

17.4. Доступ до приміщення (сховища) для зберігання речових доказів можливий лише в присутності працівника апарату суду, відповідального за роботу з ними.

У разі його відсутності доступ до приміщення (сховища) можливий тільки в присутності голови суду, у якого повинен бути дублікат ключа від цього приміщення (сховища).

У таких випадках складається акт, у якому відображається, у зв'язку з чим і які саме об'єкти вилучені з приміщення (сховища) або поміщені в ньому. Акт передається працівникові апарату суду, на якого наказом голови суду покладені обов'язки щодо роботи з речовими доказами, для внесення відповідних записів у книгу обліку речових доказів.

17.5. Для обліку речових доказів у суді ведеться журнал обліку речових доказів, який зберігається в особи, відповідальної за роботу з речовими доказами.

Ведення журналу обліку речових доказів здійснюється за правилами ведення документів суворої звітності.

Кожний аркуш журналу нумерується, журнал прошнуровується і скріплюється гербовою печаткою, а також підписом голови суду.

17.6. Усі речові докази, що надходять до суду, реєструються в день їх надходження.

17.7. Речові докази, за винятком документів, що зберігаються разом з матеріалами кримінального провадження, повинні бути належним чином упаковані та опечатані працівником апарату суду.

Працівник апарату суду, приймаючи речові докази від органу досудового слідства, перевіряє цілісність (схоронність) упаковки і печаток на ній.

У разі порушення цілісності упаковки працівник апарату суду в присутності голови суду або судді, а також особи, яка доставила речові докази, розпечатує упаковку та звіряє наявність речей, що містяться в ній, із записами про речові докази в довідці до обвинувального висновку і з постановою про приєднання речових доказів до кримінальної справи.

Якщо наявність речових доказів відповідає записам у довідці до обвинувального висновку та постанови про приєднання до справи речових доказів, вони знову запаковуються та опечатуються. Про проведене розпечатування складається акт, який підписується особами, у присутності яких проводилося розпечатування, та долучається до справи.

У разі, якщо при розпечатуванні упаковки встановлена невідповідність фактичної наявності речових доказів записам у довідці до обвинувального висновку і постанові про долучення до справи речових доказів, а також коли записи на упаковці (опис вмісту упаковки) не відповідають цим записам, справа не приймається до з'ясування посадовими особами зацікавлених органів причин невідповідності.

Про встановлену невідповідність складається акт, який підписується головою суду (суддею), працівником апарату суду, а також особою, яка здійснювала доставку речових доказів. Копія акта надсилається органу, що надсилав справу.

{Пункт 17.8 виключено на підставі Наказу Державної судової адміністрації № 176 від 27.12.2012}

17.9. При реєстрації речових доказів у суді їм присвоюється номер (порядковий номер у журналі), у якому вказуються дата надходження, найменування речового доказу, кількість, номер кримінального провадження, до якої вони долучені, прізвище, ім'я, по батькові обвинуваченого. Після реєстрації речового доказу до його упаковки чіпляється бирка, на якій зазначається номер, за яким справа зареєстрована в суді, а також указується номер речового доказу.

{Пункт 17.10 виключено на підставі Наказу Державної судової адміністрації № 176 від 27.12.2012}

У разі закриття справи або звільнення з-під варті власника вилучені речі повертаються йому під розписку.

У разі засудження до позбавлення волі військовий квиток і приписне свідоцтво призвоника не пізніше семи днів після набрання вироком законної сили надсилаються у

військовий комісаріат за місцем останньої реєстрації, а паспорт разом з розпорядженням суду про виконання вироку — у місце ув'язнення.

Усі інші документи, якщо вони не мають значення для справи, за згодою засудженого повертаються його родичам або зберігаються в справі до звільнення та витребування їх засудженим.

17.11. Речові докази зазначені у пунктах 17–26 Порядку зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 р. № 1104, у суді не зберігаються.

{Пункт 17.12 виключено на підставі Наказу Державної судової адміністрації № 176 від 27.12.2012}

17.13. У разі передавання кримінального провадження та речових доказів в інший суд про кожний з таких речових доказів робиться запис у журналі обліку речових доказів.

Якщо речові докази не направлялися в суд, а зберігаються в органі досудового слідства чи в іншому органі (установі, підприємстві, в особі), у журналі обліку речових доказів робиться відповідний запис про їх місцезнаходження.

17.14. Після винесення судового рішення в журналі обліку речових доказів зазначаються його дата та прийняте судом рішення щодо речових доказів.

Звернення до виконання судового рішення в частині речових доказів проводиться згідно з вимогами, зазначеними в розділі 16 Інструкції.

17.15. Вимоги, зазначені в пунктах 17.1–17.14, установлені й щодо обліку речових доказів у справах про адміністративні правопорушення.

17.16. Речові докази в цивільних чи адміністративних справах, що подані сторонами, іншими учасниками процесу чи витребувані судом, зберігаються в справі або за окремим описом здаються працівником апарату суду в камеру схову речових доказів суду.

Після набрання рішенням законної сили речові докази повертаються особам, від яких були одержані, або передаються особам, за якими суд визнав право на ці речові докази.

17.17. Про рух речових доказів у справі працівник апарату суду робить відповідні записи в журналі обліку речових доказів.

17.18. До матеріалів справи (кримінального провадження) долучаються акти про знищення речових доказів, розписки осіб, яким повернуто речові докази, виконавчі листи, постанови у справах про адміністративні правопорушення разом з відмітками про повне виконання судового рішення.

Акти про знищення речових доказів, долучені до матеріалів судових справ (кримінального провадження), повинні обов'язково затверджуватися керівником органу (установи, підприємства), що проводив знищення, з відбитком гербової печатки органу (установи, підприємства).

17.19. Використання речових доказів для службових чи інших потреб категорично заборонено.

Також категорично забороняється працівникам апарату суду проводити реалізацію і придбання речових доказів, предметів конфіскації та приймати участь у прилюдних торгах щодо конфіскованого майна.

{Пункт 17.20 виключено на підставі Наказу Державної судової адміністрації України № 168 від 15.12.2011}

17.21. Голова суду зобов'язаний не рідше одного разу на рік перевіряти стан та умови зберігання речових доказів, правильність ведення документів щодо їх приймання, передавання, про що складається відповідний акт. Зі змістом акта після його складення ознайомлюють працівника апарату суду, який відповідає за роботу з речовими доказами, та інших працівників суду.

Акт зберігається у відповідній справі за номенклатурою справ суду.

17.22. При звільненні працівника апарату суду від виконання обов'язків щодо роботи з речовими доказами головою суду утворюється спеціальна комісія для перевірки відповідності фактичної наявності речових доказів, переданих на зберігання вказаній особі, записам у журналі обліку речових доказів. Результати перевірки відображаються в акті приймання-передавання речових доказів іншому працівникові апарату суду, на кого такі обов'язки покладено відповідним наказом голови суду.

Розділ 6

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОПЕРАТИВНИХ, СЛІДЧИХ ТА ІНШИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Основним завданням взаємодії органів досудового розслідування з підрозділами ОВСтa представниками інших правоохоронних органів України є попередження, виявлення та ефективне розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до встановленої законодавством відповідальності винних осіб, відшкодування завданої шкоди громадянам та юридичним особам усіх форм власності, а також відновлення порушених прав та інтересів.

Враховуючи співвідношення положення ст. 40 та ст. 41 КПК України, викликає особливий інтерес встановлення особливостей та існуючих організаційних форм взаємодії оперативних та слідчих підрозділів як до, так і після внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Результати системного аналізу нового КПК України вказали на те, що термін «взаємодія» у ньому не вживається. Поряд з цим використовується такий вид взаємодії слідчого з оперативним підрозділом, як «виконання доручення». Наприклад, оперативні підрозділи здійснюють слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого (ч. 1 ст. 41, ч. 6 ст. 246); під час виконання доручень слідчого співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого (ч. 2 ст. 41); доручення слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом (ч. 3 ст. 41); виконання ухвали про здійснення приводу може бути доручене відповідним підрозділам органів внутрішніх справ (ч. 1 ст. 143); службова особа органу, що отримав доручення, зобов'язана в найкоротший строк організувати виконання зазначеного доручення (ч. 6 ст. 232); розшук підозрюваного може бути доручено оперативним підрозділам (ч. 3 ст. 281).

Інші форми й види взаємодії оперативних та слідчих підрозділів новий КПК України не передбачає. Водночас слід констатувати, що зазначене питання більш детально врегульовано відомчими та міжвідомчими нормативно-правовими актами, до яких слід віднести, наприклад:

- Інструкцію про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затверджену наказом МВС України № 700 від 14.08.2012 р.;

- Інструкцію з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей, затверджену наказом МВС України № 1176 від 19.12.2012 р.;
- Інструкцію про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів, затверджену наказом МВС України від 26.10.2012 р. № 962, та ін.

З'ясуємо можливі формий види взаємодії оперативних і слідчих підрозділів та розглянемо окремі положення Інструкції, затвердженої наказом МВС України № 700 (далі – Інструкція). Зазначена Інструкція складається з 14 розділів, а саме: 1. Загальні положення. 2. Організація взаємодії при надходженні до органу внутрішніх справ заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагуванні на них. 3. Організація взаємодії при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до слідчого підрозділу. 4. Створення СОГ для досудового розслідування кримінальних правопорушень. 5. Організація роботи СОГ під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. 6. Виконання співробітниками оперативного підрозділу письмових доручень про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування. 7. Забезпечення взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень. 8. Забезпечення взаємодії при зупиненні досудового розслідування. 9. Особливості організації взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості особи. 10. Особливості організації взаємодії при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод. 11. Особливості організації взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. 12. Особливості взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері господарської та службової діяльності. 13. Особливості організації взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених членами організованих груп та злочинних організацій. 14. Організація взаємодії на стадії судового розгляду кримінальних проваджень.

Таким чином, системний аналіз положень Інструкції, затвердженої наказом МВС України № 700, дозволяє дійти висновку про те, що залежно від етапу кримінального провадження, виду вчиненого кримінального правопорушення та стадії кримінального процесу існують такі форми й види взаємодії оперативних та слідчих підрозділів, а саме:

- *залежно від етапу кримінального провадження*: взаємодія на етапі надходження заяви і повідомлення про кримінальне правопорушення (розділ 2 Інструкції); взаємодія на початковому етапі кримінального провадження (наприклад, при реалізації матеріалів ОРД (розділ 3 Інструкції)); взаємодія під час оперативного супроводження досудового розслідування (розділи 5 та 7 Інструкції); взаємодія по зупиненому кримінальному провадженні (розділ 8 Інструкції);
- *залежно від виду вчиненого кримінального правопорушення* у розділах 4, 9, 10, 11 та 12 Інструкції також передбачено особливості взаємодії під час їх розслідування. Наприклад, при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених проти життя,

здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості особи або кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів;

- *залежно від суб'єкта вчинення кримінального правопорушення* (розділ 13 Інструкції). Наприклад, розслідування кримінальних правопорушень, учинених членами організованих груп та злочинних організацій;
- *залежно від стадії кримінального процесу*: взаємодія на стадії досудового розслідування (розділ 6) та на стадії судового розгляду (розділ 14).

Також слід зазначити, що п. 1 ч. 2 ст. 39 КПК України надає право керівникові органу досудового розслідування визначати слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування, а у випадках здійснення досудового розслідування слідчою групою — визначати старшого слідчої групи. Відповідно, слід розрізнити існування окремих форм та видів взаємодії оперативних та слідчих підрозділів на рівні *слідчих груп* та *слідчо-оперативних груп*.

Порівняльний аналіз розділу 4 Інструкції вказав на те, що з урахуванням мети створення СОГ можуть існувати такі їх види: *звичайні СОГ*, що створюються для розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів (п. 4.1 Інструкції); *постійно діючі СОГ*, що створюються для розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, учинених у минулі роки (п. 4.6 Інструкції); *СОГ ГУМВС, УМВС*, що створюються для розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території декількох районів регіону (п. 4.7 Інструкції); *міжрегіональні СОГ*, що створюються для розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території декількох областей (регіонів) (п. 4.8 Інструкції). Крім того, новий КПК України у ст. 571 передбачає умови та порядок створення спільних слідчих груп під час надання та отримання міжнародно-правової допомоги.

Також не слід залишати поза увагою факт існування добових СОГ, які створюються при чергових частинах територіальних ОВС. Склад цих груп формується з працівників органів внутрішніх справ відповідно до графіка чергування, затвердженого начальником територіального ОВС та погодженого з начальником слідчого підрозділу. До вказаних СОГ в обов'язковому порядку входять слідчий (старший СОГ), співробітник оперативного підрозділу та спеціаліст-криміналіст (п. 2.4. Інструкції).

Завданням цього виду СОГ є виявлення, фіксація та кваліфіковане вилучення слідів кримінального правопорушення, речових доказів, встановлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного й неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, причетних до його вчинення (п. 2.5. Інструкції).

Під час функціонування такої СОГ¹ слідчий має право давати письмові доручення співробітникам оперативних підрозділів про проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій (п. 2.7.4. Інструкції). У свою чергу, співробітник оперативного підрозділу зобов'язаний:

¹ Додатково про особливості функціонування вказаного виду СОГ також дивись Інструкцію з організації реагування ОВС на повідомлення про кримінальні, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, затверджену наказом МВС України № 1050 від 22.10.2012 р.

- *здійснити* поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків учиненого кримінального правопорушення, збирання відомостей, що можуть бути використані як докази (п. 2.8.1. Інструкції);
- *встановити* час, місце й обставини вчинення кримінального правопорушення; кількість причетних до його вчинення осіб, їх прикмети; наявність у них зброї, транспортних засобів, слідів на одязі чи тілі, які могли залишитися через опір потерпілих або при подоланні перешкод; індивідуальні ознаки викрадених речей; напрямок, у якому вони зникли, інші відомості, необхідні для встановлення осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (п. 2.8.2. Інструкції);
- *негайно* інформувати слідчого про одержані дані щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та причетних до нього осіб для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій (п. 2.8.3. Інструкції);
- *виконувати* письмові доручення слідчого про проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій (п. 2.8.4. Інструкції).

Абсолютно новим є запропонований спосіб взаємодії оперативних і слідчих підрозділів при направленні матеріалів, отриманих за результатами оперативно-розшукової діяльності до слідчого підрозділу (розділ 3 Інструкції). Як визначено в п. 3.1. Інструкції, цей вид взаємодії відбувається з метою забезпечення методичного супроводження реалізації матеріалів оперативно-розшукової справи (далі – ОРС) та надання практичної допомоги оперативному підрозділу. З цією метою начальник оперативного підрозділу звертається до начальника слідчого підрозділу про закріплення за конкретною ОРС слідчого. Крім того, начальник оперативного підрозділу з дотриманням режиму таємності зобов'язаний надати слідчому необхідні матеріали ОРС для вивчення та надання вразі потреби рекомендацій щодо фіксації додаткових фактичних даних (п. 3.2.). У подальшому матеріали ОРС розглядаються під час оперативної наради за участю начальників оперативного і слідчого підрозділів та працівників, які брали участь у їх підготовці, для визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в Єдиному реєстрі досудових розслідувань (п. 3.3.). Також одночасно повинен розроблятися план заходів з реалізації матеріалів ОРС, який затверджується начальниками слідчого та оперативного підрозділів (п. 3.3.). Указаний порядок засвідчує, що за вищезазначених умов взаємодії оперативних та слідчих підрозділів на етапі реалізації матеріалів ОРС доступ до оперативно-розшукової справи отримує значна кількість посадових осіб ОВС, що, на нашу думку, може мати негативні наслідки та зашкодити їх ефективній реалізації.

Відповідно до Інструкції про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів, затвердженої наказом МВС України від 26.10.2012 р. № 962, регламентовано порядок взаємодії слідчого з працівниками Експертної служби МВС України. Спеціалісти також можуть залучатися до участі в кримінальному провадженні за рішенням суду, слідчого судді, прокурора, клопотанням сторони захисту.

До особливостей взаємодії слідчого з представниками науково-дослідного експертно-криміналістичного центру (далі – НДЕКЦ) при ГУМВС, УМВС слід віднести:

- можливість залучення пересувних лабораторій. Рішення про залучення пересувних лабораторій приймається начальником головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС), його першим заступником – начальником слідчого управління (відділу), начальником НДЕКЦ або особами, які виконують їх обов'язки;
- за наявності на місці події трупа (частин трупа) людини—обов'язкове залучення до проведення огляду судово-медичного експерта, а також експертів НДЕКЦ відповідної спеціалізації (криміналістів, біологів та балістів за потреби);
- надання допомоги слідчому у вилученні аналізі вилученої на місці події слідчої інформації;
- надання кваліфікованої консультації щодо експертних можливостей дослідження кожного об'єкта, черговості їх проведення та переліку питань, які можливо вирішити експертним шляхом;
- виконання доручень слідчих про проведення експертизи;
- при виявленні недоліків у переліку поставлених на вирішення експертизи питань — негайно доведення про це начальнику слідчого підрозділу, з метою їх термінового усунення (наприклад, у кримінальному провадженні про вбивства, зґвалтування та ін.);
- передбачення особистої відповідальності за якість і своєчасність проведення експертних досліджень та ін.

Таким чином, доцільно зазначити, що філософія нового КПК України, а відповідно, і принципи взаємодії слідчого з іншими підрозділами ОВС та представниками правоохоронних органів інших відомств і служб повинна ґрунтуватися на засадах взаємності, відкритості, конфіденційності, плановості та безпосередності.

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

14.08.2012 р.

м. Київ

№ 700

Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень

Відповідно до Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 383/2011, з метою удосконалення взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, що додається.

2. Визнати такими, що втратили чинність, накази МВС:

- від 07.09.2005 р. № 777 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового слідства з оперативними підрозділами органів внутрішніх справ України на стадіях документування злочинних дій, реалізації оперативних матеріалів, розслідування кримінальної справи та її розгляду в суді»;
- від 08.09.2005 р. № 760 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового слідства з оперативними підрозділами органів внутрішніх справ України у виявленні, документуванні та розслідуванні злочинів у сфері економіки»;
- від 03.12.2007 р. № 460 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів і підрозділів внутрішніх справ України при документуванні та розслідуванні дорожньо-транспортних пригод» (зі змінами);
- від 27.03.2009 р. № 137 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів і підрозділів внутрішніх справ при документуванні, виявленні та розслідуванні злочинів, учинених проти життя та здоров'я особи».

3. Цей наказ набирає чинності з дня набрання чинності Кримінального процесуального кодексу України.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника Міністра генерал-лейтенанта міліції Черних С. П.

5. Наказ надіслати за належністю.

Міністр
генерал внутрішньої служби України

В. Ю. Захарченко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МВС України
14.08.2012 р. № 700

ІНСТРУКЦІЯ

з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень

1. Загальні положення

1.1. Основним завданням взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ України є попередження, виявлення і розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, що їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів громадян і юридичних осіб.

1.2. Правову основу взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ становлять Конституція України, Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси (далі — КК та КПК) України, Закони України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України, рішення Конституційного Суду України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України і нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ України з питань організації взаємодії між органами та підрозділами внутрішніх справ при попередженні, виявленні й розслідуванні кримінальних правопорушень.

1.3. Основними принципами взаємодії є:

1.3.1. Відповідальність слідчого за швидке, повне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень, його самостійність у процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється.

1.3.2. Активне використання методик, наукових і технічних досягнень у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень.

1.3.3. Оптимальне використання наявних можливостей слідчих і оперативних підрозділів у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень.

1.3.4. Дотримання загальних засад кримінального провадження.

1.3.5. Забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування.

1.4. Відповідальність за належну організацію взаємодії слідчих підрозділів з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ при попередженні, виявленні й розслідуванні кримінальних правопорушень покладається на начальників територіальних органів внутрішніх справ та органів досудового розслідування.

2. Організація взаємодії при надходженні до органу внутрішніх справ заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагуванні на них

2.1. При надходженні до органу внутрішніх справ заяви або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення оперативний черговий територіального органу

внутрішніх справ (далі — оперативний черговий) зобов'язаний негайно надати її начальнику слідчого підрозділу, який визначає слідчого, що здійснюватиме досудове розслідування, а також поінформувати начальника територіального органу внутрішніх справ.

2.2. Слідчий невідкладно, але не пізніше 24 годин зобов'язаний внести відомості про кримінальне правопорушення за заявою або повідомленням до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — ЄРДР).

2.3. Начальник територіального органу внутрішніх справ організовує своєчасне направлення на місце події слідчо-оперативної групи (далі — СОГ) у повному складі.

2.4. СОГ створюються при чергових частинах територіальних органів внутрішніх справ. Склад цих груп формується з працівників органів внутрішніх справ відповідно до графіку чергування, затвердженого начальником територіального органу внутрішніх справ та погодженого з начальником слідчого підрозділу.

До СОГ в обов'язковому порядку входять слідчий (старший СОГ), співробітник оперативного підрозділу та спеціаліст-криміналіст.

2.5. Завданням СОГ є виявлення, фіксація, кваліфіковане вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, встановлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, причетних до його вчинення.

2.6. Після прибуття на місце події члени СОГ з'ясовують обставини вчинення кримінального правопорушення, встановлюють свідків, прикмети осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та ймовірні шляхи їх відходу. У разі необхідності вживають заходів для переслідування транспортних засобів, якими заволоділи особи, що вчинили кримінальне правопорушення, або тих, що використовувалися при його вчиненні. Беруть участь у розшуку та затриманні осіб, які підозрюються в учиненні цих кримінальних правопорушень.

2.7. Слідчий:

2.7.1. Керує діями членів СОГ та несе персональну відповідальність за якість проведення огляду місця події.

2.7.2. Разом з членами групи, залученими спеціалістами, запрошеними потерпілим, свідками та іншими учасниками кримінального провадження проводить огляд місця події, у ході якого в установленому КПК України порядку фіксує відомості щодо обставин учинення кримінального правопорушення, вилучає речі і документи, які мають значення для кримінального провадження, та речі, вилучені з обігу, у тому числі матеріальні об'єкти, придатні для з'ясування обставин, що підлягають доказуванню. Забезпечує їх належне зберігання для подальшого направлення для проведення експертного дослідження.

Має право заборонити будь-якій особі залишати місце огляду до його закінчення та вчинювати будь-які дії, що заважають проведенню огляду.

2.7.3. За наявності підстав інформує оперативного чергового про залучення додаткових сил і засобів для документування всіх обставин учиненого кримінального правопорушення.

2.7.4. При необхідності допитує про обставини вчиненого кримінального правопорушення заявника, потерпілого, свідків та інших учасників кримінального провадження. Надає письмові доручення співробітникам оперативних підрозділів про проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Здійснює інші повноваження, передбачені КПК України.

2.8. Співробітник оперативного підрозділу:

2.8.1. Здійснює поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків учиненого кримінального правопорушення, збирання відомостей, що можуть бути використані як докази.

2.8.2. Установлює час, місце і обставини вчинення кримінального правопорушення; кількість причетних до його вчинення осіб, їх прикмети; наявність у них зброї, транспортних засобів, слідів на одязі чи тілі, які могли залишитися через опір потерпілих або при подоланні перешкод; індивідуальні ознаки викрадених речей; напрямок, в якому вони зникли, інші відомості, необхідні для встановлення осіб, які вчинили кримінальне правопорушення.

2.8.3. Негайно інформує слідчого про одержані дані щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та причетних до нього осіб, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій.

2.8.4. Виконує письмові доручення слідчого про проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Під час їх виконання користується повноваженнями слідчого.

2.9. Спеціаліст-криміналіст:

2.9.1. Надає консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

2.9.2. З використанням спеціальних знань та навичок, науково-технічних засобів і спеціального обладнання проводить вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складає плани і схеми, виготовляє графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей.

2.9.3. Виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію вчиненого правопорушення.

2.9.4. Проводить експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку), звертає увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення.

2.9.5. Несе персональну відповідальність за якісну фіксацію всієї слідової інформації, повноту відображених даних у протоколі огляду та схемі (плані) до нього.

2.10. У разі вчинення особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликають значний суспільний резонанс, огляд місця події проводиться за участю начальників територіального органу внутрішніх справ та слідчого підрозділу.

3. Організація взаємодії при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до слідчого підрозділу

3.1. При веденні оперативним підрозділом оперативно-розшукової справи (далі — ОРС) щодо осіб, стосовно яких є дані про участь у підготовці до вчинення злочину,

підслідного слідчим органів внутрішніх справ, начальник оперативного підрозділу звертається до начальника слідчого підрозділу про закріплення за цією ОРС слідчого для забезпечення методичного супроводження її реалізації та надання практичної допомоги оперативному підрозділу.

3.2. Начальник оперативного підрозділу з дотриманням режиму таємності надає слідчому необхідні матеріали ОРС для вивчення та надання у разі потреби рекомендацій щодо фіксації додаткових фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, які засвідчують наявність в їх діях ознак злочину.

3.3. У подальшому матеріали ОРС розглядаються під час оперативної наради за участю начальників оперативного, слідчого підрозділів та працівників, які брали участь у їх підготовці, для визначення повноти зібраних матеріалів та наявності підстав для реєстрації в ЄРДР.

Одночасно розробляється план заходів з реалізації матеріалів ОРС, який затверджується начальниками слідчого та оперативного підрозділів.

3.4. У разі встановлення під час проведення оперативно-розшукових заходів фактичних даних, що свідчать про ознаки злочину в діяннях окремих осіб та груп, але якщо їх припинення може негативно вплинути на результати кримінального провадження, начальник оперативного підрозділу інформує про це начальника слідчого підрозділу і лише після закінчення їх проведення матеріали ОРС виносяться на розгляд оперативної наради для розроблення спільних заходів з їх реалізації.

4. Створення СОГ для досудового розслідування кримінальних правопорушень

4.1. Для швидкого та повного розслідування тяжких, особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликали значний суспільний резонанс, утворюються СОГ.

4.2. Утворення СОГ здійснюється за наказом начальника територіального органу внутрішніх справ, погодженого з начальником слідчого підрозділу. При цьому керівником СОГ є слідчий, який визначений начальником слідчого підрозділу здійснювати досудове розслідування кримінального правопорушення.

4.3. До складу СОГ, як правило, включаються співробітники, які брали участь в огляді місця події. У разі потреби залучаються дільничні інспектори міліції, на території обслуговування яких учинено кримінальне правопорушення, співробітники інших органів та підрозділів внутрішніх справ.

4.4. Забороняється здійснювати заміну оперативних працівників, що включені до складу слідчо-оперативної групи, без узгодження зі слідчим (керівником групи) або керівником органу досудового розслідування.

4.5. Контроль за роботою СОГ покладається на начальника слідчого підрозділу, який за погодженням з начальником територіального органу внутрішніх справ вправі організувати проведення оперативних нарад за участю слідчих та працівників інших органів і підрозділів внутрішніх справ з питань виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі стану виконання доручень слідчих та взаємодії служб.

4.6. Для організації розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, учинених у минулі роки, наказом начальника територіального органу внутрішніх справ, погодженого з начальником слідчого підрозділу створюються спеціалізовані постійно діючі СОГ.

4.7. Для досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території декількох районів регіону, наказом начальника ГУМВС, УМВС, погодженим з начальником слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС, може створюватися СОГ ГУМВС, УМВС.

Контроль за її роботою покладається на слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС.

4.8. Для досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території декількох областей (регіонів), наказом МВС може створюватися міжрегіональна СОГ.

Контроль за її роботою покладається на Головне слідче управління МВС України або слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС, на території обслуговування якого вчинено найбільшу кількість кримінальних правопорушень.

5. Організація роботи СОГ під час досудового розслідування кримінальних правопорушень

5.1. Діяльність СОГ здійснюється на підставі планів проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, в яких відображаються версії учинення кримінального правопорушення, конкретні виконавці та терміни виконання.

При цьому оперативне супроводження досудового розслідування забезпечується з моменту створення СОГ і до ухвалення судом вироку або постановлення ухвали, які набрали законної сили, а також у разі закриття кримінального провадження.

5.2. Оперативні працівники, включені до складу СОГ, щотижнево інформують слідчого — керівника СОГ про стан виконання наданих письмових доручень та запланованих заходів, а на його вимогу надають документи, що підтверджують обсяги проведеної ними роботи.

5.3. Результати роботи СОГ з виявлення осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, щомісяця розглядаються на оперативних нарадах при начальникові слідчого підрозділу в присутності начальника територіального органу внутрішніх справ та керівників його структурних підрозділів, а стан досудового розслідування кримінальних проваджень, які викликали значний суспільний резонанс — щотижнево.

6. Виконання співробітниками оперативного підрозділу письмових доручень про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування

6.1. Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень слідчий надає відповідним оперативним підрозділам внутрішніх справ, а в разі створення СОГ — конкретним співробітникам оперативного підрозділу, включеним до її складу, письмові доручення про проведення слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій (далі — доручення).

6.2. Не допускається надання слідчим неконкретизованих доручень оперативному підрозділу (співробітнику оперативного підрозділу — члену СОГ) та без встановленого строку їх виконання.

6.3. Співробітники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотанням до слідчого судді чи прокурора.

Доручення слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом.

6.4. Доручення, які даються оперативному підрозділу, повинні бути зареєстровані в канцелярії територіального органу внутрішніх справ та передаватися в порядку, передбаченому Інструкцією про організацію діловодства в системі МВС України.

6.5. У дорученнях зазначається найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення; перелік слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій, які потрібно виконати; інші відомості, які необхідні для виконання цих дій.

6.6. Термін виконання доручень слідчих не повинен перевищувати встановленого у них строку. У разі неможливості своєчасного виконання доручення продовження строку його виконання письмово погоджується начальником оперативного підрозділу з начальником слідчого підрозділу.

6.7. Матеріали про виконання доручень слідчих направляються до слідчого підрозділу разом із супровідним листом за підписом начальника територіального органу внутрішніх справ, який реєструється в канцелярії органу внутрішніх справ.

6.8. Контроль за виконанням співробітниками оперативних підрозділів доручень слідчих покладається на начальника територіального органу внутрішніх справ, який зобов'язаний:

6.8.1. Визначати конкретних осіб з числа співробітників оперативних підрозділів, на яких покладати обов'язки з виконання доручень слідчих (за виключенням доручень, які надаються співробітникам оперативного підрозділу, включеним до складу СОГ).

6.8.2. Визначати шляхом видання наказу конкретних осіб з числа співробітників оперативних підрозділів, на яких покладати обов'язки щодо ведення обліку доручень слідчих для їх своєчасного виконання.

6.8.3. Щотижня під час оперативних нарад керівництва територіального органу внутрішніх справ інформувати про стан виконання доручень слідчих.

6.9. Начальник слідчого підрозділу особисто розглядає матеріали виконаного доручення слідчого, які надійшли від оперативного підрозділу. У разі його формального виконання повертає матеріали відповідно до вимог діловодства начальнику територіального органу внутрішніх справ для усунення недоліків та вжиття до винних заходів дисциплінарного впливу в установленому порядку.

7. Забезпечення взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень

7.1. За наявності достовірної інформації про наміри підозрюваного, відносно якого застосовано запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, переховуватися

від органів досудового розслідування; незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, в якому підозрюється, співробітник оперативного підрозділу складає мотивований рапорт, який доповідає начальнику слідчого підрозділу для прийняття рішення про зміну запобіжного заходу на більш суворий у порядку, встановленому КПК України.

7.2. У разі виявлення співробітником оперативного підрозділу при виконанні доручення слідчого обставин, що свідчать про необхідність проведення обшуків у житлі чи іншому володінні особи з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукання знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте в результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб, ним складається мотивований рапорт, який доповідається начальнику оперативного підрозділу для прийняття рішення про проведення обшуку в порядку, встановленому КПК України.

До рапорту приєднуються матеріали, що містять інформацію про житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, де планується проведення обшуку; особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться, а також інформацію про речі, документи або осіб, яких планується відшукати.

7.3. Слідчий, ураховуючи наявну інформацію про можливе знаходження в місці проведення обшуку осіб, які причетні до вчинення кримінального правопорушення; особливо небезпечних та вилучених з обігу предметів і речовин, а також обставини, що можуть перешкодити або ускладнити проведення обшуку, на підставі доручення вправі залучити співробітників оперативних підрозділів, інших органів та підрозділів внутрішніх справ для участі в проведенні цієї слідчої дії.

Направлення спеціальних підрозділів міліції для забезпечення проведення обшуку допускається лише з дозволу прокурора у кримінальному провадженні щодо тяжкого та особливо тяжкого злочину та наявності достатніх підстав вважати, що проведенню слідчої дії буде чинитися фізичний опір чи іншим чином унеможливлено досягнення її мети. Без дозволу прокурора залучення спеціальних підрозділів до обшуку здійснюється лише в невідкладних випадках, коли затримка в проведенні слідчої дії може призвести до неможливості досягнення її мети.

7.4. У кримінальних провадженнях щодо тяжких та особливо тяжких злочинів участь слідчого в проведенні обшуку є обов'язковою.

8. Забезпечення взаємодії при зупиненні досудового розслідування

8.1. У разі, якщо підозрюваний переховується від органів слідства з метою ухилення від кримінальної відповідальності і його місцезнаходження невідоме, слідчий виносить постанову про зупинення досудового розслідування, яка погоджується прокурором. Якщо досудове розслідування не зупиняється, слідчим виноситься окрема постанова про оголошення розшуку підозрюваного.

У день прийняття такого процесуального рішення слідчий доповідає матеріали про розшук підозрюваного начальнику слідчого підрозділу для погодження та подальшого направлення начальнику територіального органу внутрішніх справ для організації розшуку підозрюваного.

Зазначені матеріали в обов'язковому порядку повинні містити витяг із ЄРДР; копії письмового повідомлення про підозру; постанови про оголошення розшуку підозрюваного або постанови про зупинення досудового розслідування; ухвали слідчого судді про дозвіл на затримання з метою приводу.

8.2. У кримінальних провадженнях про тяжкі та особливо тяжкі злочини, в яких підозрюваного оголошено в розшук, слідчим в обов'язковому порядку вносяться за погодженням з прокурором клопотання до слідчого судді про дозвіл на затримання підозрюваного з метою приводу та застосування відносно нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

8.3. Організація розшукової роботи покладається на керівників оперативних підрозділів.

8.4. Після зупинення досудового розслідування в разі переховування підозрюваного від органів слідства з метою ухилення від кримінальної відповідальності оперативний підрозділ щомісяця письмово інформує слідчого про заходи, ужиті для встановлення його місцезнаходження.

У разі необхідності начальнику слідчого підрозділу, а також слідчому надається можливість ознайомлення з матеріалами ОРС (з додержанням режиму таємності).

8.5. Начальник оперативного підрозділу:

8.5.1. Погоджує зняття особи з розшуку з начальником слідчого підрозділу шляхом візування ним відповідної облікової картки.

8.5.2. Забезпечує закриття ОРС лише за наявності копії постанови слідчого про відновлення досудового розслідування у зв'язку з установленням місцезнаходження підозрюваного.

У випадках, коли особа підлягає видачі іншою державою — після завершення проведення процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва.

8.5.3. Погоджує з начальником слідчого підрозділу оголошення підозрюваного в міждержавний або міжнародний розшук.

8.6. Начальник територіального органу внутрішніх справ:

8.6.1. Координує оперативно-розшукову діяльність підпорядкованих органів та підрозділів внутрішніх справ під час розшуку підозрюваних.

8.6.2. Щокварталу проводить оперативні наради з питань організації цієї роботи.

8.7. Начальник територіального органу внутрішніх справ спільно з начальником слідчого підрозділу:

8.7.1. Щомісяця із залученням представників підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення проводять взаємозвірення між кількістю підозрюваних, оголошених у розшук, та заведеними ОРС. За результатами складається акт, який підписується керівниками оперативних підрозділів та інформаційно-аналітичного забезпечення і

затверджується начальниками територіального органу внутрішніх справ та слідчого підрозділу.

8.7.2. У разі виявлення розбіжностей між кількістю підозрюваних, оголошених у розшук, та заведеними ОРС уживають заходів до їх усунення та реагування до винних у цьому службових осіб.

8.8. При зупиненні досудового розслідування у зв'язку із захворюванням підозрюваного на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі в кримінальному провадженні, медичний висновок про підтвердження діагнозу захворювання та неможливість участі підозрюваного в кримінальному провадженні поновлюється слідчим не рідше одного разу на місяць.

9. Особливості організації взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості особи

9.1. До складу СОГ, яка виїздить на місце вчинення кримінального правопорушення проти життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості особи (далі — кримінальні правопорушення проти особи), крім осіб, зазначених у підпункті 2.4 цієї Інструкції, в обов'язковому порядку включається слідчий територіального органу внутрішніх справ, який спеціалізується на розслідуванні кримінальних правопорушень зазначеної категорії (є старшим СОГ), а також при необхідності кінолог зі службово-розшуковою собакою, психолог.

Крім того, за наявності на місці події трупа (частин трупа) людини до проведення огляду обов'язково залучається судово-медичний експерт, а також експерти НДЕКЦ відповідної спеціалізації (криміналісти, біологи, балісти).

9.2. Начальником слідчого підрозділу щомісяця складається графік цілодобового чергування слідчих, які спеціалізуються на розслідуванні кримінальних правопорушень проти особи.

9.3. В апаратах ГУМВС, УМВС, міських управліннях з районним поділом для оперативного виїзду на місце вчинення вбивств з обтяжуючими обставинами чи кримінальних правопорушень проти особи, що викликали суспільний резонанс, відносно або за участю представників центральних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, засобів масової інформації, депутатів усіх рівнів, суддів та працівників правоохоронних органів створюються постійно діючі СОГ, які очолюють слідчі спеціалізованих підрозділів розслідування кримінальних правопорушень проти особи, слідчого управління ГУМВС, УМВС.

У тих ГУМВС, УМВС, міських управліннях, де у складі слідчих управлінь (відділів) відсутні спеціалізовані підрозділи з розслідування кримінальних правопорушень, скоєних проти особи, до складу СОГ залучається слідчий, який спеціалізується на розслідуванні таких кримінальних правопорушень.

До виїздів на місце події в разі вчинення інших кримінальних правопорушень члени вказаних СОГ, як правило, не залучаються. До складу цих груп обов'язково включаються працівники управлінь (відділів) карного розшуку, спеціалісти-криміналісти.

9.4. Начальник слідчого підрозділу:

9.4.1. У разі виявлення трупа людини, причини смерті якої на момент огляду місця події не встановлено, а також не здобуто достатніх даних, що свідчать про ненасильницький характер смерті, одразу після завершення цієї слідчої дії забезпечує внесення до ЄРДР відомостей про вказане кримінальне правопорушення і його попередню кваліфікацію як умисного вбивства та вживає всіх передбачених КПК України заходів для всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального провадження.

9.4.2. Протягом 24 годин після подання заяви, повідомлення за фактом безвісного зникнення дитини, якщо за цей час не буде встановлено місця її знаходження, а також у разі безвісного зникнення дорослої особи за обставин, що свідчать про можливість учинення стосовно неї кримінального правопорушення забезпечує обов'язкове внесення до ЄРДР відомостей про вказане кримінальне правопорушення і його попередню кваліфікацію як умисного вбивства та вживає всіх передбачених КПК України заходів для всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального провадження.

9.5. Начальник слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС:

9.5.1. Особисто виїжджає на місце події за кожним фактом умисного вбивства або тяжкого тілесного ушкодження зі смертельними наслідками, скоєних в умовах неочевидності, або з обтяжуючими обставинами, чи інших кримінальних правопорушень проти особи, які можуть викликати суспільний резонанс (у разі неможливості виїзду начальника слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС на місце події виїздить його заступник).

Для огляду місця події за такими фактами обов'язково залучає слідчих-криміналістів слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС, криміналістичні лабораторії.

9.5.2. Заслуховує звіти членів СОГ, перевіряє якість складання протоколу огляду місця події та повноту фіксації обставин учинення кримінального правопорушення.

У разі встановлення неповноти цієї слідчої дії негайно організовує проведення повторного або додаткового огляду за своєю участю.

9.5.3. Організовує взаємодію слідчих та експертних підрозділів при вилученні, зберіганні та своєчасному і кваліфікованому призначенні експертних досліджень по вилучених у ході досудового розслідування слідах біологічного походження. Разом з начальником науково-дослідного експертно-криміналістичного центру (далі — НДЕКЦ) при ГУМВС, УМВС несе відповідальність за стан цієї роботи.

9.6. Начальник НДЕКЦ при ГУМВС, УМВС:

9.6.1. Особисто виїжджає на місця вчинення вмісних убивств в умовах неочевидності, вбивств з обтяжуючими обставинами чи кримінальних правопорушень проти особи, що викликали суспільний резонанс; стосовно або за участю представників центральних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, засобів масової інформації, депутатів усіх рівнів, суддів та працівників правоохоронних органів.

Очолює роботу криміналістичної лабораторії та проведення експрес-аналізу вилучених під час огляду місця події матеріальних об'єктів.

9.6.2. Аналізує вилучену на місці події слідову інформацію та надає старшому СОГ кваліфіковану консультацію щодо експертних можливостей дослідження кожного об'єкта, черговості їх проведення та переліку питань, які можливо вирішити експертним шляхом.

9.6.3. При надходженні доручень слідчих про призначення експертиз у кримінальних провадженнях про вбивства та згвалтування з обтяжуючими обставинами особисто вивчає матеріали, які надходять зі слідчих підрозділів, та перелік поставлених на вирішення експертизи питань. При виявленні недоліків негайно доводить це до відома начальників слідчих підрозділів для їх термінового усунення.

9.6.4. Несе особисту відповідальність за організацію експертного забезпечення слідчої роботи, виявлення вилучення та фіксації слідової інформації, якість і своєчасність проведення експертних досліджень.

10. Особливості організації взаємодії при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод

10.1. До складу СОГ, яка виїжджає на дорожньо-транспортні пригоди (далі — ДТП) зі смертельними наслідками в обов'язковому порядку включається слідчий підрозділу з розслідування ДТП слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС, слідчий територіального органу внутрішніх справ, який спеціалізується на розслідуванні таких кримінальних правопорушень, спеціаліст з автотехнічних досліджень (за необхідності спеціалісти інших галузей знань) НДЕКЦ при ГУМВС, УМВС та працівники Державної автомобільної інспекції (далі — ДАІ).

У тих УМВС, де у складі слідчих управлінь відсутні слідчі відділи (відділення) з розслідування ДТП, до складу слідчо-оперативних груп залучається слідчий, закріплений за розслідуванням таких кримінальних правопорушень, який безпосередньо проводить огляд місця події та складає схему до нього.

10.2. При надходженні повідомлення про ДТП оперативний черговий органу внутрішніх справ забезпечує своєчасне інформування та виклик на місце ДТП відповідальних посадових осіб дорожніх або комунальних організацій, на території обслуговування яких сталася пригода.

10.3. Слідчий:

10.3.1. Доручає спеціалістові НДЕКЦ проведення орієнтувального і оглядового фотографування та відеозапису місця пригоди, а також із залученням працівника ДАІ складає схему (план) розташування об'єктів на місці події.

10.3.2. За участю працівників ДАІ та посадових осіб дорожніх і комунальних організацій визначає на місці пригоди стан дорожнього покриття, погодні умови, видимість елементів дороги та конкретної перешкоди, наявність дорожніх умов, які могли стати супутньою або безпосередньою причиною скоєння ДТП.

Результати виявлення незадовільних дорожніх, погодних або інших умов, що могли стати супутньою або безпосередньою причиною скоєння ДТП фіксуються в протоколі огляду місця події, а також оформлюються спільним з представником власника дороги актом у разі виявлення недоліків в утриманні вулиць, доріг, залізничних переїздів або інших дорожніх споруд, що пов'язані з причинами ДТП.

10.3.3. Організовує проведення огляду транспортних засобів на місці пригоди за участю понятих, працівника ДАІ та спеціаліста НДЕКЦ. За його результатами складає відповідний протокол, в якому серед інших обставин зазначає технічний стан транспортних засобів, що оглядалися.

10.3.4. Приймає рішення про тимчасове вилучення транспортних засобів та надає вказівку працівнику ДАІ про їх доставлення і поміщення для тимчасового зберігання на спеціальні майданчики чи стоянки.

Не пізніше наступного робочого дня за погодженням з прокурором звертається з клопотанням до слідчого судді про арешт тимчасово вилученого транспортного засобу відповідно до КПК.

10.4. Працівники ДАІ за вказівкою слідчого забезпечують транспортування потерпілих та загиблих унаслідок ДТП осіб до медичних закладів.

10.5. При внесенні до ЄРДР відомостей про кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням Правил дорожнього руху, в обов'язковому порядку вказуються відомості про всіх учасників ДТП.

10.6. Кримінальні провадження про ДТП зі смертельними наслідками, а також ДТП, що набули суспільного резонансу і знаходяться на контролі МВС та Генеральної прокуратури України, розслідуються спеціалізованими слідчими підрозділами з розслідування ДТП слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС.

11. Особливості організації взаємодії при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (далі — наркотичних засобів)

11.1. При наявності в оперативного підрозділу достатньої інформації про готування до вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину, пов'язаного з незаконним збутом наркотичних засобів, начальник оперативного підрозділу звертається до начальника слідчого підрозділу для планування погоджених дій під час проведення оперативної закупки та затримання причетних до цього осіб.

11.2. Начальник слідчого підрозділу з дотриманням вимог таємності вивчає надані матеріали та запропонований оперативним підрозділом план заходів з їх реалізації. У разі необхідності вносить доповнення до нього та визначає слідчого, який у разі виявлення ознак злочину вносить відповідні відомості до ЄРДР та розпочинає досудове розслідування.

11.3. У плані заходів з реалізації матеріалів передбачаються:

11.3.1. Місце і час проведення оперативної закупки.

11.3.2. Задіяні сили та засоби для фіксації кримінального правопорушення, у тому числі за допомогою відеозапису.

11.3.3. Розподіл дій задіяних працівників.

11.3.4. Послідовність затримання осіб та проведення оглядів чи обшуків.

11.3.5. Порядок і тактика проведення слідчих дій.

11.3.6. Інші послідовні дії працівників оперативних підрозділів (з урахуванням специфіки кримінального правопорушення).

11.4. Під час огляду місця події, обшуку при досудовому розслідуванні кримінального правопорушення, пов'язаного з незаконним обігом наркотичних засобів, в обов'язковому порядку застосовується відеофіксація цих слідчих дій відповідно до КПК.

12. Особливості взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері господарської та службової діяльності

12.1. Досудове розслідування кримінальних правопорушень у сфері господарської та службової діяльності здійснюється виключно спеціалізованими підрозділами слідчих управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС та слідчими територіальних органів внутрішніх справ, які спеціалізуються на розслідуванні кримінальних правопорушень зазначеної категорії.

12.2. Матеріали оперативного підрозділу, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння у сфері господарської та службової діяльності окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, що направляються до слідчого підрозділу для початку та здійснення досудового розслідування, в обов'язковому порядку повинні містити відомості про проведену роботу із забезпечення відшкодування завданої шкоди, у тому числі вжиті заходи з розшуку майна і коштів, на які може бути накладено арешт, та про їх місцезнаходження.

12.3. Начальник слідчого підрозділу:

12.3.1. Особисто вивчає всі кримінальні провадження про кримінальні правопорушення у сфері господарської чи службової діяльності, в яких не встановлено осіб, що їх учинили. Забезпечує виконання слідчим всіх необхідних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на їх виявлення.

12.3.2. Щомісяця під час здачі звітів надає до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС для вивчення кримінальні провадження про кримінальні правопорушення вказаної категорії, відомості про які внесено до ЄРДР у звітному періоді та за якими не повідомлено про підозру.

За результатами вивчення зазначених кримінальних проваджень начальником слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС надаються письмові вказівки та забезпечується контроль за їх виконанням.

13. Особливості організації взаємодії при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених членами організованих груп та злочинних організацій (далі — ОГ, ЗО)

13.1. Досудове розслідування кримінальних правопорушень, учинених членами ОГ, ЗО здійснюється виключно спеціалізованими слідчими підрозділами слідчих управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС.

13.2. При наявності в оперативного підрозділу достатньої інформації про готування до вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину особами у складі ОГ, ЗО зібрані матеріали із зафіксованими фактичними даними про це надаються начальнику слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС для планування погоджених дій під час їх реалізації.

13.3. Матеріали оперативного підрозділу, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння членів ОГ та ЗО, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, що направляються до слідчого підрозділу для початку та здійснення досудового розслідування, в обов'язковому порядку повинні містити відомості про наявність та місцезнаходження доказів (у т. ч. речових), особливо бухгалтерських документів, викрадених або здобутих злочинним шляхом коштів, майна та інших цінностей.

13.4. Начальник слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС:

13.4.1. Здійснює особистий контроль за ходом виконання запланованих заходів з реалізації зібраних матеріалів; унесенням слідчим відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР та подальшим здійсненням досудового розслідування.

13.4.2. Забезпечує якісну підготовку слідчим матеріалів, необхідних для внесення клопотання про застосування запобіжного заходу відносно осіб, які підозрюються в учиненні кримінальних правопорушень, учинених у складі ОГ, ЗО.

13.4.3. Забезпечує щоквартальний аналіз тактики і методики досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених у складі ОГ, ЗО; причини непідтвердження цих кваліфікуючих ознак судом; судову практику розгляду вказаних кримінальних проваджень.

13.4.4. З метою своєчасного прийняття до провадження слідчими спеціалізованого слідчого підрозділу слідчих управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення, учинені членами ОГ, ЗО, організовує постійний моніторинг кримінальних проваджень, які розслідуються слідчими територіальних органів внутрішніх справ, а також слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС.

14. Організація взаємодії на стадії судового розгляду кримінальних проваджень

14.1. Начальник територіального органу внутрішніх справ:

14.1.1. При надходженні до територіального підрозділу органу внутрішніх справ ухвали суду про здійснення приводу в судове засідання обвинуваченого, до якого не застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, або свідка організовує їх негайне виконання в установленій в ухвалі строк.

14.1.2. Щомісяця здійснює взаємозвірення між кількістю обвинувачених, оголошених у розшук за рішенням суду, та заведеними відносно таких осіб оперативно-розшуковими справами.

14.2. Начальник оперативного підрозділу, співробітники якого виконували письмові доручення слідчого під час досудового розслідування кримінальних правопорушень:

14.2.1. Здійснює необхідні заходи щодо забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві.

14.2.2. З'ясовує наявність фактів тиску на учасників судового розгляду, реальної загрози їх життю, здоров'ю, житлу чи майну, встановлює причини зміни показань свідками чи потерпілими, організовує протидію незаконним проявам відносно учасників судового розгляду.

14.2.3. За дорученням начальника слідчого підрозділу, до якого надійшла ухвала суду про оголошення розшуку обвинуваченого для організації виконання, в установленому

законодавством порядку заводить відповідну оперативно-розшукову справу та здійснює розшукові заходи з метою встановлення місцеперебування обвинуваченого.

14.2.4. На підставі письмового доручення слідчого організовує участь співробітників оперативного підрозділу в певних слідчих (розшукових) діях, які проводяться на підставі ухвали суду.

14.3. Начальник слідчого підрозділу забезпечує своєчасне і повне виконання ухвал суду про проведення певних слідчих (розшукових) дій з метою встановлення обставин або перевірки обставин, які мають істотне значення для кримінального провадження, у зазначений в ухвалі суду строк.

**Начальник
Головного слідчого управління
генерал-майор міліції**

В. І. Фаринник

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

26.10.2012 р.

м. Київ

№ 962

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
21 листопада 2012 р. за № 1946/22258*

**Про затвердження Інструкції про участь працівників Експертної служби МВС
України в кримінальному провадженні як спеціалістів**

Відповідно до пункту 10 частини першої статті 10 Закону України «Про міліцію», статей 71, 72 Кримінального процесуального кодексу України та Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС України від 09 серпня 2012 року № 691, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07 вересня 2012 року за № 1541/21853, з метою вдосконалення техніко-криміналістичного забезпечення кримінальних проваджень та нормативного врегулювання порядку залучення працівників Експертної служби МВС України до участі в кримінальному провадженні як спеціалістів **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити Інструкцію про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів, що додається.
2. Керівникам структурних підрозділів апарату Міністерства, головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті організувати вивчення особовим складом підпорядкованих підрозділів вимог Інструкції та забезпечити її виконання.
3. Державному науково-дослідному експертно-криміналістичному центру МВС України (Красюк І. П.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.
4. Цей наказ набирає чинності з дня набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України, але не раніше дня його офіційного опублікування.
5. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Міністр
генерал внутрішньої служби України

В. Ю. Захарченко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства внутрішніх справ України
26.10.2012 р. № 962

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
21 листопада 2012 р. за № 1946/22258*

ІНСТРУКЦІЯ

про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів

I. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція визначає порядок залучення працівників Експертної служби МВС України на стадії досудового розслідування та під час судового розгляду, а також їх обов'язки та повноваження як спеціалістів під час проведення слідчих (розшукових) дій.

1.2. Ця Інструкція розроблена відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України, Законів України «Про міліцію», «Про судову експертизу», Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого Указом Президента України від 06 квітня 2011 року № 383, Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС України від 09 серпня 2012 року № 691, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 07 вересня 2012 року за № 1541/21853.

1.3. Права та обов'язки спеціаліста в кримінальному провадженні визначені статтею 71 Кримінального процесуального кодексу України.

1.4. У цій Інструкції під терміном «спеціалісти» слід розуміти працівників Експертної служби МВС України, які відповідають вимогам частини першої статті 71 Кримінального процесуального кодексу України та залучені до участі в кримінальному провадженні як спеціалісти сторонами кримінального провадження або судом.

1.5. Обставини, що виключають участь спеціаліста у кримінальному провадженні, передбачені статтями 77 та 79 Кримінального процесуального кодексу України. Питання про відвід спеціаліста на підставі заяви осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, вирішується згідно зі статтею 81 Кримінального процесуального кодексу України.

II. Порядок залучення спеціалістів до участі в кримінальному провадженні

2.1. Спеціалісти залучаються до участі в кримінальному провадженні за рішенням суду, слідчого судді, прокурора, слідчих та керівників органів досудового розслідування.

2.2. Визначення конкретних працівників, які направляються для участі в проведенні слідчих (розшукових) дій, як спеціалістів здійснюється начальником або заступником начальника Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру

МВС України, експертно-криміналістичних підрозділів при головних управліннях, управліннях МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — НДЕКЦ), виходячи з об'єктивних обставин та необхідності застосування відповідних спеціальних знань.

2.3. Виїзд спеціаліста до місця проведення слідчих (розшукових) дій і повернення його до визначеного місця дислокації, а також транспортування необхідного технічного обладнання, пристроїв і приладів забезпечуються черговою частиною органу внутрішніх справ (далі — ОВС) та здійснюються на спеціально виділеному автомобільному транспорті.

III. Порядок залучення пересувних лабораторій

3.1. До участі в слідчих (розшукових) діях можуть залучатися пересувні криміналістична, автотехнічна, вибухотехнічна чи пожежотехнічна лабораторії (далі — пересувні лабораторії).

3.2. Рішення про залучення пересувних лабораторій приймається начальником головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС), його першим заступником — начальником слідчого управління (відділу), начальником НДЕКЦ або особами, які виконують їх обов'язки.

3.3. Режим роботи пересувних лабораторій визначається начальником НДЕКЦ за погодженням з начальником ГУМВС, УМВС.

3.4. Забезпечення пересувних лабораторій водіями покладається на начальника ГУМВС, УМВС.

IV. Участь спеціалістів у проведенні слідчих (розшукових) дій

1. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій

1.1. Перед виїздом для участі у слідчих (розшукових) діях спеціаліст повинен отримати інформацію про вид слідчої (розшукової) дії, інші відомі обставини та підготувати необхідне технічне обладнання, пристрої та прилади.

1.2. Відомості про спеціаліста (спеціалістів), який (які) бере(уть) участь у проведенні слідчих (розшукових) дій, відомості про результати проведення слідчих (розшукових) дій, а також інформація про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії, вносяться до протоколу.

1.3. Носії інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовано процесуальні дії, додаються як додатки до протоколу.

1.4. При виготовленні оригіналу електронного документа (його відображення) після завершення слідчої (розшукової) дії спеціалістом у довільній формі складається письмове пояснення, у якому зазначаються дата проведення процесуальної дії, дата виготовлення документа (відображення), номер та/або параметри технічних носіїв інформації, а також прізвище особи, що виготовила копію запису. Письмове пояснення та відображення запису процесуальної дії приєднуються як додатки до протоколу.

1.5. За результатами проведення слідчих (розшукових) дій залучений спеціаліст консультує слідчого, прокурора з питань щодо можливості дослідження виявлених об'єктів, речей, документів, доцільності вирішення тих чи інших питань, а також потреби залучення для цього інших спеціалістів.

1.6. Після завершення слідчих (розшукових) дій спеціаліст за письмовим дорученням слідчого, прокурора виготовляє фототаблицю, яка долучається як додаток до протоколу.

1.7. Якщо виготовлення фототаблиці неможливе з технічних причин (через несправність фотоапаратури, брак фотоплівки), спеціаліст письмово повідомляє про це слідчого, прокурора із зазначенням причин неможливості виготовлення фотознімків.

1.8. Усі додатки до протоколу повинні бути виготовлені з дотриманням вимог статті 105 Кримінального процесуального кодексу України.

1.9. Керівництво НДЕКЦ забезпечує контроль за якістю роботи підлеглих під час проведення слідчих (розшукових) дій і вживає заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання ними техніко-криміналістичних засобів, для чого:

1.9.1. Проводить інструктажі з працівниками, які залучаються як спеціалісти до кримінального провадження, щодо дотримання ними заходів безпеки.

1.9.2. За дорученням слідчого, прокурора бере участь як спеціаліст в оглядах місць учинення кримінальних правопорушень.

1.9.3. Інформує слідчого, прокурора та/або керівника відповідного органу досудового розслідування про недоліки, допущені спеціалістом під час проведення слідчих (розшукових) дій, а також інші обставини, що спричинили неповне виявлення та вилучення криміналістичної інформації.

2. Проведення оглядів

2.1. Відповідно до частини третьої статті 237 Кримінального процесуального кодексу України слідчий, прокурор для участі в огляді може запросити спеціалістів.

2.2. Прибувши для участі в огляді, спеціаліст отримує від слідчого, прокурора необхідну інформацію про обставини справи, дії учасників огляду, здійснені до його прибуття, завдання, які необхідно вирішити, та надалі виконує доручення слідчого, прокурора, які стосуються використання його спеціальних знань.

2.3. На початку огляду спеціаліст спільно зі слідчим, прокурором визначає межі та порядок проведення огляду, а також здійснює фотографування місця огляду.

2.4. Після отримання доручення слідчого, прокурора на проведення динамічної стадії огляду та завдання на виявлення слідової інформації спеціаліст визначає алгоритм пошуку доказів (слідів, речей, документів) і методи їх виявлення та приступає до проведення огляду.

2.5. Дії спеціаліста, які безпосередньо пов'язані з виявленням, закріпленням та вилученням слідів і речових доказів, здійснюються відповідно до тактики огляду місця події та методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

2.6. Перед переміщенням об'єкта (з метою огляду та виявлення слідової інформації) спеціалістом здійснюється його вузлова фотозйомка.

2.7. Під час проведення пошуку та виявлення слідів спеціаліст застосовує наявні технічні засоби та використовує насамперед неруйнуючі методи їх виявлення, а в разі недосягнення позитивного результату — також і руйнуючі методи виявлення слідової інформації.

2.8. Перед використанням руйнуючих методів пошуку слідів спеціаліст повинен отримати від слідчого, прокурора згоду на їх застосування та визначитися з пріоритетом слідової інформації, яка підлягає виявленню, з метою подальшого проведення експертних досліджень у лабораторних умовах.

2.9. Про вжиті заходи та факти виявлення слідової інформації спеціаліст інформує слідчого, прокурора. Під час огляду здійснюються фотографування та вилучення виявлених об'єктів, фіксуються методи їх виявлення із зазначенням про це у протоколі.

2.10. Під час фіксації виявленої слідової інформації в протоколі спеціаліст надає допомогу слідчому, прокурору в описі специфічних ознак (вид та кількість виявлених слідів, їх локалізація, спосіб виявлення).

2.11. За можливості сліди вилучаються разом з об'єктами-носіями. У разі неможливості вилучення слідової інформації з об'єктом-носієм спеціалістом здійснюється їх фотографування за правилами масштабної фотозйомки та виготовлення копій (відбитків та зліпків) цих слідів.

3. Особливості проведення слідчих (розшукових) дій, пов'язаних з вибухонебезпекою

3.1. Слідчі (розшукові) дії, пов'язані з пошуком, оглядом, розрядженням, транспортуванням та знешкодженням вибухових пристроїв і вибухових речовин (далі — спеціальні вибухотехнічні роботи), а також огляд місця вчинення вибуху проводяться разом із запрошеними слідчим, прокурором спеціалістами-вибухотехніками.

3.2. Залучені спеціалісти-вибухотехніки надають консультації з питань дотримання заходів безпеки при поводженні з вибуховими матеріалами.

3.3. Спеціалісти-вибухотехніки приступають до виконання спеціальних вибухотехнічних робіт тільки після залишення небезпечної зони всіма сторонніми особами. Доступ до ділянки місцевості, приміщення, транспортних засобів надається лише після завершення їх обстеження спеціалістами-вибухотехніками та підтвердження ними відсутності загрози вибуху.

3.4. Не дозволяється втручатися в дії спеціалістів-вибухотехніків та відвертати їх увагу під час безпосереднього розрядження, руйнування або знищення вибухових матеріалів, а також давати доручення щодо прискорення проведення спеціальних вибухотехнічних робіт.

3.5. За наявності інформації про можливий час вибуху спеціальні вибухотехнічні роботи припиняються за 15 хвилин до ймовірного часу вибуху і відновлюються не раніше ніж через 30 хвилин після нього.

3.6. Спеціальні вибухотехнічні роботи щодо рентгенографування, розрядження, руйнування, знищення, переміщення вибухових пристроїв, вибухових речовин або конструктивно схожих на них предметів супроводжуються відеозаписом їх проведення, що долучається як додаток до протоколу слідчої (розшукової) дії.

3.7. Під час безпосереднього проведення огляду за фактом вибуху, виявлення вибухових пристроїв, вибухових речовин або конструктивно схожих на них предметів або отримання повідомлення про підготовку вибуху спеціалісти-вибухотехніки повинні:

- провести інструктаж з особами, присутніми під час огляду, з питань дотримання заходів безпеки, у разі необхідності — надати рекомендації слідчому, прокурору щодо перенесення часу проведення огляду до ліквідації небезпечних факторів, спричинених вибухом (пожежі, обвалів, небезпеки ураження електричним струмом, загазованості отруйними речовинами, виявлення і знешкодження вторинних вибухових пристроїв та залишків нездетонованих вибухових речовин);
- визначити межі зовнішньої та внутрішньої небезпечних зон, організувати розгортання необхідних елементів робочого місця та підготувати для застосування спеціальне вибухотехнічне обладнання;
- надати свої консультації щодо способів пошуку вибухових пристроїв у радіусі небезпечної зони, необхідності залучення інших спеціалістів, визначити та узгодити зі слідчим, прокурором маршрути переміщення учасників огляду;
- під час проведення спеціальних вибухотехнічних робіт обирати способи дій з мінімальним необхідним змінюванням зовнішнього вигляду предметів і обстановки місця події;
- виготовити вибухові заряди для проведення спеціальних вибухотехнічних робіт та провести знешкодження вибухових пристроїв, вибухових речовин або конструктивно схожих на них предметів (за необхідності);
- періодично доповідати слідчому, прокурору про вжиті заходи, хід та результати спеціальних вибухотехнічних робіт.

3.8. Після завершення слідчих (розшукових) дій спеціалісти-вибухотехніки надають слідчому, прокурору:

- акт перевірки об'єкта на наявність вибухових пристроїв, вибухових речовин або конструктивно схожих на них предметів (додаток 1);
- довідку про категорію небезпечності виявлених вибухових матеріалів (додаток 2);
- акт знешкодження (розрядження, руйнування, знищення) вибухових пристроїв, вибухових речовин або конструктивно схожих на них предметів (додаток 3).

4. Участь спеціалістів у вилученні зразків рослин, які містять наркотичні засоби та психотропні речовини

4.1. Згідно з пунктом 4 частини шостої статті 100 Кримінального процесуального кодексу України речові докази, якщо вони належать до вилучених з обігу предметів чи товарів, передаються для їх технологічної переробки або знищуються за рішенням слідчого судді, суду.

У цьому випадку речові докази фіксуються за допомогою фотографування або відеозапису та докладно описуються. У разі необхідності може бути збережений зразок речового доказу, достатній для його експертного дослідження або інших цілей кримінального провадження.

4.2. Відповідно до частини другої статті 71 Кримінального процесуального кодексу України спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення

експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду.

4.3. Спеціаліст, залучений до відбору зразків за фактом виявлення незаконного посіву снодійного маку чи конопель на відкритій земельній ділянці:

- фіксує розміщення земельної ділянки відносно стійких орієнтирів, загальний вигляд посіву та зовнішній вигляд рослин із застосуванням фото- та/або відеозйомки;
- відбирає не менше ніж із п'яти місць посіву по 20–25 рослин снодійного маку або по 5–10 рослин коноплі з чотирьох протилежних сторін та з центру земельної ділянки;
- з відібраних як зразки рослин механічно відділяє верхні частини (довжиною не більше 30–40 см). Відділені верхні частини зразків рослин уміщує до упаковки, яка оформляється відповідно до вимог частини третьої статті 105 Кримінального процесуального кодексу України.

4.4. Усі дії, пов'язані з відбором зразків, спосіб їх упаковки та вжиті заходи щодо знищення залишків рослин фіксуються в протоколі.

5. Участь спеціалістів у проведенні обшуку та слідчого експерименту

5.1. Відповідно до частини першої статті 236 Кримінального процесуального кодексу України з метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в обшуку має право запросити спеціалістів.

5.2. Запрошений до проведення обшуку спеціаліст відповідно до статті 71 Кримінального процесуального кодексу України за дорученням слідчого, прокурора надає безпосередню технічну допомогу у проведенні фотографування, складенні схем, планів, креслень, відборі зразків для проведення експертизи, використовуючи при цьому відповідні технічне обладнання, пристрої та прилади.

5.3. Відповідно до вимог статті 240 Кримінального процесуального кодексу України з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, проводиться слідчий експеримент, під час якого спеціалістом можуть здійснюватися вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складатися плани і схеми, виготовлятися графічні зображення, відбитки та зліпки, які додаються до протоколу.

V. Залучення спеціалістів під час судового провадження

5.1. Порядок залучення спеціалістів під час судового розгляду, їх обов'язки та повноваження викладені в статтях 71, 327 та 360 Кримінального процесуального кодексу України.

5.2. Під час дослідження доказів спеціаліст надає суду усні консультації та/або письмові роз'яснення, що надаються на підставі його спеціальних знань.

5.3. Під час судового засідання спеціалісту можуть бути поставлені питання щодо суті наданих усних консультацій чи письмових роз'яснень.

**Начальник Експертної
служби МВС України
генерал-лейтенант міліції**

І. П. Красюк

*Додаток 1
до Інструкції про участь працівників
Експертної служби МВС України
в кримінальному провадженні
як спеціалістів*

Найменування підрозділу _____

Місто _____ вул. _____ тел. _____

АКТ
перевірки об'єкта на наявність вибухових пристроїв, вибухових речовин або
конструктивно схожих на них предметів № _____

Початок огляду _____ Кінець огляду _____ « ____ » _____ 20__ року

Група спеціалістів-вибухотехніків у складі:

1. _____
2. _____
3. _____,

ознайомившись з обстановкою _____

здійснила огляд _____

під час огляду застосовувалися такі засоби пошуку: _____

Результати огляду _____

Підписи:

голова комісії _____,

члени комісії: _____,

« ____ » _____ 20__ року

Начальник органу внутрішніх справ _____

« ____ » _____ 20__ року

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

14.01.2013 р.

м. Київ

№ 20

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
1 лютого 2013 р. за № 205/22737*

Про встановлення нормативної вартості однієї експертогодина у 2013 році

Відповідно до пункту 1–2 постанови Кабінету Міністрів України від 01 липня 1996 року № 710 «Про затвердження Інструкції про порядок і розміри компенсації (відшкодування) витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів досудового розслідування, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів» та з метою впорядкування вартості проведення експертиз у підрозділах Експертної служби МВС України

НАКАЗУЮ:

1. Установити, що з урахуванням індексу споживчих цін (індекс інфляції) за 2012 рік нормативна вартість однієї експертогодина у 2013 році становить:

- експертиза проста — 48,9 грн без ПДВ;
- експертиза середньої складності — 61,18 грн без ПДВ;
- експертиза особливої складності — 73,55 грн без ПДВ.

2. Начальникам науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів при головних управліннях, управліннях МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті забезпечити складання розрахунку вартості проведення експертиз згідно зі встановленою нормативною вартістю однієї експертогодина у 2013 році.

3. Державному науково-дослідному експертно-криміналістичному центру МВС України (Красюк І. П.) у встановлений строк після підписання наказу забезпечити його подання на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

4. Наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра — керівника апарату Лекаря С. І. та начальника Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України генерал-лейтенанта міліції Красюка І. П.

Міністр
генерал внутрішньої
служби України

В. Ю. Захарченко

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

19.12.2012 р.

м. Київ

№ 1176

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
15 січня 2013 р. за № 121/22653*

**Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів
кримінальної міліції у справах дітей**

На виконання статті 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», пункту 11 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого Указом Президента України від 06 квітня 2011 року № 383, а також з метою вдосконалення та підвищення ефективності профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Інструкцію з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей, що додається.

2. Начальникам головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті забезпечити виконання вимог цієї Інструкції працівниками підрозділів кримінальної міліції у справах дітей.

3. Управлінню кримінальної міліції у справах дітей (Лазаренко О. О.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра генерал-лейтенанта міліції Ратушняка В.І.

5. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр
генерал внутрішньої служби України

В. Ю. Захарченко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
внутрішніх справ України
19.12.2012 р. № 1176

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
15 січня 2013 р. за № 121/22653*

ІНСТРУКЦІЯ

з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей

I. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція визначає організаційно-правові засади діяльності підрозділів кримінальної міліції у справах дітей (далі — підрозділи КМСД).

1.2. Основними завданнями підрозділів КМСД є:

- організація та здійснення заходів профілактики з дітьми в навчальних закладах, за місцем проживання з метою запобігання вчиненню ними адміністративних і кримінальних правопорушень;
- організація та здійснення заходів індивідуальної профілактики з дітьми, що вчинили адміністративні та кримінальні правопорушення, були засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, звільненими зі спеціальних виховних установ; ужиття заходів щодо недопущення рецидивної злочинності серед дітей; установлення місцезнаходження дітей у разі їх безвісного зникнення; розкриття кримінальних правопорушень, учинених дітьми;
- виявлення та припинення фактів жорстокого поводження з дітьми, учинення стосовно них насильства, у тому числі батьками, законними представниками; організація надання правової та психологічної допомоги дітям, які є потерпілими в кримінальному провадженні чи стали свідками кримінального правопорушення.

1.3. Службові особи підрозділів КМСД у своїй діяльності керуються Конституцією України, законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами та цією Інструкцією.

1.4. У цій Інструкції терміни вживаються у таких значеннях:

- **алфавітно-довідковий облік** — система тимчасових заходів фіксації відомостей про дорослу особу, якій винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї стосовно дитини або яка вчинила кримінальне правопорушення щодо дитини, а також спостереження і контролю за її поведінкою з метою попередження протиправних проявів стосовно дитини надалі;
- **виховна бесіда** — захід, який за змістом, способами впливу на свідомість, почуття і волю дитини подібний до попереджувальної бесіди та проводиться у неофіційній обстановці;

- **дитина** — правовий статус особи до досягнення нею повноліття. **Малолітньою** вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років. **Неповнолітньою** вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років;
- **діти, які опинились у складних життєвих обставинах** — діти, які потрапили в обставини, що порушують їх повноцінну життєдіяльність та розвиток, у подоланні наслідків яких вони потребують допомоги (проживають у сім'ях, у яких батьки або особи, що їх замінюють, ухиляються від виконання батьківських обов'язків; залишилися без батьківського піклування; систематично самовільно залишають місце постійного проживання (перебування); зазнали фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства; розлучені із сім'єю та не є громадянами України);
- **жорстоке поводження з дітьми** — будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного та соціального насилля над дитиною в сім'ї або поза нею;
- **законні представники** — батьки, усиновителі, батьки-вихователі, прийомні батьки, патронатні вихователі, опікуни, піклувальники, представники закладів, інші особи, які виконують функції опікунів і піклувальників;
- **інтегрована інформаційно-пошукова система органів внутрішніх справ України** (далі — ІППС) — сукупність організаційно-розпорядчих заходів, програмно-технічних та інформаційно-телекомунікаційних засобів, що забезпечують формування та ведення довідково-інформаційних, оперативного-розшукових обліків, авторизований доступ до інформаційних ресурсів;
- **інтегрована підсистема** (далі — ІП) — інформаційна підсистема, що є складовою частиною ІППС та призначена для централізованого накопичення і використання даних щодо об'єктів обліку, а також сукупність даних, які передбачають загальні принципи опису, обробки та збереження даних;
- **кризовий центр** — організація, яка створюється місцевими державними адміністраціями за поданням спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї відповідно до соціальних потреб регіону;
- **методика «Зелена кімната»** — методика проведення інтерв'ювання дитини, яка потерпіла або стала свідком злочину, в умовах, що мінімізують та не допускають повторної травматизації психіки дитини, з урахуванням її індивідуально-психологічних та психофізіологічних властивостей;
- **насильство в сім'ї** — будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї стосовно іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю;
- **ознайомлювальна бесіда** — захід, від змісту і результатів якого залежить хід подальшої профілактичної роботи;
- **попереджувальна бесіда** — захід, який проводиться або за наявності фактів антигромадської поведінки дитини, узятій на профілактичний облік, або без будь-яких зовнішніх приводів, у порядку індивідуальної профілактики та має на меті здійснення

контролю за поведінкою дитини, а також використовується для інформаційного забезпечення індивідуальної профілактики злочинної поведінки;

- **персональні дані** — сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована;
- **притулок для дітей** — заклад соціального захисту, створений для тимчасового перебування в ньому дітей віком від 3 до 18 років;
- **програма корекції поведінки** — програма, спрямована на формування гуманістичних цінностей та ненасильницької моделі поведінки в сім'ї особи, яка вчинила насильство в сім'ї;
- **профілактика адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей** — діяльність підрозділів КМСД у межах визначеної компетенції, яка спрямована на виявлення та усунення причин і умов, що призводять до вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень, а також на позитивний вплив на поведінку окремих дітей на території України, в окремому регіоні, у сім'ї, за місцем проживання;
- **профілактичний облік дітей** — система профілактично-наглядових заходів з метою фіксації відомостей про дитину, яка вчинила адміністративні, кримінальні правопорушення, проведення індивідуальної профілактики та здійснення контролю за її поведінкою;
- **розшук дітей, які зникли безвісти** — комплекс організаційних, оперативно-розшукових, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, які здійснюються органами внутрішніх справ з метою встановлення місцезнаходження дітей;
- **соціально-педагогічна характеристика** — характеристика дитини у контексті зв'язків та взаємин з різними соціальними групами (сім'я, навчальний заклад, дитяче або молодіжне об'єднання, гурток, трудовий колектив тощо), поколіннями і в різних сферах соціуму;
- **школа-інтернат** — навчальний заклад з частковим або повним утриманням за рахунок держави дітей, які потребують соціальної допомоги;
- **школа (училище) соціальної реабілітації** — загальноосвітній навчально-виховний заклад для дітей, які потребують особливих умов виховання;
- **центр соціально-психологічної реабілітації дітей** — заклад соціального захисту, що створюється для тривалого (стаціонарного) або денного перебування дітей віком від 3 до 18 років, які опинилися у складних життєвих обставинах, наданням їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги.

II. Організація профілактики адміністративних та кримінальних правопорушень серед дітей

2.1. Управління кримінальної міліції у справах дітей Міністерства внутрішніх справ України:

- організовує і контролює у межах компетенції, виконання підрозділами КМСД Законів України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про міліцію», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про державну таємницю»,

«Про оперативно-розшукову діяльність» та інших законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів з питань профілактики правопорушень, боротьби зі злочинністю в дитячому середовищі;

- забезпечує в порядку, установленому нормативно-правовими актами МВС, разом з головними управліннями, управліннями МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС) ефективність діяльності підрозділів КМСД та приймальників-розподільників для дітей.

2.2. Підрозділи КМСД ГУМВС, УМВС відповідно контролюють та надають практичну допомогу підпорядкованим підрозділам КМСД міських, районних управлінь та відділів ГУМВС, УМВС, узагальнюють і поширюють позитивний досвід роботи.

2.3. До здійснення профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей підрозділами КМСД залучаються інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування у межах їх компетенції.

2.4. Підрозділи КМСД міських, районних управлінь та відділів органів внутрішніх справ організують і здійснюють заходи з профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей. Для цього за кожним працівником підрозділу КМСД наказом органу внутрішніх справ закріплюється відповідна територія обслуговування з розташованими на ній навчальними закладами.

2.5. Підрозділи КМСД УМВС на транспорті організують і здійснюють заходи з профілактики адміністративних та кримінальних правопорушень серед дітей на об'єктах залізниць.

III. Заходи з профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей та вжиття заходів щодо недопущення рецидивної злочинності серед дітей

3.1. Заходи з профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень поділяються на загальні та індивідуальні.

3.2. Заходи загальної профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень здійснюються на території обслуговування в навчальних закладах та за місцем проживання дітей.

3.3. З метою попередження вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень підрозділи КМСД самостійно або разом з відповідними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування здійснюють такі заходи загальної профілактики:

- виявляють причини й умови, що призводять до вчинення адміністративних та кримінальних правопорушень дітьми, уживають організаційних і практичних заходів для їх усунення;
- проводять зустрічі з адміністрацією навчальних закладів та представниками батьківських комітетів;
- проводять у навчальних закладах лекції та практичні заняття, спрямовані на формування в дітей правосвідомої поведінки, навичок до здорового способу життя.

3.4. Заходи індивідуальної профілактики здійснюються працівником КМСД щодо конкретної дитини з метою попередження вчинення нею адміністративних та кримінальних правопорушень.

Заходи індивідуальної профілактики спрямовані на особистість дитини, середовище, яке її формує, а також на умови, обставини та ситуації, що призводять до вчинення дитиною адміністративних і кримінальних правопорушень.

3.5. Працівники підрозділів КМСД здійснюють такі заходи індивідуальної профілактики:

- проводять ознайомлювальні, попереджувальні та виховні бесіди з дитиною за місцем проживання, навчання, роботи;
- проводять ознайомлювальні, попереджувальні бесіди з батьками дитини, її законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин і умов, які спонукали до вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення;
- складають план заходів з індивідуальної профілактики на основі вивчення матеріалів характеристик, індивідуально-психологічних особливостей дитини;
- відповідно до компетенції організують надання допомоги дитині у вирішенні питань, що пов'язані з працевлаштуванням, організацією дозвілля, установленням соціально корисних контактів, вибором життєвих цілей, а також залучення дитини до соціально корисних занять трудового, спортивного, творчого, самодіяльного характеру;
- відвідують за місцем проживання дитину для з'ясування умов проживання, а також чинників, які можуть негативно впливати на неї та спонукати до вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень;
- сприяють у вирішенні соціальних проблем дитини, у тому числі конфліктних ситуацій у сім'ї, зокрема щодо батьків, законних представників, які не займаються вихованням дітей чи вчиняють стосовно них насильство в сім'ї, застосовують заходи впливу згідно із законодавством, ініціюють перед службами у справах дітей, відділами охорони здоров'я місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування питання щодо направлення дитини до відповідного закладу для надання необхідної медичної, психологічної допомоги.

3.6. Основні вимоги до заходів індивідуальної профілактики:

- суворе дотримання прав, основоположних свобод та законних інтересів дитини, законності при здійсненні заходів індивідуальної профілактики;
- своєчасність виявлення та усунення криміногенних чинників, що збільшують вірогідність повторного вчинення дитиною адміністративного або кримінального правопорушення;
- послідовність у проведенні заходів індивідуальної профілактики, інтенсивність яких повинна зростати або зменшуватися залежно від результатів.

3.7. План заходів індивідуальної профілактики повинен включати:

- порядок отримання повної інформації про дитину, виявлення всебічних даних про середовище, у якому проживає дитина;
- порядок реалізації заходів індивідуальної профілактики, а саме: проведення ознайомлювальних, попереджувальних, виховних бесід з дитиною, яка перебуває на профілактичному обліку, здійснення контролю за її поведінкою;

- порядок проведення заходів щодо попередження адміністративних та кримінальних правопорушень;
- заходи профілактики кримінальних правопорушень на стадії висловлення намірів чи їх підготовки шляхом схилення до добровільної відмови від їх вчинення, допомоги у вирішенні проблеми, яка є причиною, що штовхає дитину на вчинення кримінального та адміністративного правопорушення;
- порядок здійснення контролю за ефективністю індивідуальної профілактики шляхом надсилання запитів про поведінку дітей за місцем проживання, навчання та роботи, опитування осіб, які оточують дитину;
- порядок підготовки матеріалів для зміни статусу дитини (зняття з профілактичного обліку, надсилання подання для вирішення питання щодо зміни покарання).

3.8. Заходи індивідуальної профілактики здійснюються щодо дитини, яка схильна до вчинення адміністративних правопорушень або вчинила кримінальне правопорушення, була засуджена до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, звільнена зі спеціальної виховної установи.

3.9. З метою здійснення заходів індивідуальної профілактики щодо дитини, яка вчинила адміністративні, кримінальні правопорушення, працівник підрозділу КМСД бере її на відповідний облік.

IV. Ведення обліків працівниками підрозділів КМСД

4.1. Працівник підрозділу КМСД веде такі обліки:

- профілактичний облік дітей;
- алфавітно-довідковий облік дорослих осіб.

4.2. Відомості про особу, узяті на облік, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована, є персональними даними і повинні бути захищені під час їх обробки. Порядок збирання, обробки, накопичення, зберігання персональних даних та доступу до них регулюється Законом України «Про захист персональних даних».

Порушення законодавства про захист персональних даних тягне за собою відповідальність, установлену законом.

4.3. Поставленню на профілактичний облік підлягає дитина:

- засуджена судом до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;
- яка за рішенням суду звільнена від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру без поміщення до школи або професійного училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання;
- яка за рішенням суду звільнена від кримінальної відповідальності та покарання на підставі Закону України «Про амністію»;
- яку повідомлено про підозру в учиненні кримінального правопорушення;
- звільнена зі спеціальної виховної установи Державної пенітенціарної служби України;
- якій винесено офіційне попередження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї;
- яка вчинила адміністративне або кримінальне правопорушення і якій закладом охорони здоров'я встановлено діагноз «наркоманія», «токсикоманія», «алкоголізм»;
- яка два і більше разів учинила адміністративне правопорушення.

4.4. Підставами для поставлення дитини на профілактичний облік є:

- вирок (постанова) суду, що набрав законної сили, про застосування до дитини покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;
- рішення суду про звільнення дитини від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру, крім випадків, коли дитина направляється до школи або професійного училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання;
- рішення суду про звільнення дитини від кримінальної відповідальності та покарання на підставі Закону України «Про амністію»;
- письмове повідомлення слідчого, прокурора про вручення дитині повідомлення про підозру в учиненні кримінального правопорушення;
- довідка про звільнення зі спеціальної виховної установи для дітей Державної пенітенціарної служби України;
- копія офіційного попередження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї;
- обґрунтований рапорт працівника КМСД щодо виявлення неповнолітнього, який вчинив адміністративне або кримінальне правопорушення і якому закладом охорони здоров'я встановлено діагноз «наркоманія», «токсикоманія», «алкоголізм», з додаванням довідки встановленого зразка;
- обґрунтований рапорт працівника КМСД щодо виявлення неповнолітнього, який два і більше разів учинив адміністративне правопорушення, з додаванням копій постанов суду про притягнення його до адміністративної відповідальності.

4.5. За наявності підстав для поставлення дитини на профілактичний облік працівник підрозділу КМСД у триденний строк вносить мотивовану постанову про поставлення на профілактичний облік дитини та заведення обліково-профілактичної справи (далі — ОПС), зразок якої наведено у додатку 1 до цієї Інструкції, яка затверджується начальником органу внутрішніх справ або його заступником.

4.6. ОПС реєструється в журналі реєстрації обліково-профілактичних справ поставлених на профілактичний облік дітей (додаток 2), який ведеться в електронній формі (формат Excel). У цьому журналі також реєструються ОПС, які надійшли з інших органів внутрішніх справ.

4.7. При заведенні ОПС працівник підрозділу КМСД зобов'язаний:

- письмово повідомити дитину, її батьків чи законних представників про поставлення дитини на профілактичний облік за зразком, наведеним у додатку 3 до цієї Інструкції, провести ознайомлювальну бесіду та роз'яснити умови перебування на обліку в органі внутрішніх справ;
- здійснити реєстрацію ОПС у журналі реєстрації обліково-профілактичних справ поставлених на облік дітей (далі — журнал реєстрації ОПС);
- унести протягом доби відомості про дитину до відповідної ІП ІПС. Якщо працівник підрозділу КМСД не є авторизованим користувачем, відомості вносяться начальником підрозділу КМСД.

4.8. У разі відсутності в підрозділі КМСД фізичного доступу до ІПС дозволяється надання відомостей на паперових документах обліку до підрозділу КМСД апарату ГУМВС, УМВС для внесення до відповідної ІП ІПС.

4.9. В ОПС мають зберігатися такі матеріали:

- копія вироку (постанови) суду, що набрав (ла) законної сили, про застосування до дитини покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;
- копія рішення суду про звільнення дитини від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру, крім випадків, коли дитина направляється до школи або професійного училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання;
- копія рішення суду про звільнення дитини від кримінальної відповідальності та покарання на підставі Закону України «Про амністію»;
- письмове повідомлення слідчого, прокурора про вручення дитині повідомлення про підозру в учиненні кримінального правопорушення;
- копія довідки про звільнення зі спеціальної виховної установи для дітей Державної пенітенціарної служби України;
- копія офіційного попередження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї;
- обґрунтований рапорт працівника КМСД щодо виявлення неповнолітнього, який вчинив адміністративне або кримінальне правопорушення і якому закладом охорони здоров'я встановлено діагноз «наркоманія», «токсикоманія», «алкоголізм», з додаванням довідки встановленого зразка;
- обґрунтований рапорт працівника КМСД щодо виявлення неповнолітнього, який два і більше разів учинив адміністративне правопорушення, з додаванням копій постанов суду про притягнення його до адміністративної відповідальності;
- копія повідомлення дитині, її батькам, законним представникам про поставлення дитини на облік, проведення ознайомлювальної бесіди та роз'яснення умов перебування на обліку в органі внутрішніх справ;
- характеристики з місця проживання, навчання або роботи, які поновлюються надальі кожні шість місяців та при вирішенні питання про зняття з обліку;
- копія повідомлення до відповідної служби у справах дітей про взяття дитини на профілактичний облік з інформацією про необхідність вжиття комплексних заходів для усунення причин і умов, які призвели до вчинення кримінального правопорушення;
- план заходів індивідуальної профілактики (додаток 4), який поновлюється кожне півріччя.

4.10. У разі зміни категорії профілактичного обліку дитини працівник підрозділу КМСД упродовж доби вносить відповідні корективи до журналу реєстрації ОПС.

4.11. При зміні дитиною, яка перебуває на профілактичному обліку, місця фактичного проживання у триденний строк повідомляється орган внутрішніх справ, на території обслуговування якого буде проживати дитина.

4.12. У разі отримання повідомлення про зміну місця проживання дитини, що перебуває на профілактичному обліку, працівник підрозділу КМСД органу внутрішніх

справ, на території обслуговування якого буде проживати така дитина, упродовж семи днів зобов'язаний відвідати її за місцем проживання, провести ознайомлювальну бесіду та про результати письмово поінформувати орган внутрішніх справ, де ця дитина раніше перебувала на профілактичному обліку.

4.13. Після одержання відповідної інформації про прибуття дитини до нового місця проживання працівник підрозділу КМСД надсилає до органу внутрішніх справ, на території обслуговування якого буде проживати дитина, ОПС, про що робиться відмітка в журналі реєстрації ОПС.

4.14. Після отримання ОПС працівником підрозділу КМСД органу внутрішніх справ, на території обслуговування якого буде проживати дитина, вносяться зміни до відповідної ІП ППС, до ОПС додається копія повідомлення дитини, її батьків, законних представників про поставлення дитини на облік, проведення ознайомлювальної бесіди та роз'яснення умов перебування на профілактичному обліку.

4.15. Обліково-профілактичні справи вивчаються:

- начальниками підпорядкованих підрозділів КМСД — щомісяця;
- начальниками підрозділів КМСД ГУМВС, УМВС — не рідше одного разу на квартал;
- начальником органу внутрішніх справ, на території обслуговування якого проживає дитина, — не рідше одного разу на півріччя.

4.16. Профілактичний облік дітей із заведенням ОПС ведеться строком один рік, якщо інше не передбачено вироком суду, який набрав законної сили.

4.17. Строк профілактичного обліку може бути зменшений у разі усунення ризиків учинення дитиною адміністративних чи кримінальних правопорушень та наявності матеріалів, що свідчать про позитивні зміни в поведінці дитини.

4.18. Підставами для зняття дитини з профілактичного обліку є:

- закінчення строку покарання, визначеного вироком суду;
- набрання законної сили вироком суду щодо призначення покарання у вигляді позбавлення волі;
- рішення суду про визнання дитини в установленому законом порядку померлою чи безвісно відсутньою або отримання офіційного документа про смерть дитини;
- письмове повідомлення слідчого, прокурора про зняття з дитини підозри в учиненні кримінального правопорушення;
- відсутність випадків учинення насильства в сім'ї упродовж року з дати перебування на обліку;
- відсутність випадку вчинення адміністративного правопорушення упродовж року з моменту перебування на обліку;
- досягнення 18-річного віку з письмовим інформуванням за необхідності служби дільничних інспекторів міліції про доцільність проведення подальшої профілактичної роботи;
- усунення ризиків учинення дитиною адміністративних чи кримінальних правопорушень та наявності матеріалів, що свідчать про позитивні зміни в поведінці дитини;
- зміна місця фактичного проживання.

4.19. За наявності підстав для зняття дитини з профілактичного обліку працівник КМСД протягом однієї доби:

- виносить мотивовану постанову про зняття (зміну) з профілактичного обліку дитини та закриття обліково-профілактичної справи, зразок якої наведено у додатку 5 до цієї Інструкції, яку затверджує начальник органу внутрішніх справ або його заступник;
- вносить корективи до відповідної ІП ІПС;
- письмово повідомляє батьків, законних представників, інші органи і служби, які раніше були інформовані про поставлення дитини на профілактичний облік.

4.20. Закриті ОПС зберігаються в архіві міського, районного органу внутрішніх справ протягом трьох років.

4.21. У підрозділі КМСД на транспорті ведеться журнал відомостей про дітей, які вчинили кримінальне правопорушення на об'єктах обслуговування (додаток 6).

4.22. Для фіксації відомостей про осіб, які перебувають на алфавітно-довідковому обліку, ведеться журнал реєстрації осіб, узятих на алфавітно-довідковий облік (додаток 7), в електронній формі (формат Excel). У журналі також реєструються особи, які, перебуваючи на алфавітно-довідковому обліку, змінили місце постійного проживання.

4.23. На алфавітно-довідковий облік ставляться дорослі особи, які були засуджені умовно або до громадських чи виправних робіт, а також стосовно яких виконання вироку про позбавлення волі відстрочено за вчинення таких кримінальних правопорушень:

- використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом;
- примушування дитини до участі у створенні творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію;
- примушування дитини до участі у створенні творів, зображень або кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм порнографічного характеру;
- створення або утримання місць розпусти, звідництво, учинені із залученням дитини;
- примушування дитини до заняття проституцією чи втягнення її в такі заняття;
- втягнення дитини у злочинну діяльність, пияцтво, азартні ігри, жебрацтво;
- схиляння дитини до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

На алфавітно-довідковий облік ставляться також дорослі особи, яким винесено офіційне попередження за неприпустимість вчинення насильства в сім'ї щодо дитини.

4.24. Поставлення на алфавітно-довідковий облік дорослих осіб, яким винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї стосовно дитини або яка вчинила кримінальне правопорушення щодо дитини, проводиться на підставі мотивованого рапорту працівника підрозділу КМСД за результатами перевірки даної особи за відповідними ІП ІПС.

4.25. При поставленні дорослої особи на алфавітно-довідковий облік відомості про неї вносяться до журналу реєстрації осіб, узятих на алфавітно-довідковий облік. Якщо особа одночасно належить до декількох категорій, про це вказується в графі 5 зазначеного журналу.

4.26. Алфавітно-довідковий облік ведеться не менше одного року, якщо інше не передбачено вироком суду, який набрав законної сили.

4.27. Зняття з алфавітно-довідкового обліку дорослих осіб проводиться на підставі мотивованого рапорту працівника підрозділу КМСД. Рішення про зняття з обліку приймає начальник органу внутрішніх справ.

4.28. Підставами для зняття з алфавітно-довідкового обліку є:

- відсутність випадків учинення насильства в сім'ї упродовж року з дати перебування на обліку;
- зміна судом виду покарання;
- скасування вироку суду;
- отримання офіційного документа про смерть особи;
- зміна місця фактичного проживання особи.

4.29. У разі зміни особою місця постійного проживання працівник підрозділу КМСД протягом трьох днів надсилає інформацію до органу внутрішніх справ, на території обслуговування якого проживає особа, про що робить відмітку в графі 9 журналу реєстрації осіб, узятих на алфавітно-довідковий облік. Разом із інформацією щодо поставлення на алфавітно-довідковий облік надсилається копія вироку суду про засудження дорослої особи за кримінальні правопорушення, передбачені пунктом 4.23 цього розділу.

4.30. Повнота обліків забезпечується проведенням щомісячних звірок з:

- відомостями, внесеними до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — ЄРДР);
- черговими частинами щодо кількості дітей, доставлених до органу внутрішніх справ за вчинення адміністративних правопорушень;
- відомостями обліку адміністративних правопорушень, які скоїли неповнолітні, внесеними до відповідної ІП ППС;
- іншими джерелами, передбаченими чинним законодавством України.

4.31. У разі надходження до органу внутрішніх справ рішення суду про направлення дитини до школи або училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання, начальник підрозділу КМСД уживає організаційних та практичних заходів щодо поміщення дитини до приймального-розподільника для дітей (далі — ПРД), а саме:

- уточнює інформацію про місце перебування дитини;
- проводить ознайомлювальні бесіди з дитиною, батьками, законними представниками;
- контролює доставлення дитини до ПРД батьками, законними представниками самостійно, а в разі незгоди останніх забезпечує доставлення і поміщення дитини до ПРД;
- згідно з рішенням суду працівник ПРД формує особову справу дитини та доставляє її до школи або училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання.

V. Установлення місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення

5.1. Організація заходів із встановлення місцезнаходження дитини, яка зникла безвісти, передбачає:

- збирання даних про дитину та їх аналіз з метою встановлення причини самовільного залишення дитиною сім'ї, загальноосвітньої школи-інтернату, школи або училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання, притулку для дітей, центру соціально-психологічної реабілітації дітей;
- проведення першочергових практичних заходів щодо встановлення місцезнаходження зниклої безвісти дитини;
- залучення в установленому порядку до проведення розшукових заходів сил і засобів інших підрозділів органів внутрішніх справ, у тому числі з використанням оперативно-технічних можливостей;
- інформування особового складу органів внутрішніх справ про розшук безвісно зниклої дитини;
- інформування громадськості та засобів масової інформації про безвісне зникнення дитини.

5.2. З дозволу начальника органу досудового розслідування працівник підрозділу КМСД з метою встановлення причини самовільного залишення дитиною сім'ї, загальноосвітньої школи-інтернату, школи або училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання, притулку для дітей, центру соціально-психологічної реабілітації дітей, а також для збирання даних про зниклу безвісти дитину використовує:

- протоколи огляду за місцем проживання, навчання чи останнього місця перебування дитини;
- дані, що містяться в поясненнях і протоколах допитів;
- вилучену в процесі огляду слідову інформацію та біологічні об'єкти, записи з особистих щоденників, зошитів та записників дитини;
- результати моніторингу засобу стільникового зв'язку;
- результати моніторингу соціальних мереж Інтернет;
- бази даних оперативних обліків органів внутрішніх справ;
- соціально-педагогічні характеристики за місцем проживання, навчання, роботи дитини.

5.3. Працівник підрозділу КМСД аналізує таку інформацію:

- час, місце та обставини безвісного зникнення дитини;
- фізичний та психічний стан дитини на момент зникнення;
- індивідуальні особливості дитини, її уподобання, особливі прикмети зовнішності, одягу та речей, які були в дитини на час її зникнення;
- відомості про сім'ю дитини (склад сім'ї, освітній рівень, ставлення до релігії, особливості умов сімейного життя);
- взаємовідносини, що склалися в дитини в сім'ї, загальноосвітньому закладі, школі-інтернаті, дитячому будинку;
- відомості про близьких та інших родичів;
- коло знайомств, спілкування та дружні стосунки в соціальних мережах Інтернет, взаємовідносини в колективі;

- рельєф місцевості в районі зникнення, а також гідрометеорологічні умови в день зникнення.

5.4. Працівник підрозділу КМСД відразу після отримання повідомлення про дитину, яка зникла безвісти, розпочинає першочергові заходи щодо встановлення її місцезнаходження, які передбачають:

- отримання від батьків, законних представників фото зниклої дитини;
- установлення об'єктивних обставин повідомлення про зникнення дитини;
- опитування батьків, законних представників, сусідів або інших осіб, що можуть висвітлити обставини зникнення дитини;
- установлення наявності мобільного телефону, номера та IMEI абонента;
- установлення контактів зниклої дитини в соціальних мережах Інтернет;
- складання опису зовнішніх ознак, особливих прикмет, речей та одягу з метою розроблення орієнтування;
- відпрацювання місцевості, де зникла дитина;
- складання схеми родинних, шкільних та позашкільних зв'язків розшукуваної дитини;
- ужиття заходів для виявлення можливих місць перебування дитини;
- заповнення та надсилання до підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення карток оперативного обліку (ІСК та ПК) з обов'язковим наданням фотозображення дитини в електронному вигляді.

5.5. Інформування особового складу органів внутрішніх справ здійснюється каналами електронного зв'язку та поштою шляхом надсилання орієнтувань і розшукових завдань.

5.6. Інформування громадськості, засобів масової інформації працівник підрозділу КМСД здійснює шляхом:

- надання орієнтування (з фотокарткою) про безвісне зникнення дитини до підрозділів зв'язків з громадськістю ГУМВС, УМВС;
- розміщення орієнтування з фотокарткою дитини на стенді «Їх розшукує міліція»;
- виготовлення розшукових плакатів «Увага розшук» (формату А-4) та їх розміщення в місцях масового перебування людей.

5.7. Якщо упродовж 24 годин після подання заяви, повідомлення за фактом безвісного зникнення дитини за результатами першочергових заходів місцезнаходження дитини не встановлено, що свідчить про можливість вчинення стосовно неї кримінального правопорушення, працівник підрозділу КМСД інформує керівника органу досудового розслідування про вказане для його попередньої кваліфікації та вживає додаткових заходів щодо розшуку дитини.

5.8. Проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні за фактом безвісно зниклої дитини здійснюється винятково за дорученням слідчого, прокурора на підставі Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» та Кримінального процесуального кодексу України.

5.9. При встановленні місцезнаходження дитини, яка перебувала в розшуку як безвісно зникла, працівники підрозділів КМСД уживають заходів щодо передачі дитини

батькам, законним представникам, а в разі їх відсутності — представникові органу опіки і піклування або помещення до притулків служби у справах дітей місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, про що інформують ініціатора розшуку.

5.10. Працівник підрозділу КМСД з метою усунення причин та умов, які можуть спричинити зникнення дітей, вносить відповідні подання:

- до органу опіки та піклування — у разі залишення дитиною сім'ї;
- до управлінь (відділів) освіти та науки, молоді і спорту — у разі залишення дитиною загальноосвітньої школи-інтернату, школи або училища соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання.

VI. Участь у розкритті кримінальних правопорушень, учинених дітьми

6.1. Працівник підрозділу КМСД бере участь у розкритті кримінальних правопорушень, учинених дітьми, викриває дорослих осіб, які втягують неповнолітніх у злочинну діяльність, у зайняття жебрацтвом та схиляють неповнолітніх до вживання наркотичних речовин і прекурсорів.

6.2. Працівник підрозділу КМСД здійснює слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого. Він не має права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні з власної ініціативи або звертатися з клопотанням до слідчого судді чи прокурора.

6.3. Працівник підрозділу КМСД у разі отримання повідомлення про кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, негайно у визначений законодавством спосіб повідомляє керівника органу досудового розслідування (начальника ОВС).

6.4. Для з'ясування обставин, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення дитиною, працівник підрозділу КМСД опитує дитину в присутності батьків, законного представника, педагога або психолога, а за необхідності — лікаря.

6.5. Дитині, яка не досягла 16 років, роз'яснюється обов'язок про необхідність надання правдивих показань, не попереджуючи про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і за завідомо неправдиві показання.

6.6. У разі попередження кримінального правопорушення працівник підрозділу КМСД складає рапорт з метою подальшого інформування керівника органу досудового розслідування (начальника ОВС).

VII. Виявлення та припинення фактів учинення насильства в сім'ї щодо дітей, жорстокого поводження з дітьми

7.1. Працівники підрозділів КМСД відповідно до Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» уживають таких заходів щодо попередження насильства в сім'ї стосовно дітей:

- виявляють причини і умови, що сприяють проявам насильства в сім'ї, вживають у межах своїх повноважень заходів щодо їх усунення;

- беруть на алфавітно-довідковий облік дорослих осіб, схильних до вчинення насильства в сім'ї, та проводять виховно-попереджувальну роботу з ними;
- відвідують сім'ї, члени яких перебувають на профілактичному обліку, за місцем їх проживання і проводять з ними профілактичну роботу;
- виносять офіційні попередження членам сім'ї про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї;
- приймають та розглядають у межах своїх повноважень, визначених законом, заяви і повідомлення про насильство в сім'ї щодо дітей або про реальну загрозу його вчинення;
- вживають відповідних заходів щодо припинення насильства в сім'ї, а також дій членів сім'ї, що направлені на виконання реальної загрози вчинення насильства в сім'ї;
- повідомляють членів сім'ї, де виникає реальна загроза вчинення насильства в сім'ї або де було вчинено насильство в сім'ї, про права, заходи і послуги, якими вони можуть скористатися;
- направляють жертв насильства в сім'ї до спеціалізованих установ для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства;
- виносять захисні приписи у випадках, передбачених цим Законом;
- контролюють виконання вимог захисних приписів;
- направляють осіб, які вчинили насильство в сім'ї, до кризових центрів для проходження корекційної програми;
- взаємодіють із спеціально уповноваженими органами виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї, з органами опіки і піклування та спеціалізованими установами для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства у питаннях попередження насильства в сім'ї;
- надають інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів.

7.2. Працівники підрозділів КМСД уживають заходів, визначених у пункті 7.1 цього розділу, у разі вчинення насильства в сім'ї дітьми.

7.3. Працівник підрозділу КМСД у разі винесення, за визначених законодавством умов, дитині офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї здійснює її поставлення на профілактичний облік.

7.4. При виявленні фактів жорстокого поводження з дитиною працівник підрозділу КМСД повинен:

- прийняти заяву або скласти протокол усної заяви від дитини, а в разі недосягнення нею 16-річного віку — від батьків, законних представників або іншої дорослої особи, не причетної до вчинення насильства над дитиною;
- у разі неможливості подання заяви скласти рапорт про виявлений факт жорстокого поводження з дитиною;
- ужити заходів щодо внесення інформації до журналу Єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;
- у разі якщо життю та здоров'ю дитини загрожує небезпека, працівник підрозділу КМСД разом зі службою у справах дітей уживає заходів з дотриманням вимог

законодавства щодо термінового вилучення дитини із сім'ї (закладу) та подальшого влаштування дитини.

7.5. У заяві, протоколі або рапорті працівник підрозділу КМСД зазначає прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання постраждалої від насильства дитини, інформацію про особу, яка вчинила насильство, час і місце його вчинення, умисні дії фізичного спрямування, інші обставини вчинення насильства або реальної загрози його вчинення.

7.6. Після отримання заяви, складання протоколу усної заяви або рапорту про факт жорстокого поводження з дитиною працівник підрозділу КМСД за наявності ознак кримінального правопорушення негайно інформує керівника органу досудового розслідування для його попередньої кваліфікації та внесення інформації до ЄРДР.

7.7. Про отримання заяви чи повідомлення щодо жорстокого поводження з дитиною, вчинення насильства в сім'ї над дитиною працівник підрозділу КМСД протягом трьох днів інформує відповідне управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту, а також службу у справах дітей місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

7.8. У разі вчинення особою насильства в сім'ї після отримання нею офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї ця особа направляється до кризового центру для проходження корекційної програми.

VIII. Організація надання правової та психологічної допомоги дітям, які є потерпілими в кримінальному провадженні чи стали свідками злочину

8.1. Допит дитини, яка потерпіла внаслідок кримінального правопорушення або стала його свідком, здійснюється відповідно до законодавства України, у якому визначаються особливі підходи, норми, процедури, які застосовуються щодо дітей, порівняно з дорослими.

8.2. Працівник підрозділу КМСД проводить допит дитини за окремим дорученням слідчого, прокурора в порядку, визначеному Кримінальним процесуальним кодексом України.

8.3. Проведення опитування дитини, яка є потерпілою або свідком у кримінальному провадженні, здійснюється у спеціально обладнаному чи облаштованому для цих цілей приміщенні із застосуванням методики «Зелена кімната».

8.4. Методика «Зелена кімната» застосовується до дітей віком від 4 до 14 років, а на розсуд слідчого чи суду — й у віці від 14 до 16 років, які потерпіли внаслідок учинення злочинів проти статевої свободи і недоторканості, інших злочинів насильницького характеру або стали свідками таких злочинів.

8.5. Працівник підрозділу КМСД проводить допит дитини, яка є потерпілою або свідком у кримінальному провадженні, у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності — лікаря.

8.6. Відомості, отримані під час допиту дитини, яка є потерпілою або свідком у кримінальному провадженні, належать до переліку персональних даних і повинні бути

захищені під час їх обробки. Порушення законодавства про захист персональних даних тягне за собою відповідальність, установлену законодавством.

8.7. Під час проведення допиту працівник підрозділу КМСД повинен чітко дотримуватися послідовності (отримання інформації про час, місце, обставини кримінального правопорушення, особу, яка його вчинила, її особливі прикмети, особливості поведінки), оптимальної тривалості проведення допиту, визначеної Кримінальним процесуальним кодексом України, а також урахувати індивідуальні можливості дитини (розвиток мовлення, особливі потреби, вади здоров'я тощо).

8.8. При проведенні допиту працівник підрозділу КМСД може використовувати допоміжні засоби комунікації, такі як іграшки, малюнки, у тому числі анатомічні (особливо з дітьми дошкільного віку) для налагодження атмосфери довіри та взаєморозуміння, подолання в дитини страху перед незнайомою дорослою людиною.

8.9. Хід і результати проведення допиту дитини, яка є потерпілою або свідком у кримінальному провадженні, фіксуються працівником підрозділу КМСД у протоколі.

8.10. За згодою дитини, яка допитується, батьків, законних представників під час проведення допиту може здійснюватися запис за допомогою технічних засобів.

Якщо за допомогою технічних засобів фіксується допит, текст свідчень може не вноситися до відповідного протоколу за умови, що жоден із учасників процесуальної дії не наполягає на цьому. У такому разі в протоколі зазначається, що свідчення зафіксовано на технічному носії інформації, який додається до нього.

ІХ. Права працівників підрозділів КМСД

9.1. Працівник підрозділу КМСД має право затримувати і тримати в спеціально відведених для цього приміщеннях дітей, які залишилися без опіки та піклування, — на період до передачі їх законним представникам або влаштування в установленому порядку, але не більше трьох годин з моменту її затримання, а також доставляти до органів внутрішніх справ на строк до трьох годин, які вчинили адміністративне правопорушення, але не досягли віку, з якого настає адміністративна відповідальність, для встановлення особи, обставин вчинення правопорушення та передачі їх батькам чи особам, які їх замінюють, або у притулок для дітей служб у справах дітей.

9.2. Працівник підрозділу КМСД має право затримувати і тримати у спеціально відведеному для цього приміщенні дітей віком від 11 років, які:

- підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі до п'яти років або більш м'яке покарання, і які не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, — до передачі їх під нагляд батьків, осіб, які їх замінюють, або адміністрації навчального чи іншого дитячого закладу, в якому постійно проживає ця дитина, але не більше трьох годин з моменту їх затримання;
- підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, що підпадають під ознаки діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі понад п'ять років, і які не досягли віку, з якого за такі діяння особи

підлягають кримінальній відповідальності, — до доставлення їх до суду для вирішення питання про поміщення їх у приймальники-розподільники для дітей, але не більше трьох годин з моменту їх затримання.

Про доставляння дитини до ОВС працівник КМСД невідкладно інформує її батьків, законних представників.

9.3. Працівник підрозділу КМСД під час доставляння до органу внутрішніх справ дитини, яка перебувала без опіки чи піклування або вчинила адміністративне чи кримінальне правопорушення, має право проводити в порядку, передбаченому законом, особистий огляд дитини, огляд і вилучення речей і предметів, що можуть бути речовими доказами у провадженні у справі про адміністративне правопорушення або в кримінальному провадженні.

9.4. При здійсненні заходів індивідуальної профілактики працівник підрозділу КМСД зобов'язаний:

- відвідувати дітей, які перебувають на профілактичних обліках органів внутрішніх справ, за місцем їх проживання, навчання, роботи;
- складати протоколи про адміністративні правопорушення, учинені дітьми;
- складати адміністративні протоколи стосовно дорослих осіб за вчинення ними адміністративних правопорушень, у тому числі щодо батьків, законних представників у разі вчинення адміністративних правопорушень дітьми, які не досягли віку адміністративної відповідальності;
- викликати дітей, їх батьків, законних представників під час провадження у справі про адміністративне правопорушення, учинене дитиною;
- отримувати в порядку, установленому законом, від підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності відомості, необхідні у зв'язку з провадженням у справі про адміністративне правопорушення;
- уносити відповідним органам влади, адміністраціям навчальних закладів, установ незалежно від форм власності обов'язкові для розгляду подання про необхідність усунення причин та умов, що призводять до вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень.

9.5. Працівники підрозділів КМСД виконують і інші обов'язки та мають інші права, передбачені Законами України «Про міліцію», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про попередження насильства в сім'ї».

**Начальник Управління
кримінальної міліції
у справах дітей МВС України
полковник міліції**

О. О. Лазаренко

ЗРАЗОК

Додаток 1
до Інструкції з організації роботи підрозділів
кримінальної міліції у справах дітей

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник

_____ 20__ року

ПОСТАНОВА

про поставлення на профілактичний облік дитини та заведення обліково-профілактичної справи на _____

М. _____
_____ 20__ року

Я, _____
УМВС України в _____ області _____
міліції _____,
розглянувши матеріали на _____,

(П. І. Б., число, місяць, рік народження, місце проживання)

ВСТАНОВИВ:

(вказати підстави поставлення на облік,

вирок суду, пред'явлення обвинувачення за скоєння кримінального правопорушення тощо)

На підставі пункту 4.4 розділу IV Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей, затвердженої наказом МВС України від 19 грудня 2012 року № 1176,

ПОСТАНОВИВ:

Поставити на профілактичний облік _____
(П. І. Б., число, місяць, рік народження)
_____ та завести обліково-профілактичну справу.

ЗГОДЕН

Начальник (відділу, відділення) _____
_____ міліції _____
(посада, П. І. Б., підпис особи,
що склала постанову)
_____ 20 ____ року
_____ 20 ____ року

*Додаток 2
до Інструкції з організації роботи підрозділів
кримінальної міліції у справах дітей*

**ЖУРНАЛ № _____
реєстрації обліково-профілактичних справ поставлених на профілактичний
облік дітей**

№ з/п	П. І. Б.	Дата і місце народження	Місце проживання, телефони та рід занять	Категорія обліку	Дата та підстава взяття на облік	Дата та підстава зняття з обліку	Працівник, який здійснює профілактичну роботу	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8	9

ЗРАЗОК

*Додаток 3
до Інструкції з організації роботи підрозділів
кримінальної міліції у справах дітей*

Повідомляємо, що ____ . ____ .20__ р. Вашу дитину _____
у зв'язку з _____
взято на профілактичний облік _____ РВ (МВ) УМВС України
_____ області, строком на _____.

З метою недопущення вчинення дитиною правопорушень індивідуально-профілак-
тичну та роз'яснювальну роботу з нею буде проводити працівник _____
РВ _____ (службовий телефон _____).

Відповідно до статті 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеці-
альні установи для дітей» працівник кримінальної міліції у справах дітей має право:

- викликати дітей, їх батьків (усиновителів) або опікунів (піклувальників), а також ін-
ших осіб у справах та інших матеріалах про правопорушення і у разі ухилення без
поважних причин від явки за викликом — піддавати їх приводу;
 - відвідувати правопорушників, що не досягли 18 років, за місцем їх проживання, на-
вчання, роботи, проводити бесіди з ними, їх батьками, законними представниками.
- Інформуємо також, що:

- за невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання
дітей передбачена адміністративна відповідальність за статтею 184 Кодексу України
про адміністративні правопорушення;
- за злісне невиконання батьками, опікунами чи піклувальниками встановлених зако-
ном обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка
чи піклування, що спричинило тяжкі наслідки, передбачено кримінальну відпові-
дальність за статтею 166 Кримінального кодексу України.

Під час перебування на профілактичному обліку необхідно:

- дотримуватися вимог законодавства України;
- при виїзді за межі місця фактичного проживання на строк більше одного місяця або при
його зміні повідомляти про це працівників КМСД за місцем перебування на обліку;
- за необхідності та вимогою з'являтися до органу внутрішніх справ.

_____ РВ УМВС України _____ області _____
міліції _____

З умовами перебування на обліку дитини, підставами для зняття з обліку, відповідаль-
ністю за порушення умов перебування на обліку та Законом України «Про захист персо-
нальних даних» ознайомлені.

____ . ____ .20__ р.

(підпис дитини)

____ . ____ .20__ р.

(підпис батьків, осіб, що їх замінюють,
опікунів чи піклувальників)

Додаток 4
до Інструкції з організації роботи підрозділів
кримінальної міліції у справах дітей

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник

_____ 20__ року

ПЛАН
заходів індивідуальної профілактики

(П. І. Б.)

з ____ . ____ .20__ по ____ . ____ .20__ р.

№ з/п	Захід	Працівник, який здійснив профілактичну роботу	Відмітка про виконання
1	2	3	4

ПОГОДЖЕНО

Начальник (відділу, відділення) _____
_____ міліції _____
(посада, П. І. Б., підпис особи,

_____ 20__ року _____ 20__ року

ЗРАЗОК

*Додаток 5
до Інструкції з організації роботи підрозділів
кримінальної міліції у справах дітей*

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник

_____ 20__ року

ПОСТАНОВА

**про зняття (зміну) з профілактичного обліку дитини
та закриття обліково-профілактичної справи
на _____**

м. _____ 20__ року

Я, _____
УМВС України в _____ області _____
міліції _____,
розглянувши матеріали на _____,

(П. І. Б., число, місяць, рік народження, місце проживання)

УСТАНОВИВ:

(вказати підстави зняття (зміни) з профілактичного обліку)

На підставі пункту 4.18 розділу IV Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей, затвердженої наказом МВС України від 19 грудня 2012 року № 1176,

ПОСТАНОВИВ:

Зняти (змінити) з профілактичного(ий) обліку (облік) _____
(П. І. Б., число, місяць, рік народження)

із закриттям обліково-профілактичної справи та направленням її до архіву.

ЗГОДЕН

Начальник (відділу, відділення) _____
_____ міліції _____
(посада, П. І. Б., підпис особи,
що склала постанову)
_____ 20 ____ року
_____ 20 ____ року

*Додаток 6
до Інструкції з організації роботи підрозділів
кримінальної міліції у справах дітей*

ЖУРНАЛ № _____
**відомостей про дітей, які вчинили кримінальне правопорушення
на об'єктах обслуговування**

№ з/п	П. І. Б.	Дата і місце народження	Місце проживання, реєстрації, телефони, рід занять та документ, що підтверджує особу	Підстава внесення до журналу	До якого органу внутрішніх справ направлено інформацію, дата та номер	Дата та номер направленої повторної (додаткової) інформації	Дата та номер інформації, що отримана з територіального органу внутрішніх справ
1	2	3	4	5	6	7	8

*Додаток 7
до Інструкції з організації роботи підрозділів
кримінальної міліції у справах дітей*

ЖУРНАЛ № _____
реєстрації осіб, узятих на алфавітно-довідковий облік

№ з/п	П. І. Б.	Дата і місце народження	Місце проживання, телефони та рід занять	Категорія обліку	Дата та підстава взяття на облік	Дата та підстава зняття з обліку	Працівник підрозділу КМСД, який здійснює профілактичну роботу	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Розділ 7

ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРОКУРАТУРИ

У новому КПК України суттєво змінилися функції та повноваження слідчих, керівників органу досудового розслідування та прокурорів. Так, слідчий і керівник органу досудового розслідування віднесені законодавцем спільно із прокурором до представників сторони обвинувачення (п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України); прокурор за новим КПК України здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням (ч. 2 ст. 36 КПК України); прокурор і слідчий виступають лише ініціаторами застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій, що обмежують конституційні права громадян, рішення ж у формі ухвали приймає лише слідчий суддя (п. 10 ч. 2 ст. 36 КПК України), тощо.

Прокурор здійснює свої повноваження відповідно до ст. 36 КПК України, Закону України «Про прокуратуру», наказів Генерального прокурора та інших нормативно-правових актів, серед яких слід відмітити наказ Генеральної прокуратури України № 16 гн від 01.11.2012 року «Про організацію діяльності органів прокуратури щодо захисту прав і свобод дітей», який передбачає особливості організації розслідування кримінальних правопорушень щодо неповнолітніх.

Досудове розслідування, відповідно до ст. 38 КПК України, здійснюється слідчими підрозділами: 1) органів внутрішніх справ; 2) органів безпеки; 3) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; 4) органів державного бюро розслідувань¹.

Діяльність органів досудового розслідування в органах внутрішніх справ, окрім КПК України, також детально регламентована і відомчими нормативними актами, а саме:

- Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України, наказ МВС України № 686 від 09.08.2012 р.;
- Про розмежування юрисдикції слідчих транспортних і територіальних органів внутрішніх справ під час досудового розслідування кримінальних правопорушень,

¹ До моменту створення Державного бюро розслідувань повноваження щодо досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до ч. 1 ст. 9 ЗУ «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до 1-3 категорій посад, судьями та працівниками правоохоронних органів здійснюють слідчі органи прокуратури, які користуються повноваженнями слідчих, визначених КПК України (ч. 1 розділу XI КПК України).

учинених у сферах транспорту, охорони навколишнього природного середовища і земельних відносин, спільний наказ Генеральної прокуратури України та МВС України № 14/63 від 26.01.2013 р.;

- Про затвердження Інструкції з організації обліку та руху кримінальних проваджень, наказ МВС України № 681 від 06.08.2012 р., тощо.

Наказ МВС України № 686 від 09.08.2012 р. регламентує діяльність органів досудового розслідування, до яких, відповідно до п. 1.2 Положення про органи досудового розслідування МВС України, відносяться: ГСУ МВС України; слідчі управління (відділи) головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті; слідчі відділи (відділення) міських, районних, лінійних управлінь (відділів) головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті. Вищезазначене Положення закріплює: 1) порядок призначення слідчих на посаду, їх переміщення і звільнення з посади (4 розділ); 2) права, обов'язки, гарантії їх процесуальної незалежності (розділ 5), які доповнюють повноваження слідчого, закріплені в ст. 40 КПК України; 3) повноваження працівника організаційно-методичного підрозділу (розділ 6), слідчого-криміналіста (розділ 7), службової особи, відповідальної за перебування затриманих (розділ 8), помічника слідчого (розділ 9).

Наказом МВС України № 686 від 09.08.2012 р. затверджені також: Положення про Головне слідче управління МВС України; Типове положення про слідче управління (відділ) головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті; Типове положення про слідчий відділ (відділення) міського, районного, лінійного управління (відділу) головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті. Вказані положення регламентують особливості діяльності різнорівневих підрозділів слідства та повноваження слідчих, котрі в них працюють.

Організація, планування, аналітична, методична і статистична робота органів досудового розслідування та координація їх діяльності здійснюється відповідно до Інструкції з організації діяльності органів досудового розслідування МВС України, що затверджена наказом МВС України № 686 від 09.08.2012 р. Додатком до вказаної Інструкції передбачено перелік нарядів, обов'язкових для ведення в слідчих управліннях, відділах, відділеннях, а саме: 1) журнал-реєстр кримінальних проваджень; 2) журнал-наряд заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення; 3) журнал-наряд обліку виїздів слідчих на місця подій та застосування криміналістичної техніки; 4) наряд організації роботи і планування; 5) наряд обліку стану законності; 6) наряд загального контролю; 7) наряд статистики; 8) директивний наряд; 9) наряд обліку індивідуально-виховної роботи, заходів щодо зміцнення дисципліни і законності серед особового складу та службової підготовки.

Інструкція з організації обліку та руху кримінальних проваджень, що затверджена наказом МВС України № 681 від 06.08.2012 р., визначає єдиний порядок обліку кримінальних

проваджень в органах внутрішніх справ, який різниться залежно від підстав зупинення та закриття кримінального провадження. Так, ті кримінальні провадження, що перебувають у провадженні, обліковуються слідчим у книзі обліку слідчої роботи, до якої заносить відомості про рух кримінальних проваджень (розділ 2). Кримінальні провадження, в яких досудове розслідування зупинено на підставі п. 1, 3 ч. 1 ст. 280 КПК України, зберігаються у тих слідчих, у провадженні яких перебували до прийняття цього рішення; зупинені на підставі п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України — передаються під підпис особі, відповідальній за їх зберігання, для подальшого поміщення до архіву слідчого підрозділу (розділ 3); закриті слідчим кримінальні провадження — у 5-денний строк після складання вмотивованого висновку про обґрунтованість їх закриття передаються начальником слідчого підрозділу до архівного приміщення територіального органу внутрішніх справ (розділи 3). Вказана Інструкція передбачає також порядок зберігання, видачі та інвентаризації кримінальних проваджень.

Відповідно до ст. 216 КПК України, слідчі ОВС здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, крім тих, які віднесені до підслідності інших органів досудового розслідування. Суттєво спростив розмежування юрисдикції слідчих ОВС спільний наказ Генеральної прокуратури України та МВС України від 26.01.2013 № 14/63 «Про розмежування юрисдикції слідчих транспортних і територіальних органів внутрішніх справ під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених у сферах транспорту, охорони навколишнього природного середовища і земельних відносин», який у ч. 1 регламентував, що досудове розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової, господарської діяльності, охорони довкілля, проти власності, безпеки виробництва, які вчинені службовими особами підприємств, установ, організацій, органів влади та контролю у сферах автодорожнього комплексу, автомобільного, повітряного, магістрального трубопровідного, морського, річкового транспорту та метрополітену, а також кримінальних правопорушень, передбачених статтями 276, 276—1, 277, 278, 279, 280, 281, 284, 285, 288 КК України, здійснюється слідчими лінійних відділів внутрішніх справ на відповідному виді транспорту, під юрисдикцією яких знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення. А досудове розслідування кримінальних правопорушень у сферах охорони навколишнього природного середовища і земельних відносин (у тому числі пов'язаних зі службовою діяльністю), що вчинені на річці Дніпро, її водосховищах, Дніпровсько-Бузькому лимані, у їх водоохоронних зонах та на прибережних захисних смугах, а також на підприємствах, які здійснюють скиди в ці водні об'єкти, повинно здійснюватися слідчими лінійних органів внутрішніх справ на річковому транспорті, під юрисдикцією яких знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення (ч. 2 Наказу).

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

09.08.2012 р.

м. Київ

№ 686

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
22 жовтня 2012 року за № 1769/22081*

**Про організацію діяльності органів досудового розслідування
Міністерства внутрішніх справ України**

Відповідно до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого Указом Президента України від 06 квітня 2011 року № 383, у зв'язку з уведенням у дію Кримінального процесуального кодексу України та з метою вдосконалення діяльності органів досудового розслідування МВС України, належного виконання ними законодавства про кримінальне провадження **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити:

1.1. Положення про органи досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України, що додається.

1.2. Положення про Головне слідче управління МВС України, що додається.

1.3. Типове положення про слідче управління (відділ) головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, що додається.

1.4. Типове положення про слідчий відділ (відділення) міського, районного, лінійного управління (відділу) головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, що додається.

1.5. Інструкцію з організації діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України, що додається.

2. Начальникам головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті забезпечити підготовку і затвердження положень про слідчі управління (відділи) головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті відповідно до типових положень, затверджених цим наказом, з урахуванням Типової структури органів внутрішніх справ України.

3. Головному слідчому управлінню (Фаринник В.І.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

4. Цей наказ набирає чинності з дня набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України.

5. Наказ надіслати за належністю.

Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Т. в. о. Міністра
генерал-лейтенант міліції

С. П. Черних

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МВС України
09 серпня 2012 р. № 686

ПОЛОЖЕННЯ

про органи досудового розслідування

Міністерства внутрішніх справ України

I. Загальні положення

1.1. Органи досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України (далі — органи досудового розслідування) є структурними підрозділами МВС України та його територіальних органів, які згідно з Кримінальним процесуальним кодексом України забезпечують досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до їх підслідності.

1.2. Органами досудового розслідування є:

1.2.1. Головне слідче управління МВС України (далі — ГСУ МВС України).

1.2.2. Слідчі управління (відділи) головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — слідчі управління (відділи) ГУМВС, УМВС України).

1.2.3. Слідчі відділи (відділення) міських, районних, лінійних управлінь (відділів) головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — слідчі підрозділи територіальних органів внутрішніх справ).

1.3. Правову основу діяльності органів досудового розслідування становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України (далі — КПК) та інші нормативно-правові акти з питань досудового розслідування.

1.4. Діяльність органів досудового розслідування здійснюється відповідно до принципів верховенства права, законності, рівності перед законом і судом, поваги до людської гідності, забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, недоторканності житла чи іншого володіння особи, таємниці спілкування, невтручання в приватне життя, недоторканності права власності, презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї, заборони двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення, забезпечення права на захист, змагальності сторін кримінального провадження та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, безпосередності дослідження показань, речей і документів, забезпеченні права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності, публічності, диспозитивності, розумності строків досудового розслідування.

1.5. Органи досудового розслідування очолюють:

- у Міністерстві внутрішніх справ України — начальник Головного слідчого управління МВС України;

- у головних управліннях, управліннях МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС України) — перші заступники начальників ГУМВС, УМВС України — начальники слідчих управлінь (відділів);
- у територіальних органах внутрішніх справ — перші заступники начальників територіальних органів внутрішніх справ — начальники слідчих відділів (відділень).

1.6. Структура та штатна чисельність органів досудового розслідування затверджуються МВС України.

1.7. Органи досудового розслідування при здійсненні своїх повноважень взаємодіють з міністерствами, іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, державними установами, громадськими організаціями і об'єднаннями, а також відповідно до міжнародних договорів з компетентними та судовими органами іноземних держав.

1.8. На працівників органів досудового розслідування, які мають спеціальні звання, поширюються правові та соціальні гарантії, передбачені Законом України «Про міліцію».

Умови і порядок проходження служби в органах досудового розслідування встановлюються Кодексом законів про працю України, Законом України «Про державну службу» та Положенням про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, затвердженим постановою Кабінету Міністрів Української РСР від 29 липня 1991 року № 114.

II. Завдання органів досудового розслідування

2.1. На органи досудового розслідування покладаються такі завдання:

2.1.1. Захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень.

2.1.2. Охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження.

2.1.3. Забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень, що підслідні слідчим органів внутрішніх справ (злочинів — у формі досудового слідства, кримінальних проступків — у формі дізнання).

2.1.4. Забезпечення відшкодування фізичним і юридичним особам шкоди, заподіяної кримінальними правопорушеннями.

2.1.5. Виявлення причин і умов, які сприяють учиненню кримінальних правопорушень, і вжиття через відповідні органи заходів щодо їх усунення.

2.2. На органи досудового розслідування можуть бути покладені й інші завдання, встановлені законодавством України.

2.3. Органи досудового розслідування зобов'язані застосовувати всі передбачені чинним законодавством заходи для забезпечення ефективності досудового розслідування.

III. Основні функції органів досудового розслідування

3.1. Відповідно до покладених на органи досудового розслідування завдань вони виконують такі функції:

3.1.1. Усебічне, повне і неупереджене дослідження обставин кримінального провадження, виявлення як тих обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надання їм належної правової оцінки та забезпечення прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

3.1.2. Аналіз слідчої практики, організації і результатів діяльності слідчих, унесення на основі цього в установленому порядку пропозицій щодо підвищення ефективності функціонування органів досудового розслідування, забезпечення правопорядку, посилення боротьби зі злочинністю, інформування населення із зазначених питань через засоби масової інформації.

3.1.3. Розроблення та реалізація заходів щодо дотримання законодавства, зміцнення службової дисципліни, підвищення якості досудового розслідування і скорочення його строків.

3.1.4. Вивчення, узагальнення позитивного досвіду досудового розслідування, упровадження його на практиці та розроблення сучасних методик розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

3.1.5. Організація взаємодії Головного слідчого управління та підпорядкованих слідчих підрозділів з органами та підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову й експертну діяльність, прокурорський нагляд у кримінальних провадженнях.

3.1.6. Вивчення практики застосування слідчими норм права і розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства України.

3.1.7. Забезпечення підбору, розстановки і виховання слідчих кадрів, підвищення їх кваліфікації та професійної майстерності.

3.1.8. Організація відповідно до КПК та законів України розгляду і вирішення скарг і заяв громадян, які надходять у зв'язку з провадженням досудового розслідування кримінальних правопорушень.

3.2. На органи досудового розслідування можуть бути покладені й інші функції, передбачені чинним законодавством.

IV. Порядок призначення слідчих на посаду, їх переміщення і звільнення з посади

4.1. Під поняттям «слідчий», яке застосовується в цьому Положенні, слід розуміти службових осіб органів внутрішніх справ, уповноважених в межах компетенції, передбаченої КПК, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень, які перебувають на посадах керівників органів досудового розслідування, їх заступників, керівників структурних підрозділів органів досудового розслідування і їх заступників та старших слідчих в особливо важливих справах, слідчих в особливо важливих справах, старших слідчих, слідчих.

Слідчі не можуть бути членами політичних партій, рухів та інших громадських об'єднань, що мають політичну мету. Їм забороняється займатися будь-якими видами іншої оплачуваної (крім викладацької, наукової, творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) та підприємницької діяльності, а також організувати страйки або брати в них участь.

На слідчих поширюються вимоги та обмеження, встановлені Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції».

4.2. Начальник ГСУ МВС України, його перший заступник, заступники, начальники структурних підрозділів ГСУ МВС України, їх заступники, старші слідчі в особливо важливих справах, інші працівники та службовці ГСУ МВС України призначаються на посади і звільняються з посад наказами МВС України.

4.3. Перші заступники начальників ГУМВС, УМВС — начальники слідчих управлінь (відділів) призначаються на посади та звільняються з посад Міністром внутрішніх справ України за поданням начальників головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, погодженим з начальником Головного слідчого управління.

4.4. Заступники начальників слідчих управлінь (відділів), начальники відділів (відділень) у складі слідчих управлінь (відділів), їх заступники, старші слідчі в особливо важливих справах, слідчі в особливо важливих справах, старші слідчі, слідчі та інші працівники слідчих управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС, перші заступники начальників територіальних органів внутрішніх справ — начальники слідчих відділів, відділень, їх заступники, старші слідчі, слідчі та інші працівники слідчих підрозділів територіальних органів внутрішніх справ приймаються на службу в органи внутрішніх справ, призначаються на посади та звільняються з посад та/або зі служби в органах внутрішніх справ (за винятком звільнення зі служби осіб старшого начальницького складу зі спеціальним званням «полковник міліції», які звільняються зі служби в органах внутрішніх справ Міністром внутрішніх справ України відповідно до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів Української РСР від 29 липня 1991 року № 114) начальниками головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті за поданням перших заступників начальників ГУМВС, УМВС — начальників слідчих управлінь (відділів).

4.5. Атестація працівників органів досудового розслідування проводиться відповідно до вимог Закону України «Про професійний розвиток працівників», а осіб рядового і начальницького складу органів досудового розслідування — відповідно до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів Української РСР від 29 липня 1991 року № 114.

V. Права і обов'язки слідчих, гарантії їх процесуальної незалежності

5.1. Слідчий має статус службової особи, яка займає відповідальне становище в системі правоохоронних органів і наділена спеціальними, лише їй притаманними повноваженнями в кримінальному провадженні.

5.2. Під час досудового розслідування слідчий самостійно приймає процесуальні рішення, за винятком випадків, коли законом передбачено одержання вмотивованого рішення слідчого судді, суду або згоди прокурора, і є відповідальним за законне і своєчасне виконання цих рішень.

5.3. При виконанні своїх службових обов'язків слідчий зобов'язаний:

5.3.1. Дотримуватися вимог Конституції України, КПК та законів України під час досудового розслідування.

5.3.2. Забезпечувати повне, усебічне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень у межах установлених КПК строків.

5.3.3. Виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються в письмовій формі.

5.3.4. Забезпечувати реалізацію в повному обсязі прав і законних інтересів усіх учасників кримінального провадження.

5.3.5. Не розголошувати відомості, що становлять державну чи іншу охоронювану законом таємницю, інформацію про приватне (особисте і сімейне) життя особи та інші відомості, здобуті при розслідуванні кримінальних правопорушень.

5.3.6. Не вчиняти будь-яких дій, що ганьблять звання слідчого і можуть викликати сумнів у його об'єктивності та неупередженості.

5.3.7. У разі наявності підстав, передбачених статтею 77 КПК, заявляти самовідвід від участі в кримінальному провадженні в порядку, визначеному статтею 80 КПК.

5.4. Службові особи органів та підрозділів внутрішніх справ, крім безпосередніх керівників органів досудового розслідування, вищих керівників органів досудового розслідування, працівників організаційно-методичних підрозділів, слідчих-криміналістів, які діють у межах повноважень, визначених КПК, не можуть мати доступу до матеріалів кримінальних проваджень, витребувати їх у слідчого для перевірки стану розслідування кримінального правопорушення, вивчення і надання вказівок, визначення кваліфікації кримінального правопорушення чи будь-яким іншим способом утручатися в процесуальну діяльність слідчого.

Утручання в процесуальну діяльність слідчих осіб, що не мають на те законних повноважень, тягне за собою передбачену чинним законодавством відповідальність.

5.5. Рішення слідчого судді, суду, письмові доручення і вказівки прокурора та вказівки керівника органу досудового розслідування, які не суперечать рішенням та вказівкам прокурора, надані в межах їх компетенції і в установленій чинним законодавством формі, є обов'язковими для виконання слідчим.

5.6. При незгоді з рішенням, дією чи бездіяльністю прокурора у відповідному досудовому провадженні слідчий в установленому порядку подає скаргу до прокуратури вищого рівня щодо прокуратури, в якій обіймає посаду прокурор, рішення, дія чи бездіяльність якого оскаржується.

5.7. Слідчий має право в порядку, передбаченому КПК, доручати відповідним оперативним підрозділам органів внутрішніх справ проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Доручення слідчого щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання.

5.8. Працівники міліції зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого.

5.9. Розголошення даних досудового розслідування, вчинене слідчим, працівником оперативно-розшукового органу незалежно від того, чи приймала ця особа безпосередньо

участь у досудовому розслідуванні, якщо розголошені дані ганьблять людину, принижують її честь і гідність, тягне за собою відповідальність, установлену законодавством.

VI. Працівник організаційно-методичного підрозділу

6.1. Головним завданням працівника організаційно-методичного підрозділу ГСУ МВС України, слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС України (далі — слідчий-методист) є надання практичної і методичної допомоги в організації роботи органів досудового розслідування.

6.2. До повноважень слідчого-методиста належать:

6.2.1. Розроблення проектів нормативно-правових актів з питань, що стосуються сфери діяльності органів досудового розслідування.

6.2.2. Здійснення контролю за організацією роботи слідчих підрозділів і проведення ними досудового розслідування, підготовка письмових рекомендацій щодо вдосконалення форм і методів керівництва підрозділами та з інших питань.

6.2.3. Надання допомоги і перевірка роботи слідчих підрозділів, здійснення заходів щодо усунення недоліків і підвищення рівня слідчої роботи на місцях, контроль за їх виконанням.

6.2.4. Вивчення передового досвіду і наукових методів розслідування кримінальних правопорушень, унесення пропозицій керівництву органів досудового розслідування про необхідність їх узагальнення, розповсюдження, запровадження в практичну діяльність.

6.2.5. Вивчення слідчої практики, організації і результатів слідчої роботи, внесення керівництву органів досудового розслідування пропозицій щодо вдосконалення організації діяльності слідчих підрозділів, підвищення ролі слідчих у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень.

6.3. Слідчий-методист:

6.3.1. Надає методичну допомогу в організації роботи слідчих підрозділів, які за ним закріплені.

6.3.2. Вносить пропозиції про заслуховування на нарадах звітів керівників органів досудового розслідування та слідчих про організацію і стан слідчої роботи, розслідування конкретних кримінальних правопорушень.

6.3.3. У межах своєї компетенції дає рекомендації (з питань слідчої роботи) працівникам слідчих підрозділів.

6.3.4. Здійснює контроль за своєчасним внесенням слідчими відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, повнотою та достовірністю внесених даних, правильністю попередньої правової кваліфікації кримінального правопорушення.

6.3.5. Вивчає матеріали закритих слідчими кримінальних проваджень про тяжкі та особливо тяжкі злочини, складає щодо них висновки і надсилає їх до архіву відповідного підрозділу інформаційно-аналітичного забезпечення, забезпечує контроль за своєчасним надходженням їх до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС України для вивчення.

6.3.6. Веде обліки кримінальних проваджень, які закриті слідчим за відсутністю події або складу кримінального правопорушення або у зв'язку з набранням чинності законом, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, учинене особою. При виявленні фактів незаконного чи необгрунтованого закриття кримінальних проваджень упродовж двадцяти діб від часу отримання прокурором копії постанови про закриття кримінального провадження вносить керівництву органу досудового розслідування пропозиції про направлення матеріалів кримінального провадження прокурору для скасування постанови слідчого про закриття кримінального провадження у зв'язку з незаконністю або необгрунтованістю.

6.3.7. Здійснює контроль за станом досудового розслідування тяжких і особливо тяжких злочинів, у тому числі вчинених проти життя та здоров'я особи; кримінальних правопорушень, учинених у сфері господарської та службової діяльності; а також кримінальних правопорушень, учинених стосовно народних депутатів України, депутатів місцевих рад, працівників засобів масової інформації, працівників органів прокуратури та суду; учинених неповнолітніми або за їх участю; іноземцями або щодо них; усіх інших кримінальних правопорушень, які викликали значний суспільний резонанс або стан розслідування яких знаходиться на контролі у МВС України, Генеральній прокуратурі України, прокуратурах обласного рівня.

З цією метою веде обліки кримінальних правопорушень, які перебувають на контролі, за кожним з них заводять контрольно-наглядову справу і не рідше одного разу на місяць витребує інформацію про стан досудового розслідування цих кримінальних правопорушень. За необхідності особисто вивчає матеріали кримінальних проваджень за такими кримінальними правопорушеннями, виявляє недоліки в розслідуванні, уживає заходів щодо їх усунення, активізації роботи з розкриття кримінальних правопорушень, які перебувають на контролі. Щомісяця доповідає керівництву органу досудового розслідування про результати розслідування вказаних кримінальних правопорушень, готує відповідні інформаційні довідки та проекти письмових вказівок.

6.3.8. Здійснює постійний контроль за дотриманням строків кримінального провадження. Не рідше одного разу на місяць витребує в підрозділах інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України, ГУМВС, УМВС України списки кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення, які розслідуються понад установлені КПК строки, виявляє причини, які негативно впливають на дотримання строків досудового розслідування, уживає заходів щодо скорочення кількості таких кримінальних проваджень і усунення виявлених недоліків.

6.3.9. Організовує підготовку необхідних матеріалів для продовження процесуальних строків у кримінальних провадженнях на строк понад три місяці. Забезпечує ретельне вивчення матеріалів вказаних кримінальних проваджень. Безпосередньо готує необхідні документи для продовження процесуальних строків, організовує заслуховування результатів розслідування цих кримінальних проваджень у керівника органу досудового розслідування, уносить пропозиції щодо заходів реагування до винних осіб.

6.3.10. Здійснює контроль за додержанням строків затримання осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, тримання під вартою. Перевіряє обґрунтованість звільнення з ізоляторів тимчасового тримання органів внутрішніх справ України осіб, які затримані слідчими.

6.3.11. Уживає заходів щодо підвищення якості досудового розслідування. З цією метою з'ясовує причини допущених слідчими недоліків та порушень законодавства, уживає заходів щодо їх усунення.

Постійно веде обліки кримінальних проваджень, у яких прокурорами скасовано постанову слідчого про закриття кримінального провадження; слідчим суддею постановлено ухвалу про скасування рішення слідчого або якою зобов'язано його припинити дію чи вчинити певну дію; судом під час судового провадження постановлено ухвалу про закриття кримінального провадження за відсутності в діянні складу кримінального правопорушення; судом ухвалено виправдувальний вирок.

Щомісяця доповідає керівництву органу досудового розслідування про стан цієї роботи в підпорядкованих слідчих підрозділах, уносить пропозиції щодо її покращення.

6.3.12. Здійснює належний розгляд звернень громадян, депутатських запитів і звернень, документів прокурорського реагування та рішень судів, проводить за ними перевірки, готує мотивовані висновки. Уносить пропозиції керівництву органу досудового розслідування щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності, уживає заходів щодо усунення недоліків. За необхідності здійснює перевірки з виїздом до підпорядкованих органів досудового розслідування.

6.3.13. Здійснює контроль за встановленням слідчими осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, у тому числі в минулих роках. Вносить пропозиції керівництву органу досудового розслідування щодо покращання цієї роботи.

6.3.14. Контролює правильність та повноту введення слідчими до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про рух кримінальних проваджень та своєчасність введення таких відомостей за прийнятими слідчими рішеннями. Забезпечує достовірність звітності, яка надходить з підпорядкованих органів досудового розслідування.

6.3.15. Перевіряє планування роботи в слідчих підрозділах органів внутрішніх справ, стан виконання планових заходів, відповідність планам ГСУ МВС України та слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС України, наявність індивідуальних планів роботи слідчих, планів розслідування кримінальних проваджень, планів-графіків закінчення досудового розслідування кримінальних правопорушень і стан виконання цих планів. У разі виявлення недоліків при складанні планів роботи надає практичну і методичну допомогу щодо усунення недоліків. З урахуванням зміни оперативної обстановки вживає заходів щодо внесення корективів у плани роботи.

6.3.16. Організовує проведення щорічних інвентаризацій кримінальних проваджень. Забезпечує надходження до вищого органу досудового розслідування та підрозділу інформаційно-аналітичного забезпечення органу внутрішніх справ об'єктивної інформації про рух кримінальних проваджень.

6.3.17. Контролює стан організації в слідчих підрозділах роботи з підбору, розстановки, навчання і виховання кадрів органів досудового розслідування. Щомісяця доповідає керівництву органу досудового розслідування про стан цієї роботи, наявність вакантних посад в слідчих підрозділах, уносить пропозиції щодо заміщення вакантних посад.

6.3.18. За письмовою вказівкою, наказом (дорученням) керівника органу досудового розслідування проводить службові розслідування, у тому числі з виїздом до слідчих підрозділів, за фактами порушень слідчими норм кримінального процесуального законодавства та вносить пропозиції щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності.

6.3.19. Особисто приймає щомісячні звіти від керівників слідчих підрозділів і вимагає від них:

- відомості про дотримання графіка розслідування кримінальних проваджень, у тому числі про кількість кримінальних правопорушень, що виявлені слідчими;
- списки кримінальних проваджень;
- переданих прокурору для звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності або закритих прокурором;
- у яких рішення про закриття кримінального провадження прийнято слідчими;
- у яких з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань не встановлено осіб, які вчинили кримінальні правопорушення;
- у яких особам повідомлено про підозру в учиненні кримінальних правопорушень;
- списки кримінальних проваджень, у яких після повідомлення про підозру в учиненні кримінального проступку протягом одного місяця не закінчено дізнання та після повідомлення про підозру в учиненні злочину протягом двох місяців не закінчено досудове слідство, із зазначенням причин їх тривалості та відомостей про продовження процесуальних строків у встановленому порядку;
- списки кримінальних проваджень, у яких досудове розслідування зупинено у звітному періоді у зв'язку з:
- переховуванням підозрюваного від органів досудового розслідування з метою ухилення від кримінальної відповідальності і невстановлення його місцезнаходження, із зазначенням номерів розшукових справ;
- захворюванням підозрюваного на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі в кримінальному провадженні, за наявності медичного висновку, який підтверджує цей факт;
- необхідністю виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва, із зазначенням стану виконання запиту про міжнародну правову допомогу;
- відомості про стан роботи з особовим складом слідчих підрозділів, наявність вакантних посад.

VII. Слідчий-криміналіст

7.1. Головним завданням слідчого-криміналіста ГСУ МВС України, слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС України (далі — слідчий-криміналіст) є надання практичної і методичної допомоги слідчим у розслідуванні тяжких та особливо тяжких злочинів.

7.2. Робота слідчих-криміналістів включає в себе:

7.2.1. Запровадження в слідчу практику наукових рекомендацій щодо організації роботи і тактики проведення окремих слідчих дій, застосування техніко-криміналістичних засобів і розповсюдження позитивного досвіду при розслідуванні кримінальних правопорушень. Розроблення методики розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень з урахуванням оперативної обстановки в регіоні.

7.2.2. Підвищення професійного рівня слідчих щодо розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі тих, у яких осіб, що їх учинили, не встановлено.

7.3. Слідчий-криміналіст:

7.3.1. Щодня знайомиться з оперативними зведеннями про кримінальні правопорушення, що вчинені за добу, у випадках і в строки, передбачені нормативно-правовими актами МВС України, надає об'єктивну інформацію про вчинені кримінальні правопорушення до ГСУ МВС України.

7.3.2. Бере участь в огляді місця події при вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину чи іншого кримінального правопорушення, яке викликало значний суспільний резонанс, надає кваліфіковану допомогу в пошуку слідів кримінального правопорушення, належній їх фіксації з метою правильного процесуального оформлення, виключення надалі їх втрати або приведення в непридатний для подальших досліджень стан.

7.3.3. З урахуванням зібраних доказів та обставин, виявлених під час досудового розслідування, надає допомогу слідчому в складенні погодженого плану слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Надалі при необхідності розробляє додаткові плани.

7.3.4. За результатами кожного огляду місця події, у якому брав участь (у разі внесення інформації до Єдиного реєстру досудових розслідувань), а також у разі вчинення кримінального правопорушення, яке ставиться на контроль МВС України, Генеральної прокуратури України, прокуратур обласного рівня, та за письмовою вказівкою керівництва слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС України заводить контрольно-наглядову справу. Здійснює супроводження стану розслідування такого кримінального правопорушення аж до прийняття в кримінальному провадженні остаточного рішення, передбаченого КПК, для чого не рідше одного разу на місяць витребує інформацію про результати досудового розслідування та вносить пропозиції щодо його вдосконалення.

7.3.5. Надає допомогу слідчим в організації досудового розслідування, у тому числі в проведенні окремих слідчих дій, застосуванні техніко-криміналістичних засобів, залученні спеціалістів, використанні можливостей криміналістичних, оперативно-довідкових

та інших обліків органів внутрішніх справ України. Для надання практичної допомоги в проведенні окремих слідчих дій слідчих-криміналістів включають до складу слідчих груп.

7.3.6. Вивчає кримінальні провадження з точки зору належного експертно-криміналістичного супроводження досудового розслідування.

7.3.7. Опрацьовує та запроваджує в слідчу практику наукові методи (у тому числі з урахуванням досвіду інших держав) розслідування кримінальних правопорушень та засоби криміналістичної техніки.

7.3.8. Надає допомогу при підготовці та призначенні складних судових експертиз, визначенні кола питань, що підлягають вирішенню, супроводжує проведення зазначених експертиз в експертних установах.

7.3.9. Вивчає слідчу практику, розробляє заходи щодо її вдосконалення, узагальнює можливості криміналістики і судової експертизи в процесі досудового розслідування, запроваджує на підставі цього позитивний досвід, надає підтверджені практикою рекомендації щодо методики і тактики досудового розслідування. З урахуванням виявлених недоліків і проблем в організації роботи вносить пропозиції керівництву слідчих управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС України щодо їх розгляду на оперативних нарадах. Уносить пропозиції про заслуховування на оперативних нарадах звітів працівників органів досудового розслідування та оперативних підрозділів щодо організації і стану оперативно-розшукової та слідчої роботи, розслідування конкретних кримінальних правопорушень.

7.3.10. Здійснює контроль за цілеспрямованим використанням техніко-криміналістичних засобів, які закріплені за органом досудового розслідування.

7.3.11. Визначає і обґрунтовує кількість необхідних техніко-криміналістичних засобів, матеріалів, навчально-методичної літератури, вносить пропозиції щодо їх придбання і розподілу.

7.3.12. Перевіряє та узагальнює практику роботи слідчих щодо застосування техніко-криміналістичних засобів і наукових рекомендацій, стан роботи слідчо-оперативних груп на місцях подій та при розслідуванні обставин учинених кримінальних правопорушень, які перебувають на контролі, готує аналізи та інформаційні листи з цього питання.

7.3.13. З метою підвищення кваліфікаційного рівня працівників органів досудового розслідування планує і організовує проведення занять зі службової підготовки, на яких розкриває проблемні питання, що виникають під час досудового розслідування, методику й тактику розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень тощо.

VIII. Службова особа, відповідальна за перебування затриманих

8.1. Службова особа, відповідальна за перебування затриманих, — особа рядового або молодшого начальницького складу органів внутрішніх справ, основним завданням якої є здійснення контролю за дотриманням іншими службовими особами прав затриманого, а також безпосереднє забезпечення цих прав.

8.2. Кількість службових осіб, відповідальних за перебування затриманих, підрозділу органу досудового розслідування визначається начальниками ГУМВС, УМВС України з урахуванням вимог законодавства, яким регламентовано діяльність ізоляторів тимчасового тримання органів внутрішніх справ України (далі — ІТТ), але не менше чотирьох працівників у одному ІТТ.

8.3. Службова особа, відповідальна за перебування затриманих, у своїй діяльності безпосередньо підпорядковується та підзвітна начальнику органу досудового розслідування, в якому територіально знаходиться ІТТ.

8.4. Службова особа, відповідальна за перебування затриманих, крім обов'язків, передбачених статтями 212, 213 КПК, повинна:

8.4.1. Вести обліки затриманих слідчими осіб, які підозрюються в учиненні злочину, а також підозрюваних, яким обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

8.4.2. Щоденно письмово доповідати керівнику органу досудового розслідування про стан дотримання прав осіб, затриманих за підозрою в учиненні злочину.

8.4.3. При реєстрації затриманого перевіряти наявність видимих тілесних ушкоджень на його тілі. За наявності підстав забезпечити невідкладне надання належної медичної допомоги та фіксацію тілесних ушкоджень медичним працівником.

8.4.4. У разі звернення до неї затриманого про застосування насильства під час затримання зафіксувати його заяву та прийняти її в письмовому вигляді.

8.4.5. Завчасно, але не пізніше трьох годин до завершення:

24-годинного строку з моменту затримання інформувати керівника органу досудового розслідування про необхідність звільнення затриманого в разі невручення йому повідомлення про підозру;

60-годинного строку з моменту затримання інформувати керівника органу досудового розслідування про необхідність звільнення затриманого в разі недоставляння його до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно нього запобіжного заходу.

8.4.6. Не допускати до затриманих працівників оперативних підрозділів, інших службових осіб органів внутрішніх справ без письмового дозволу слідчого, який розслідує кримінальне провадження, або прокурора, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням.

ІХ. Помічник слідчого

9.1. Помічник слідчого — працівник органу досудового розслідування, завданням якого є надання допомоги слідчому і виконання його доручень, пов'язаних з розслідуванням кримінальних правопорушень. Посада помічника слідчого належить до посад рядового або молодшого начальницького складу.

9.2. Працівники міліції у межах компетенції зобов'язані надавати помічнику слідчого всебічну допомогу у виконанні його обов'язків.

9.3. Помічник слідчого зобов'язаний виконувати усні та письмові доручення начальника відповідного органу досудового розслідування, його заступників, слідчих у встановлені строки та у визначеному законодавством порядку.

9.4. Помічник слідчого має право:

9.4.1. Брати участь в проведенні слідчих дій (огляд місцевості, приміщення, речей та документів, огляд трупа, слідчий експеримент, отримання зразків для експертизи, тимчасове вилучення майна, обшук, пред'явлення речей, трупів та осіб для впізнання, проведення допиту, впізнання в режимі відеоконференції).

9.4.2. Забезпечувати виконання виклику для проведення слідчих дій свідків, потерпілих, підозрюваних, спеціалістів, експертів, цивільних позивачів, цивільних відповідачів та інших учасників кримінального провадження.

9.4.3. Залучати понятих до участі в проведенні процесуальних дій.

9.4.4. У встановленому законодавством порядку доставляти запити слідчих в установи, організації, підприємства на документи та предмети, необхідні для проведення всебічного й неупередженого розслідування в кримінальному провадженні, та доставляти витребувані документи та предмети за місцем призначення.

9.4.5. Бути присутнім при ознайомленні в установленому статтею 290 КПК порядку з матеріалами досудового розслідування підозрюваним, його захисником, законним представником та захисником особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру.

9.4.6. Вносити керівництву слідчого підрозділу пропозиції щодо покращення організації та підвищення ефективності роботи помічників слідчих і слідчого підрозділу в цілому.

Начальник

**Головного слідчого управління
генерал-майор міліції**

В. І. Фаринник

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МВС України
09 серпня 2012 року № 686

ПОЛОЖЕННЯ

про Головне слідче управління МВС України

I. Загальні положення

1.1. Головне слідче управління Міністерства внутрішніх справ України (далі — ГСУ МВС України) є структурним підрозділом Міністерства внутрішніх справ України, який забезпечує в межах повноважень виконання законодавства України про кримінальне провадження та є головним органом досудового розслідування в системі МВС України.

1.2. Правовою основою діяльності ГСУ МВС України є Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України (далі — КПК) та інші нормативно-правові акти з питань досудового розслідування.

1.3. Діяльність ГСУ МВС України здійснюється відповідно до принципів верховенства права, законності, рівності перед законом і судом, поваги до людської гідності, забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, недоторканності житла чи іншого володіння особи, таємниці спілкування, невтручання в приватне життя, недоторканності права власності, презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї, заборони двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення, забезпечення права на захист, змагальності сторін кримінального провадження та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, безпосередності дослідження показань, речей і документів, забезпеченні права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності, публічності, диспозитивності, розумності строків досудового розслідування, на основі взаємодії з усіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування і громадськими об'єднаннями.

1.4. Діяльність ГСУ МВС України здійснюється на підставі планування, поєднання єдиного керівництва у вирішенні питань службової діяльності та колегіальності при їх обговоренні, персональної відповідальності кожного працівника за стан справ на своїй ділянці роботи.

1.5. У ГСУ МВС України найбільш важливі і нагальні питання діяльності органів досудового розслідування в системі МВС України розглядаються на оперативних нарадах.

1.6. Діловодство і заходи з режиму секретності здійснюються в ГСУ МВС України відповідно до законодавства України.

1.7. Особовий склад ГСУ МВС України комплектується з осіб начальницького складу, державних службовців та найманих працівників.

1.8. Фінансове і матеріально-технічне забезпечення ГСУ МВС України здійснюється у межах видатків Державного бюджету України, передбачених на утримання МВС України на відповідний рік.

1.9. Нагляд за законністю діяльності ГСУ МВС України здійснює Генеральна прокуратура України в порядку, передбаченому КПК та законами України.

II. Основні завдання Головного слідчого управління МВС України

2.1. На ГСУ МВС України покладаються такі завдання:

2.1.1. Організаційно-методичне керівництво діяльністю органів досудового розслідування з метою забезпечення всебічного, повного та неупередженого досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність.

2.1.2. Здійснення в межах повноважень контролю за дотриманням законодавства в діяльності підпорядкованих органів досудового розслідування.

2.1.3. Організація взаємодії слідчих підрозділів з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ і у межах компетенції з іншими правоохоронними органами, органами державної влади України, а також відповідними органами іноземних держав на підставі міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

2.1.4. Здійснення профілактичної роботи на підставі матеріалів розслідування кримінальних правопорушень.

2.1.5. Підвищення професійної майстерності працівників слідчих підрозділів органів внутрішніх справ.

2.1.6. Безпосереднє розслідування кримінальних правопорушень.

2.1.7. Організація в межах компетенції міжнародно-правового співробітництва під час кримінального провадження.

2.2. На ГСУ МВС України можуть бути покладені й інші завдання, встановлені чинним законодавством України.

2.3. ГСУ МВС України зобов'язане застосовувати всі передбачені законом заходи для забезпечення ефективності досудового розслідування.

III. Функції Головного слідчого управління МВС України

3.1. ГСУ МВС України відповідно до покладених на нього завдань виконує такі функції:

3.1.1. Здійснює процесуальний та організаційний контроль за досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень, у тому числі вчинених проти життя та здоров'я особи, у сфері господарської та службової діяльності, які набули широкого суспільного резонансу, стосовно членів організованих груп та злочинних організацій, що знаходяться на контролі МВС України та Генеральної прокуратури України, а також вивчає кримінальні провадження за такими правопорушеннями, надає практичну і методичну допомогу в їх розслідуванні. Веде контрольні-наглядові справи за цими кримінальними правопорушеннями.

3.1.2. Безпосередньо розслідує кримінальні правопорушення у межах визначеної підслідності.

3.1.3. Аналізує діяльність підпорядкованих органів досудового розслідування. Розробляє і вживає заходів, спрямованих на вдосконалення організації слідчої роботи, підвищення якості кримінального провадження та скорочення строків розслідування кримінальних правопорушень, забезпечення законодавства при провадженні досудового розслідування.

3.1.4. Узагальнює слідчу практику про результати досудового розслідування найбільш складних кримінальних правопорушень, у тому числі учинених проти життя та здоров'я особи; у сфері господарської та службової діяльності; організованими групами і злочинними організаціями; неповнолітніми або за їх участю; стосовно іноземців або за їх участю; стосовно народних депутатів України, депутатів місцевих рад, працівників засобів масової інформації, працівників органів прокуратури та суду; пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів; учинених із застосуванням вогнепальної зброї, вибухових речовин та пристроїв, про їх розкрадання; дорожньо-транспортних пригод та інших.

3.1.5. Надає практичну та методичну допомогу органам досудового розслідування організації їх діяльності, здійснює перевірки їх роботи. Розробляє та вживає заходів щодо підвищення ефективності роботи слідчих підрозділів органів внутрішніх справ, усуває наявні недоліки.

3.1.6. Організовує розроблення, у тому числі із залученням фахівців вищих навчальних закладів МВС України, рекомендацій щодо вдосконалення тактики і методики розслідування кримінальних правопорушень. Запроваджує досвід досудового розслідування. Організовує та проводить наради, науково-практичні конференції і семінари, інші заходи з підвищення професійного рівня слідчих, а також з інших питань, що стосуються проблем досудового розслідування. Здійснює контроль за використанням слідчими криміналістичної техніки.

3.1.7. У межах компетенції організовує хід розслідування кримінальних правопорушень, що носять резонансний, міжрегіональний та міжнародний характер, створює в необхідних випадках міжрегіональні чи міжвідомчі слідчі групи для їх розслідування.

3.1.8. Організовує взаємодію слідчих підрозділів при реалізації матеріалів оперативно-розшукової діяльності та досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень з органами і підрозділами внутрішніх справ, що здійснюють оперативно-розшукову, експертну діяльність, органами прокуратури і у межах компетенції з іншими правоохоронними органами. Розробляє та здійснює заходи щодо вдосконалення взаємодії слідчих підрозділів з іншими структурними підрозділами органів внутрішніх справ у розслідуванні кримінальних правопорушень.

3.1.9. Уживає в установленому порядку та в межах своєї компетенції заходів щодо організації взаємодії з правоохоронними органами іноземних держав у ході розслідування кримінальних правопорушень, учинених на території України іноземцями та особами без громадянства або за їх участю. Звертається в установленому порядку до компетентних органів іноземних держав із запитом про надання правової допомоги щодо виконання міжнародних доручень слідчих органів внутрішніх справ України

компетентними органами іноземних держав. Організовує виконання органами досудового розслідування МВС України звернень про надання правової допомоги, які надійшли з інших держав. Бере участь у розробленні проектів міжнародних договорів про правову допомогу в кримінальних провадженнях.

3.1.10. Здійснює підготовку матеріалів для внесення в установленому порядку на розгляд Генеральному прокурору України і його заступникам клопотань про продовження строків досудового розслідування кримінальних правопорушень. Забезпечує подальший процесуальний контроль за якісним розслідуванням цих правопорушень у встановлені при продовженні строки, надає допомогу в їх розслідуванні. Аналізує причини тривалого розслідування кримінальних правопорушень, надає рекомендації щодо скорочення строків досудового розслідування.

3.1.11. Забезпечує достовірність звітності та облік даних про характер, обсяг і результати слідчої роботи, а також регулярне узагальнення і вдосконалення слідчої практики.

3.1.12. Організовує розгляд та вирішення у визначеному законодавством порядку звернень громадян, установ, підприємств і організацій, депутатських запитів та звернень, які надходять до МВС України у зв'язку з провадженням досудового розслідування кримінальних правопорушень, критичних виступів у засобах масової інформації, подань органів прокуратури і ухвал суду з питань досудового розслідування. Уживає заходів щодо покращання цієї роботи в слідчих підрозділах.

3.1.13. У встановленому порядку проводить службові розслідування, у тому числі з виїздом до підпорядкованих органів досудового розслідування, за фактами порушень слідчими норм кримінального процесуального законодавства та вирішує питання про притягнення до відповідальності цих працівників.

3.1.14. Організовує заслуховування на оперативних нарадах керівників органів досудового розслідування з питань організації слідчої діяльності, а також слідчих та працівників інших органів та підрозділів внутрішніх справ з приводу виявлення й розслідування кримінальних правопорушень. Приймає за результатами цих нарад відповідні рішення, готує пропозиції, спрямовані на усунення негативних тенденцій та поліпшення роботи.

3.1.15. Розробляє проекти нормативно-правових актів з питань, що стосуються діяльності органів досудового розслідування. Інформує підпорядковані органи досудового розслідування про зміни в чинному законодавстві.

3.1.16. Дає у межах компетенції доручення, приймає рішення з питань досудового розслідування, які є обов'язковими для всіх органів досудового розслідування МВС України, а також надає слідчим письмові вказівки в кримінальних провадженнях у порядку, передбаченому КПК.

3.1.17. Бере участь у розробленні нормативів навантаження на працівників органів досудового розслідування, їх матеріально-технічного забезпечення, типових положень та типових структур підрозділів досудового розслідування.

3.1.18. Спільно з Департаментом кадрового забезпечення МВС України, у взаємодії з вищими навчальними закладами і науково-дослідними установами МВС України

живає заходів щодо комплектування органів досудового розслідування, визначення потреби в кадрах працівників слідчих підрозділів, розподілу і стажування молодих спеціалістів, забезпечення раціонального використання і закріплення кадрів на слідчій роботі. Забезпечує підбір кадрів для призначення на посади керівників органів досудового розслідування, організовує їх стажування.

3.2. На ГСУ МВС України не може бути покладено виконання функцій, не передбачених кримінальним процесуальним законодавством і цим Положенням.

IV. Повноваження начальника Головного слідчого управління МВС України

4.1. Начальник ГСУ МВС України є за посадою членом колегії МВС України та у своїй діяльності підзвітний та підконтрольний безпосередньо Міністрові внутрішніх справ України.

4.2. Крім повноважень і обов'язків, передбачених кримінальним процесуальним законодавством, начальник ГСУ МВС України є відповідальним за стан досудового розслідування в органах внутрішніх справ, організацію роботи ГСУ МВС України, виконання покладених на нього завдань.

Організовує в межах, визначених чинним законодавством, діяльність органів досудового розслідування щодо взаємодії з експертними установами, іншими правоохоронними органами та органами державної влади в боротьбі зі злочинністю.

У межах компетенції координує й контролює роботу Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру.

4.3. Начальник ГСУ МВС України має першого заступника та заступників, які призначаються на посаду і звільняються з посади наказами МВС України у встановленому порядку.

4.4. Начальник ГСУ МВС України має такі повноваження:

4.4.1. Організовує здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів внутрішніх справ.

4.4.2. У межах своїх повноважень з питань організації роботи органів досудового розслідування приймає рішення та дає доручення, які є обов'язковими для виконання працівниками ГСУ МВС України, керівниками слідчих підрозділів головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС), міських, районних, лінійних управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС, контролює їх виконання.

4.4.3. Організовує проведення оперативних нарад за участю керівників структурних підрозділів МВС України, ГУМВС, УМВС з питань службової діяльності органів досудового розслідування у кримінальних провадженнях, у тому числі стану взаємодії між слідчими та оперативними підрозділами.

За наявності підстав уносить пропозиції Міністру або його заступникам щодо проведення службового розслідування за фактами невиконання службовими особами органів внутрішніх справ покладених на них обов'язків та притягнення їх до відповідальності.

4.4.4. У межах своєї компетенції підписує листи, звернення, повідомлення та інші документи з питань організації діяльності слідчих підрозділів органів внутрішніх справ та стану розслідування конкретних кримінальних правопорушень, віднесених до

підслідності органів внутрішніх справ, за винятком тих, щодо яких встановлено окремий порядок підписання.

4.4.5. За дорученням Міністра представляє МВС України в органах державної влади, а також у відносинах з правоохоронними органами інших держав.

4.4.6. Інформує Міністра внутрішніх справ України про стан діяльності слідчих підрозділів та заходи, спрямовані на її вдосконалення, хід розслідування кримінальних правопорушень, що мають значний суспільний резонанс.

4.4.7. Опрацьовує і вносить на розгляд Міністра внутрішніх справ України, колегії МВС України пропозиції про структуру і штатну чисельність органів досудового розслідування, перерозподіл штатної чисельності слідчих між слідчими підрозділами територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України з урахуванням навантаження на слідчих, криміногенної ситуації (обстановки) та наявного некомплекту.

4.4.8. Забезпечує достовірність звітності й обліку даних про характер, обсяг і результати слідчої роботи, а також регулярне узагальнення слідчої практики та її вдосконалення.

4.4.9. Визначає функціональні обов'язки своїх заступників і керівників структурних підрозділів ГСУ МВС України, завдання підрозділів ГСУ МВС України та затверджує функціональні обов'язки особового складу і плани діяльності ГСУ МВС України.

4.4.10. У встановленому порядку організовує проведення атестації працівників ГСУ МВС України.

4.4.11. Погоджує подання начальників ГУМВС, УМВС Міністрові внутрішніх справ України про призначення на посади і звільнення з посад перших заступників начальників ГУМВС, УМВС — начальників слідчих управлінь (відділів).

4.4.12. У встановленому МВС України порядку вносить Міністрові внутрішніх справ України подання про присвоєння спеціальних звань працівникам ГСУ МВС України, першим заступникам начальників ГУМВС, УМВС — начальникам слідчих управлінь (відділів).

4.4.13. Вносить пропозиції ректорам вищих навчальних закладів системи МВС України щодо покращення навчально-виховного процесу з підготовки фахівців органів досудового розслідування. За погодженням з керівництвом вищих навчальних закладів системи МВС України бере участь у роботі державних екзаменаційних комісій.

4.4.14. У встановленому порядку витребує матеріали кримінальних проваджень, дає письмові вказівки слідчим.

4.4.15. Викликає до МВС України для заслуховування стану досудового розслідування в кримінальних провадженнях працівників оперативних підрозділів, інших службових осіб органів внутрішніх справ.

4.4.16. У разі необхідності відповідно до кримінального процесуального законодавства визначає слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування, а у випадках здійснення досудового розслідування слідчою групою — визначає старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих органів досудового розслідування, а також ГСУ МВС України.

4.4.17. Відсторонює слідчого від проведення досудового розслідування в встановленому кримінальним процесуальним законодавством порядку та призначає іншого слідчого.

4.4.18. У встановленому порядку розглядає подання слідчих органів внутрішніх справ про продовження Генеральним прокурором України чи його заступником строку досудового розслідування понад шість місяців у справах, які знаходяться в провадженні цих слідчих, а також клопотання про надіслання кримінальних проваджень до правоохоронних органів інших країн відповідно до міжнародних договорів.

4.4.19. Вирішує відповідно до законодавства, в тому числі нормативно-правових актів МВС України, питання про заохочення працівників органів досудового розслідування та накладення на них дисциплінарних стягнень.

4.4.20. Вносить у встановленому порядку пропозиції про встановлення чи зміну окладів, надбавок, доплат, підвишень та премій працівникам ГСУ МВС України, першим заступникам начальників ГУМВС, УМВС — начальникам слідчих управлінь (відділів).

4.4.21. Приймає рішення про направлення працівників ГСУ МВС України у відрядження (у тому числі позапланові) і надання їм відпусток та ініціює перед Міністром внутрішніх справ України, його заступниками питання щодо видання відповідних наказів.

4.4.22. Погоджує надання відпусток першим заступникам начальників ГУМВС, УМВС — начальникам слідчих управлінь (відділів).

4.4.23. Призначає осіб, відповідальних за товарно-матеріальні цінності, що використовуються в ГСУ МВС України.

4.5. Начальник ГСУ МВС України є відповідальним за стан службової дисципліни, виконання вимог цього Положення і повинен постійно їх контролювати.

4.6. На період тимчасової відсутності начальника ГСУ МВС України його обов'язки виконує перший заступник або заступник начальника ГСУ МВС України.

V. Повноваження першого заступника і заступників начальника ГСУ МВС України, начальників управлінь ГСУ МВС України

5.1. Повноваження першого заступника і заступників начальника ГСУ МВС України, начальників управлінь ГСУ МВС України визначаються кримінальним процесуальним законодавством та затвердженими начальником ГСУ МВС України функціональними обов'язками.

5.2. Начальник управління ГСУ МВС України або особа, яка виконує його обов'язки, має право витребувати для ознайомлення та перевірки матеріали кримінальних проваджень, які розслідуються слідчими підрозділами органів внутрішніх справ.

VI. Структура Головного слідчого управління МВС України

6.1. Структура ГСУ МВС України затверджується Міністром внутрішніх справ України.

6.2. Штатний розпис ГСУ МВС України затверджується заступником Міністра внутрішніх справ України — керівником апарату.

**Начальник
Головного слідчого управління
генерал-майор міліції**

В.І. Фаринник

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МВС України
09 серпня 2012 року № 686

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ
про слідче управління (відділ) головного управління, управління
МВС України в Автономній Республіці Крим, областях,
містах Києві та Севастополі, на транспорті

I. Загальні положення

1.1. Слідче управління (відділ) є структурним підрозділом головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС), який забезпечує безпосереднє розслідування кримінальних правопорушень та організаційно-методичне керівництво діяльністю слідчих підрозділів територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України.

1.2. Слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС у своїй діяльності керується Конституцією України, Кримінальним кодексом України, Кримінальним процесуальним кодексом України (далі — КПК), іншими нормативно-правовими актами з питань досудового розслідування.

1.3. Діяльність слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС здійснюється відповідно до принципів верховенства права, законності, рівності перед законом і судом, поваги до людської гідності, забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, недоторканності житла чи іншого володіння особи, таємниці спілкування, невтручання в приватне життя, недоторканності права власності, презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї, заборони двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення, забезпечення права на захист, змагальності сторін кримінального провадження та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, безпосередності дослідження показань, речей і документів, забезпеченні права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності, публічності, диспозитивності, розумності строків, а також на основі взаємодії з органами державної влади в регіоні, органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями, координації дій з іншими правоохоронними органами.

1.4. Порядок взаємодії слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС з органами та підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову, експертну діяльність, устанавлюється законодавством України.

1.5. Робота слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС здійснюється відповідно до поточних планів, які повинні узгоджуватися з планами Головного слідчого управління (далі — ГСУ) МВС України і формуватися з урахуванням оперативної обстановки.

1.6. Штатний розпис слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС та зміни до нього затверджуються МВС України в установленому порядку.

1.7. Діловодство і заходи з режиму секретності здійснюються в слідчому управлінні (відділі) ГУМВС, УМВС відповідно до законодавства України.

1.8. Нагляд за додержанням законів у діяльності слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС здійснює прокуратура Автономної Республіки Крим, обласна, міст Києва та Севастополя або прирівняна до них прокуратура в порядку, передбаченому КПК та законами України.

II. Завдання слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС:

2.1. На слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС покладаються такі завдання:

2.1.1. Забезпечення належної організації роботи органів досудового розслідування підпорядкованих слідчих підрозділів територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України.

2.1.2. Організаційно-методичне керівництво діяльністю органів досудового розслідування з метою забезпечення всебічного, повного та неупередженого дослідження обставин кримінальних правопорушень, що віднесені до підслідності органів внутрішніх справ.

2.1.3. Надання методичної і практичної допомоги в розслідуванні складних, багато-епізодних кримінальних проваджень чи кримінальних проваджень про тяжкі і особливо тяжкі злочини, в організації роботи підпорядкованих підрозділів, підвищенні результативності їх діяльності.

2.1.4. Здійснення процесуального контролю за:

- розглядом заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення слідчими, дотриманням ними обліково-реєстраційної дисципліни, своєчасним та повним унесенням відомостей про кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і проведенням досудового розслідування в кримінальних провадженнях у порядку, встановленому КПК;
- затриманням слідчими підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, звільненням слідчими таких осіб з ізоляторів тимчасового тримання органів внутрішніх справ України (далі — ІТТ);
- дотриманням слідчими процесуальних строків при розслідуванні кримінальних правопорушень і додержанням встановленого порядку їх продовження;
- обґрунтованістю прийняття слідчими рішень про закриття кримінальних проваджень;
- забезпеченням слідчими законності при розслідуванні кримінальних правопорушень;
- ужиттям слідчими заходів до відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди.

2.1.5. Організація взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ, а також у межах компетенції з іншими правоохоронними органами України та компетентними органами іноземних держав на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

2.1.6. Інформування населення через засоби масової інформації про виявлені під час розслідування кримінальних правопорушень причини і умови, що сприяють їх учиненню.

2.1.7. Вивчення, узагальнення і організація впровадження в діяльність слідчих підрозділів передових форм і методів роботи при виявленні й розслідуванні кримінальних правопорушень.

2.1.8. Забезпечення процесуальної самостійності слідчих.

2.1.9. Відбір і розстановка спільно з підрозділами кадрового забезпечення кадрів структурних підрозділів слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС, а також слідчих підрозділів територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України. Контроль за стажуванням слідчих, у першу чергу молодих спеціалістів, а також за дотриманням спеціалізації слідчих.

2.1.10. Визначення слідчих, спеціально уповноважених на здійснення досудових розслідувань щодо неповнолітніх.

2.1.11. Проведення в системі службової підготовки занять з працівниками органів досудового розслідування територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України.

2.1.12. Здійснення безпосередньо слідчим управлінням (відділом) ГУМВС, УМВС досудового розслідування найбільш складних кримінальних правопорушень, у тому числі учинених проти життя та здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи та статевої недоторканності особи; організованими групами та злочинними організаціями; у сфері господарської та службової діяльності; дорожньо-транспортних пригод унаслідок порушень правил безпеки дорожнього руху, що спричинили смерть потерпілих; інших кримінальних правопорушень, що набули значного суспільного резонансу та мають міжрегіональний характер.

2.2. На слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС можуть бути покладені й інші завдання, встановлені чинним законодавством України, в тому числі нормативно-правовими актами МВС України.

III. Функції слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС

3.1. Слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС відповідно до покладених на нього завдань виконує такі функції:

3.1.1. На основі аналізу стану злочинності та з урахуванням результатів досудового розслідування вчинених кримінальних правопорушень забезпечує щомісячне узагальнення відомостей про:

- основні показники роботи органів досудового розслідування (за встановленими формами);
- дотримання норм кримінального процесуального законодавства при розгляді заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про такі правопорушення та про рух кримінальних проваджень за цими правопорушеннями;
- кримінальні провадження з порушеними строками досудового розслідування, у тому числі в яких повідомлено особі про підозру в учиненні кримінального правопорушення, але не прийнято процесуального рішення в установленій КПК строк;

- кримінальні провадження, досудове розслідування в яких залишається зупиненим понад 2 місяці у зв'язку із захворюванням підозрюваного на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі в кримінальному провадженні;
- кримінальні провадження, закриті слідчими за відсутності події кримінального правопорушення, відсутності в діянні складу кримінального правопорушення, у зв'язку з набранням чинності законом, яким скасовано кримінальну відповідальність за діяння, вчинене особою, а також кримінальні провадження, у яких прокурором, слідчим суддею скасовано постанови слідчих про закриття кримінального провадження;
- стан відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди.

3.1.2. Уживає заходів щодо усунення допущених слідчими недоліків та активізації роботи з розслідування кримінальних правопорушень і прийняття в кримінальних провадженнях обґрунтованих і законних рішень.

3.1.3. Організовує щоквартальний аналіз:

- своєчасності, повноти та достовірності внесення слідчими відомостей про кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- обґрунтованості закриття кримінальних проваджень;
- дотримання процесуальних строків при досудовому розслідуванні;
- стану якості розслідування кримінальних правопорушень та причин скасування прокурором, слідчим суддею постанов слідчих про закриття кримінальних проваджень; постановлення слідчим суддею ухвал про скасування рішень слідчих або зобов'язання їх припинити дії чи вчинити певні дії; постановлення судом під час судового провадження ухвал про закриття кримінальних проваджень за відсутності в діянні складу кримінального правопорушення; ухвалення судами виправдувальних вироків;
- результатів розгляду заяв і скарг громадян на дії та рішення слідчих;
- практики затримання слідчими підозрюваних, обрання їм запобіжних заходів, повідомлення про підозру в учиненні кримінальних правопорушень;
- стану дотримання дисципліни і законності в діяльності слідчих, розгляду подань прокурора, ухвал суду, слідчого судді;
- стану вжиття слідчими органів внутрішніх справ заходів щодо відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди.

3.1.4. З метою прийняття необхідних управлінських рішень для вдосконалення досудового розслідування вивчає питання обґрунтованості внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про вчинення кримінальних правопорушень та про закриття кримінальних проваджень за відсутності події чи складу кримінального правопорушення. У разі необґрунтованого внесення таких відомостей організовує проведення службових розслідувань.

3.1.5. Вивчає матеріали клопотань про продовження в кримінальних провадженнях строку досудового розслідування до шести місяців і підтримує їх перед прокурором Автономної Республіки Крим, прокурором області, міст Києва, Севастополя чи прирівняним до нього прокурором або його заступником.

3.1.6. Аналізує причини тривалого розслідування кримінальних правопорушень, надає відповідні рекомендації щодо вжиття заходів для скорочення строків досудового розслідування.

3.1.7. Веде обліки кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення, досудове розслідування яких перебуває на контролі в Генеральній прокуратурі України, прокуратурі обласного рівня та МВС України, забезпечує ведення в цих кримінальних провадженнях контрольно-наглядових справ та якісне досудове розслідування в розумні строки.

3.1.8. У межах компетенції організовує взаємодію підпорядкованих слідчих підрозділів при реалізації матеріалів оперативно-розшукової діяльності та досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень з органами і підрозділами органів внутрішніх справ, що здійснюють оперативно-розшукову, експертну діяльність, органами прокуратури й іншими правоохоронними органами.

3.1.9. Забезпечує підготовку піврічних планів роботи слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС та контроль за виконанням запланованих заходів у встановлені строки.

3.1.10. Здійснює контроль за встановленим порядком проведення щомісячних звірень з підрозділами інформаційно-аналітичного забезпечення за результатами розслідування вчинених кримінальних правопорушень і здачі керівниками органів досудового розслідування звітів про результати їх роботи.

3.1.11. Організовує проведення щорічних інвентаризацій кримінальних проваджень.

3.1.12. Забезпечує досудове розслідування найбільш складних кримінальних правопорушень, у тому числі учинених проти життя та здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи та статевої недоторканності особи; організованими групами та злочинними організаціями; у сфері господарської та службової діяльності; дорожньо-транспортних пригод унаслідок порушень правил безпеки дорожнього руху, що спричинили смерть потерпілих; інших кримінальних правопорушень, що набули значного суспільного резонансу та мають міжрегіональний характер.

3.1.13. У межах своєї компетенції на підставі міжнародних договорів забезпечує належну підготовку і надіслання в установленому порядку запитів про міжнародну правову допомогу в кримінальних провадженнях і виконання слідчими підрозділами запитів про міжнародну правову допомогу, які надійшли від компетентних органів інших держав.

3.1.14. Готує і надсилає до слідчих підрозділів огляди, аналізи, методичні рекомендації, акти з питань організації слідчої роботи.

3.1.15. Здійснює контроль за використанням слідчими криміналістичної та іншої організаційної техніки.

3.1.16. Забезпечує систематизацію чинного законодавства України для застосування слідчими в практичній діяльності.

3.1.17. Проводить наради, семінари, конференції з питань удосконалення роботи органів досудового розслідування, організації взаємодії з органами й підрозділами органів внутрішніх справ та іншими правоохоронними органами щодо виявлення і розслідування кримінальних правопорушень.

3.1.18. Організовує прийом громадян, своєчасний розгляд їх заяв, скарг, листів, пропозицій з питань, які належать до компетенції органів досудового розслідування, уживає заходів щодо покращання цієї роботи в слідчому управлінні (відділі) ГУМВС, УМВС та підпорядкованих йому органах досудового розслідування.

3.1.19. Уживає організаційних і практичних заходів щодо комплектування органів досудового розслідування, виховання і професійної підготовки слідчих та підвищення їх кваліфікації.

3.1.20. Проводить в установленому порядку службові розслідування (перевірки) за поданнями прокурора, ухвалами слідчого судді, суду, скаргами, заявами громадян та повідомленнями, що надійшли з підпорядкованих слідчих підрозділів, про порушення слідчими вимог кримінального процесуального законодавства.

3.2. На слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС не може бути покладено виконання функцій, не передбачених чинним законодавством України і цим Положенням.

IV. Повноваження першого заступника начальника ГУМВС, УМВС — начальника слідчого управління (відділу)

4.1. Крім повноважень, передбачених кримінальним процесуальним законодавством, перший заступник начальника ГУМВС, УМВС — начальник слідчого управління (відділу):

4.1.1. Здійснює керівництво ГУМВС, УМВС у межах делегованих йому начальником ГУМВС, УМВС повноважень.

4.1.2. Керує діяльністю слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС і органів досудового розслідування, є відповідальним за організацію і забезпечення виконання покладених на них завдань, дотримання ними вимог чинного законодавства України, а також письмових вказівок прокуратури, рішень суду з питань діяльності органів досудового розслідування.

4.1.3. Представляє слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС, а за дорученням начальника ГУМВС, УМВС — головне управління (управління) в органах державної влади, місцевого самоврядування, в інших установах і організаціях.

4.1.4. Визначає першочергові завдання за напрямками діяльності ГУМВС, УМВС та слідчого управління (відділу), приймає відповідні рішення стосовно якісного та своєчасного їх виконання.

4.1.5. Підписує від імені ГУМВС, УМВС листи, звернення, повідомлення та інші документи з питань проведення досудового розслідування, за винятком тих, що надсилаються на ім'я Президента України, Прем'єр-міністра України, Кабінету Міністрів України, Голови Верховної Ради України, народних депутатів України, Генерального прокурора України та Міністра внутрішніх справ України.

4.1.6. У межах повноважень приймає рішення та дає доручення, організовує та контролює їх виконання. Дає вказівки з питань організації роботи органів досудового розслідування, які є обов'язковими для виконання керівниками органів і підрозділів внутрішніх справ ГУМВС, УМВС.

4.1.7. Бере участь у підготовці поточних та перспективних планів роботи ГУМВС, УМВС, затверджує плани роботи слідчого управління (відділу), безпосередньо здійснює контроль за виконанням запланованих заходів.

4.1.8. Безпосередньо організовує та проводить перевірку діяльності підрозділів органів досудового розслідування, їх керівників, а також окремих слідчих.

4.1.9. Організовує та забезпечує постійний моніторинг стану оперативної обстановки на території обслуговування й реагування на її зміни, оперативне інформування начальника ГУМВС, УМВС про стан правопорядку та боротьби зі злочинністю, наявні проблеми і пропозиції щодо їх розв'язання.

4.1.10. Організовує та забезпечує взаємодію органів досудового розслідування та оперативних підрозділів (карного розшуку, боротьби з економічною злочинністю, боротьби з організованою злочинністю, боротьби з незаконним обігом наркотиків, кримінальної міліції у справах дітей, оперативної служби та оперативно-технічних засобів) ГУМВС, УМВС щодо досудового розслідування кримінальних правопорушень з моменту внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про їх учинення. Забезпечує ефективне використання слідчими оперативної інформації при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

4.1.11. Організовує та забезпечує взаємодію слідчих з органами, що здійснюють експертну діяльність, органами прокуратури і суду.

4.1.12. Здійснює організаційно-методичне керівництво підпорядкованими органами досудового розслідування. Забезпечує надання методичної та практичної допомоги в досудовому розслідуванні складних, багатоепізодних кримінальних правопорушень.

4.1.13. Запобігає фактам утручання в процесуальну діяльність слідчих осіб, що не мають на те законних повноважень, а також залучення слідчих для охорони громадського порядку, проведення профілактичних операцій та інших заходів, не пов'язаних з безпосереднім досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень. За кожним таким фактом організовує проведення службового розслідування та вживає заходів дисциплінарного впливу до винних службових осіб.

4.1.14. Особисто виїжджає на місця вчинення вмісних убивств, інших особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликають значний суспільний резонанс. При цьому керує роботою слідчо-оперативної групи під час огляду місця події. У разі необхідності приймає рішення про залучення до огляду місця події криміналістичної лабораторії.

4.1.15. У встановленому порядку витребує з органів досудового розслідування необхідні відомості, документи і матеріали, кримінальні провадження, дає в них письмові вказівки слідчим і забезпечує контроль за їх виконанням.

4.1.16. У межах повноважень має право доступу до відомостей, які внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

4.1.17. Заслуховує на оперативних нарадах звіти керівників структурних підрозділів ГУМВС, УМВС, міських, районних, лінійних управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС,

працівників органів досудового розслідування та інших підрозділів органів внутрішніх справ з питань розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі стану взаємодії служб на цьому напрямі, виконання оперативними підрозділами доручень слідчих щодо здійснення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, уживає заходів щодо усунення недоліків на цьому напрямі діяльності.

4.1.18. Розглядає клопотання слідчих про продовження строку досудового розслідування понад 3 місяці та особисто представляє їх перед прокурором Автономної Республіки Крим, прокурором області, міст Києва, Севастополя чи прирівняним до нього прокурором або його заступником.

4.1.19. Визначає слідчих, спеціально уповноважених на здійснення досудових розслідувань щодо неповнолітніх.

4.1.20. Організовує облік, зберігання, видачу та інвентаризацію кримінальних проваджень у слідчому управлінні (відділі) ГУМВС, УМВС. Визначає відповідальних за зберігання кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких зупинено на підставі пункту 2 частини першої статті 280 КПК.

4.1.21. Контролює дотримання в органах внутрішніх справ установленого порядку тимчасового вилучення речей, документів, грошей тощо; обліку, зберігання, передачі, повернення та знищення тимчасово вилученого та арештованого майна, яке використовується як речові докази під час кримінального провадження.

4.1.22. Здійснює роботу із забезпечення повноти та достовірності відомостей про стан, характер, обсяг і результати службової діяльності органів досудового розслідування, своєчасності їх подання до ГСУ МВС України, регулярне їх узагальнення і прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення роботи органів досудового розслідування.

4.1.23. Організовує інформування відповідних органів (установ), уповноважених законом на надання безоплатної правової допомоги, про факти затримання осіб.

4.1.24. Організовує висвітлення в засобах масової інформації стану розслідування окремих кримінальних правопорушень з урахуванням таємниці досудового розслідування; актуальних питань діяльності слідчих підрозділів.

4.1.25. Організовує розгляд і вирішення відповідно до чинного законодавства звернень громадян, органів державної влади і місцевого самоврядування, що надходять до ГУМВС, УМВС у зв'язку з провадженням досудового розслідування та з інших питань, що стосуються діяльності органів досудового розслідування, забезпечує контроль за цією роботою, здійснює особистий прийом громадян у ГУМВС, УМВС.

4.1.26. Затверджує положення про структурні підрозділи слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС, визначає обов'язки своїх заступників, завдання структурних підрозділів слідчого управління (відділу), затверджує функціональні обов'язки підпорядкованих працівників.

4.1.27. Організовує добір, розстановку і навчання кадрів органів досудового розслідування в системі службової підготовки.

4.1.28. Вносить у встановленому порядку начальникові ГУМВС, УМВС пропозиції щодо прийому на службу до органів внутрішніх справ, подання про призначення на

посади, звільнення з посад та/або органів внутрішніх справ (за винятком звільнення зі служби осіб старшого начальницького складу зі спеціальним званням «полковник міліції», які звільняються зі служби в органах внутрішніх справ Міністром внутрішніх справ України відповідно до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів Української РСР від 29 липня 1991 року № 114) своїх заступників, начальників структурних підрозділів слідчого управління (відділу), їх заступників, старших слідчих в особливо важливих справах, слідчих в особливо важливих справах, старших слідчих, слідчих, помічників слідчих та інших працівників слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС, перших заступників начальників територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України — начальників слідчих відділів (відділень), їх заступників, старших слідчих, слідчих, помічників слідчих та інших працівників слідчих підрозділів територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України.

4.1.29. Вносить начальникові ГУМВС, УМВС подання про присвоєння особам начальницького складу підрозділів органів досудового розслідування чергових спеціальних звань до звання «підполковник міліції» включно, а також присвоєння державним службовцям відповідних рангів.

4.1.30. Вносить начальникові ГСУ МВС України для подальшої доповіді Міністрові внутрішніх справ України подання про присвоєння працівникам слідчих підрозділів спеціального звання «полковник міліції», спеціальних звань достроково або на один ступінь вище спеціального звання, передбаченого займаною посадою.

4.1.31. Організовує роботу атестаційної комісії з розгляду атестацій на працівників слідчого управління (відділу), управління (відділу) інформаційно-аналітичного забезпечення, науково-дослідного експертно-криміналістичного центру, слідчих підрозділів, проводить атестування працівників органів досудового розслідування відповідно до вимог Закону України «Про професійний розвиток працівників», а осіб рядового і начальницького складу органів досудового розслідування відповідно до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів Української РСР від 29 липня 1991 року № 114.

4.1.32. Вносить начальникові ГУМВС, УМВС (розпоряднику коштів) пропозиції про встановлення окладів, надбавок, доплат, підвишень та премій працівникам органів досудового розслідування.

4.1.33. З урахуванням оперативної обстановки, навантаження та інших обставин вносить начальникові ГУМВС, УМВС пропозиції щодо змін у штатах та перерозподілу штатного розпису слідчих підрозділів.

4.1.34. Порушує клопотання перед начальником ГУМВС, УМВС щодо заохочення особового складу або накладення дисциплінарних стягнень та самостійно накладає дисциплінарні стягнення відповідно до Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ та нормативно-правових актів МВС України.

4.1.35. Приймає рішення про направлення працівників слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС у відрядження та надання їм відпусток.

4.1.36. Бере безпосередню участь у вирішенні питань щодо соціального забезпечення і побутового влаштування працівників слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС.

4.1.37. Є відповідальним за стан службової дисципліни та професійної підготовки працівників органів досудового розслідування.

4.1.38. Забезпечує удосконалення професійного рівня працівників підрозділів досудового розслідування шляхом щорічного замовлення навчальних місць у системі післядипломної освіти та направлення працівників до вищих навчальних закладів для навчання відповідно до затверджених планів-рознарядок. Сприяє вищим навчальним закладам МВС України в удосконаленні навчально-методичних матеріалів з підвищення кваліфікації працівників органів досудового розслідування, особисто проводить заняття в системі післядипломної освіти за тематикою, що належить до його компетенції.

4.1.39. Забезпечує взаємодію з навчальними закладами МВС України з питань відбору кандидатів на навчання, організації та проведення практичної підготовки курсантів (слухачів) у підрозділах досудового розслідування та розподілу випускників. Здійснює контроль за повнотою виконання програм практики (стажування) курсантами та слухачами вищих навчальних закладів МВС України, направленими для проходження практичної підготовки до органів досудового розслідування.

4.1.40. Із залученням досвідчених працівників оперативних підрозділів забезпечує в системі службової підготовки навчання слідчих з питань, які стосуються оперативних можливостей правоохоронних органів, методів реалізації відомостей, здобутих оперативно-розшуковим шляхом; організовує навчання тактики і методики розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень, організації діяльності органів досудового розслідування; формує навчальні групи залежно від досвіду роботи і спеціалізації слідчих; практикує спільні заняття слідчих із працівниками оперативних підрозділів з розглядом питань щодо тактики і методики їх взаємодії в конкретних кримінальних провадженнях; забезпечує впровадження в практику передового досвіду.

4.2. Перший заступник начальника ГУМВС, УМВС — начальник слідчого управління (відділу) за посадою є членом колегії ГУМВС, УМВС, а також:

4.2.1. Організовує і контролює діяльність:

- управління (відділу) інформаційно-аналітичного забезпечення ГУМВС, УМВС;
- науково-дослідного експертно-криміналістичного центру при ГУМВС, УМВС.

4.2.2. Є головою постійно діючих комісій ГУМВС, УМВС:

- з контролю за дотриманням обліково-реєстраційної дисципліни в структурних підрозділах ГУМВС, УМВС та міських, районних, лінійних управліннях (відділах) ГУМВС, УМВС;
- з питань звірення основних показників оперативно-службової діяльності органів і підрозділів ГУМВС, УМВС.

4.2.3. Є заступником голови постійно діючих комісій ГУМВС, УМВС:

- з комплексних проблем охорони правопорядку і боротьби зі злочинністю;
- експертної з виявлення, узагальнення та впровадження позитивного досвіду роботи.

4.2.4. Організовує діяльність підрозділів органів внутрішніх справ, що забезпечують виконання ухвали слідчого судді, суду в частині електронного контролю за місцезнаходженням підозрюваного, обвинуваченого.

4.3. Перший заступник начальника ГУМВС, УМВС — начальник слідчого управління (відділу) у разі відсутності начальника ГУМВС, УМВС за його дорученням виконує його обов'язки.

4.4. На період тимчасової відсутності першого заступника начальника ГУМВС, УМВС — начальника слідчого управління (відділу) обов'язки начальника слідчого управління (відділу) виконує заступник начальника слідчого управління (відділу).

V. Структура слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС

5.1. Структура слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС визначається відповідно до типової структури, затвердженої наказом МВС України.

5.2. У слідчому управлінні (відділі) ГУМВС, УМВС в обов'язковому порядку утворюється організаційно-методичний підрозділ.

**Начальник
Головного слідчого управління
генерал-майор міліції**

В. І. Фаринник

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МВС України
09 серпня 2012 року № 686

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ
про слідчий відділ (відділення) міського, районного, лінійного управління (відділу)
головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим,
областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті

I. Загальні положення

1.1. Слідчий відділ (відділення) є структурним підрозділом міського, районного, лінійного управління (відділу) головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — слідчий відділ), який здійснює розслідування кримінальних правопорушень, що належать до підслідності органів внутрішніх справ.

1.2. Слідчий відділ у своїй діяльності керується Конституцією України, Кримінальним кодексом України, Кримінальним процесуальним кодексом України (далі — КПК) та іншими нормативно-правовими актами з питань досудового розслідування.

1.3. Діяльність слідчого відділу здійснюється відповідно до принципів верховенства права, законності, рівності перед законом і судом, поваги до людської гідності, забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, недоторканності житла чи іншого володіння особи, таємниці спілкування, невтручання в приватне життя, недоторканності права власності, презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, забезпечення права на захист, змагальності сторін кримінального провадження та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, безпосередності дослідження показань, речей і документів, забезпеченні права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності, публічності, диспозитивності, розумності строків досудового розслідування, а також на основі тісної взаємодії з органами та підрозділами внутрішніх справ, іншими правоохоронними органами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування і громадськими організаціями.

1.4. Штатний розпис слідчого відділу та зміни до нього затверджуються МВС України в установленому порядку.

1.5. Нагляд за додержанням законів у діяльності слідчого відділу здійснює відповідний прокурор у порядку, передбаченому КПК та іншими нормативно-правовими актами.

II. Основні завдання слідчого відділу

2.1. Основними завданнями слідчого відділу є:

2.1.1. Забезпечення у межах повноважень виконання законодавства України про належну організацію досудового розслідування кримінальних правопорушень, які підслідні органам внутрішніх справ.

2.1.2. Своєчасний розгляд заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, що підслідні органам внутрішніх справ, внесення відповідних відомостей про них до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — ЄРДР) та досудове розслідування кримінальних правопорушень.

2.1.3. Дотримання процесуальних строків при досудовому розслідуванні. Забезпечення встановленого порядку їх продовження.

2.1.4. Дотримання вимог чинного законодавства при розслідуванні кримінальних правопорушень.

2.1.5. Організація взаємодії з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ.

2.1.6. Обґрунтоване прийняття рішень про зупинення досудового розслідування або закриття кримінального провадження.

2.1.7. Відшкодування шкоди, завданої кримінальними правопорушеннями.

2.1.8. Інформування населення через засоби масової інформації про виявлені під час розслідування кримінальних правопорушень причини й умови, що сприяють учиненню кримінальних правопорушень.

2.1.9. Дотримання обліково-реєстраційної дисципліни слідчими при розслідуванні кримінальних правопорушень.

2.1.10. Забезпечення процесуальної самостійності слідчих.

2.2. На слідчий відділ можуть бути покладені й інші завдання, встановлені чинним законодавством України.

2.3. Слідчий відділ зобов'язаний застосовувати всі передбачені законом заходи для забезпечення ефективності досудового розслідування.

III. Функції слідчого відділу

3.1. Відповідно до поставлених завдань слідчий відділ забезпечує:

3.1.1. Розгляд заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення слідчими, дотримання ними обліково-реєстраційної дисципліни, своєчасне та повне унесення відомостей про кримінальні правопорушення до ЄРДР.

3.1.2. Проведення всебічного, повного та неупередженого досудового розслідування кримінальних правопорушень, підслідних слідчим органів внутрішніх справ.

3.1.3. Ужиття заходів з покращення якості досудового розслідування, дотримання процесуальних строків розслідування кримінальних правопорушень, забезпечення прав і законних інтересів громадян.

3.1.4. Організацію взаємодії при реалізації матеріалів оперативно-розшукової діяльності та досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень з органами і підрозділами органів внутрішніх справ, що здійснюють оперативно-розшукову, експертну діяльність, та органами прокуратури.

3.1.5. Узагальнення та аналіз роботи слідчих з відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав і інтересів громадян, установ, підприємств та організацій, потерпілих від кримінальних правопорушень. Ужиття заходів щодо вдосконалення цієї діяльності.

3.1.6. Упровадження передових методів розслідування і використання технічних засобів при виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень.

3.1.7. Забезпечення контролю за дотриманням уповноваженими службовими особами встановленого строку при доставленні затриманої особи до слідчого. У разі наявності підстав для обґрунтованої підозри, що доставлення затриманої особи тривало довше, ніж це необхідно, проводить перевірку для вирішення питання про відповідальність винуватих у цьому осіб.

3.1.8. Забезпечення контролю за своєчасним та якісним виконанням оперативними підрозділами письмових доручень слідчих, наданих у кримінальних провадженнях. У разі допущених порушень уносить пропозиції начальнику територіального органу Міністерства внутрішніх справ України щодо проведення за такими фактами службових розслідувань та вжиття заходів реагування до винних службових осіб.

3.1.9. Облік виїзду слідчих на місця подій, проведення ними оглядів, у тому числі до внесення відомостей до ЄРДР, вилучення речей, документів, слідів кримінального правопорушення та їх своєчасне надіслання на експертне дослідження.

3.1.10. Облік кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення, відомості про які внесені слідчими до ЄРДР, а також переданих прокурором до слідчого відділу для проведення досудового розслідування.

3.1.11. Проведення чергових та позачергових інвентаризацій наявних у слідчому відділі кримінальних проваджень.

3.1.12. Ведення контрольно-наглядових справ у кримінальних провадженнях, які розслідуються слідчими.

3.1.13. Обов'язкове планування розслідування в кожному кримінальному провадженні, а також поточне і календарне планування роботи кожним слідчим.

3.1.14. Облік затриманих слідчими осіб, які підозрюються в учиненні злочину, а також підозрюваних, яким обрано запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою та домашнього арешту.

3.1.15. Облік речових доказів у кримінальних провадженнях, цінностей та іншого майна, тимчасово вилучених під час досудового розслідування; контроль за їх зберіганням та передачею.

3.1.16. Облік кримінальних правопорушень, додатково виявлених під час досудового розслідування, кримінальних правопорушень, які виявлені слідчими, а також за їх участі, у тому числі кримінальних правопорушень минулих років.

3.1.17. Складання до 28 числа кожного місяця і організацію виконання в повному обсязі графіків досудових розслідувань, у тому числі про кримінальні правопорушення минулих років.

3.1.18. Облік кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких зупинене, та забезпечення контролю за прийняттям таких рішень слідчими.

3.1.19. Якісний та своєчасний розгляд актів прокурорського реагування, рішень слідчого судді, суду, вжиття організаційних і практичних заходів щодо усунення недоліків.

3.1.20. Організацію роботи з об'єктивного визначення процесуальних витрат при проведенні досудового розслідування кримінальних правопорушень, належного їх

відображення та якісного документального оформлення з метою подальшого відшкодування в установленому КПК та чинним законодавством порядку.

3.1.21. Забезпечення контролю за об'єктивністю та своєчасністю внесення відомостей до ЄРДР про рух кримінальних проваджень і результати роботи слідчих.

3.1.22. Проведення щомісяця (з 25 по 30 число) звірень з підрозділами інформаційно-аналітичного забезпечення щодо достовірності облікованих слідчими відомостей в ЄРДР про загальну кількість розслідуваних кримінальних правопорушень, зупинених досудових розслідувань та залишку кримінальних проваджень, у тому числі тих, у яких розслідування триває понад установлені КПК строки; відомостей про відшкодування завданої шкоди, інших визначених в установленому порядку даних. Ужиття організаційних і профілактичних заходів щодо усунення недоліків в обліково-статистичній роботі.

3.1.23. Направлення повідомлень до слідчого управління (відділу) головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — ГУМВС, УМВС) за фактами:

- порушення встановлених КПК строків унесення відомостей до ЄРДР, неінформування прокурора про початок досудового розслідування;
- звільнення осіб, затриманих за підозрою в учиненні злочину, з ізоляторів тимчасового тримання органів внутрішніх справ України безпосередньо слідчим або службовою особою, відповідальною за перебування затриманих, без подання слідчим клопотання прокурору про обрання запобіжного заходу;
- скасування прокурором постанови слідчого про закриття кримінального провадження;
- постановлення слідчим суддею ухвали про скасування рішень слідчого або якою зобов'язано слідчого припинити певну дію чи вчинити певну дію;
- постановлення судом під час судового провадження ухвали про закриття кримінального провадження за відсутності в діянні складу кримінального правопорушення;
- ухвалення судом виправдувального вироку;
- інших суттєвих порушень слідчими вимог кримінального процесуального законодавства.

3.1.24. Розгляд і вирішення відповідно до законодавства звернень громадян, запитів на інформацію органів державної влади і місцевого самоврядування, що надходять до територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України у зв'язку з провадженням досудового розслідування.

3.1.25. Систематизацію змін до кримінального та кримінального процесуального законодавства, яке застосовується при розслідуванні кримінальних правопорушень, шляхом формування бібліотеки і поповнення її літературою та офіційними виданнями, в яких публікуються зміни до чинного законодавства.

3.1.26. Дотримання службової дисципліни в діяльності слідчих, ужиття заходів щодо недопущення надзвичайних подій за участю особового складу, підвищення професійного рівня підлеглих.

3.2. На слідчий відділ не може бути покладено виконання функцій, не передбачених чинним законодавством України і цим Положенням.

IV. Обов'язки та права першого заступника начальника територіального органу Міністерства внутрішніх справ України — начальника слідчого відділу

4.1. Перший заступник начальника територіального органу Міністерства внутрішніх справ України — начальник слідчого відділу, крім повноважень, передбачених КПК:

4.1.1. Здійснює керівництво територіальним органом Міністерства внутрішніх справ України у межах делегованих йому начальником територіального органу Міністерства внутрішніх справ України повноважень.

4.1.2. Керує діяльністю слідчого відділу та є відповідальним за виконання покладених на слідчий відділ завдань, дотримання слідчими вимог законодавства України, стан службової та трудової дисципліни в слідчому відділі.

4.1.3. Представляє слідчий відділ, а за дорученням начальника територіального органу Міністерства внутрішніх справ України — територіальний орган Міністерства внутрішніх справ України в органах державної влади, місцевого самоврядування, в інших установах і організаціях.

4.1.4. Визначає першочергові завдання за напрямками діяльності територіального органу Міністерства внутрішніх справ України та слідчого відділу, приймає відповідні рішення стосовно якісного та своєчасного їх виконання.

4.1.5. Бере участь у підготовці планів роботи територіального органу Міністерства внутрішніх справ України, затверджує плани роботи слідчого відділу, безпосередньо здійснює контроль за виконанням запланованих заходів.

4.1.6. Організовує та забезпечує постійний моніторинг стану оперативної обстановки на території обслуговування й реагування на її зміни, оперативне інформування начальника територіального органу Міністерства внутрішніх справ України про стан правопорядку та боротьби зі злочинністю, наявні проблеми і пропозиції щодо їх розв'язання.

4.1.7. Координує діяльність слідчого відділу та оперативних підрозділів (карного розшуку, боротьби з економічною злочинністю, боротьби з незаконним обігом наркотиків, кримінальної міліції у справах дітей) територіального органу Міністерства внутрішніх справ України щодо досудового розслідування кримінальних правопорушень з моменту внесення до ЄРДР відомостей про їх учинення. Забезпечує ефективне використання слідчими оперативної інформації при досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

4.1.8. Організовує та забезпечує взаємодію слідчих з оперативними підрозділами при здійсненні ними слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, а також з органами, що здійснюють експертну діяльність, органами прокуратури і суду.

4.1.9. Заслуховує на оперативних нарадах звіти керівників оперативних підрозділів територіального органу Міністерства внутрішніх справ України, працівників слідчого

відділу та інших органів і підрозділів органу внутрішніх справ з питань виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі з питань взаємодії при досудовому розслідуванні, виконання доручень слідчих щодо здійснення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, уживає заходів щодо усунення недоліків на цьому напрямі діяльності.

4.1.10. У встановленому порядку вносить пропозиції першому заступнику начальника ГУМВС, УМВС — начальнику слідчого управління (відділу) щодо прийому кандидатів на службу до органів внутрішніх справ, а також призначення на посади, звільнення з посад та/або органів внутрішніх справ своїх заступників та підпорядкованих слідчих, а також присвоєння їм спеціальних звань.

4.1.11. Визначає і затверджує функціональні обов'язки особового складу слідчого відділу та устанавлює спеціалізацію слідчих в розслідуванні окремих категорій кримінальних правопорушень.

4.1.12. Розглядає заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення, що надходять до органу внутрішніх справ, а також інші матеріали про кримінальні правопорушення, виявлені органом внутрішніх справ, і забезпечує невідкладне, але не пізніше 24 годин після надходження, внесення слідчими відповідних відомостей до ЄРДР.

4.1.13. Забезпечує своєчасний виїзд слідчих на місця подій за заявами і повідомленнями про кримінальні правопорушення, які належать до підслідності органів внутрішніх справ.

Особисто виїжджає на місця вчинення вмісних убивств, інших особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликають значний суспільний резонанс.

4.1.14. Вивчає кримінальні провадження про тяжкі та особливо тяжкі злочини, в яких у 10-денний строк після внесення слідчим відомостей до ЄРДР не складено письмове повідомлення про підозру. За результатами надає слідчому письмові вказівки, контролює їх виконання.

4.1.15. Щомісяця формує перспективний план розслідування кримінальних правопорушень, який подає до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС не пізніше 30 числа поточного місяця. Забезпечує його дотримання.

4.1.16. Забезпечує щомісячне складання планів розслідування кримінальних правопорушень минулих років. Копії планів надсилає до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС для здійснення контролю.

4.1.17. Здійснює контроль за:

- своєчасністю та повнотою внесення відомостей до ЄРДР, відповідністю даних про попередню правову кваліфікацію кримінальних правопорушень матеріалам кримінального провадження;
- станом розслідування кримінальних правопорушень в розумні строки;
- достовірністю даних про розслідування кримінальних правопорушень, їх рух та об'єктивністю відображення відомостей в ЄРДР і звітах;
- своєчасністю здачі до архіву підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення закритих кримінальних проваджень.

4.1.18. Заслуховує слідчих, інших службових осіб, уповноважених на проведення досудового розслідування, з питань розслідування кримінальних правопорушень.

4.1.19. Запобігає фактам утручання в процесуальну діяльність слідчих осіб, що не мають на те законних повноважень. Про їх виявлення негайно доповідає першому заступнику начальника ГУМВС, УМВС — начальнику слідчого управління (відділу) та прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням у кримінальному провадженні.

4.1.20. Аналізує оперативну обстановку, стан роботи з розслідування кримінальних правопорушень.

4.1.21. Веде облік роботи слідчого відділу та кожного слідчого окремо, за якими визначає результати їх діяльності.

4.1.22. Перевіряє якість і своєчасність виконання письмових доручень слідчих про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій працівниками відповідних оперативних підрозділів, узагальнює результати цієї роботи. У разі неналежного виконання доручення слідчого вносить пропозиції начальнику територіального органу Міністерства внутрішніх справ України щодо вжиття заходів впливу до винних у цьому службових осіб.

4.1.23. Щомісяця організовує перевірки зберігання вилучених з місць подій речових доказів і документів та забезпечує контроль за їх повним й ефективним використанням при встановленні особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

4.1.24. Щороку до 5 січня подає до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС списки слідчих, які спеціалізуються на розслідуванні кримінальних правопорушень, скоєних проти життя та здоров'я особи; у сфері господарської та службової діяльності; дорожньо-транспортних пригод; скоєних неповнолітніми або за їх участю. Забезпечує дотримання спеціалізації при розслідуванні кримінальних правопорушень. У разі необхідності дострокового внесення змін до наказів, якими визначено зазначену спеціалізацію, завчасно направляє до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС пропозиції щодо кандидатур для визначення слідчих, які спеціально уповноважені на здійснення досудових розслідувань окремих категорій кримінальних правопорушень.

4.1.25. Надає письмові вказівки слідчим в кримінальних провадженнях, які не можуть суперечити рішенням та вказівкам прокурора.

4.1.26. Щомісяця разом зі звітом про результати роботи слідчого відділу подає (за необхідності) до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС подання про заохочення слідчих та накладення на них дисциплінарних стягнень.

4.1.27. Щомісяця складає в установленому порядку звіт про роботу органу досудового розслідування. Забезпечує відображення в ньому об'єктивних даних про облік кримінальних правопорушень, осіб, які їх учинили, рух кримінальних проваджень та інших зазначених відомостей.

4.1.28. Забезпечує впровадження в практичну діяльність слідчих передового досвіду і нових методів розслідування.

4.1.29. Аналізує стан матеріально-технічного забезпечення слідчих та щокварталу інформує про наявні недоліки з цих питань першого заступника начальника ГУМВС, УМВС — начальника слідчого управління (відділу).

4.1.30. Особисто проводить зі слідчими заняття в системі службової підготовки, забезпечує своєчасне внесення змін та доповнень до контрольних примірників Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України і вивчення кожним працівником змін до чинного законодавства з питань діяльності органів досудового розслідування та наявної судової практики.

Забезпечує функціонування в підрозділі необхідної бібліотеки юридичних видань та постійне її оновлення. Забезпечує доступ слідчих до сайту ГСУ МВС України комп'ютерної мережі МВС України.

4.1.31. Розглядає подання прокурора, рішення слідчого судді, суду про порушення норм кримінального процесуального законодавства. За результатами вживає заходів щодо усунення недоліків у роботі конкретних слідчих та слідчого відділу в цілому.

4.1.32. У межах компетенції представляє слідчий відділ в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування, інших установах, підприємствах і організаціях.

4.1.33. Бере безпосередню участь у вирішенні питань соціального забезпечення та побутового влаштування слідчих.

4.1.34. Організовує діяльність службових осіб, відповідальних за перебування затриманих, а також підрозділу територіального органу Міністерства внутрішніх справ України, що забезпечує виконання ухвали слідчого судді, суду в частині електронного контролю за місцезнаходженням підозрюваного, обвинуваченого.

4.2. Начальник слідчого відділу може мати заступника (заступників).

4.3. На період тимчасової відсутності першого заступника начальника територіального органу Міністерства внутрішніх справ України — начальника слідчого відділу обов'язки начальника слідчого відділу виконує його заступник або інший працівник слідчого відділу згідно з функціональними обов'язками.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МВС України
09 серпня 2012 року № 686

*Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України 22 жовтня 2012 року за № 1770/22082*

ІНСТРУКЦІЯ **з організації діяльності органів досудового розслідування** **Міністерства внутрішніх справ України**

I. Загальні положення

1.1. Організація роботи органів досудового розслідування передбачає ефективну участь слідчих у захисті особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охороні прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження шляхом:

- здійснення розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення;
- внесення відповідних відомостей про їх вчинення до Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- проведення всебічного, повного та неупередженого досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності органів внутрішніх справ у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України (далі — КПК);
- ужиття своєчасних заходів для забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальними правопорушеннями.

1.2. Діяльність слідчих залежно від оперативної обстановки і штатної чисельності органів досудового розслідування здійснюється за територіально-зональним та/або лінійним принципом.

1.3. Організація роботи органів досудового розслідування регламентується Міністерством внутрішніх справ України, Головним слідчим управлінням МВС України (далі — ГСУ МВС України) та слідчим управлінням (відділом) головного управління, управлінням МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС).

1.4. Слідчий здійснює процесуальну діяльність відповідно до вимог КПК. Усі рішення про спрямування досудового розслідування і проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій слідчий приймає самостійно, за винятком випадків, коли законом передбачено одержання згоди прокурора, слідчого судді, суду, та є відповідальним за їх виконання.

1.5. Працівникам інших органів та підрозділів органів внутрішніх справ забороняється в будь-який спосіб утручатися в процесуальну діяльність слідчих, у тому числі

виребувати та перевіряти матеріали кримінальних проваджень, давати в них вказівки або оцінку прийнятим слідчим процесуальним рішенням.

1.6. Забороняється залучати слідчих до виконання функцій, не пов'язаних з розслідуванням кримінальних правопорушень.

1.7. Працівникам органів досудового розслідування при виконанні службових обов'язків дозволяється носіння цивільного одягу.

II. Планування, аналітична, методична і статистична робота органів досудового розслідування та координація їх діяльності

2.1. Організація діяльності органів досудового розслідування МВС України здійснюється на основі планування, поєднання єдиноначальності у вирішенні питань службової діяльності та колегіальності при їх обговоренні, персональної відповідальності кожного працівника за стан справ на дорученій ділянці роботи.

2.2. Заходи щодо організації слідчої роботи формуються в планах роботи як органу досудового розслідування, так і органу внутрішніх справ. Вони повинні відповідати оперативній обстановці, що складається, прогнозу її розвитку, вимогам чинного законодавства стосовно завдань і функцій органів досудового розслідування, бути цілеспрямованими, чітко сформульованими, максимально конкретизованими і реальними для виконання, а також забезпеченими фінансовими, матеріально-технічними і кадровими ресурсами. При формуванні планів заходів потрібно обов'язково визначати строки їх виконання і відповідальних виконавців.

План на наступний період повинен розроблятися з урахуванням результатів виконання попереднього плану й інших раніше прийнятих рішень, містити в собі незавершені чи перенесені за строками виконання заходи, визначати пріоритетні цілі та завдання. У плані слідчого підрозділу міського, районного, лінійного управління (відділу) ГУМВС, УМВС повинні враховуватися заходи, передбачені планами ГСУ МВС України, слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС, при цьому вони адаптуються до можливостей власного підрозділу, місцевих особливостей, стану оперативної обстановки.

2.3. До планів роботи органів внутрішніх справ у частині, що стосується діяльності органів досудового розслідування, обов'язково повинні включатися:

2.3.1. Комплексні заходи, спрямовані на своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення; забезпечення негайного виїзду на місця подій слідчо-оперативних груп у повному складі; покращення взаємодії органу досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ при попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень; створення необхідних умов для успішного виконання слідчими покладених на них завдань.

2.3.2. Конкретні заходи, спрямовані на покращення організації роботи слідчих; розповсюдження і впровадження передового досвіду; підвищення рівня процесуального контролю за діяльністю слідчих; розроблення та вдосконалення тактики і методики досудового розслідування окремих видів кримінальних правопорушень; застосування в

практичній діяльності сучасних наукових методів, криміналістичної і організаційної техніки; підвищення кваліфікації слідчих.

2.3.3. Заходи, визначені в межах компетенції органу досудового розслідування рішенням координаційної наради прокурора.

2.4. Слідчий планує свою роботу таким чином, щоб забезпечити своєчасність виконання необхідних слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у всіх кримінальних провадженнях, в яких він проводить досудове розслідування. З цією метою він складає загальний календарний план-графік роботи в усіх кримінальних провадженнях, а також плани розслідування кожного кримінального провадження.

2.5. Плани роботи, а також документи, що свідчать про виконання планових завдань (копії аналітичних документів, узагальнень, протоколів оперативних нарад, довідок про результати перевірок тощо), зберігаються в наряді організації роботи і планування органу досудового розслідування.

2.6. Аналітична робота передбачає організацію збору даних, їх обробку і узагальнення, комплексне вивчення стану оперативної обстановки, результатів діяльності органу досудового розслідування. Метою аналітичної роботи є визначення головних проблем, що виникають в управлінській діяльності органу досудового розслідування, недоліків і причин їх виникнення, надання практичної та методичної допомоги та зміцнення кадрів. Аналітична робота передбачає розроблення і вжиття заходів, спрямованих на усунення недоліків та вирішення наявних проблем.

2.7. Аналітична та методична робота органів досудового розслідування здійснюється організаційно-методичними підрозділами або окремими працівниками, за якими закріплені відповідні функції, ГСУ МВС України, слідчих управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС та керівниками слідчих відділів (відділень) міських, районних, лінійних управлінь (відділів) головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі — територіальні органи внутрішніх справ), які в межах повноважень аналізують результати діяльності органів досудового розслідування, розробляють та реалізують заходи щодо підвищення якості досудового розслідування, скорочення його строків, забезпечення законності та реалізації прав і законних інтересів громадян, належного розгляду їх заяв і звернень з питань досудового розслідування; організують роботу з відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, удосконалення організації діяльності слідчих.

2.8. Статистична робота органів досудового розслідування — планомірний, науково обґрунтований процес збирання офіційної інформації, який дає кількісну характеристику результатів роботи з розслідування кримінальних правопорушень або тих чи інших процесів, що відбуваються під час її проведення, шляхом реєстрації відповідних показників роботи за спеціальними програмами, розробленими на основі відповідної методології, тобто сукупності науково обґрунтованих способів, правил і методів вивчення процесів, які встановлюють порядок збирання, опрацювання і аналізу інформації.

2.9. Статистична робота полягає у відображенні результатів розслідування кримінальних правопорушень та руху кримінальних проваджень шляхом введення відповідної

інформації до Єдиного реєстру досудових розслідувань, формуванні звітності про результати роботи органів досудового розслідування, проведенні взаємних звірень з підрозділами інформаційно-аналітичного забезпечення. Зазначена інформація використовується для складання аналізів і узагальнень з метою визначення результатів роботи, негативних тенденцій та шляхів їх усунення.

2.10. Копії звітів про результати роботи органу досудового розслідування за звітний період і кожного слідчого, зокрема інформаційні повідомлення з цих питань на адресу відповідних органів досудового розслідування, долучаються до наряду статистики.

2.11. Методична робота органу досудового розслідування заснована на досягненнях сучасної науки та передового досвіду аналітичної, організаційної, науково-практичної, інформаційної діяльності щодо вирішення основних завдань досудового розслідування, покращення його якості, забезпечення законності, удосконалення професійної компетентності слідчих та підвищення ефективності їх діяльності. Ця робота передбачає постійне ведення кодифікації чинного законодавства та систематичне доведення до слідчих його змін, у тому числі за допомогою сучасних систем комунікаційного зв'язку та отримання інформації, проведення занять зі слідчими в системі службової підготовки, узагальнення слідчої та судової практики, а також позитивного практичного досвіду в розслідуванні кримінальних правопорушень.

2.12. Методична робота полягає в:

2.12.1. Підготовці якісних методичних документів з максимально повним відображенням у них необхідної інформації, вивченні та ефективному їх використанні в практичній діяльності особовим складом слідчого підрозділу.

2.12.2. Систематичному виявленні, вивченні та запровадженні прогресивних форм і методів діяльності органів досудового розслідування.

2.13. Нормативно-правові акти, доручення і рішення органів досудового розслідування, матеріали перевірок органу досудового розслідування, листування з іншими органами державної влади накопичуються в директивному наряді.

2.14. Упровадження передового досвіду в роботу органів досудового розслідування передбачає вивчення, узагальнення та розроблення рекомендацій щодо впровадження нового і позитивного досвіду роботи в практику організації розслідування кримінальних правопорушень, у тому числі передового зарубіжного досвіду; розроблення сучасних методик розслідувань окремих видів кримінальних правопорушень; організацію та проведення нарад, науково-практичних конференцій і семінарів з проблем досудового розслідування; підготовку та розповсюдження відповідних друкованих видань.

2.15. Координація діяльності органів досудового розслідування — це узгоджена практична робота керівників та працівників органів досудового розслідування, які в межах повноважень здійснюють контрольні функції та координують розслідування кримінальних правопорушень, що підслідні органам внутрішніх справ.

2.16. Організація взаємодії органів досудового розслідування з органами та підрозділами, що здійснюють оперативно-розшукову, експертну діяльність, а також у межах

компетенції з іншими правоохоронними органами, центральними органами виконавчої влади забезпечується шляхом:

2.16.1. Внесення начальником ГСУ МВС України, першими заступниками начальників ГУМВС, УМВС — начальниками слідчих управлінь (відділів) пропозицій Міністру внутрішніх справ України, начальникам ГУМВС, УМВС відповідно, спрямованих на покращення організації діяльності органів досудового розслідування, а також взаємодії з іншими органами та підрозділами органів внутрішніх справ.

2.16.2. Якісної підготовки матеріалів з проблемних питань діяльності органів досудового розслідування та їх обговорення на колегіях МВС України, ГУМВС, УМВС, спільних колегіях і нарадах з іншими правоохоронними органами та прийняття конкретних і ефективних управлінських рішень.

III. Організація роботи слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС

3.1. Діяльність слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС здійснюється:

3.1.1. Згідно із затвердженими функціональними обов'язками його працівників.

3.1.2. На основі поточних планів, що формуються на підставі аналізу оперативної обстановки, стану слідчої роботи та з урахуванням вимог МВС України з питань її вдосконалення.

3.2. Плани роботи слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС складаються на півріччя і затверджуються першим заступником начальника ГУМВС, УМВС — начальником слідчого управління (відділу) до 25 числа останнього звітного місяця. У разі необхідності готуються доповнення до цих планів, а також спеціальні плани, які затверджуються першим заступником начальника ГУМВС, УМВС — начальником слідчого управління (відділу).

Перший заступник начальника ГУМВС, УМВС — начальник слідчого управління (відділу) є відповідальним за організацію і здійснення контролю за виконанням планових заходів, у тому числі за своєчасність, повноту і достовірність відомостей про їх виконання. Хід виконання планів, а також ефективність проведених заходів систематично обговорюються на оперативних нарадах слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС.

Перший заступник начальника ГУМВС, УМВС — начальник слідчого управління (відділу) має право визначити працівника, якому доручити здійснення контролю за виконанням планових заходів із зазначенням про це в його функціональних обов'язках.

3.3. Для здійснення належного контролю за роботою органів досудового розслідування слідчим управлінням (відділом) ГУМВС, УМВС як самостійно, так і з залученням інших структурних підрозділів ГУМВС, УМВС проводяться відповідні перевірки, готуються аналізи, огляди, інформаційні листи, методичні рекомендації, узагальнюються і розповсюджуються позитивні форми і методи роботи.

Перевірка діяльності органів досудового розслідування та інші заходи контролю обов'язково поєднуються з наданням практичної допомоги.

Інспекторські, контрольні, цільові та інші перевірки, виклики зі звітами керівників органів досудового розслідування проводяться слідчим управлінням (відділом) ГУМВС,

УМВС самостійно згідно з планами роботи або в порядку реагування на ускладнення оперативної обстановки, виникнення негативних тенденцій, надходження інформації про недоліки в організації роботи органів досудового розслідування або порушення слідчими законності під час розслідування кримінальних правопорушень.

3.4. Слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС на підставі комплексного аналізу стану злочинності, результатів роботи з розслідування вчинених кримінальних правопорушень, матеріалів інспектувань, перевірок, актів прокурорського реагування, рішень слідчого судді, суду, звернень громадян, іншої інформації розробляє і здійснює заходи щодо вдосконалення організації досудового розслідування в кримінальних провадженнях, забезпечує виконання вимог законодавства України, що регламентує слідчу роботу, а також уживає заходів стосовно усунення в ній негативних тенденцій.

3.5. Узагальнення і розповсюдження слідчим управлінням (відділом) ГУМВС, УМВС позитивного досвіду слідчої роботи здійснюються з метою підвищення професійного рівня слідчих та ефективної діяльності органів досудового розслідування.

3.6. Централізоване одержання, опрацювання і зберігання статистичної інформації про результати слідчої роботи проводяться підрозділами інформаційно-аналітичного забезпечення ГУМВС, УМВС. Опрацьовані відомості надсилаються в установленому порядку і визначені строки до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС.

3.7. Слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС у встановленому порядку надсилає до МВС України звіти про результати слідчої роботи та до ГСУ МВС України позачергову інформацію згідно з вимогами нормативно-правових актів МВС України, якими регулюється порядок реагування на заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення та оперативне інформування МВС України.

3.8. Слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС здійснює контроль за станом досудового розслідування, яке проводиться органами досудового розслідування, у кримінальних провадженнях про:

3.8.1. Умисні вбивства, умисні тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили смерть потерпілого, звалтування при обтяжуючих обставинах.

3.8.2. Торгівлю людьми.

3.8.3. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання з метою збуту чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.

3.8.4. Дорожньо-транспортні пригоди, у яких загинула хоча б одна особа або постраждало 5 і більше осіб.

3.8.5. Кримінальні правопорушення, учинені організованими групами чи злочинними організаціями, бандитизм.

3.8.6. Тяжкі та особливо тяжкі злочини, учинені у сфері службової діяльності.

3.8.7. Злочини у сфері господарської діяльності, якими заподіяно матеріальної шкоди на суму понад мільйон гривень.

3.8.8. Кримінальні правопорушення, які вчинені стосовно народних депутатів України, депутатів місцевих рад, працівників органів прокуратури, суду та представників засобів масової інформації.

3.8.9. Тяжкі та особливо тяжкі злочини, учинені неповнолітніми або за їх участю.

3.8.10. Кримінальні правопорушення, що викликали суспільний резонанс.

3.8.11. Кримінальні правопорушення, в яких прокурорами скасовано постанови слідчих про закриття кримінальних проваджень.

3.8.12. Кримінальні правопорушення, за якими надходили скарги громадян, акти реагування прокурора, рішення слідчого судді, суду, мали місце критичні виступи в засобах масової інформації або в яких під час перевірок виявлено недоліки.

3.8.13. Кримінальні правопорушення, стан досудового розслідування у яких взято на контроль Генеральною прокуратурою України та прокуратурами обласного рівня.

3.9. За рішенням першого заступника начальника ГУМВС, УМВС — начальника слідчого управління (відділу) також беруться на контроль кримінальні провадження про інші кримінальні правопорушення.

3.10. Для забезпечення належного контролю за організацією роботи слідчих підрозділів територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України, надання їм практичної та методичної допомоги в досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень в слідчому управлінні (відділі) ГУМВС, УМВС утворюється організаційно-методичний підрозділ (далі — ОМП).

3.11. Робота ОМП здійснюється на засадах обґрунтованості, конкретності і оперативності управлінських рішень, які повинні прийматися на підставі результатів вивчення стану слідчої роботи; своєчасного доведення цих рішень до підлеглих та виконавців; ефективного контролю за їх реалізацією; дотримання колегіальності в підготовці рішень; визначення проблемних питань, що потребують вирішення.

3.12. Основні функції ОМП:

3.12.1. Забезпечення контролю за:

- своєчасним внесенням слідчими відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, повнотою та достовірністю внесених даних, правильністю попередньої правової кваліфікації кримінального правопорушення;
- дотриманням спеціалізації слідчих органів досудового розслідування;
- розслідуванням кримінальних проваджень, у яких продовжено процесуальні строки;
- додержанням строків затримання осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, тримання підозрюваних під вартою та домашнім арештом.

3.12.2. Унесення першому заступнику начальника ГУМВС, УМВС — начальнику слідчого управління (відділу) пропозицій з підвищення ефективності роботи слідчих, заслуховування начальників підпорядкованих органів досудового розслідування з питань усунення наявних недоліків в організації їх службової діяльності, розслідування конкретних кримінальних правопорушень.

3.12.3. Підготовка аналізів, узагальнень, інформаційних листів, інших документів з питань практики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень та застосування норм кримінального процесуального законодавства, організації роботи органів досудового розслідування.

3.12.4. Щомісячне узагальнення і аналіз показників роботи органів досудового розслідування. Забезпечення повного та об'єктивного їх відображення в звітності.

3.12.5. Підготовка матеріалів для розгляду на колегіях, нарадах ГУМВС, УМВС та координаційних нарадах правоохоронних органів; семінарів-нарад керівників органів досудового розслідування.

3.12.6. Проведення в установленому порядку службових розслідувань (перевірок) за актами прокурорського реагування, рішеннями слідчого судді, суду, скаргами, заявами громадян та повідомленнями, що надійшли з органів досудового розслідування, про порушення слідчими вимог кримінального процесуального законодавства.

3.12.7. Організація службової підготовки слідчих.

3.12.8. Ведення обліку кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення, що перебувають на контролі МВС України, Генеральної прокуратури України та прокуратур обласного рівня. Підготовка і надання у визначені ними строки інформації про стан їх розслідування.

3.12.9. Надання допомоги слідчим у підготовці клопотань про продовження процесуальних строків у кримінальних провадженнях.

3.12.10. Організація і участь у проведенні комплексних перевірок стану службової діяльності органів досудового розслідування.

3.12.11. Забезпечення ефективної роботи в службових відрядженнях з надання практичної і методичної допомоги органам досудового розслідування.

3.12.12. Організація проведення щорічних інвентаризацій кримінальних проваджень.

3.12.13. Ведення контрольно-наглядових справ за напрямками роботи слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС та окремими кримінальними провадженнями.

3.12.14. Здійснення контролю за станом організації в слідчих підрозділах органів досудового розслідування роботи з підбору, розстановки, навчання і виховання кадрів, дотримання ними службової дисципліни.

3.12.15. Висвітлення в засобах масової інформації стану розслідування кримінальних правопорушень та актуальних питань діяльності органів досудового розслідування.

3.12.16. Розгляд і вирішення відповідно до законодавства звернень громадян, запитів органів державної влади і місцевого самоврядування, що надходять до ГУМВС, УМВС у зв'язку з провадженням досудового розслідування.

IV. Організація роботи слідчих підрозділів в територіальних органах Міністерства внутрішніх справ України

4.1. Організація слідчої роботи в територіальному органі Міністерства внутрішніх справ України покладається на керівника органу досудового розслідування.

4.2. Начальники територіальних органів Міністерства внутрішніх справ України та слідчих підрозділів є відповідальними за належну організацію взаємодії слідчих підрозділів з іншими органами та підрозділами органів внутрішніх справ при попередженні, виявленні й розслідуванні кримінальних правопорушень.

З цією метою начальнику територіального органу Міністерства внутрішніх справ України надається право за погодженням з керівником слідчого підрозділу:

4.2.1. Включати слідчих до складу слідчо-оперативної групи для виїзду на місце події за заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення.

4.2.2. Створювати слідчо-оперативні групи для виявлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

4.3. Начальнику територіального органу Міністерства внутрішніх справ України забороняється втручатися в процесуальну діяльність слідчих.

4.4. З метою належної організації діяльності органів досудового розслідування начальник територіального органу Міністерства внутрішніх справ України зобов'язаний:

4.4.1. При отриманні заяви або повідомлення про кримінальне правопорушення організувати своєчасне направлення на місце події слідчо-оперативної групи в повному складі.

4.4.2. Здійснювати контроль за невідкладним направленням оперативними підрозділами в установленому КПК та законами України порядку зібраних матеріалів, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України (далі — КК), до органу досудового розслідування для початку та здійснення досудового розслідування.

4.4.3. Забезпечувати належну взаємодію працівників оперативних та інших органів і підрозділів внутрішніх справ зі слідчими при попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень.

4.4.4. Здійснювати контроль за своєчасним та якісним виконанням оперативними підрозділами письмових доручень слідчих, даних у кримінальних провадженнях. У разі допущення порушень при їх виконанні самостійно або на підставі пропозицій начальника органу досудового розслідування проводити за такими фактами службові розслідування та вживати заходів реагування до винних службових осіб.

4.4.5. Забезпечувати слідчих службовими приміщеннями, телефонами, засобами оргтехніки, необхідною кількістю бланків процесуальних документів, транспортом для виїзду на місце події та проведення його огляду, інших слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, конвоем для супроводження, охорони затриманих, підозрюваних. Уживати необхідних заходів щодо забезпечення слідчих житлом відповідно до законодавства.

4.4.6. Не залучати слідчих до виконання функцій, не пов'язаних з розслідуванням кримінальних правопорушень.

4.5. Начальник слідчого підрозділу є відповідальним за стан слідчої роботи в територіальному органі Міністерства внутрішніх справ України.

Крім повноважень, визначених кримінальним процесуальним законодавством, начальник слідчого підрозділу зобов'язаний:

4.5.1. Щодня знайомитися з оперативною обстановкою, яка склалася за добу, станом досудового розслідування в кримінальних провадженнях; контролювати своєчасність проведення в них слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, виконання слідчими письмових доручень та вказівок прокурора, а також оперативними підрозділами письмових доручень слідчих.

4.5.2. Вести облік результатів оглядів місць подій та застосування при цьому науково-технічних засобів, уживати заходів щодо підвищення ефективності цієї роботи. У разі виявлення недоліків при проведенні вказаної слідчої дії організувати її повторне проведення.

4.5.3. Здійснювати контроль за своєчасним і в установлені КПК строки розглядом слідчими заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення, внесенням відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та повідомленням прокурора про початок досудового розслідування.

4.5.4. При надходженні до слідчого підрозділу матеріалів, зібраних оперативними підрозділами, перевіряти наявність зафіксованих фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК.

4.5.5. При внесенні слідчими відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань контролювати правильність попередньої правової кваліфікації вчинених протиправних дій, а також об'єктивність та своєчасність внесення слідчими відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань про рух кримінальних проваджень.

4.5.6. Забезпечувати постійний контроль за досудовим розслідуванням кожного кримінального провадження, належним плануванням роботи в кримінальних провадженнях, дотриманням слідчими процесуальних строків.

4.5.7. Своєчасно вирішувати питання про створення слідчих груп для розслідування найбільш складних кримінальних правопорушень.

4.5.8. У разі виявлення при досудовому розслідуванні факту вчинення кримінального правопорушення організованою групою негайно надіслати кримінальне провадження першому заступнику начальника ГУМВС, УМВС — начальнику слідчого управління (відділу) для вирішення в установленому порядку питання щодо подальшого досудового розслідування цього кримінального правопорушення слідчим управлінням (відділом) ГУМВС, УМВС.

4.5.9. Здійснювати належний розгляд заяв і скарг громадян, готувати за ними мотивовані висновки, проводити співбесіди із заявниками, уживати заходів щодо об'єктивного досудового розслідування кримінальних проваджень, інформувати заявників про результати перевірки їх звернень у встановленому чинним законодавством порядку.

4.5.10. Вести облік кримінальних проваджень, закритих за відсутності події кримінального правопорушення, відсутності в діянні складу кримінального правопорушення; забезпечувати контроль за направленням слідчими копій постанов про закриття кримінального провадження заявнику, потерпілому, прокурору. Особисто вивчати такі провадження з метою встановлення обґрунтованості та законності прийняття слідчим рішень про їх закриття.

4.5.11. Інформувати слідче управління (відділ) ГУМВС, УМВС про факти внесення слідчими до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про кримінальні правопорушення, за якими згідно з вимогами нормативно-правових актів МВС України установлюється контроль, а також про подальший рух кримінальних проваджень про такі кримінальні правопорушення.

4.5.12. Направляти до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС повідомлення за фактами порушення слідчими вимог кримінального процесуального законодавства.

4.5.13. Здійснювати контроль за своєчасним унесенням слідчими до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про зупинення досудового розслідування, вести обліки таких кримінальних проваджень та вивчати підстави прийняття в них рішень.

4.5.14. Забезпечувати дотримання спеціалізації слідчих при розслідуванні кримінальних правопорушень, скоєних проти життя та здоров'я особи; у сфері господарської та службової діяльності; дорожньо-транспортних пригод; скоєних неповнолітніми або за їх участю.

4.5.15. Уживати організаційних і практичних заходів щодо прийняття слідчими в кримінальних провадженнях з продовженими процесуальними строками рішень про закінчення досудових розслідувань у визначені КПК строки.

За необхідності готувати і доповідати першому заступнику начальника ГУМВС, УМВС — начальнику слідчого управління (відділу) матеріали для продовження досудового розслідування на строк понад 3 місяці і тримання під вартою — понад 2 місяці.

4.5.16. Організувати ведення кожним слідчим контрольно-наглядових справ за кримінальними провадженнями, які перебувають у їх провадженні.

4.5.17. Щомісяця особисто в день звірення з підрозділом інформаційно-аналітичного забезпечення перевіряти достовірність відомостей про рух кримінальних проваджень. Уживати організаційних і профілактичних заходів щодо усунення недоліків в обліково-статистичній роботі. Доповідати про результати роботи слідчого підрозділу першому заступнику начальника ГУМВС, УМВС — начальнику слідчого управління (відділу).

4.5.18. З метою забезпечення ефективного контролю за ходом досудового розслідування кримінальних правопорушень, надання методичної та практичної допомоги слідчим розподіляти функціональні обов'язки серед своїх заступників. Не рідше одного разу на місяць заслуховувати їх звіти про проведену роботу та вжиті заходи щодо вдосконалення досудового розслідування.

4.5.19. Вносити першому заступнику начальника ГУМВС, УМВС — начальнику слідчого управління (відділу) у встановленому порядку пропозиції про заохочення слідчих або притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

4.5.20. Забезпечувати дотримання слідчими дисципліни і законності. Уживати заходів щодо недопущення надзвичайних подій серед особового складу.

4.5.21. Забезпечувати усунення недоліків, зазначених у поданнях прокурора, ухвалах слідчого судді, суду.

4.5.22. Щороку проводити інвентаризацію кримінальних проваджень, забезпечувати об'єктивність інформації про їх рух, а також належне зберігання.

4.5.23. З метою забезпечення повсякденного контролю за діяльністю слідчих вести наряди відповідно до Переліку нарядів, обов'язкових для ведення в слідчих управліннях, відділах, відділеннях (додаток до цієї Інструкції).

**Начальник
Головного слідчого управління
генерал-майор міліції**

В. І. Фаринник

*Додаток
до Інструкції з організації діяльності
органів досудового розслідування
Міністерства внутрішніх справ України*

ПЕРЕЛІК нарядів, обов'язкових для ведення в слідчих управліннях, відділах, відділеннях

1. Журнал-реєстр кримінальних проваджень

У журналі-реєстрі кримінальних проваджень відмічаються наявність і рух кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення, в яких здійснюється досудове розслідування слідчими, дата і час внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

2. Журнал-наряд заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення

У журналі-наряді ведеться облік заяв, повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення або матеріалів самостійного виявлення органом внутрішніх справ з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, розподілу їх між слідчими, зазначаються дата внесення відомостей про кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань та присвоєні ним номери кримінальних проваджень.

До журналу-наряду долучаються висновки службових розслідувань за фактами приховування кримінальних правопорушень від обліку, невнесення або несвоечасного внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, прийняття слідчими неправомірних рішень про закриття кримінальних проваджень, а також скасування постанов слідчих про закриття кримінальних проваджень прокурорами чи слідчими судьями, копії документів реагування на порушення законності слідчими при розгляді заяв і повідомлень про злочини та при прийнятті рішень про закриття кримінальних проваджень.

3. Журнал-наряд обліку виїздів слідчих на місця подій та застосування криміналістичної техніки

Крім обліку виїздів слідчих на місця подій та застосування слідчими криміналістичної техніки, у журналі-наряді також накопичуються відомості про виїзди керівника органу досудового розслідування на місця оглядів умисних убивств, інших особливо тяжких злочинів, а також кримінальних правопорушень, які викликали значний суспільний резонанс.

4. Наряд організації роботи і планування

Наряд містить плани роботи органу досудового розслідування (витяги з планів роботи органу внутрішніх справ, що стосуються діяльності органів досудового розслідування), а також документи, що свідчать про виконання планових завдань.

5. Наряд обліку стану законності

У наряді накопичуються звітність, яка характеризує стан законності в органі досудового розслідування; матеріали щодо результатів перевірок територіальних підрозділів Міністерства внутрішніх справ України з цих питань; копії протоколів розгляду на оперативних нарадах, а також колегіях ГУМВС, УМВС питань забезпечення законності при розслідуванні кримінальних правопорушень, затриманні осіб, які підозрюються в учиненні злочину, повідомленні про підозру в учиненні кримінального правопорушення; копії висновків службових розслідувань, проведених за фактами порушень слідчими кримінального процесуального законодавства; документи реагування на порушення законності та копії надісланих до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС документів, надання яких передбачено нормативно-правовими актами МВС України.

6. Наряд загального контролю

У цьому наряді формуються контрольно-наглядові справи в кримінальних провадженнях з порушеними строками досудового розслідування, у яких зупинено досудове розслідування, а також тих, що потребують особливого контролю у зв'язку зі складністю, актуальністю тощо. Крім того, до наряду долучаються копії документів, надісланих до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС з приводу досудового розслідування вказаних кримінальних проваджень.

7. Наряд статистики

У наряді статистики зберігаються копії звітів про результати роботи органу досудового розслідування за звітний період і кожного слідчого, у тому числі копії супровідних листів про направлення статистичних звітів до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС.

8. Директивний наряд

У директивному наряді накопичуються нормативно-правові акти, матеріали перевірок органу досудового розслідування.

9. Наряд обліку індивідуально-виховної роботи, заходів щодо зміцнення дисципліни і законності серед особового складу та службової підготовки

У наряді накопичуються копії документів про вжиття заходів організаційного та практичного характеру щодо комплектування органу досудового розслідування, виховання і професійної підготовки слідчих та підвищення їх кваліфікації, матеріально-технічного забезпечення слідчих.

До наряду долучаються копії документів щодо виконання вимог нормативно-правових актів МВС України з питань дотримання дисципліни і законності серед особового складу.

До наряду також долучаються копії висновків службових розслідувань за всіма фактами надзвичайних подій, пов'язаних з особовим складом органу досудового розслідування, інформація про проведення «днів дисципліни», заслуховування порушників дисципліни, доведення до особового складу інформації про надзвичайні події, основні причини і умови, що призводять до їх скоєння, та заходи реагування.

Ведення зазначених вище нарядів є обов'язковим. В органі досудового розслідування можуть бути заведені інші наряди-накопичувачі, не передбачені затвердженим переліком, які забезпечують належний облік та контроль.

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

26.01.2013 р.

м. Київ

14/63

Про розмежування юрисдикції слідчих транспортних і територіальних органів внутрішніх справ під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених у сферах транспорту, охорони навколишнього природного середовища і земельних відносин

У зв'язку з уведенням у дію Кримінального процесуального кодексу України, з метою розмежування юрисдикції слідчих транспортних і територіальних органів внутрішніх справ під час розслідування кримінальних правопорушень, учинених у сферах транспорту, охорони навколишнього природного середовища і земельних відносин, керуючись статтею 15 Закону України «Про прокуратуру», пунктом 9 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого Указом Президента України від 06 квітня 2011 року № 383/2011,

НАКАЗУЄМО:

1. Установити, що досудове розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової, господарської діяльності, охорони довкілля, проти власності, безпеки виробництва, які вчинені службовими особами підприємств, установ, організацій, органів влади та контролю у сферах автодорожнього комплексу, автомобільного, повітряного, магістрального трубопровідного, морського, річкового транспорту та метрополітену, а також кримінальних правопорушень, передбачених статтями 276, 276-1, 277, 278, 279, 280, 281, 284, 285, 288 Кримінального кодексу України, здійснюється слідчими лінійних відділів внутрішніх справ на відповідному виді транспорту, під юрисдикцією яких знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення.

У разі відсутності в регіоні слідчого підрозділу лінійного органу внутрішніх справ на відповідному виді транспорту розслідування цих кримінальних правопорушень здійснюється слідчими лінійних відділів (відділень) управлінь МВС України на залізницях, під юрисдикцією яких знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення.

Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням у кримінальних провадженнях, яке здійснюється слідчими лінійних відділів (відділень), покласти на спеціалізовані

прокуратури з нагляду за додержанням законів у транспортній сфері прокуратур Автономної Республіки Крим, областей, міста Севастополя, галузеві підрозділи прокуратур Львівської області та міста Києва, а в кримінальних провадженнях, що розслідуються слідчими слідчих відділів управлінь МВС України на залізницях, — на галузеві підрозділи прокуратур Дніпропетровської, Донецької, Львівської, Одеської, Харківської областей та міста Києва.

2. Установити, що досудове розслідування кримінальних правопорушень у сферах охорони навколишнього природного середовища і земельних відносин (у тому числі пов'язаних зі службовою діяльністю), що вчинені на річці Дніпро, її водосховищах, Дніпровсько-Бузькому лимані, у їх водоохоронних зонах та на прибережних захисних смугах, а також на підприємствах, які здійснюють скиди в ці водні об'єкти, здійснюється слідчими лінійних органів внутрішніх справ на річковому транспорті, під юрисдикцією яких знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення.

Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням у цих кримінальних провадженнях покласти на Дніпровського екологічного прокурора та підпорядкованих йому міжрайонних екологічних прокурорів.

3. У разі внесення територіальним органом внутрішніх справ чи прокурорами спеціалізованих прокуратур до Єдиного реєстру досудових розслідувань заяв та повідомлень про вчинення кримінальних правопорушень, передбачених пунктами 1, 2 цього наказу, кримінальні провадження про такі правопорушення через прокурора, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, упродовж доби передавати для розслідування до слідчого підрозділу лінійного органу внутрішніх справ на відповідному виді транспорту.

4. Про направлення цих кримінальних проваджень до слідчого підрозділу лінійного органу внутрішніх справ повідомляти відповідного прокурора з нагляду за додержанням законів у транспортній сфері, міжрайонного екологічного прокурора.

5. У десятиденний строк з дня підписання цього наказу:

5.1. Прокурорам Автономної Республіки Крим, областей та міста Севастополя розмежувати повноваження між галузевими підрозділами, спеціалізованими прокуратурами з нагляду за додержанням законів у транспортній сфері окремим наказом з урахуванням місцезнаходження слідчих підрозділів лінійних органів внутрішніх справ.

5.2. Дніпровському екологічному прокурору розмежувати повноваження між підпорядкованими йому екологічними прокурорами.

5.3. Начальникам головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на залізницях унести відповідні зміни до положень про слідчі підрозділи.

6. Контроль за виконанням наказу здійснювати по відомствах.

Генеральний прокурор України
Міністр внутрішніх справ України

В. П. Пшонка
В. Ю. Захарченко

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

06.08.2012 р.

м. Київ

№ 681

**Про затвердження інструкції з організації
обліку та руху кримінальних проваджень**

У зв'язку з уведенням у дію Кримінального процесуального кодексу України, з метою вдосконалення обліку та руху кримінальних проваджень,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Інструкцію з організації обліку та руху кримінальних проваджень (далі — Інструкція) (додається).

2. ГСУ (Топчій В. В.), начальникам головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на залізницях забезпечити вивчення та дотримання вимог цієї Інструкції особовим складом органів внутрішніх справ, до компетенції якого належить її виконання.

3. Визнати таким, що втрачає чинність, наказ МВС України від 26.05.2010 № 204 «Про затвердження Інструкції з організації обліку та руху кримінальних справ у слідчих підрозділах і підрозділах дізнання органів внутрішніх справ України».

4. Наказ надіслати за належністю.

5. Цей наказ набуває чинності з дня вступу в дію Кримінального процесуального кодексу України.

Контроль за виконанням наказу покласти на начальника Головного слідчого управління генерал-майора міліції Фаринника В.І.

Т. в. о. Міністра
генерал-лейтенант міліції

С. П. Черних

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ МВС України
06.08.2012 р. № 681

ІНСТРУКЦІЯ

з організації обліку та руху кримінальних проваджень

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з організації обліку та руху кримінальних проваджень в органах внутрішніх справ України (далі — Інструкція) визначає єдиний порядок обліку, зберігання, видачі та інвентаризації кримінальних проваджень в органах внутрішніх справ.

1.2. Організація обліку, зберігання, видачі та інвентаризації кримінальних проваджень у Головному слідчому управлінні (далі — ГСУ) Міністерства внутрішніх справ України покладається на начальників управлінь, у головних управліннях, управліннях МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на залізницях (далі — ГУМВС, УМВС) — на начальників слідчих управлінь (відділів), а в міськрайліноорганах внутрішніх справ (далі — територіальних органах внутрішніх справ) — на начальників слідчих відділів, відділень.

1.3. Відповідальними за зберігання кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких зупинено на підставі пункту 2 ч. 1 ст. 280 Кримінального процесуального кодексу (далі — КПК) України, призначаються особи з числа працівників слідчих підрозділів, як правило, керівного складу. Покладення цих обов'язків на конкретну особу здійснюється начальником слідчого підрозділу та затверджується наказом. У наказі також зазначається особа, яка повинна заміщати відповідального на період його тимчасової відсутності.

1.4. Відповідальним за зберігання кримінальних проваджень, що перебувають у провадженні, а також тих, досудове розслідування в яких зупинено на підставі пунктів 1, 3 ч. 1 ст. 280 КПК України, є слідчий, який безпосередньо здійснює досудове розслідування. При досудовому розслідуванні кримінального провадження групою слідчих відповідальність за зберігання кримінального провадження несе слідчий, визначений керівником органу досудового розслідування старшим слідчої групи.

2. Порядок обліку та руху кримінальних проваджень, що перебувають у провадженні

2.1. Кожен слідчий безпосередньо веде книгу обліку слідчої роботи, до якої заносить відомості про рух всіх кримінальних проваджень, що перебувають у його провадженні. Допускається ведення такого обліку за допомогою електронно-обчислювальної техніки, що має дублюючий характер.

2.2. У випадках відбуття слідчого у відпустку або службове відрядження, тимчасової втрати працездатності, переводу для подальшого проходження служби до іншого підрозділу чи звільнення з посади, кримінальні провадження, що перебувають у нього в провадженні, а також в яких досудове розслідування зупинено або винесено постанову

про їх закриття, разом з книгою обліку слідчої роботи передаються згідно з актом, що складається у двох примірниках, начальнику слідчого підрозділу (особі, яка виконує його обов'язки) для організації подальшого розслідування.

2.3. Начальник слідчого підрозділу (особа, яка виконує його обов'язки) після звірення фактичної наявності кримінальних проваджень з даними Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — ЄРДР) та книги обліку слідчої роботи своїм підписом засвідчує факт приймання кримінальних проваджень. Один примірник акта поміщується до наряду-накопичувача, а другий залишається в слідчого.

2.4. У разі неможливості з об'єктивних причин складання слідчим такого акта (наприклад, термінової госпіталізації до лікувального закладу) начальник слідчого підрозділу (особа, яка виконує його обов'язки) своїм розпорядженням створює комісію (до її складу входять, крім начальника, також двоє підлеглих йому працівників), якою проводиться вилучення зі службового кабінету слідчого кримінальних проваджень, складається відповідний акт в одному примірнику, який поміщується до наряду-накопичувача.

2.5. Направлення кримінальних проваджень за межі слідчого підрозділу здійснюється із супровідним листом, який підписується його начальником (його заступником) та реєструється в канцелярії цього підрозділу (при її відсутності — у канцелярії органу внутрішніх справ) відповідно до вимог Інструкції про організацію діловодства в системі МВС України. Копії супровідних листів поміщаються до відповідного наряду.

Кримінальне провадження перед направленням повинно бути належним чином оформлене: містити внутрішній опис документів, пронумеровані аркуші, прошитою та скріпленою печаткою. У кінці кримінального провадження слідчий, який його оформив, робить засвідчувальний підпис із зазначенням своєї посади, дати укладення, кількості підшитих у томі аркушів (цифрама та словами).

2.6. Про направлення кримінального провадження начальником слідчого підрозділу (його заступником) робиться відповідна відмітка в журналі — реєстрі кримінальних проваджень.

2.7. Пересилання кримінальних проваджень здійснюється через фельд'єгерський і спеціальний зв'язок.

У виключних випадках, обумовлених терміновістю прийняття процесуальних рішень та дотриманням строків досудового розслідування, допускається доставка кримінального провадження у межах адміністративно-територіальної дільниці нарочним. Передача кримінального провадження відбувається згідно з вимогами Інструкції про організацію діловодства в системі МВС України.

2.8. Витребувати кримінальне провадження в порядку відомчого процесуального контролю мають право начальник ГСУ МВС України, його перший заступник та заступники, начальники слідчих управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС (особи, які виконують їх обов'язки). Начальники управлінь ГСУ мають право витребувати кримінальне провадження лише за письмовим погодженням першого заступника, заступника начальника ГСУ.

2.9. Вивчення кримінальних проваджень у порядку відомчого процесуального контролю працівниками організаційно-методичних підрозділів ГСУ, слідчих управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС здійснюється у строк не більше п'яти днів з моменту реєстрації кримінального провадження в канцелярії ГСУ, слідчих управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС. У разі складності та значного обсягу кримінального провадження вказаний термін може бути продовжено до 15 днів тим керівником, який його витребував.

Передача кримінального провадження працівнику, якого керівництвом визначено як безпосереднього виконавця, здійснюється співробітниками канцелярії в стислі строки, у будь-якому випадку не пізніше наступного дня після його реєстрації.

2.10. Хід досудового розслідування кримінальних проваджень, що перебувають у провадженні слідчих, а також досудове розслідування в яких зупинено на підставі ст. 280 КПК України, може бути перевірений безпосередньо в слідчому підрозділі працівниками вищих слідчих підрозділів за наявності в них припису або службового завдання.

3. Порядок обліку та руху кримінальних проваджень, в яких досудове розслідування зупинено або прийнято рішення про їх закриття

3.1. Кримінальні провадження, досудове розслідування в яких зупинено на підставі пунктів 1, 3 ч. 1 ст. 280 КПК України, після внесення відомостей до ЄРДР зберігаються в тих слідчих, у провадженні яких перебували до прийняття цього рішення.

3.2. Кримінальні провадження, досудове розслідування в яких зупинено на підставі пункту 2 ч. 1 ст. 280 КПК України, після внесення відомостей до ЄРДР та книги обліку слідчої роботи передаються під підпис особі, відповідальній за їх зберігання, для подальшого поміщення до архіву слідчого підрозділу.

Кримінальні провадження перед передачею до архіву слідчого підрозділу повинні бути належним чином оформленими: містити внутрішній опис документів, пронумеровані аркуші, бути прошитими та скріплені печаткою. У кінці кримінального провадження слідчий, який їх оформив, робить засвідчувальний підпис із зазначенням своєї посади, дати укладення, кількості підшитих у томі аркушів (цифрами та словами).

3.3. Особа, відповідальна за зберігання кримінальних проваджень, реєструє передані їй кримінальні провадження в журналі обліку кримінальних проваджень, переданих до архіву на зберігання (додаток 1), і поміщає їх до архіву. Кримінальні провадження зберігаються на стелажах у хронологічному порядку відповідно до дати реєстрації.

3.4. Закриті слідчим кримінальні провадження на підставі пунктів 1, 2, 4 ч. 1 ст. 284 КПК України, якщо у них жодній особі не повідомлялося про підозру, після внесення відомостей про це невідкладно передаються начальникові слідчого підрозділу (його заступнику) для перевірки обґрунтованості прийнятого рішення.

3.5. За результатами вивчення начальником слідчого підрозділу (його заступником) не пізніше 10-денного строку з моменту винесення слідчим постанови про закриття кримінального провадження складається мотивований висновок про обґрунтованість прийнятого рішення.

3.6. У разі непогодження з прийнятим слідчим рішенням про закриття кримінального провадження начальник слідчого підрозділу не пізніше 15-денного строку з моменту прийняття постанови направляє матеріали кримінального провадження прокурору, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, для скасування цього рішення.

3.7. Матеріали закритих слідчими кримінальних проваджень про тяжкі та особливо тяжкі злочини після закінчення 20-денного строку з моменту винесення слідчим відповідної постанови направляються начальником слідчого підрозділу разом з вмотивованим висновком до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС для вивчення.

У випадку витребування цих кримінальних проваджень прокурором їх надсилають до слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС невідкладно після повернення прокурором до слідчого підрозділу (у разі погодження прийнятого рішення).

3.8. Обґрунтованість прийнятого рішення про закриття кримінального провадження повинна бути перевірена слідчим-методистом або іншою визначеною начальником слідчого управління (відділу) ГУМВС, УМВС службовою особою протягом 10 днів з моменту її реєстрації в канцелярії цього підрозділу. Закриті кримінальні провадження разом з висновком про обґрунтованість прийнятого рішення надаються працівнику організаційно-методичного підрозділу, відповідальному за вказану лінію роботи, який передає кримінальні провадження до архівного підрозділу ГУМВС, УМВС упродовж 5-денного строку з моменту затвердження висновку для подальшого обліку та зберігання.

3.9. Матеріали закритих слідчими кримінальних проваджень про інші категорії кримінальних правопорушень у 5-денний строк після складання вмотивованого висновку про обґрунтованість їх закриття передаються начальником слідчого підрозділу до архівного приміщення територіального органу внутрішніх справ для подальшого обліку та зберігання.

3.6. Направлення закритих матеріалів кримінального провадження здійснюється в порядку, установленому підпунктом 2.5 цієї Інструкції.

4. Порядок зберігання кримінальних проваджень, що перебувають у провадженні, а також досудове розслідування в яких зупинено

4.1. Кримінальні провадження, досудове розслідування в яких зупинено на підставі пункту 2 ч. 1 ст. 280 КПК України, зберігаються в спеціально обладнаних приміщеннях слідчих підрозділів (архівах), що виключають доступ сторонніх осіб. Архів повинен бути обладнаний стелажми, протипожежною сигналізацією та засобами пожежогасіння, мати загерметизовані вікна й металеві двері. Вхідні двері архіву повинні бути обладнаними пристроєм для опечатування та опечатуватися печаткою особи, відповідальної за зберігання кримінальних проваджень, або начальника слідчого підрозділу. Ключі від архіву зберігаються в особи, відповідальної за зберігання кримінальних проваджень, а їх дублікати — у начальника слідчого підрозділу.

4.2. Допускається, як виняток, централізоване зберігання кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких зупинено на підставі пункту 2 ч. 1 ст. 280 КПК

України, у металевих шафах, що знаходяться в службовому кабінеті слідчого підрозділу, при забезпеченні умов зберігання, зазначених у підпункті 4.1 Інструкції, та наявності в начальника слідчого підрозділу дублікатів ключів від шаф і кабінету.

4.3. Кримінальні провадження, що перебувають у провадженні, а також досудове розслідування в яких зупинено на підставі пунктів 1, 3 ч. 1 ст. 280 КПК України, зберігаються в сейфах або металевих ящиках, що мають запірні пристрої та пристрої для опечатування. Ключі від сейфа (металевого ящика) знаходяться безпосередньо в слідчого, а їх дублікати — у начальника слідчого підрозділу.

4.4. Забороняється зберігати кримінальні провадження поза службовими приміщеннями слідчих підрозділів.

При необхідності проведення процесуальних дій в інших місцях (наприклад, під час виконання вимог, передбачених ст. 290 КПК України, з підозрюваними, відносно яких обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту або тримання під вартою) слідчому дозволяється мати кримінальне провадження при собі, за їх зберігання та неушкодженість він несе особисту відповідальність. У разі здійснення досудового розслідування про особливо тяжкий злочин або такий, що набув значного суспільного резонансу, до місця призначення матеріали кримінального провадження перевозять, як правило, на службовому автомобілі в супроводі озброєного працівника міліції, що призначається начальником територіального органу внутрішніх справ (особою, яка виконує його обов'язки).

5. Порядок видачі кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких зупинено на підставі пункту 2 ч. 1 ст. 280 КПК України

5.1. Видача з архіву слідчого підрозділу зупинених кримінальних проваджень здійснюється особою, відповідальною за їх зберігання, за вказівкою начальника слідчого підрозділу (особи, яка виконує його обов'язки) у таких випадках:

- витребування кримінальних проваджень прокурором або керівництвом вищих органів досудового розслідування для вивчення в порядку прокурорського нагляду чи відомчого процесуального контролю;
- витребування кримінальних проваджень слідчим суддею, судом;
- перевірка службової діяльності слідчого підрозділу уповноваженими на те особами;
- необхідність відновлення досудового розслідування;
- проведення інвентаризації кримінальних проваджень.

5.2. Після отримання вказівки про видачу кримінального провадження особа, відповідальна за його зберігання, робить у журналі обліку кримінальних проваджень, переданих до архіву на зберігання, відмітку про вилучення кримінального провадження з архіву і передає їх під підпис: начальника/ові слідчого підрозділу (його заступнику); прокурору; особі, що здійснює перевірку; слідчому.

5.3. Направлення виданих з архіву кримінального провадження здійснюється в порядку, установленому підпунктом 2.5 Інструкції.

5.4. Після повернення кримінальних проваджень до архіву особа, відповідальна за їх зберігання, перевіряє повноту кримінальних проваджень згідно з внутрішнім описом,

проставляє в журналі обліку кримінальних проваджень, переданих до архіву на зберігання, дату здачі кримінальних проваджень та ставить свій підпис.

6. Інвентаризація кримінальних проваджень

6.1. Під інвентаризацією кримінальних проваджень у цій Інструкції розуміється діяльність уповноважених працівників органів внутрішніх справ зі звірення фактичної наявності кримінальних проваджень з даними обліку та звітності з метою недопущення їх незаконного знищення чи втрати.

6.2. Інвентаризація кримінальних проваджень може бути черговою та позачерговою.

6.3. Чергова інвентаризація проводиться щороку до 10 лютого.

6.4. Рішення про проведення позачергової інвентаризації приймають начальник ГСУ МВС України, начальники ГУМВС, УМВС, начальники територіальних органів внутрішніх справ.

6.5. Позачергова інвентаризація призначається і проводиться в таких випадках:

- зміна начальника слідчого підрозділу;
- наявність достовірної інформації про втрату або викрадення кримінального провадження;
- знищення (пошкодження) кримінальних проваджень унаслідок стихійного лиха чи іншої надзвичайної події;
- перевірка порядку і повноти проведення чергової інвентаризації.

6.6. Для забезпечення проведення інвентаризації наказами зазначених у підпункті 6.4 Інструкції осіб створюється інвентаризаційна комісія, до складу якої входять начальник слідчого підрозділу (його заступник), працівники підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення та підрозділів документального забезпечення й режиму. Начальник слідчого підрозділу є головою комісії. У наказах також визначається порядок і строки проведення інвентаризації, форма і дата доповіді про її результати.

6.7. Під час інвентаризації перевіряється наявність кримінальних проваджень за ЄРДР; списками, наданими підрозділом інформаційно-аналітичного забезпечення ГУМВС, УМВС; журналом-реєстром кримінальних проваджень та книгами обліку слідчої роботи кожного слідчого. Крім того, вивчаються попередні акти інвентаризацій, супровідні листи, що відображають рух кримінальних проваджень.

6.8. Результати інвентаризації відображаються в акті інвентаризації кримінальних проваджень (додаток 2), списку наявних кримінальних проваджень (додаток 3), списку відсутніх кримінальних проваджень (додаток 4), які складаються у двох примірниках і підписуються всіма членами інвентаризаційної комісії.

6.9. Акт інвентаризації з відповідними додатками доповідається особі, зазначеній у підпункті 6.4 Інструкції, для прийняття рішення про його затвердження.

Після реєстрації акта в канцелярії органу внутрішніх справ його перший примірник передається начальнику слідчого підрозділу, в якому проводилася інвентаризація, другий надсилається до вищого органу досудового розслідування. До ГСУ МВС України подаються лише узагальнені відомості про результати проведених інвентаризацій.

6.10. У разі втрати або знищення кримінальних проваджень начальниками слідчих управлінь (відділів) ГУМВС, УМВС призначається службове розслідування в порядку, передбаченому законодавством України, під час якого вживаються заходи щодо відшукування втрачених кримінальних проваджень. Про такі випадки негайно подається інформація до ГСУ.

Для відновлення втрачених або знищених кримінальних проваджень використовується інформація з ЄРДР, журналів — реєстрів кримінальних проваджень, журналів вхідної та вихідної кореспонденції підрозділів документального забезпечення й режиму, контрольно-наглядових справ кримінальних проваджень (у тому числі їх електронних варіантів) та наглядових проваджень органів прокуратури (за їх згодою).

6.11. За результатами службового розслідування особою, що його призначила, приймається рішення про відповідальність працівників, які допустили втрату або знищення кримінальних проваджень. Копія висновку службового розслідування надсилається до ГСУ.

Начальник ГСУ МВС України
генерал-майор міліції

В. І. Фаринник

*Додаток 1
 до Інструкції з організації обліку
 та руху кримінальних проваджень*

ЖУРНАЛ

обліку кримінальних проваджень, переданих до архіву на зберігання

Прийняті кримінальні справи								Видані кримінальні справи					
№ п/п	Номер крим. пров.	Дата внесення відомостей до ЄРДР	Стаття закону України про кримінальну відповідальність	Коротка фабула злочину (прост.)	Стаття КПК України, за якою закуплено розслідування, дата прийняття рішення і слідчий, що прийняв рішення	Кільк. арк.	Дата здачі до архіву	Дата видачі	Кільк. арк.	Прізвище, ім'я, по батькові, посада та підпис особи, яка отримала крим. пров.	Дата повернення до архіву	Кільк. арк.	Підпис в отриманні крим. пров. особи, відповідальної за зберігання

Начальник ГСУ МВС України
генерал-майор міліції

В. І. Фаринник

Додаток 2
до Інструкції з організації обліку та руху
кримінальних проваджень

ЗАТВЕРДЖУЮ

(посада, звання, прізвище, ім'я, по батькові)

керівника органу внутрішніх справ)

(підпис)

_____ 20__ року

АКТ

_____ 20__ р. м. _____ № _____

Про інвентаризацію кримінальних проваджень

ПІДСТАВА:

наказ начальника _____

від _____ 20__ року № _____

Уклала комісія у складі:
голови:

(посада, спеціальне звання, П.І. Б)

членів комісії:

(посада, спеціальне звання, П.І. Б)

(посада, спеціальне звання, П.І. Б)

у присутності особи, відповідальної
за зберігання кримінальних
проваджень в архіві

(посада, спеціальне звання, П.І. Б)

Комісія відповідно до наказу начальника _____
від _____ 20__ року № _____ провела інвентаризацію кримінальних
проваджень, які рахуються за слідчим підрозділом _____

Під час інвентаризації використано список кримінальних проваджень відповідно до ЄРДР, що перебувають у слідчому підрозділі, облікові матеріали _____,
супровідні листи. _____ (вказати які)

За результатами інвентаризації встановлено:

1. За даними ЄРДР рахуються як зупинені за ст. 280 КПК України:

- п. 1 _____ крим. проваджень про _____ злочинів (проступків);
- п. 2 _____ крим. проваджень про _____ злочинів (проступків);
- п. 3 _____ крим. проваджень про _____ злочинів (проступків).

У провадженні без прийнятих рішень перебуває _____ крим. проваджень про _____ злочинів (проступків).

2. Фактична кількість матеріалів кримінальних проваджень:

2.1. Зупинено на підставі ст. 280 КПК України:

- п. 1 _____ крим. проваджень про _____ злочинів (проступків);
- п. 2 _____ крим. проваджень про _____ злочинів (проступків);
- п. 3 _____ крим. проваджень про _____ злочинів (проступків).

2.2. Перебувають у провадженні без прийнятих рішень _____ матеріалів кримінальних проваджень про _____ злочинів (проступків).

2.3. Направлено за підслідністю _____ крим. проваджень про _____ злочинів (проступків).

2.4. Отримано за підслідністю _____ крим. проваджень про _____ злочинів (проступків).

2.5. Зупинено на підставі ст. 206 КПК України (в редакції 1960 року):

- п. 1 _____ кримінальних справ про _____ злочинів;
- п. 2 _____ кримінальних справ про _____ злочинів;
- п. 3 _____ кримінальних справ про _____ злочинів.

Результати інвентаризації:

1. Комісією встановлено (не встановлено) випадки втрати _____ крим. проваджень про _____ злочинів (проступків).

2. Умови зберігання крим. проваджень відповідають (не відповідають) вимогам Інструкції з організації обліку та руху матеріалів кримінальних проваджень, затвердженої наказом МВС України від _____ 20__ № _____.

Голова комісії

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Особа, відповідальна за зберігання кримінальних справ в архіві

(підпис)

(ініціали, прізвище)

**Начальник ГСУ МВС України
генерал-майор міліції**

В. І. Фаринник

Додаток 3
до Інструкції з організації обліку
та руху кримінальних проваджень

СПИСОК наявних кримінальних проваджень

№ п/п	Номер крим. пров.	Дата внесення відомостей до ЄРДР	Стаття закону України про кримінальну відповідальність	Коротка фабула злочину (проступ.)	Прийняте рішення, дата, прізвище слідчого	Наявність згідно з даними обліково-реєстраційного підрозділу	Факт наявності, місце знаходження або номер крим. пров., з якою об'єднано	Відмітка про відсутність
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Голова комісії

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Особа, відповідальна за зберігання кримінальних справ в архіві

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Начальник ГСУ МВС України
генерал-майор міліції

В. І. Фаринник

Додаток 4
до Інструкції з організації обліку
та руху кримінальних проваджень

СПИСОК відсутніх кримінальних проваджень

№ п/п	Номер крим. пров.	Стаття закону України про кримінальну відповідальність	Дата внесення відомостей до ЄРДР	Наявність згідно з даними обліково-реєстраційного підрозділу	П.І. Б. слідчого, в провадженні якого перебувало крим. пров.
1	2	3	4	5	6

Голова комісії

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Особа, відповідальна за зберігання
кримінальних справ в архіві

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Начальник ГСУ МВС України
генерал-майор міліції

В. І. Фаринник

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

НАКАЗ

01 листопада 2012 року

м. Київ

№ 16ГН

Про організацію діяльності органів прокуратури щодо захисту прав і свобод дітей

З метою забезпечення належної організації роботи у сфері захисту прав і свобод дітей, керуючись статтею 15 Закону України «Про прокуратуру»,

НАКАЗУЮ:

1. Заступникам Генерального прокурора України, прокурорам Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, керівникам структурних підрозділів апаратів, міським, районним, міжрайонним прокурорам, спеціалізованим прокурорам з нагляду за додержанням законів у транспортній сфері основним завданням на вказаному напрямі вважати захист особистих та соціально-економічних прав дітей, гарантованих Конституцією, законами України, Конвенцією ООН про права дитини, іншими міжнародно-правовими актами.

2. Виконання цих завдань проводити шляхом комплексного використання функцій прокуратури щодо нагляду за додержанням і застосуванням законів, представництва інтересів дітей та держави у суді, нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, дідання та досудового слідства, підтримання державного обвинувачення в суді, нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах та при застосуванні інших заходів примусового характеру відповідно до вимог галузевих наказів Генерального прокурора України з урахуванням положень цього наказу.

2.1. Відповідальність за організацію роботи з питань захисту прав і свобод дітей покласти особисто на перших керівників прокуратур обласного та районного рівнів.

3. Зазначену діяльність організувати та здійснювати управлінню захисту прав і свобод дітей Генеральної прокуратури України, відповідним галузевим структурним підрозділам прокуратур обласного рівня, міським, районним, міжрайонним прокурорам, спеціалізованим прокурорам з нагляду за додержанням законів у транспортній сфері.

3.1. Безпосереднє виконання обов'язків щодо захисту прав і свобод дітей доручати досвідченим працівникам, які мають стаж роботи в органах прокуратури, як правило,

не менше 3 років. У прокуратурах районного рівня по можливості на цих прокурорів не покладати виконання обов'язків з інших напрямів прокурорської діяльності.

4. Пріоритетними напрямами нагляду за додержанням і застосуванням законів і представницької діяльності визначити забезпечення додержання законів про:

- охорону життя і здоров'я дітей, їх права на освіту, відпочинок та змістовне дозвілля;
- опіку, піклування, усиновлення дітей;
- майнові та житлові права дітей;
- права неповнолітніх на працю та працевлаштування, створення безпечних умов праці;
- використання бюджетних коштів, спрямованих на реалізацію програм з охорони дитинства, закупівлю товарів і послуг для забезпечення діяльності дитячих закладів;
- попередження насильства в сім'ях стосовно дітей, запобігання поширенню продукції, яка пропагує насильство, жорстокість, сексуальну розпусту, попередження негативного впливу на свідомість та розвиток неповнолітніх;
- права неповнолітніх при їх притягненні до адміністративної відповідальності та застосуванні заходів адміністративного впливу.

4.1. Перевірки за заявами фізичних чи юридичних осіб, зверненнями та запитамі депутатів усіх рівнів про порушення прав дітей, крім заяв про кримінальні правопорушення, проводити лише у разі їх попереднього вирішення компетентними органами. Під час перевірок обов'язково надавати оцінку діяльності цих органів.

5. При здійсненні представництва інтересів дітей у судах вживати заходів щодо своєчасного забезпечення позовних вимог.

5.1. Застосовувати надані законом повноваження щодо участі за власною ініціативою в розгляді будь-якої справи, якщо цього вимагає захист прав і законних інтересів дітей.

5.2. Ініціювати участь у розгляді судами та вступати у справи про позбавлення батьківських прав, відібрання дитини від батьків або від одного з них без позбавлення батьківських прав, усиновлення дітей іноземними громадянами.

5.3. Прокурорам усіх рівнів уживати заходів, спрямованих на своєчасне та реальне виконання судових рішень, постановлених у справах за їх позовами і заявами. Забезпечити належний захист інтересів дітей при виконанні рішень судів.

6. З метою узгодження дій правоохоронних органів щодо протидії злочинності в молодіжному середовищі активно використовувати можливості проведення координаційних заходів.

6.1. На координаційних та міжвідомчих нарадах заслуховувати інформації керівників відповідних органів і служб про виконання вимог законів щодо захисту прав і свобод дітей, у тому числі у сфері профілактики правопорушень серед дітей, запобігання бродяжництву та бездоглядності, притягнення до відповідальності осіб за втягнення дітей у злочинну та іншу протиправну діяльність.

7. Забезпечити нагляд за додержанням прав і свобод дітей органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, щодо попередження, своєчасного виявлення, припинення

і розкриття кримінальних правопорушень, учинених неповнолітніми та за їх участі, розшуку осіб, які переховуються від органів слідства та суду.

8. Здійснювати нагляд за додержанням законів під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених неповнолітніми та за їх участі, а також кримінальних правопорушень у сфері захисту прав і свобод дітей, виявлених за результатами перевірок у порядку нагляду за додержанням і застосуванням законів.

8.1. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням у зазначених категоріях кримінальних справ доручати прокурорам, на яких покладено обов'язок щодо захисту прав і свобод дітей. Забезпечити безумовне виконання вимог Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей досудового розслідування стосовно неповнолітніх, у тому числі його здійснення виключно спеціально уповноваженими слідчими.

8.2. Повідомлення про підозру неповнолітнім здійснювати спеціально уповноваженим слідчим або прокурорам, на яких покладено обов'язок щодо захисту прав і свобод дітей.

8.3. Особливу увагу звертати на законність та обґрунтованість затримання неповнолітніх, застосування до них запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, продовження строку тримання під вартою, передання під нагляд. Особисто допитувати неповнолітніх при вирішенні питання про застосування до них запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

8.4. Роз'яснювати неповнолітнім підозрюваним (обвинуваченим) та потерпілим, їх законним представникам право на укладання угод про примирення. За наявності підстав ініціювати укладання угод про визнання винуватості. При цьому ретельно з'ясувати питання щодо відсутності у будь-якій формі примусу до укладання угод неповнолітніми підозрюваними (обвинуваченим) та потерпілими, усвідомлення ними передбачених законом наслідків таких дій, зокрема обов'язку відшкодування матеріальної шкоди, обмеження права на оскарження вироків.

8.5. Використовувати надані законом повноваження щодо звернення до суду з клопотанням про застосування до неповнолітнього, який вперше вчинив злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, примусових заходів виховного характеру.

8.6. Інформацію про виявлені кримінальні правопорушення за результатами нагляду за додержанням і застосуванням законів одночасно з її внесенням до Єдиного реєстру досудових розслідувань надсилати до прокуратур вищого рівня, а прокурорам районів у містах — до прокуратур міст з районним поділом.

9. Забезпечити участь працівників галузевих підрозділів апаратів з питань захисту прав і свобод дітей, прокурорів прокуратур районного рівня, на яких покладено обов'язки з цих питань, у підтриманні державного обвинувачення, розгляді справ про застосування примусових заходів виховного характеру, за нововиявленими обставинами, про застосування амністії, вирішенні питань, пов'язаних із виконанням судових рішень, у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення, вчинені

неповнолітніми та за їх участі, а також виявлені за результатами перевірок у порядку нагляду за додержанням і застосуванням законів у сфері захисту прав і свобод дітей.

9.1. Неухильно додержуватися вимог кримінального процесуального законодавства про особливості судового провадження щодо неповнолітніх. Виважено підходити до орієнтування суду щодо обрання міри покарання неповнолітньому. За наявності підстав, передбачених законом, насамперед розглядати питання про можливість застосування примусових заходів виховного характеру.

9.2. Своєчасно вивчати законність судових рішень та за наявності підстав ініціювати їх перегляд.

10. Участь у розгляді цивільних та кримінальних справ в апеляційних судах здійснювати працівникам галузевих підрозділів захисту прав і свобод дітей прокуратур обласного рівня, а в разі розташування відповідного апеляційного суду в іншому місті — підпорядкованим прокурорам за місцем розташування судів апеляційної інстанції.

10.1. Участь у розгляді господарських та адміністративних справ в апеляційних судах здійснювати працівникам галузевих підрозділів захисту прав і свобод дітей прокуратур обласного рівня у порядку, визначеному галузевим наказом Генерального прокурора України з питань представницької діяльності.

10.2. Управлінню захисту прав і свобод дітей Генеральної прокуратури України забезпечувати участь у розгляді Верховним Судом України і вищими спеціалізованими судами заяв про перегляд судових рішень та касаційних скарг Генеральної прокуратури України і підпорядкованих прокуратур на судові рішення в кримінальних, цивільних, господарських та адміністративних справах.

10.3. Прокурорам районного та обласного рівнів копії позовів, заяв, апеляційних і касаційних скарг, заяв про перегляд судових рішень одночасно з внесенням надсилати до прокуратур вищого рівня, а прокурорам районів у містах — до прокуратур міст з районним поділом.

11. Прокурорам Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя розмежувати повноваження між галузевими підрозділами апаратів та прокурорами районного рівня при організації діяльності щодо захисту прав дітей, які виховуються в спеціальних дитячих закладах та утримуються у спеціальних установах для дітей з урахуванням підпорядкованості та місцезнаходження таких закладів і установ.

11.1. Перевіряти додержання прав дітей у спеціальних установах, де вони перебувають:

- у приймальниках-розподільниках для дітей — щомісяця;
- у притулках для дітей — щоквартально;
- у будинках дитини при виправних колоніях — не рідше одного разу на півріччя;
- у загальноосвітніх школах і професійних училищах соціальної реабілітації, центрах медико-соціальної та соціально-психологічної реабілітації, соціально-реабілітаційних центрах — не рідше одного разу на півріччя;
- в ізоляторах тимчасового тримання, кімнатах для затриманих та доставлених чергових частин органів внутрішніх справ, у тому числі лінійних підрозділів органів внутрішніх справ на транспорті, — щодекадно;

- у слідчих ізоляторах, арештних домах, виховних колоніях Державної пенітенціарної служби України, пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, — щомісяця;
- у підрозділах кримінально-виконавчої інспекції, органах внутрішніх справ, що проводять індивідуально-профілактичну роботу з неповнолітніми, які відбувають покарання, не пов'язані з позбавленням волі, та звільненими від виконання покарань, державної виконавчої служби, в Українській психіатричній лікарні з суворим наглядом, відділеннях психіатричних лікарень із звичайним та посиленням наглядом — шокквартильно.

11.2. Комплексні перевірки у виховних колоніях Державної пенітенціарної служби України проводити один раз на півріччя.

11.3. За необхідності до перевірок залучати відповідних спеціалістів та вирішувати питання щодо участі представників Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Уповноваженого Президента України з прав дитини, громадських і правозахисних організацій.

11.4. У разі вчинення у місцях виконання покарань та застосування інших примусових заходів, у яких тримаються неповнолітні, захоплення заручників, умисних вбивств, самогубств, інших випадків смерті неповнолітніх, заподіяння їм тяжких тілесних ушкоджень, втеч з місць позбавлення волі або з-під варти та інших надзвичайних подій, пов'язаних з грубими порушеннями прав і свобод неповнолітніх, невідкладно інформувати прокурорів вищого рівня спеціальними повідомленнями.

12. Копії документів прокурорського реагування з питань захисту прав дітей одночасно з їх внесенням надсилати до прокуратур вищого рівня, а прокурорам районів у містах — до прокуратур міст з районним поділом. Прокурорам обласного рівня та міст з районним поділом ініціювати відкликання документів реагування в разі невідповідності їх вимогам закону.

13. Активно використовувати можливості засобів масової інформації для висвітлення діяльності органів прокуратури щодо захисту прав дітей. Не допускати публічного оприлюднення відомостей, що можуть указувати на особу дитини, яка вчинила правопорушення або потерпіла від злочину.

14. Критеріями оцінки ефективності роботи органів прокуратури щодо захисту прав та інтересів дітей визначити своєчасність і повноту вжитих заходів до усунення порушень законності, реальне поновлення прав і свобод дітей, відшкодування заподіяної їм шкоди, притягнення винних до встановленої законом відповідальності.

15. Пункти 8.1, 8.2, 8.4 та 8.6 наказу вступають у дію з моменту набрання чинності Кримінальним процесуальним кодексом України.

Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Генерального прокурора України згідно з розподілом обов'язків.

Наказ надіслати прокурорам Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя, спеціалізованим прокурорам (на правах обласних), міським, районним,

міжрайонним та прирівняним до них прокурорам, ректору Національної академії прокуратури України, довести його до відома прокурорсько-слідчих працівників.

Наказ Генерального прокурора України від 21.06.2011 № 3/1гн «Про особливості правозахисної діяльності органів прокуратури щодо захисту прав і свобод дітей» вважати таким, що втратив чинність.

Генеральний прокурор України
державний радник юстиції України

В. Пшонка

Розділ 8

ІНФОРМАЦІЙНІ ЛИСТИ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ З ПИТАНЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Розглядаючи наявні способи тлумачення норм права, слід відзначити, що залежно від суб'єктів, які його здійснюють, та можливих правових наслідків тлумачення поділяється на офіційне та неофіційне.

Вивчення матеріалів практики вказало на те, що слідчі, прокурори, слідчі судді та судді під час виконання своїх професійних обов'язків звертаються до використання таких видів тлумачення норм права, як:

- офіційне тлумачення, яке є обов'язковим для суб'єктів правозастосування (наприклад, Рішення Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини);
- доктринальне тлумачення, яке не є обов'язковим для суб'єктів правозастосування, однак широко використовується для обґрунтування вмотивованості та законності прийнятих рішень (наприклад, коментарі вчених юристів, науково-практичні коментарі законів та кодексів);
- професійне тлумачення (наприклад, інформаційні листи Кабінету Міністрів України, Міністерства юстиції України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі — ВССУ) або узагальнення судової практики у формі постанов Пленумі Верховного Суду України та ВССУ).

На особливу увагу під час застосування окремих норм матеріального та процесуального права заслуговують інформаційні листи ВССУ та обов'язковість сформованої у них правової позиції на підставі ст. 34 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Виходячи з аналізу ч. 5 ст. 26, п. 3 ч. 1 ст. 27, п. 7 ч. 1 ст. 29, п. 3 ч. 1 ст. 32, п. 10 ч. 1 ст. 34, п. 2 ч. 2 ст. 36 та п. 2 ч. 3 ст. 44—1 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», слід відзначити, що на представників судової влади з урахуванням інстанційності судової системи покладено обов'язок щодо ведення та аналізу судової статистики, узагальнення судової практики. Поряд із цим необхідність узагальнення судової практики, що впливає з наведених вище положень закону, не надає судовій системі України можливості виступати суб'єктом власної нормотворчості, а повинно розглядатися лише як вид професійного тлумачення, спрямований на належний рівень забезпечення однакового застосування судаминорм матеріального та процесуального права, з урахуванням організаційної будови судової системи.

Слід враховувати, що на практиці під час тлумачення норм права можуть мати місце і певні недоліки, що негативно впливають на застосування норми права, а саме:

- застосування законодавцем нових словесних форм шляхом запровадження нових термінів та понять, що не використовувалися до прийняття нормативно-правового акта (наприклад, негайно, невідкладно);
- використання оціночних понять (наприклад, розумні строки, поза розумний сумнів);
- відсутність практики застосування нового законодавства (наприклад, визначення порядку отримання дозволу на проведення окремих видів негласних слідчих (розшукових) дій на підставі аналізу ст. 246, ч. 4 ст. 268 та ч. 2 та ч. 3 ст. 269 КПК України або з'ясування наявності чи відсутності права упрацівника оперативного підрозділу проводити обшук житла за дорученням слідчого (ч. ст. 237 та ст. 41 КПК України), визначення можливих випадків проведення обшуку особи на підставі аналізу ст. 208, ст. 223 та ст. 237 КПК України);
- рівень правової культури та ментальність суб'єктів правозастосування.

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що офіційне тлумачення Конституції та законів України здійснюється лише Конституційний Суд України відповідно до ст. 147 Основного Закону держави.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», суди при розгляді справ повинні застосовувати Конвенцію та практику Суду як джерело права, про що додатково наголошено і в ч. 2 ст. 8 КПК України.

Листи міністерств, відомств або окремих представників органів державної влади не встановлюють норм права і мають лише інформаційний характер (наприклад, лист Міністерства юстиції України від 26.12.2008 № 758-0-2-08-19 та 30.01.2009 р. № Н-35267-18 щодо особливостей та практики застосування норм права).

Положеннями Закону України «Про судоустрій та статус суддів» на суди покладено обов'язок приведення своєї судової практики у відповідність до судових рішень та наведених узагальнень судової практики Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ та Верховного Суду України, в яких сформульовані обов'язкові для всіх судів України правові позиції.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

№ 1640/0/4—12
від 09.11.2012 р.

Головам апеляційних судів областей,
міст Києва та Севастополя,
Апеляційного суду Автономної
Республіки Крим

Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування¹

Судова палата у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу суддів місцевих та апеляційних судів України на те, що 20 листопада 2012 року набирає чинності Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року (далі — КПК). Відповідно до п. 10 розділу XI «Перехідні положення» КПК кримінальні справи, які на день набрання чинності КПК не направлені до суду з обвинувальним висновком, постановою про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, постановою про направлення справи до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, розслідуються, надсилаються до суду та розглядаються судами першої, апеляційної, касаційної інстанцій і Верховним Судом України згідно з положеннями КПК. З метою однакового застосування всіма судами загальної юрисдикції кримінального процесуального законодавства та уникнення неоднозначного тлумачення норм права судам слід звернути увагу на наступне.

1. Главою 26 КПК визначено порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування. Частиною 1 ст. 303 КПК передбачено, які рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора підлягають оскарженню під час досудового провадження та ким (заявником, потерпілим, підозрюваним, володільцем майна тощо) такі рішення, дії або бездіяльність можуть бути оскаржені.

Встановлений ч. 1 ст. 303 КПК перелік рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора під час досудового розслідування є вичерпним. Тому скарги на інші рішення, дії чи бездіяльність не розглядаються під час досудового розслідування і можуть бути предметом розгляду під час підготовчого провадження у суді за правилами статей 314 — 316 КПК.

2. У статті 303 КПК визначено порядок оскарження бездіяльності, яка може полягати в наступному:

- 1) бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення.

¹ Офіційний сайт Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ: [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/informacijni_listi.html

Слід мати на увазі, що відповідно до вимог ч. 1 ст. 214 КПК бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, означає невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань впродовж 24 годин після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення. Відповідно до п. 1.4 Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генерального прокурора України від 17 серпня 2012 року № 69, цей строк обчислюється наступним чином:

- заява чи повідомлення про кримінальне правопорушення вважаються поданими з моменту попередження особи про кримінальну відповідальність (за винятком випадків, коли таке попередження неможливо зробити з об'єктивних причин: надходження заяви, повідомлення поштою, іншим засобом зв'язку, неприйнятний стан заявника, відрядження тощо);
 - у випадку надходження заяви, повідомлення поштою, іншим засобом зв'язку, строк обчислюється з моменту надходження заяви слідчому, прокурору;
- 2) бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у неповерненні тимчасово вилученого майна згідно з вимогами ст. 169 КПК. Враховуючи те, що згідно зі ст. 169 КПК тимчасово вилучене майно повертається особі, у якої воно було вилучено, на підставі постанови прокурора, бездіяльність може полягати у невнесенні такої постанови за відсутності підстав для вилучення майна;
- 3) бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений КПК строк. Слід зазначити про наявність зв'язку між обов'язком слідчого чи прокурора вчинити визначені КПК дії та строком, у межах якого зазначені особи зобов'язані їх вчинити;
- 4) бездіяльність слідчого або прокурора при застосуванні заходів безпеки.

3. Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 303 КПК допускається оскарження дій слідчого або прокурора лише при застосуванні заходів безпеки. Тобто тільки ті їх дії, які полягають у застосуванні заходів безпеки, можуть бути оскаржені під час досудового розслідування.

В усіх інших випадках звернення зі скаргою можливе за наявності відповідних рішень слідчого або прокурора, визначених у пунктах 2–8 ч. 1 ст. 303 КПК, викладених у відповідних процесуальних документах.

4. Рішення, дії, бездіяльність, перелік яких визначено у ч. 1 ст. 303 КПК, можуть бути оскаржені на стадії досудового розслідування, але не можуть бути предметом оскарження на стадії підготовчого судового засідання. Водночас рішення, дії, бездіяльність слідчого чи прокурора, які не визначені у ч. 1 ст. 303 КПК, можуть бути оскаржені під час підготовчого судового засідання. Як під час досудового розслідування, так і під час підготовчого судового засідання можуть бути оскаржені лише 2 різновиди рішень:

- 1) рішення прокурора, слідчого про відмову у визнанні потерпілим;
- 2) рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора при застосуванні заходів безпеки.

5. Частиною 1 ст. 304 КПК встановлено десятиденний строк, упродовж якого особа має право звернутися зі скаргою на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора.

Цей строк обчислюється з моменту прийняття рішення, вчинення відповідної дії. При оскарженні бездіяльності обчислення строку оскарження починається із дня, що настає після останнього дня, який відведено КПК для вчинення слідчим або прокурором відповідної дії.

Зазначена норма визначає особливий порядок обчислення строку оскарження рішення слідчого чи прокурора, яке оформлюється постановою. В такому випадку строк обчислюється з моменту отримання особою копії оскаржуваної постанови. Разом із цим слід враховувати загальні вимоги щодо додержання процесуальних строків, встановлені у ст. 116 КПК, згідно з якою строк подання скарги на стадії досудового провадження не вважається пропущеним, якщо скаргу або інший документ здано до його закінчення на пошту або передано особі, уповноваженій її прийняти, а для осіб, які тримаються під вартою або перебувають у медичному чи психіатричному стаціонарі, спеціальній навчально-науковій установі, — якщо скаргу або інший документ подано службовій особі відповідної установи до закінчення відповідного строку.

У випадку пропуску строку, встановленого для подання скарги, скарга повертається особі, якщо при її поданні особа не порушила питання про поновлення цього строку. Слідчий суддя, за наявності відповідної заяви, може поновити строк, якщо його було порушено з поважних причин (хвороба, відрядження, стихійне лихо, хвороба близьких родичів тощо). Підставою для поновлення строків також може бути визнано й об'єктивні причини, внаслідок яких особа не змогла вчасно реалізувати своє право на подання скарги.

6. У випадку якщо скарга не відповідає вимогам закону, слідчий суддя виносить ухвалу про повернення скарги. Скарга не відповідає вимогам закону, якщо:

- 1) її подала особа, яка не має права подавати скаргу (за винятком випадків, коли скарга підписана уповноваженим представником);
- 2) вона не підлягає розгляду в цьому суді, тобто подана з порушенням правил підсудності, встановлених ст. 218 КПК);
- 3) її подано після закінчення строку, передбаченого ч. 1 ст. 304 КПК, і особа не заявила клопотання про його поновлення або слідчий суддя не знайшов підстав для його поновлення.

Ухвала про відмову у відкритті провадження за скаргою постановлюється у тому випадку, якщо скаргу подано на рішення, дію чи бездіяльність слідчого, прокурора, що не підлягає оскарженню.

У зазначених вище випадках суд зобов'язаний невідкладно надіслати ухвалу про повернення скарги або про відмову у відкритті провадження за скаргою з усіма доданими матеріалами особі, яка подала таку скаргу.

Згідно з ч. 7 ст. 304 КПК повернення скарги не позбавляє права повторного звернення до слідчого судді, суду. Однак це правило не стосується випадків повторного подання скарги, яку було повернуто у зв'язку із пропусшенням встановленого процесуального строку.

7. Якщо скарга відповідає вимогам закону, суддя відкриває провадження та постановляє ухвалу про призначення скарги до розгляду. При цьому слід мати на увазі, що відповідно до ч. 2 ст. 306 КПК скарга має бути розглянута не пізніше 72 годин з моменту

її надходження до суду (за винятком скарги на рішення про закриття кримінального провадження). Для розгляду скарги на рішення про закриття кримінального провадження законом встановлено п'ятиденний строк.

8. Подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування згідно з ч. 1 ст. 305 КПК не зупиняє виконання рішення чи дії слідчого, прокурора. Водночас відповідно до зазначеної норми слідчий чи прокурор має право самостійно реагувати та усувати допущені порушення без рішення слідчого судді по суті скарги. Самостійне скасування зазначеними особами рішення повинно відбуватись таким же чином, яким його було ухвалено (наприклад, постановою скасовується постановою). Підтвердженням реагування на протиправну бездіяльність є вчинення відповідних дій або винесення рішення, яке слідчий чи прокурор не вчинили/не ухвалили, але зобов'язані були це зробити.

9. Право самостійно скасовувати рішення або припиняти дію чи бездіяльність може бути реалізовано слідчим чи прокурором виключно у випадках, коли оскаржується:

- 1) бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, у неповнозначенні тимчасово вилученого майна згідно з вимогами ст. 169 КПК, а також у нездійсненні інших процесуальних дій, які він зобов'язаний вчинити у визначений КПК строк;
- 2) рішення слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування;
- 3) рішення прокурора, слідчого про відмову у визнанні потерпілим;
- 4) рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора при застосуванні заходів безпеки.

У разі самостійного скасування слідчим чи прокурором рішення, припинення оскаржуваної дії чи бездіяльності слідчий суддя закриває провадження за скаргою шляхом постановлення відповідної ухвали.

10. Відповідно до ч. 2 ст. 305 КПК прокурор має право самостійно скасувати рішення слідчого про закриття кримінального провадження. Тобто прокурор, за наявності підстав, має право скасувати рішення слідчого про закриття провадження. Наслідком цього є закриття провадження за скаргою слідчим суддею. Інші рішення, дії чи бездіяльність не можуть бути самостійно скасовані чи припинені слідчим чи прокурором.

11. Розгляд скарги не може відбуватись за відсутності особи, яка подала скаргу, або її захисника, представника. Слід мати на увазі, що наслідки неприбуття сторін для участі у розгляді скарги встановлено у статтях 323–327 КПК. Висловлення позиції слідчого, прокурора є важливим для прийняття законного та обґрунтованого рішення за скаргою. Але встановлення у ст. 306 КПК обов'язкової участі останніх при розгляді скарги не є перешкодою для розгляду скарги по суті за їх відсутності. Тому вказівка про обов'язковість участі слідчого, прокурора не суперечить положенню, згідно з яким скаргу може бути розглянуто і за їх відсутності.

12. За результатами розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора постановляється ухвала. У КПК визначено вичерпний перелік рішень, які може бути прийнято за результатами розгляду скарги: 1) про скасування рішення слідчого чи прокурора у

випадку визнання його незаконним; 2) про зобов'язання припинити дію у випадку визнання її незаконною; 3) про зобов'язання вчинити певну дію у випадку визнання бездіяльності незаконною. Ухвала за результатами розгляду скарги постановляється у нарадчій кімнаті та викладається окремим процесуальним документом із дотриманням вимог ст. 372 КПК.

Якщо підстави для задоволення скарги відсутні, слідчий суддя постановляє ухвалу про відмову у задоволенні скарги, яка не підлягає оскарженню. Водночас закон передбачає виняток із цього правила, зокрема ухвала про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження підлягає оскарженню в апеляційному порядку. Крім того, згідно з ч. 6 ст. 304 КПК ухвала слідчого судді про повернення скарги або відмову у відкритті провадження також може бути оскаржена в апеляційному порядку. Ухвала слідчого судді може бути оскаржена протягом 5 днів із дня її оголошення безпосередньо до суду апеляційної інстанції.

13. У ст. 308 КПК встановлено особливий порядок оскарження недотримання розумних строків, відповідно до якого, на відміну від інших скарг, що можуть бути подані на стадії досудового провадження, скарга на недотримання розумних строків подається прокурору вищого рівня, уповноваженому реагувати на недотримання розумних строків під час досудового розслідування. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені КПК строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень.

У зазначеній статті імперативно встановлено триденний строк для розгляду скарги, за результатом якого може бути прийнято одне із таких рішень:

- 1) про задоволення скарги та надання відповідному слідчому, прокурору обов'язкових для виконання вказівок щодо строків вчинення певних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень. У цьому випадку прокурор вищого рівня у відповідному рішенні повинен: а) зазначити, які процесуальні дії або які процесуальні рішення має вчинити слідчий чи прокурор; б) встановити конкретні строки, в межах яких слідчий чи прокурор зобов'язаний вчинити ці дії або прийняти відповідне рішення;
- 2) про відмову в задоволенні скарги, якщо прокурором вищого рівня буде встановлено, що розумні строки не було порушено.

14. У параграфі 2 глави 26 КПК визначено порядок оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування. Частинами 1, 2 ст. 309 КПК передбачено перелік ухвал слідчого судді, які можуть бути предметом оскарження в апеляційному порядку на стадії досудового розслідування. Крім цього переліку, в апеляційному порядку можуть бути оскаржені ухвали слідчого судді, постановлені у порядку ч. 2 ст. 117, ч. 7 ст. 583, ч. 9 ст. 584, ч. 6 ст. 591 КПК. Водночас сторона кримінального провадження має право висловити свою незгоду з ухвалою, можливість оскарження якої не передбачено в КПК, шляхом подання під час підготовчого провадження у суді заперечень проти неї.

Таким чином, в апеляційному порядку можуть бути оскаржені:

- 1) ухвали слідчого судді, постановлені за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора;
- 2) ухвали слідчого судді, постановлені в порядку судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні.

Перелік ухвал, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку

Ухвали слідчого судді, постановлені за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора	Ухвали слідчого судді, постановлені в порядку судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні
<p>1) ухвала про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження (ч. 3 ст. 307 КПК);</p> <p>2) ухвала про повернення скарги (ч. 6 ст. 304 КПК);</p> <p>3) ухвала про відмову у відкритті провадження за скаргою на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора (ч. 6 ст. 304 КПК).</p>	<p>1) ухвала про відмову у наданні дозволу на затримання (ч. 5 ст. 190 КПК);</p> <p>2) ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або відмову в його застосуванні (ст. 183 КПК);</p> <p>3) ухвала про продовження строку тримання під вартою або відмову в його продовженні (ст. 199 КПК);</p> <p>4) ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту або відмову в його застосуванні (ст. 181 КПК);</p> <p>5) ухвала про продовження строку домашнього арешту або відмову в його продовженні (ст. 181 КПК);</p> <p>6) ухвала про поміщення особи в приймальник-розподільник для дітей або відмову в такому поміщенні (ст. 499 КПК);</p> <p>7) ухвала про продовження строку тримання особи в приймальнику-розподільнику для дітей або відмову в його продовженні (ст. 499 КПК);</p> <p>8) ухвала про направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмову у такому направленні (ст. 509 КПК);</p> <p>9) ухвала про арешт майна або відмову у ньому (ст. 173 КПК);</p> <p>10) ухвала про тимчасовий доступ до речей і документів, яким дозволено вилучення речей і документів, що посвідчують користування правом на здійснення підприємницької діяльності або інших, за відсутності яких фізична особа-підприємець чи юридична особа позбавляється можливості здійснювати свою діяльність (ст. 163 КПК);</p> <p>11) ухвала про відсторонення від посади або відмову у ньому (ст. 154 КПК);</p> <p>12) ухвала про поновлення чи відмову в поновленні процесуального строку (ч. 2 ст. 117 КПК);</p> <p>13) ухвала про застосування чи відмову у застосуванні тимчасового арешту (ч. 7 ст. 583 КПК);</p> <p>14) ухвала про застосування чи відмову в застосуванні екстрадиційного арешту (ч. 9 ст. 584 КПК);</p> <p>15) ухвала про задоволення чи залишення без задоволення скарги на рішення про видачу (екстрадицію) особи (ч. 6 ст. 591 КПК)</p>

15. У главі 26 КПК спеціально не встановлено перелік осіб, які мають право на апеляційне оскарження ухвал слідчого судді. Тому у цьому випадку слід керуватись ст. 393 КПК. Для вирішення питання про те, чи має особа право звертатись із апеляційною скаргою на ухвалу слідчого судді, необхідно враховувати, чи стосується оскаржувана ухвала прав, свобод, інших інтересів особи, яка звертається із апеляційною скаргою.

Незважаючи на умовний поділ у ст. 309 КПК ухвал слідчого судді на ухвали слідчого судді, постановлені в порядку судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та ухвали слідчого судді, постановлені за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, це не впливає на порядок оскарження таких ухвал, передбачений ч. 1 ст. 310 та ч. 3 ст. 392 КПК.

16. Слід мати на увазі, що згідно з ч. 2 ст. 400 КПК подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді зупиняє набрання нею законної сили, але не зупиняє її виконання, за винятком випадків, визначених у КПК (наприклад, ухвала слідчого судді, постановлена за результатами розгляду скарги на рішення про видачу особи у порядку ч. 6 ст. 591 КПК).

Більш детальна інформація про порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування відповідно до КПК знайде своє відображення в методичних рекомендаціях, розроблених ВССУ, про вихід друком яких буде повідомлено додатково.

Судова палата у кримінальних справах

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

№ 223-1679/0/4-12
від 15.11.2012 р.

Головам апеляційних судів областей,
міст Києва та Севастополя,
Апеляційного суду Автономної
Республіки Крим

Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод

У зв'язку з необхідністю роз'яснення новел Кримінального процесуального кодексу України, прийнятого Верховною Радою України 13 квітня 2012 року, який набуває чинності 20 листопада 2012 року, з метою недопущення неоднакового застосування та неправильного тлумачення його положень, зокрема при здійсненні кримінального провадження на підставі угод, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу суддів судів першої та апеляційної інстанцій на наступне.

1. Відповідно до ст. 468 КПК у кримінальному провадженні може бути укладено угоду:
 - 1) про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим. При цьому:
 - згідно зі ст. 55 КПК потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди. З наведеного вбачається, що угоду про примирення може бути укладено із представником юридичної особи у разі завдання їй майнової шкоди. Відповідно до ч. 2 ст. 58 КПК ним може бути керівник юридичної особи, інша особа, уповноважена законом або установчими документами, працівник юридичної особи за дорученням керівника юридичної особи за довіреністю на представництво, а також особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні, згідно з укладеною з нею угодою на представництво.
- Угода про примирення також може укладатися, якщо її сторонами чи стороною є неповнолітні. У такому випадку угода укладається за участю законних представників і захисників неповнолітніх. При цьому якщо неповнолітній досяг шістнадцятирічного віку, він має право укладати угоду про примирення самостійно, але за наявності згоди його законного представника. Якщо ж неповнолітній не досяг 16 років, угоду про примирення за його згодою укладає законний представник неповнолітнього. Про надання згоди неповнолітнім, його законним представником у наведених вище випадках обов'язково має бути зазначено в угоді про примирення. Такий підхід слід використовувати, коли укладається угода про визнання винуватості з неповнолітнім підозрюваним, обвинуваченим;

- угоду про примирення може бути укладено у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої та середньої тяжкості, а також у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. У кримінальному провадженні щодо тяжких та особливо тяжких злочинів угода про примирення не укладається, за винятком кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, яке здійснюється щодо кримінальних правопорушень, визначених ст. 477 КПК.

При цьому якщо кримінальне провадження здійснюється стосовно однієї особи, яка підозрюється чи обвинувачується у вчиненні кількох окремих кримінальних правопорушень, серед яких є тяжкий чи особливо тяжкий злочин і злочин невеликої тяжкості, внаслідок вчинення якого потерпілому було завдано шкоди, угоду про примирення може бути укладено щодо злочину невеликої тяжкості. Кримінальне провадження у такому випадку (стосовно зазначеного кримінального правопорушення) має бути виділено в окреме провадження, про що слідчий, прокурор виносить постанову, а суддя постановляє ухвалу (оригінал рішення про виділення провадження підшивається до виділеного провадження, а копія долучається до матеріалів кримінального провадження, з якого воно виділено). Під окремим кримінальним правопорушенням у таких випадках слід розуміти не лише одиничне суспільно небезпечне діяння, але й діяння, яке отримало повну правову оцінку шляхом застосування двох або більше норм Особливої частини Кримінального кодексу України (тобто при ідеальній сукупності злочинів).

У кримінальному провадженні, в якому беруть участь кілька потерпілих від одного й того ж кримінального правопорушення, угоду може бути укладено лише з усіма потерпілими. При цьому укладається одна угода, у якій може бути зазначено різні вимоги потерпілих до підозрюваного, обвинуваченого щодо розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, строку її відшкодування чи переліку дій, не пов'язаних із відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язаний вчинити щодо потерпілого (потерпілих), але обов'язково має бути зазначено про узгоджене між сторонами (усіма потерпілими та підозрюваним, обвинуваченим) покарання, їх згоду на призначення такого покарання або на призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням. Недотримання цих вимог закону відповідно до п. 1 ч. 7 ст. 474 КПК є підставою для відмови у затвердженні угоди.

Якщо у кримінальному провадженні беруть участь кілька потерпілих від різних кримінальних правопорушень і згоди щодо укладення угоди досягнуто не з усіма потерпілими, угоду може бути укладено з одним чи кількома потерпілими. У такому випадку угода про примирення укладається з кожним потерпілим окремо, а кримінальне провадження, щодо якого сторони досягли згоди, підлягає виділенню в окреме провадження. Виділення кримінального провадження проводиться у порядку, визначеному положеннями статей 217, 334 КПК;

- ініціювати укладення угоди про примирення має право лише потерпілий чи підозрюваний, обвинувачений. Вести переговори (домовлятися) стосовно укладення угоди про примирення можуть, крім цих осіб, захисник, представник (законний

представник) та інша особа, погоджена сторонами (за винятком слідчого, прокурора або судді);

- особи, які брали участь в укладенні та виконанні угоди про примирення у кримінальному провадженні, не можуть бути допитані як свідки щодо обставин, які стали їм відомі у зв'язку з участю в укладенні та виконанні угоди про примирення (п. 8 ч. 2 ст. 65 КПК).

2) про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим. Угода про визнання винуватості укладається між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим за ініціативою будь-кого із цих осіб. Таку угоду не може бути укладено у провадженні, в якому бере участь потерпілий, тобто щодо злочинів чи кримінальних проступків, внаслідок вчинення яких було завдано шкоди правам та інтересам окремих громадян та/або інтересам юридичних осіб, а також у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів незалежно від кола суб'єктів, яким завдано шкоди внаслідок вчинення таких злочинів. Враховуючи вимогу процесуального закону про те, що угода про визнання винуватості може укладатися у кримінальному провадженні щодо наведених вище кримінальних правопорушень за умови, що внаслідок їх вчинення шкоди завдано державним чи суспільним інтересам, беручи до уваги, що в Особливій частині Кримінального кодексу України (далі — КК) вжито термін «громадські інтереси», а не «суспільні інтереси», незважаючи на те, що ці словосполучення різняться семантично, у контексті КПК їх слід розуміти як тотожні.

Крім того, використане у ч. 4 ст. 469 КПК формулювання «у кримінальному провадженні, в якому бере участь потерпілий» означає, що коли в одному кримінальному провадженні особа підозрюється, обвинувачується у вчиненні кількох не пов'язаних між собою (самостійних) кримінальних правопорушень та внаслідок вчинення одного із них було заподіяно шкоди правам та інтересам окремих громадян чи інтересам юридичної особи (тобто є потерпілий, який бере участь в кримінальному провадженні), — угода про визнання винуватості щодо інших кримінальних правопорушень у такому разі укладатися не може. Проте не виключається можливість укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні, в якому попередньо було укладено угоду про примирення, у зв'язку із чим матеріали кримінального провадження виділено в окреме провадження.

У разі якщо кримінальне провадження здійснюється стосовно кількох осіб, які підозрюються (обвинувачуються) у вчиненні одного або кількох кримінальних правопорушень, і згоди щодо укладення угоди досягнуто не з усіма підозрюваними (обвинуваченими), відповідно до вимог абз. 1 ч. 8 ст. 469 КПК угоду може бути укладено з одним (кількома) із підозрюваних (обвинувачених). Кримінальне провадження стосовно особи (осіб), з якими досягнуто згоди щодо укладення угоди про визнання винуватості, на підставі постанови прокурора або ухвали суду підлягає виділенню в окреме провадження залежно від того, на якій із двох стадій кримінального процесу (досудового розслідування або судового розгляду) сторонами було ініційовано укладення угоди. Виділення кримінального провадження проводиться у порядку, визначеному положеннями статей 217, 334 КПК.

2. Укладення угоди про примирення або про визнання винуватості може ініціюватися у будь-який момент після повідомлення особі про підозру і до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку. Наприклад, якщо обвинувачений до проголошення ним останнього слова дійде згоди з прокурором чи потерпілим щодо укладення угоди (її змісту), він може перед останнім словом або під час своєї промови заявити про це суду. У такому випадку суд, надаючи можливість обвинуваченому закінчити свій виступ, згідно з ч. 3 ст. 474 КПК невідкладно зупиняє проведення процесуальних дій і переходить до розгляду угоди.

3. Зі змісту статей 471, 472 КПК вбачається, що сторони угоди (незалежно від її виду) зобов'язані, крім іншого, узгоджувати міру покарання та звільнення від його відбування з випробуванням (якщо домовленості щодо такого звільнення мали місце та сторони дійшли згоди). Аналіз статей 65 і 75 КК у редакції Закону України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» (далі — КК у редакції Закону України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI) свідчить, що домовленості сторін угоди при узгодженні покарання не мають виходити за межі загальних засад призначення покарання, встановлених законом України про кримінальну відповідальність. Зокрема сторони мають узгоджувати покарання, враховуючи:

- положення пунктів 1–2 ч. 1 ст. 65 КК України, тобто 1) у межах, встановлених санкцією статті (санкції частини статті) Особливої частини КК, що передбачає відповідальність за вчинений злочин, за винятком випадків, передбачених ч. 2 ст. 53 КК та 2) відповідно до положень Загальної частини КК. Наприклад, у випадку коли в санкції статті (санкції частини статті), що передбачає відповідальність за вчинений злочин, не встановлено мінімальної межі покарання, сторони мають виходити із положень розділу X Загальної частини;
- ступінь тяжкості вчиненого злочину, особи винного і обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання (п. 3 ч. 1 ст. 65 КК). У положеннях процесуального закону, які регламентують кримінальне провадження на підставі угод, певною мірою вже враховано зазначені обставини, оскільки передбачено, що:
 - а) угоду як про примирення, так і про визнання винуватості може бути укладено у провадженні щодо певних визначених законом категорій кримінальних правопорушень (кримінальних проступків та злочинів). Із цього вбачається, що «ступінь тяжкості», як показник типового рівня суспільної небезпеки злочинів певних видів, враховано законодавцем та відображено у положеннях процесуального закону щодо укладення угод. Водночас ступінь тяжкості вчиненого, як показник індивідуального рівня суспільної небезпеки конкретного злочину, зумовленого його специфічними об'єктивними і суб'єктивними ознаками, згідно з п. 2 ч. 1 ст. 470 КПК зобов'язаний врахувати прокурор при укладенні угоди про визнання винуватості та суд, перевіряючи угоду на відповідність її закону;
 - б) укладенню угоди передує досягнення домовленостей між сторонами, зміст яких, крім іншого, має бути відображено в угоді. Зокрема, це розмір шкоди, строк її

відшкодування чи вчинення інших обумовлених дій на користь потерпілого або ж беззастережне визнання вини у вчиненні кримінального правопорушення та обов'язки підозрюваного чи обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою за умови, що домовленості про співпрацю мали місце. Закріплення законодавцем вимоги щодо обов'язковості наявності цих обставин при укладенні угод свідчить про врахування даних, що характеризують особу винного.

Те ж саме стосується і обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання. Так, за наявності обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, з урахуванням особи винного сторони угоди з огляду на положення статей 65, 75 КК у редакції Закону України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI мають право, застосовуючи положеннями ст. 69 КК, визначати (узгоджувати): а) основне покарання, нижче від найнижчої межі, встановленої у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК, або б) інше основне покарання, більш м'який його вид, не зазначений у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК за цей злочин; в) не призначати додаткове покарання, передбачене у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК як обов'язкове, за винятком випадків, встановлених ч. 2 ст. 69 КК.

Якщо ж сторони узгодили покарання та досягли домовленості щодо звільнення підозрюваного (обвинуваченого) від його відбування з випробуванням, відповідно до частин 2, 3 ст. 75 КК у редакції Закону України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI суд зобов'язаний прийняти рішення про таке звільнення у випадку затвердження угоди про примирення або про визнання винуватості за наявності сукупності таких умов:

- 1) сторонами угоди узгоджено покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, позбавлення волі на строк не більше п'яти років;
- 2) узгоджено звільнення від відбування покарання з випробуванням. При цьому використане законодавцем у доповненнях до статей 65 та 75 КК України формулювання «у випадку затвердження угоди» при вказівці на прийняття рішення судом свідчить, що суд зобов'язаний призначити узгоджене сторонами покарання або звільнити від його відбування з випробуванням із визначенням тривалості іспитового строку лише після перевірки угоди на відповідність діючому законодавству та за відсутності визначених КПК (пункти 1–6 ч. 7 ст. 474 КПК) підстав для відмови, переконавшись, що угода може бути затверджена.

Наприклад, у випадку «зловживання» сторонами угоди положеннями ст. 69 КК, тобто у разі узгодження ними покарання, яке за своїм видом та/або розміром не відповідає характеру, тяжкості вчиненого діяння та особі винного, суд має визнати умови цієї угоди такими, що не відповідають інтересам суспільства, та відмовити в її затвердженні. Аналогічне рішення має прийняти суд у випадку неврахування прокурором при укладенні угоди про визнання винуватості наявності обставин, що обтяжують покарання, наприклад незнятої або непогашеної судимості у обвинуваченого, що утворює рецидив злочинів, тощо.

4. Якщо угоди (незалежно від її виду) досягнуто під час досудового розслідування, після виконання процесуальних дій, передбачених ст. 290 КПК, складений слідчим та затверджений прокурором обвинувальний акт разом із підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду (відповідно до ч. 1 ст. 474 КПК відкласти направлення цих документів до суду вправі лише прокурор).

Зі змісту ст. 31 та частин 3, 4 ст. 469 КПК вбачається, що судове провадження на підставі угоди здійснюється одноособово, за винятком випадку, передбаченого ч. 9 ст. 31 КПК, коли кримінальне провадження здійснюється колегіально судом у складі трьох професійних суддів, які мають стаж роботи на посаді судді не менше п'яти років. Крім того, судове провадження на підставі угод здійснюється колегією суддів (у складі трьох професійних суддів) і в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення щодо злочинів, за вчинення яких передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк більше десяти років. Визначення судді здійснюється згідно зі ст. 35 КПК автоматизованою системою документообігу суду під час реєстрації відповідних матеріалів кримінального провадження з обов'язковим врахуванням положень статей 75, 76 КПК (обставин, що виключають участь судді в кримінальному провадженні).

Головуючий суддя отримує обвинувальний акт, угоду про примирення чи про визнання винуватості за контрольним журналом судових справ та інших матеріалів, переданих для розгляду судді (форма журналу — додаток 31 до п. 3.14 Інструкції з діловодства у місцевому загальному суді, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України від 27 червня 2006 року № 68 (зі змінами та доповненнями), та не пізніше п'яти днів після дати передачі (надходження) до його провадження відповідного матеріалу має прийняти рішення (постановити ухвалу) про призначення підготовчого судового засідання, визначити дату, час та місце його проведення. Одночасно із прийняттям цього рішення суд, що здійснюватиме судове провадження, для реалізації покладених на нього обов'язків щодо з'ясування добровільності укладення угоди та перевірки її на відповідність вимогам КПК та/або кримінального закону (частини 6, 7 ст. 474 КПК), враховуючи, що невиконання вимог, встановлених частинами 5–7 ст. 474 КПК, є підставою для апеляційного та касаційного оскарження (частини 3, 4 статей 394, 424 КПК), а в разі підтвердження таких порушень скасування судового рішення, має витребувати документи, подані сторонами під час досудового розслідування.

Про день, час і місце проведення підготовчого судового засідання сторін та інших учасників судового провадження за розпорядженням головуючого повідомляє секретар судового засідання. Повідомлення про виклик до суду надсилаються поштою, факсом, телеграфом, телефонограмою чи іншими засобами зв'язку не пізніше ніж за п'ять днів до дати призначення підготовчого судового засідання.

У призначений для проведення підготовчого судового засідання час головуючий відкриває підготовче судове засідання і оголошує про його початок. Секретар судового засідання на виконання вимог, передбачених статтями 342–343 КПК, доповідає суду, хто з учасників судового провадження, викликаних та повідомлених осіб з'явився у підготовче судове засідання, встановлює їх особи, перевіряє повноваження захисників

і представників, з'ясовує, чи вручено судові виклики та повідомлення тим, хто не прибув, і повідомляє причини їх неприбуття, якщо вони відомі.

Участь сторін угоди під час її розгляду в підготовчому судовому засіданні відповідно до ч. 2 ст. 474 КПК є обов'язковою. З огляду на затвердження прокурором обвинувального акту та можливість оскарження ним вироку суду першої інстанції на підставі угоди, в тому числі й угоди про примирення, його участь у судовому засіданні під час її розгляду має бути обов'язковою. Неприбуття для участі у судовому засіданні інших учасників судового провадження, належним чином повідомлених про дату, час і місце проведення підготовчого судового засідання, не перешкоджає його проведенню. В разі якщо у судове засідання не прибули сторони угоди або одна зі сторін, головуючий має відкласти судове засідання, призначити дату нового засідання і вжити заходів для забезпечення прибуття цих осіб до суду. Таке ж рішення має прийняти суд, якщо в підготовче судове засідання не з'явився один із декількох потерпілих від одного кримінального правопорушення. Відсутність одного із потерпілих від різних кримінальних правопорушень не перешкоджає проведенню підготовчого судового засідання та, відповідно, розгляду тієї угоди, сторони якої присутні.

Після повідомлення секретарем судового засідання про повне фіксування судового провадження, а також про умови його фіксування, головуючий оголошує склад суду, процесуальний статус та прізвища присутніх учасників кримінального провадження (прокурора, потерпілого, обвинуваченого, захисника, представника, перекладача, секретаря судового засідання). Судовий розпорядник роздає особам, які беруть участь у підготовчому провадженні, пам'ятку про їхні права та обов'язки, передбачені КПК. Після ознайомлення зазначених осіб із пам'яткою головуючий з'ясовує, чи зрозумілі їм їхні права та обов'язки, за необхідності додатково роз'яснює їх. Також головуючий роз'яснює учасникам підготовчого провадження право відводу і з'ясовує, чи заявляють вони кому-небудь відвід. Питання про відвід вирішується судом згідно зі статтями 75–81 КПК.

У разі задоволення заяви про відвід (самовідвід): судді, який здійснює судове провадження одноособово, — справа розглядається у тому ж самому суді іншим суддею; одного чи кількох суддів зі складу суду або всього складу суду, якщо справа розглядається колегією суддів, — справа розглядається у тому ж самому суді тим самим кількісним складом колегії суддів без участі відведених суддів, яких заміняють інші судді, або іншим складом суддів, визначених у встановленому ч. 3 ст. 35 КПК порядку.

Після виконання зазначених дій головуючий оголошує про надходження до суду обвинувального акту та письмової угоди про примирення чи визнання винуватості (повідомляє про її вид, дату укладення і сторони).

Судове засідання розпочинається з оголошення прокурором обвинувального акта. Головуючий надає слово прокуророві для оголошення ним короткого або повного (якщо надійшло клопотання про оголошення повного тексту) змісту обвинувального акта. Після цього головуючий, встановивши особу обвинуваченого, роз'яснює йому суть обвинувачення і запитує, чи зрозуміле йому обвинувачення, чи визнає він себе винним. Якщо після роз'яснення суті обвинувачення обвинувачений заперечує проти затвердження

угоди, вона не може бути затверджена. У такому випадку суд постановляє ухвалу про закриття судового провадження у кримінальному провадженні на підставі угоди та повертає матеріали прокурору для продовження досудового розслідування або призначає судовий розгляд для проведення судового провадження в загальному порядку (якщо до суду надійшов обвинувальний акт, а угоду було укладено під час підготовчого провадження).

Після проведення зазначених дій головуєчий, оголосивши текст угоди, згідно з частинами 4, 5 ст. 474 КПК має з'ясувати в обвинуваченого, чи повністю він розуміє:

- 1) права, надані йому законом;
- 2) наслідки укладення та затвердження угод;
- 3) характер кожного обвинувачення, щодо якого він визнає себе винуватим, — таке уточнення відсутнє в ч. 5 цієї статті, із чого вбачається, що угода про примирення може укладатися щодо кримінальних правопорушень, у вчиненні яких особа може лише частково визнавати вину;
- 4) вид покарання й інші заходи, які будуть застосовані до нього у разі затвердження угоди судом. Негативна відповідь на будь-яке із поставлених запитань зобов'язує суд дати відповідні роз'яснення.

Те ж саме стосується і потерпілого при з'ясуванні судом, чи цілком розуміє він наслідки затвердження угоди, передбачені ст. 473 КПК. Якщо після такого роз'яснення обвинувачений чи потерпілий заперечуватиме проти затвердження угоди, її не може бути затверджено.

Суд повинен з'ясувати у обвинуваченого, чи зможе він реально виконати взяті на себе відповідно до угоди зобов'язання, зокрема відшкодувати завдану ним внаслідок вчинення кримінального правопорушення шкоду з огляду на її розмір та строк відшкодування, визначені в угоді про примирення, чи вчинити дії, перелік яких в ній зазначено, або ж виконати обов'язки щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою, викладені в угоді про визнання винуватості. Якщо ж під час судового провадження суд встановить, що обвинувачений не в змозі виконати взяті на себе зобов'язання, він відповідно до п. 5 ч. 7 ст. 474 КПК має відмовити в затвердженні угоди.

Крім того, суд шляхом вивчення витребуваних документів, проведення опитування сторін, інших осіб зобов'язаний переконатися, що укладення угоди є добровільним, тобто згідно з ч. 6 ст. 474 КПК не є наслідком застосування насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи дії будь-яких інших обставин, ніж ті, що передбачені угодою. Якщо суд матиме обґрунтовані підстави вважати, що укладення угоди не було добровільним, або ж сторони в дійсності не примирилися, він відповідно до п. 4 ч. 7 ст. 474 КПК зобов'язаний відмовити в затвердженні угоди.

Виконавши вищезазначені дії, суд перевіряє угоду на відповідність вимогам КПК (зокрема, щодо змісту та порядку укладення угоди) і закону України про кримінальну відповідальність (зокрема, щодо узгодженої міри покарання, звільнення від його відбування), наявність підстав для відмови в її затвердженні (ч. 7 ст. 474 КПК), заслуховує прокурора щодо наведеного, думку сторін щодо можливості затвердження угоди, яка розглядається.

Після проведення зазначених дій суд невідкладно виходить до нарадчої кімнати, про що присутнім у залі судового засідання оголошує головуючий.

5. Якщо угоди досягнуто під час судового провадження, суд невідкладно зупиняє проведення процесуальних дій і переходить до розгляду її умов та змісту. Про зупинення процесуальних дій суд постановляє ухвалу, яка має містити відомості про: склад суду, дату та місце її постановлення; особу, яка заявила клопотання про укладення угоди; вид угоди, дату її укладення та сторони; процесуальні дії, які було проведено у судовому провадженні;

Після перевірки угоди на відповідність чинному законодавству, за відсутності встановлених КПК (пункти 1–6 ч. 7 ст. 474 КПК) підстав для відмови в її затвердженні, з'ясувавши питання, визначені в частинах 4, 5 ст. 474 КПК, суд невідкладно виходить до нарадчої кімнати для ухвалення судового рішення.

6. За наслідками розгляду угоди в судовому засіданні (під час підготовчого судового провадження або під час судового розгляду) суд, перевіrivши відповідність угоди вимогам кримінального процесуального закону, врахувавши заслухані доводи сторін кримінального провадження та інших учасників судового провадження, повинен прийняти одне із таких рішень:

- а) затвердити угоду про визнання винуватості чи про примирення або
- б) відмовити у затвердженні угоди в разі встановлення підстав, передбачених ч. 7 ст. 474 КПК, та: повернути кримінальне провадження прокурору, якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, для його продовження; або призначити судовий розгляд для проведення судового провадження в загальному порядку, якщо до суду надійшов обвинувальний акт, а угоду було укладено під час підготовчого провадження); або продовжити судовий розгляд в загальному порядку, якщо угоду було укладено під час його здійснення. Ухвала про відмову в затвердженні угоди про примирення чи визнання винуватості оскарженню не підлягає.

Приймаючи рішення щодо затвердження угоди, слід пам'ятати про наявність та зміст розділу IX Загальної частини КК.

7. Якщо ж суд переконується в тому, що угоду може бути затверджено, відповідно до ст. 475 КПК він ухвалює вирок, яким затверджує угоду, і призначає узгоджену сторонами міру покарання. Такий вирок має відповідати загальним вимогам до обвинувальних вироків із урахуванням особливостей, передбачених зазначеною статтею.

8. В апеляційному порядку вирок суду першої інстанції на підставі угоди (незалежно від її виду) може бути оскаржено лише сторонами судового провадження (виняток становить можливість оскарження прокурором вироку на підставі угоди про примирення) та на підставах, визначених законом.

Зокрема, обвинувачений, його захисник та законний представник можуть оскаржити такі судові рішення лише якщо:

- судом призначено покарання суворіше ніж узгоджене сторонами угоди. Зазначимо, що згідно з ч. 1 ст. 475 КПК, ухвалюючи вирок на підставі угоди, суд призначає узгоджену

сторонами (потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим у разі укладення угоди про примирення; прокурором та підозрюваним, обвинуваченим, якщо укладається угода про визнання винуватості) міру покарання (вид та, як правило, розмір основного, а у відповідних випадках — і додаткового покарання). Наприклад, між потерпілим та обвинуваченим внаслідок вчинення останнім злочину, передбаченого ч. 1 ст. 127 КК та завдання першому шкоди було укладено угоду про примирення та узгоджено покарання у виді позбавлення волі строком на 1 рік. Суд першої інстанції, розглянувши таку угоду, призначив обвинуваченому покарання у виді позбавлення волі строком на 2 роки, взявши за основу нижчу межу санкції частини статті;

- вирок ухвалено без згоди обвинуваченого на призначення покарання. Укладаючи угоду про примирення або визнання винуватості, сторони, узгодивши між собою міру покарання, мають письмово засвідчити свою згоду щодо виду та розміру такого покарання. З огляду на викладене в угоді сторони після зазначення узгодженої міри покарання повинні власноруч засвідчити свою згоду на саме такий вид та розмір покарання, скріпивши угоду своїми підписами. Відсутність в угоді підтвердження такої згоди є підставою для оскарження ухваленого вироку. Крім того, ухваленням вироку без згоди засудженого на призначення покарання може визнаватися ситуація, за якої сторони, узгодивши між собою міру покарання, дійшли згоди щодо звільнення обвинуваченого від його відбування з випробуванням, натомість суд, постановляючи вирок на підставі цієї угоди, не звільнив особу від відбування покарання, а призначив попередньо узгоджену сторонами міру покарання. У цій ситуації обвинувачений, укладаючи угоду, був згоден з остаточним рішенням — звільненням його від відбування покарання з випробуванням, але не давав своєї згоди щодо призначення реального покарання, навіть якщо воно попередньо й було узгоджено між сторонами;
- суд не виконав вимоги, встановлені частинами 4–7 ст. 474 КПК, зокрема, не роз'яснив обвинуваченому наслідків укладення угоди.

Виокремлення законодавцем у п. 1 ч. 3 ст. 394 КПК такої підстави для оскарження як «нероз'яснення обвинуваченому наслідків укладення угоди», про що також йдеться у ч. 4 ст. 474 КПК, недотримання положень якої є підставою для оскарження аналізованих судових рішень, свідчить про істотність зазначеного порушення та важливість забезпечення права обвинуваченого на таке роз'яснення. Зазначимо, що згідно зі ст. 473 КПК наслідком укладення та затвердження угоди про примирення для підозрюваного (обвинуваченого) є обмеження права оскарження вироку згідно з положеннями статей 394 і 424 КПК та відмова від здійснення прав, передбачених п. 1 ч. 4 ст. 474 КПК, а угоди про визнання винуватості — обмеження права оскарження вироку згідно з положеннями ст. ст. 394 та 424 КПК та його відмова від здійснення прав, передбачених абз. 1 та 4 п. 1 ч. 4 ст. 474 КПК.

Потерпілий, його представник, законний представник може оскаржити вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення лише з таких підстав:

- призначення обвинуваченому покарання менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди. Наприклад, обвинувачений, який вчинив необережне пошкодження чужого

майна, поєднане зі спричиненням тяжких тілесних ушкоджень потерпілому (ст. 196 КК), уклав з останнім угоду про примирення, узгодивши при цьому покарання у виді виправних робіт строком 1 рік. Суд, затверджуючи таку угоду, самостійно, з власної ініціативи, призначив обвинуваченому покарання із застосуванням ст. 69 КК у виді штрафу в розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- ухвалення вироку без згоди потерпілого на призначення покарання. Наприклад, вироком затверджена угода, в якій не визначено узгоджене покарання та/або відсутня згода сторін на його призначення відповідно до вимог ч. 1 ст. 471 КПК;
- невиконання судом вимог процесуального закону щодо необхідності у судовому засіданні переконатися, що потерпілий угоду про примирення уклав добровільно, а також невжиття заходів для з'ясування, чи справді угоду було укладено добровільно, нездійснення або неналежне здійснення судом перевірки змісту угоди на відповідність її вимогам КПК та закону України про кримінальну відповідальність;
- нероз'яснення судом потерпілому перед ухваленням рішення про затвердження угоди про примирення наслідків укладення та затвердження такої угоди. Зазначимо, що відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 473 КПК наслідком укладення та затвердження угоди про примирення для потерпілого є:
 - а) обмеження його права на оскарження вироку. Вирок, яким затверджено угоду про примирення, може бути оскаржено останнім лише з підстав, передбачених статтями 394, 424 КПК;
 - б) позбавлення потерпілого права вимагати в подальшому притягнення особи до кримінальної відповідальності за відповідне кримінальне правопорушення і змінювати розмір вимог про відшкодування шкоди, крім випадку невиконання засудженим умов угоди про примирення (ст. 476 КПК).

Слід зазначити, що у разі невиконання останнім умов угоди, потерпілий відповідно до ч. 1 ст. 476 КПК, у межах встановлених законом строків давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення відповідного кримінального правопорушення, має право звернутися до суду, який затвердив таку угоду, з клопотанням про скасування вироку. За наслідками розгляду такого клопотання суд своєю ухвалою може відмовити у скасуванні вироку або скасувати його та згідно з ч. 3 ст. 476 КПК призначити судовий розгляд у загальному порядку або направити матеріали кримінального провадження для завершення досудового розслідування в загальному порядку, якщо угоду було ініційовано та укладено на цій стадії кримінального провадження.

Ухвала про скасування вироку, яким було затверджено угоду, або про відмову у скасуванні вироку (залишення його без змін) відповідно до ч. 4 ст. 476 КПК може бути оскаржена в апеляційному порядку. Ухвала про відмову у скасуванні вироку після його перегляду в апеляційному порядку та ухвала суду апеляційної інстанції, постановлена за результатами розгляду апеляційної скарги на таку ухвалу, можуть бути визнані такими, що перешкоджають подальшому кримінальному провадженню, та бути предметом розгляду судом касаційної інстанції.

Прокурор може оскаржити:

- вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення лише з підстав затвердження судом угоди у кримінальному провадженні, в якому згідно з ч. 3 ст. 469 КПК угоду не може бути укладено;
- вирок суду першої інстанції на підставі угоди про визнання винуватості з підстав:
 - а) призначення судом покарання менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди;
 - б) затвердження судом угоди у провадженні, в якому згідно з ч. 4 ст. 469 КПК угоду не може бути укладено. До таких кримінальних проваджень слід віднести:
 - 1) провадження щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої, середньої тяжкості чи тяжких злочинів, внаслідок яких шкоду завдано правам та інтересам фізичної та/або юридичної особам;
 - 2) провадження щодо особливо тяжких злочинів незалежно від кола суб'єктів, яким завдано шкоду внаслідок їх вчинення. Тобто угоду про визнання винуватості не може бути укладено у будь-якому випадку.

9. В касаційному порядку можуть бути оскаржені вирок суду першої інстанції на підставі угоди (незалежно від її виду) після його перегляду в апеляційному порядку, а також судові рішення суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги на такий вирок. Оскаржити зазначені рішення можуть лише сторони судового провадження з тих же підстав, що й в апеляційному порядку, за винятком визначених у п. 3 ч. 3 ст. 424 КПК підстав оскарження прокурором. Так, прокурор відповідно до п. 3 ч. 3 ст. 424 КПК на відміну від стадії апеляційного оскарження не має права на оскарження зазначених вище рішень із підстав затвердження судом угоди у кримінальному провадженні, в якому згідно з ч. 3 ст. 469 КПК угоду не може бути укладено. Натомість через використання у ч. 3 ст. 424 КПК терміну «угода» без уточнення її виду, у зв'язку з чим під ним слід розуміти як угоду про примирення, так і угоду про визнання винуватості, має право оскаржити вирок суду першої інстанції на підставі угоди (незалежно від її виду) після його перегляду в апеляційному порядку, а також судові рішення суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги на такий вирок з підстав призначення судом покарання менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди, а також з підстави затвердження судом угоди про визнання винуватості у провадженні, в якому згідно з ч. 4 ст. 469 КПК угоду не може бути укладено.

Питання, пов'язані з призначенням покарання, звільненням від кримінальної відповідальності та покарання, буде розглянуто після проведення узагальнення судової практики.

Інформаційний лист підготовлено виконуючим обов'язки Голови ВССУ С. М. Міщенком і помічником заступника Голови ВССУ Т. І. Слущькою, обговорено та схвалено на нараді суддів судової палати у кримінальних справах 14 листопада 2012 року.

Судова палата у кримінальних справах

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

№ 223-1430/0/4-12
від 03.10.2012 р.

Головам апеляційних судів областей,
міст Києва та Севастополя,
Апеляційного суду Автономної
Республіки Крим

Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України

Судова палата у кримінальних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу суддів місцевих та апеляційних судів України на те, що 19 листопада 2012 року набирає чинності Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року (далі — КПК). Згідно з п. 10 розділу XI «Перехідні положення» КПК кримінальні справи, які на день набрання чинності КПК не направлені до суду з обвинувальним висновком, постановою про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, постановою про направлення справи до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, розслідуються, надсилаються до суду та розглядаються судами першої, апеляційної, касаційної інстанції і Верховним Судом України згідно з положеннями КПК. З метою однакового застосування всіма судами загальної юрисдикції кримінального процесуального законодавства та уникнення неоднозначного тлумачення норм права судам слід звернути увагу на наступне.

1. Усі питання, пов'язані з проведенням підготовчого провадження, залежно від особливостей порядку судового провадження згідно зі ст. 31 КПК вирішуються суддею одноособово або відповідно до частин 2, 3, 9 цієї ж статті колегіально (за винятком кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру — судовий розгляд клопотання про застосування таких заходів згідно зі ст. 512 КПК здійснюється суддею лише одноособово). Визначення судді (колегії суддів) відповідно до ст. 35 КПК здійснюється автоматизованою системою документообігу суду під час реєстрації відповідних матеріалів кримінального провадження з обов'язковим врахуванням положень статей 75, 76 КПК (обставин, що виключають участь судді в кримінальному провадженні).

Головуючий (професійний суддя, який головує під час колегіального судового розгляду або здійснює його одноособово) отримує обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру або клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності, про що робиться запис у контрольному журналі судових справ та інших матеріалів, переданих для розгляду судді. Не пізніше п'яти днів із дня надходження у провадження конкретного судді обвинувального

акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру або клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності суд постановляє ухвалу про призначення підготовчого судового засідання, в якій визначає дату, час та місце його проведення. Одночасно з прийняттям цього рішення суд, що здійснюватиме судові провадження, у разі необхідності вправі згідно з ч. 1 ст. 320 КПК прийняти рішення (постановити ухвалу) про призначення запасного судді, про що робиться відмітка у журналі судового засідання.

Про день, час і місце проведення підготовчого судового засідання сторони та інші учасники судового провадження, перелік яких наведено у ч. 2 ст. 314 КПК, за розпорядженням головуючого повідомляються секретарем судового засідання. Повідомлення про виклик до суду надсилаються поштою, факсом, телеграфом, телефонограмою чи іншими засобами зв'язку не пізніше ніж за п'ять днів до дати призначення підготовчого судового засідання, що має забезпечити своєчасність отримання повідомлень та право сторін на участь. Зауважимо, що відповідно до ст. 134 КПК суд здійснює судовий виклик лише тих учасників кримінального провадження, участь яких у судовому провадженні є обов'язковою. Натомість повідомлення учасників кримінального провадження згідно ч. 2 ст. 111 КПК здійснюється у випадку, якщо участь цих осіб у процесуальних діях не є обов'язковою. Також слід зазначити, що в повідомленні, крім іншого, має міститись вказівка про необов'язковість їх участі в проведенні процесуальної дії чи прийнятті рішення.

Також варто враховувати, що судові провадження не може бути розпочато раніше ніж через п'ять днів із дня вручення (отримання) обвинуваченому копії обвинувального акта. У випадку надходження від обвинуваченого, який тримається під вартою, клопотання про бажання взяти участь у підготовчому судовому засіданні суд вживає заходів для доставки обвинуваченого в судові засідання. Якщо ж обвинувачений, який тримається під вартою, заявив клопотання про його участь у підготовчому судовому засіданні дистанційно, суд, розглянувши таке клопотання, постановляє ухвалу про задоволення клопотання, копія якої направляється в установу попереднього ув'язнення для належної підготовки проведення дистанційного судового провадження. Клопотання про здійснення судового провадження у такому режимі можуть надійти й від інших учасників судового провадження, приймати рішення щодо яких суд повинен в порядку, передбаченому ст. 336 КПК.

Слід зазначити, що у випадку надходження до суду клопотання прокурора або слідчого, погодженого з прокурором, щодо розгляду обвинувального акта про вчинення кримінального проступку без проведення судового розгляду в судовому засіданні та за відсутності учасників судового провадження, якщо обвинувачений, інтереси якого були представлені захисником, беззаперечно визнав свою винуватість, не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини і згоден з розглядом обвинувального акта за його відсутності, а потерпілий не заперечує проти цього, суд відповідно до ч. 1 ст. 382 КПК у п'ятиденний строк із дня отримання таких документів вивчає їх та додані до обвинувального акта матеріали і ухвалює вирок. При цьому слід мати на увазі, що згода обвинуваченого на розгляд судом обвинувального акта за його відсутності, а також

відсутність заперечень у потерпілого проти розгляду у спрощеному провадженні мають бути підтверджені письмово. Таке підтвердження (згода) може бути відображено як у самому клопотанні прокурора або слідчого, погодженому з прокурором, так і міститись в окремих клопотаннях обвинуваченого, погоджених із захисником, та потерпілого.

Якщо суд вважає необхідним проведення судового розгляду обвинувального акта, який надійшов із клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні, то він призначає розгляд та викликає у підготовче судове засідання для участі в ньому учасників кримінального провадження. Необхідність проведення судового розгляду такого обвинувального акта може виникнути, якщо: а) відсутні фактичні підстави для визнання винуватості; б) існують обґрунтовані підстави вважати, що особа не добровільно визнала свою винуватість та з тих чи інших причин не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини; в) проведення розгляду обвинувального акта у спрощеному провадженні порушує права, свободи чи інтереси сторін або інших осіб тощо.

2. У призначений для проведення підготовчого судового засідання час головуєчий відкриває підготовче судове засідання і оголошує про його початок.

Секретар судового засідання відповідно до статей 342–345 КПК доповідає суду, хто з учасників судового провадження, викликаних та повідомлених осіб з'явився у підготовче судове засідання, встановлює їх особи, перевіряє повноваження захисників і представників, з'ясовує, чи вручено судові виклики та повідомлення тим, хто не прибув, і повідомляє причини їх неприбуття, якщо вони відомі. Неприбуття для участі у підготовчому судовому засіданні учасників судового провадження (крім прокурора, за винятком випадків, коли кримінальне провадження здійснюється у формі приватного обвинувачення в порядку ч. 4 ст. 26 КПК), які належним чином повідомлені про дату, час і місце проведення такого засідання (при цьому суд повинен переконатися, що таке повідомлення мало місце), не перешкоджає його проведенню, крім випадків, визначених законом, зокрема:

- 1) якщо обвинувачений, потерпілий звернувся з клопотанням (виявив бажання) бути присутнім під час підготовчого судового засідання, але з невідомих причин не з'явився до суду у визначений час, суд вправі відкласти судове засідання;
- 2) якщо відсутність учасника підготовчого судового засідання зумовлена поважними причинами, суд може прийняти рішення про відкладення судового засідання;
- 3) у разі відсутності обвинуваченого у вчиненні злочину, за який передбачено покарання у виді довічного позбавлення волі, для можливості реалізації останнім права, передбаченого ст. 384 КПК, щодо розгляду кримінального провадження судом присяжних, суд зобов'язаний відкласти судове засідання;
- 4) якщо обвинувальний акт надійшов до суду з підписаною між сторонами угодою, участь сторін такої угоди відповідно до ч. 2 ст. 474 КПК є обов'язковою, то відкладення судового засідання також є обов'язковим;
- 5) якщо одна зі сторін заперечує проти проведення підготовчого судового засідання за відсутності учасника судового провадження, який не з'явився, суд вправі відкласти судове засідання;

б) якщо до суду надійшло клопотання про звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності, участь сторін кримінального провадження та потерпілого згідно з ч. 1 ст. 288 КПК є обов'язковою, а тому суд зобов'язаний відкласти судове засідання.

Крім того, секретар судового засідання повідомляє про здійснення повного фіксування судового провадження, а також про умови його фіксування. Під повним фіксуванням судового провадження слід розуміти фіксування його за допомогою звукозаписувального технічного засобу (ч. 5 ст. 27 КПК). Проте у разі неприбуття учасників судового провадження, як це передбачено ч. 4 ст. 107 КПК, фіксування кримінального провадження за допомогою технічних засобів не здійснюється, що не позбавляє секретаря судового засідання обов'язку вести журнал судового засідання.

Після цього головуєчий має оголосити склад суду, прізвище запасного судді (у разі його призначення), прізвища прокурора, потерпілого, цивільного позивача, обвинуваченого, захисника, цивільного відповідача, представника, перекладача, експерта, спеціаліста, секретаря судового засідання. Судовий розпорядник роздає особам, які беруть участь у підготовчому провадженні, пам'ятку про їхні права та обов'язки, передбачені КПК. Після ознайомлення обвинуваченого та інших осіб, які беруть участь у підготовчому провадженні, з пам'яткою головуєчий з'ясовує, чи ознайомились вони зі змістом пам'ятки, чи зрозумілі їм їхні права та обов'язки, у разі необхідності додатково роз'яснює їх. Крім того, головуєчий роз'яснює учасникам підготовчого провадження право відводу і з'ясовує, чи заявляють вони кому-небудь відвід. Питання про відвід вирішується судом згідно зі статтями 75–81 КПК.

Після виконання зазначених вище дій суд з'ясовує думку учасників судового провадження щодо можливості призначення судового розгляду та вирішує клопотання, заявлені ними. Першим думку щодо такої можливості та наявності/відсутності підстав для прийняття рішення, передбаченого ч. 3 ст. 314 КПК та ч. 2 ст. 315 КПК, висловлює прокурор, а потім — захисник та інші учасники судового провадження.

У підготовчому судовому засіданні суд має право прийняти одне із таких рішень:

1) затвердити угоду про визнання винуватості чи про примирення або відмовити у затвердженні угоди в разі встановлення підстав, передбачених ч. 7 ст. 474 КПК, та повернути кримінальне провадження прокурору (якщо угоду досягнуто під час досудового розслідування) для його продовження, або призначити судовий розгляд для проведення судового провадження в загальному порядку. Перед затвердженням угоди про визнання винуватості чи про примирення суд згідно з вимогами частин 4–6 ст. 474 КПК зобов'язаний з'ясувати, чи розуміє обвинувачений права, надані йому законом, наслідки укладення та затвердження угод, характер кожного обвинувачення, вид покарання й інші заходи, які будуть застосовані до нього у разі затвердження угоди судом, а також зобов'язаний переконатися, що укладення угоди є добровільним. У разі необхідності (якщо суд має сумніви щодо відповідності угоди вимогам закону) затвердження угоди може бути перенесено на іншу дату. Якщо ж суд переконується, що угода може бути затверджена, він відповідно до ст. 475 КПК ухвалює вирок, яким затверджує угоду, і призначає узгоджену сторонами міру покарання. Такий вирок має відповідати

загальним вимогам до обвинувальних вироків із урахуванням особливостей, передбачених зазначеною статтею;

2) закрити провадження у випадку встановлення таких підстав: а) набрання чинності законом, яким скасовано кримінальну відповідальність за діяння, вчинене особою; б) смерть обвинуваченого (за винятком випадків, коли провадження є необхідним для реабілітації померлого); в) існування вироку за тим же обвинуваченням, який набрав законної сили, або постановлення ухвали суду про закриття кримінального провадження за тим же обвинуваченням; г) відмова потерпілого чи його представника від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення; д) звільнення особи від кримінальної відповідальності; е) відмова прокурора від підтримання обвинувачення та відмова потерпілого чи його представника або законного представника підтримувати обвинувачення самостійно. Наявність інших підстав (відсутність події або складу кримінального правопорушення тощо) має бути доведена під час судового розгляду, за результатами якого може бути постановлено виправдувальний вирок.

Слід зазначити, що у разі встановлення судом необґрунтованості клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності або ж коли обвинувачений заперечує проти цього, суд своєю ухвалою відмовляє у задоволенні клопотання прокурора та повертає його останньому для продовження розслідування, якщо підстави для такого звільнення було встановлено на стадії досудового розслідування, або призначає судовий розгляд для проведення судового провадження в загальному порядку, якщо таке клопотання надійшло після направлення обвинувального акта до суду;

3) повернути обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру прокурору, якщо вони не відповідають вимогам статей 291, 292 КПК: зокрема, якщо ці документи містять положення, що суперечать одне одному; у документах наведено недопустиму натуралізацію опису злочину; вони не підписані слідчим (крім випадків, коли прокурор склав їх самостійно) чи не затверджені прокурором; до них не долучено передбачені законом додатки.

Про повернення матеріалів кримінального провадження (обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру) прокурору суд постановляє відповідну ухвалу. Такою ухвалою суд зобов'язує прокурора усунути виявлені недоліки протягом визначеного ним розумного строку, який має бути достатнім для виправлення допущених недоліків. Ухвала негайно направляється прокурору для усунення зазначених у ній недоліків обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру або для долучення необхідних додатків тощо.

Проведення будь-яких слідчих або інших процесуальних дій, окрім тих, що зазначені в ухвалі про повернення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, в кримінальному провадженні не допускається. Докази, отримані при проведенні процесуальних дій, не визначених в ухвалі про повернення зазначених матеріалів кримінального провадження, згідно з ч. 8 ст. 223 КПК є недопустимими;

4) направити обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру до відповідного суду для визначення підсудності у випадку встановлення невідповідності кримінального провадження;

5) призначити судовий розгляд на підставі обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів виховного або медичного характеру. Якщо під час підготовчого судового засідання не буде встановлено підстав для прийняття рішень, передбачених пунктами 1–4 ч. 3 ст. 314 КПК, суд, заслухавши думку прокурора, пояснення учасників підготовчого судового засідання, переходить до вирішення питань, пов'язаних із підготовкою до судового розгляду.

Крім того, згідно зі ст. 335 КПК суд вправі зупинити підготовче провадження, якщо обвинувачений ухилився від явки до суду або захворів на психічну чи іншу тяжку тривалу хворобу, яка виключає його участь у судовому провадженні, до його розшуку або видужання. Якщо обвинувачених декілька — суд зупиняє підготовче провадження лише щодо такого обвинуваченого і продовжує підготовче провадження стосовно інших обвинувачених. Розшук обвинуваченого, який ухилився від явки до суду, оголошується ухвалою суду, організація виконання якої доручається слідчому та /або прокурору.

3. У разі якщо під час підготовчого судового засідання не буде встановлено підстав для прийняття рішень, передбачених пунктами 1-4 ч. 4 ст. 314 КПК, суд переходить до вирішення питань, пов'язаних із підготовкою до судового розгляду, зокрема:

1) визначає дату та місце проведення судового розгляду, враховуючи складність кримінального провадження, обсяг необхідних підготовчих дій для його проведення, можливості вирішення клопотань, заявлених учасникам судового провадження, тощо;

2) відповідно до загальних засад кримінального провадження визначає порядок розгляду кримінального провадження, зокрема з'ясовує, чи є підстави для здійснення судового розгляду кримінального провадження в закритому судовому засіданні та чи приймав слідчий суддя рішення (постановляв ухвалу) під час досудового розслідування про здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні. Слід зауважити, що згідно з ч. 2 ст. 27 КПК кримінальне провадження в судах усіх інстанцій здійснюється відкрито, крім деяких випадків, коли суд може (тобто має право, а не зобов'язаний) прийняти рішення про розгляд справи в закритому засіданні. До таких випадків закон відносить: розгляд справи, в якій обвинуваченим є неповнолітній, або справи про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи; необхідність забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, або запобігання розголошенню відомостей про особисте та сімейне життя чи обставини, які принижують гідність особи; якщо здійснення провадження у відкритому судовому засіданні може призвести до розголошення таємниці, що охороняється законом.

Якщо слідчий суддя під час досудового розслідування постановив ухвалу про здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні: а) впродовж усього судового провадження — судові провадження проводиться у закритому судовому засіданні; б) впродовж окремої частини судового провадження — суд, перевібивши наявність підстав для здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні,

приймає відповідне рішення. Якщо ж питання проведення кримінального провадження у такому засіданні не було предметом розгляду слідчого судді, суд, перевіrivши наявність підстав, передбачених у ч. 2 ст. 27 КПК, може прийняти рішення про здійснення судового розгляду в закритому судовому засіданні. Порядок розгляду кримінального провадження (здійснення кримінального провадження у відкритому чи закритому судовому засіданні) може бути змінено ухвалою суду під час судового провадження за клопотанням однієї із сторін;

3) з'ясовує питання про склад осіб, які братимуть участь у судовому розгляді. Суд, враховуючи матеріали кримінального провадження та беручи до уваги клопотання, заявлені учасниками кримінального провадження (наприклад, про визнання цивільним позивачем), особу обвинуваченого, визначає коло учасників судового провадження і за необхідності залучає відповідного перекладача (сурдоперекладача);

4) розглядає клопотання учасників судового провадження про:

- здійснення судового виклику певних осіб до суду для допиту, зокрема свідків обвинувачення та захисту. Також відповідно до ч. 7 ст. 101 КПК для допиту під час судового розгляду може бути викликаний експерт за клопотанням однієї із сторін або ж судом за власною ініціативою (ч. 1 ст. 356 КПК) для роз'яснення чи доповнення ним свого висновку. Крім того, для допиту малолітнього або неповнолітнього (на розсуд суду) свідка чи потерпілого відповідно до ч. 1 ст. 354 КПК викликаються законний представник, педагог чи психолог, а за необхідності — лікар. Для допиту неповнолітнього обвинуваченого, який не досяг шістнадцятирічного віку або якщо його визнано розумово відсталим, згідно з ч. 1 ст. 491 КПК за рішенням суду або за клопотанням захисника викликаються законний представник, педагог чи психолог, а у разі необхідності — лікар;
- витребування певних речей чи документів. Якщо у сторін при отриманні певних речей чи матеріалів (доказів) виникають труднощі, суд, призначаючи справу до судового розгляду під час підготовчого судового засідання, у разі задоволення клопотань про дослідження цих речей чи матеріалів, повинен сприяти учасникам судового провадження в їх витребуванні шляхом надання відповідних запитів, судових доручень тощо.

Слід мати на увазі, що відхилення судом клопотань учасників судового провадження про допит певних осіб, дослідження доказів або вчинення інших процесуальних дій на підтвердження чи спростування обставин, з'ясування яких могло мати істотне значення для ухвалення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення, згідно з вимогами п. 1 ч. 1 ст. 410 КПК визнається неповнотою судового розгляду та є підставою для скасування або зміни судового рішення при розгляді справи в суді апеляційної інстанції;

5) вчиняє інші дії, необхідні для підготовки до судового розгляду. До їх переліку слід віднести:

- забезпечення участі захисника для здійснення захисту за призначенням у випадках та у порядку, передбаченому ст. 49 КПК. Про залучення захисника для здійснення захисту за призначенням суд постановляє ухвалу;

- визнання особи законним представником обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача або представником потерпілого, цивільного позивача і відповідача, якщо рішення про це не було прийнято під час досудового розслідування;
- визнання потерпілого цивільним позивачем, якщо позов останнім не був заявлений під час досудового розслідування. Також суд за клопотанням цивільного позивача для забезпечення цивільного позову до набрання судовим рішенням законної сили може відповідно до ч. 2 ст. 170 КПК вирішити питання про накладення арешту на майно, якщо таких заходів не було вжито раніше. Про задоволення клопотання суд у порядку, визначеному статтями 172, 173 КПК, постановляє ухвалу. В такому ж порядку розглядається клопотання прокурора про накладення арешту на майно з метою забезпечення можливої конфіскації майна;
- у разі подання клопотання обвинуваченим у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді довічного позбавлення волі, про розгляд кримінального провадження стосовно нього судом присяжних, суд постановляє ухвалу про призначення судового розгляду судом присяжних у складі двох професійних суддів та трьох присяжних. Таким же чином вирішуються питання у кримінальному провадженні стосовно кількох обвинувачених: судові провадження проводиться судом присяжних стосовно всіх обвинувачених, якщо хоча б один із них заявив клопотання про такий розгляд. У випадку заявлення клопотання про розгляд кримінального провадження судом присяжних другий професійний суддя, окрім головуючого, згідно з ч. 6 ст. 9 КПК визначається автоматизованою системою документообігу суду зі складу колегії суддів, яка здійснювала підготовче провадження. Присяжні в кількості семи осіб відповідно до ч. 1 ст. 385 КПК також визначаються автоматизованою системою документообігу суду;
- формування списку осіб, які підлягають виклику в судові засідання, тощо.

У разі надходження від учасників судового провадження клопотань про обрання, зміну чи скасування заходів забезпечення кримінального провадження, перелік яких визначено ч. 2 ст. 131 КПК, суд розглядає їх відповідно до правил, передбачених статтями 131–213 КПК, з урахуванням положень пунктів 3, 4 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

Також під час підготовчого судового засідання суд за клопотанням учасників судового провадження має право обрати, змінити чи скасувати запобіжний захід, обраний обвинуваченому. При цьому слід звернути увагу, що при вирішенні питання про обрання обвинуваченому запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, заміну менш суворого запобіжного заходу на взяття під варту чи зміну запобіжного заходу на інший менш суворий запобіжний захід явка обвинуваченого та його захисника у підготовче судові засідання визнається обов'язковою. Суд із урахуванням думки інших присутніх учасників підготовчого судового засідання вирішує питання про обрання, доцільність зміни чи скасування заходів забезпечення кримінального провадження, в тому числі запобіжного заходу, обраного обвинуваченому з урахуванням ризиків, визначених ст. 177 КПК, та обставин кримінального провадження. За відсутності зазначених клопотань від сторін кримінального провадження застосування заходів забезпечення кримінального

провадження, обраних під час досудового розслідування, вважається продовженим та відповідно обраний запобіжний захід щодо обвинуваченої особи незмінним, за винятком випадків, передбачених процесуальним законом, наприклад, закінчення строку, визначеного в ухвалі слідчого судді/суду:

1) про відсторонення особи від посади, що тягне за собою припинення дії цього заходу забезпечення кримінального провадження. Слід зауважити, що такий строк може бути продовженим за рішенням слідчого судді/суду (у визначених процесуальним законом випадках Президентом України, Вищою кваліфікаційною комісією суддів) за умови, що: а) про його продовження подано клопотання прокурором (у випадку продовження строку відсторонення від посади судді — Генеральним прокурором України) у строк не пізніше ніж за п'ять днів до закінчення дії попереднього рішення (ухвали слідчого судді/суду, рішення Президента України тощо); б) обставини, що стали підставою для відсторонення від посади, продовжують існувати та сторона обвинувачення не мала можливості забезпечити досягнення цілей (поставленої мети), заради яких було здійснено відсторонення від посади, іншими способами протягом дії попередньої ухвали. Якщо прокурор не дотримався зазначених умов, не довів необхідності продовження строку, слідчий суддя/суд має відмовити у продовженні строку;

2) про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом за відсутності клопотання прокурора про його продовження або відмови слідчого судді/суду від продовження строку такого заходу забезпечення кримінального провадження тягне за собою його припинення та необхідність повернення тимчасово вилучених документів.

4. Після виконання усіх необхідних дій за результатами проведення підготовки до судового розгляду кримінального провадження (кримінальної справи), визначених в ухвалі про проведення підготовки до судового розгляду, суд постановляє ухвалу про призначення судового розгляду.

В ухвалі про призначення судового розгляду зазначається:

1) у вступній частині — дата і місце її постановлення, найменування суду, прізвища та ініціали судді (суддів), секретаря судового засідання та інших учасників судового провадження, найменування (номер) кримінального провадження, від кого і коли надійшов обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру або клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності, правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, запобіжний захід, застосований до обвинуваченого (вид, та дата його обрання), інші заходи забезпечення кримінального провадження, дата ухвалення рішення про призначення підготовчого судового засідання;

2) у мотивувальній частині — короткий зміст результатів проведення підготовчого судового засідання, зокрема щодо відсутності перешкод призначення судового розгляду (підстави для прийняття рішення, передбаченого пунктами 1–4 ч. 2 ст. 314 КПК відсутні), узагальнений виклад позицій учасників судового провадження щодо можливості його призначення, заявлених під час підготовчого судового засідання клопотань та результатів їх розгляду, визначення порядку судового розгляду (відкрита чи закрита

форма засідання), мотиви, з яких виходив суд при постановленні ухвали, і положення закону, якими він керувався;

3) у резолютивній частині — рішення про призначення судового розгляду, дата, час та місце його проведення, склад суду (проведення судового розгляду кримінального провадження суддею одноособово, колегіально або судом присяжних), який здійснюватиме судовий розгляд, у відкритому чи закритому судовому засіданні він здійснюватиметься; про виклик у судові засідання осіб, які братимуть участь у судовому розгляді. Копія такої ухвали надсилається учасникам судового провадження не пізніше ніж за п'ять днів до початку судового розгляду.

Після призначення судового розгляду головуючий надає розпорядження секретарю судового засідання про виклик (повідомлення) учасників судового провадження та інших осіб, перелічених в ухвалі, а також у разі подання клопотання обвинуваченим у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді довічного позбавлення волі, про розгляд кримінального провадження стосовно нього судом присяжних — присяжних у кількості семи осіб, які визначаються автоматизованою системою документообігу суду з числа осіб, які внесені до списку присяжних. Письмовий виклик має бути вручено присяжному під розписку не пізніше ніж за п'ять днів до дати судового засідання. В цей же строк здійснюється виклик учасників судового провадження та інших осіб, які мають бути присутніми при судовому розгляді, шляхом вручення їм повістки про виклик (повідомлення), надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою в порядку, визначеному статтями 135–139 КПК.

Судовий розгляд призначається в термін, що не перевищує десяти днів з дня постановлення ухвали про його призначення. Якщо десятий день припадає на вихідний, святковий чи інший неробочий день, засідання призначається на перший після десятого робочий день.

5. Письмові документи, в тому числі перелік яких наведено у ст. 99 КПК, а також інші матеріали, надані суду учасниками підготовчого судового засідання під час його проведення, а також отримані (витребувані судом) за результатами виконання необхідних дій під час підготовки кримінального провадження до судового розгляду, що мають значення для його розгляду, долучаються до обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності.

У разі подання письмового клопотання учасниками судового провадження щодо ознайомлення з матеріалами кримінального провадження (кримінальною справою) після призначення його до судового розгляду, головуючий повинен забезпечити можливість ознайомитися з ними.

Більш детальна інформація про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України знайде своє відображення в методичних рекомендаціях, розроблених ВССУ, про вихід друком яких буде повідомлено додатково.

Судова палата у кримінальних справах

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

№ 223-1446/0/4-12
від 05.10.2012 р.

Головам апеляційних судів областей,
міст Києва та Севастополя,
Апеляційного суду Автономної
Республіки Крим

Про деякі питання порядку здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України

У зв'язку з набранням 19 листопада 2012 року чинності Кримінальним процесуальним кодексом України від 13 квітня 2012 року (далі — КПК), враховуючи п. 10 розділу XI «Перехідні положення» КПК, з метою однакового застосування всіма судами загальної юрисдикції кримінального процесуального законодавства та уникнення неоднозначного тлумачення норм права під час здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції **судам слід звернути увагу на наступне.**

1. У призначений для судового розгляду час судовий розпорядник, а у разі його відсутності — секретар судового засідання (ч. 4 ст. 74 КПК), запрошує учасників кримінального провадження до зали судового засідання, оголошує про вхід суду до зали судового засідання та пропонує всім присутнім встати. Після цього головуєчий відкриває судове засідання та оголошує присутнім про розгляд відповідного кримінального провадження, повідомляє найменування (номер) кримінального провадження, а також правову кваліфікацію кримінального правопорушення (злочину чи кримінального проступку), у вчиненні якого обвинувачується особа, із зазначенням статті (частини статті) відповідного закону про кримінальну відповідальність.

Головуючий має пересвідчитись, чи отримав обвинувачений копію обвинувального акта або клопотання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру. Якщо не отримав, то для забезпечення обвинуваченому його права на захист (ознайомлення із зазначеним документом) суд відкладає судове засідання.

Секретар судового засідання:

- доповідає суду, хто з учасників судового провадження, викликаних та повідомлених осіб прибув у судове засідання (зазначає прізвище, ім'я, по батькові, місце та дату народження, процесуальний статус особи), встановлює їх особи (перевіряє документи, що посвідчують їх особи, а також факт наявності родинних зв'язків з обвинуваченим — для законних представників, компетентність — для перекладача тощо). Слід зазначити, що дійсні дані осіб, щодо яких застосовано заходи безпеки, відповідно до положень Закону України від 11 червня 2009 року «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» у судовому засіданні не проголошуються;

- перевіряє повноваження захисників і представників. Зокрема, повноваження захисників, кількість яких не може перевищувати п'яти осіб для одного обвинуваченого, та представників (якщо представником є особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні) підтверджуються свідоцтвом про право на зайняття адвокатською діяльністю в Україні та ордером установленого зразка, дорученням центру з надання безоплатної правової допомоги чи договором із підозрюваним, обвинуваченим, особою, щодо якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, особою, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), а відповідно до ст. 51 КПК — з іншими особами, які діють в їх інтересах за їх клопотанням або за їх наступною згодою.

Якщо потерпілим, цивільним позивачем або цивільним відповідачем є юридична особа, повноваження представника у кримінальному провадженні підтверджуються: копією установчих документів юридичної особи — якщо представником потерпілого, цивільного позивача чи цивільного відповідача є керівник юридичної особи чи інша уповноважена законом або установчими документами особа; довіреністю — якщо представником потерпілого, цивільного позивача чи цивільного відповідача є працівник юридичної особи, яка є потерпілою, цивільним позивачем чи цивільним відповідачем (статті 58, 63 КПК);

- з'ясовує, чи вручено судові виклики та повідомлення тим особам, які не прибули у судові засідання, і повідомляє причини їх неприбуття, якщо вони відомі. Суд має переконатися в отриманні учасниками кримінального провадження, які не прибули в судові засідання, судового виклику та повідомлення, а тому судовий розпорядник повинен перевірити наявність підтвердження отримання особою повістки про виклик (повідомлення) або ознайомлення з її (його) змістом іншим шляхом. Слід зазначити, що належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик (повідомлення) або ознайомлення з її (його) змістом іншим шляхом відповідно до ч. 3 ст. 111, ст. 136 КПК є розпис особи про отримання повістки (повідомлення), у тому числі на поштовому повідомленні, відеозапис вручення особі повістки (повідомлення), будь-які інші дані, що підтверджують факт вручення особі повістки про виклик (повідомлення) або ознайомлення з її (його) змістом, у тому числі підтвердження їх отримання особою відповідним листом електронної пошти, якщо повістка (повідомлення) була надіслана на адресу електронної пошти учасника.

Якщо ж від учасника кримінального провадження надійшло повідомлення про неможливість прибути за викликом до суду у призначений час, секретар судового засідання повідомляє про це суду та зазначає про причини неявки учасника, якщо вони були відомі. Зауважимо, що поважними причинами відсутності учасника кримінального провадження в судовому засіданні (перелік поважних причин, через які особа може не з'явитися на виклик, та нагадування про обов'язок заздалегідь повідомити про неможливість з'явлення зазначається, крім іншого, у тексті повістки про виклик) відповідно до ст. 138 КПК є неможливість такої особи прибути у судові засідання у зв'язку із

затриманням, триманням під вартою або відбуванням покарання; обмеження свободи пересування внаслідок дії закону або судового рішення; обставини непереборної сили (епідемії, військові події, стихійне лихо тощо); відсутність особи за місцем проживання протягом тривалого часу внаслідок відрядження, подорожі тощо; тяжка хвороба або перебування у закладі охорони здоров'я у зв'язку з лікуванням або вагітністю (за умови неможливості тимчасово залишити цей заклад); смерть близьких родичів, членів сім'ї чи інших близьких осіб або серйозна загроза їхньому життю; несвоєчасне одержання повідомлення про виклик та інше.

Якщо за судовим викликом у судове засідання не прибув обвинувачений, до якого не застосовано запобіжний захід у виді тримання під вартою, суд відповідно до ст. 323 КПК має відкласти судовий розгляд, призначити дату нового засідання і вжити заходів до забезпечення прибуття цієї особи до суду. Крім того, якщо обвинувачений (підозрюваний, свідок), який був своєчасно повідомлений про судовий виклик (у суду є підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом), не з'явився без поважних причин або не повідомив про причини свого неприбуття, суд вправі згідно зі ст. 139 КПК накласти на нього грошове стягнення у розмірі від 0,5 до 2 розмірів мінімальної заробітної плати та/або застосувати до нього привід (з власної ініціативи або за клопотанням сторони кримінального провадження). Згідно з ч. 2 ст. 140 КПК рішення про здійснення приводу суд приймає у формі ухвали.

У випадку неприбуття в судове засідання прокурора або захисника, участь якого відповідно до положень КПК чи за рішенням суду є обов'язковою, суд також має відкласти судовий розгляд, визначивши дату, час та місце проведення наступного засідання. Якщо ж причина неприбуття цих осіб не є поважною, суд порушує питання про відповідальність прокурора або захисника, які не прибули, перед органами, уповноваженими притягати їх до дисциплінарної відповідальності (перед вищестоящим прокурором або кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури).

У разі неможливості подальшої участі:

- прокурора в судовому провадженні внаслідок задоволення заяви про його відвід, тяжкої хвороби, звільнення з органу прокуратури або з іншої поважної причини — повноваження прокурора згідно з ч. 3 ст. 37 КПК покладаються керівником відповідного органу прокуратури на іншого прокурора;
- захисника — головуєчий пропонує обвинуваченому протягом трьох днів обрати собі іншого захисника та відкладає судовий розгляд на цей строк. Якщо судове засідання проводиться у кримінальному провадженні, де участь захисника є обов'язковою, а захисник, обраний обвинуваченим, протягом трьох днів не може з'явитися у судове засідання, суд відкладає судовий розгляд на необхідний для прибуття захисника строк або одночасно з відкладенням судового розгляду залучає захисника для здійснення захисту за призначенням. Слід звернути увагу на те, що участь захисника для здійснення захисту за призначенням забезпечується судом у випадках та у порядку, передбаченому ст. 49 КПК. Суд має постановити ухвалу про відкладення

судового розгляду у зв'язку із залученням захисника для здійснення захисту за призначенням та про залучення такого захисника.

Прокурору та захисникові, які раніше не брали участі у кримінальному провадженні, суд зобов'язаний надати час, достатній для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження і підготовки до участі в судовому засіданні.

У разі неприбуття до суду потерпілого, належним чином повідомленого про судовий розгляд (за наявності підтвердження отримання ним судового виклику), за відсутності поважних причин такої неявки та клопотання про відкладення судового розгляду у зв'язку з його неприбуттям, суд, заслухавши думку інших учасників судового провадження, відповідно до ч. 1 ст. 325 КПК вправі ухвалити рішення про проведення судового розгляду без потерпілого, за винятком випадків, передбачених КПК, зокрема, якщо кримінальне провадження здійснюється у формі приватного обвинувачення або у судовому провадженні розглядається угода про примирення потерпілого з підозрюваним, обвинуваченим чи ухвала про відмову у її затвердженні тощо. В інших випадках суд повинен прийняти рішення про відкладення судового розгляду та за відсутності поважних причин неприбуття такого потерпілого відповідно до ст. 139 КПК вправі накласти на потерпілого грошове стягнення, привід до потерпілого згідно з ч. 2 цієї статті не застосовується. Зауважимо, що повторне неприбуття в судове засідання потерпілого, належним чином повідомленого про судовий розгляд (наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом у інший спосіб), без поважних причин або без повідомлення про причини неприбуття після відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення та висловлення потерпілим згоди на підтримання обвинувачення в суді (у такому випадку кримінальне провадження за відповідним обвинуваченням набуває статусу приватного) прирівнюється згідно з ч. 6 ст. 340 КПК до його відмови від обвинувачення і має наслідком закриття кримінального провадження за відповідним обвинуваченням.

Наслідком неприбуття цивільного позивача у судове засідання є залишення цивільного позову без розгляду, за винятком випадків, коли: а) від цивільного позивача надійшло клопотання про розгляд цивільного позову за його відсутності; б) обвинувачений, цивільний відповідач повністю визнав пред'явлений позов. У таких випадках цивільний позов може бути розглянуто за відсутності цивільного позивача. Якщо ж у судове засідання за викликом не прибув цивільний відповідач, який не є обвинуваченим, або його представник, суд, заслухавши думки учасників судового провадження, залежно від того, чи можливо за відсутності зазначених осіб з'ясувати обставини, що стосуються цивільного позову, вирішує питання про проведення судового розгляду без них або приймає рішення про відкладення судового розгляду та вправі відповідно до ст. 139 КПК накласти на цивільного відповідача грошове стягнення у зв'язку з його неявкою до суду за судовим викликом, привід до цивільного позивача та відповідача (якщо ним не є обвинувачений) згідно з ч. 2 цієї статті не застосовується.

У випадку неприбуття в судове засідання за судовим викликом перекладача суд, керуючись загальними засадами кримінального провадження, для реалізації обвинуваченим

його права на захист, а також забезпечуючи рівність сторін кримінального провадження, відкладає судові засідання і вживає заходів для забезпечення його прибуття до суду (в разі неможливості сторони кримінального провадження залучити перекладача суд залучає його самостійно). Зауважимо, що незабезпечення судом обвинуваченого, який не володіє мовою, якою здійснюється судочинство, перекладачем визнається відповідно до положень п. 1, 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. порушенням права обвинуваченого на захист та підставою для скасування судового рішення, винесеного за наслідками такого розгляду.

Якщо ж за викликом суду в судові засідання не прибув свідок, спеціаліст або експерт, суд, заслухавши думки учасників судового провадження, призначає нове судові засідання, але лише після допиту інших присутніх свідків. У разі відсутності поважних причин неприбуття свідка в судові засідання суд відповідно до ст. 139 КПК з урахуванням положень ст. 140 КПК вправі накласти на нього грошове стягнення та/або застосувати привід.

2. Секретар судового засідання після відкриття засідання головуючим повідомляє присутніх про здійснення повного фіксування судового провадження, а також про умови його фіксування. Слід зазначити, що згідно з ч. 1 ст. 103 КПК формами фіксування кримінального провадження є:

- а) протокол;
- б) носій інформації, на якому за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії;
- в) журнал судового засідання.

При цьому під час судового провадження відповідно до ч. 5 ст. 27 КПК забезпечується повне фіксування судового засідання за допомогою звукозаписувального технічного засобу (у випадку неприбуття учасників судового провадження або якщо судові провадження здійснюється судом за відсутності осіб, згідно з ч. 4 ст. 107 КПК таке фіксування не здійснюється) та відповідно до ч. 1 ст. 108 КПК ведеться журнал судового засідання.

3. Після проведення зазначених дій головуючий:

1) оголошує склад суду, прізвище запасного судді (у разі його призначення), прізвища прокурора, потерпілого, цивільного позивача, обвинуваченого (підозрюваного), захисника, цивільного відповідача, представників та законних представників, перекладача, експерта, спеціаліста, секретаря судового засідання.

Слід зазначити, що кримінальне провадження у суді першої інстанції відповідно до ст. 31 КПК здійснюється професійним суддею одноособово або відповідно до частин 2, 3, 9 цієї ж статті колегіально (за винятком кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру, судовий розгляд клопотання про застосування яких згідно зі ст. 512 КПК здійснюється лише одноособово). При цьому визначення судді (колегії суддів) відповідно до ст. 35 КПК здійснюється автоматизованою системою документообігу суду під час реєстрації відповідних матеріалів кримінального провадження з обов'язковим урахуванням положень статей 75, 76 КПК (обставин, що виключають участь судді в кримінальному провадженні).

Запасний суддя за необхідності (зокрема, у випадку складності кримінального провадження, зумовленої багатоепізодністю, наявністю кількох обвинувачених чи потерпілих тощо) може призначатися судом, що здійснює судове провадження, одночасно з прийняттям рішення про призначення підготовчого судового засідання.

Необхідно зауважити, що якщо обвинувачений у вчиненні злочину, за який передбачено покарання у виді довічного позбавлення волі, на етапі підготовчого судового провадження скористався своїм правом, передбаченим ст. 384 КПК, щодо розгляду кримінального провадження судом присяжних, головуєчий оголошує присутнім про те, що у зв'язку із заявленням таким обвинуваченим клопотання про розгляд кримінального провадження судом присяжних, яке було задоволено ухвалою суду, судовий розгляд проводитиметься судом присяжних (двома професійними суддями та трьома присяжними). Після цього головуєчий називає прізвища суддів, які входять до складу суду присяжних, та прізвища семи присяжних, визначених відповідно до ч. 1 ст. 385 КПК автоматизованою системою документообігу суду, з числа яких у порядку, передбаченому ст. 387 КПК, необхідно здійснити відбір трьох основних та двох запасних присяжних;

2) роз'яснює учасникам судового провадження право відводу (заявлення самовідводу чи відводу судді, запасного судді, присяжного та запасного присяжного, прокурора, захисника, представника, перекладача, експерта, спеціаліста, секретаря судового засідання за наявності підстав, передбачених статтями 75-79 КПК).

При цьому для реалізації учасниками свого права на відвід присяжних та присяжними на самовідвід, у разі здійснення судового провадження судом присяжних, головуєчий повідомляє присяжним (із числа яких проводиться відбір), яке провадження підлягає розгляду, роз'яснює їм права та обов'язки, а також умови їх участі у судовому розгляді. Кожен із присяжних має право заявити самовідвід, вказавши причину неможливості його участі в судовому розгляді. Крім того, головуєчий з'ясовує, чи немає підстав, передбачених КПК чи законом, які перешкоджають залученню громадянина в якості присяжного або є підставою для звільнення окремих присяжних від виконання ними обов'язків або для звільнення присяжних від виконання ними обов'язків за їх усними чи письмовими заявами. Для з'ясування обставин, що можуть перешкоджати участі присяжного в судовому розгляді, з дозволу головуєчого прокурор, потерпілий, обвинувачений можуть ставити присяжним запитання;

3) почергово з'ясовує в учасників судового провадження, чи заявляють вони кому-небудь відвід. Якщо ж ніхто з учасників не заявив відводу, то головуєчий переходить до наступної процесуальної дії судового розгляду або, у випадку здійснення відбору присяжних (за відсутності відводів та самовідводів), надає розпорядження про визначення автоматизованою системою документообігу суду трьох основних та двох запасних присяжних із числа семи представлених на засіданні. У разі заявлення клопотання про відвід таке питання вирішується судом відповідно до положень КПК.

За наявності підстав для відводу, передбачених статтями 75-79 КПК, відповідно до ч. 1 ст. 80 КПК слідчий суддя, суддя, присяжний, прокурор, слідчий, захисник, представник,

експерт, спеціаліст, перекладач, секретар судового засідання, а також запасний суддя та запасний присяжний зобов'язані заявити самовідвід. Із цих же підстав їм може бути заявлено мотивований відвід особами, які беруть участь у кримінальному провадженні. Зазначимо, що заяви про відвід під час судового провадження подаються до початку судового розгляду, після його початку заява про відвід також може бути подана, але лише у тому разі, якщо підстава для відводу стала відома після початку судового розгляду.

У разі заявлення відводу судді, який здійснює судове провадження одноособово, розгляд такої заяви чи клопотання здійснює інший суддя цього суду, який згідно з ч. 3 ст. 35 КПК визначається автоматизованою системою документообігу суду під час реєстрації відповідної заяви чи клопотання. Якщо ж відвід заявлено одному, кільком або всім суддям, які здійснюють судове провадження колегіально, його розглядає цей же склад суду. Відвід присяжному, прокурору, слідчому, захиснику, представнику, експерту, спеціалісту, перекладачеві, секретарю судового засідання, а також запасному судді та запасному присяжному вирішує в нарадчій кімнаті суд, який здійснює судове провадження, заслухавши перед цим думку особи, якій заявлено відвід (якщо вона бажає дати пояснення), інших осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Слід зауважити, що відвід присяжному (запасному присяжному) на етапі їх відбору для здійснення судового розгляду судом присяжних, а також інші питання, пов'язані зі звільненням присяжних від участі у розгляді кримінального провадження та із самовідводом, згідно з ч. 5 ст. 387 КПК вирішуються ухвалою суду у складі двох професійних суддів, що постановляється після проведення наради на місці без виходу до нарадчої кімнати, крім випадків, коли такий вихід судом буде визнано необхідним (наприклад, якщо підставою для відводу стала інформація, підкріплена фото, аудіо-, відеоматеріалами, про перебування присяжного із однією зі сторін кримінального провадження у близьких стосунках).

У разі задоволення заяви про відвід (самовідвід):

- судді, який здійснює судове провадження одноособово, — справа розглядається у тому ж самому суді іншим суддею;
- одного чи кількох суддів зі складу суду або всього складу суду, якщо справа розглядається колегією суддів, — справа розглядається у тому ж самому суді тим самим кількісним складом колегії суддів без участі відведених суддів із заміною останніх іншими суддями або іншим складом суддів, які визначаються у порядку, встановленому ч. 3 ст. 35 КПК;
- прокурора — керівник органу прокуратури має призначити іншого прокурора;
- експерта, спеціаліста або перекладача — до кримінального провадження залучаються інші учасники у строк, визначений в ухвалі суду;
- захисника, представника — суд має роз'яснити підозрюваному, обвинуваченому, потерпілому, цивільному позивачеві, цивільному відповідачеві їх право запросити іншого захисника, представника та надає їм для цього не менше сімдесяти двох годин (під час судового провадження). Якщо ж підозрюваним, обвинуваченим у кримінальному провадженні, в якому залучення захисника згідно з процесуальним

законом чи за рішенням суду є обов'язковим, протягом цього часу не було запрошено іншого захисника, суд самостійно залучає захисника за призначенням;

- присяжного чи запасного присяжного на етапі відбору основного та запасного складу присяжних, якщо в результаті заявлених відводів (самовідводів) присяжних залишилося менше, ніж необхідно для участі у судовому розгляді, — головуєчий дає вказівку секретареві судового засідання про здійснення додаткового виклику присяжних (відбір присяжних згідно з ч. 8 ст. 387 КПК здійснюється почергово: спочатку основного, а потім запасного складу присяжних);
- присяжного під час судового розгляду — суд постановляє ухвалу про заміну відведеного присяжного запасним присяжним.

Після закінчення відбору присяжних вони за пропозицією головуєчого відповідно до ст. 388 КПК складають присягу.

4. Після вирішення питання відводу (самовідводу) учасників кримінального провадження судовий розпорядник, а за його відсутності — секретар судового засідання, роздає усім учасникам судового провадження пам'ятку про їхні права та обов'язки, яка у подальшому зберігається у цих осіб, а головуєчий надає їм час для ознайомлення зі змістом пам'ятки. З урахуванням процесуального статусу учасників судового провадження пам'ятка має містити визначені КПК права та обов'язки цих осіб, які вони мають у кримінальному провадженні в суді першої інстанції.

Насамперед розпорядник вручає пам'ятку обвинуваченому, а якщо їх декілька — то кожному обвинуваченому окремо, захиснику (захисникам), потім потерпілому, його представникові, цивільному позивачеві, цивільному відповідачеві, представникам цивільного позивача та цивільного відповідача, свідку (свідкам кожному окремо) і його адвокату, а також перекладачеві, спеціалісту та експертові.

Після спливу часу, відведеного головуєчим для ознайомлення учасниками судового провадження із пам'яткою про їхні права та обов'язки, головуєчий має запитати, чи зрозумілі сторонам та іншим учасникам судового провадження їхні права й обов'язки, та у разі необхідності, за наявності питань щодо змісту пам'ятки, надати додаткові роз'яснення.

5. Процесуальною дією, якою закінчується підготовча частина судового розгляду кримінального провадження, є видалення свідків із зали судового засідання, яке здійснюється судовим розпорядником за розпорядженням головуєчого. Судовий розпорядник вживає всіх заходів, щоб свідки, які ще не були допитані, не спілкувалися з допитаними свідками, якщо перші після допиту залишили залу судового засідання. На вимогу суду відповідно до ч. 15 ст. 352 КПК допитаний свідок може бути залишений у залі судового засідання.

6. Після закінчення підготовчої частини судового розгляду головуєчий оголошує присутнім про початок судового розгляду. Судовий розгляд розпочинається з оголошення прокурором обвинувального акта. Перед початком оголошення головуєчий надає слово прокуророві, який зазначає, що ним буде проголошено короткий виклад обвинувального акта (виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, які, на думку прокурора, є встановленими, правової кваліфікації кримінального правопорушення з

посиланням на положення закону і статті (частини статті) відповідного закону про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення, наявності обставин, що пом'якшують чи обтяжують покарання). Якщо ж хтось із учасників судового провадження заявить клопотання про оголошення обвинувального акта в повному обсязі, прокурор оголошує його повний текст.

Після виступу прокурора головуючий, за умови, що в кримінальному провадженні заявлено цивільний позов, надає слово цивільному позивачеві (фізичній особі, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, а також юридичній особі, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової шкоди, та яка в порядку, встановленому КПК, пред'явила цивільний позов) або його представнику (за бажанням цивільного позивача або в разі його відсутності, чи якщо цивільним позивачем є юридична особа, яка делегувала представництво своїх інтересів представникові) чи законному представнику, якщо потерпілим (цивільним позивачем) є неповнолітня особа або особа, яка визнана у встановленому законом порядку недієздатною. У разі відсутності зазначених осіб головуючий у випадку, якщо: а) від цивільного позивача надійшло клопотання про розгляд цивільного позову за його відсутності; б) обвинувачений, цивільний відповідач повністю визнав пред'явлений позов, — вправі особисто оголосити цивільний позов та розглядати його без участі зазначених осіб. У разі якщо учасниками судового провадження було заявлено клопотання про виклад позовної заяви у повному обсязі, зміст позовної заяви оголошується повністю. За відсутності таких клопотань оголошується короткий виклад позовної заяви.

7. Після оголошення прокурором викладу (короткого чи повного) обвинувального акта, а також цивільного позову, якщо його було заявлено, головуючий встановлює особу обвинуваченого для того, щоб пересвідчитися, що в судове засідання з'явилась саме та особа, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення. Особа обвинуваченого встановлюється шляхом його опитування головуючим, зокрема, з'ясуванню підлягає його прізвище, ім'я та по батькові (у деяких випадках суд має встановлювати дані про різні прізвища, імена та по батькові обвинуваченого, які він мав із метою уникнення викриття у вчиненні кримінального правопорушення), рік, місяць і день його народження, громадянство, місце народження і місце проживання, заняття, освіта, сімейний стан тощо.

Крім того, головуючий роз'яснює обвинуваченому суть обвинувачення (правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого обвинувачується особа, із зазначенням статті (частини статті) відповідного закону про кримінальну відповідальність) і запитує, чи зрозуміле йому обвинувачення, чи визнає він себе винним, якщо визнає частково, то в якій саме частині і чи бажає давати показання. Суд, пропонуючи обвинуваченому дати пояснення щодо суті обвинувачення та відомих йому обставин справи, має одночасно роз'яснити цій особі зміст ст. 63 Конституції України.

8. Роз'яснивши обвинуваченому суть обвинувачення, головуючий має з'ясувати в учасників судового провадження думку про те:

1) які докази необхідно дослідити. Суд, керуючись загальними засадами здійснення кримінального провадження, перед безпосереднім дослідженням доказів має забезпечити змагальність, рівність сторін, свободу в поданні ними своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості, самостійного обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту їхніх правових позицій, здійснення ними інших процесуальних прав, зокрема щодо подання клопотання про визнання доказів недопустимими, а також відомостей, які свідчать про їх очевидну недопустимість, тощо.

Слід зазначити, що доказами у кримінальному провадженні згідно зі ст. 84 КПК є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Зауважимо, що застосоване законодавцем при наданні визначення поняття «докази» формулювання «фактичні дані, отримані у передбаченому КПК порядку» та положення ч. 3 ст. 17 КПК про те, що обвинувачення не можуть ґрунтуватися на доказах, отриманих незаконним шляхом, свідчать, що відомості, матеріали та інші фактичні дані, отримані органом досудового розслідування в не-передбаченому процесуальним законом порядку чи з його порушенням, є очевидно недопустимими, а це відповідно до ч. 2 ст. 89 КПК тягне за собою неможливість дослідження такого доказу або припинення його дослідження в судовому засіданні, якщо таке дослідження було розпочате. Зазначене правило застосовується і щодо доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини (ст. 87 КПК) за умови підтвердження сторонами кримінального провадження їх очевидної недопустимості. В іншому випадку суд вирішує питання допустимості доказів під час їх оцінки в нарадчій кімнаті під час ухвалення судового рішення;

2) в якому порядку слід досліджувати докази. Суд, враховуючи думку сторін кримінального провадження, має наперед визначити послідовність їх дослідження. Визначення порядку (послідовності) дослідження доказів необхідно для підготовки сторін до проведення певної процесуальної дії, а отже, сприяє повній реалізації ними прав та можливостей, наданих їм процесуальним законом щодо спростування чи доведення обвинувачення, з'ясування обставин, які пом'якшують, виключають або обтяжують кримінальну відповідальність обвинуваченого, тощо.

Крім того, суд при визначенні порядку дослідження доказів залежно від їх виду має враховувати, що докази сторони обвинувачення досліджуються в першу чергу, а сторони захисту — у другу.

Обсяг доказів, які досліджуватимуться, та порядок їх дослідження (послідовність) визначаються ухвалою суду і за необхідності може бути змінено. Зокрема, необхідність зміни обсягу дослідження доказів може бути зумовлена визнанням доказу очевидно недопустимим, появою нових доказів (наприклад, коли при дослідженні обставин справи та перевірки їх доказами суд дійде висновку про необхідність проведення судової експертизи) тощо. Визначений в ухвалі порядок дослідження доказів може бути змінено у випадку, якщо після дослідження речових доказів, якому передувало допитування

свідків, знову виникне необхідність їх допиту. В такому випадку суд має винести ухвалу, якою буде встановлено новий порядок дослідження доказів.

Суд вправі, заслухавши думку учасників судового провадження, за відсутності заперечень та сумнівів у добровільності їх позиції, визнати недоцільним дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспорується. Наприклад, якщо обвинувачений повністю визнає свою вину в інкримінованому йому органом досудового розслідування кримінальному правопорушенні, погоджується з кваліфікацією вчиненого ним діяння, а прокурор, потерпілий не висловлюють жодних заперечень щодо встановлених обставин, — суд вправі визнати недоцільним дослідження доказів, поданих на підтвердження події кримінального правопорушення, винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення тощо. При цьому суд зобов'язаний з'ясувати чи правильно розуміють зазначені особи зміст цих обставин, переконатися у добровільності їх позиції та роз'яснити цим особам, що у такому випадку вони будуть позбавлені права оскаржити ці обставини в апеляційному порядку. Ці роз'яснення суду та пояснення обвинуваченого, потерпілого, прокурора та інших мають бути відображені в усіх засобах фіксування кримінального провадження.

При цьому слід мати на увазі, що незалежно від обсягу доказів, які досліджуватимуться судом, зокрема, внаслідок визнання недоцільним дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспорується, допит обвинуваченого здійснюється обов'язково, крім випадку, якщо ця особа відмовилася від давання показань або якщо суд розглядає обвинувальний акт щодо кримінальних проступків у спрощеному порядку, що згідно з ч. 1 ст. 381 КПК здійснюється за відсутності учасників судового провадження.

9. Відповідно до встановленого ухвалою суду порядку дослідження обставин справи та перевірки їх доказами суд розпочинає дослідження доказів, передбачених статтями 351–361 КПК. Так, спочатку підлягає допиту обвинувачений, потерпілий, потім свідки, досліджується висновок експерта, речові докази тощо. Зазначені процесуальні дії проводяться в порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законом з урахуванням всіх встановлених ним особливостей, зокрема:

1) після дослідження висновку експерта суд за клопотанням сторони кримінального провадження, потерпілого або за власною ініціативою вправі викликати експерта до суду для допиту з приводу роз'яснення (уточнення та доповнення) висновку. Допит експерта має на меті роз'яснення термінології, окремих формулювань, з'ясування методу дослідження, уточнення компетенції експерта, пояснення розбіжностей між обсягом поставлених запитань і висновками експерта, встановлення суперечностей між висновком експерта й іншими наявними у кримінальному провадженні доказами або між декількома висновками щодо одного й того ж предмета чи питання дослідження.

Незважаючи на те, що висновок експерта (докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи) подається у письмовій формі, кожна сторона відповідно до ч. 9 ст. 101 КПК має право звернутися до суду з клопотанням про виклик експерта для

допиту під час судового розгляду для роз'яснення чи доповнення наукового висновку, при цьому експерт згідно з ч. 3 ст. 94 КПК зобов'язаний надати показання щодо проведеного ним дослідження, які у свою чергу відповідно до частин 1, 3 ст. 95 та ч. 2 ст. 84 КПК є процесуальними джерелами доказів кримінального провадження.

Перед допитом експерта головуєчий встановлює його особу (перевіряє документ, який посвідчує особу та його повноваження) та особисто (або згідно з п. 5 ч. 2 ст. 74 КПК за його розпорядженням — судовий розпорядник) приводить експерта до присяги такого змісту: «Я, (прізвище, ім'я, по батькові), присягаю сумлінно виконувати обов'язки експерта, використовуючи всі свої професійні можливості». Після цього головуєчий попереджає експерта про кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивого висновку. Слід зауважити, що згідно з ч. 1 ст. 70 КПК експерт несе відповідальність не лише за завідомо неправдивий висновок, але й за відмову без поважних причин від виконання покладених обов'язків у суді (з'являтися за судовим викликом до суду, давати показання щодо проведеного ним дослідження тощо), невиконання інших обов'язків (заявлення самовідводу за наявних на те підстав тощо).

Головуєчий, зачитавши висновок експерта (його резолютивну частину — відповіді на поставлені питання) та з'ясувавши питання, які виникли в суду щодо нього, надає право сторонам задати свої питання. Слід зазначити, що допит експерта, так само як і допит свідка, проводиться у два етапи — спочатку прямий допит, а потім перехресний. Першим експерта, який проводив експертизу за зверненням сторони обвинувачення, допитує сторона обвинувачення, а експерта, який проводив експертизу за зверненням сторони захисту, — сторона захисту. Після закінчення прямого допиту експерта головуєчий надає можливість задати питання протилежній стороні (перехресний допит). Після цього експерту можуть бути поставлені запитання потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, їх представниками та законними представниками, а також головуєчим та судьями, а з дозволу головуєчого — присяжними. Слід зазначити, що головуєчий для уточнення і доповнення відповідей експерта має право ставити йому запитання протягом усього допиту.

Для визначення достовірності висновку, показів експерта, наданих протягом допиту, учасники судового провадження можуть ставити експерту запитання щодо наявності у нього спеціальних знань та кваліфікації з досліджуваних питань (освіта, стаж роботи, науковий ступінь тощо), дотичних до предмета його експертизи; використаних методик і теоретичних розробок; достатності відомостей, на підставі яких готувався висновок; наукового обґрунтування та методів, за допомогою яких експерт дійшов певного висновку; можливості та правильності застосування принципів і методів до фактів кримінального провадження; інші запитання, що стосуються достовірності висновку.

Визначати достовірність висновку (правильне відображення матеріальних і нематеріальних слідів) необхідно з урахуванням: а) оцінки надійності застосованої експертом методики; б) достатності представлених експерту матеріалів для дослідження; в) правильності представлених експерту вихідних даних; г) перевірки повноти проведеного експертом дослідження. Висновок слід вважати неповним, якщо він не дав вичерпної

відповіді на поставлені питання або у ньому не міститься відповіді на одне чи декілька питань взагалі чи його складено за результатами дослідження не всіх поданих експерту на дослідження необхідних об'єктів; д) правильності експертної інтерпретації встановлених експертом ознак та їх достатності для висновку.

Якщо в кримінальному провадженні за зверненням сторін проводилося два і більше експертних дослідження щодо одного і того ж предмета чи питання, висновки яких повністю або частково різняться за своїм змістом (відповіді на поставлені питання містять розбіжності), суд для з'ясування причин розбіжностей таких висновків вправі призначити одночасний допит двох чи більше експертів. На початку такого допиту суд встановлює особи експертів (перевіряє документи, які посвідчують їх особи та повноваження), приводить до присяги, якщо допит експертів попередньо не проводився і вони не склали присягу перед судом, та попереджає експертів про кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивих висновків. Після цього в порядку черговості, визначеної судом, головуєчий, учасники судового провадження, судді, а з дозволу головуєчого — присяжні, задають експертам запитання. Якщо допит експертів не дав змоги усунути виявлені у висновках експертів суперечності, суд згідно з ч. 2 ст. 332 КПК вправі самостійно чи за наявності клопотання сторін кримінального провадження або потерпілого своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі. До ухвали суду про доручення проведення експертизи включаються питання, поставлені перед експертом учасниками судового провадження та судом. Після постановлення цієї ухвали судовий розгляд продовжується, за винятком випадку, коли таке продовження неможливе без отримання висновку експерта;

2) у судовому засіданні досліджуються як речові докази, оглянуті під час проведення досудового розслідування, піддані експертному дослідженню, так і представлені в суді. Слід зазначити, що речовими доказами згідно зі ст. 98 КПК є матеріальні об'єкти, які були знаряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження, у тому числі предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом. Також речовими доказами відповідно до ч. 2 зазначеної статті є документи, за умови, що вони містять ознаки, притаманні речовим доказам, зокрема відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження. Незважаючи на те, що документи є речовими доказами, окремий порядок їх дослідження встановлено ст. 358 КПК.

Спершу речові докази в порядку їх послідовності досліджуються судом, а потім надаються для ознайомлення учасникам судового провадження. За необхідності, зокрема для отримання усних консультацій спеціаліста, висновку (фахової оцінки) експерта, свідчень свідка, речові докази подаються іншим учасникам кримінального провадження. Зазначені особи під час огляду можуть звернути увагу суду на обставини, пов'язані як із самою річчю (матеріал, форма, розміри, колір), так і з її оглядом (наявність пошкоджень, індивідуальні якості, особливості тощо), що, на їхню думку, заслуговують на

увагу суду та мають значення для кримінального провадження. При огляді речових доказів у суді за клопотанням учасника судового провадження щодо визнання речового доказу недопустимим у зв'язку з отриманням його у порядку, не передбаченому процесуальним законом, можуть бути досліджені (оголошені й пред'явлені) протоколи їх огляду, отримані під час досудового розслідування, а також інші документи, долучені до кримінального провадження.

Огляд речових доказів, які не можна доставити в судове засідання, за необхідності проводиться за їх місцем знаходження. За місцем фактичного знаходження оглядаються речові докази, що мають значний об'єм або вагу, нерозривно пов'язані із землею, які вимагають особливих умов зберігання та інші. За місцем знаходження можуть бути піддані огляду в якості речових доказів деякі письмові документи, зокрема, у разі коли вони мають вкрай зношений стан та їх транспортування може призвести до пошкодження і втрати доказової інформації тощо. У таких випадках суд приймає рішення про виїзне судове засідання для огляду речових доказів на місці та за необхідності відкладає судове засідання, повідомляючи учасникам дату, час та місце проведення виїзного судового засідання. Проведення огляду речових доказів за їх місцезнаходженням і результати огляду зазначаються у протоколі огляду речових доказів та мають бути зафіксовані за допомогою технічних засобів. Незастосування таких засобів згідно з ч. 6 ст. 107 КПК тягне за собою недійсність відповідної процесуальної дії та отриманих внаслідок її проведення результатів.

Учасники судового провадження з дозволу головуючого мають право ставити почергово, у порядку, визначеному останнім, запитання з приводу речових доказів свідкам, експертам, спеціалістам, які їх оглядали. Свідок та експерт, а також сторони кримінального провадження можуть заявити клопотання про проведення їх повторного допиту, якщо під час судового розгляду з'ясувалося, що вони можуть надати показання стосовно обставин, зокрема пов'язаних із речовими доказами, щодо яких цих осіб не допитували. Із цих підстав суд вправі з власної ініціативи прийняти рішення про проведення повторного допиту свідка чи експерта, а також опитування спеціаліста у порядку, визначеному ч. 2 ст. 360 КПК. Для проведення повторного допиту свідка та експерта не вимагається повторне приведення його до присяги, але разом із тим головуючий має нагадати свідку про кримінальну відповідальність за відмову давати показання та за завідомо неправдиві показання, а експерту — за надання завідомо неправдивого висновку.

Крім того, учасники судового провадження за наслідками огляду речових доказів або під час такого огляду можуть заявляти клопотання про визнання речового доказу недопустимим. У такому випадку суд, заслухавши інших учасників судового провадження, за необхідності думку експерта чи спеціаліста, встановивши очевидну недопустимість доказу, тобто отримання його у порядку, не встановленому КПК чи з його порушенням, визнає відповідно до ч. 2 ст. 89 КПК такий доказ недопустимим та припиняє його дослідження в судовому засіданні.

10. Якщо ж під час судового провадження буде встановлено обставини, які дають підстави вважати, що особа, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, перебувала чи перебуває в стані неосудності, зокрема:

- 1) наявність у такої особи згідно з медичним документом розладу психічної діяльності або психічного захворювання;
- 2) поведінка особи під час вчинення суспільно небезпечного діяння або після нього була або є неадекватною (затьмарення свідомості, порушення сприйняття, мислення, волі, емоцій, інтелекту чи пам'яті тощо), суд зобов'язаний залучити експерта (експертів) для проведення психіатричної експертизи.

У разі необхідності здійснення тривалого, на думку експерта (спеціаліста), спостереження та дослідження особи, таку особу за ухвалою суду згідно з ч. 2 ст. 509 КПК може бути направлено до медичного закладу для проведення стаціонарної психіатричної експертизи на строк не більше двох місяців. Одночасно з постановленням такої ухвали суд приймає рішення про відкладення судового розгляду до завершення проведення зазначеної експертизи. У зв'язку із цим суд має відкласти судовий розгляд на строк, достатній для проведення психіатричної експертизи та ознайомлення учасників судового провадження з її результатами.

Отримавши висновок експерта, яким підтверджується неосудність обвинуваченого (вчинення ним кримінального правопорушення у стані неосудності або осудності, але захворювання на психічну хворобу обвинуваченим до постановлення вироку), суд, заслухавши думку сторін, за необхідності допитавши з власної ініціативи або за клопотанням сторін кримінального провадження чи потерпілого експерта, який проводив експертизу, постановляє ухвалу про зміну порядку судового розгляду, про що повідомляє присутніх.

Після постановлення такої ухвали головуючий незалежно від складу суду, який попередньо здійснював судові провадження, продовжує судовий розгляд відповідно до ст. 512 КПК одноособово в загальному порядку з урахуванням положень процесуального закону, вміщених у главі 39 КПК, за обов'язкової участі прокурора, законного представника та захисника. При цьому участь особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру, не є обов'язковою і може мати місце, якщо за висновком експерта цьому не перешкоджає характер розладу психічної діяльності чи психічного захворювання такої особи. Якщо законний представник та захисник не брали участі в судовому розгляді, яке здійснювалося в загальному порядку, у разі зміни порядку розгляду кримінального провадження з аналізованих підстав їх залучають обов'язково (статті 44, 49, 52 КПК).

В одне провадження може бути об'єднано кримінальне провадження, яке здійснюється в загальному порядку, та кримінальне провадження щодо застосування заходів медичного характеру лише у випадку, якщо підставою для здійснення останнього стало встановлення факту (згідно з висновком психіатричної експертизи) вчинення особою кримінального правопорушення у стані неосудності. У разі об'єднання зазначені провадження розглядаються в судовому засіданні в одному кримінальному провадженні в загальному порядку з постановленням за наслідками судового розгляду вироку щодо обвинуваченого та ухвали щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Зазначимо, що при встановленні другої підстави для здійснення кримінального провадження

щодо застосування заходів медичного характеру, визначеної п. 2 ч. 1 ст. 503 КПК, не допускається об'єднання такого кримінального провадження з кримінальним провадженням, яке здійснюється в загальному порядку, оскільки останнє, з огляду на неосудність обвинуваченого під час здійснення судового провадження, також потребуватиме зміни порядку розгляду.

11. Після закінчення судових дебатів, проголошення обвинуваченим останнього слова, за відсутності обставин, передбачених ст. 341, ч. 4 ст. 365, ч. 5 ст. 469 КПК, суд невідкладно виходить до нарадчої кімнати — окремого приміщення суду, призначеного для обговорення судом наслідків розгляду кримінального провадження, вирішення питань фактичного і правового характеру, а також ухвалення судового рішення. Про вихід суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку всім присутнім у залі судового засідання оголошує головуєчий.

Під час постановлення судового рішення нарадою суду незалежно від його складу (колегія суддів чи суд присяжних) керує головуєчий, який послідовно ставить на обговорення питання, передбачені ч. 1 ст. 368 КПК, проводить відкрите голосування і веде підрахунок голосів. Усі питання ухвалюються простою більшістю голосів. Для збереження суддями або/та присяжними об'єктивності при прийнятті рішення з того чи іншого питання, а також для уникнення впливу, зокрема авторитету головуєчого, на їх думку, головуєчий голосує останнім. Ніхто зі складу суду не вправі утримуватися від голосування, крім випадку, коли вирішується питання про визначення міри покарання (вид і розмір основного чи, у передбачених законом випадках, — додаткового покарання), а суддя чи присяжний голосував за виправдання обвинуваченого. У такому разі при підрахунку голосів голос того, хто утримався, додається до голосів, поданих за рішення, найсприятливіше для обвинуваченого (пом'якшена міра покарання, призначення покарання із застосуванням ст. 69 КК, звільнення обвинуваченого від покарання з випробуванням тощо). При виникненні розбіжностей в питанні яке рішення для обвинуваченого є більш сприятливим, це питання вирішують шляхом голосування, простою більшістю голосів.

Ухвалюючи вирок, суд на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, підтверджених доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до ст. 94 КПК, має вирішити питання, передбачені ч. 1 ст. 368 КПК. Розглянемо деякі з них.

Вирішуючи питання чи мало місце діяння, у вчиненні якого обвинувачується особа, чи містить таке діяння склад кримінального правопорушення і якою статтею закону України про кримінальну відповідальність його передбачено, а також чи винен обвинувачений у вчиненні цього кримінального правопорушення, суддя має пам'ятати, що:

- обвинувальний вирок згідно з ч. 3 ст. 373 КПК не може ґрунтуватись на припущеннях і ухвалюється лише за умови доведення у ході судового розгляду винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення;
- усі сумніви щодо доведеності вини особи відповідно до ч. 4 ст. 17 КПК тлумачаться на її користь;
- саме сторона обвинувачення має довести винуватість особи.

- суд має ухвалити виправдувальний вирок якщо стороною обвинувачення не доведено, що:
 - 1) вчинено кримінальне правопорушення, в якому обвинувачується особа (вчинене ним діяння містить ознаки адміністративного правопорушення, оскільки, наприклад, не було доведено настання суспільно небезпечних наслідків, які є обов'язковою ознакою інкримінованого обвинуваченому кримінального правопорушення та основою для відмежування кримінального правопорушення від адміністративного);
 - 2) кримінальне правопорушення вчинено обвинуваченим (доведено факт вчинення кримінального правопорушення, але не доведено вини обвинуваченого у його вчиненні);
 - 3) в діянні обвинуваченого є склад кримінального правопорушення (не доведено, що вчинене обвинуваченим діяння містить всі обов'язкові ознаки інкримінованого йому кримінального правопорушення).

Слід звернути увагу, що виправдувальний вирок також ухвалюється при встановленні відсутності події кримінального правопорушення або відсутності в діянні обвинуваченого складу кримінального правопорушення (пункти 1, 2 ч. 1 ст. 284 КПК).

При вирішенні питання чи підлягає обвинувачений покаранню за вчинене ним кримінальне правопорушення суд має враховувати думку складу суду щодо попередніх питань, оскільки негативна відповідь суду хоча б на одне із таких питань тягне за собою постановлення виправдувального вироку, що, відповідно, виключає потребу вирішувати це питання. Крім того, суд має враховувати положення пунктів 4–8 ч. 1 та ч. 2 ст. 284 КПК і у разі виявлення зазначених у них обставин постановляти ухвалу про закриття кримінального провадження, а також наявність підстав для застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру.

Досліджуючи наявність обставин, що обтяжують або пом'якшують покарання, суд має виходити з положень статей 66, 67 Кримінального кодексу України (далі — КК); наявних у матеріалах кримінального провадження відомостей, належно перевірених та оцінених судом, та враховувати поведінку обвинуваченого під час судового провадження тощо.

Наступним питанням, що вирішується судом при постановленні вироку, є визначення міри покарання, що може бути призначене обвинуваченому, та потреби у його відбуванні. Слід зазначити, що суд, визначаючи міру покарання, має керуватись загальними засадами призначення покарання (ст. 65 КК), призначаючи покарання конкретній особі за конкретне кримінальне правопорушення, максимально індивідуалізуючи покарання. Звернемо увагу, що індивідуалізація покарання є важливою вимогою принципного характеру, якою передбачається, що кримінальна відповідальність персоніфікована: вона настає лише щодо конкретної особи, яка вчинила злочин (статті 2, 18, 50 КК). Тому призначення покарання з урахуванням ступеня тяжкості вчиненого злочину, особи винного та обставин, що пом'якшують чи обтяжують покарання, повинно максимально сприяти досягненню мети покарання. З огляду на конкретні обставини

кримінального провадження, зважаючи на необхідність та доцільність застосування покарання, враховуючи суспільну небезпечність обвинуваченого, суд може, а в деяких випадках, за наявності передбачених кримінальних законом обставин, зобов'язаний звільнити обвинуваченого від покарання та від його відбування. Слід зазначити, що при прийнятті рішення про звільнення особи від відбування покарання з випробуванням відповідно до статей 75–79, 104 КК суд має визначити тривалість іспитового строку, обов'язки, які покладаються на обвинуваченого, трудовий колектив або особу на яких за їхньою згодою або на їх прохання покладається обов'язок щодо нагляду за засудженим і проведення з ним виховної роботи.

Вирішуючи питання чи підлягає задоволенню пред'явлений цивільний позов і, якщо так, на чію користь, в якому розмірі та в якому порядку, суд має виходити із доведеності підстав і розміру позову, враховуючи, що в разі встановлення відсутності події кримінального правопорушення суд згідно з ч. 2 ст. 129 КПК має відмовити у позові, а у разі виправдання обвинуваченого за відсутності в його діях складу кримінального правопорушення (п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК) або його непричетності до вчинення кримінального правопорушення, тобто у зв'язку з недоведеністю обставин, передбачених ч. 1 ст. 373 КПК, а також у випадках, передбачених ч. 1 ст. 326 КПК, — залишити позов без розгляду. Слід мати на увазі, що у разі задоволення цивільного позову суд згідно з ч. 2 ст. 170 КПК за клопотанням прокурора, цивільного позивача може вирішити питання про накладення арешту на майно для забезпечення цивільного позову до набрання судовим рішенням законної сили, якщо таких заходів не було вжито раніше.

Після вирішення (послідовне голосування) викладених вище та інших питань, значених у ч. 1 ст. 368 КПК, суд шляхом відкритого голосування має ухвалити судові рішення в цілому. При цьому кожен зі складу суду, якщо судові провадження здійснюються судом колегіально або судом присяжних, вправі викласти письмово окрему думку, яка не оголошується в судовому засіданні, а приєднується до матеріалів провадження і є відкритою для ознайомлення. Якщо серед більшості складу суду присяжних, яка ухвалила рішення, відсутні професійні судді, головуєчий згідно з ч. 5 ст. 391 КПК зобов'язаний надати допомогу присяжним у складенні судового рішення.

Якщо особа обвинувачується у вчиненні декількох злочинів або декількох кримінальних проступків, суд зобов'язаний вирішувати питання, визначені у пунктах 1–8 ч. 1 ст. 368 КПК, окремо за кожним кримінальним правопорушенням. З огляду на наведене, а також беручи до уваги положення ч. 2 ст. 217 КПК щодо неможливості об'єднання в одному провадженні матеріалів досудових розслідувань щодо кримінального проступку та злочину, такі кримінальні правопорушення не можуть бути предметом одного судового провадження.

У разі коли обвинувачених декілька, суд зобов'язаний вирішити питання, передбачені пунктами 1–14 ч. 1 ст. 368 КПК, окремо щодо кожного з обвинувачених. Слід зазначити, що з огляду на положення ч. 6 ст. 9, ст. 510, ч. 3 ст. 512 КПК у випадку коли щодо однієї особи кримінальне провадження здійснюється в загальному порядку, а стосовно іншої застосовуються примусові заходи медичного характеру, суд у нарадчій

кімнаті стосовно першої вирішує питання, передбачені ст. 368 КПК, а щодо другої — визначені ст. 513 КПК, відповідно ухвалюючи вирок стосовно обвинуваченого та ухвалу про застосування примусових заходів медичного характеру щодо особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння в стані неосудності.

Суд може застосувати до особи, яка вчинила кримінальне правопорушення у стані обмеженої осудності, тобто у стані, зумовленому наявним у неї психічним розладом, через який особа під час вчинення кримінального правопорушення не була здатна повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та (або) керувати ними, примусовий захід медичного характеру, передбачений ч. 1 ст. 94 КПК, лише за наявності у матеріалах кримінального провадження акта психіатричної експертизи, проведеної на підставі постанови слідчого, прокурора або ухвали слідчого судді, суду та висновку лікувальної установи (висновок комісії лікарів-психіатрів, який обґрунтовує необхідність застосування примусового заходу). Крім того, слід звернути увагу, що наявність акта психіатричної експертизи та висновку лікувальної установи є обов'язковими умовами для застосування судом примусового заходу медичного характеру; відсутність цих документів виключає застосування таких заходів; водночас їх наявність не зобов'язує суд застосувати такі заходи, оскільки визнання особи обмежено осудною відповідно до ч. 1 ст. 20 КК належить виключно до компетенції суду.

Більш детально інформацію про порядок здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України буде відображено в методичних рекомендаціях, розроблених ВССУ, про вихід друком яких буде повідомлено додатково.

Судова палата у кримінальних справах

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

№ 10-1717/0/4-12
від 21.11.2012 р.

Головам апеляційних судів областей,
міст Києва та Севастополя,
Апеляційного суду Автономної
Республіки Крим

Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України

У зв'язку з необхідністю роз'яснення положень Кримінального процесуального кодексу України, прийнятого Верховною Радою України 13 квітня 2012 року, який набув чинності 20 листопада 2012 року, з метою недопущення неоднакового застосування та неправильного тлумачення норм права, зокрема під час здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу суддів судів першої та апеляційної інстанцій на наступне.

1. Відповідно до ст. 392 КПК в апеляційному порядку можуть бути оскаржені судові рішення, які були ухвалені судами першої інстанції і не набрали законної сили. Апеляційному оскарженню підлягають:

- 1) обвинувальні та виправдувальні вироки (з урахуванням особливостей щодо вироків, винесених за особливою процедурою, перелік яких визначено у ст. 394 КПК);
- 2) ухвали про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру;
- 3) інші ухвали суду першої інстанції у випадках, передбачених КПК (Додаток 2);
- 4) ухвали слідчого судді (Додаток 3).

2. Строки апеляційного оскарження.

Відповідно до ст. 395 КПК особа має право подати апеляційну скаргу через суд першої інстанції, який ухвалив судові рішення, у такі строки:

- 1) протягом тридцяти днів із дня проголошення вироку;
- 2) протягом тридцяти днів із дня оголошення ухвали про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру;
- 3) протягом семи днів із дня оголошення інших ухвал суду першої інстанції (Додаток 2);

Протягом п'яти днів із дня оголошення ухвал слідчого судді особа має право подати апеляційну скаргу безпосередньо до суду апеляційної інстанції (Додаток 3).

Судам слід враховувати, що у ч. 3 ст. 395 КПК визначено особливі випадки обчислення строків апеляційного оскарження, перебіг яких починається з дня отримання особою копії судового рішення:

- 1) якщо ухвалу суду або слідчого судді було постановлено без виклику особи, яка її оскаржує;
- 2) якщо вирок було ухвалено без виклику особи, яка його оскаржує, в порядку, передбаченому для розгляду обвинувального акта у спрощеному провадженні (ст. 382 КПК).
- 3) з моменту вручення копії судового рішення особі, яка перебуває під вартою.

Апеляційні скарги, подані через суд першої інстанції, разом із матеріалами кримінального провадження надсилаються до суду апеляційної інстанції через три дні після закінчення строку апеляційного оскарження судового рішення (Додаток 2). У випадку надходження апеляційних скарг до суду першої інстанції після направлення матеріалів кримінального провадження до суду апеляційної інстанції суд першої інстанції у строк не пізніше наступного дня направляє їх до суду апеляційної інстанції.

Матеріали кримінального провадження протягом строку апеляційного оскарження ніким не можуть бути витребувані із суду першої інстанції. За клопотанням учасників судового провадження, поданого у межах строку на апеляційне оскарження, суд зобов'язаний надати їм можливість ознайомитися з матеріалами кримінального провадження.

3. Відповідно до ч. 1 ст. 400 КПК подання апеляційної скарги на вирок або ухвалу суду першої інстанції зупиняє набрання цими судовими рішеннями законної сили та їх виконання, крім випадків, безпосередньо встановлених КПК. Подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді зупиняє набрання нею законної сили, але не зупиняє її виконання, крім випадків, встановлених КПК. Такий випадок визначено ст. 591 КПК, відповідно до якої рішення про видачу особи (екстрадицію) може бути оскаржено особою, стосовно якої воно прийняте, її захисником чи законним представником до слідчого судді. За результатами розгляду такої скарги слідчий суддя виносить ухвалу, яка може бути оскаржена в апеляційному порядку прокурором, особою, щодо якої прийнято рішення, її захисником чи законним представником. При цьому подання апеляційної скарги на зазначену ухвалу слідчого судді зупиняє набрання нею законної сили та її виконання.

4. Апеляційна скарга подається в письмовій формі з додержанням вимог, передбачених у ст. 396 КПК. Перелік осіб, які мають право на апеляційне оскарження судових рішень суду першої інстанції, визначено у ст. 393 КПК. У пунктах 1–9 ст. 393 КПК визначено перелік осіб, які мають право подати апеляційну скаргу лише із передбачених кримінальним процесуальним законом мотивів та/або підстав. Також необхідно враховувати, що п. 10 ст. 393 КПК передбачено право на подання апеляційної скарги іншими особами, прав, свобод чи інтересів яких стосується оскаржуване судове рішення (Додаток 1).

До апеляційної скарги та доданих до неї письмових матеріалів додаються її копії в кількості, необхідній для їх надіслання учасникам судового провадження, інтересів яких стосується зазначена скарга.

Відповідно до ст. 403 КПК особа, яка подала апеляційну скаргу, наділена правом змінити та/або доповнити апеляційну скаргу, яке може бути реалізовано лише до початку апеляційного розгляду. Необхідно звернути увагу, що внесення до апеляційної скарги

змін, які тягнуть за собою погіршення становища обвинуваченого, після закінчення строку на апеляційне оскарження не допускається.

Інші учасники судового провадження повинні бути ознайомлені зі змінами та/або доповненнями до апеляційної скарги, тому суд апеляційної інстанції, за клопотанням таких учасників, зобов'язаний надати їм час для ознайомлення та підготовки заперечень на відповідні зміни/доповнення.

5. Прийняття апеляційної скарги судом апеляційної інстанції.

Після надходження апеляційної скарги до суду апеляційної інстанції вона не пізніше наступного дня передається судді-доповідачу, який протягом трьох днів перевіряє її на відповідність вимогам ст. 396 КПК. Невідповідність апеляційної скарги встановленим у КПК вимогам перешкоджає її розгляду судом апеляційної інстанції. За результатами перевірки апеляційної скарги на відповідність вимогам КПК суддя-доповідач:

- 1) постановляє ухвалу про залишення апеляційної скарги без руху;
- 2) виносить ухвалу про повернення апеляційної скарги;
- 3) виносить ухвалу про відмову у відкритті апеляційного провадження;
- 4) постановляє ухвалу про відкриття апеляційного провадження.

Слід враховувати, що відповідно до ч. 6 ст. 399 КПК особа, яка подала апеляційну скаргу, має право оскаржити у касаційному порядку ухвалу судді-доповідача про повернення апеляційної скарги, а також ухвалу про відмову у відкритті апеляційного провадження. Водночас ухвали судді-доповідача про відкриття апеляційного провадження, про залишення апеляційної скарги без руху оскарженню до суду касаційної інстанції не підлягають.

1. Відповідно до ч. 1 ст. 399 КПК суддя-доповідач постановляє ухвалу про залишення апеляційної скарги без руху, якщо вона не відповідає вимогам, встановленим у ст. 396 КПК. У такій ухвалі суддя-доповідач зазначає усі недоліки (чому саме скарга не відповідає ст. 396 КПК), які містить апеляційна скарга, та встановлює достатній строк для їх усунення, що не може перевищувати п'ятнадцяти днів із дня отримання ухвали особою, яка подала апеляційну скаргу.

Копія ухвали про залишення апеляційної скарги без руху невідкладно надсилається особі, яка подала апеляційну скаргу.

У випадку залишення апеляційної скарги без руху особа має право:

- усунути недоліки, які в ухвалі зазначив суддя-доповідач. Апеляційна скарга, в якій особа, яка її подала, усунула недоліки у встановлений суддею-доповідачем строк, вважається поданою у день первинного її подання до суду апеляційної інстанції. У такому випадку після усунення недоліків і за відсутності перешкод суддя-доповідач протягом трьох днів постановляє ухвалу про відкриття апеляційного провадження;
- звернутися до суду апеляційної інстанції повторно шляхом подання апеляційної скарги. Проте у такому випадку подання апеляційної скарги повторно має бути здійснено в межах строків апеляційного оскарження (ч. 7 ст. 399 КПК).

2. Відповідно до ч. 3 ст. 399 КПК суддя-доповідач виносить ухвалу про повернення апеляційної скарги, якщо:

- особа в установленний строк не усунула недоліки апеляційної скарги, яку залишено без руху;
- апеляційну скаргу подано особою, яка не мала права її подавати;
- апеляційна скарга не підлягає розгляду в цьому суді апеляційної інстанції;
- пропущено строк апеляційного оскарження, при цьому особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку, або ж суддя-доповідач не знайшов підстав для поновлення строку. Особа має право порушувати питання про поновлення строку на апеляційне оскарження з підстав поважності його пропуску, а суддя-доповідач, за наявності для того підстав, має право поновити строк. Водночас законом не передбачено форму, в якій особа має право ставити питання про поновлення строку. Тому слід враховувати, що обґрунтування поважності причин пропуску строку на апеляційне оскарження може бути викладено як у апеляційній скарзі, так і в окремій заяві (клопотанні).

Копія ухвали про повернення апеляційної скарги невідкладно надсилається особі, яка її подала, разом з апеляційною скаргою та усіма доданими до неї матеріалами.

3. Відповідно до ч. 4 ст. 399 КПК суддя-доповідач виносить ухвалу про відмову у відкритті апеляційного провадження, якщо:

- 1) апеляційну скаргу подано на рішення, яке не може бути оскаржено в апеляційному порядку;
- 2) судове рішення оскаржене виключно з підстав, з яких воно не може бути оскарженим згідно зі ст. 394 КПК.

Необхідно враховувати, що апеляційному оскарженню не підлягають ухвали, постановлені судом першої інстанції під час судового провадження до ухвалення судових рішень, крім випадків, передбачених КПК (Додаток 2). Звертаємо увагу, що проти таких ухвал можуть бути подані заперечення під час апеляційного провадження. Відповідно до ч. 2 ст. 392 КПК такі заперечення можуть бути включені до апеляційної скарги на судові рішення.

Копія ухвали про відмову у відкритті провадження невідкладно надсилається особі, яка подала апеляційну скаргу, разом з апеляційною скаргою та усіма доданими до неї матеріалами.

6. Підготовка до апеляційного розгляду.

Якщо апеляційна скарга відповідає усім вимогам, визначеним у ст. 396 КПК, суддя-доповідач постановляє ухвалу про відкриття апеляційного провадження. Протягом десяти днів з моменту постановлення зазначеної ухвали суддя-доповідач:

- 1) надсилає копії ухвали про відкриття апеляційного провадження учасникам судового провадження разом із копіями апеляційних скарг та інформацією про їхні права та обов'язки. Така інформація може міститися в ухвалі про відкриття апеляційного провадження або у супровідному листі, який надсилається учасникам судового провадження;

- 2) встановлює строк, протягом якого можуть бути подані заперечення на апеляційну скаргу. При вирішенні питання щодо особи, яка має право подати заперечення на апеляційну скаргу, судам слід керуватися положеннями ст. 393 КПК. Вимоги до заперечення на апеляційну скаргу передбачено у ч. 2 ст. 402 КПК;
- 3) пропонує учасникам судового провадження подати нові докази, на які вони посилаються, або витребує докази за наявності відповідного клопотання особи, яка подала апеляційну скаргу;
- 4) вирішує інші клопотання, в тому числі щодо зміни, скасування чи припинення запобіжного заходу;
- 5) вирішує інші питання, необхідні для апеляційного розгляду.

Усі судові рішення під час підготовки до апеляційного розгляду викладаються у формі ухвали, копія якої надсилається учасникам судового провадження.

7. Судам слід звернути увагу на те, що протягом десяти днів після постановлення ухвали про відкриття апеляційного провадження суддя-доповідач постановляє ухвалу про закінчення підготовки та призначення апеляційного розгляду. В такій ухвалі зазначається час та місце розгляду кримінального провадження, вирішуються питання щодо необхідності обов'язкової явки сторін або інших учасників кримінального провадження, доставки обвинуваченого, який утримується під вартою, тощо.

Строк, у межах якого може бути призначено апеляційний розгляд, має бути достатнім для належної підготовки та подання учасниками провадження заперечень, витребування необхідних документів, доставки засудженого тощо.

8. Апеляційний розгляд.

Відповідно до ч. 4 ст. 31 КПК кримінальне провадження в апеляційному порядку здійснюється колегіально судом у складі не менше трьох професійних суддів. Судам слід враховувати, що:

- 1) апеляційний розгляд кримінального провадження стосовно службових осіб, які займають особливо відповідальне становище відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про державну службу», та осіб, посади яких віднесено до першої категорії посад державних службовців, здійснюється колегіально судом у складі п'яти професійних суддів, які мають стаж роботи на посаді судді не менше семи років;
- 2) апеляційний розгляд кримінального провадження стосовно неповнолітньої особи щодо перегляду прийнятих судом першої інстанції судових рішень з питань розгляду обвинувального акта, клопотань про звільнення від кримінальної відповідальності, застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, їх продовження, зміну чи припинення, здійснюється суддею або суддями, уповноваженими згідно із Законом України «Про судоустрій і статус суддів» на здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх. Головуючим під час апеляційного розгляду може бути лише суддя, уповноважений згідно із Законом України «Про судоустрій і статус суддів» на здійснення кримінального провадження стосовно неповнолітніх.

9. Відповідно до ч. 1 ст. 405 КПК апеляційний розгляд здійснюється згідно з правилами судового розгляду в суді першої інстанції (статті 342–345 КПК) з урахуванням особливостей, передбачених главою 31 КПК.

Під час апеляційного розгляду судам слід дотримуватися вимог щодо відкриття судового засідання, повідомлення про повне фіксування апеляційного розгляду технічними засобами, оголошення складу суду та роз'яснення права відводу, повідомлення про права та обов'язки осіб.

Після виконання зазначених дій суддя-доповідач вирішує клопотання учасників судового провадження та у необхідному обсязі доповідає зміст оскарженого судового рішення, доводи учасників судового провадження, викладені в апеляційних скаргах і запереченнях, та з'ясовує, чи підтримують свої апеляційні скарги особи, які їх подали. Після цього суд апеляційної інстанції надає можливість висловити свої доводи учасникам судового провадження, починаючи з особи, яка подала апеляційну скаргу. У разі подання апеляційних скарг двома сторонами кримінального провадження, першим висловлює доводи обвинувачений, а потім інші учасники судового провадження у суді апеляційної інстанції.

У судових дебатах першій надається слово особі, яка подала апеляційну скаргу. У разі подання апеляційних скарг двома сторонами кримінального провадження першій надається слово обвинуваченому, а потім іншим учасникам судового провадження. Крім того, суд апеляційної інстанції до виходу у нарадчу кімнату для ухвалення судового рішення щодо законності та обґрунтованості вироку суду першої інстанції має надати останнє слово обвинуваченому, який брав участь в апеляційному розгляді.

10. Відповідно до ч. 4 ст. 405 КПК неприбуття сторін або інших учасників кримінального провадження, які були належним чином повідомлені про дату, час і місце апеляційного розгляду та не повідомили про поважні причини свого неприбуття, не перешкоджає розгляду справи в суді апеляційної інстанції. Згідно з положеннями ч. 3 ст. 36 КПК участь прокурора у суді є обов'язковою, за винятком випадків, встановлених КПК.

Суд апеляційної інстанції відкладає апеляційний розгляд у разі неприбуття сторін або інших учасників кримінального провадження, присутність яких є обов'язковою згідно з КПК, або якщо суд апеляційної інстанції своїм рішенням визначив їх явку обов'язковою. При цьому у разі неприбуття до суду особи, явка якої визнана обов'язковою, суд апеляційної інстанції може з власної ініціативи прийняти рішення про здійснення приводу такої особи відповідно до ч. 2 ст. 140 КПК.

Судам слід враховувати, що відповідно до ст. 335 КПК суд має право зупинити провадження у разі, якщо обвинувачений: 1) ухилився від суду; 2) захворів на психічну чи іншу тяжку хворобу. У першому випадку апеляційне провадження зупиняється до розшуку обвинуваченого, що оголошується ухвалою суду, виконання якої доручається слідчому та/або прокурору, а в другому — до його одужання. В обох випадках зупинене судове провадження стосовно одного обвинуваченого не є перешкодою для продовження судового провадження стосовно інших обвинувачених, якщо воно здійснюється щодо кількох осіб.

11. Суд апеляційної інстанції переглядає судові рішення суду першої інстанції в межах апеляційної скарги. Апеляційний суд має право вийти за межі апеляційних вимог лише у таких випадках:

- 1) якщо цим не погіршується становище обвинуваченого;
- 2) якщо цим не погіршується становище особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру;
- 3) за наявності підстав для прийняття рішення на користь осіб, які не подали апеляційну скаргу. У такому випадку суд апеляційної інстанції зобов'язаний прийняти рішення на користь цих осіб.

За наявності відповідного клопотання учасників кримінального провадження суд апеляційної інстанції зобов'язаний:

- повторно дослідити обставини, встановлені під час кримінального провадження, за умови, якщо вони досліджені судом першої інстанції не повністю або з порушеннями;
- дослідити докази, які не досліджувалися судом першої інстанції, лише у випадку, якщо під час розгляду в суді першої інстанції було клопотання про дослідження таких доказів;
- дослідити докази, які стали відомими після ухвалення рішення судом першої інстанції. При цьому слід мати на увазі, що такі докази можуть бути подані учасниками судового провадження або витребувані судом за наявності відповідного клопотання учасника кримінального провадження при підготовці до апеляційного розгляду.

12. Відповідно до ч. 1 ст. 403 КПК особа має право відмовитися від апеляційної скарги до закінчення апеляційного розгляду. Захисник підозрюваного, обвинуваченого або представник потерпілого можуть відмовитися від апеляційної скарги лише за наявності згоди відповідного підозрюваного, обвинуваченого або потерпілого. У цьому випадку вони подають відповідну заяву, яку обвинувачений, потерпілий можуть підтримати безпосередньо у засіданні, або до заяви додається документ від імені обвинуваченого, потерпілого, що підтверджує їх особисту згоду на відмову від апеляційної скарги.

У випадку відмови від апеляційної скарги особи, яка її подала, суд апеляційної інстанції виносить ухвалу про закриття апеляційного провадження лише у випадку, якщо вирок або ухвала суду першої інстанції не були оскаржені іншими особами або якщо немає заперечень інших осіб, які подали апеляційну скаргу, проти закриття провадження у зв'язку з відмовою від апеляційної скарги.

13. Слід враховувати, що відповідно до ст. 406 КПК перегляд судового рішення в суді апеляційної інстанції може бути проведений у формі письмового апеляційного провадження. Обов'язковою умовою такого провадження є наявність клопотання від усіх без винятку учасників судового провадження про здійснення провадження за їх відсутності. За своїм змістом розгляд матеріалів кримінального провадження у письмовому провадженні є аналогічним звичайному апеляційному розгляду та передбачає детальний розгляд у контексті дослідження підстав та доводів апеляції, а також заперечень на апеляційну скаргу. Суд апеляційної інстанції, ґрунтуючись на вимогах апеляційної

скарги, перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції та ухвалює відповідне рішення.

Процесуальна можливість ухвалити судові рішення за результатами письмового провадження є правом, а не обов'язком суду апеляційної інстанції, оскільки згідно із ч. 2 ст. 406 КПК суд апеляційної інстанції у письмовому провадженні наділений правом призначити апеляційний розгляд, якщо у цьому виникне необхідність. Копія ухваленого рішення за результатами письмового провадження надсилається учасникам судового провадження протягом трьох днів із дня підписання його повного тексту.

14. Відповідно до ч. 1 ст. 407 КПК за наслідками апеляційного розгляду за скаргою на вирок або ухвалу суду першої інстанції суд апеляційної інстанції має право:

- 1) залишити вирок або ухвалу без змін;
- 2) змінити вирок або ухвалу;
- 3) скасувати вирок повністю чи частково та ухвалити новий вирок;
- 4) скасувати ухвалу повністю чи частково та ухвалити нову ухвалу;
- 5) скасувати вирок або ухвалу і закрити кримінальне провадження;
- 6) скасувати вирок або ухвалу і призначити новий розгляд у суді першої інстанції.

За наслідками апеляційного розгляду за скаргою на вирок суду на підставі угоди суд апеляційної інстанції, окрім повноважень, передбачених пунктами 1–5 ч. 1 ст. 407 КПК, також має право скасувати вирок і направити кримінальне провадження:

- до суду першої інстанції для проведення судового провадження у загальному порядку, якщо угода була укладена під час судового провадження;
- до органу досудового розслідування для здійснення досудового розслідування в загальному порядку, якщо угода була укладена під час досудового розслідування.

Судам слід враховувати, що відповідно до ч. 3 ст. 407 КПК за наслідками апеляційного розгляду за скаргою на ухвалу слідчого судді суд апеляційної інстанції має право:

- 1) залишити ухвалу без змін;
- 2) скасувати ухвалу і постановити нову ухвалу.

15. Відповідно до ст. 408 КПК суд апеляційної інстанції має право змінити вирок суду першої інстанції у разі:

- 1) пом'якшення призначеного покарання, якщо суд апеляційної інстанції визнає, що покарання за своєю суворістю не відповідає тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого;
- 2) зміни правової кваліфікації кримінального правопорушення і застосування статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність про менш тяжке кримінальне правопорушення;
- 3) зменшення сум, які підлягають стягненню, або збільшення цих сум, якщо таке збільшення не впливає на обсяг обвинувачення і правову кваліфікацію кримінального правопорушення;
- 4) в інших випадках, якщо зміна вироку не погіршує становища обвинуваченого. У таких випадках суд апеляційної інстанції змінює вирок, якщо його зміна не погіршує становища обвинуваченого, зокрема: а) у разі зміни рішення про долю речових

доказів і документів згідно зі ст. 100 КПК; б) у разі виключення окремих епізодів обвинувачення, що не підтверджені доказами, не містять складу кримінального правопорушення чи поставлені у вину особі з порушенням порядку застосування процесуального закону, якщо направлення провадження на новий судовий розгляд буде визнано недоцільним.

Суд апеляційної інстанції має право змінити ухвалу суду про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру у випадку:

- 1) зміни правової кваліфікації діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, і застосування статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, яка передбачає відповідальність за менш тяжке діяння;
- 2) пом'якшення виду примусових заходів медичного або виховного характеру.

16. Відповідно до ст. 409 КПК підставами для скасування або зміни судового рішення є:

- неповнота судового розгляду;
- невідповідність висновків суду, викладених у судовому рішенні, фактичним обставинам кримінального провадження;
- істотне порушення вимог кримінального процесуального закону;
- неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність.

При цьому за наявності декількох підстав для скасування або зміни вироку чи ухвали суд апеляційної інстанції має зазначити в ухвалі про всі такі підстави.

Підставою для скасування або зміни вироку суду першої інстанції може бути також невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого. Водночас необхідно мати на увазі, що у ч. 3 ст. 409 та ч. 2 ст. 421 КПК закріплено застереження, спрямоване на забезпечення прав виправданого, оскільки суд апеляційної інстанції не має права скасувати виправдувальний вирок лише з мотивів істотного порушення прав обвинуваченого. Аналогічне застереження стосується ухвали про незастосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

17. Підставою для скасування чи зміни судового рішення з мотивів неповноти судового розгляду є наявність обставин, з'ясування яких може мати істотне значення для ухвалення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення. Відповідно до ст. 410 КПК судовий розгляд визнається неповним у разі:

- 1) якщо судом були відхилені клопотання учасників судового провадження про допит певних осіб, дослідження доказів або вчинення інших процесуальних дій для підтвердження чи спростування обставин, з'ясування яких може мати істотне значення для ухвалення законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення;
- 2) якщо необхідність дослідження тієї чи іншої підстави впливає з нових даних, встановлених при розгляді справи в суді апеляційної інстанції.

Слід враховувати, що неповнота судового розгляду може бути встановлена також у разі:

- 1) якщо належно не з'ясовано обставини, що характеризують об'єкт і об'єктивну сторону злочину;

- 2) всебічно і повно не досліджено ознаки, на підставі яких встановлюється суб'єкт і суб'єктивна сторона злочину;
- 3) поверхово досліджено відомості про особу обвинувачуваного, обставини, що пом'якшують чи обтяжують покарання;
- 4) не з'ясовано наявність/відсутність обставин, що виключають притягнення особи до кримінальної відповідальності;
- 5) недостатньо досліджено характер і розмір заподіяної шкоди;
- 6) не встановлено роль кожного обвинуваченого у вчиненні кожного епізоду злочину;
- 7) не виявлено причини й умови, що сприяли вчиненню злочину, якщо це має істотне значення для справи;
- 8) не вжито заходів щодо перевірки показань заінтересованих учасників провадження, що покладені в основу судового рішення;
- 9) не з'ясовано причини істотних протиріч у доказах;
- 10) висновки суду побудовано на припущеннях;
- 11) не проведено необхідні слідчі дії;
- 12) неповно досліджено версії обвинувачення або захисту;
- 13) суд необгрунтовано обмежився оголошенням показань свідків, не допитавши їх;
- 14) не з'ясовано обставини, що мають значення для початку досудового розслідування щодо осіб, причетних до злочину, встановлення ролі яких може вплинути на ступінь винуватості засуджених осіб.

18. Слід мати на увазі, що судові рішення визнається таким, що відповідає фактичним обставинам кримінального провадження у випадку, якщо в його основу покладено висновки, що ґрунтуються на достовірних доказах, досліджених безпосередньо під час судового розгляду. За будь-яких умов судові рішення не може бути визнано таким, що відповідає фактичним обставинам кримінального провадження, якщо судом не перевірені та не спростовані доводи на захист обвинуваченого та не усунуті сумніви в його винуватості, які могли вплинути на правильність застосування закону України про кримінальну відповідальність, на визначення виду покарання або на застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру.

У ч. 1 ст. 411 КПК передбачено підстави, за наявності яких вирок, ухвала підлягають скасуванню або зміні з підстав невідповідності судового рішення фактичним обставинам кримінального провадження:

- 1) висновки суду не підтверджуються доказами, дослідженими під час судового розгляду;
- 2) суд не взяв до уваги докази, які могли істотно вплинути на його висновки;
- 3) наявні суперечливі докази, які мають істотне значення для висновків суду, у судовому рішенні не зазначено, чому суд взяв до уваги одні докази і відкинув інші;
- 4) висновки суду, викладені у судовому рішенні, містять істотні суперечності.

Звертаємо увагу на те, що висновки суду мають бути належним чином умотивовані. За наявності суперечливих доказів суд повинен у мотивувальній частині вироку, ухвали проаналізувати їх, навести мотиви, з яких взято до уваги одні докази і не взято інші.

Висновки і рішення, викладені в резолютивній частині, повинні логічно впливати з обґрунтування, що міститься в мотивувальній частині.

19. У КПК визначено, що істотними порушеннями кримінального процесуального закону є такі порушення, що перешкодили чи могли перешкодити суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення.

За змістом ч. 2 ст. 412 КПК судові рішення у будь-якому разі підлягає скасуванню, якщо:

- 1) за наявності підстав для закриття судом кримінального провадження його не було закрито (ст. 284 КПК);
- 2) судові рішення ухвалено незаконним складом суду;
- 3) судові провадження здійснено за відсутності обвинуваченого, крім випадків, передбачених ст. 381 КПК, або прокурора, крім випадків, коли його участь не є обов'язковою;
- 4) судові провадження здійснено за відсутності захисника, якщо його участь є обов'язковою;
- 5) судові провадження здійснено за відсутності потерпілого, належним чином не повідомленого про дату, час і місце судового засідання;
- 6) порушено правила підсудності;
- 7) у матеріалах провадження відсутній журнал судового засідання або технічний носій інформації, на якому зафіксовано судові провадження в суді першої інстанції.

Судові рішення вважається таким, що ухвалене незаконним складом суду, якщо:

- 1) наявні обставини, які унеможливають участь судді в розгляді справи;
- 2) рішення підписано суддею, який не брав участі у розгляді справи;
- 3) порушено правила про розгляд справи відповідним складом суду;
- 4) у розгляді справи брав участь суддя, строк обрання чи призначення якого закінчився;
- 5) хоча б один із суддів не був обраний чи призначений на посаду у встановленому законом порядку;
- 6) питання про відвід судді не розглянуто у встановленому законом порядку.

Крім того, безумовною підставою для скасування рішення є порушення правил підсудності, визначених ст. 32 КПК.

При встановленні під час апеляційного розгляду інших істотних порушень, крім передбачених у ч. 2 ст. 412 КПК, судам слід враховувати, чи такі порушення перешкодили або могли перешкодити ухваленню законного та обґрунтованого судового рішення суду першої інстанції. Порушення кримінального процесуального закону, які не вплинули та не могли вплинути на винесення законного та обґрунтованого судового рішення, не є підставами для скасування судового рішення.

20. Одним із завдань кримінальної процесуальної діяльності є правильне застосування норм закону України про кримінальну відповідальність. Неправильне застосування полягає в неправильному застосуванні норм як Особливої, так і Загальної частин КК, яке призвело до неправильної кваліфікації діяння; порушення правил призначення покарання; неправильного застосування норм, що визначають поняття злочину, строків давності та інших норм, що спричинило необґрунтоване засудження або виправдання підсудного, а також інші негативні наслідки.

21. Неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність може полягати:

- 1) у застосуванні закону, що втратив чинність або ще не набрав законної сили;
- 2) у необґрунтованому застосуванні кримінального закону, що не має зворотної дії в часі, і навпаки, в незастосуванні закону, що має зворотню дію, тобто поширюється на осіб, які вчинили відповідні діяння до набрання чинності таким законом;
- 3) у помилці при застосуванні положень закону щодо форми вини, співучасті у вчиненні злочину;
- 4) у помилковому визначенні кола суб'єктів, які підлягають кримінальній відповідальності, стадій вчинення злочину, обставин, що виключають злочинність діяння, кваліфікуючих обставин (ознак) злочину.

Неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність може бути пов'язано з призначенням покарання внаслідок:

- а) недотримання правил призначення покарання за сукупністю злочинів або сукупністю вироків;
- б) порушення правил складання покарань і зарахування строку тримання під вартою;
- в) визнання судом при призначенні покарання обставиною, що обтяжує покарання, обставини, не передбаченої в ч. 1 ст. 67 КК, тощо.

Судам слід враховувати, що згідно із ч. 2 ст. 409 КПК невідповідність призначеного судом покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого може бути підставою як для скасування, так і для зміни рішення суду першої інстанції.

22. Відповідно до ч. 1 ст. 415 КПК суд апеляційної інстанції має право скасувати вирок чи ухвалу суду і призначити новий розгляд у суді першої інстанції за наявності таких порушень:

- 1) судові рішення ухвалено незаконним складом суду;
- 2) судові провадження здійснено за відсутності обвинуваченого, крім випадків, передбачених ст. 381 КПК, або прокурора, крім випадків, коли його участь не є обов'язковою;
- 3) судові провадження здійснено за відсутності захисника, коли його участь є обов'язковою;
- 4) судові провадження здійснено за відсутності потерпілого, належним чином не повідомленого про дату, час і місце судового засідання;
- 5) порушено правила підсудності;
- 6) у матеріалах провадження відсутній журнал судового засідання або технічний носій інформації, на якому зафіксовано судові провадження в суді першої інстанції.

Крім цього, КПК передбачає інші підстави, що тягнуть за собою призначення нового судового розгляду у суді першої інстанції:

- а) в ухваленні судового рішення брав участь суддя, якому було заявлено відвід на підставі обставин, які очевидно викликали сумнів у неупередженості судді, і заяву про його відвід визнано судом апеляційної інстанції обґрунтованою;
- б) судові рішення ухвалено чи підписано не тим складом суду, який здійснював судовий розгляд (пункти 2, 3 ч. 1 ст. 415 КПК).

Фіксування зазначених процесуальних порушень судом апеляційної інстанції повинно унеможливити їх повторення, а тому відповідно до ч. 3 ст. 415 КПК висновки і мотиви, з яких скасовані судові рішення, є обов'язковими для суду першої інстанції при новому розгляді.

23. Судам слід враховувати, що новий розгляд у суді першої інстанції відбувається відповідно до встановлених у КПК вимог щодо загальних положень судового розгляду у суді першої інстанції у разі скасування судом апеляційної інстанції вироку або ухвали про закриття кримінального провадження чи про застосування, відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру.

При цьому новий розгляд у суді першої інстанції відбувається іншим складом суду незалежно від підстав, з яких судом апеляційної інстанції призначено новий розгляд. Відповідно до ч. 2 ст. 416 КПК застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення та посилення покарання можливі лише за умови, що вирок було скасовано за апеляційною скаргою прокурора або потерпілого чи його представника у зв'язку з необхідністю застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення або посилення покарання.

Скасування вироку (ухвали) у зв'язку з необхідністю застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення або про більш суворе покарання не звільняє суд при новому судовому розгляді від обов'язку безпосередньо дослідити й оцінити всі докази, вивчити і взяти до уваги нові обставини, що не були відомі або враховані при розгляді у суді першої інстанції, і виконати для цього всі необхідні процесуальні дії, не обмежуючись тими, які йому було вказано зробити.

24. Відповідно до ч. 1 ст. 417 КПК суд апеляційної інстанції скасовує обвинувальний вирок чи ухвалу і закриває кримінальне провадження за наявності обставин, передбачених ст. 284 КПК. При цьому суд апеляційної інстанції закриває кримінальне провадження при встановленні обставин, що передбачені ст. 284 КПК, з не реабілітуючих підстав за наявності згоди обвинуваченого.

25. Згідно з положеннями ч. 3 ст. 420 КПК суд апеляційної інстанції скасовує ухвалу про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру та постановляє нову ухвалу у випадках:

- 1) необхідності правової кваліфікації діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, як більш тяжкого;
- 2) застосування більш суворого виду примусових заходів медичного чи виховного характеру;
- 3) скасування необґрунтованої ухвали суду про відмову в застосуванні примусових заходів медичного чи виховного характеру та закриття кримінального провадження щодо неосудного або неповнолітнього з тих мотивів, що вони не вчинили діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність.

26. За результатами апеляційного розгляду суд апеляційної інстанції приймає рішення у формі вироку або ухвали.

Ухвала суду апеляційної інстанції має відповідати вимогам, встановленим у ст. 419 КПК.

За своєю формою, змістом, порядком винесення та надсилання учасникам судового провадження судові рішення суду апеляційної інстанції мають відповідати загальним вимогам щодо судового рішення, передбаченим у статтях 368–380 КПК.

27. За результатами розгляду апеляційної скарги суд апеляційної інстанції ухвалює новий вирок у разі:

- 1) необхідності застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення чи збільшення обсягу обвинувачення;
- 2) необхідності застосування більш суворого покарання;
- 3) скасування необґрунтованого виправдувального вироку суду першої інстанції;
- 4) неправильного звільнення обвинуваченого від відбування покарання. При цьому слід враховувати, що відповідно до ч. 1 ст. 421 КПК винесення рішення у суді апеляційної інстанції, яким погіршується становище обвинуваченого, можливе лише у випадку подання апеляційної скарги прокурором, потерпілим чи його представником. Погіршення становища означає, зокрема, застосування закону про більш тяжке кримінальне правопорушення чи суворіше покарання, скасування неправильного звільнення обвинуваченого від відбування покарання, збільшення сум, які підлягають стягненню. Наведений перелік випадків, коли апеляційний суд скасовує вирок суду першої інстанції, не є вичерпним. Звертаємо увагу, що постановлення судом апеляційної інстанції нового вироку можливо за умови, якщо в апеляційній скарзі висловлено прохання про постановлення нового вироку.

28. Зміст вироку суду апеляційної інстанції повинен відповідати загальним вимогам, передбаченим ст. 374 КПК. Також згідно з положеннями ч. 2 ст. 420 КПК у вирок суду апеляційної інстанції має бути зазначено зміст вироку суду першої інстанції, короткий зміст вимог апеляційної скарги, мотиви ухваленого рішення, рішення по суті вимог апеляційної скарги.

29. У ст. 422 КПК передбачено порядок апеляційного провадження під час перевірки судом апеляційної інстанції ухвал слідчого судді (Додаток 3). Апеляційне провадження здійснюється відповідно до загальних положень апеляційного розгляду, встановлених ч. 1 ст. 405 КПК, за винятком строків його проведення. Згідно з положеннями ст. 422 КПК апеляційна скарга на ухвалу слідчого судді розглядається не пізніше як через три дні після її надходження до суду апеляційної інстанції. Про час, дату і місце апеляційного розгляду суддя-доповідач повідомляє особу, яка її подала, прокурора та інших заінтересованих осіб не пізніше як за день до апеляційного розгляду. Матеріали кримінального провадження після закінчення провадження в суді апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді мають бути направлені до суду першої інстанції не пізніше як у триденний строк.

30. Після закінчення провадження в суді апеляційної інстанції матеріали кримінального провадження мають бути направлені до суду першої інстанції не пізніше як у семиденний строк.

Більш детально інформацію про порядок здійснення провадження з перегляду судових рішень в суді апеляційної інстанції відповідно до КПК буде відображено в методичних рекомендаціях, розроблених ВССУ, про вихід друком яких буде повідомлено додатково.

**Перелік осіб, які мають право на апеляційне оскарження,
підстави та види судових рішень відповідно до КПК**

№	Особа	Вид судового рішення	Мотиви та підстави оскарження
1	Обвинувачений, законний представник, захисник	Обвинувальний вирок (п. 1, ч. 1 ст. 393 КПК)	В частині, що стосується інтересів обвинуваченого
2		Виправдувальний вирок (п. 2, ч. 1 ст. 393 КПК)	В частині мотивів і підстав виправдання
3		Вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим (ч. 3 ст. 394 КПК)	<ul style="list-style-type: none"> • Призначення судом покарання, суворішого, ніж узгоджене сторонами угоди; • ухвалення вироку без згоди підозрюваного, обвинуваченого на призначення покарання; • невиконання судом вимог, встановлених частинами 5–7 ст. 474 КПК, в тому числі нероз'яснення наслідків укладення угоди
4		Вирок суду першої інстанції на підставі угоди між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим про визнання винуватості (ч. 4 ст. 394 КПК)	<ul style="list-style-type: none"> • Призначення судом покарання, суворішого, ніж узгоджене сторонами угоди; • ухвалення вироку без згоди підозрюваного, обвинуваченого на призначення покарання; • невиконання судом вимог, встановлених частинами 4, 6, 7 ст. 474 КПК, в тому числі нероз'яснення наслідків укладення угоди
5	Підозрюваний, обвинувачений, його законний представник чи захисник	Ухвала слідчого судді, ухвала суду першої інстанції згідно з Додатком 3 (ухвали слідчого судді), Додатком 2 (вироки та ухвали суду першої інстанції)	У цілому
6	Неповнолітній, його захисник чи законний представник	Ухвала про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів виховного характеру	В частині, що стосується інтересів неповнолітнього
7	Законний представник та захисник особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного характеру	Ухвала про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного характеру	У цілому

Продовження дод. 1

№	Особа	Вид судового рішення	Мотиви та підстави оскарження
8	Прокурор	Обвинувальний вирок; виправдувальний вирок	У цілому
9		Ухвала про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру	У цілому
10		Ухвала, постановлена під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судових рішень (п. 3 ч. 2 ст. 392 КПК, Додаток 3)	У цілому
11		Ухвала слідчого судді (ч. 3 ст. 392 КПК, Додаток 2)	У цілому
12		Вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим (ч. 3 ст. 394 КПК)	Лише з підстав затвердження судом угоди у кримінальному провадженні, в якому згідно з ч. 3 ст. 469 КПК угода не може бути укладена (п. 3 ч. 3 ст. 394 КПК)
13		Вирок суду першої інстанції на підставі угоди про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим (ч. 4 ст. 394 КПК).	<ul style="list-style-type: none"> • Призначення судом покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; • затвердження судом угоди у провадженні, в якому згідно з ч. 4 ст. 469 КПК угода не може бути укладена (п. 2 ч. 4 ст. 394 КПК)
14	Потерпілий або його законний представник чи представник	Судові рішення: вирок, ухвала суду, ухвала слідчого судді (згідно з положеннями ст. 392 КПК)	У частині, що стосується інтересів потерпілого, але в межах вимог, заявлених ними в суді першої інстанції
15		Вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим (п. 2 ч. 3 ст. 394 КПК)	<ul style="list-style-type: none"> • Призначення судом покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; • ухвалення вироку без згоди потерпілого на призначення покарання; • нероз'яснення потерпілому наслідків укладення угоди; • невиконання судом вимог, встановлених частинами 6, 7 ст. 474 КПК
16	Цивільний позивач, його представник або законний представник	Судові рішення: вирок, ухвала суду, ухвала слідчого судді (згідно з положеннями ст. 392 КПК)	У частині, що стосується вирішення цивільного позову

Продовження дод. 1

№	Особа	Вид судового рішення	Мотиви та підстави оскарження
17	Цивільний відповідач, його представник	Судові рішення: вирок, ухвала суду, ухвала слідчого судді (згідно з положеннями ст. 392 КПК)	У частині, що стосується вирішення цивільного позову
18		Судові рішення: вирок, ухвала суду, ухвала слідчого судді (згідно з положеннями ст. 392 КПК)	В частині порушених прав, свобод чи інтересів
19	Інші особи, прав, свобод чи інтересів яких стосується судове рішення, у тому числі: 1) за наслідками розгляду слідчим суддею скарги на рішення, дію чи бездіяльність слідчого, прокурора	1) Ухвала слідчого судді про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження (ч. 3 ст. 307 КПК); 2) ухвала слідчого судді про повернення скарги (ч. 6 ст. 304 КПК); 3) ухвала слідчого судді про відмову у відкритті провадження за скаргою на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора (ч. 6 ст. 304 КПК).	У цілому
20	2) особи, щодо яких були застосовані заходи забезпечення кримінального провадження 3) сторони кримінального провадження, свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі	1) Ухвала слідчого судді про арешт майна (ст. 173 КПК); 2) ухвала слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів, яким дозволено вилучення речей і документів, які посвідчують користування правом на здійснення підприємницької діяльності, або інших, за відсутності яких фізична особа — підприємець чи юридична особа позбавляються можливості здійснювати свою діяльність (ст. 163 КПК); 3) ухвала слідчого судді про відсторонення від посади (ст. 154 КПК)	У цілому
21		Судове рішення (обвинувальний вирок) щодо процесуальних витрат, якщо це стосується їхніх інтересів (ст. 126 КПК)	У цілому

Закінчення дод. 1

№	Особа	Вид судового рішення	Мотиви та підстави оскарження
22	Орган, що подав клопотання (Міністерство юстиції України); особа, щодо якої вирішено відповідне питання; прокурор	Ухвала суду про виконання вироку суду іноземної держави чи відмову у цьому (пункти 1, 2 ч. 4 ст. 603 КПК, ч. 9 ст. 603 КПК); ухвала суду про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України (ч. 7 ст. 610 КПК)	У цілому

Вироки та ухвали суду першої інстанції, які підлягають оскарженню в апеляційному порядку відповідно до КПК

№	Вироки та ухвали суду, що підлягають оскарженню в апеляційному порядку (п. 3 ч.1 ст. 392, ч. 2 ст. 392 КПК)	Строки оскарження
1	2	3
1	Обвинувальний вирок (п. 1 ч. 2 ст. 395 КПК)	30 днів із дня проголошення
2	Виправдувальний вирок (п. 1 ч. 2 ст. 395 КПК)	30 днів із дня проголошення
3	Вирок за результатами розгляду обвинувального акта з клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні (ч. 5 ст. 382 КПК)	30 днів із дня проголошення
4	Ухвала суду про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру (ч. 4 ст. 501, п. 1 ч. 2 ст. 395 КПК)	30 днів із дня проголошення
5	Вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим (ч. 3 ст. 394 КПК)	30 днів із дня проголошення
6	Вирок суду першої інстанції на підставі угоди про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим (ч. 4 ст. 394 КПК; ч. 4 ст. 475 КПК)	30 днів із дня проголошення
7	Ухвала суду про внесення виправлень у судові рішення чи відмову у внесенні виправлень (ч. 3 ст. 379 КПК; ч. 4 ст. 475 КПК)	7 днів із дня проголошення
8	Ухвала суду про роз'яснення судового рішення або відмову у його роз'ясненні (ч. 4 ст. 380 КПК)	7 днів із дня проголошення
9	Ухвала суду про повернення скарги або відмову у відкритті провадження (ч. 6 ст. 304 КПК)	7 днів із дня проголошення
10	Ухвала суду про відмову в наданні дозволу на затримання з метою приводу (ч. 5 ст. 190 КПК)	7 днів із дня проголошення
11	Ухвала суду про закриття кримінального провадження (ч. 8 ст. 284 КПК)	7 днів із дня проголошення
12	Ухвала суду про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності (ч. 5 ст. 288 КПК)	7 днів із дня проголошення
13	Ухвала суду про повернення обвинувального акта (ч. 4 ст. 314 КПК)	7 днів із дня проголошення
14	Ухвала суду про повернення клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (ч. 4 ст. 314 КПК)	7 днів із дня проголошення
15	Ухвала суду про скасування вироку, яким була затверджена угода, або про відмову у скасуванні вироку (ч. 4 ст. 476 КПК)	7 днів із дня проголошення

Продовження дод. 2

1	2	3
16	Ухвала суду про продовження, зміну, припинення застосування примусових заходів медичного характеру або відмову у цьому (ч. 1 ст. 516 КПК)	7 днів із дня проголошення
17	Ухвала суду про відстрочку виконання вироку (п. 1 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
18	Ухвала суду про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (п. 2 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
19	Ухвала суду про заміну невідбутої частини покарання більш м'яким (п. 3 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
20	Ухвала суду про звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (п. 4 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
21	Ухвала суду про направлення для відбування покарання жінок, звільнених від відбування покарання внаслідок їх вагітності або наявності дітей віком до трьох років (п. 5 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
22	Ухвала суду про звільнення від покарання за хворобою (п. 6 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
23	Ухвала суду про застосування до засуджених примусового лікування та його припинення (п. 7 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
24	Ухвала суду про направлення звільненого від покарання з випробуванням для відбування покарання, призначеного вироком (п. 8 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
25	Ухвала суду про звільнення від призначеного покарання з випробуванням після закінчення іспитового строку (п. 9 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
26	Ухвала суду про заміну покарання відповідно до ч. 5 ст. 53, ч. 3 ст. 57, ч. 1 ст. 58, ч. 1 ст. 62 КК (п. 10 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
27	Ухвала суду про застосування покарання за наявності кількох вироків (п. 11 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
28	Ухвала суду про тимчасове залишення засудженого у слідчому ізоляторі або переведення засудженого з арештного дому, виправного центру, дисциплінарного батальйону або колонії до слідчого ізолятора для проведення відповідних процесуальних дій під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених іншою особою або цією самою особою, за які вона не була засуджена, чи у зв'язку з розглядом справи в суді (п. 12 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення

Закінчення дод. 2

1	2	3
29	Ухвала суду про звільнення від покарання і пом'якшення покарання у випадках, передбачених частинами 2, 3 ст. 74 КК (п. 13 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
30	Ухвала суду щодо інших питань про всякого роду сумніви і протиріччя, що виникають при виконанні вироку (п. 14 ч. 1 ст. 537 КПК, ч. 5 ст. 539 КПК)	7 днів із дня проголошення
31	Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами (вирок, ухвала, ухвала про залишення заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами без задоволення) (ст. 467 КПК)	30 днів (вирок) 7 днів (ухвала)
32	Ухвала суду про виконання вироку суду іноземної держави чи відмову у цьому (пункти 1, 2 ч. 4 ст. 603 КПК, ч. 9 ст. 603 КПК)	7 днів із дня проголошення
33	Ухвала суду про приведення вироку суду іноземної держави у відповідність із законодавством України (ч. 7 ст. 610 КПК)	7 днів із дня проголошення

Перелік ухвал слідчого судді, які можуть бути оскаржені в суді апеляційної інстанції відповідно до КПК

Ухвали слідчого судді, постановлені за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора	Ухвали слідчого судді, постановлені в порядку судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні
<p>1) ухвала про відмову у задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження (ч. 3 ст. 307 КПК);</p> <p>2) ухвала про повернення скарги (ч. 6 ст. 304 КПК);</p> <p>3) ухвала про відмову у відкритті провадження за скаргою на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора (ч. 6 ст. 304 КПК)</p>	<p>1) ухвала про відмову у наданні дозволу на затримання (ч. 5 ст. 190 КПК);</p> <p>2) ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або відмову в його застосуванні (ст. 183 КПК);</p> <p>3) ухвала про продовження строку тримання під вартою або відмову в його продовженні (ст. 199 КПК);</p> <p>4) ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту або відмову в його застосуванні (ст. 181 КПК);</p> <p>5) ухвала про продовження строку домашнього арешту або відмову в його продовженні (ст. 181 КПК);</p> <p>6) ухвала про поміщення особи в приймальник-розподільник для дітей або відмову в такому поміщенні (ст. 499 КПК);</p> <p>7) ухвала про продовження строку тримання особи в приймальнику-розподільнику для дітей або відмову в його продовженні (ст. 499 КПК);</p> <p>8) ухвала про направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмову у такому направленні (ст. 509 КПК);</p> <p>9) ухвала про арешт майна або відмову у ньому (ст. 173 КПК);</p> <p>10) ухвала про тимчасовий доступ до речей і документів, яким дозволено вилучення речей і документів, які посвідчують користування правом на здійснення підприємницької діяльності, або інших, за відсутності яких фізична особа — підприємець чи юридична особа позбавляються можливості здійснювати свою діяльність (ст. 163 КПК);</p> <p>11) ухвала про відсторонення від посади або відмову у ньому (ст. 154 КПК);</p> <p>12) ухвала про поновлення чи відмову в поновленні процесуального строку (ч. 2 ст. 117 КПК);</p> <p>13) ухвала про застосування чи відмову у застосуванні тимчасового арешту (ч. 7 ст. 583 КПК);</p> <p>14) ухвала про застосування чи відмову в застосуванні екстрадиційного арешту (ч. 9 ст. 584 КПК);</p> <p>15) ухвала про задоволення чи залишення без задоволення скарги на рішення про видачу (екстрадицію) особи (ч. 6 ст. 591 КПК)</p>

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ **Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ**

№ 1735/0/4-12
від 26.11.2012 р.

Головам апеляційних судів областей,
міст Києва та Севастополя,
Апеляційного суду Автономної
Республіки Крим

Про деякі питання застосування розділу XI «Перехідні положення» Кримінального процесуального кодексу України

У зв'язку з набранням 20 листопада 2012 року чинності Кримінальним процесуальним кодексом України (далі — КПК), прийнятим Верховною Радою України 13 квітня 2012 року, з метою недопущення неоднакового застосування та неправильного тлумачення його положень Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ звертає увагу суддів судів першої та апеляційної інстанцій на наступне.

1. Для вирішення питання, за яким процесуальним законом має здійснюватись кримінальне судочинство, визначальною є дата надходження до суду скарг, клопотань, подань, матеріалів кримінальної справи з обвинувальним висновком, постановою про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, постановою про направлення справи до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, а також дата набуття КПК чинності.

Датою надходження таких матеріалів до суду є не дата передачі (надходження) їх у провадження конкретного судді, а дата, зазначена на реєстраційному штампі суду, проставленому відповідно до пункту 2.2 Інструкції з діловодства в місцевому загальному суді, затвердженій наказом Державної судової адміністрації України від 27 червня 2006 року № 68, поряд із реєстраційним номером на правому нижньому чи іншому вільному від тексту місці супровідного листа до кримінальної справи (матеріалу), що проставляється у день його надходження до суду працівником апарату суду, на якого покладено обов'язки щодо приймання судових справ і кореспонденції.

2. Для недопущення помилок при здійсненні кримінального судочинства, чіткого розмежування сфери дії процесуального закону вважаємо за доцільне зазначення судами у процесуальних документах при вказівці на норму закону скороченої його назви — «КПК», «КПК 1960 року».

3. Відповідно до положень п. 9 розділу XI «Перехідні положення» КПК, запобіжні заходи, що були обрані до 19 листопада включно, продовжують свою дію до моменту їх припинення і можуть бути змінені або скасовані, лише в порядку, передбаченому КПК 1960 року.

Згідно з п. 10 розділу XI «Перехідні положення» КПК, кримінальні справи які на день набрання чинності КПК не направлені до суду з обвинувальним висновком, постановою

про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, постановою про направлення справи до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, розслідуються згідно з положеннями КПК. У зв'язку з цим, якщо до суду першої інстанції 20 листопада 2012 року або пізніше (згідно з реєстраційним штампом) надійшло подання про обрання запобіжного заходу або про продовження строків тримання під вартою згідно з положеннями КПК 1960 року, суд приймає постанову про відмову в розгляді такого подання та роз'яснює, що питання обрання запобіжного заходу та продовження строку тримання під вартою підлягає розгляду слідчим суддею за відповідним клопотанням, поданим в порядку, передбаченому положеннями КПК.

4. Якщо до суду першої інстанції 19 листопада 2012 року чи раніше (згідно з реєстраційним штампом) надійшла скарга на рішення чи дії слідчого або прокурора, які згідно з положеннями КПК 1960 року не підлягали самостійному оскарженню до суду під час дізнання чи досудового слідства, або на бездіяльність слідчого чи прокурора, суд, з огляду на положення п. 10 розділу XI «Перехідні положення» КПК, приймає постанову про відмову в розгляді такої скарги у зв'язку з тим, що вона не є предметом розгляду суду та роз'яснює особі, що у разі наявності підстав, передбачених § 1 глави 26 КПК, вона має право звернутися з відповідною скаргою до слідчого судді.

5. Якщо до суду першої інстанції 19 листопада 2012 року чи раніше (згідно з реєстраційним штампом) надійшла скарга на постанову про порушення кримінальної справи, відмову в її порушенні чи закриття кримінальної справи, суд, з огляду на положення п. 7 розділу XI «Перехідні положення» КПК, має розглянути відповідну скаргу, керуючись положеннями КПК 1960 року. У такому ж порядку розглядаються скарги на постанову про відмову в порушенні кримінальної справи чи на постанову про закриття кримінальної справи, які надійшли до суду 20 листопада 2012 року або пізніше, якщо вони подані з дотриманням строку оскарження, передбаченого КПК 1960 року, а також скарги на постанову про порушення кримінальної справи, які надійшли до суду 20 листопада 2012 року або пізніше, однак згідно штампу відділення поштового зв'язку були подані до 19 листопада 2012 року включно.

Якщо до суду першої інстанції 20 листопада 2012 року чи пізніше (згідно з реєстраційним штампом) надійшла скарга на постанову про відмову в порушенні кримінальної справи чи на постанову про закриття кримінальної справи, якщо вони подані з порушенням строку оскарження, передбаченого КПК 1960 року, суд приймає постанову про відмову в розгляді відповідної скарги.

Якщо до суду першої інстанції 20 листопада 2012 року або пізніше (згідно з реєстраційним штампом) надійшла скарга на постанову про порушення кримінальної справи, за винятком скарги, яка згідно штампу відділення поштового зв'язку була подана до 19 листопада 2012 року включно, суд приймає постанову про відмову в розгляді такої скарги, оскільки згідно з п. 10 розділу XI «Перехідні положення» КПК розслідування злочину продовжує здійснюватися згідно з КПК, положення якого не передбачають стадії порушення кримінальної справи та процедури оскарження відповідної постанови.

6. Кримінальні справи, які згідно з реєстраційним штампом надійшли до суду з обвинувальним висновком, постановою про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, постановою про направлення справи до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності до дня набрання чинності КПК, тобто до 19 листопада 2012 року включно, розглядаються судами першої інстанції відповідно до п. 11 розділу XI «Перехідні положення» КПК лише в порядку та у строки, визначені КПК 1960 року, без будь-яких обмежень і винятків (у тому числі стосовно складу суду, фіксування судового провадження тощо).

У судовому провадженні, яке здійснюється відповідно до КПК 1960 року, при надходженні від учасників процесу клопотань, зокрема щодо зміни або скасування запобіжного заходу, арешту майна чи відсторонення від посади, суд має керуватися положеннями КПК 1960 року. Якщо ж у такому провадженні надійшли клопотання стосовно проведення процесуальних дій, прийняття рішень відповідно до КПК (наприклад, щодо зміни обраного запобіжного заходу у виді тримання під вартою на запобіжний захід у виді домашнього арешту, затвердження угоди, проведення судового розгляду судом присяжних тощо), суд першої інстанції, керуючись положеннями п. 11 розділу XI «Перехідні положення» КПК, а суди апеляційної та касаційної інстанцій — пунктами 11, 15 цього розділу, мають відмовити у їх задоволенні.

У разі оскарження судових рішень у таких справах суди апеляційної та касаційної інстанцій і Верховний Суд України розглядають їх у порядку, встановленому КПК 1960 року. У такому ж порядку продовжується розгляд кримінальної справи й у разі скасування судового рішення судом апеляційної (касаційної) інстанції та повернення її на новий судовий (апеляційний) розгляд.

Судові рішення суду першої інстанції, які на день набуття чинності КПК не набрали законної сили, оскаржуються до суду апеляційної інстанції в порядку та у строки, передбачені КПК 1960 року.

Апеляційні й касаційні скарги, а також заяви про перегляд судових рішень у кримінальних справах Верховним Судом України, які до набуття чинності КПК були розглянуті судом першої/апеляційної інстанції, або розгляд яких в суді продовжується, а також у справах, які надійшли до суду першої інстанції до 19 листопада 2012 року включно, подаються та розглядаються відповідними судами у порядку, встановленому КПК 1960 року.

7. Клопотання (заяви) про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, подані відповідним прокурорам до дня набрання чинності КПК (до 19 листопада 2012 року включно), розглядаються, подаються ними до суду, а також розглядаються судом за правилами передбаченими КПК 1960 року. В такому ж порядку розглядаються заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, подані до суду згідно із реєстраційним штампом останнього, до набрання чинності КПК, тобто до 19 листопада 2012 року включно. Разом із тим, заяви (клопотання) про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, подані учасниками процесу (судового провадження) безпосередньо до суду 20 листопада 2012 року або пізніше, розглядаються судом у порядку, визначеному главою 34 КПК.

8. У разі якщо за результатами розгляду кримінальної справи відповідно до КПК 1960 року суд першої, апеляційної чи касаційної інстанції постановив рішення про її повернення прокурору для проведення додаткового (нового) розслідування, таке розслідування відповідно до п. 12 розділу XI «Перехідні положення» КПК має проводитися в порядку та у строки, визначені КПК, і, відповідно, надалі судове провадження цієї справи здійснюватиметься в порядку та у строки, встановлені КПК.

9. Кримінальні справи, які на момент набрання чинності новим процесуальним законом, тобто до 19 листопада 2012 року включно, не надійшли з обвинувальним висновком, постановою про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, постановою про звільнення від кримінальної відповідальності до суду згідно із реєстраційним штампом останнього, розслідуються, направляються до суду та, відповідно, розглядаються судом першої інстанції, а в подальшому — судами апеляційної, касаційної інстанцій та Верховним Судом України згідно з положеннями КПК.

Якщо ж до суду першої інстанції 20 листопада 2012 року чи пізніше надійшла кримінальна справа з обвинувальним висновком, постановою про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, постановою про звільнення від кримінальної відповідальності, а не з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або про звільнення від кримінальної відповідальності, суд, керуючись п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК має постановити ухвалу про повернення зазначених матеріалів як таких, що не відповідають вимогам КПК, зокрема статтям 291, 292, 287 КПК.

Під час здійснення судового провадження у порядку, передбаченому новим процесуальним законом, слід мати на увазі, що:

- допустимість доказів, отриманих до набуття чинності КПК, визначається у порядку КПК 1960 року. Наведене впливає також із положень ч. 2 ст. 5 КПК. Крім того, за змістом положень п. 7 розділу XI «Перехідні положення» КПК в одній справі (кримінальному провадженні) можуть бути докази, отримані внаслідок здійснення оперативно-розшукових, слідчих та процесуальних дій як у порядку КПК 1960 року (до набрання чинності КПК), так і в порядку КПК (після набуття ним чинності), а тому суд, розглядаючи таку справу (кримінальне провадження), має визначати допустимість доказів (доказу) згідно з тим процесуальним законом, відповідно до якого вони були отримані. Слідчий суддя, приймаючи процесуальні рішення, має визначати допустимість доказів (фактичних даних), якими органи досудового розслідування обґрунтовують заявлені ними клопотання та на підставі яких він встановлює наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження і підлягають доказуванню, виходячи з того, у порядку якого процесуального закону вони були отримані;
- запобіжні заходи, арешт майна, відсторонення від посади, застосовані під час дізнання та досудового слідства до набрання чинності КПК, продовжують свою дію у порядку КПК 1960 року. Зміна, скасування чи припинення (окрім продовження) таких запобіжних заходів, арешту майна, відсторонення від посади, незважаючи на набуття

чинності новим процесуальним законом (тобто 20 листопада 2012 року чи пізніше), відбувається згідно з п. 9 розділу XI «Перехідні положення» КПК у порядку, передбаченому КПК 1960 року;

- якщо до набрання чинності КПК у кримінальному провадженні в якості захисника брала участь особа, яка не мала статусу адвоката, вона продовжує здійснювати повноваження захисника у такому кримінальному провадженні під час досудового розслідування, судового провадження у судах першої, апеляційної, касаційної інстанцій та у Верховному Суді України. Якщо ж обвинувачений, засуджений чи виправданий під час здійснення судового провадження відмовиться від послуг такого захисника або виявить бажання замінити його іншим, захисником у такому випадку має бути особа, яка відповідає вимогам, встановленим ст. 45 КПК.

10. Під час розгляду клопотань про зміну чи скасування запобіжного заходу в порядку КПК 1960 року, судам необхідно враховувати положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, практику Європейського суду з прав людини, а також загальну спрямованість реформи кримінального судочинства на гуманізацію та підвищення гарантій захисту прав особи, згідно з якими тримання особи під вартою має бути винятковим запобіжним заходом. У зв'язку з цим, при надходженні клопотань про зміну чи скасування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, судам необхідно перевірити доцільність подальшого тримання особи під вартою та задовольнити клопотання, якщо досягнення мети застосування запобіжного заходу можливе при обранні іншого більш м'якого запобіжного заходу.

Судова палата у кримінальних справах

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Міжнародні правові акти

- 1.1. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочину й зловживань владою: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 40/34 від 29 листопада 1985 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.crime.vl.ru/index.php?p=1313&more=1&c=1&tb=1&pb>.
- 1.2. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1975 року [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_085.
- 1.3. Загальна декларація прав людини: резолюція Генеральної Асамблеї ООН (PES/217 А) від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
- 1.4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року: Ратифікована Законом N 475/97-ВР від 17.07.97 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
- 1.5. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права: резолюція Генеральної Асамблеї ООН (PES/2200 А) від 16 грудня 1966 року [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
- 1.6. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх ("Пекінські правила: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 40/33) від 10 грудня 1985 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_211.
- 1.7. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями: Затв. Конгресом ООН з попередження злочинності і поводження з правопорушниками (Женева, 30 серпень 1955 року) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_212.

2. Закони України:

- 2.1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
- 2.2. Кримінальний кодекс України (із змінами та доповненнями станом на 15 січня 2013 року). — Х.: Одиссей, 2013. — 225 с.
- 2.3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651a-17>.
- 2.4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/col1/page3>.
- 2.5. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 року із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 18.09.12 року № 5290-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3460-17/col1>.
- 2.6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 року, із змінами та доповненнями станом на 02 жовтня 2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.
- 2.7. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22 грудня 2005 року, із змінами та доповненнями станом на 17 травня 2012 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3262-iv>.
- 2.8. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22 грудня 2005 року // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 15. — Ст. 128.

3. Матеріали Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

- 3.1. Про деякі питання порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування, інформаційний лист ВССУ від 09.11.2012 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/2012_rik.html.
- 3.2. Про порядок здійснення підготовчого судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, інформаційний лист ВССУ від 03.10.2012 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/iNformacijN_i_listi.html.
- 3.3. Про деякі питання порядку здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, інформаційний лист ВССУ від 05.10.2012 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/iNformacijN_i_listi.html.
- 3.4. Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод, інформаційний лист ВССУ від 15.11.2012 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/iNformacijN_i_listi.html.

- 3.5. Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, інформаційний лист ВССУ від 21.11.2012 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // http://sc.gov.ua/ua/i№formacij№i_listi.html.
- 3.6. Про окремі питання здійснення слідчим суддею суду апеляційної інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, інформаційний лист ВССУ від 29.01.2013 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // http://sc.gov.ua/ua/2013_rik.html.
- 3.7. Про деякі питання застосування розділу XI «Перехідні положення» Кримінального процесуального кодексу України, інформаційний лист ВССУ від 26.11.2012 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/2012_rik.html.

4. Рішення Конституційного Суду України:

- 4.1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1, частин першої, другої, третьої статті 95, частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116, частини другої статті 124, частини першої статті 129 Конституції України, пункту 5 частини першої статті 4 Бюджетного кодексу України, пункту 2 частини першої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України від 25 січня 2012 року № 1-11/2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-12>.
- 4.2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Трояна Антона Павловича щодо офіційного тлумачення положень статті 24 Конституції України (справа про рівність сторін судового процесу) від 12 квітня 2012 року № 1-10/2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zako№1.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-12>.
- 4.3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Кузьменка Віталія Борисовича щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 364 Кримінального кодексу України (справа щодо застосування кваліфікуючої ознаки «працівник правоохоронного органу» до працівника державної виконавчої служби) від 18 квітня 2012 року № 1-13/2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-12>.

5. Постанови Кабінету Міністрів України:

- 5.1. Про затвердження Порядку внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу: Постанова Кабінету Міністрів України № 15 від 11 січня 2012 року., із змінами, несеними згідно з Постановою КМ № 868 від 19 вересня 2012 р.// [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zako№2.rada.gov.ua/laws/show/15-2012-п>.

- 5.2. Про затвердження Порядку отримання дозволу суду на здійснення заходів, які тимчасово обмежують права людини, та використання добутої інформації: Постанова Кабінету Міністрів України № 1169 від 26.11.2007 р., із змінами, несеними згідно з Постановою КМ № 868 від 19.09.2012 р. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zako№2.rada.gov.ua/laws/show/868-2012-п>.
- 5.3. Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України: Постанова Кабінету Міністрів України № 868 від 19.09.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua/laws/show/868-2012-п>.
 - 5.3.1. Зміни, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України, затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 868 від 19.09.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 5.4. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб: Постанова Кабінету Міністрів України № 1363 від 28.12.2011 р. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zako№2.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-п>.
 - 5.4.1. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1363 від 28.12.2011 р., із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 504 від 06.06.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 5.5. Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України: Постанова Кабінету Міністрів України № 1104 від 19 листопада 2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
 - 5.6.1. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1104 від 19 листопада 2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
 - 5.6.2. Порядок передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом, затверджений постановою Кабінету Міністрів України. № 1104 від 19 листопада 2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 5.7. Порядок зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, затверджений постановою КМУ № 422 від 07.05.2008 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 868 від 19.09.2012 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 5.8. Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затверджений постановою КМУ

- № 340 від 25.08.1998 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 1042 від 14.11.2012р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 5.9. Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 року № 1104 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 5.9.1. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 року № 1104 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 5.9.2. Порядок передачі на зберігання тимчасово вилучених під час кримінального провадження документів, які посвідчують користування спеціальним правом, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 року № 1104 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>
- 5.10. Порядок зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07.05.2008 року № 422 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 868 від 19.09.2012 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 5.11. Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.1998 року № 1340 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 1042 від 14.11.2012р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.

6. Відомчі нормативно-правові акти:

- 6.1. Про затвердження Положення про порядок застосування електронних засобів контролю: Наказ МВС України № 696 від 09.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua/laws/show/z1503-12>.
- 6.1.1. Положення про порядок застосування електронних засобів контролю, затверджене наказом МВС України № 696 від 09.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.2. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень: Наказ МВС України № 700 від 14.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://do№umvd.d№.ua/>.
- 6.2.1. Інструкцію з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затверджена наказом

- МВС України №700 від 14.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.3. Про затвердження Інструкції з організації обліку та руху кримінальних проваджень: Наказ МВС України № 681 від 06.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // http://search.ligazako№.ua/l_doc2.№sf/li№k1/MVS389.html.
- 6.3.1. Інструкцію з організації обліку та руху кримінальних проваджень, затверджена наказом МВС України № 681 від 06.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.4. Про організацію реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ України: Наказ МВС України № 940 від 22.11.2012 р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.4.1. Інструкція з організації реагування органів внутрішніх справ на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, затверджена наказом МВС України № 940 від 22.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.4.2. Інструкція про оперативне інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ, внутрішніх військах та навчальних закладах МВС України, затверджена наказом МВС України № 940 від 22.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.4.3. Перелік кримінальних правопорушень, інших правопорушень, надзвичайних ситуацій та інших подій, інформація про які подається до МВС України, головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, Головного управління внутрішніх військ МВС України, затверджений наказом МВС України № 940 від 22.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.4.5. Форми звітів про діяльність підрозділів внутрішніх військ МВС України, затверджені, наказом МВС України № 940 від 22.11.2012 р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.5. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події та положень про комісії: Наказ МВС України №1050 від 19.11.2012 р. (із змінами і доповненнями, внесеними наказом МВС України від 05.03.2013 р. № 215) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z2095-12>.
- 6.5.1. Інструкція про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затверджена наказом МВС України № 1050 від 19.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.5.2. Положення про комісію головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на залізницях з контролю за станом обліково-реєстраційної дисципліни в структурних

- підрозділах та міськрайліноорганах внутрішніх справ України, затверджене наказом МВС України № 1050 від 19.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.5.3. Положення про комісію міськрайлінооргану внутрішніх справ головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на залізницях з контролю за станом прийняття та реєстрації в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затверджене наказом МВС України № 1050 від 19.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.6. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: Наказ Генерального прокурора України № 69 від 13.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // http://search.ligazako№.ua/l_doc2.№sf/li№k1/GP12027.html.
- 6.6.1. Додатки до наказу Генеральної прокуратури України № 69 від 17.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.7. Про організацію роботи з питань статистики, ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань та нагляду за обліком кримінальних правопорушень: Наказ Генерального прокурора України № 15гн від 25.09.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102.
- 6.8. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України № 686 від 09.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua/laws/show/z1769-12>.
- 6.8.1. Положення про органи досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України, затверджене наказом МВС України № 686 від 09.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.8.2. Положення про Головне слідче управління МВС України, затверджене наказом МВС України № 686 від 09.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.8.3. Типове положення про слідче управління (відділ) головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, затверджене наказом МВС України № 686 від 09.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.8.4. Типове положення про слідчий відділ (відділення) міського, районного, лінійного управління (відділу) головного управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті, затверджене наказом МВС України № 686 від 09.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.8.5. Інструкція з організації діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України, затверджена наказом МВС України № 686 від 09.08.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.

- 6.9. Інструкція з оформлення документів у системі Міністерства внутрішніх справ України, затверджена наказом МВС України № 650 від 27.07.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.10. Про організацію діяльності органів прокуратури щодо захисту прав і свобод дітей: Наказ Генеральної прокуратури України № 16гн від 01.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.11. Про затвердження змін до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю: Наказ Служби безпеки України № 470 від 17.10.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.12. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена спільним наказом ГПУ, МВС, СБУ, Адміністрації державної прикордонної служби, Міністерства фінансів, Міністерства юстиції № 114/1042/516/1199/936/1687/5 від 16.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.13. Інструкція про порядок фіксування судового процесу технічними засобами, затверджена наказом Державної судової адміністрації від 21 липня 2005 року № 84 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.14. Інструкція про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду (в новій редакції) // Затв. наказом Генерального прокурора України, МВС України, Державної податкової адміністрації України, СБУ, Верховного Суду України, Державної судової адміністрації України від 27.08.2010 р.: № 51/401/649/471/23/125 [Електронний ресурс]. — Режим доступу // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.15. Про затвердження Порядку взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини: Спільний наказ МВС України, МОЗ України та Генеральної прокуратури України № 1095/955/119 від 28.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
 - 6.15.1. Порядок взаємодії між органами внутрішніх справ, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини, затверджений спільним наказом МВС України, МОЗ України та ГП України № 1095/955/119 від 28.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
 - 6.15.2. Висновок щодо ненасильницької смерті людини за місцем проживання, додаток до спільного наказу МВС України, МОЗ України та ГП України № 1095/955/119 від 28.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.16. Про затвердження Порядку спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами: Спільний на-

- каз МВС України та Міністерства надзвичайних ситуацій України № 1106/1377 від 30.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.16.1. Порядок спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами, затверджений спільним наказом МВС України та Міністерства надзвичайних ситуацій України № № 1106/1377 від 30.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.17. Про затвердження Порядку взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ: Спільний наказ ГП України та МВС України № 115/1046 від 17.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.18. Порядок взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ, затверджений спільним наказом ГП України та МВС України № 115/1046 від 17.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.19. Про затвердження Інструкції про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів: Наказ МВС України № 962 від 26.10.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>
- 6.19.1. Інструкція про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів, затверджена наказом МВС України №962 від 26.10.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.20. Про встановлення нормативної вартості однієї експертогодина у 2013 році: Наказ МВС України № 20 від 14.01.2013 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.21. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей: Наказ МВС України № 1176 від 19.12.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.21.1. Інструкція з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей, затверджена наказом МВС України № 1176 від 19.12.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.
- 6.22. Про розмежування юрисдикції слідчих транспортних і територіальних органів внутрішніх справ під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених у сферах транспорту, охорони навколишнього природного середовища і земельних відносин: Спільний наказ Генеральної прокуратури України та МВС України №14/63 від 26.01.2013 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://zako№2.rada.gov.ua>.

- 6.23. Про затвердження Інструкції про порядок проведення процесуальних дій під час кримінального провадження на морському чи річковому судні України, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні: Наказ Генеральної прокуратури України № 112 від 14.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-instrukciyi-pro-porjadok-provedennja-proc-doc127226.html>.
- 6.24. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України № 4гн від 19.12.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://document.ua/pro-organizaciyu-dijalnosti-prokuroriv-u-kriminalnomu-provad-doc126824.html>.
- 6.25. Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність: Наказ Генеральної прокуратури України № 4/1гн від 03.12.2012 р. (із змінами, внесеними наказом ГПУ від 25.01.13 № 4/1гн-1 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://document.ua/pro-organizaciyu-prokurorskogo-nagljadu-za-doderzhannjam-zak-doc126197.html>.
- 6.26. Про затвердження Інструкції про порядок дій посадових осіб органів (підрозділів) охорони державного кордону під час затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, без ухвали слідчого судді або суду та порядок подальшої взаємодії органів (підрозділів) охорони державного кордону з органами досудового розслідування: Наказ Адміністрації державної прикордонної служби України № 931 від 14.11.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://ovu.com.ua/news/pages/4>.

Довідка про упорядників:

Алфьоров Сергій Миколайович — ректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

Бойко Олексій Павлович — викладач кафедри кримінального процесу факультету з підготовки слідчих Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Вітвіцький Сергій Сергійович — начальник факультету з підготовки слідчих Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Завгородня Каріна Володимирівна — ад'юнкт кафедри кримінального процесу факультету з підготовки слідчих Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Керевич Олег Васильович — перший заступник начальника УМВС України в Черкаській області — начальник слідчого управління, кандидат юридичних наук;

Мищенко Станіслав Миколайович — виконуючий обов'язки Голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, заслужений юрист України;

Обушенко Олександр Миколайович — перший проректор з навчально-методичної та наукової роботи Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Петелюк Ольга Миколаївна — начальник методичного сектору Інституту кримінально-виконавчої служби, кандидат юридичних наук;

Погорецький Микола Анатолійович — завідувач кафедри правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України;

Примаченко Віталій Федорович — начальник кафедри кримінального права та кримінології факультету з підготовки слідчих Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Рогальська Вікторія Вікторівна — доцент кафедри кримінального процесу факультету з підготовки слідчих Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Сліпченко Володимир Іванович — начальник кафедри кримінального процесу факультету з підготовки слідчих Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Смирнов Євген Віталійович — адвокат, голова Асоціації правників України в Дніпропетровській області;

Солдатенко Олена Анатоліївна — професор кафедри кримінального процесу факультету з підготовки слідчих Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Татаров Олег Юрійович — заступник начальника Головного слідчого управління МВС України, кандидат юридичних наук, доцент;

Фаринник Василь Іванович — начальник Головного слідчого управління МВС України, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України;

Цуцкірідзе Максим Сергійович — заступник начальника управління Головного слідчого управління МВС України, кандидат юридичних наук;

Шевчишин Артем Вікторович — начальник відділу Головного слідчого управління МВС України, кандидат юридичних наук.

Інформаційне видання

Алфьоров Сергій Миколайович
Бойко Олексій Павлович
Вітвіцький Сергій Сергійович
Завгородня Каріна Володимирівна
Керевич Олег Васильович
Міщенко Станіслав Миколайович
Обушенко Олександр Миколайович
Петелюк Ольга Миколаївна
Погорецький Микола Анатолійович

Примаченко Віталій Федорович
Рогальська Вікторія Вікторівна
Сліпченко Володимир Іванович
Смирнов Євген Віталійович
Солдатенко Олена Анатоліївна
Татаров Олег Юрійович
Фаринник Василь Іванович
Цуцкірідзе Максим Сергійович
Шевчишин Артем Вікторович

**ЗБІРКА
ІНФОРМАЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ,
ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ОКРЕМІ ПИТАННЯ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ**

Керівник видавничих проєктів Т. Ю. Бабенкова

Формат 70x100/16. Підписано до друку 02.04.2013.
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура Ньютон.
Обл.-вид. арк. 34,33. Ум. друк. арк. 42,05.
Наклад 350 прим.

Видавництво «Хай-Тек Прес»
Тел./факс (044) 424 03 56
e-mail: books@htpress.com.ua
www.htpress.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і книгорозповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 2688 від 15.11.2006 р.